Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәре Советы
КАРАРЫ (өченче чакырылыш)

Азнакай шәһәре **№63-18** **«29» сентябрь 2017 ел**

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Азнакай шәһәре төзелешен проектлау нормативлары турында

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.4 статьясы, «Россия Федерациясе җирле үзидарәсен оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131 - ФЗ номерлы Федераль закон, Азнакай муниципаль районының «Азнакай шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә,

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәре Советы карар кабул итте:

1.Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Азнакай шәһәре төзелешен проектлау нормативларын расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында түбәндәге веб-адрес буенча бастырып чыгарырга: http://pravo.tatarstan.ru һәм Азнакай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет "мәгълүмат-коммуникацион челтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча» урнаштырырга: http://aznakaevo.tatar.ru.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Азнакай муниципаль районы Азнакай шәһәре Советының торак-коммуналь хуҗалык, төзекләндерү, экология һәм җир мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә..

Рәис М.З. Шәйдуллин

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Азнакай шәһәре Советы карарына кушымта
«__» _____ 2017 ел № _____

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Азнакай шәһәре төзелешен проектлау нормативлары

КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Азнакай шәһәрен шәһәр төзелешен проектлау нормативлары (алга таба - нормативлар) – Азнакай шәһәре) шәһәр үсешенең иминлеген һәм тотрыклылыгын шәһәр төзелеше чаралары белән тәэмин итүгә, халыкның сәламәтлеген саклауга, табигать ресурсларыннан һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга, мәдәни мирас объектларын һәм мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия объектларны саклауга, территорияләрне табигый һәм техноген характердагы тискәре йогынтылардан саклауга, шулай ук Россия Федерациясе һәм республика законнарында билгеләнгән шартларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән гражданнарның социаль гарантияләре Татарстан, инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтчән төркемнәрен дә кертеп, социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте объектлары белән тәэмин итү, транспорт инфраструктурасы һәм төзекләндерү өлешендә.
Нормативларның төп максаты-үзара бәйләнешне, территория үсешен социаль-икътисадый планлаштыруның шәһәр төзелешен планлаштыру белән килешенгәнлеген тәэмин итү. Нормативлар шулай ук территориаль планлаштыру, шәһәр төзелешен зоналаштыру һәм территорияне планлаштыру документларының сыйфатын бәяләү критерие булып хезмәт итә.
Әлеге нормативлар гамәлдәге федераль һәм республика нормаларының төп нигезләмәләрен конкретлаштыра һәм үстерә.
Әлеге нормативлар Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы, Азнакай шәһәре законнары нигезендә эшләнгән.
Нормативларда кеше яшәешенең уңай шартларын тәэмин итүнең минималь исәп-хисап күрсәткечләре (шул исәптән социаль һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, мондый объектларның халык өчен (инвалидларны да кертеп), инженер-транспорт инфраструктурасы объектлары, территорияне төзекләндерү) бар.
Нормативлар Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 6.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль канун, "Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында" 25.12.2010 ел, № 98-ТРЗ Татарстан Республикасы Кануны таләпләренә туры китереп, табигый-климат, социаль, статистик, демографик, районның икътисади, милли һәм территориаль үзенчәлекләре.
Нормативларны раслау һәм аларга үзгәрешләр кертү гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

. 1. КУЛЛАНУ ӨЛКӘСЕ

1.1. Әлеге нормативлар яңа объектларны проектлауга һәм булганнарын реконструкцияләүгә кагыла һәм аларны планлаштыруга һәм Азнакай шәһәре

муниципаль берәмлеген төзүгә карата төп таләпләрне үз эченә ала.
1.2. Азнакай шәһәре территориясендә шәһәр төзелешен нормалаштыру объектлары булып:
функциональ зоналар: торак, иҗтимагый-эшлекле, җитештерү, рекреация зоналары, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы, махсус билгеләнештәге, авыл хуҗалыгында файдалану зоналары;
социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре челтәре;
Транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары.
Азнакай шәһәре территориясендә шәһәр төзелеше нормалаштыру объектларының урнашуы генераль план, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, Азнакай шәһәре территорияләрен планлаштыру проектлары составында яисә нигезендә билгеләнә.
1.3. Генераль планны, җирдән файдалану һәм төзелеш проектларын, Азнакай шәһәре территориясен планлаштыру документларын эшләгәндә, үтәргә кирәк:
территориядән файдалануның конкрет мохит районнары өчен дифференциацияләнгән интенсивлыгы;
мәдәни мирас объектларын, мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия объектларны саклау, тарихи планлаштыруны һәм төзелешне саклап калу таләпләре;
әйләнә-тирә мохитне саклау таләпләре;
янгын куркынычсызлыгының санитария-гигиена нормалары һәм таләпләре;
инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтчән төркемнәре өчен шәһәр төзелеше объектларыннан файдалана алу таләпләре.
1.4. Әлеге нормативлар Генераль план проектын, шәһәр төзелешен зоналаштыру документларын һәм Азнакай шәһәре территориясен планлаштыру документларын әзерләгәндә, шулай ук күрсәтелгән документларга үзгәрешләр керткәндә кулланыла.
Нормативлар проект оешмалары тарафыннан функциональ зоналарның чикләрен, капиталь төзелеш объектлары өчен җир кишәрлекләренең күләмнәрен, җирле әһәмияттәге капиталь төзелеш объектларын планлаштырып урнаштыру зоналарының күләмнәрен, объектлардан файдалану радиусларын һ. б. билгеләгәндә исәпкә алына.
1.5. Шәһәр төзелешен проектлау нормативлары генераль план проектын муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән килештергәндә исәпкә алына.
1.6. Нормативлар генераль план проекты, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проекты, Территорияне планлаштыру проекты һәм территорияне планлаштыру документациясе составында әзерләнгән территорияне манлау проекты буенча гавами тыңлаулар үткәргәндә халык тарафыннан да, кызыксынган башка субъектлар тарафыннан да исәпкә алына.
1.7. Нормативлар "биналар һәм корылмаларның иминлеге турында Техник регламент" 2009 елның 30 декабрендәге 384-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләренә туры килә, ул биналарга һәм корылмаларга (шул исәптән аларның составына керүче инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә һәм инженер-техник тәэмин итү системаларына), шулай ук биналар һәм корылмалар белән бәйле проектлау процессларына (шул исәптән эзләнүләр), төзелеш, монтажлау, көйләү, эксплуатацияләү һәм утильләштерү (җимерү), шул исәптән таләпләр:
механик куркынычсызлык;
янгын куркынычсызлыгы;
хәвефле табигый процесслар һәм күренешләр һәм (яисә) техноген йогынтылар вакытында иминлек;
кеше сәламәтлеге өчен биналарда һәм корылмаларда яшәү һәм булу өчен куркынычсыз шартлар;
бина һәм корылмалардан файдаланучылар өчен куркынычсызлык;
инвалидлар һәм хәрәкәт итү мөмкинлекләре чикләнгән халыкның башка төркемнәре өчен биналар һәм корылмалардан файдалану мөмкинлеге;
биналарның һәм корылмаларның энергетик нәтиҗәлелеге;

биналарның һәм корылмаларның әйләнә-тирә мохиткә йогынтысының куркынычсыз дәрәҗәсе.
Нормативларда "янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент" 22.07.2008 № 123-ФЗ Федераль законы белән билгеләнгән янгын куркынычсызлыгы таләпләре бар.
1.8. Махсус сакланылучы табигать территорияләрендә нормативлар махсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау өлкәсендәге законнарга каршы килми торган өлештә кулланыла.
1.9. Табигать һәм яшелләндерелгән территорияләр территорияләрендә нормативлар күрсәтелгән территорияләрне саклау һәм алардан файдалануның табигать һәм яшелләндерелгән территорияләрне саклау һәм алардан файдалану өлкәсендәге законнарда билгеләнгән режимнарына каршы килми торган өлешендә кулланыла.
1.10. Территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналар территорияләрендә нормативлар территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналар билгеләнгән федераль һәм республика законнары таләпләренә каршы килми торган өлештә кулланыла.
1.11. Тарихи-мәдәни билгеләнештәге җирләрдә нормативлар мәдәни мирас объектларын саклау һәм алардан файдалану өлкәсендәге законнарга каршы килми торган өлешендә кулланыла.
1.12. Халыкның һәм территориянең иминлеген тәэмин итә торган ашыгыч хезмәтләр объектларын, шул исәптән янгын деполарын, ашыгыч ярдәм подстанцияләрен, башка объектларны урнаштыру Федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.
1.13. Нормативлар алар расланган мизгелдән гамәлгә керә.

2. НОРМАТИВ СЫЛТАМАЛАР

Нормативларда аларга 1 нче кушымтада китерелгән Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы, Азнакай шәһәре норматив хокукый актларына, норматив-техник документларына һәм стандартларына сылтамалар файдаланылды.

Искәрмә: нормативлардан файдаланганда сылтама стандартларының һәм классификаторларның гамәлдә булуын гомуми файдаланудагы мәгълүмат системасында - Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Стандартлаштыру буенча мәгълүмат порталында яисә агымдагы елның 1 гыйнварына ел саен чыгарыла торган һәм агымдагы елда бастырып чыгарылган тиешле ай саен чыгарыла торган мәгълүмат күрсәткечләре буенча тикшерү максатка ярашлы.

Әгәр сылтама документы Татарстан Республикасы документы булса, Татарстан Республикасының гомуми файдаланудагы рәсми мәгълүмат системасында сылтама документларының гамәлдә булуын тикшерү максатка ярашлы.

Әгәр сылтама документы алыштырылган (үзгәртелгән) булса, нормативлардан файдаланганда алмаштырылган (үзгәртелгән) документка таянырга кирәк. Әгәр сылтама материалы алмашсыз бетерелсә, аңа сылтама бирелгән нигезләмә әлеге сылтамага кагылмаган өлештә кулланыла.

3. БИЛГЕЛӘМӘ

Әлеге нормативларда аларга 2 нче кушымта нигезендә терминнар кулланылды.

4. ШӘҺӘР ҖИРЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕН ОЕШТЫРУ

4.1. ҮСЕШ КОНЦЕПЦИЯСЕ ҺӘМ ГОМУМИ ШӘҺӘР ҖИРЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕН ОЕШТЫРУ

4.1.1. «Азнакай шәһәре» муниципаль берәмлегенең үсеш перспективалары Россия Федерациясен, Татарстан Республикасын һәм Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы, «Азнакай шәһәре»муниципаль берәмлегенең генераль планы тәкъдимнәрен исәпкә алып билгеләнергә тиеш.

Проектлаганда Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнарына, Россия Федерациясе Президенты, Татарстан Республикасы указларына, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы Хөкүмәте карарларына таянырга, федераль, республика һәм җирле максатчан программаларда, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай шәһәре территорияләрен социаль-икътисадый үстерү фаразларында һәм программаларында булган тәкъдимнәрне исәпкә алырга кирәк.

4.1.2. Азнакай шәһәре үсешенең стратегик юнәлешләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт: кече шәһәрләрне торгызу һәм үстерү буенча федераль һәм республика программаларын гамәлгә ашыру, җирлекләрнең инфраструктурасын модернизацияләүне, шәһәр барлыкка китерү базасын диверсификацияләүне (шул исәптән Азнакай шәһәренең социаль-икътисадый үсешенә бәйле эшчәнлек төрләре буенча) мөһим проблемалар буларак карап, Азнакай шәһәренең архитектур-сәнгати йөзен саклау һәм торгызу. мәдәни-агарту һәм туристлык-рекреация эшчәнлеге өчен файдаланулар;

4.1.3. Азнакай шәһәренең үсешен территориаль планлаштыру аның Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы, Азнакай шәһәренең Генераль планы карарларында беркетелгән район һәм җирле (локаль) урнашу системаларындагы урынын һәм ролен исәпкә алырга тиеш.

Генераль планны һәм планлаштыру проектларын эшләгәндә җирлекнең тибын аның үзенчәлекләренә туры китереп исәпкә алырга кирәк: халык саны, Халык-хуҗалык профиле, урнашу системасындагы роле, административ-территориаль һәм муниципаль корылыш һ. б.

4.1.4. «Азнакай шәһәре» муниципаль берәмлегенең Генераль планында территорияләр үсешенең оптималь чиратын күз алдында тотарга кирәк. Шул ук вакытта территориаль үсеш, функциональ зоналар, инженер-транспорт инфраструктурасы, табигать ресурсларыннан нәтиҗәле файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча принципиаль карарларны да кертеп, Азнакай шәһәренең исәпләнгән сроктан тыш үсеш перспективаларын билгеләргә кирәк.

Кагыйдә буларак, исәпләнгән срок 20 елга кадәр булырга тиеш, ә шәһәр төзелеше фаразы 30 - 40 ел булырга мөмкин.

4.1.5. Торак микрорайоннарны комплексы төзү микрорайон территорияләрен инженерлык җиһазлары белән тәэмин итү һәм торак йортларны һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләрен комплексы файдалануга тапшыру эшләрен алдан башкаруны күздә тота.

Шәһәр билгеләнешендәге магистраль коммуникацияләр салу, микрорайоннарны төзү чиратына һәм микрорайонга керә торган район билгеләнешендәге хезмәт күрсәтү предприятиеләрен төзүгә бәйле рәвештә, микрорайонны төзи башлаганчы гамәлгә ашырылырга тиеш.

Мәйдан эчендәге коммуникацияләр беренче чиратта төзелеш эшләре башланачак объектларга һәм беренче чиратта шәһәр төзелеше комплексларына салынырга тиеш. Хезмәт күрсәтү предприятиеләрен комплексы гамәлгә кертү, микрорайон яки шәһәр төзелеше комплексы составына керүче торак йортлар комплексы халкының хезмәт күрсәтү предприятиеләре белән тәэмин ителешен исәпкә алып, микрорайон һәм шәһәр төзелеше комплексларын төзелешен оештыру проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш (СНиП 1.05.03-87).

4.1.6. Азнакай шәһәре, халыкның проектлы санына карап, исәпләү срогына 1 нче таблица нигезендә төркемгә бүленә.

Таблица 1

Шәһәр төзелеше

Төркем	Халык саны , мең кеше
Кече	20 -50 кадәр

Азнакай шәһәрендә халыкны күчерүне формалаштыруның гомуми принцибы буларак, үзара бәйләнешле үсеш ареаллары чикләрендә җитештерү-икътисадый, мәдәни-көнкүреш һәм башка җирлекара багланышлар нигезендә торак урыннарның бербөтен системасын төзү кабул ителә.

Бу чакта күчереп урнаштыру системасын үстерү комплексы рәвештә гамәлгә ашырылырга һәм хезмәт, территория һәм башка ресурслардан нәтиҗәле файдалану, җитештерүне оештыру һәм урнаштыру, табигать мохитен булдыру һәм яхшырту, социаль һәм шәһәр төзелеше мәсьәләләрен хәл итү чаралары белән тәэмин ителергә тиеш.

Административ-территориаль төзелештәге роле буенча Азнакай шәһәре район системасы үзәге буларак аерылып тора.

Җитештерү белгечлеге буенча шәһәр дифференциацияләнә:

башкарыла торган функцияләрнең төрлелеге дәрәҗәсе буенча (перспективалы халыкны исәпләү ысулын сайлауга, иҗтимагый-эшлекле зоналар структурасына, тышкы транспорт зоналарын формалаштыруга йогынты ясый);

махсуслашуның әйдәп баручы тармагы буенча, шулай ук аны үстерү өчен фәнни-эксперименталь база булу (торак һәм җитештерү зоналарының үзара нисбәтен һәм урнашуын нигезләгәндә, ирекле икътисадый зоналарны, технопаркларны, логистика үзәкләрен урнаштыруның, шулай ук әйләнә-тирә мохитне саклау чараларының максатка ярашлылыгын исәпкә алганда).

4.1.7. Халык санын исәпләү срогына Азнакай шәһәренең үсеш перспективалары, урнашу системасындагы урын турындагы мәгълүматлар нигезендә билгеләргә кирәк, ул халык санының һәм хезмәт ресурсларының барлыкка килгән тенденцияләрен, халыкның санын һәм структурасын демографик фаразлауны, шәһәрнең социаль-икътисадый үсеше планнарын, шулай ук планлаштырылган чикләүләрне исәпкә алып төгәлләштерелергә тиеш.

Халык санының факттагы күрсәткечләрен һәм Азнакай шәһәренең демографик вәзгыять фаразын исәпкә алып, исәпләү күрсәткечләре өчен халыкның проект саны кабул ителә:

2016 елның 1 гыйнварына – 34,7 мең кеше;

урта сроклы перспективага (2020 ел) – 34,8 мең кеше;

хисап срогына (2035 ел) - 35,1 мең кеше.

Искәрмә: шәһәр халкы саны буенча фараз күрсәткечләре әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 1 нче таблицасында китерелгән.

4.1.8. Функциональ яктан өстенлекле файдалануны исәпкә алып, Азнакай шәһәре территориясе түбәндәге төп зоналарга бүленә::

торак;

иҗтимагый-эшлекле;

җитештерү;

транспорт инфраструктурасы;

инженерлык инфраструктурасы;

рекреацион билгеләнештәге;

махсус сакланылучы территорияләр;

авыл хуҗалыгында файдалану;

махсус билгеләнештәге;

башка.

4.1.9. Шәһәр төзелешен зоналарга бүлгәндә функциональ зоналар чикләрендә

территориаль зоналар билгеләнә. Территориаль зоналарның составы, шулай ук аларның җир кишәрлекләреннән файдалану үзенчәлекләре, федераль, республика норматив хокукый актларында, шулай ук әлеге нормативларда билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, Азнакай шәһәренең Җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.
4.1.10. Территориаль зоналарның составы, шулай ук аларның җир кишәрлекләреннән файдалану үзенчәлекләре, шәһәр төзелеше, Җир, табигатьне саклау, санитария, башка махсус законнарда, әлеге нормативларда, шулай ук махсус нормаларда билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, Шәһәр төзелеше регламенты, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.
Территориаль зоналар составында мәйданнар, урамнар, тыкрыклар, юллар, яр буйлары, скверлар, бульварлар, сулыклар һәм халыкның җәмәгать мәнфәгатьләрен канәгатьләндерү өчен билгеләнгән башка объектлар биләгән гомуми файдаланудагы җир кишәрлекләре бирелергә мөмкин.
4.1.11. Функциональ һәм территориаль зоналарның чикләре:
капма-каршы юнәлешләрдәге транспорт агымнарын аерып торучы магистральләр, урамнар, машина юллары линияләренә;
Азнакай шәһәре чикләренә;
Кызыл сызыкларга;
җир кишәрлекләре чикләренә;
табигать объектларының табигый чикләренә;
башка Нигезләнгән чикләргә.
4.1.12. Территориаль зоналарны бүлеп биргәндә һәм алардан файдалану регламентларын билгеләгәндә шулай ук территорияләрне махсус файдалануның билгеләнгән зоналарына бәйле шәһәр төзелеше эшчәнлегенә чикләүләрне дә исәпкә алырга кирәк. Алар арасында: тарихи төзелеш зоналары; тарихи һәм мәдәни ядкәрләрне саклау зоналары; махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары; санитар-яклау зоналары һәм санитария өзеклекләре; су саклау зоналары һәм яр буе яклау полосалары; табигый һәм техноген характердагы (су басу һәм су басу, утырту грунтлары һ.б.) тискәре йогынтыга бәйле рәвештә төзелешне урнаштыру өчен чикләүләр булган зоналар.
Территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналарның чикләре, шул исәптән Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә торган мәдәни мирас объектлары территорияләренең чикләре территориаль зоналар чикләре белән туры килмәскә мөмкин.
4.1.13. Җитештерү һәм башка объектларның мохитне саклау функцияләрен үтәүче санитар-яклау зоналары әлеге объектлар урнашкан территориаль зоналар составына кертелә. Санитар-саклау зоналарыннан файдалану һәм төзүнең рөхсәт ителгән режимын гамәлдәге законнар, әлеге нормативлар, СанПин 2.2.1/2.1.1.1200 дә китерелгән санитария кагыйдәләре нигезендә, шулай ук җирле санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары белән килештереп кабул итәргә кирәк.
Табигый һәм техноген факторларның куркыныч йогынтысына дучар булган районнарда Азнакай шәһәре территориясен зоналаштырганда әлеге нормативларда китерелгән, бик күп кешенең озак вакыт торуына бәйле рәвештә, биналарны һәм корылмаларны урнаштыруга чикләүләрне исәпкә алырга кирәк.
4.1.14. Азнакай шәһәрен территориаль планлаштыру документларында күрсәтелә торган объектларның тәкъдим ителә торган исемлеге әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 2 нче таблицасында китерелгән.

4.2. ТОРАК ЗОНАЛАР

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

4.2.1. Торак зоналары торак фондын урнаштыру өчен каралган.
Торак зоналарда шулай ук халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтүнең аерым тора торган, төзелгән яисә янкормаланган объектларын, гыйбадәт йортларын, автомобиль транспорты тукталышларын һәм санитария-саклау зоналары төзүне таләп итми торган һәм кеше яшәү тирәлегенә һәм сәламәтлегенә йогынты ясау чыганагы булмаган җитештерү объектларын (тавыш, вибрация, магнит кырлары, радиация йогынтысы, туфракның, һаваның, суның пычрануы һәм башка зарарлы йогынтылар).
Торак зоналар торак пункт чикләрендә урнашырга тиеш.
Искәрмә: җирле үзидарә органы карары буенча торак пункт чикләрендә бакчачылык (дача) кишәрлекләрен урнаштыру өчен территорияләрне күз алдында тотарга мөмкин. Мондый территорияләр торак зонага керә. Бу зоналарга карата социаль, транспорт һәм инженерлык инфраструктураларын үстерүне киләчәктә даими яшәү мөмкинлеген тәэмин итә торган күләмнәрдә күз алдында тотарга кирәк.
4.2.2. Торак зоналарның планлаштырыла торган структурасын, территориянең шәһәр төзелеше һәм табигый үзенчәлекләрен исәпкә алып, торак пунктның зоналаштырылуы һәм планлаштырыла торган структурасы белән үзара бәйләнештә формалаштырырга кирәк. Шул ук вакытта торак йортларны, җәмәгать биналарын һәм корылмаларын, урам-юл челтәрен, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрне, шулай ук санитария-гигиена нормалары һәм куркынычсызлык таләпләре буенча торак зоналар территориясендә урнаштыру рөхсәт ителә торган башка объектларны үзара бәйләнештә урнаштыруны күздә тотарга кирәк.
4.2.3. Торак зоналары территорияләренең күләмнәрен алдан билгеләү өчен 2 нче таблицада китерелгән 1000 кешегә исәпләнгән эреләнгән күрсәткечләрне куллану рөхсәт ителә (СП 42.13330.2016).

2 нче таблица

ТОРМЫШ МӘЙДАНЫНЫҢ ЗУРЛАТЫЛГАН КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ
ТОРЛЕ ТӨР ЯШӘҮ ТӨЗЕЛЕШЛӘРЕ БУЕНЧА ЗОНАЛАР

Төзелеш тибы	1 000 кешегә торак зоналар мәйданының зуррак күрсәткечләре, га
Күп катлы төзелеш (9 - 16 кат)	7
Урта катлы төзелеш (5 - 8 кат)	8
Түбән катлы төзелеш: секцион (4 катка кадәр), блоклы төзелеш (3 катка кадәр)	10
Шәхси йорт төзелеше (бер фатирлы торак йортлар) участоклар белән	20

4.2.4. Азнакай шәһәре буенча торак төзелешенең күләмнәрен һәм структурасын билгеләү өчен, Азнакай муниципаль районының фактик статистик мәгълүматлары нигезендә һәм Азнакай шәһәре Генераль планына туры китереп, гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителешнең исәп-хисап минималь күләме 3 нче таблица һәм әлеге Нормативларга кушымта N 4 нең 1 нче таблицасына туры китереп исәпләнгән перспективага кабул ителә.

3 нче таблица

ФАКТИК һӘМ ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ
ХАЛЫКНЫ ТОРАК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Күрсәткеч атамасы	Фактик күрсәткечләр, квадрат метр/кеше		Хисаплау чорлары өчен күрсәткечләр, кв. метр/кеше	
	2013 ел	2016 ел	2020 ел	2035 ел
Азнакай шәһәрендә торак биналарның гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең исәпләнгән минималь дәрәҗәсе	23,87	25,3	26,0	29,0
	Искәрмә: Киләчәккә исәпләнгән күрсәткечләр, 2020, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарның гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы исәпләнгән минималь дәрәҗәсен исәпкә алып, төзәтелә.			

4.2.5. Торак төзелешенең күләмнәре һәм төрләре буенча исәпләү күрсәткечләре, булган һәм фаразланган социаль-демографик хәлне һәм халыкның керемнәрен исәпкә алып башкарылырга тиеш. Бу очракта, 4 нче таблицага туры килгән төрле уңайлык дәрәҗәсенә карап, төрле типтагы торак йортларны карау тәкъдим ителә. Торак белән тәэмин ителешнең уртача исәпләү күрсәткече төрле уңайлык дәрәҗәсендәге торак йортлар һәм фатирларның нисбәтенә бәйле һәм исәпләү юлы белән билгеләнә (СП 42.13330.2016).

4.2.6. Торак төзелешен реконструкцияләү вакытында, гадәттә, булган капиталь торак һәм җәмәгать төзелешен саклау һәм модернизацияләү кирәк. Яңа биналар һәм корылмалар төзү, булган торак һәм җәмәгать биналарының аскы катларын функциональ куллануны үзгәртү, биналарны өстәп төзү, мансард катларын урнаштыру, җир өсте һәм җир асты киңлекләрен санитар-гигиена, янгынга каршы һәм әлеге Нормативларның башка таләпләрен үтәп куллану рөхсәт ителә. Бу очракта, шулай ук, әлеге Нормативларның "Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре" бүлеге таләпләренә туры килгән халыкка хезмәт күрсәтүнең норматив дәрәҗәсен тәэмин итү, шулай ук инженер һәм транспорт инфраструктураларын модернизацияләү кирәк (СП 42.13330.2016).

4.2.7. Күпфатирлы торак йортларда, күпфатирлы йортлардагы торак биналарның милекчеләре җәмгыяте әгъзаларының уртак өлешле милкендә булган җир участокларының чикләре, зурлыклары һәм куллану режимы территорияне планлаштыру, шәһәр төзелеше зоналаштыру, территорияне планлаштыру документларында Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә (СП 42.13330.2016).

4 нче таблица

ТОРАК ФОНДЫ СТРУКТУРАСЫ

Торак йорты һәм фатирның комфорт дәрәҗәсе буенча төре	Бер кешегә исәпләнгән торак йорты һәм фатир	Торак йорты һәм фатирны урнаштыру	Торак төзелешенең гомуми

	мәйданы нормасы, кв. метр	формуласы	күләмендә өлеше, процентлар
Престижлы (бизнес-класс)	40	k = n + 1 k = n + 2	$\frac{10}{15}$
Массалы (эконом-класс)	30	k = n k = n + 1	$\frac{25}{50}$
Социаль (муниципаль торак)	20	k = n - 1 k = n	$\frac{60}{30}$
Махсуслаштырылган	-	k = n - 2 k = n - 1	$\frac{7}{5}$
Искәрмә: 1. Фатир яки йорттагы гомуми торак бүлмәләр саны k һәм яшәүчеләр саны n. 2. Махсуслаштырылган торак төрләре - кунакханә тибындагы йортлар, махсуслаштырылган торак комплекслар. 3. Санның өске өлешендә - беренче чиратка, аскы өлешендә - исәпләү вакытына. 4. Күрсәтелгән норматив күрсәткечләр реаль урнаштыру нормасын билгеләү өчен нигез булып тормый			

4.2.8. Торак зонасын урнаштыру өчен санитар-гигиеник һәм инженер-геологик яктан иң уңайлы территорияләр сайланырга тиеш, зур күләмдә инженер әзерлеге, планлаштыру эшләре һәм табигый мохитнең табигый халәтен саклау буенча зур чаралар таләп итми.

Торак зоналарны оештырганда шәһәрнең гомуми зонировкасын һәм структурасын, территориянең шәһәр төзелеше һәм табигый үзенчәлекләрен исәпкә алу, торак һәм җәмәгать төзелешен, урам-юл челтәрен, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрне үзара бәйләнешле урнаштыруны тәэмин итү кирәк.

4.2.9. Торак зоналарны сәламәтләндерү су, һава, туфрак пычрану чыганакларын һәм югары тавыш, электромагнит һәм радиация кырларын бетерү хисабына тәэмин ителә.

Торак зоналарның аерым өлешләрендә урнаштыру өчен рөхсәт ителгән объектлар исемлеге җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләре составында расланган шәһәр төзелеше регламентлары белән билгеләнә.

ТОРАК ЗОНАЛАРНЫ ОЕШТЫРУ ПРИНЦИПЛАРЫ

4.2.10. Торак зоналарны оештыруның структур нигезе - аларның функциональ-планировкалы бүленеше характеры. Торак зоналар торак төзелеш участокларына бүленә (бер фатирлы торак йорты участогы, күп фатирлы торак йорты участогы, торак квартал, микрорайон, торак район).

4.2.11. Күп фатирлы торак йорты участогы торак квартал, торак микрорайон, торак район территориясендә урнаша.

Күп фатирлы торак йорты участогында түбәндәгеләр оештырылырга тиеш:

торак бинасының керү төркемнәренә, шул исәптән махсуслаштырылган автомобиль транспорты (янгын сүндерү, ашыгыч ярдәм, башка махсуслаштырылган

транспорт) өчен керү юллары;

торак бинасының керү төркемнәренә якынлашуны һәм участок территориясе буенча хәрәкәтне тәэмин итү өчен җәяүлеләр коммуникацияләре;

торак бинасында яшәүчеләр һәм кунаклар өчен автомобильләр парковкасы урыннары;

торак бинасындагы торак булмаган биналарда урнашкан учреждениеләр һәм предприятиеләргә эшкә килүчеләр өчен җиңел автомобильләр парковкасы урыннары;

каты көнкүреш калдыкларын аеру һәм чүп җыю контейнерларын урнаштыру урыннары.

Күпфатирлы торак йорт участогы чикләрендә урнаштырылган яшелләндерелгән территорияләрдә балалар уеннары һәм яшәүчеләрнең ял итү мәйданчыклары оештырылырга тиеш.

4.2.12. Берфатирлы торак йорт участогы торак квартал, торак микрорайон, торак район территориясендә урнаштырыла.

Берфатирлы торак йорт участогында яшәүчеләрнең җиңел автомобильләрен саклау урыннары оештырылырга тиеш.

Берфатирлы торак йорт участогында каты көнкүреш калдыкларын аеру һәм чүп җыю контейнерларын урнаштыру урыны оештырылырга тиеш.

4.2.13. Торак квартал участогы торак микрорайон, торак район территориясендә яки аерым функциональ-планировкалы берәмлек рәвешендә урнаштырыла.

Торак квартал участогы белән тәэмин ителергә тиеш:

1) торак комплекска керү төркемнәренә керү юллары, шул исәптән махсуслаштырылган автомобиль транспорты (янгын сүндерү, ашыгыч ярдәм, башка махсуслаштырылган транспорт) өчен;

2) участок территориясенә төрле урамнардан ике яки аннан да күбрәк керү (чыгу) юллары.

Торак квартал үз эченә алырга тиеш:

торак кварталның керү төркемнәренә якынлашуны һәм участок территориясе буенча хәрәкәтне тәэмин итү өчен җәяүлеләр коммуникацияләре;

яшәүчеләрнең автомобильләрен парковкалау урыннары;

кунак автомобиль тукталышлары, торак кварталда урнашкан учреждениеләр һәм предприятиеләрнең эшләүчеләре һәм килүчеләре өчен автомобиль парковкалау урыннары;

кызыксынулар буенча түгәрәкләр эшчәнлеге, спорт белән шөгыльләнү, көндәлек ихтыяҗлар өчен сәүдә предприятиеләре, туклану һәм көнкүреш хезмәтләре өчен биналар;

яшел үсентеләр урнаштыру өчен биналар һәм өслекләр;

каты көнкүреш калдыкларын сортлау һәм чүп җыю өчен контейнерлар урнаштыру урыннары.

Торак кварталда урнаштыру рөхсәт ителә:

1) балалар бакчасы;

2) яшелләндерү мәйданнары - түбәләрдә, террасаларда, кышкы бакчалар һәм торак комплексының атриумнарында;

3) җәмәгать-эшлекле билгеләнештәге башка объектлар, аларның гомуми төзелеш мәйданы торак комплексының гомуми төзелеш мәйданының 20 процентыннан артмаган очракта.

Яшелләндерелгән территорияләрдә яки яшелләндерелгән торак комплексының мәйданнары составында балалар уеннары һәм олыларның ял итү мәйданчыклары каралырга тиеш.

4.2.14. Торак микрорайоннар торак районнар территориясендә яки аерым функциональ-планировкалы формада урнаштырыла.

Торак микрорайон территориясендә торак төзелеш торак кварталлар, торак

кварталлар һәм (яки) торак төзелеш участоклары рәвешендә формалаштырылырга мөмкин.

Торак микрорайон территориясенә керергә тиеш:

торак төзелеш участоклары;

социаль инфраструктура объектлары участоклары;

рекреацион территорияләр участоклары;

җирле әһәмияттәге урамнар, юллар.

Торак микрорайон территориясендә урнаштырылырга тиеш:

социаль инфраструктура объектлары: балалар бакчалары, гомуми белем бирү мәктәпләре, даруханәләр, сөт кухнясы тарату пунктлары, клублар, киң кулланылышлы спорт корылмалары, сәүдә, туклану һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтү предприятиеләре;

яшәүчеләрнең җиңел автомобильләрен саклау урыннары;

микрорайон территориясендә урнашкан социаль инфраструктура объектларында эшләүчеләрнең һәм анда килүчеләрнең җиңел автомобильләрен кую урыннары;

төзелеш участокларына керү юллары, шул исәптән махсуслаштырылган автомобиль транспорты (янгын сүндерү, ашыгыч ярдәм, башка махсуслаштырылган транспорт) өчен;

яшәү микрорайоны территориясендә халыкның хәрәкәтен тәэмин итү өчен җәяүле коммуникацияләр;

ачык спорт мәйданчыклары;

Велосипед юллары*:

Яшәү микрорайоны территориясендә урнаштыру рөхсәт ителә:

физкультура-сәламәтләндерү комплекслары, территориаль поликлиникалар участоклары;

башка җәмәгать-эшлекле билгеләнештәге объектлар участоклары, шул исәптән дини билгеләнештәге объектлар, объект участогы территориясе мәйданы 0,5 гектардан артмаган, объектлар участокларының гомуми территориясе яшәү микрорайоны территориясеннән 20 процентыннан артмаган, ә күрсәтелгән объектларның гомуми төзелеш өлеше яшәү микрорайоны территориясендәге гомуми төзелеш мәйданының 25 процентыннан артмаган очракта.

4.2.15. Яшәү районы территориясендә торак төзелеш яшәү микрорайоннары; яшәү микрорайоннары һәм яшәү кварталлары; яшәү микрорайоннары, яшәү кварталлары һәм торак төзелеш участоклары рәвешендә формалаштырылырга мөмкин.

Торак районы территориясенә керергә тиеш:

торак төзелеш участоклары;

җәмәгать-эшлекле төзелеш участоклары, шул исәптән социаль инфраструктура объектлары участоклары;

рекреацион территорияләр (скверлар, бульварлар, бакчалар, парклар);

район территориясенең коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары участоклары;

район әһәмиятендәге, җирле әһәмиятендәге урамнар, юллар.

Торак районы территориясендә урнаштырылырга тиеш:

район, җирле әһәмиятендәге урамнар, юллар челтәре, район территориясе һәм халкына транспорт хезмәте күрсәтүне тәэмин итүче;

торак төркемнәр һәм микрорайоннар территориясендә урнаштыру өчен мәҗбүри булган социаль инфраструктура объектлары, шулай ук музыка һәм сәнгать мәктәпләре, күпфункцияле мәдәни үзәкләр, физкультура-сәламәтләндерү комплекслары, балалар-үсмерләр спорт комплекслары, территориаль поликлиникалар, универсаль сәүдә үзәкләре, махсуслаштырылган кибетләр, комплекслы көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, ресторанлар, кафелар, халыкка социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре;

торак районы территориясе буенча халыкның хәрәкәт итүе өчен җәяүлеләр

коммуникацияләре, җәмәгать транспорты тукталышларына, күпләп йөрү объектларына һәм территорияләргә халыкның куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүче;

халыкның җиңел автомобильләрен саклау урыннары;

торак районы территориясендә урнашкан торак булмаган объектларның эшләүчеләре һәм килүчеләре өчен җиңел автомобильләр парковка урыннары;

Велосипед юллары*:

Торак район территориясендә җәмәгать-эшлекле билгеләнештәге башка объектларның, шул исәптән дини билгеләнештәге объектларның, җитештерү билгеләнешендәге объектларның, транспорт һәм инженер инфраструктураларының участокларын урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр объект участогы территориясенең зурлыгы 2,0 гектардан артмаса.

Торак район территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

районнар һәм шәһәр әһәмиятендәге урамнар һәм юллар урнаштыру;

җир өсте тиз йөрешле урамнан тыш һәм тышкы транспортның сызыклы объектларын урнаштыру.

4.2.16. Азнакай шәһәре торак зонасы чикләрендә төзелеш характерына туры китереп, түбәндәге төзелеш төрләре аерыла:

аз катлы торак төзелеше - 3 катка кадәр биеклектәге бер фатирлы торак йортлар белән индивидуаль утар төзелеше; 3 катны кертеп, 3 катка кадәр булган блоклы торак йортлар белән төзү; 3-4 катны кертеп, күпфатирлы торак йортлар белән төзү;

урта катлы торак төзелеше - 5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзү;

күп катлы торак төзелеше - 9-16 катлы һәм аннан да югары күпфатирлы торак йортлар төзү.

Җирле шартларга карап, күрсәтелгән төзелеш төрләре, гадәттә, аерыла: торак пункт системасында урнашуы буенча, уңайлылык дәрәҗәсе буенча, архитектура һәйкәлләренең булуы һәм сакланышы буенча, төзелешнең тарихи чоры буенча һ.б.

Төзелеш төрләрен оештыру таләпләре Азнакай шәһәре җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән ныгытылган.

4.2.17. Тирә-як районнарны төзүне оештыру аның конкретлы үзенчәлекләрен өйрәнүне таләп итә - тирә-якның шәһәр төзелеше потенциалын, Азнакай шәһәренә урнашучы социаль төркемнәрнең ихтыяҗларын, көнкүрешне оештыруның милли үзенчәлекләрен, шулай ук инвалидлар һәм хәрәкәтләнүе чикләнгән төркемнәрнең ихтыяҗларын өйрәнүне таләп итә.

Искәрмә: Инвалидлар һәм хәрәкәтләнүе чикләнгән төркемнәр өчен тулы тормыш шартлары ВСН 62-91* һәм СП 59.13330.2016 таләпләренә туры китереп кабул ителә.

4.2.18. Тарихи зоналарны төзүгә тарихи-шәһәр төзелеше тикшеренүләре алдан барырга тиеш, алар торак пунктның функциональ һәм архитектур-пространстволы үзенчәлекләрен, аның тарихи-мәдәни традицияләрен ачыклый һәм тирә-як районының төренә карап төзелешне реконструкцияләүгә таләпләр һәм тәкъдимнәр билгели.

Сакланырга яки сүтелергә тиешле торак фондының күләмнәрен аның икътисади һәм тарихи кыйммәтен, техник торышын, яшәү өчен яраклы торак фондын максималь саклауны исәпкә алып, билгеләнгән тәртиптә билгеләргә кирәк.

4.2.19. Барлыкка килгән торак төзелешен реконструкцияләү планировкалау структурасын һәм урамнар челтәрен тәртипкә китерүне, җәмәгать хезмәт күрсәтү системасын камилләштерүне, территорияне яшелләндерү һәм төзекләндерүне, торак һәм җәмәгать биналарын модернизацияләү һәм капиталь ремонтлауны күздә тотарга тиеш.

Реконструкцияләнә торган тирәлекне оештырганда, реконструкцияләнә торган шәһәр кварталларын кабул итү өчен ачыкланган, үсеш алган җәяүле киңлекләр системасын булдыру, аларның чикләрендә хезмәт күрсәтү учреждениеләрен, шул исәптән ябык җәяүле галереяләрен урнаштыру, шулай ук җәяүле элемтәләр системасы белән берләштерелгән мәйданчыклар һәм скверлар рәвешендә рекреацион туплану

киңлекләрен формалаштыру теләнелә.

ШӘҺӘР ТОРАК ПУНКТЛАРЫНЫҢ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ НОРМАТИВ ПАРАМЕТРЛАРЫ

4.2.20. Торак зоналарны оештыру өчен нормалаштырыла:

торак фондының тыгызлыгы (4.2.22 - 4.2.31);

төрле функциональ билгеләнештәге мәйданчыкларның минималь зурлыклары (4.2.26);

яшелләндерелгән территорияләр мәйданы (4.2.39);

көндәлек һәм периодик хезмәт күрсәтү объектларының уңайлыгы (5.1.8);

автомобильләрне саклау урыннары белән тәэмин ителеш (5.2.132);

бинаара аралар (4.2.34 - 4.2.38);

төзелешнең катлылыгы (4.2.32);

индивидуаль торак төзелеше өчен участокның минималь зурлыклары (4.2.33);

усадьба төзелешендә торак йортлардан хуҗалык корылмаларына кадәр минималь аралар (4.2.37 - 4.2.38);

аз катлы һәм күп катлы төзелеш зонасындагы коймалар (4.2.40);

торак йортларда урнаштырылган һәм кушылган торак булмаган объектларны урнаштыру шартлары (4.2.41);

беренче катларда, шулай ук подвалларда һәм цоколь катларында урнашкан, төп урамга чыга торган керү төркемнәренә таләпләр (4.2.48);

лоджияләр һәм балконнарны пыяла белән каплау (4.2.51);

җир өсте массакүләм транспорты тукталыш пунктларына кадәр җәяүле якын килүләрнең озынлыгы (арасы) (5.2.118);

тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау таләпләре (6.12 бүлек).

4.2.21. Төзелеш тыгызлыгының төп күрсәткече булып квартал төзелеше коэффициенты тора - барлык биналар һәм корылмалар төзелеше мәйданнары суммасының квартал мәйданына карата нисбәте.

4.2.22. Брутто һәм нетто тыгызлыкларын аералар. Брутто тыгызлыгы - барлык биналар һәм корылмалар катларының гомуми мәйданының квартал, микрорайон мәйданына карата нисбәте. Нетто тыгызлыгы - биналарның барлык торак катларының гомуми мәйданының кварталның торак территориясе мәйданына карата нисбәте.

4.2.23. Квартал төзелеше коэффициенты - барлык биналар һәм корылмалар төзелеше мәйданнары суммасының квартал мәйданына карата нисбәте, ул 5 таблицада китерелгән кыйммәтләрдән артык булмаска тиеш.

5 нче таблица

ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ ТИБЫНА КАРАП, КВАРТАЛ ТӨЗЕЛЕШЕ КОЭФФИЦИЕНТЫН БИЛГЕЛӘҮ

Төзелеш тибы	Квартал төзелеше коэффициенты
Күпфатирлы күпкатлы торак төзелеше (6 һәм аннан да күбрәк катлы)	0,2
Күпфатирлы урта катлы төзелеш (3 - 5 катлы)	0,25
Аз катлы блоклы төзелеш (1 - 2 катлы)	0,3
Йортлар белән бакча участоклары төзелеше (1 - 3 катлы)	0,2

4.2.24. Микрорайонның торак зонасы түбәндәге территорияләрдән тора:
автомобильләр өчен тукталыш мәйданчыклары;
физкультура һәм спорт корылмалары;
Торак биналар
яшел утыртмалар;
өлкәннәр өчен ял итү урыннары;
мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен уен мәйданчыклары;
этләрне йөртү өчен мәйданчыклар;
юллар, тротуарлар, хуҗалык мәйданчыклары.
4.2.25. Микрорайонның җәмәгать зонасына керә:
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары
Гомуми белем бирү оешмалары
хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре.
4.2.26. Күпфатирлы төзелешнең магистральләр арасындагы территориясендә (кварталларда) урнаштырылган төрле функциональ билгеләнештәге мәйданчыкларның минималь рөхсәт ителгән зурлыкларын 6 нчы таблица буенча кабул итәргә кирәк.
4.2.27. Микрорайонның җәмәгать зонасы территориясенең социаль, күпләп һәм абруйлы торак төзелеше өчен барлык элементларының зурлыкларын әлеге Нормативларның 4 нче кушымтасының 2, 3, 4 нче таблицалары буенча кабул итәргә тәкъдим ителә.
4.2.28. Кварталлардагы йорт яны һәм бакча-дача участоклары булган төзелешләрдә, шул исәптән блоклы төзелештә, мәйданчыкларның үзенчәлекле күрсәткечләрен киметергә кирәк:
балалар уеннары өчен - 50 процентка (бу мәйданчыкларны аерым комплекс рәвешендә, мәсәлән, җәмәгать үзәгендә урнаштырып);
автомобильләрне магистральләр арасындагы территориядә (шәхси участоктан читтә) туктату өчен - 50 процентка (күбесенчә җәмәгать үзәгендә урнаштырып);
этләрне йөртү өчен - 70 процентка.

6 нче таблица

ТӨРЛЕ ФУНКЦИОНАЛЬ БИЛГЕЛӘНЕШТӘГЕ МӘЙДАНЧЫКЛАРНЫ УРНАШТЫРУ

Мәйданчыкларның билгеләнеше	Мәйданчыкның үзенчәлекле зурлыгы, кв. метр/кеше	Бер мәйданчыкның уртача зурлыгы, кв. метр	Торак һәм җәмәгать биналарының тәрәзәләренә кадәр ара, метр
Мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар уеннары өчен	0,7	30	12
Олы яшьтәге халыкның ял итүе өчен	0,1	10	12
Физик культура белән шөгыльләнү өчен	2,0	100	40/10 <*>
Хуҗалык максатлары өчен	0,01	10	20
Этләрне йөртү өчен	0,2	25	40
Автомобильләрне туктату өчен	0,8		

<*> Номинаторда - спорт мәйданчыкларында тавыш үзенчәлекләре биналарда тавыш дәрәҗәсен арттырмаса (ябык мәйданчыклар кулланылганда яки өстәл теннисы мәйданчыклары урнаштырылганда)
Искәрмә: 1. Балалар уен мәйданчыклары мәҗбүри рәвештә индивидуаль рәвештә эшләнгән яки типик альбомнар буенча кабул ителгән җиһазлар белән җиһазландырылырга тиеш. Мәйданчыклар җиһазлары проекты участок төзелеше проектында эшләнә. 2. Чүп җыю мәйданчыкларын торак бинага иң ерак керү урыныннан 100 метрдан ерак булмаган (чүпүткәргечле йортлар өчен) һәм 50 метрдан ерак булмаган (чүпүткәргечсез йортлар өчен) урнаштырырга кирәк. Чүп җыю мәйданчыкларына хезмәт күрсәтүче чүп машинасының маневр ясау мөмкинлеген тәэмин итүче юллар булырга тиеш. 3. Чүп җыю мәйданчыкларыннан балалар уеннары, олыларның ял итүе һәм физкультура мәйданчыкларына кадәр аралар 20 метрдан ким булмаска тиеш

4.2.29. Аерым торучы инженер корылмалары (трансформатор подстанцияләре, насослар, казанханәләр һ.б.) мөстәкыйль участокларга ия булырга тиеш. Башка билгеләнештәге участоклар чикләрендә инженер корылмаларын саклау һәм урнаштыру вакытында бу корылмаларга ирекле керү һәм якын килү, шулай ук аларның нормаль эшләве өчен башка шартлар тәэмин ителергә тиеш.

4.2.30. Социаль торак өчен торак белән тәэмин итүнең исәп нормативы 20 кв. метр/кеше, күпчелек торак өчен - 30 кв. метр/кеше, абруйлы торак өчен - 60 кв. метр/кеше итеп кабул ителергә тиеш.

Социаль торак төзелеше өчен микрорайон (квартал) торак зонасы территориясенең барлык элементларының үлчәмнәре кушымта N 4 таблица 2 буенча, күпчелек торак төзелеше өчен - кушымта N 4 таблица 3 буенча, абруйлы торак төзелеше өчен - кушымта N 4 таблица 4 буенча кабул ителергә тиеш.

Искәрмә: Мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен уен мәйданнары, өлкәннәр өчен ял итү урыннары, этләрне йөртү өчен мәйданнар яшелләндерелгән территорияләрдә урнашырга мөмкин.

4.2.31. Микрорайон (квартал) территориясенең торак фонды һәм халык тыгызлыгы исәпләүне таблица 7 һәм 8дә күрсәтелгәннән ким булмаган итеп кабул итәргә тәкъдим ителә.

7 нче таблица

МИКРОРАЙОН (КВАРТАЛ) ТОРАК ФОНДЫ ТЫГЫЗЛЫГЫ)

(кв. метр/гектар)

Торак төре	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:
Социаль торак	4701	5939	6676	7615	8071	8534	9099	9950	11180	11421	11670	11928
Күпчелек торак	4788	6079	6853	7847	8333	8826	9433	10349	11687	11951	12224	12507
Абруйлы торак	4879	6226	7041	8094	8611	9140	9791	10783	12243	12532	12833	13146
Социаль торак	3579	4422	4941	5504	5763	6090	6479	6795	7649	7772	7898	8027
Күпчелек торак	3630	4499	5038	5624	5895	6237	6646	6979	7883	8014	8148	8285
Абруйлы торак	3681	4579	5138	5750	6033	6392	6822	7173	8132	8271	8414	8561

8 нче таблица

МИКРОРАЙОН (КВАРТАЛ) ХАЛЫК ТЫГЫЗЛЫГЫ)

(кеше/гектар)

Торак белән тәэмин ителеш	Кат														
	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:	2019:
20,0 кв. метр/кеше (социаль торак)	150	195	210	240	255	270	285	315	322	328	335	340	345	350	355
30,0 кв. метр/кеше (күпчелек торак)	100	130	140	160	170	180	190	210	214	219	223	227	230	233	237
60,0 кв. метр/кеше (абруйлы торак)	50	65	70	80	85	90	95	105	107	109	112	113	115	117	118

4.2.32. Торак төзелешенең катлылыгы архитектур-композицион, социаль-көнкүреш, гигиеник, демографик таләпләрне, социаль базаның үзенчәлекләрен һәм инженер җиһазландыру дәрәҗәсен исәпкә алып, техник-икътисади исәпләүләр нигезендә билгеләнә.

Биек катлы төзелешне планировканың акцентларын формалаштыру өчен иң җаваплы урыннарда кулланырга кирәк. Шул ук вакытта 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент", 2009 елның 30 декабрендәге N 384-ФЗ "Биналар һәм корылмаларның куркынычсызлыгы турында техник регламент", СанПиН 2.1.2.2645-10 "Торак биналарда һәм бүлмәләрдә яшәү шартларына санитар-эпидемиологик таләпләр" таләпләре исәпкә алынырга тиеш.

4.2.33. Азнакай шәһәренең блоклы һәм индивидуаль усадьба төзелешендәге участоклар мәйданы җирле үзидарә органы карарына (Азнакай шәһәренең структурасында төзелешнең урнашуы буенча дифференциация белән) һәм СП 42.13330.2016 исәпкә алып кабул ителә.

Блоклы аз катлы төзелештә фатир яны участогының минималь зурлыклары 30 кв. метр, шәһәрнең усадьба төзелешендәге участок – 450 кв. метр (аерым торган бер гаилә йорты өчен), 400 кв. метр (2 дән артык булмаган фатирлы блоклы йорт өчен) кабул ителә.

4.2.34. Торак, торак һәм җәмәгать биналары арасындагы аралар инсоляция таләпләре (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1076-01) һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләре (2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент") нигезендә кабул ителергә тиеш.

4.2.35. Торак һәм җәмәгать биналары өчен өзлексез инсоляциянең нормалаштырылган дәвамлылыгы фатирларның төренә, биналарның функциональ билгеләнешенә, шәһәрнең планлаштыру зоналарына, географик киңлеккә карап дифференциацияләнә: Азнакай муниципаль районы өчен 22 марттан 22 сентябрьгә кадәр көненә кимендә 2 сәгать булырга тиеш.

Торак биналарда инсоляция дәвамлылыгы 1 - 3 бүлмәле фатирларның кимендә бер бүлмәсендә һәм дүрт һәм аннан күбрәк бүлмәле фатирларның кимендә ике бүлмәсендә тәэмин ителергә тиеш.

Ятакханә биналарында торак бүлмәләрнең кимендә 60 проценты инсоляцияләнергә тиеш.

Инсоляция дәвамлылыгының өзеклеге рөхсәт ителә, бу очракта бер периодның дәвамлылыгы кимендә 1,0 сәгать булырга тиеш. Шул ук вакытта нормалаштырылган инсоляциянең гомуми дәвамлылыгы һәр зона өчен 0,5 сәгатькә арттырылырга тиеш.

Ике бүлмәле һәм өч бүлмәле фатирларда, кимендә ике бүлмә инсоляцияләнгән очракта, һәм күп бүлмәле фатирларда (дүрт һәм аннан күбрәк бүлмә), кимендә өч бүлмә инсоляцияләнгән очракта, шулай ук шәһәрнең генераль үсеш планы белән билгеләнгән үзәк зонасында урнашкан торак төзелешен реконструкцияләгәндә инсоляция дәвамлылыгын 0,5 сәгатькә киметү рөхсәт ителә.

4.2.36. Янгынга каршы аралар торак, җәмәгать һәм административ биналар, корылмалар һәм сәнәгать оешмалары төзелешләре арасында янгынга чыдамлык дәрәҗәсенә һәм конструктив янгын куркынычы классына карап, әлеге Нормаларның кушымта N 9 таблицалары 1 - 6 буенча кабул ителергә тиеш.

4.2.37. Усадьба төзелеше районнарында араларны (СП 53.13330.2011) кабул итәргә кирәк:

Күрше участок чикләренә кадәр минималь аралар санитар-көнкүреш шартлары буенча түбәндәгечә булырга тиеш:

торак корылма (яки йорт) - 3 м;

вак терлек һәм кош-корт асрау өчен корылма - 4 м;

башка корылмалар - 1 м;

биек агачларның кәүсәләре - 4 м, уртача биеклектәге - 2 м;

куаклар - 1 м.

Торак корылма (яки йорт), хуҗалык корылмалары һәм күрше участок чикләре арасындагы ара цокольдән яки йорт, корылма стенасыннан (цоколь булмаганда) үлчәнә, әгәр йорт һәм корылма элементлары (эркер, подъезд, навес, түбә кыры һәм башкалар) стена яссылыгыннан 50 см артык чыкмаса. Әгәр элементлар 50 см артык чыкса, ара чыгучы өлешләрдән яки аларның җиргә проекциясеннән (түбә консоль навесы, баганаларда урнашкан икенче кат элементлары һәм башкалар) үлчәнә.

Күрше участок чикләреннән 1 м арада урнашкан хуҗалык корылмалары төзегәндә, түбә кыры күрше участокка яңгыр суы төшмәслек итеп юнәлтелергә тиеш.

Санитар-көнкүреш шартлары буенча корылмалар арасындагы минималь аралар, м:

торак бинадан яки торак йорттан душка, мунчага (саунага), бәдрәфкә кадәр - 8;

коелдан бәдрәфкә һәм компост җайланмасына кадәр - 8.

Күрсәтелгән аралар күрше участокларда урнашкан корылмалар арасында сакланырга тиеш.

4.2.38. Торак йортларны, шулай ук хуҗалык корылмаларын күрше бакча җир участокларында йорт хуҗаларының үзара килешүе буенча, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып, әлеге Нормативларның 9 нчы кушымтасына туры китереп блоклау рөхсәт ителә. Күрсәтелгән нормалар гамәлдәге торак йортларга төзелгән хуҗалык корылмаларына да кагыла (СП 42.13330.2016).

4.2.39. Торак зоналарның яшелләндерелгән территорияләре торак төркемнәр, микрорайоннар, торак районнарның бердәм яшелләндерү системасы рәвешендә формалаша. Яшелләндерү системасына керә: җәяүлеләр һәм транспорт коммуникацияләре буйлап яшел үсентеләр участоклары (газоннар, агачлар һәм куаклар рәт утырту), торак төзелеш участокларыннан тыш яшелләндерелгән мәйданчыклар (спорт, спорт-уен, этләр йөртү өчен һ.б.), гомуми файдаланудагы яшелләндерү объектлары (скверлар, бульварлар, микрорайон бакчалары).

Торак район төзелеше чикләрендә төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрнең өлеше (төзелеш территориясенең яшелләндерү дәрәҗәсе) 25 проценттан ким булмаска тиеш (микрорайонның яшелләндерелгән территориясенең гомуми мәйданын кертеп). Торак районда гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр мәйданы кеше башына 6 кв. метрдан ким булмаска тиеш.

Кварталның (микрорайонның) күпфатирлы төзелешле торак зонасының яшелләндерелгән территориясе мәйданы (гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары участокларын исәпкә алмыйча) квартал территориясе мәйданының кимендә 25 процентын тәшкил итәргә тиеш. Яшелләндерелгән территориянең аерым участоклары мәйданына ял итү, балалар уеннары өчен мәйданчыклар, җәяүлеләр юллары кертелә, әгәр алар участокның гомуми мәйданының 30 процентыннан артмаса.

Гомуми белем бирү оешмасы территориясен яшелләндерү аның территориясе мәйданының кимендә 50 проценты исәбеннән карала. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары территориясен яшелләндерү төзелештән азат территория мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш. Агачларны бинадан кимендә 15 метр, ә куакларны - кимендә 5 метр ераклыкта утырталар. Гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары территориясен урман һәм бакча массивлары белән чиктә урнаштырганда яшелләндерү мәйданын 10 процентка киметергә рөхсәт ителә.

Торак зоналарда яшелләндерү объектларының яшелләндерелә торган мәйданына 1 гектарга агачлар һәм куаклар утырту нормалары 9 нчы таблицада китерелгән (Россия Федерациясенең шәһәрләрендә яшел үсентеләрне булдыру, саклау һәм тоту кагыйдәләре).

9 нче таблица

НОРМАЛАР

ТОРАК ЗОНАЛАРДА АГАЧЛАР ҺӘМ КУАКЛАР УТЫРТУ

Яшелләндерелгән территория	1 гектар мәйданга агачлар саны	1 гектар мәйданга куаклар саны
Торак районнар һәм микрорайоннар бакчалары	180 - 200	1440 - 1600
Торак территорияләре	150 - 170	750 - 850
Балалар бакчалары участоклары	180 - 220	1440 - 1760
Мәктәп участоклары	100 - 120	1000 - 1200

Торак биналарның йорт яны территориясын яшелләндергәндә, агачларның кәүсәсе үзәгеннән торак йортларның диварларына кадәр ара 5 метрдан ким булмаска тиеш, әгәр дә агачларның таҗ диаметры 5 метрга кадәр булса. Зуррак агачлар өчен ара 5 метрдан артык булырга тиеш, куаклар өчен - 1,5 метр. Куакларның биеклеге беренче каттагы бүлмәләрнең тәрәзә тишегенең аскы кырыеннан артмаска тиеш (СанПиН 2.1.2.2645-10).

Торак төзелеш участогының проектланган чиге белән урман массивының якын кыры арасындагы ара Федераль законның 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" таләпләренә туры китереп, 50 метрдан ким булмаска тиеш, ә бер, ике катлы шәхси төзелештә - 15 метрдан ким булмаска тиеш.

4.2.40. Аз катлы һәм күп катлы төзелеш зонасындагы коймалар (заборлар) кызыл сызыклар буенча һәм җир бүлү чикләре (җир участокларының межа чикләре) буенча төгәл урнаштырылырга тиеш.

Койманың (заборның) биеклеге Азнакай шәһәренең җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләре белән, тарихи формалашкан төзелешне, мәдәни мирас объектларын саклау таләпләрен һәм территория зоналарының төрләрен исәпкә алып, көйләнә.

Янгын сүндерү техникасы һәм хезмәт транспорты үтүен тәэмин итү максатыннан, бирелгән җир участокларының чикләре һәм аларның коймалары (заборлары) урман массивлары (утыртмалар) чикләреннән 5 метрдан ким булмаган арада урнаштырылырга тиеш.

Коймалар һәм башка кулланылган киртәләр чиста тышкы кыяфәткә ия булырга тиеш: кирәк булганда буялган, пычрактан чистартылган, тишекләр, зыян күргән урыннар, вертикальдән тайпылышлар, чит язу, игъланнар һәм язулар булмаска тиеш.

Койма буйлап чүп-чар җыелу, төзелеш яки башка материалларның озак вакыт саклануы рөхсәт ителми.

Урам як коймаларның буяу төсе муниципаль районның архитектура һәм шәһәр төзелеше идарәсе белән килештерелергә тиеш.

Торак йортларда урнаштырылган-кушылган торак булмаган объектларны урнаштыру шартлары СП 31-107-2004 "Күпфатирлы торак биналарның архитектур-планировкалау карарлары", СанПиН 2.4.1.3049-13 "Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төзелеше, эчтәлеге һәм эш режимын оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр", СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89* Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл торак пунктларын планлаштыру һәм төзү" белән билгеләнә.

Урнаштырылган-кушылган торак булмаган объектларны урнаштыру янгын куркынычсызлыгы нормаларын Федераль законның 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент", СНиП 21-01-97*, СП 54.13330.2016, СП 118.13330.2016, СП 113.13330.2016, ППБ 01-03 таләпләренә туры китереп үтәү шарты белән рөхсәт ителә.

4.2.41. Күпфатирлы торак йортларга (блоклы булмаган) кертелгән җәмәгать билгеләнешендәге предприятиеләр һәм учреждениеләрнең типологик төркемнәре һәм тәкъдим ителгән номенклатурасы әлеге Нормативларның (СП 31-107-2004) 4

кушымтасының 6 таблицасында бирелгән.

Искәрмә: Күпкатлы торак биналарга кертелгән-кушылган җәмәгать билгеләнешендәге предприятиеләр һәм учреждениеләрне проектлаганда, әлеге Нормативларның 4 кушымтасының 6 таблицасында нормалаштырылган күрсәткечләрнең (мәйданнар, куәт һ.б.) зурлыкларын түбән чик буларак кабул итәргә рөхсәт ителә. Аларны арттыру, номенклатураны киңәйтү, шулай ук реконструкцияләнә торган торак биналарда урнаштыру җирле үзидарә органы һәм санитар-эпидемиологик күзәтү органнары белән килешеп рөхсәт ителә.

4.2.42. Торак бинаның подвал, цоколь, беренче һәм икенче катларында, кеше сәламәтлегенә зыянлы йогынты ясаучы объектлардан тыш, кертелгән һәм кертелгән-кушылган җәмәгать билгеләнешендәге биналарны урнаштыру рөхсәт ителә.

Цоколь һәм подвал катларында фатирларның торак биналарын урнаштыру рөхсәт ителми.

Торак биналарда җәмәгать билгеләнешендәге биналарны, инженер җиһазларын һәм коммуникацияләрне урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр тавыш, инфра тавыш, вибрация, электромагнит кырлары буенча гигиена нормалары үтәлсә. Торак биналарга кертелгән җәмәгать билгеләнешендәге биналарның керү юллары торак өлешеннән аерым булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт тукталыш урыннары йорт яны территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

Мондый торак йортларның подвал һәм цоколь катларында автомашиналар һәм мотоцикллар өчен кертелгән һәм кертеп төзелгән тукталышлар урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр түшәмнәрнең герметиклыгы һәм автотранспортның газларын чыгару җайланмасы булса.

Торак биналар астында гараж-тукталышлар урнаштырганда, аларны торак өлешеннән бер кат торак булмаган билгеләнештәге кат белән аерырга кирәк. Гаражлар өстендә балалар белән эшләү өчен биналар, дәвалау-профилактика билгеләнешендәге биналар урнаштыру рөхсәт ителми.

Торак биналарда сәнәгать җитештерүләрен урнаштыру рөхсәт ителми.

4.2.43. Синтетик келәм әйберләрен сату кибетләрен торак биналарның REI 150 янгынга чыдамлык чикләре булган сукыр стеналарына төзеп куярга рөхсәт ителә.

4.2.44. Торак биналарның цоколь һәм подваль катларында җиңел кабынып китә торган һәм янып китә торган сыекчалар һәм сыекландырылган газлар, шартлаткыч матдәләрне саклау, эшкәртү һәм төрле җайланмаларда куллану өчен бүлмәләр урнаштыру рөхсәт ителми; балалар өчен бүлмәләр; кинотеатрлар, конференц-заллар һәм 50 урыннан артык булган башка заллар, сауналар, шулай ук дәвалау-профилактика учреждениеләре.

4.2.45. Торак йортның ишегалды ягыннан, фатирларның яшәү бүлмәләре тәрәзәләре һәм йортның торак өлешенә керү урыннары урнашкан җирдә, җәмәгать билгеләнешендәге бүлмәләрне йөкләү рөхсәт ителми, бу яшәүчеләрне тавыш һәм газлардан саклау максатыннан эшләнә.

Торак биналарга кертелгән җәмәгать билгеләнешендәге бүлмәләрне йөкләүне түбәндәгечә башкарырга кирәк: тәрәзәләре булмаган торак биналарның очларыннан; җир асты тоннельләреннән; махсус йөкләү бүлмәләре булган магистральләр (урамнар) ягыннан.

Кертелгән җәмәгать бүлмәләре мәйданы 150 кв. метрга кадәр булганда, күрсәтелгән йөкләү бүлмәләрен карамау рөхсәт ителә (СП 54.13330.2011).

4.2.46. Яңа төзелеш вакытында, тыгыз төзелеш шартларында, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын торак йортларга кертелгән бүлмәләрдә 80 урынга кадәр һәм торак йортларга кертелгән-кушылган (яки кушылган) бүлмәләрдә 150 урынга кадәр урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр дә аерым койма белән әйләндереп алынган территория һәм мөстәкыйль керү һәм чыгу (керү) юлы булса. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасы торак бинадан капиталь стена белән аерыла (СанПиН 2.4.1.3049-13).

4.2.47. Төп урамга караган торак йортларның беренче катларында, шулай ук подвал һәм цоколь катларында урнашкан керү төркемнәренә таләпләр Россия Федерациясенең Торак кодексы белән билгеләнә.

4.2.48. Торак төзелеш участогы территориясендә, түбән катларда торак йортка кертелгән-кушылган торак булмаган объектларны урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр дә түбәндәгеләр каралган булса:

төп торак территориясеннән аерым керү юллары;

кертелгән объектка хезмәт күрсәтүче автомобильләр өчен аерым керү юллары һәм парковка мәйданчыклары;

вентиляция өчен мөстәкыйль шахталар;

торак булмаган бүлмәләрне торак бүлмәләрдән янгынга каршы, тавыш изоляцияләүче түшәмнәр һәм бүлгечләр белән аеру.

Балалар мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын һәм гомуми белем бирү оешмаларын торак йортларның беренче катларында урнаштыру яктырту, инсоляция, мәйдан һәм бүлмәләрнең кубатурасы, төп бүлмәләрнең биеклеге чиста килеш кимендә 3 метр булуын тәэмин итүне, балалар бакчасы бинасына керү урыныннан 30 метрдан артмаган, ә торак йортның тәрәзәләреннән кимендә 15 метр ераклыкта йөрү мәйданчыклары оештыруны өстәмә тәэмин итүне таләп итә.

Торак төзелешендә урнаштырылган торак булмаган объектлар торак зоналарга куелган таләпләргә туры килергә тиеш.

4.2.49. Торак бинаны торак булмаганга күчерү рөхсәт ителми, әгәр дә күчерелә торган бинага керү торак биналарга керүне тәэмин итүче биналарны кулланмыйча мөмкин түгел яки әлеге бинага мондый керүне җиһазлау өчен техник мөмкинлек юк икән, әгәр дә күчерелә торган бина торак бина өлеше булып тора яки әлеге бинаның хуҗасы яки башка гражданин тарафыннан даими яшәү урыны буларак кулланыла икән, шулай ук әгәр дә күчерелә торган бинага милек хокукы кайбер затларның хокуклары белән йөкләнгән булса (Россия Федерациясенең Торак кодексы).

Күпфатирлы йорттагы фатирны торак булмаган бинага күчерү бары тик әгәр дә мондый фатир әлеге йортның беренче катында яки беренче каттан югарырак урнашкан, ләкин торак булмаган бинага күчерелә торган фатир астында урнашкан биналар торак булмаган очракта гына рөхсәт ителә (Россия Федерациясенең Торак кодексы).

4.2.50. Баскычларның һәм пандусларның авышлыгы һәм киңлеге, баскыч биеклеге, баскыч киңлеге, баскыч мәйданчыкларының киңлеге, баскычлар, подвал буенча үтү биеклеге, идән дәрәҗәсендәге аермалар, шулай ук ишек тишекләренең үлчәмнәре кешеләрнең хәрәкәт иминлеген һәм җиһазлар белән мебельне күчерү уңайлылыгын тәэмин итәргә тиеш. Кирәкле очракларда тоткычлар каралырга тиеш. Төрле биеклек һәм тирәнлектәге баскычлар куллану рөхсәт ителми. Мәйданчыклар арасында бер маршта күтәрелүләр саны (криволиней баскычлардан тыш) 3тән ким һәм 16дан артык булмаска тиеш (СП 1.13130.2009).

Баскыч маршлары һәм мәйданчыклар тоткычлы киртәләр белән җиһазланырга тиеш.

Тышкы ишек (эвакуация чыгуы) алдында горизонталь керү мәйданчыгы булырга тиеш, аның тирәнлеге тышкы ишек япмасы киңлегенең 1,5 тапкырыннан ким булмаска тиеш.

Тротуар дәрәҗәсеннән 0,45 метрдан артык биеклектәге тышкы баскычлар (яки аларның өлешләре) һәм мәйданчыклар биналарга керү урыннарында билгеләнешенә һәм җирле шартларга карап киртәләр белән җиһазланырга тиеш.

Өске катлардагы баскычларның авышлыгы 1:2дән артык булмаска тиеш.

Подвал һәм цоколь катларга, шулай ук кешеләрне эвакуацияләү өчен билгеләнмәгән өске катларга алып баручы баскычларның авышлыгы 1:1,5 булырга мөмкин. Кешеләр хәрәкәт юлларындагы пандусларның авышлыгы түбәндәгечә булырга тиеш:

бина, корылма эчендә - 1:6;

медицина оешмаларының стационарларында - 1:20;

тышта - 1:8;

бина эчендә һәм тышында коляскадагы инвалидлар хәрәкәт юлларында - 1:12.

Тышкы баскычларны проектлаганда, тротуарның киңлеге кимендә 1,5 метр булырга тиеш.

Баскычларның киртәләре биеклеге егылуны кисәтү өчен җитәрлек булырга һәм кимендә 0,9 метр булырга тиеш. Металл конструкцияләрдән ясалган киртәләр ГОСТ 25772-83 буенча башкарылырга тиеш.

4.2.51. Лоджияләр һәм балконнарның пыяла конструкция элементлары, гадәттә, идән дәрәҗәсеннән 1,0 метр һәм аннан да күбрәк арада урнаштырылырга тиеш, аскы рәт пыяла күзәнәкләренең киңлеге кимендә 0,7 метр һәм биеклеге кимендә 1,2 метр булырга тиеш.

Шул ук вакытта лоджияләр һәм балконнарның пыяла ишекләре ачыла торган булырга тиеш.

Төтенсез баскыч мәйданчыклары аша һава зонасы аша күчү өчен кулланылган лоджияләр ачык, пыяласыз булырга тиеш.

Лоджияләр һәм балконнарны пыялалаганда, фатирларның яшәү бүлмәләрендә һәм ашханәләрдә нормалаштырылган инсоляция күләмнәре һәм табигый яктырту коэффициентлары тәэмин ителергә тиеш (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 13.12.2001 елгы 885 номерлы карары белән расланган "Лоджияләр һәм балконнарны пыялалау" территория төзелеш нормалары).

Яңа торак йортлар төзегәндә балконнар һәм лоджияләрне пыялалау каралырга тиеш.

4.2.52. Урам-юл челтәрен, җәмәгать пассажир транспорты челтәрен, җәяүлеләр якын килү озынлыгын, җәяүлеләр хәрәкәтен һәм инженер тәэминатын торак зонасын планлаштыру һәм төзү вакытында "Транспорт һәм инженер инфраструктура зоналары" (4.6), "Транспорт инфраструктурасы" (5.2) һәм "Инженер инфраструктурасы" (5.3) бүлекләренең таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

4.2.53. Торак төзелеш кварталларына керү юлларын һәм квартал эчендәге юлларны проектлау СП 42.13330.2016 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

4.2.54. Торак, торак һәм җәмәгать, шулай ук төзелештә урнаштырылган җитештерү биналары арасындагы араларны гамәлдәге санитар нормалар һәм кагыйдәләр, 6.8 бүлектә китерелгән инсоляция нормалары һәм янгынга каршы таләпләр нигезендә инсоляция һәм яктыртылыш исәпләүләре нигезендә кабул итәргә кирәк.Par16163Par15784

Ике-өч катлы торак биналарның озын яклары арасында аралар (көнкүреш аерымлыклар) кимендә 15 метр, дүрт катлы биеклектә - кимендә 20 метр булырга тиеш; шул ук биналарның озын яклары һәм торецлары арасында торак бүлмәләрдән тәрәзәләр белән - кимендә 10 метр. Күрсәтелгән аралар инсоляция һәм яктыртылыш нормалары үтәлгәндә, торак бүлмәләрнең (бүлмәләр һәм ашханәләр) тәрәзәдән тәрәзәгә күренмәүчәнлеге тәэмин ителгәндә кыскартылырга мөмкин.

4.3. ҖӘМӘГАТЬ-ЭШ ЗОНАЛАРЫ, КАТНАШ ЗОНАЛАР

Гомуми таләпләр

4.3.1. Җәмәгать-эш зоналары сәламәтлек саклау, мәдәният, сәүдә, җәмәгать тукланuы, социаль һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, һөнәри белем бирү оешмалары һәм югары белем бирү оешмалары объектлары, административ, фәнни-тикшеренү учреждениеләре, гыйбадәт биналары, эшлекле, финанс билгеләнешендәге объектлар, автомобиль транспортын туктату урыннары,

гражданнарның тормыш эшчәнлеген тәэмин итү белән бәйле башка объектлар урнаштыру өчен билгеләнгән.

4.3.2. Җәмәгать-эш зоналарын Азнакай шәһәренең үзәк өлешләрендә эшлекле, финанс һәм җәмәгать активлыгы үзәкләрен (гомумшәһәр), планлаштыру районнары (зоналары) үзәкләрен, шулай ук махсуслаштырылган үзәкләрне (медицина, спорт, уку һәм башкалар) үз эченә алган җәмәгать үзәкләре системасы итеп формалаштырырга кирәк.

Җәмәгать-эш зонасы үзара бәйләнгән җәмәгать киңлекләре системасын барлыкка китерүче территорияләрнең күпфункцияле кулланылышы белән характерлана.

4.3.3. Азнакай шәһәрендә гомумшәһәр үзәге структурасы шәһәр әһәмиятендәге үзәкләр белән тулыландырыла.

Муниципаль районның административ үзәге булган Азнакай шәһәре җәмәгать үзәкләре шулай ук район әһәмиятендәге җәмәгать үзәген формалаштыра.

Кечкенә шәһәр җирлекләрендә, гадәттә, бердәм җәмәгать-эшлекле үзәк формалаштыралар, ул җирлекнең җәмәгать-эшлекле үзәге булып тора. Азнакай шәһәре муниципаль район һәм җирлек үзәге булганлыктан, җәмәгать-эшлекле үзәктә муниципаль районның җәмәгать-эшлекле үзәге функциясен үтәүче объектлар да урнаштырыла.

ҖӘМГЫЯТЬ ҮЗӘКЛӘРЕНЕҢ СТРУКТУРАСЫ ҺӘМ ТИПОЛОГИЯСЕ ҺӘМ ҖӘМӘГАТЬ-БИЗНЕС ЗОНАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫ

4.3.4. Җәмәгать үзәкләренең саны, составы һәм урнашуы торак пунктның зурлыгын, аларның урнашу системасындагы һәм хезмәт күрсәтү үзәкләре системасындагы ролен исәпкә алып кабул ителә.

Җәмәгать үзәгендә урнаштырырга планлаштырылган биналар һәм корылмалар классификациясе проектлау вакытында икътисади яктан максатка ярашлы карарлар сайлауга ярдәм итү максатын куя.

Азнакай шәһәренең җәмәгать үзәкләрендә биналарны урнаштыруны проектлаганда, объектның район хезмәт күрсәтү дәрәҗәсе буенча әһәмиятен билгеләү кирәк.

Проектланаучы биналарны билгеле бер хезмәт күрсәтү дәрәҗәсенә кертү түбәндәге шартлар нигезендә башкарылырга тиеш:

хезмәтләргә ихтыяҗ тудыручы халыкның социаль-демографик структурасы буенча:

Азнакай шәһәре халкы саны;

аерым планлаштыру элементларының халык саны;

күрсәтелә торган хезмәтләрне куллану ешлыгы буенча:

даими - көндәлек;

кирәк булганда - вакыт-вакыт яки эпизодик рәвештә;

төп урнашу урыны буенча:

муниципаль районның административ үзәге, муниципаль районның зур торак пункты;

4.3.5. Җәмәгать үзәкләренең структурасын һәм типологиясен, җәмәгать-эшлекле зонадагы объектларны һәм хезмәт күрсәтү төрләрен җәмәгать үзәге формалашу урынына карап, әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасына туры китереп кабул итәргә тәкъдим ителә.

4.3.6. Азнакай шәһәренең җәмәгать-эшлекле зоналары өчен, анда мәдәни мирас объектлары урнашкан булганда, мәдәни мирас объектларын саклауны тәэмин итү чаралары эшләнә, аларга реставрация, яраклаштыру, консервация, югалган тарихи-архитектура мохитен яңадан торгызу, ә аерым очракларда югалган кыйммәтле тарихи шәһәр төзү объектларын яңадан торгызу керә.

4.3.7. Җәмәгать-эшлекле зонада урнаштыру өчен рөхсәт ителгән объектлар

исемлеге җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

Җәмәгать-эшлекле зонада урнаштыру өчен рөхсәт ителгән объектлар исемлегенә кертелергә мөмкин:

күбрәк хезмәт күрсәтү учреждениеләре белән күпфатирлы торак йортлар;

ябык һәм ачык автотораклар;

халыкка хезмәт күрсәтүче, мәйданы 200 кв. метрдан артмаган, бина эченә урнаштырылган яки бина өлешен биләгән, җитештерү территориясе булмаган, экологик яктан куркынычсыз коммуналь һәм җитештерү предприятиеләре;

урыннарда урнаштыруга җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнгән чикләүләр булмаганда, күңел ачу индустриясе предприятиеләре;

башка объектлар Шәһәр төзелеше регламенты Җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләре таләпләренә туры китереп.

Җәмәгать-эшлекле зоналар территориясендә санитар-саф зоналарның 50 метрдан артык булуын таләп итмәгән, мәйданы 5 гектардан артмаган объектларны үз эченә алган фәнни-җитештерү учреждениеләре урнаштырылырга мөмкин.

4.3.8. Күпфункцияле җәмәгать зонасы чикләрендә территорияләрнең нисбәтен түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

җәмәгать төзелеше участоклары - кимендә 40 процент;

яшәү төзелеше участоклары - 25 проценттан артык түгел;

җитештерү объектлары участоклары - 10 проценттан артык түгел.

Шул ук вакытта, җәмәгать-эшлекле территория чикләрендә торак йорт участогында гомуми фонд күләмендә торак булмаган фонд өлеше 60 процентка кадәр тәшкил итә ала.

Искәрмә: Күпфункцияле җәмәгать зоналары чикләрендә аерым участокларның төзелеш коэффициенты 1,0 гә җитә ала.

ҖӘМӘГАТЬ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНА ТӨЗЕЛЕШЕНЕҢ НОРМАТИВ ПАРАМЕТРЛАРЫ

4.3.9. Җәмәгать-эшлекле зоналарны төрле функциональ билгеләнештәге биналар белән планлаштыру һәм төзү әлеге бүлек таләпләрен, шулай ук әлеге Нормативларның "Торак зоналар" бүлеген исәпкә алып башкарыла.

Җәмәгать-эшлекле зоналарны, аларның территорияләре чикләрендә урнашкан мәдәни мирас объектлары, сак зоналары белән планлаштыру һәм төзү әлеге Нормативларның "Тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау" бүлеге таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

4.3.10. Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре саны һәм сыйдырышлыгын исәпләү, җәмәгать-эшлекле зонадагы җир участокларының зурлыклары, аларның урнашуы объектның функциональ билгеләнешеннән чыгып, әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 3, 4 таблицаларына туры китереп социаль нормативлар буенча билгеләнергә тиеш.

Әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 3, 4 таблицаларында күрсәтелмәгән объектлар өчен исәпләү мәгълүматлары проектлау биремендә билгеләнергә тиеш.

Азнакай шәһәренең җәмәгать-эшлекле зонасында урнашкан биналарның саны, составы һәм сыйдырышлыгын билгеләгәндә, җәмәгать үзәгенең әһәмиятен исәпкә алып, башка торак пунктлардан килгән кешеләрне дә өстәмә исәпкә алу кирәк.

4.3.11. Җәмәгать-эшлекле зона территориясен куллану интенсивлыгы объектлар төрләре белән билгеләнә һәм әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 3, 4 таблицаларында китерелгән параметрлар белән регламентлана.

Җәмәгать-эшлекле зона территориясен куллану интенсивлыгы төзелеш тыгызлыгы (мең кв. метр/гектар) һәм территориянең төзелеш проценты белән характерлана.

Төрле функциональ билгеләнештәге биналар белән билгеләнгән территориянең төзелеш тыгызлыгын, урнашкан планировка һәм төзелешне, үзәкнең әһәмиятен исәпкә

алып, 10 таблицада китерелгән тәкъдим ителгән нормативларга туры китереп кабул итәргә кирәк.

10 нче таблица

ТЕРРИТОРИЯ ТӨЗЕЛЕШ ТЫГЫЗЛЫГЫН БИЛГЕЛӘҮ

Комплекслар төрләре	Төзелеш тыгызлыгы (мең кв. метр гомуми мәйдан/гектар), кимендә	
	шәһәр торак пунктлары	
	урта һәм кечкенә	
	ирекле территорияләрдә	реконструкция вакытында
Гомуми шәһәр үзәге	10	10
Эшлекле комплексы	15	10
Кунакханә комплексы	15	10
Сәүдә комплексы	5	5
Мәдәни-ял комплексы	5	5

Күпфункцияле зона территориясенең микрорайоннар (кварталлар) төзелеш тыгызлыгы җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләре шәһәр төзелеше регламентларына туры китереп кабул ителә, гадәттә, Азнакай шәһәре өчен максималь төзелеш тыгызлыгыннан ким булмаска тиеш.

Күпфункцияле җәмәгать-эшлекле зонада урнашкан объектлар белән территориянең төзелеш проценты 50 проценттан ким булмаска тәкъдим ителә.

4.3.12. Җәмәгать-эшлекле зонада биналарны кызыл сызыклардан чигенеп урнаштырырга кирәк. Биналарны кызыл сызык буенча урнаштыру, булган төзелешне реконструкцияләү шартларында, тиешле нигезләү белән рөхсәт ителә.

4.3.13. Җәмәгать-эшлекле зонада аның зурлыгына һәм планлаштыру оешмасына карап, үзара бәйләнгән җәмәгать киңлекләре системасы (төп урамнар, мәйданнар, җәяүлеләр зоналары) формалаша, ул гомуми шәһәр үзәгенең үзәген тәшкил итә.

Шул ук вакытта үзәк биналарына, транспорт тукталышларына һәм яшелләндерелгән рекреацион мәйданчыкларга уңайлы якын килүне тәэмин итүче бердәм җәяүле зонасы формалаша.

4.3.14. Җәмәгать-эшлекле зона объектларын һәм инженер инфраструктура челтәрләрен урнаштыру әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктура зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

4.3.15. Транспорт инфраструктурасы объектларын урнаштыру һәм җиңел автомобильләр өчен парковка урыннары санын исәпләү әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә, шулай ук әлеге бүлеккә туры китереп башкарылырга тиеш.

Объект янындагы автостоянкаларны җәяүлеләр хәрәкәте чикләреннән читтә һәм җәмәгать-эшлекле зона объектларыннан 100 метрдан артмаган арада урнаштырырга кирәк.

4.3.16. Зур учреждениеләргә, хезмәт күрсәтү предприятиеләренә, сәүдә үзәкләренә

һәм башкаларга төп юлларны, ә аерым торган биналарга икенчел юлларны карарга кирәк, аларның үлчәмнәрен 47 нче таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк.

Магистраль урамнарда урнашкан җәмәгать-эшлекле зона объектларына йөк автомобиль транспорты керүе ян яки параллель урамнардан, җәяүлеләр юлын кисмичә оештырылырга тиеш.

4.3.17. Җәмәгать-эшлекле зонада җәмәгать пассажир транспорты тукталышлары арасындагы ара 250 метрдан артмаска тиеш.

4.3.18. Җәмәгать-эшлекле зонаның теләсә кайсы ноктасыннан җәмәгать пассажир транспорты тукталышына кадәр җәяүле юлының озынлыгы 250 метрдан артмаска, автомобильләр өчен парковка урыннарына кадәр - 100 метрдан артмаска, җәмәгать бәдрәфенә кадәр - 150 метрдан артмаска тиеш.

4.3.19. Җәмәгать-эшлекле зона территорияләренең минималь яшелләндерү мәйданын "Рекреацион зоналар" бүлеге таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

4.3.20. Экологик иминлек (тавыш дәрәҗәсе, атмосфера һавасының пычрануы, туфрак, радиоактив пычрану һәм башкалар буенча) җәмәгать-эш зоналарында әйләнә-тирә мохитне саклау бүлекчәсе таләпләренә туры китереп тәэмин ителә.

4.3.21. Җәмәгать-эш зоналарында иминлек шартлары "Янгын куркынычсызлыгы" бүлегенә туры китереп тәэмин ителә.

Яшәү һәм җәмәгать биналары арасындагы минималь аралар инсоляция һәм яктыртылыш исәпләүләре, янгынга каршы таләпләр һәм санитар аралар нигезендә кабул ителергә тиеш. Җәмәгать һәм яшәү биналарының инсоляция һәм яктыртылыш таләпләре әйләнә-тирә мохитне саклау бүлекчәсендә китерелгән.

4.3.22. Аз катлы торак төзелеше территориясенең җәмәгать үзәге мәдәният объектларын, сәүдә-көнкүреш хезмәт күрсәтү, административ, физкультура-сәламәтләндерү һәм ял биналары һәм корылмаларын урнаштыру өчен билгеләнгән.

Үзәк төзелеш объектлары исемлегенә хезмәт күрсәтү учреждениеләре белән бергә яки янәшә урнаштырылган күпфатирлы торак йортлар кертелергә мөмкин.

Җәмәгать үзәгендә үзара бәйләнгән мәйданнар (ял итү, спорт, күчмә хезмәтләр күрсәтү өчен) һәм җәяүлеләр юллары системасын формалаштырырга кирәк.

Җәмәгать үзәге чикләрендә транспорт чаралары өчен гомуми тукталыш каралырга тиеш.

4.3.23. Аз катлы торак төзелеше территорияләрендә җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә туры китереп кечкенә һәм шәхси предприятиеләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.3.24. Азкатлы төзелеш территориясының җәмәгать үзәге төзелеше аерым торган биналардан да, шулай ук күп функцияле, халыкка комплексы хезмәт күрсәтүче биналардан да формалаша ала.

Аерым торган җәмәгать биналары белән чагыштырганда, биналар өчен участок мәйданының исәпләү күрсәткечләрен киметергә кирәк: кушылганнар өчен - 25 процентка, кертеп кушылганнар өчен - 50 процентка кадәр (мәктәпкәчә оешмалар, җәмәгать туклану предприятиеләре искәрмә булып тора).

4.3.25. Азкатлы торак төзелеше Азнакай шәһәренең структурасында аерым торак берәмлекләре рәвешендә урнаша, бу аның халкына хезмәт күрсәтүне оештыруда аермаларны билгели.

Азкатлы торак төзелеше территорияләренең көндәлек хезмәт күрсәтү учреждениеләре исемлегенә түбәндәге объектлар керергә тиеш: мәктәпкәчә оешмалар, гомуми белем бирү мәктәпләре, спорт-ял комплексы, амбулатор-поликлиника учреждениеләре, даруханә киосклары, сәүдә-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, элемтә бүлеге, банк бүлеге, тәртип саклау пункты, административ үзидарә үзәге, шулай ук мәйданчыклар (спорт, ял, күчмә хезмәтләр, балалар уеннары).

Шул ук вакытта, хезмәт күрсәтүче территориядән норматив ераклыкта урнашкан якын-тирәдәге булган яки проектланган җәмәгать үзәкләрендә җитмәгән хезмәт күрсәтү

объектларын куллану рөхсәт ителә.

Аз катлы төзелеш территориясендә район һәм шәһәр әһәмиятендәге хезмәт күрсәтү объектларын, шулай ук торак зоналарда, шул исәптән торак биналарның беренче катларында урнаштыру рөхсәт ителгән хезмәт урыннарын урнаштырырга мөмкин.

КАТНАШ ЗОНАЛАР

4.3.26. Катнаш зоналар, гадәттә, шәһәрнең формалашкан өлешләрендә, торак һәм җитештерү төзелеше өстенлек иткән кварталлардан формалаша. Моннан тыш, мондый зоналарда җәмәгать объектларын, бизнес объектларын, ял итү өлкәсен, уку йортларын, фәнни һәм проект оешмаларын урнаштыру да рөхсәт ителә.

Катнаш зоналарның җитештерү объектлары параметрлары чикләнә:

участок мәйданы 5 гектардан артмаска тиеш;

янгын һәм шартлау куркынычы булмаган җитештерү процесслары;

тавыш, вибрация, электромагнит һәм ионизацияләүче нурланышлар булмау;

атмосфера һавасын, өске һәм җир асты суларын төзелеш нормаларыннан артык пычратмау;

санитар-һакимият зоналарының зурлыгы 50 метрдан артмаска тиеш;

тәүлеккә 50 машинадан артык йөк машиналары агымына ихтыяҗ булмау.

4.3.27. Катнаш зоналар территорияләре өчен нормалаштырыла:

зона чикләрендә урнаштыру өчен рөхсәт ителгән җитештерү объектлары параметрлары;

санитар-гигиеник һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләре буенча мохит куркынычсызлыгы шартлары;

автомобильләр өчен парковка урыннары белән тәэмин ителеш;

җәмәгать пассажир транспорты тукталышларына кадәр җәяүле якынлашу ераклыгы;

тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау һәм куллану таләпләре.

4.3.28. Предприятиеләрнең әйләнә-тирә мохиткә тискәре экологик йогынтысын бетерү катнаш зоналарны формалаштыру өчен мәҗбүри булып тора.

Торак һәм җитештерү төзелешенең катнаш урнашуы реконструкцияләнгәндә һәм тәртипкә китерелгәндә, предприятиеләрнең җир куллану чикләрен киңәйтү рөхсәт ителми.

Предприятиеләрнең техник яктан яңартылуы шулай ук әйләнә-тирә мохитне начарайтуга һәм аның санитар-сафландыру зонасын арттыруга китерергә тиеш түгел. Предприятиеләрнең мохиткә йогынтысының барлык төрләре чиктән тыш рөхсәт ителгән концентрациягә (алга таба - ЧРК) һәм чиктән тыш рөхсәт ителгән дәрәҗәгә (алга таба - ЧРД) кадәр киметелергә тиеш.

Искәрмә: Әгәр дә җитештерүнең зыянлы йогынтысын бетерү мөмкин булмаса, предприятие хуҗаларын аның куәтен киметүне, профилен үзгәртүне яки участокны бушатырга мәҗбүр итүче шартлар тудыруны тәэмин итәргә мәҗбүр итәргә кирәк.

4.3.29. Шәһәрнең катнаш зоналарында усадьба төзелеше санитар-эпидемиологик күзәтү органнары белән килешеп мини-фермалар урнаштыру рөхсәт ителә.

4.4. ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ

4.4.1. Шәһәрнең җитештерү зоналары үз эченә санитар классификациягә карап, нигездә, сәнәгать предприятиеләре урнаштыру өчен билгеләнгән сәнәгать зоналарын, фәнни-җитештерү, коммуналь-склад зоналарын ала. Җитештерү объектларының санитар-сафландыру зоналары, мохитне саклау функцияләрен үтәп, шундый объектлар урнашкан зоналар составына кертелә.

4.4.2. Җитештерү территорияләре параметрлар буенча аерыла:

җитештерүнең зыянлылык класслары - I, II, III, IV, V класслар (зыянлылык кимү буенча);

биләп торган территориянең зурлыгы: 0,5 гектарга кадәр; 0,5 - 5,0 гектар; 5,0 - 25,0 гектар; 25,0 - 200,0 гектар һәм күбрәк;

территорияны куллану интенсивлыгы:

төзелеш тыгызлыгы коэффициенты - 2,5 - 3,0; 1,0 - 2,0; 1,0 дан кимрәк;

төзелеш коэффициенты - 0,4 - 0,5; 0,3 - 0,4; 0,3 тан кимрәк;

эшләүчеләр саны: 50 кешегә кадәр; 50 - 500 кеше; 500 - 5000 кеше; 5000 - 10000 кеше; 10000 кешедән артык;

йөк әйләнеше зурлыгына (ике йөк агымының иң зурысы буенча - килү яки җибәрү):

машиналар/тәүлек - 2 гә кадәр; 2 дән 40 ка кадәр; 40 тан артык;

елына тонна - 40; 40 меңнән 100 меңгә кадәр; 100 меңнән артык;

кулланылган ресурслар күләме:

су куллану (мең куб. метр/тәүлек) - 5 кә кадәр; 5 тән 20 гә кадәр; 20 дән артык,

җылылык куллану (Гкал/сәг) - 5кә кадәр; 5тән 20гә кадәр; 20дән артык.

4.4.3. Җитештерү зоналарын оештыру өчен нормалаштырыла:

экологик иминлек;

җитештерү объектларын урнаштыруга шәһәр төзелеше таләпләре;

яшел үсемлекләр, җәмәгать урыннары белән капланган территорияләр;

санитар-һакимият зоналарын оештыру шартлары һәм таләпләре;

реклама урнаштыру, киртә материалларына таләпләр;

заводка кадәрге зонага таләпләр;

сәнәгать объектларын проектлау һәм төзекләндерү таләпләре.

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫНЫҢ ТӨЗЕЛЕШЕ, КЛАССИФИКАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘР ҺӘМ АЛАРНЫҢ УРНАШУЫ

4.4.4. Яңа төзелеш һәм булган җитештерү предприятиеләрен киңәйтү өчен җитештерү зонасы җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре таләпләренә туры китереп проектлана, аэроклиматик үзенчәлекләрне, җирлекнең рельефын, атмосферада сәнәгать ташландыклары таралу үзенчәлекләрен, атмосфера пычрану потенциалын исәпкә алып, Азнакай шәһәре генераль планына туры китереп, торак, рекреацион зоналар, халыкның күпләп ял итү зоналарына карата җил астында урнаштырыла.

4.4.5. Җитештерү зоналары, сәнәгать төеннәре, предприятиеләр (алга таба - җитештерү зонасы) һәм алар белән бәйле калдыклар, ташландыклар, чистарту корылмалары авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге булмаган җирләрдә урнаштырылырга тиеш.

Файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарында җитештерү зонасын урнаштыру дәүләт җир асты фонды белән идарә итү федераль органы - Федераль җир асты файдалану агентлыгы яки аның территориаль органнары рөхсәте белән рөхсәт ителә.

4.4.6. Калдыклар, шлам җыю урыннары, предприятиеләрнең калдыкларын саклау урыннары урнаштыру аларны утильләштерү мөмкин түгеллеген нигезләгәндә генә рөхсәт ителә, шул ук вакытта җитештерү зоналары өчен үзәкләштерелгән (төркемле) калдыклар каралырга тиеш. Алар өчен участоклар предприятиеләр территориясеннән һәм су белән тәэмин итүнең җир асты чыганаклары санитар саклау зонасының II поясы чикләреннән читтә санитар нормаларны үтәп урнаштырылырга тиеш.

Сланец, мышьяк, кургашын, терек һәм башка янучан һәм агулы матдәләр булган өемнәр торак һәм җәмәгать биналарыннан һәм корылмалардан санитария-сафлык зонасы белән аерылырга тиеш.

4.4.7. Елгалар һәм сулыкларның су саклау зоналарында җитештерү зоналарын

урнаштыру, әгәр дә мондый объектларны су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм суның кимүеннән саклауны тәэмин итүче корылмалар белән җиһазландыру шарты белән рөхсәт ителә.

Елгалар һәм башка сулыкларның яр буе участокларында җитештерү зонасын урнаштырганда, предприятиеләр мәйданчыкларының планлаштыру билгеләре су агымының тоткарлануы һәм авышлыгы, шулай ук гидротехник корылмаларга йөкләнешләр һәм тәэсирләр таләпләренә туры китереп билгеләнгән дулкын биеклегеннән исәпләнгән күтәрелүне исәпкә алып, исәпләнгән иң югары су горизонтыннан кимендә 0,5 метрга югарырак кабул ителергә тиеш. Исәпләнгән горизонт итеп, халык хуҗалыгы һәм оборона әһәмиятенә ия булган предприятиеләр өчен, аны 100 елга бер тапкыр, калган предприятиеләр өчен - 50 елга бер тапкыр, ә эксплуатация вакыты 10 елга кадәр булган предприятиеләр өчен - 10 елга бер тапкыр арттыру ихтималы булган иң югары су дәрәҗәсен кабул итәргә кирәк.

4.4.8. Җитештерү зонасын урнаштыру рөхсәт ителми:

рекреацион зоналар составында;

аеруча саклана торган территорияләр җирләрендә, шул исәптән:

эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларының санитария саклау зоналарының барлык поясларында, дәвалау-сәламәтләндерү урыннарының санитария саклау зоналарында;

мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында Татарстан Республикасы дәүләт органы белән килештермичә;

актив карст, шуышу, утыру яки тау эшкәртүләре йогынтысында җир өслегенең җимерелү зоналарында, алар төзелешкә һәм предприятиеләрне эксплуатацияләүгә куркыныч тудырырга мөмкин;

органик һәм радиоактив калдыклар белән пычранган участокларда, Татарстан Республикасы буенча кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте идарәсе тарафыннан билгеләнгән сроклар тәмамланганчы;

гидротехник корылмалар җимерелү нәтиҗәсендә су басу һәм мөмкин булган катастрофик су басу зоналарында.

4.4.9. Тирә-як мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясаучы сәнәгать объектлары һәм җитештерүләр, корылмалар өчен, куәтенә, эксплуатация шартларына, тирә-як мохиткә бүленеп чыгучы пычраткыч матдәләрнең характерына һәм күләменә, барлыкка китерелгән тавыш, вибрация һәм башка зарарлы физик факторларга, шулай ук аларның тирә-як мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә тискәре йогынтысын киметү чараларын исәпкә алып, сәнәгать объектлары һәм җитештерүләрнең санитар классификациясенә туры китереп, санитар-саф зоналарның түбәндәге якынча зурлыклары билгеләнә:

I класс предприятиеләре өчен - 1000 метр;

II класс предприятиеләре өчен - 500 метр;

III класс предприятиеләре өчен - 300 метр;

IV класс предприятиеләре өчен - 100 метр;

V класс предприятиеләре өчен - 50 метр.

Санитар-һакимият зоналарының зурлыклары СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп билгеләнгән.

4.4.10. Санитар-һакимият зонасының якынча зурлыгы санитар-һакимият зонасы проекты белән нигезләнергә тиеш, атмосфера һавасының көтелгән пычрануын (фонны исәпкә алып) һәм атмосфера һавасына физик тәэсир дәрәҗәләрен исәпләүләр белән, һәм СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп, табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре белән расланырга тиеш.

4.4.11. Атмосфера һавасының аеруча чисталыгын таләп иткән предприятиеләрне күрше предприятиеләргә карата атмосфера һавасын пычрату чыганаклары булган

җилләрнең өстенлекле юнәлеше ягыннан урнаштырырга ярамый.

4.4.12. Азык-төлек һәм эшкәртү сәнәгате предприятиеләрен төзү өчен участок сайлау һәм бүлеп бирү Татарстан Республикасы (Татарстан) кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсе катнашында башкарылырга тиеш һәм санитар-техник корылмаларга һәм коммуналь билгеләнештәге корылмаларга карата җилләрнең өстенлекле юнәлеше ягыннан, һәм атмосфера һавасын зарарлы һәм начар исле матдәләр белән пычрату чыганаклары булган технологик процесслар белән предприятиеләргә карата җилләрнең өстенлекле юнәлеше ягыннан проектланырга тиеш, һәм торак һәм җәмәгать биналарына карата җилләрнең өстенлекле юнәлеше ягыннан урнаштырылырга тиеш.

4.4.13. Балыкчылык предприятиеләрен проектлау санитар-гигиена һәм ветеринар-санитар нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп башкарыла һәм Татарстан Республикасы буенча Ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек федераль хезмәте органнары белән килештереп кенә рөхсәт ителә. Балыкчылык хуҗалыгы предприятиеләре өчен җир участокларын бүлеп бирү СН 455-73 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

4.4.14. Атмосфера һавасын, су объектларын, туфракны пычрату чыганаклары булган, шулай ук торак төзелешенә карата тавыш, вибрация, электромагнит һәм радиоактив тәэсирләр чыганаклары булган җитештерү зоналарын әлеге Нормативларның "Тирә-юньне саклау" бүлеге таләпләренә туры китереп урнаштырырга кирәк.

4.4.15. Санитар классификациядән тыш, җитештерү предприятиеләре һәм объектлары берничә характеристикага ия һәм аларның параметрлары буенча аерыла, шул исәптән:

биләп торган территориянең зурлыгы буенча:

участок: 0,5 гектарга кадәр; 0,5 - 5,0 гектар; 5,0 - 25,0 гектар;

зона: 25,0 - 200,0 гектар;

территорияне куллану интенсивлыгы буенча:

төзелеш тыгызлыгы (капиталь объектларның гомуми мәйданына кв. метр/гектар): 25 000 - 30 000; 10 000 - 20 000; 10 000нән кимрәк;

төзелеш проценты (%): 60 - 50; 50 - 40; 40 - 30, 30дан кимрәк;

эшләүчеләр саны буенча: 50 кешегә кадәр; 50 - 500 кеше; 500 - 1000 кеше; 1000 - 4 000 кеше; 4 000 - 10 000 кеше; 10 000 кешедән артык;

йөк әйләнеше зурлыгы буенча (ике йөк агымының иң зурысы - килү яки җибәрү буенча кабул ителә):

көненә автомобильләр: 2гә кадәр; 2дән 40ка кадәр; 40тан артык;

елына тонна: 40ка кадәр; 40тан 100 000гә кадәр; 100 000нән артык;

кулланылган ресурслар күләме буенча:

су куллану (мең куб. метр/көн): 5кә кадәр; 5тән 20гә кадәр; 20дән артык;

җылылык куллану (Гкал/сәгать): 5кә кадәр; 5тән 20гә кадәр; 20дән артык.

Шәһәр территорияләре транспорт һәм инженер ресурслары белән тәэмин ителеш буенча җитештерү территорияләренең ихтыяҗларына туры килергә тиеш.

4.4.16. Шәһәр чикләрендә урнашкан җитештерү зоналарының әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтысы булган очракта, куәтне киметү, предприятиене яңадан профильләү яки экологик яктан уңайсыз сәнәгать предприятиеләрен торак зоналарыннан чыгару каралырга тиеш.

4.4.17. Җитештерү зоналарын реконструкцияләгәндә территорияләрне башка функциональ билгеләнештәге территорияләргә якынлыгын исәпкә алып үзгәртергә кирәк:

җитештерү зоналарының җәмәгать-эшлекле зоналарга якынлык полосасында җәмәгать-административ объектларны урнаштыру, аларны җәмәгать үзәкләре һәм зоналары формалаштыруга кертү;

тормыш зоналарына якынлык полосасында җитештерү зонасы чигендә саңгырау коймалар урнаштыру кирәк түгел. Санитар-саф зона составына кергән якынлык полосасын торак районының коммуналь объектларын, төрле типтагы автотуктау урыннарын, яшел үсентеләрне урнаштыру өчен куллану тәкъдим ителә;

автомобиль юлларына якын урнашкан җитештерү зоналарында күпләп сату һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре, зур склад биналары, зур керү юллары, борылыш мәйданчыклары таләп итүче компакт җитештерү төзелеше участокларын урнаштыру тәкъдим ителә.

4.4.18. Җитештерү территорияләренең параметрлары Азнакай шәһәренең җир куллану һәм төзелеш кагыйдәләренә буйсынырга тиеш, экологик куркынычсызлык, территорияләрне куллану күләме һәм интенсивлыгы буенча.

4.4.19. Җитештерү зоналарын урнаштырганда, аларның торак районнары белән рациональ бәйләнешен тәэмин итәргә кирәк, эшкә бару өчен вакыт чыгымнарын минимальләштереп.

Сәнәгать зонасы

4.4.20. Шәһәрнең сәнәгать зоналары территорияләре яңа һәм күчерү, реконструкцияләү, модернизацияләү өчен сәнәгать предприятиеләрен урнаштыру өчен билгеләнгән.

Сәнәгать зоналары территориясендә ярдәмче-хезмәт күрсәтү хезмәтләре, инженер һәм транспорт тәэминаты системалары, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү белән кооперацияләнгән сәнәгать предприятиеләрен урнаштырырга кирәк (п. 4.1 СП 18.13330.2011).

4.4.21. Сәнәгать зоналарын урнаштырганда, аларның торак зоналары белән рациональ бәйләнешен тәэмин итәргә кирәк, яшәү урыннарыннан эш урыннарына кадәр хәрәкәт итү өчен вакыт чыгымнары 90 процент хезмәткәрләр өчен (бер якка) 30 минуттан артмаска тиеш (п. 11.2 СП 42.13330.2016).

4.4.22. Сәнәгать зонасы территориясендә сәнәгать зонасы предприятиеләрендә эшләүче автомобильләр, сәнәгать зонасы объектларына килүчеләр, шулай ук сәнәгать зонасы территориясендә урнашкан предприятиеләрнең җитештерү эшчәнлеге белән бәйле вакытлыча яшәүче гражданнар өчен парковка урыннары оештырылырга тиеш.

4.4.23. Сәнәгать зонасы территориясендәге участокларга керү төркемнәреннән җир өсте җәмәгать транспорты тукталышларына һәм автомобильләр парковка урыннарына кадәр максималь ара 400 метрдан артмаска тиеш.

4.4.24. Инвалидлар һәм хәрәкәтләнүе чикләнгән төркемнәр хезмәтен куллану мөмкинлеге каралган сәнәгать зонасы объектларында җитештерү, административ-көнкүреш һәм башка ярдәмче биналарга керү урыннары пандуслар белән җиһазландырылырга тиеш (п. 5.15 СП 18.13330.2011).

4.4.25. Промузл төзелешенең беренче һәм аннан соңгы чиратлары башлангыч комплекс итеп, гомуми узел объектлары, транспорт һәм инженер челтәрләре һәм эшләүчеләргә социаль хезмәт күрсәтү объектлары белән төзелергә һәм проектланырга тиеш. Башлангыч комплекс бердәм мәйданда, сәнәгать предприятиеләре чикләре арасында нигезсез өзекләрсез, компакт урнаштырылырга тиеш. Башлангыч комплекс һәм промузл төзелешенең һәр чират өчен планлаштыру проекты эшләнергә тиеш (п. 5.3 СП 18.13330.2011).

4.4.26. Сәнәгать зоналары территориясын куллануның зурлыклары һәм интенсивлык дәрәҗәсе җитештерүнең үзенчәлекләренә, зоналарның шәһәр структурасында урнашуы шартларына һәм шәһәр территориясенең төрле участокларының шәһәр төзелеше кыйммәтенә карап кабул ителергә тиеш.

4.4.27. Җитештерү объектларын урнаштыруга шәһәр төзелеше таләпләре сәнәгать зоналарының функциональ-планировкалы оешмасын, сәнәгать зонасы

территориясенең мәшгульлеген, сәнәгать предприятиесе участогының норматив зурлыгын, төзелеш тыгызлыгының төп күрсәткечләрен үз эченә ала.

4.4.28. Сәнәгать зоналарының функциональ-планировкалы оешмасын кварталлар рәвешендә (кызыл сызыклар чикләрендә) карарга кирәк, алар эчендә төп һәм ярдәмче җитештерүләр урнаштырыла, предприятиеләрнең тармак үзенчәлекләрен, санитар-гигиена һәм янгынга каршы таләпләрне, йөк әйләнешен һәм транспорт төрләрен, шулай ук төзелеш чиратлылыгын исәпкә алып (п. 8.4 СП 42.13330.2016).

4.4.29. Сәнәгать предприятиеләре һәм башка җитештерү объектлары мәйданнары, хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре биләгән территория сәнәгать зонасының гомуми территориясенең кимендә 60 процентын тәшкил итәргә тиеш (п. 8.4 СП 42.13330.2016).

4.4.30. Сәнәгать зонасы территориясының мәшгульлеге процентларда сәнәгать предприятиеләре мәйданнары һәм алар белән бәйле объектларның мәйданнары суммасының киртәләр (участок чикләре) эчендә, шулай ук хезмәт күрсәтү учреждениеләре мәйданнары, тышкы керү юллары һәм резерв участоклар белән бергә, шәһәрнең генераль планы белән билгеләнгән сәнәгать зонасы территориясенең гомуми мәйданына нисбәте буларак билгеләнә. Мәшгуль территорияләргә проектлау биреме буенча аларда биналар һәм корылмалар урнаштыру өчен билгеләнгән предприятиеләр мәйданнарындагы һәм башка объектлардагы резерв участоклар керә (п. 8.4 СП 42.13330.2016).

4.4.31. Сәнәгать предприятиесе участогының норматив зурлыгы аның төзелеш мәйданының сәнәгать предприятиеләре мәйданнарының норматив тыгызлыгы күрсәткеченә нисбәте итеп кабул ителә, тармакка карап, әлеге Нормативларның кушымта N 5 таблица 1 буенча.

4.4.32. Сәнәгать зонасы өчен участок (квартал) мәйданына биналар һәм корылмалар астында билгеләнгән мәйдан нисбәтен таблица 11 буенча алырга кирәк (СП 42.13330.2016).

11 нче таблица

ТЕРРИТОРИАЛЬ ЗОНАЛАР УЧАСТОКЛАРЫ ТӨЗЕЛЕШ ТЫГЫЗЛЫГЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Территориаль зоналар	Төзелеш коэффициенты	Төзелеш тыгызлыгы коэффициенты
Сәнәгать зонасы	0,8	2,4
Фәнни-җитештерү <*>	0,6	1,0
Коммуналь-склад	0,6	1,8
<*> Тәҗрибә кырлары, резерв территорияләр һәм санитар-саф зоналарны исәпкә алмыйча		

4.4.33. Сәнәгать зонасының җәмәгать-административ мәйданнарында комплексны төзекләндерү түбәндәгеләрне үз эченә ала: "завод алды" зонасын оештыру һәм төзекләндерү, җәяүлеләр коммуникацияләрен оештыру һәм төзекләндерү, предприятиеләр территориясенең яшелләндерү өлешен, социаль инфраструктура объектлары комплексын оештыру, кыска вакытлы ял зоналарын оештыру.

4.4.34. Завод алды зонасын административ, төп җитештерү бинасы янында яки сәнәгать зонасының керү төркеме янында урнаштырырга кирәк, җитештерү билгеләнешендәге территорияләр чикләрендә дә, шәһәрнең аларга якын җәмәгать

территорияләрендә дә, җитештерү зоналарының җәмәгать территорияләренә кушылу полосасында, аларны шәһәр җәмәгать зоналарын формалаштыруга кертеп.

Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын урнаштыру өчен завод алды зонасы территориясенең 40 - 50 процентын бүлеп бирергә кирәк.

Сәнәгать объектларының завод алды зоналарының үлчәмнәрен таблица 12 (СП 18.13330.2011 п. 5.8) буенча кабул итәргә кирәк.

12 нче таблица

ОБЪЕКТЛАРНЫҢ ЗАВОД АЛДЫ ЗОНАЛАРЫНЫҢ ҮЛЧӘМНӘРЕ

Эшләүчеләр саны, мең кеше	Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре, гектарлар
0,5 га кадәр	0,8
0,5 тән 1 гә кадәр	0,7
1 дән 4 кә кадәр	0,6
4 елдан 10 елга кадәр	0,5
10 дән артык	0,4
Искәрмә: Объектның өч сменалы эшендә беренче һәм икенче сменаларда эшләүчеләр санын исәпкә алырга кирәк. Беренче һәм икенче сменаларда эшләүчеләр саны бер сменадагы проект эшчеләр санының икеләтә артуы буларак исәпләнә	

4.4.35. Җәяүлеләр коммуникацияләрен сәнәгать зонасы территориясендә кешеләрнең иркен һәм куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүне исәпкә алып урнаштырырга кирәк, бигрәк тә юллар, җайланмалар һәм йөк һәм башка махсус транспорт хәрәкәте өчен корылмалар белән кисешкән яки тоташкан урыннарда.

Җәяүлеләр коммуникацияләре буйлап яшелләндерүне газоннар һәм чәчәкләкләр, куаклар һәм агачлар утырту рәвешендә проектлау тәкъдим ителә. Сәнәгать зонасы территориясендә рекреация объектларын, гадәттә, кыска вакытлы ял зоналары рәвешендә формалаштырырга кирәк. Кыска вакытлы ял зоналарын җитештерү эшчәнлегенең тискәре йогынтыларыннан максималь якланган территориядә урнаштырырга кирәк. Предприятиеләр территориясенең яшелләндерү өлешен кимендә 20 процент итеп кабул итәргә кирәк.

Җир участогын яшелләндерү өчен, санитар-сафлык һәм декоратив үзлекләрен, шулай ук предприятиеләр бүлеп чыгарган зарарлы матдәләргә чыдамлыгын исәпкә алып, җирле үсемлек төрләрен кулланырга кирәк.

Азык-төлек сәнәгате объектлары, төгәл җитештерү процесслары булган цехлар, шулай ук һава өрдерү, компрессор һәм мотор сынау станцияләре территориясендә чәчәк атканда йончыклар, җепселле матдәләр һәм йонлы орлыклар бүлеп чыгаручы агач утыртмалар куллану тыела. Норматив янгынга каршы араларда ылыслы агачлар утырту рөхсәт ителми (п. 5.62 СП 18.13330.2011).

4.4.36. Сәнәгать зонасы территориясында барлык эшләүчеләр өчен дә ачык булган социаль инфраструктура объектларын урнаштыру кирәк, аларга медицина оешмалары (даруханәләр, медицина пунктлары), җәмәгать туклану предприятиеләре, көндәлек ихтыяҗ товарлары сату предприятиеләре, көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре керә.

4.4.37. Торак территорияләргә якын булган полоса, гадәттә, торак зонасы

коммуналь объектларын, күпкатлы гаражларны, төрле типтагы тукталышларны, яшел үсентеләрне урнаштыру өчен кулланылырга тиеш. Предприятиеләр һәм башка җитештерү объектлары урнаштырганда әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә таләпләр үтәлә: туфракларны, өске һәм җир асты суларын, атмосфера һавасын пычратуны бетерү чаралары, табигый мохитне торгызу, табигый ресурсларны рациональ куллану һәм яңадан җитештерү, экологик куркынычсызлыкны тәэмин итү. Җитештерү һәм хезмәт күрсәтү объектларының куркыныч дәрәҗәсе законнарда билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4.4.38. Санитария-сафлану зоналары каралырга тиеш, әгәр дә барлык техник һәм технологик чараларны зарарлы ташламаларны чистарту һәм зарарсызландыру, сәнәгать зонасы чигендә тавыш дәрәҗәсен киметү буенча үткәргәннән соң, зарарлы матдәләрнең чик дәрәҗәдә рөхсәт ителгән концентрацияләре һәм тавышның чик дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәләре тәэмин ителмәсә. Сәнәгать предприятиеләренең санитария-сафлану зоналарының зурлыклары СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп билгеләнә һәм предприятиеләрнең ташламаларында булган зарарлы матдәләрнең таралу исәпләүләре белән раслана. Сәнәгать предприятиеләре төркемнәре өчен барлык чыганакларның гомуми ташламалары һәм физик тәэсирләре, шулай ук гамәлдәге предприятиеләр өчен еллык цикл лаборатор күзәтүләр нәтиҗәләре исәпкә алынып, бердәм санитария-сафлану зонасы билгеләнә (п. 8.6 СП 42.13330.2016).

4.4.39. Предприятиеләрнең санитария-сафлану зоналары участоклары предприятиеләр территориясенә кертелми һәм бу зоналар территориясендә төзелеш рөхсәт ителгән объектларны урнаштыру өчен бирелергә мөмкин. Санитария-сафлану зонасы чикләрендә урнаштыру рөхсәт ителгән объектлар исемлеге СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 (V бүлек) күрсәтелгән.

4.4.40. Җитештерү зоналары һәм санитар-һакимият зоналары чикләрендә урнаштыру тыела: торак йортлар, ландшафт-рекреация зоналары, ял зоналары, курортлар, санаторийлар һәм ял йортлары территорияләре, бакчачылык җәмгыятьләре һәм коттедж төзелеше территорияләре, коллектив яки шәхси дача һәм бакча-огород участоклары, шулай ук яшәү мохите сыйфаты нормалаштырылган башка территорияләр; спорт корылмалары, балалар мәйданчыклары, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, дәвалау-профилактика һәм сәламәтләндерү учреждениеләре санитар кагыйдәләр һәм нормалар буенча (п. 8.2 СП 42.13330.2016).

4.4.41. Азык-төлек, медицина, фармацевтика һәм башка тармакларның санитар-һакимият зонасы 100 метрга кадәр булган предприятиеләрне металлургия, химия, нефть-химия һәм башка зарарлы җитештерүләр булган сәнәгать зоналары (районнары) территориясендә, шулай ук аларның санитар-һакимият зоналары чикләрендә урнаштыру кирәк түгел (п. 8.3 СП 42.13330.2016).

4.4.42. Предприятиенең пычранган территориясендә әйләнә-тирә мохитне саклау белән бәйле сәламәтләндерү, санитар-гигиена һәм башка чаралар, шул исәптән санитар-һакимият зоналарын төзекләндерү, зарарлы чыгару булган предприятие хисабына башкарыла (п. 8.2 СП 42.13330.2016).

4.4.43. Санитар-һакимият зоналарының яшелләндерү минималь мәйданын зона киңлегенә бәйле рәвештә экологик нормалар һәм архитектур-планлаштыру шартларын исәпкә алып, 13 нче таблицага (п. 8.6 СП 42.13330.2016) туры китереп кабул итәргә кирәк.

13 нче таблица

САНИТАР-ҺАКИМИЯТ ЗОНАЛАРЫНЫҢ ЯШЕЛЛӘНДЕРҮ МӘЙДАНЫ

Санитар-һакимият зонасының киңлеге,	Яшелләндерү минималь мәйданы,

метрлар	процентлар
300 га кадәр	60
300 дән 1000 гә кадәр	50
1000 дән 3000 гә кадәр	40
3000 дән артыграк	20
Яшелләндерү мәйданы предприятие санитар-һакимият зонасы проектына туры китереп арттырылырга мөмкин	

Санитар-һакимият зоналарында торак һәм җәмәгать-эшлекле зоналар ягыннан киңлеге 50 метрдан ким булмаган, ә зона киңлеге 100 метрга кадәр булганда - 20 метрдан ким булмаган агач-куаклар полосасы каралырга тиеш (п. 8.6 СП 42.13330.2016).

ФӘННИ-ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ

4.4.44. Фәнни-җитештерү зоналары территорияләре яңа һәм барлыкка килгән фәнни хезмәт күрсәтү учреждениеләрен урнаштыру, реконструкцияләү, модернизацияләү, тәҗрибәле җитештерүләр һәм алар белән бәйле югары һәм урта һөнәри белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмалары, кунакханәләр, хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре, шулай ук инженер һәм транспорт коммуникацияләре һәм корылмалар өчен билгеләнгән (п. 8.8 СП 42.13330.2016).

4.4.45. Фәнни-җитештерү зонасы өчен биналар һәм корылмалар белән капланган мәйданның участок (квартал) мәйданына карата нисбәтен әлеге Нормативларның 5 нче кушымтасы 1 нче таблицасына (СП 42.13330.2016) туры китереп алырга кирәк.

4.4.46. Фәнни-җитештерү зоналарының составы, аерым элементларны урнаштыру шартлары, шулай ук аларның санитар-һакимият зоналарының зурлыгын тәҗрибә җитештерүләрнең әйләнә-тирә мохиткә йогынтысы факторларын исәпкә алып билгеләргә кирәк. Санитар-һакимият зоналарының киңлеге 50 метрдан артык булмаган тәҗрибә җитештерүләр булган очракта, фәнни-җитештерү зоналарында торак төзелешен урнаштырырга рөхсәт ителә, аларны катнаш төзелеш зоналары тибында формалаштырып (п. 8.8 СП 42.13330.2016).

Коммуналь-склад зонасы

4.4.47. Коммуналь-склад зоналары (районнары) территорияләре азык-төлек (азык-төлек тәме, ит һәм сөт) сәнәгате, гомуми товар (азык-төлек һәм азык-төлек булмаган), махсуслаштырылган складлар (суыткычлар, бәрәңге-, яшелчә-, җимеш саклагычлар), шәһәр халкына коммуналь, транспорт һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтүче предприятиеләрне урнаштыру өчен билгеләнгән (п. 8.9 СП 42.13330.2016).

Транспорт узелларында һәм автомобиль юллары буйлап коммуналь-склад зоналарының югары интенсивлык кулланылышы белән күп катлы җир өсте һәм җир асты тукталышлар, гаражлар, коммуналь-склад билгеләнешендәге объектлар урнаштыру теләнелә.

4.4.48. Халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү белән бәйле булмаган логистика һәм склад комплекслары системасын шәһәр читендә, тышкы транспорт узелларына якынрак итеп формалаштырырга кирәк.

Дәүләт резервлары складларын, нефть һәм нефть продуктлары, сыекландырылган газлар, шартлаткыч материаллар һәм көчле агулы матдәләрнең базис складларын, азык-төлек, фураж һәм сәнәгать чималының базис складларын, урман һәм төзелеш

материалларының урман күчерү базаларын шәһәр һәм аеруча сакланучы территорияләрдән читтә санитар, янгынга каршы һәм махсус нормаларны үтәп урнаштыруны да карарга кирәк.

4.4.49. Коммуналь-склад зоналарында тузанлы материаллар, өемнәр, калдыклар өчен ачык склад мәйданчыкларын урнаштыру рөхсәт ителми.

4.4.50. Коммуналь-склад зонасы өчен биналар һәм корылмалар белән капланган мәйданның участок (квартал) мәйданына карата нисбәтен әлеге Нормативларның (СП 42.13330.2016) 5 кушымтасының 1 таблицасына туры китереп алырга кирәк.

4.4.51. Шәһәр халкына хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән складларның җир участокларының зурлыклары 10 - 13 таблицаларга (СП 42.13330.2016) туры китереп кабул ителә.

Кәртүк, яшелчә һәм җимеш саклагычлар өчен санитар-саф зоналарның зурлыклары 50 метрдан ким булмаска тиеш (п. 8.11 СП 42.13330.2016).

4.4.52. Халыкка турыдан-туры көндәлек хезмәт күрсәтү белән бәйле булмаган склад комплексларын шәһәрдән читтә, тышкы транспорт төеннәренә якынрак, санитар, янгынга каршы һәм махсус нормаларны үтәп формалаштырырга кирәк (п. 8.9 СП 42.13330.2016).

4.4.53. Дәүләт резервлары складлары, нефть һәм нефть продуктларының беренче төркеме складлары, нефть һәм нефть продуктлары күчерү базалары, сыекландырылган газлар складлары, шартлаткыч материаллар складлары һәм көчле агулы матдәләрнең базис складлары, азык-төлек, фураж һәм сәнәгать чималының базис складлары, урман күчерү базалары, урман һәм төзелеш материалларының базис складлары өчен махсус нормалар һәм таралган урнаштыру каралган (п. 8.9 СП 42.13330.2016).

4.4.54. Шәһәрнең яшел зонасында агач һәм куак үсентеләре питомниклары һәм чәчәк-оранжерея хуҗалыклары шәһәрне утырту материалы белән тәэмин итүне исәпкә алып каралырга тиеш. Питомникларның мәйданы 80 гектардан ким булмаска тиеш. Питомникларның мәйданын 3 - 5 кв. метр/кеше исәбеннән кабул итәргә кирәк. Чәчәк-оранжерея хуҗалыкларының гомуми мәйданын 0,4 кв. метр/кеше исәбеннән кабул итәргә кирәк.

14 нче таблица

ҖИР УЧАСТОКЛАРЫНЫҢ МӘЙДАНЫ ҺӘМҮЛЧӘМНӘРЕ
ГОМУМИ ТОВАР СКЛАДЛАРЫНА 1 МЕҢ КЕШЕГӘ

Гомуми товар складлары	Складларның мәйданы, метр	Җир участокларының үлчәмнәре, кв. метр
Азык-төлек товарлары	77	$\frac{310 <*>}{210}$
Азык-төлек булмаган товарлар	217	$\frac{740 <*>}{490}$

<*> Өске өлештә бер катлы складлар өчен нормалар, аскы өлештә - күп катлы складлар өчен (катларның уртача биеклеге 6 метр булганда) бирелгән.

Искәрмә:

1. Гомуми товар складларын махсуслаштырылган төркемнәр составында урнаштырганда җир участокларының үлчәмнәрен 30 процентка киметергә тәкъдим ителә.

2. Товарларны вакытыннан алда китерү зоналарында җир участокларының үлчәмнәрен

40 процентка арттырырга кирәк.
3. Гомуми товар складлары өчен товар запасы дәрәҗәсе сәүдә әйләнеше (сәүдә әйләнеше) көннәре саны буенча республика сәүдә идарәсе органнары тарафыннан билгеләнә.
4. Товар запасларын күбрәк авыл җирлекләрендә саклаганда, складлар мәйданы һәм алардагы җир участокларының зурлыклары шәһәрләрдә бу күрсәткечләрне киметү белән бер үк вакытта арттырылырга мөмкин

15 нче таблица

ҖИР УЧАСТОКЛАРЫНЫҢ СЫЙДЫРЫШЫ ҺӘМ ЗУРЛЫКЛАРЫ
БЕР МЕҢ КЕШЕГӘ СПЕЦИАЛЬЛӘШТЕРЕЛГӘН СКЛАДЛАР

Специализацияләнгән складлар	Складларның сыйдырышлыгы, тонна	Җир участокларының зурлыклары, кв. метр
Тарату суыткычлары (ит һәм ит продуктлары, балык һәм балык продуктлары, май, хайван мае, сөт продуктлары һәм йомырка саклау өчен)	27	190 <*> / 70
Җимеш саклагычлар	17	1300 <*> / 610
Яшелчә саклагычлар	54	
Картуф саклагычлар	57	

<*> Өске өлештә бер катлы складлар өчен нормалар, аскы өлештә - күп катлы складлар өчен.
Искәрмә:
1. Картуф, яшелчә, җимеш үстерү һәм әзерләү районнарында складларның сыйдырышлыгы һәм, шуңа бәйле рәвештә, җир участоклары мәйданы коэффициент 0,6 белән кабул ителә.
2. Шәһәрләрдә картуф һәм җимеш саклагычларның сыйдырышлыгын һәм җир участокларының зурлыкларын шәһәрдән тыш саклауны оештыру исәбенә киметергә кирәк, аның өлеше республика сәүдә идарәсе органнары тарафыннан билгеләнә.

4.4.55. Коммуналь-склад билгеләнешендәге объектлар өчен санитар-ял зоналарының зурлыгы СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 нигезендә билгеләнә.

4.4.56. Төрле билгеләнештәге складларның мәйданнары һәм җир участокларының зурлыкларын 14 - 17 таблицаларга туры китереп кабул итәргә рөхсәт ителә.

16 нче таблица

Вахта һәм складларның сыйдырышлыгы
1 МЕҢ КЕШЕГӘ ЭКСПЕДИЦИЯ ПОСЕЛОКЛАРЫ

Складлар, үлчәү берәмлеге	Авыллар өчен складларның сыйдырышлыгы	
	вахта ысулы белән	экспедицияләрнең

	эшләүчеләр	
Коры продуктлар, куб. метрлар	0,3	3,5
Суыткычлар, тонна	0,01	0,1
Яшелчә саклагычлар, бәрәңге саклагычлар, җимеш саклагычлар, тонналар	0,5	0,5
Искәрмә: Коры продуктлар һәм суыткычлар складлары нормасы вахта поселоклары өчен айлык запас, ә экспедиция поселоклары өчен еллык запас нигезендә билгеләнгән. Яшелчә, бәрәңге һәм җиләк-җимеш саклагычлары нормасы еллык запас нигезендә билгеләнгән.		

17 нче таблица

.

ТӨЗЕЛЕШ МАТЕРИАЛЛАРЫ СКЛАДЛАРЫ ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ
ҺӘМ КАТЫ ЯГУЛЫК 1 МЕҢ КЕШЕГӘ

Складлар	Җир участокларының зурлыклары, кв. метрлар
Төзелеш материаллары складлары (кулланучылар өчен)	300
Каты ягулык складлары өстенлекле куллану белән:	
күмер	300
утын	300

4.5. РЕКРЕАЦИОН ЗОНАЛАРЫ

4.5.1. Рекреацион зоналар составында гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр, күпләп ял итү зоналары, аеруча сакланучы табигать территорияләре, шәһәр скверлары, парклар, шәһәр бакчалары, буалар, күлләр, сусаклагычлар, пляжлар, шулай ук ял итү, туризм, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен кулланылган һәм билгеләнгән башка территорияләр аерылып торырга мөмкин.

4.5.2. Рекреацион зоналар территориясендә яңа төзелешләр һәм гамәлдәге сәнәгать, коммуналь-склад һәм башка объектларны киңәйтү, рекреацион, сәламәтләндерү һәм табигатьне саклау максатларына турыдан-туры бәйле булмаган объектларны эксплуатацияләү рөхсәт ителми (п. 9.2 СП 42.13330.2016).

4.5.3. Яшел утыртмаларны бердәм система рәвешендә, аның зурлыгын һәм әһәмиятен, планировкалау структурасын, архитектур-пространстволы композициясен һәм җирле шартларны исәпкә алып карарга кирәк.

Шәһәрнең яңа территорияләрен проектлаганда һәм булганнарын реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел утыртмаларны максималь саклауны һәм файдалануны күздә тотарга кирәк.

Гомуми кулланыштагы яшелләндерелгән территорияләр

4.5.4. Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - шәһәр төзелеше нормалаштыру объектлары - шәһәр парклары, бакчалар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, халыкның кыска вакытлы ял урыннары рәвешендә тәкъдим ителә.

4.5.5. Шәһәр территориясендә урнаштырылган гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрнең мәйданы - парклар, бакчалар, бульварлар, скверлар - кимендә (п. 9.8 СП 42.13330.2016): 8 кв. метр/кеше - гомуми шәһәр территорияләре өчен булырга тиеш.

4.5.6. Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр структурасында киңлеге 0,5 километр һәм аннан да күбрәк булган зур парклар һәм урман-парклар кимендә 10 процент тәшкил итәргә тиеш (п. 9.9 СП 42.13330.2016).

4.5.7. Парклар, бакчалар һәм скверлар территорияләренең мәйданын кимендә түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

шәһәр парклары - 15 гектар;

планировкалау районнары парклары - 10 гектар;

торак районнар бакчалары - 3 гектар;

скверлар - 0,5 гектар (реконструкция шартлары өчен – кимендә 0,1) (п. 9.13 СП 42.13330.2016).

Парклар һәм бакчалар территориясенең гомуми балансында яшелләндерелгән территорияләр мәйданы кимендә 70% булырга тиеш.

4.5.8. Яңа рекреацион объектны проектлау һәм булган рекреацион зоналар территорияләрен реконструкцияләү чикле рекреацион йөкләнеш дәрәҗәсе һәм таблица 18 буенча керү радиусы белән каралырга тиеш.

4.5.9. Урман-паркларда берьюлы 10 - 50 кеше/гектар булганда, аларның хәрәкәтен оештыру өчен юл-тропик челтәрен карарга кирәк, ә аланнар читендә туфракны саклау утыртмалары, әгәр берьюлы 50 кеше/гектар һәм күбрәк булса - урман ландшафтын паркка әйләндерү чаралары (СП 42.13330.2016 п. 9.10).

4.5.10. Парк - күпфункцияле яки махсуслаштырылган рекреацион эшчәнлек юнәлешендәге, үсешкән төзекләндерү системасы булган, халыкның массакүләм ял итүе өчен билгеләнгән, гадәттә, 10 гектардан ким булмаган яшелләндерелгән гомуми файдалану территориясе. Парк территориясенең зурлыгы реконструкция шартларында булган шәһәр төзелеше ситуациясе белән билгеләнә.

Ландшафт композициясенең өстенлекле элементларына карап, болын, су, балалар, спорт, этнографик һәм башка билгеләнештәге паркларны аерып чыгаралар, башкарылган структур-планировкалау функциясенә карап - гомумшәһәр күпфункцияле парклар һәм торак районнар (микрорайоннар) парклары, халыкның барлык яшьтәге һәм төрле ял төрләренә ихтыяҗларын канәгатьләндерүне исәпкә алып.

4.5.11. Парк территориясе элементларының нисбәтен, паркның гомуми мәйданының процентлары итеп кабул итәргә кирәк:

яшел үсентеләр һәм сулыклар территорияләре - 65 - 70;

аллеяләр, юллар, мәйданчыклар - 25 - 28;

бина һәм корылмалар - 5 - 7.

4.5.12. Парк территориясенең функциональ оешмасын 19 нчы таблицага туры китереп проектларга кирәк.

4.5.13. Куллану вакыты түбәндәгечә булырга тиеш:

шәһәр паркларында өчен - 20 минуттан артык түгел;

планировкалы районнар (микрорайоннар) паркларында өчен - 15 минуттан артык түгел (п. 9.9 СП 42.13330.2016).

18 нче таблица

ЯҢА РЕКРЕАЦИОН ОБЪЕКТНЫҢ КУЛЛАНУ МӨМКИНЛЕГЕН БИЛГЕЛӘҮ ҺӘМ

БАРЛЫККА КИЛГӘН РЕКРЕАЦИОН ЗОНАЛАРНЫҢ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ

Рекреацион объект төре	Чик рекреацион йөкләнеш - берьюлы килүчеләр саны, кеше/гектар	Куллану радиусы
Урманнар:		-
кара ылыслы	1 - 3 тән артык түгел	
якты ылыслы	3 нән артык түгел	
киң яфраклы катнаш	8 нән артык түгел	
урман болыннары	20 нән артык түгел	
Болын-парклар	10 нән артык түгел	15 - 20 минут транспорт белән куллану мөмкинлеге
Шәһәр парклары	100 нән артык түгел	1200 - 1500 м
Ял зоналары парклары	70 нән артык түгел	15 - 20 минут транспорт белән куллану мөмкинлеге
Бакчалар	100 нән артык түгел	400 - 600 м
Скверлар	100 һәм аннан күбрәк	300 - 400 м
Бульварлар	100 һәм аннан күбрәк	300 - 400 м

Искәрмә:
1. Бер рекреация объектында төрле чик рекреацион йөкләнеш дәрәҗәләре булган зоналар аерылып чыгарга мөмкин.
«Факттагы рекреацион йөкләнеш үлчәүләр белән билгеләнә, көтелә торганы – түбәндәге формула буенча исәпләнә:»;

$$R = \frac{N}{S},$$

монда:
R - рекреацион йөкләнеш, кеше/гектар;
N - рекреация объектларына килүчеләр саны, кеше;
S - рекреацион территория мәйданы, гектар.
3. Рекреация территориясендә берьюлы булган килүчеләр саны, рекреация объектының куллану радиусында яшәүче халыкның 10 - 15 процентын тәшкил итәргә тәкъдим ителә

4.5.14. Парк территориясында комплексны төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: төп юлларның каты төрләре, өслекләрне тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп савытлары һәм кечкенә контейнерлар, мәйданчыклар җиһазлары, яктырту җиһазлары. Шәһәркүләм

күпфункцияле парк территориясендә төзекләндерү элементлары түбәндәгеләрне үз эченә ала: төп юллар һәм мәйданчыкларның каты төрләре (плитка җәю) (спорт һәм балалар мәйданчыкларыннан тыш), өслекләрне тоташтыру элементлары, яшелләндерү, декоратив-гамәли бизәлеш элементлары, су җайланмалары (су объектлары, фонтаннар), эскәмияләр, чүп савытлары һәм кечкенә контейнерлар, койма (паркның гомумән, аттракцион зоналары, аерым мәйданчыклар яки үсентеләр), мәйданчыклар җиһазлары, урам техник җиһазлары ("Су", "Балмора" арбалары), яктырту җиһазлары, архитектур-декоратив яктырту җиһазлары, парк зонасы яки парк турында мәгълүмат йөртүчеләр.

19 нче таблица

ПАРК ТЕРРИТОРИЯСЕНЕҢ ФУНКЦИОНАЛЬ ОЕШМАСЫ

Паркның функциональ зоналары куллану төрләре буенча	Парк зоналары җир участокларының зурлыклары	
	% паркның гомуми мәйданыннан	кв. метр/кеше
Мәдәни-агарту чаралары зонасы	3 - 8	10 - 20
Массакүләм чаралар зонасы (тамашалар, аттракционнар һ.б.)	5 - 17	30-40
Физкультура-савыктыру чаралары зонасы	10 - 20	75 - 100
Балалар ял итү зонасы	5 - 10	80 - 170
Сәяхәт зонасы	40 - 75	200
Хуҗалык зонасы	2 - 5	-

4.5.15. Төрле төрдәге һәм алымдагы яшелләндерү куллану тәкъдим ителә: вертикаль (перголалар, трельяжлар, шпалерлар), мобиль (контейнерлар, вазоннар), агачлар, куаклар, чәчәкләрдән декоратив композицияләр булдыру, әлеге климатик зонага хас булган үсемлек төрләрен, шулай ук махсуслаштырылган паркларда экзотик үсемлек төрләрен куллану.

4.5.16. Шәһәр бакчасы - бу, нигездә, халыкның йөрү һәм көндәлек ял итү өчен билгеләнгән, рекреацион эшчәнлек төрләре чикләнгән яшелләндерелгән территория, гадәттә, мәйданы 3тән 5 гектарга кадәр. Бакча территориясенең зурлыгы реконструкция шартларында булган шәһәр төзелеше ситуациясе белән билгеләнә.

4.5.17. Шәһәр бакчасы территориясе элементларының нисбәтен түбәндәгечә кабул итәргә кирәк, бакчаның гомуми мәйданына процентлар:

яшел үсентеләр һәм су объектлары территорияләре - 80 - 90;

аллеяләр, юллар, мәйданчыклар - 8 - 15;

бина һәм корылмалар - 2 - 5.

4.5.18. Микрорайон (квартал) проектлаганда гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрне микрорайон бакчасы рәвешендә формалаштыру тәкъдим ителә, микрорайон халкы өчен аның 400 метрдан артык булмаган ераклыкта булуын тәэмин итеп.

Микрорайон (квартал) бакчасы өчен, п. 4.5.18дә китерелгән бакча территориясе элементлары нисбәтен үзгәртү, яшелләндерү процентын киметү һәм юллар мәйданын

арттыру рөхсәт ителә, ләкин 20 проценттан артык түгел.

4.5.19. Бакча территориясында комплексы төзекләндерүнең мәҗбүри элементлары исемлегенә түбәндәгеләр керә: плитка түшәлгән юлларның каты төрләре, өслекләрне тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп савытлары, урам техник җиһазлары (арба), яктырту җиһазлары.

4.5.20. Бульвар һәм җәяүле аллеяләре урамнар һәм елгалар буйлап сызыклы формадагы яшелләндерелгән территорияләрне тәшкил итә, алар транзит җәяүле хәрәкәте, йөрү, көндәлек ял өчен билгеләнгән.

Бульварлар һәм җәяүле аллеяләрне җәяүле хәрәкәтенең массакүләм агымнары юнәлешендә карарга кирәк (п. 9.5 СП 42.13330.2016).

Бер озынлыктагы җәяүле аллеясе булган бульварларның киңлеген, метрларда, урнаштырыла торганнарыннан ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк:

урамнарның үзәгендә - 18;

урамның бер ягыннан юл өлеше белән төзелеш арасында - 10 (п. 9.5 СП 42.13330.2016).

Бульварның урнашуы, аның озынлыгы һәм киңлеге, шулай ук урамның аркылы профилендәге урыны урамның архитектур-планлаштыру чишелешен һәм аның төзелешен исәпкә алып билгеләнергә тиеш. Бульварларда һәм җәяүле аллеяләрдә кыска вакытлы ял өчен мәйданчыклар каралырга тиеш.

4.5.21. Бульварга керү системасы өстәмә рәвештә аның озын яклары буенча 250 метрдан артмаган адым белән, ә интенсив хәрәкәтле урамнарда җәяүле кичүләре белән бәйләнештә урнаштырыла. Торак урамнар буйлап 18 дән 30 метрга кадәр киңлектәге бульвар полосаларын проектларга кирәк.

4.5.22. Бульвар территориясе элементларының нисбәтен аның киңлегенә бәйле рәвештә 20 нче таблицага ярашлы кабул итәргә кирәк.

20 нче таблица

Чагыштыру
ЭЛЕМЕНТЛАР БУЛЬВАР ТЕРРИТОРИЯСЫ

Бульвар киңлеге, метрлар	Территория элементлары (гомуми мәйданнан процент)		
	яшел үсентеләр һәм сулыклар территориясе	аллеяләр, юллар, мәйданчыклар	корылмалар һәм төзелеш
18 - 25	70 - 75	30 - 25	-
25 - 50	75 - 80	23 - 17	2 - 3
50 дән артык	65 - 70	30 - 25	5 нән артык түгел

4.5.23. Сквер - көндәлек кыска вакытлы ял һәм халыкның транзит җәяүле хәрәкәте өчен билгеләнгән, гадәттә, 0,5тән 2,0 гектарга кадәр зурлыктагы компакт яшелләндерелгән территория.

4.5.24. Сквер территориясе элементларының нисбәтен 21 таблица буенча кабул итәргә кирәк.

21 нче таблица

Чагыштыру

СКВЕР ТЕРРИТОРИЯСЫ ЭЛЕМЕНТЛАРЫ

Скверлар, урнаштырылган:	Территория элементлары (гомуми мәйданнан процентлар)	
	яшел үсентеләр һәм сулыклар территориясе	аллеяләр, юллар, мәйданчыклар, кечкенә формалар
Шәһәр урамнарында һәм мәйданнарында	60 - 75	40 - 25
Торак районнарда, торак урамнарда, биналар арасында, аерым биналар алдында	70 - 80	30 - 20

4.5.25. Бульварлар һәм скверлар территориясендә комплексны төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: юллар һәм мәйданчыкларның каты төрләре, өслекләрне тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп өчен чиләкләр яки кечкенә контейнерлар, яктырту җиһазлары, архитектур-декоратив яктырту җиһазлары.

Юлларның каплавын нигездә плитка түшәлеше рәвешендә проектлау, каплауның төсле чишелешен карау, декоратив-гамәли бизәлеш элементларын, түбән декоратив киртәләрне урнаштыру тәкъдим ителә.

4.5.26. Биналар һәм корылмалардан яшел үсентеләргә кадәр араларны 22 таблица буенча кабул итәргә кирәк.

22 нче таблица

АРАЛАР

БИНАЛАР ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРДАН ЯШЕЛ ҮСЕНТЕЛӘРГӘ КАДӘР

Бина, корылма	Бинадан, корылмадан, объекттан күчәренә кадәр ара, метрлар	
	агач кәүсәсе	кустарник
Бина һәм корылманың тышкы дивары	5,0	1,5
Тротуар һәм бакча юлының кырые	0,7	0,5
Урамнарның җирле әһәмияткә ия өлешенең читләре, юл кырыйларының ныгытылган полосасы яки канау кырыйлары.	2,0	1,0
Яктылык челтәре баганасы һәм терәге, күпер терәге һәм эстакада	4,0	-
Тау битенең асты, терраса һәм башкалар.	1,0	0,5
Тоткыч диварның табаны яки эчке кырые	3,0	1,0

Җир асты челтәрләре: газүткәргеч, канализация	1,5	-
җылылык челтәре (канал, тоннель стенкасы яки каналсыз салганда тышча)	2,0	1,0
сүүткәргеч, дренаж	2,0	-
көч кабеле һәм элемтә кабеле	2,0	0,7
Искәрмә: 1. Күрсәтелгән нормалар 5 метрдан артмаган таҗ диаметры булган агачларга карый һәм таҗ диаметры зуррак булган агачлар өчен арттырылырга тиеш. 2. Биналар янында утыртылган агачлар торак һәм җәмәгать биналарының инсоляциясенә һәм яктыртылышына комачауламаска тиеш (п. 9.6 СП 42.13330.2016)		

4.5.27. Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр төзекләндерелгән һәм кечкенә архитектура формалары белән җиһазландырылган булырга тиеш: фонтаннар һәм бассейннар, баскычлар, пандуслар, терәк диварлар, беседкалар, яктырткычлар һәм башкалар (п. 9.15 СП 42.13330.2016).

4.5.28. Ландшафт-рекреация территорияларының юл-тропик челтәрен (юллар, аллеяләр, сукмаклар) мөмкин кадәр минималь авышлыклар белән җәелдерергә кирәк, җәяүлеләрнең төп хәрәкәт юнәлешләренә һәм тукталыш пунктларына, уен һәм спорт мәйданчыкларына иң кыска араларны билгеләүне исәпкә алып. Юлның киңлеге 0,75 метрга (бер кешенең хәрәкәт полосасы киңлеге) тапкыр булырга тиеш (п. 9.16 СП 42.13330.2016).

4.5.29. Шәһәрнең яшел зоналарында агач һәм куак үсентеләре питомниклары һәм чәчәк-оранжерея хуҗалыклары булдыруны карарга кирәк, утырту материалы белән тәэмин итүне исәпкә алып. Питомникларның мәйданы 80 гектардан ким булмаска тиеш.

Питомникларның мәйданын халыкның гомуми файдалану өчен яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителү дәрәҗәсенә, санитар-һакимият зоналарының зурлыгына, бакчачылык җәмгыятьләренең үсешенә, табигый-климат үзенчәлекләренә һәм башка җирле шартларга карап, кеше башына 3 - 5 кв. метрдан исәпләргә кирәк. Чәчәк-оранжерея хуҗалыкларының гомуми мәйданын кеше башына 0,4 кв. метрдан исәпләргә кирәк (п. 9.17 СП 42.13330.2016).

ЯЛ ИТҮ ЗОНАЛАРЫ

4.5.30. Оештырылган массакүләм ял итү һәм коену өчен кулланылган су объектларының рекреация зоналарын проектлаганда, аларның урнашу урынын билгеләү билгеләнгән тәртиптә килештерелә. Бу вакытта түбәндәге таләпләрне исәпкә алу кирәк:

су объектларының су сыйфаты һәм территориянең санитар торышы санитар-эпидемиологик һәм гигиеник таләпләргә туры килүе;

суның уңайлы һәм куркынычсыз якынлашу мөмкинлеге яки булуы;

рекреация зонасына юлларның булуы;

су объектының төбенең куркынычсыз рельефы һәм уңайлы гидравлик режимы;

начар һәм куркыныч процессларның (шуышлар һәм башкалар) булу мөмкинлеге юклыгы (ГОСТ 17.1.5.02-80 "Су объектларының рекреация зоналарына гигиеник таләпләр").

4.5.31. Су объектларының рекреация зонасы җирле шартларны исәпкә алып, гидротехник корылмалардан, агынты суларны ташлау урыннарыннан, шулай ук башка

пычрану чыганакларыннан ераста урнашырга тиеш.

Рекреация зонасы санитар-саф зоналардан читтә һәм әйләнә-тирә мохитне пычрату чыганакларына һәм тавыш чыганакларына карата җилле яктан урнашырга тиеш (ГОСТ 17.1.5.02-80 "Су объектларының рекреация зоналарына гигиеник таләпләр").

4.5.32. Ял зоналарында урнашкан пляжларның (елга һәм күл) территорияләренең зурлыкларын бер кеше өчен кимендә 8 кв. метр, балалар өчен - бер кеше өчен кимендә 4 кв. метр итеп кабул итәргә кирәк.

Елга һәм күл пляжлары өчен яр полосасының минималь озынлыгын бер кеше өчен кимендә 0,25 метр итеп кабул итәргә кирәк (п. 9.27 СП 42.13330.2016).

4.5.33. Пляжларда берьюлы килүчеләр санын пляжларның берьюлы йөкләнеш коэффициентларын исәпкә алып исәпләргә кирәк:

санаторийлар - 0,6 - 0,8;

ял һәм туризм учреждениеләре - 0,7 - 0,9;

балалар лагерьлары - 0,5 - 1,0;

җирле халык өчен гомуми куллану - 0,2;

санаторийлар – 0,6 – 0,8;

юллама белән килмәгән ял итүчеләр - 0,5 (п. 9.27 СП 42.13330.2016).

4.5.34. Ял зонасы территориясендә проектларга кирәк: медицина хезмәте пункты, коткару станциясе, җәяүлеләр юллары, инженер җиһазлары (эчү суы белән тәэмин итү, су агызу, пычранган өслек агымының су объектына эләгүеннән саклау), яшелләндерү, чүп савытлары, күләгәле навеслар, җәмәгать бәдрәфләре (ГОСТ 17.1.5.02-80 "Су объектларының рекреация зоналарына гигиеник таләпләр").

4.6. ТРАНСПОРТ ҺӘМ ИНЖЕНЕР ИНФРАСТРУКТУРАЛАРЫ ЗОНАЛАРЫ

4.6.1. Инженер һәм транспорт инфраструктуралары зоналары автомобиль, һава һәм торба транспорты корылмалары һәм коммуникацияләре, элемтә объектлары һәм инженер җиһазлары урнаштыру өчен билгеләнгән.

4.6.2. Шәһәр территориясендә транспорт һәм инженер инфраструктуралары объектларын урнаштырганда, әлеге объектларның шәһәрнең торак, җәмәгать төзелеше һәм рекреация зоналарына зыянлы йогынтысын булдырмауны тәэмин итүче норматив араларны билгеләү кирәк. Норматив аралар СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200 буенча билгеләнә.

Халыкның иминлегенә турыдан-туры зыянлы йогынты ясаучы корылмалар һәм коммуникацияләр шәһәр чикләрендә урнаштырылырга тиеш түгел.

4.6.3. Транспорт, элемтә, инженер җиһазлары корылмалары һәм коммуникацияләре чикләрендәге территорияләр объектларның техник һәм эксплуатация характеристикаларын исәпкә алып формалаша.

4.6.4. Әлеге территорияләрне оештыру таләпләре һәм проектлау вакытында кулланылырга тиешле норматив документлар исемлеге әлеге Нормативларның 5.2 һәм 5.3 бүлекчәләрендә китерелгән.

4.6.5. Корылмалар һәм коммуникацияләрнең санитар-саф зоналары чикләрендә территорияне төзекләндерү бурычлары корылмалар хуҗаларына йөкләнә.

4.7. АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ КУЛЛАНУ ЗОНАЛАРЫ

Гомуми таләпләр

4.7.1. Шәһәр территориясе чикләрендә билгеләнгән функциональ зоналар составына авыл хуҗалыгы куллану зоналары, шулай ук авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар белән шөгыльләнгән һәм авыл хуҗалыгы, дача хуҗалыгы, бакчачылык, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны үстерү, шәхси ярдәмче хуҗалык алып бару өчен билгеләнгән зоналар кертелергә мөмкин.

4.7.2. Дача хуҗалыгы, бакчачылык, яшелчәчелек, шәхси ярдәмче хуҗалык алып бару өчен билгеләнгән яңа объектларны шәһәр территориясе чикләрендә урнаштыру тәкъдим ителми.

4.7.3. Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар белән шөгыльләнгән һәм авыл хуҗалыгы, дача хуҗалыгы, бакчачылык, шәхси ярдәмче хуҗалык алып бару, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны үстерү өчен билгеләнгән зоналарны кертү исәбенә шәһәр чикләрен үзгәртү Азнакай шәһәренең генераль планында үзгәрешләр кертү юлы белән, Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексының 24 статьясының 2 - 14 өлешләрендә билгеләнгән тәртиптә башкару тәкъдим ителә.

4.7.4. Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар белән шөгыльләнгән зоналарга - авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү, саклау һәм беренчел эшкәртү өчен кулланылган биналар, корылмалар, төзелешләр керә, шулай ук эчке хуҗалык юллары, коммуникацияләр, җирләрне тискәре табигый, антропоген һәм техноген факторлар тәэсиреннән саклау өчен билгеләнгән агач-куак үсемлекләре, ябык су объектлары, һәм авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны үстерү өчен резерв җирләр дә керә.

4.7.5. Авыл хуҗалыгы зоналары, төп максаттан тыш, төп функция белән җитештерү өчен кулланылырга мөмкин:

интенсив бакчачылык һәм яшелчәчелек;

төп функцияләр белән фәнни-мәгариф зоналары;

фәнни тикшеренү;

югары белем, фәнни тикшеренү;

махсус белем бирү.

4.7.6. Авыл хуҗалыгы кулланылышындагы зоналарда профилирующий тармакларны үстерү белән бәйле булмаган максатларда барлык төр авыл хуҗалыгы җирләрен алу чикләнә. Әлеге зоналарда авыл хуҗалыгының төп тармаклары үсеш шартларына тискәре йогынты ясаучы барлык төр җитештерү эшчәнлеге максималь рәвештә чикләнә.

Зоналар
АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ БИЛГЕЛӘНЕШЕНДӘГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ (ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАСЫ)

Гомуми таләпләр

4.7.7. Җитештерү зоналарын урнаштыру рөхсәт ителми:

Федераль җир асты байлыкларын файдалану агентлыгы яки аның территориаль органнары рөхсәтеннән башка файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарында.

шуу зоналарында, алар төзелешкә һәм предприятиеләрне, биналарны һәм корылмаларны эксплуатацияләүгә куркыныч тудырырга мөмкин;

эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларының санитар саклау зоналарында;

дәвалау-сәламәтләндерү урыннарының барлык санитар саклау зоналарында;

яшел зоналар җирләрендә;

органик һәм радиоактив калдыклар белән пычранган җир участокларында, Татарстан Республикасы буенча кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсе һәм Татарстан Республикасы буенча ветеринария һәм фитосанитария күзәтчелеге буенча Федераль хезмәт идарәсе тарафыннан билгеләнгән сроклар тәмамланганчы;

аеруча саклана торган табигать территорияләре җирләрендә, шул исәптән мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында, Татарстан Республикасы дәүләт органы рөхсәтеннән башка мәдәни мирас объектларын дәүләт саклау өлкәсендә.

4.7.8. Әгәр төзеләчәк объектларның төзелеше яки аларны эксплуатацияләү

табигый шартларын бозмаса һәм аларның сакланышына куркыныч тудырмаса, аеруча саклана торган территорияләрнең саклау зоналарында авыл хуҗалыгы предприятиеләрен, биналарны һәм җитештерү зоналары корылмаларын урнаштыру рөхсәт ителә.

Төзеләчәк объектларны урнаштыру шартлары аеруча саклана торган табигать территорияләре карамагында булган ведомстволар белән килештерелергә тиеш.

4.7.9. Елга һәм сулыкларның су саклау зоналарында җитештерү зоналарын урнаштыру, әгәр дә бу объектларны су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм суның кимүеннән саклауны тәэмин итүче корылмалар белән җиһазландыру шартында, рөхсәт ителә.

4.7.10. Елга яки сулыкларның яр буе участокларында җитештерү зоналарын урнаштырганда, зоналар мәйданнарының планлаштыру билгеләре су агымының күтәрелүе һәм авышлыгы, шулай ук дулкынның исәпләнгән биеклеге һәм аның күтәрелүе исәпкә алынып, исәпләнгән су горизонтыннан кимендә 0,5 метрга югарырак кабул ителергә тиеш.

10 елдан артык эксплуатация вакыты булган предприятиеләр өчен исәпләнгән горизонт итеп 50 елда бер тапкыр кабатлану ихтималы булган иң югары су дәрәҗәсе кабул ителергә тиеш, 10 елга кадәр эксплуатация вакыты булган предприятиеләр өчен - 10 елда бер тапкыр.

Сулыкларның яр буе участокларында авыл хуҗалыгы предприятиеләрен урнаштырганда һәм предприятиеләрнең алар белән турыдан-туры бәйләнеше булмаганда, киңлеге кимендә 40 метр булган төзелешсез яр буе полосасын карарга кирәк.

4.7.11. Радиостанцияләр, шартлаткыч матдәләр складлары, көчле агулы матдәләр һәм башка махсус билгеләнештәге предприятиеләр һәм объектлар урнашкан районда җитештерү зоналарын урнаштырганда, проектлана торган зоналардан күрсәтелгән объектларга кадәрге араны гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры китереп, күрсәтелгән объектларның санитар-һакимият зоналарын (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03) үтәп кабул итәргә кирәк.

4.7.12. Яңа проектлана торган аэродромнар урнашкан районнарда җитештерү зоналарын урнаштыру Россия Федерациясенең Һава кодексы таләпләрен үтәү шарты белән рөхсәт ителә.

Аэродром чикләреннән 10 километрга кадәр арада төзелергә тиешле биналар һәм корылмалар, һава элемтә линияләре һәм югары көчәнешле электр тапшыру линияләрен урнаштыру килештерелергә тиеш; аэродромның абсолют биеклегеннән 50 метрга һәм аннан да күбрәккә югары булган биналар һәм корылмалар, һава элемтә линияләре һәм югары көчәнешле электр тапшыру линияләрен аэродром чикләреннән 10нан 30 километрга кадәр арада төзү килештерелергә тиеш.

4.7.13. Атмосферага күп күләмдә төтен, тузан яки начар ис чыгара торган авыл хуҗалыгы предприятиеләре, җитештерү зоналарын табигый җилләтү белән тәэмин ителмәгән территорияләрдә урнаштыру рөхсәт ителми.

4.7.14. Җитештерү зоналарында минераль ашламалар һәм үсемлекләрне саклау өчен химик чаралар складларын урнаштырганда, зарарлы матдәләрнең су объектларына эләгүен булдырмый торган кирәкле чаралар күрелергә тиеш.

Минераль ашламалар һәм үсемлекләрне саклау өчен химик чаралар складлары балыкчылык су объектларыннан кимендә 2 километр ераклыкта урнаштырылырга тиеш. Аерым ихтыяҗ булганда, балыкчылык су объектларын саклау һәм су биологик ресурсларын саклау өлкәсендә территориаль органнар белән килештерү шарты белән, әлеге складлардан балыкчылык су объектларына кадәр араны киметү рөхсәт ителә.

Минераль ашламалар һәм үсемлекләрне саклау химик чаралары складлары өчен СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп санитар-саклау зоналарын оештыруны күздә тотарга кирәк.

4.7.15. Производство зоналарын планлаштыру һәм төзү вакытында түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

селитеб зонасы белән планлаштыру бәйләнеше;

бер җир участогында авыл хуҗалыгы һәм сәнәгать предприятиеләрен икътисади яктан максатка ярашлы кооперацияләү һәм ярдәмче һәм хезмәт күрсәтү билгеләнешендәге гомуми объектларны оештыру;

комплексы технологик һәм инженер-техник таләпләрне үтәү һәм табигый-климатик, геологик һәм башка җирле шартларны исәпкә алып бердәм архитектура ансамбле булдыру;

җитештерү ташландыклары һәм агынтылар белән әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау чаралары;

авыл хуҗалыгы предприятиеләренең производство зонасын киңәйтү мөмкинлеге.

ПРОИЗВОДСТВО ЗОНАЛАРЫН ТӨЗҮ

4.7.16. Производство зонасы территориясен куллану интенсивлыгы авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларының төзелеш тыгызлыгы белән билгеләнә.

Производство зонасы авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларының минималь төзелеш тыгызлыгы күрсәткечләре әлеге Нормативларның 5 кушымтасы 3 таблицасында каралганнан ким булмаска тиеш.

4.7.17. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре, биналар һәм корылмалар урнаштыру өчен җир участогы мәйданы проектлау биременә һәм минималь төзелеш тыгызлыгы нормативасын исәпкә алып билгеләнә.

4.7.18. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре, биналар һәм корылмалар урнаштырганда, алар арасындагы араларны төзелеш тыгызлыгыннан, санитария, ветеринария, янгынга каршы таләпләрдән һәм технологик проектлау нормаларыннан чыгып, әлеге Нормативлар таләпләренә туры китереп, минималь рөхсәт ителгән итеп билгеләргә кирәк.

4.7.19. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре биналары һәм корылмалары арасындагы янгынга каршы аралар 22 июль 2008 ел, N 123-ФЗ Федераль законы "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

Тәрәзә тишекләре аша яктыртылган биналар арасындагы ара каршыдагы биналарның иң зур биеклегеннән (карниз өстенә кадәр) ким булмаска тиеш.

4.7.20. Әйләнә-тирә мохиткә җитештерү зарарлары чыгару чыганаклары булган авыл хуҗалыгы предприятиеләре, биналар һәм корылмалар санитар-саф зоналар белән торак һәм җәмәгать биналарыннан аерылырга тиеш, алар әлеге Нормативларның 5 кушымтасы таләпләренә туры китереп кабул ителә.

Санитар-саф зоналар территориясе җир кулланылышыннан алынмый һәм авыл хуҗалыгы ихтыяҗлары өчен максималь кулланылырга тиеш.

Санитар-саф зоналарның зурлыгы, шулай ук алар территориясендә объектлар, биналар һәм корылмалар урнаштыру шартлары СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

4.7.21. Селитеб зонасы ягыннан киңлеге 100 метрдан артык санитар-һакимият зоналары чигендә киңлеге кимендә 30 метр булган агач-куаклыклар полосасы каралырга тиеш, ә зона киңлеге 50 дән 100 метрга кадәр булганда - киңлеге кимендә 10 метр булган полоса каралырга тиеш.

4.7.22. Санитар-һакимият зоналарының зурлыгы 500 метрдан арткан предприятиеләр һәм объектларны авыл җирлекләренең җитештерү зоналарының аерым җир участокларында, яшәү зонасыннан иң ерак урнашкан җитештерү территориясенең өлешендә, башка җитештерү объектларына җил астында урнаштырырга кирәк (агрохимикатлар складларыннан тыш). Санитар-һакимият

зоналарының зурлыгы 500 метрдан арткан предприятиеләр һәм объектлар белән яшәү зонасы арасында санитар классификация буенча куркыныч классы түбәнрәк булган объектларны урнаштырырга рөхсәт ителә, ләкин дару матдәләре, дару чаралары һәм (яки) дару формалары җитештерү объектлары, фармацевтик предприятиеләр өчен чимал һәм ярымфабрикатлар складлары; азык-төлек сәнәгате объектлары, азык-төлек чималы һәм азык-төлек продуктларының күпләп сату складлары, эчәргә яраклы су әзерләү һәм саклау өчен суүткәргеч корылмалар комплекслары, алар продукциянең сыйфатына йогынты ясарга мөмкин.

4.7.23. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын түбәндәге функциональ зоналарга бүлергә кирәк:

җитештерү;

коммуналь-склад.

Күрсәтелгән зоналарга бүлү проектлау биремена һәм төзелешнең конкрет шартларына карап башкарыла.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданнарын проектлаганда, аларны урнаштыру нормаларын исәпкә алу кирәк.

4.7.24. Минераль ашламалар һәм үсемлекләрне химик саклау чаралары складларын торак, җәмәгать һәм җитештерү биналарына карата җилле яктан урнаштырырга кирәк.

4.7.25. Теплицалар һәм парникларны җир өслегеннән 1,5 метрдан ким булмаган иң югары җир асты суы дәрәҗәсе белән көньяк яки көньяк-көнчыгыш битләрендә проектларга кирәк.

Теплицалар һәм парниклар җир участокларын планлаштырганда төп корылмаларны функциональ билгеләнеше буенча (теплицалар, парниклар, җылытыла торган җир мәйданнары) төркемләргә кирәк, шул ук вакытта хезмәтне механизацияләү өчен кирәкле шартларны тәэмин итүче юллар һәм үтү юллары системасы каралырга тиеш.

4.7.26. Авыл хуҗалыгы продукциясе складларын һәм саклагычларын җир өслегеннән 1,5 метрдан ким булмаган иң югары җир асты суы дәрәҗәсе белән яхшы җилләтелә торган җир участокларында санитар-саклау зоналарын исәпкә алып урнаштырырга кирәк.

Авыл хуҗалыгы продукциясен саклау һәм эшкәртү өчен биналар һәм корылмалар (яшелчәләр, бәрәңге, сөтнең беренчел эшкәртүе, терлек һәм кош-корт, йон, майлы культуралар) СП 105.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектлана.

4.7.27. Ярдәмче җитештерү объектларын проектлаганда авыл хуҗалыгы предприятиеләренең җитештерү һәм ярдәмче биналарын технологик, төзелеш һәм санитар нормаларны үтәп берләштерергә кирәк.

Трансформатор подстанцияләре һәм 6 - 10 кВ көчәнешле бүленеш пунктлары, вентиляция камералары һәм җайланмалары, янмый торган сыеклыклар һәм газлар күчерү насослары, арадагы чыгым складлары, җиңел кабынып китә торган һәм янучан сыеклыклар һәм газлар складларыннан тыш, җитештерү биналарына кертеп яки аларга кушып проектланырга тиеш.

4.7.28. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре территорияләренә хезмәт күрсәтүче янгын деполары 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ Федераль законының 17 нче бүлеге таләпләренә туры китереп проектлана.

Янгын деполары гомуми юл челтәренә чыгу юллары булган җир участокларында проектлана, маллар йөрү юлын кисеп үтмичә.

Янгын депосының урнашу урынын, 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ Федераль законының 76 нчы маддәсендә билгеләнгәнчә, чакыру урынына беренче бүлекчәнең килү вакытын һәм предприятиеләрнең хезмәт күрсәтү радиусын исәпкә алып сайларга кирәк: А, Б һәм В категорияләре өстенлек иткән җитештерүләр өчен - 2 километр, Г һәм Д - 4 километр.

Күрсәтелгән радиус арткан очракта, авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында 1 автомобильгә янгын посты каралырга тиеш. Янгын постын җитештерү яки ярдәмче биналарга кертеп урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.29. Ачык һавада яки җылытыла торган биналарда эш урыннарыннан санитар-гамәли биналарга (җайланмалардан тыш) кадәр ара 500 метрдан артмаска тиеш.

4.7.30. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын җитештерү зонасында койма белән әйләндереп алу проектлау биремендә туры килергә тиеш.

4.7.31. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыгының төп керү пункты төп керү юлы ягыннан булырга тиеш.

5 гектардан артык мәйданлы авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыклары кимендә ике керү юлына ия булырга тиеш, алар арасындагы ара койма периметры буенча 1500 метрдан артмаска тиеш.

4.7.32. Керү пунктлары алдында һәр эшләүче (иң күп сменада) өчен 0,15 кв. метр мәйдан исәбеннән мәйданчыклар булдыру каралырга тиеш.

4.7.33. Гражданнарга караган автотранспорт өчен тукталыш мәйданчыклары каралырга тиеш: исәпләү чорында - 2 автомобиль, киләчәктә - ике күрше сменада 100 эшләүчегә 7 автомобиль. Әлеге мәйданчыкларның җир участокларының зурлыклары 1 автомобильгә 25 кв. метр исәбеннән кабул ителергә тиеш.

4.7.34. Төзелеш һәм капламнардан буш урыннарда, шулай ук предприятие мәйданчыгының периметры буенча яшелләндерү каралырга тиеш. Яшелләндерү өчен билгеләнгән участокларның мәйданы авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданының кимендә 15 процентын тәшкил итәргә тиеш, ә төзелеш тыгызлыгы 50 проценттан артык булганда - кимендә 10 процент.

Биналар һәм корылмалардан агачлар һәм куакларга кадәр араларны 22 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

4.7.35. Яшел үсентеләр полосасының киңлеген 23 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

23 нче таблица

ЯШЕЛ ҮСЕНТЕЛӘР ЮЛАГАНЫҢ КИҢЛЕГЕН БИЛГЕЛӘҮ

Юл	Юлның киңлеге кимендә, метр
Агачларны рәт-рәт утырту белән газон яки куаклар белән бер рәттә агачлар:	
бер рәтле утырту;	2
ике рәтле утырту	5
Бер рәтле куаклар утыртылган газон биеклеге:	
1,8 метрдан артык;	1,2
1,2 метрдан 1,8 метрга кадәр;	1
1,2 метрга кадәр	0,8
Агачлар төркеме яки куртиналы утыртылган газон	4,5
Куаклар төркеме яки төркемләп утыртылган газон	3

Газон	1

4.7.36. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә яшелләндерү зоналарында эшләүчеләр өчен ял итү мәйданчыклары булдыру зарур, алар иң күп санлы сменада эшләүчеләр санына карап 1 эшләүчегә 1 кв. метр исәбеннән булырга тиеш.

4.7.37. Автомобиль юллары һәм тротуарларны проектлаганда, авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында юлларның киңлеген транспорт һәм җәяүле юлларын, инженер челтәрләрен, яшелләндерү полосаларын иң компакт урнаштыру шартларыннан чыгып кабул итәргә кирәк, әмма каршы торучы биналар һәм корылмалар арасында янгынга каршы, санитар һәм зооветеринар аралардан ким булмаска тиеш.

4.7.38. Биналар һәм корылмалардан автомобиль юлларының йөрү өлешенә кадәрге араны 24 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

24 нче таблица

БИНАЛАР ҺӘМ КОРАМАЛАРДАН АРА БИЛГЕЛӘҮ
АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫНЫҢ ЮЛ ӨЛЕШЕ ТӨГӘЛЛӘНГӘНЧЕ

Биналар һәм корылмалар	Ара, метрлар
Биналарның тышкы дивар кырыйлары: бинага керү юлы булмаганда һәм бина озынлыгы 20 метрга кадәр булганда;	1,5
шул ук, 20 метрдан артык;	3
электрокарлар, автокарлар, автопогрузчиклар һәм ике күчәрле автомобильләр өчен бинага керү булганда;	8
өч күчәрле автомобильләр өчен бинага керү булганда	12
Предприятие мәйданчыкларының киртәләре	1,5
Эстакадалар, яктырту баганалары, мачталар һәм башка корылмаларның терәкләрен киртәләү	0,5
Предприятиенең сакланучы өлешен киртәләү	5
1 520 мм киңлектәге параллель урнашкан юлларның күчәрләре	3,75

4.7.39. 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль законның 98 статьясы таләпләренә туры китереп, "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" буенча биналарга, корылмаларга һәм төзелешләргә янгын сүндерү машиналарының керү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш, шул исәптән:

биналарның, корылмаларның һәм төзелешләрнең бөтен озынлыгы буенча:

бер яктан - бинаның, корылманың яки төзелешнең киңлеге 18 метрдан артмаган очракта;

ике яктан - киңлеге 18 метрдан артык булганда, шулай ук ябык һәм ярым ябык ишегаллары булганда;

бөтен яктан - төзелеш мәйданы 10 000 кв. метрдан артык яки киңлеге 100 метрдан артык булган биналар өчен.

Шул ук вакытта, янгын сүндерү машиналарының керүен тәэмин итүче юлның кырыеннан биналарның стеналарына кадәр ара, метрларда, түбәндәгечә булырга тиеш:

25 - биналарның биеклеге 12 метрдан артмаган очракта;

8 - биналарның биеклеге 12 метрдан артык, ләкин 28 метрдан артмаган очракта;

10 - биналарның биеклеге 28 метрдан артык очракта.

Автомобиль юлларының кырыеннан араны арттыру 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль законның 67 статьясы таләпләрен үтәгәндә рөхсәт ителә.

4.7.40. 22 июль 2008 ел, N 123-ФЗ Федераль закон таләпләренә туры китереп, "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" буенча янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаклары булган сулыкларга, шулай ук янгын сүндерү өчен су кулланырга мөмкин булган корылмаларга янгын машиналары өчен борылыш мәйданчыклары, аларны урнаштыру һәм су алу өчен 12 х 12 метрдан ким булмаган мәйданнар белән керү юллары каралырга тиеш.

4.7.41. Тышкы транспорт элемтәләре һәм җитештерү зонасындагы юл челтәре әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп нормалаштырыла.

4.7.42. Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең җитештерү зоналарындагы инженер челтәрләрен бердәм инженер коммуникацияләре системасы итеп проектларга, аларның бергә урнаштырылуын тәэмин итеп.

4.7.43. Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең хуҗалык-эчү, җитештерү һәм янгынга каршы су белән тәэмин итү системасын проектлаганда су чыгымы җитештерү технологиясенә һәм әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктурасы зоналары" бүлеге (бүлекчә "Су белән тәэмин итү") таләпләренә туры китереп кабул ителә.

4.7.44. Канализациянең тышкы челтәрләрен һәм корылмаларын проектлаганда бөтен агым бассейныннан өслек суларының агып китүен тәэмин итәргә кирәк.

4.7.45. Инженер челтәрләрен проектлаганда әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләрен үтәргә кирәк.

4.7.46. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен һәм җитештерү зоналары объектларын киңәйтү өчен җир участокларын резервлау әлеге предприятиеләр яки объектлар мәйданнары чикләреннән тыш урнашкан җирләр хисабына рөхсәт ителә.

4.7.47. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданнарында җир участокларын резервлау проектлау биремнәренә һәм тиешле техник-икътисади нигезләүгә туры китереп каралырга мөмкин.

4.7.48. Белгечләштерелгән умартачылык хуҗалыкларын проектлау СССР Авыл хуҗалыгы министрлыгының Ветеринария баш идарәсе тарафыннан 04.12.1974 елда расланган белгечләштерелгән умартачылык хуҗалыклары (фермалары) өчен Ветеринар-санитар кагыйдәләр таләпләренә һәм аларны проектлау һәм төзү таләпләренә, СССР Авыл хуҗалыгы министрлыгының Ветеринария баш идарәсе тарафыннан 15.12.1976 елда расланган умарталарны тоту Ветеринар-санитар кагыйдәләренә, Россия Федерациясе Авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Ветеринария департаменты тарафыннан 17.08.1998 елда расланган умарталар авыруларын, агулануларын һәм төп зарарлы корткычларын кисәтү һәм бетерү чаралары турында Инструкциягә туры китереп башкарыла.

4.7.49. Белгечләштерелгән умартачылык хуҗалыкларын урнаштыру Татарстан Республикасы буенча Ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек федераль хезмәте органнары белән килештереп башкарыла.

Махсуслаштырылган умартачылык хуҗалыклары ябык режимда эшли. Хуҗалыкларны хезмәтләндерү белән бәйле булмаган чит кешеләрнең җитештерү зоналарына керүе, шулай ук теләсә нинди транспорт төренең керүе тыела.

4.7.50. Умартачылык хуҗалыкларын территориаль аерым зоналарга бүлеп проектларга кирәк: административ-хуҗалык зонасы, стационар пасекалар (товар, репродуктив һәм карантин) һәм даими күчмә урыннар.

Административ-хуҗалык зонасында бал, балавыз эшкәртү, умарта һәм тара ясау, өстәмә азыклар әзерләү, кәрәз саклау, умарта, тара һәм инвентарь саклау өчен

навеслар, ветеринария пункты һәм санитар пропускник (бал, балавыз эшкәртү, өстәмә азык әзерләү цехларына керү урынында) урнаштырыла.

Пасекалардан административ-хуҗалык зонасына кадәр ара 5000 метрдан ким булмаска тиеш.

4.7.51. Пасекаларны (умарталарны) урнаштыру шартлары һәм тәртибе җир законнары, ветеринар-санитар таләпләренә туры китереп билгеләнә.

Пасекалар территорияләре түбәндәге араларда урнаштырыла:

500 метр - шоссе юллардан, пилорамалардан, югары көчәнешле электр тапшыру линияләреннән;

1000 метр - терлекчелек һәм кошчылык корылмаларыннан;

5000 метр - кондитер һәм химия сәнәгате предприятиеләреннән, радиолокация, радио һәм телевещание станцияләреннән һәм башка микродулкынлы нурланыш чыганакларыннан.

Күчмә пасекалар бер-берсеннән 1500 метрдан ким булмаган һәм стационар пасекалардан 3000 метрдан ким булмаган арада урнаштырыла.

Бал кортларының зурлыгы һәм умарталар саны җирле шартларга карап билгеләнә. Умарталар арасындагы ара 3 метрдан ким булмаска, умарталар рәтләре арасындагы ара 10 метрдан ким булмаска тиеш.

4.7.52. Бал кортлары хуҗалыклары биналары һәм корылмалары арасындагы аралар янгынга каршы аралар белән тигез булырга тиеш, әгәр аларны технологик һәм планлаштыру таләпләре белән арттыру кирәклеге тумаган булса.

4.8. МАХСУС БИЛГЕЛӘНГӘН ЗОНАЛАР

Гомуми таләпләр

4.8.1. Азнакай шәһәренең махсус билгеләнгән зоналарына зиратлар, мал күмү урыннары, җитештерү һәм куллану калдыкларын урнаштыру объектлары һәм башка объектлар урнаштырылган зоналар керергә мөмкин, аларны урнаштыру бары тик күрсәтелгән зоналарны бүлеп бирү юлы белән генә тәэмин ителергә мөмкин һәм башка функциональ зоналарда рөхсәт ителми.

4.8.2. Махсус билгеләнгән зонада урнашкан предприятиеләр, җитештерүләр һәм объектлар өчен, тирә-як мохиткә бүленеп чыгучы пычраткыч матдәләр һәм башка зарарлы физик факторларның куәте, характеры һәм санына карап, санитар классификация нигезендә СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп санитар-саф зоналар билгеләнә.

Санитар-саф зоналарны оештыру әлеге Нормативларның "Тирә-як мохитне саклау" бүлеге таләпләренә туры китереп башкарыла.

4.8.3. Санитар-саф зоналар махсус билгеләнгән территория зоналарын чикләүче информацион билгеләр белән чикләрен билгеләүне тәэмин итә.

ЗИРАТЛАР УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.4. Зиратларны урнаштыру, киңәйтү һәм реконструкцияләү, җирләү һәм җирләү эшләре өчен биналар һәм корылмалар төзү 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы "Җирләү һәм җирләү эше турында" Федераль законы, СанПиН 2.1.1279-03 һәм әлеге Нормативлар таләпләренә туры китереп башкарыла.

4.8.5. Зиратларны түбәндәге территорияләрдә урнаштыру тыела:

үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү һәм минераль сулар чыганакларының санитар саклау зоналарының беренче һәм икенче поясларында;

дәвалау-сауыктыру урыннарының санитар, тау-санитар саклау зоналарында;

карстланган, нык ярыклы токымнар өслегенә чыгу урыннарында һәм су

катламнарының кысылу урыннарында;

җир асты суларының җир өслегеннән 2 метрдан кимрәк торышы булган урыннарда, шулай ук су басу, шуышу һәм ишелү куркынычы булган, сазланган урыннарда;

күлләр, елгалар һәм халык тарафыннан хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары, коену һәм мәдәни-сауыктыру максатларында кулланыла торган башка ачык су объектлары ярларында.

4.8.6. Зират урнаштыру өчен җир участогын сайлау түбәндәге факторларның санитар-эпидемиологик бәяләмәсе нигезендә башкарыла:

санитар-эпидемиологик хәл;

шәһәр төзелеше билгеләнеше һәм территориянең ландшафт зоналаштыруы;

геологик, гидрогеологик һәм гидрогеохимик мәгълүматлар;

туфрак-географик һәм туфракларның һәм туфрак катламнарының үз-үзен чистарту сәләте;

эрозия потенциалы һәм пычрануларның миграциясе;

транспорт белән тәэмин ителеш.

Зират өчен бирелгән участок түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

халык яши торган урынга, ачык су объектларына каршы якка авышлыкка ия булу, шулай ук халыкның хуҗалык-эчү һәм көнкүреш максатларында җир асты суларын кулланылуы;

су басулар вакытында су астында калмау;

җир асты суларының максималь дәрәҗәсендә җир өслегеннән кимендә 2,5 метр ераклыкта булу;

1,5 метр тирәнлектә һәм аннан түбәндә коры, күзәнәкле туфракка (супесчаная, песчаная) ия булу, туфракның дымлылыгы 6 - 18 процент чикләрендә булу;

яшәү территориясенә карата җил астында урнашу.

4.8.7. Зират төзелеше расланган проектка туры китереп башкарыла, анда каралган:

зиратны урнаштыру урынының тирә-як мохитне саклау чаралары белән нигезләнүе;

традицион типтагы зиратлар өчен су үткәрми торган катлам булу;

дренаж системасы;

территорияне валлау;

санитар-һакимият зонасын оештыру һәм төзекләндерү;

яшел үсентеләрнең характеры һәм мәйданы;

керү юллары һәм автотуктау урыннары оештыру;

барлык типтагы зиратлар өчен җирләү зоналарын планлаштыру, җирләү төрләре буенча аерылып торган участокларга бүлү, шул ук вакытта җирләү урыннары мәйданы зиратның гомуми мәйданының кимендә 65 - 70 процентын тәшкил итәргә тиеш;

зират территориясен функциональ зоналарга бүлү (керү, ритуаль, административ-хуҗалык, җирләү, зиратның периметры буенча яшел саклау);

канализация, су-, җылылык-, электр белән тәэмин итү, территорияне төзекләндерү.

4.8.8. Зират өчен җир участогының зурлыгы халык санына карап билгеләнә, ләкин 40 гектардан артмаска тиеш. Шул ук вакытта халык санының перспектив үсеше, үлем коэффициенты, гамәлдәге җирләү хезмәтләре объектларының булуы, кабул ителгән схема һәм җирләү ысуллары, диннәр, бер җирләүгә җир участогы нормасы исәпкә алына.

Үлгән кешене җирләү өчен зират территориясендәге җир участогының зурлыгы җирле үзидарә органы тарафыннан шундый итеп билгеләнә, бу җир участогында үлгән ир яки якын туганны җирләүне гарантияләү өчен.

4.8.9. Яңадан төзелә торган җирләү урыннары торак территория чикләреннән кимендә 300 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

4.8.10. Үлгән кешенең гәүдәсен (калдыкларын) җиргә тапшыру юлы белән җирләү зиратлары түбәндәге ераклыкта урнаштырыла:

Торак, җәмәгать биналарыннан, спорт-сәламәтләндерү һәм санатор-курорт

зоналарыннан:

100 метр - зират мәйданы 10 гектар һәм аннан ким булганда;

300 метр - зират мәйданы 10 нан 20 гектарга кадәр булганда;

500 метр - зират мәйданы 20 дән 40 гектарга кадәр булганда;

50 метр - авыл, ябык зиратлар һәм мемориаль комплекслар өчен;

халыкны су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән чыганагы су алу корылмаларыннан кимендә 1000 метр, су чыганагының санитар саклау зоналары пояслары һәм фильтрация вакыты буенча исәпләүләр белән ераклыкның җитәрлек булуын раслау белән.

4.8.11. Санитар-һакимият зоналарының территориясы планлаштырылган, төзекләндерелгән һәм яшелләндерелгән булырга тиеш, транспорт һәм инженер коридорлары булырга тиеш. Яшелләндерү проценты территориянең су режимын көйләүдә үсемлекләрнең катнашу шартларыннан исәпләү юлы белән билгеләнә.

4.8.12. Зиратларның санитар-һакимият зоналары территорияләрендә, җирләү максатындагы биналар һәм корылмаларда, күрсәтелгән объектларны хезмәтләндерү белән бәйле булмаган биналар һәм корылмалар төзү рөхсәт ителми, дини һәм йолалар объектларыннан тыш.

Санитар-һакимият зоналары һәм зиратлар территориясе буенча үзәкләштерелгән хуҗалык-эчү су белән тәэмин итү челтәрләрен салу тыела.

4.8.13. Зиратларда һәм җирләү максатындагы башка биналарда һәм корылмаларда су белән тәэмин итү системасы каралырга тиеш. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү һәм канализация системалары булмаганда, сугару өчен шахта коелары урнаштыру һәм санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килгән җәмәгать бәдрәфләре төзү рөхсәт ителә.

4.8.14. Зиратлар, җирләү максатындагы биналар һәм корылмалар участокларында киңлеге кимендә 20 метр булган яшел үсентеләр зонасы, автокатафалклар һәм автотранспорт өчен тукталышлар, чүп җыю өчен урналар, аларга керү юллары белән чүп җыю мәйданчыклары каралган.

4.8.15. Зиратларны һәм җирләүләрне күчергәндә территорияләрне һәм участокларны рекультивацияләү үткәрелергә тиеш. Җирләү урыннарыннан алынган туфракны торак территорияне планлаштыру өчен куллану рөхсәт ителми.

Күмү урыны территориясен куллану аны күчергәннән соң егерме ел үткәч рөхсәт ителә. Бу очракларда күмү урыны территориясе бары тик яшел үсентеләр өчен генә кулланылырга мөмкин. Бу территориядә биналар һәм корылмалар төзү тыела.

Зиратларны күчергәннән соң санитар-саф зоналарның зурлыгы, шулай ук яңа күмүләр өчен ябылган зиратлар зират чоры үткәннән соң үзгәрешсез кала.

4.8.16. Җеназа бюролары, җеназа хезмәте кибет-бюролары коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге учреждениеләрнең беренче катларында, торак төзелеш чикләрендә, транспорт өчен уңайлы урнашкан аерым участокларда, торак төзелештән, дәвалау, балалар, белем бирү, спорт-сәламәтләндерү, мәдәни-агарту учреждениеләре һәм халыкны социаль тәэмин итү учреждениеләре территорияләреннән кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

4.8.17. Җеназа йолалары йортларын гамәлдәге яки яңадан проектлана торган зиратлар территориясендә, коммуналь зоналар территориясендә, торак төзелеш чикләрендә һәм торак зоналардан читтә аерым җир участокларында урнаштыралар.

Җеназа йолалары йортларыннан торак биналарга, дәвалау, балалар, белем бирү, спорт-сәламәтләндерү, мәдәни-агарту учреждениеләре һәм социаль тәэмин итү учреждениеләре территорияләренә кадәр ераклык җеназа йоласының характерын исәпкә алып регламентлана һәм 100 метрдан ким булмаска тиеш.

СКОТОМОГИЛЬНИКЛАР УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.18. Терлек каберлекләре (биотермик чокырлар) биологик калдыкларны (терлек һәм кош-корт мәетләрен; сугым пунктларында, суыту урыннарында, ит эшкәртү оешмаларында, базарларда, сәүдә оешмаларында һәм башка оешмаларда ачыкланган ветеринар конфискатларны; хайваннардан алынган азык-төлек һәм азык-төлек булмаган чималны эшкәртү вакытында алынган башка калдыкларны) зарарсызландыру, яндыру яки күмү өчен билгеләнгән.

Терлек каберлекләре (биотермик чокырлар) Россия Федерациясенең Баш дәүләт ветеринар инспекторы тарафыннан 04.12.1995 N 13-7-2/469 расланган биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итү буенча Ветеринар-санитар кагыйдәләр таләпләренә туры китереп проектлана.

4.8.19. Терлек каберлеге яки аерым торган биотермик чокыр төзү өчен җир участогын сайлау һәм бүлеп бирүне Татарстан Республикасы буенча Ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсенең тәкъдиме буенча җирле үзидарә органы санитар-эпидемиологик нәтиҗә булган очракта Татарстан Республикасы буенча Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсенең (Татарстан) әлеге объектларны урнаштыруга карата нәтиҗәсе белән башкара.

4.8.20. Терлек каберлекләре (биотермик чокырлар) мәйданы 600 кв. метрдан ким булмаган коры биек җир участогында урнаштырыла. Җир асты суларының торыш дәрәҗәсе җир өслегеннән 2 метрдан ким булмаска тиеш.

4.8.21. Терлек каберлегеннән (биотермик чокырдан) санитар-һакимият зонасының зурлыгы:

торак, җәмәгать биналары - 1000 метр;

мал көтү юллары һәм көтүлекләр - 200 метр;

автомобиль юллары, аларның категориясенә карап - 50 - 300 метр.

4.8.22. Дәүләт ветеринария оешмалары территориясендә урнашкан биотермик чокырлар ярдәмче корылмалар составына керә. Бу территориядә урнашкан ветеринария оешмаларының җитештерү биналары белән чокыр арасындагы ара регламентланмый.

4.8.23. Скотомогильникларны (биотермик чокырларны) аеруча сакланучы территорияләрдә (шулай ук аеруча сакланучы табигать территорияләрендә, су саклау зоналарында, су белән тәэмин итү чыганакларын саклау зоналарында) урнаштыру катгый тыела.

4.8.24. Скотомогильник (биотермик чокыр) территориясен биеклеге кимендә 2 метр булган каплаулы койма белән әйләндереп алу проектлана. Койманың эчке ягыннан бөтен периметр буенча тирәнлеге 0,8 - 1,4 метр һәм киңлеге кимендә 1,5 метр булган траншея һәм траншея аша күпер проектлана.

4.8.25. Скотомогильник янында хайван мәетләрен ачу, дезинфекцияләү чараларын, инвентарь, махсус кием һәм инструментлар саклау өчен бина проектлана.

4.8.26. Скотомогильникларга (биотермик чокырларга) бу Нормативларның "Транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә туры килгән керү юллары каралган.

4.8.27. Искиткеч очракларда Татарстан Республикасы Баш дәүләт ветеринария инспекторы рөхсәте белән соңгы күмү вакытыннан башлап түбәндәге шартлар үтәлгәндә скотомогильник территориясен сәнәгать төзелеше өчен куллану рөхсәт ителә:

биотермик чокырга күмүдән соң кимендә 2 ел үткән булса;

җир чокырына күмүдән соң кимендә 25 ел үткән булса.

Сәнәгать объекты азык-төлек һәм азык эшкәртү, җитештерү һәм кабул итү белән бәйле булмаска тиеш.

КАЛДЫКЛАР БЕЛӘН ЭШ ИТҮ ОБЪЕКТЛАРЫН УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

.

4.8.28. Җитештерү һәм куллану калдыкларын туплау, саклау, күмү һәм зарарсызландыру объектларын урнаштыруны 1998 елның 24 июнендәге 89-ФЗ номерлы "Җитештерү һәм куллану калдыклары турында", 1995 елның 23 ноябрендәге 174-ФЗ номерлы "Экологик экспертиза турында", 1997 елның 21 июлендәге 116-ФЗ номерлы "Куркыныч җитештерү объектларының сәнәгать куркынычсызлыгы турында" Федераль законнар, СНиП 2.01.28-85, СанПиН 42-128-4690-88, СанПиН 2.1.7.1322-03, СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03, 2003 елның 21 августындагы 152 номерлы "Россия Федерациясе торак пунктлары территорияләрен чистартуның генераль схемаларын эшләү тәртибе турында методик тәкъдимнәрне раслау турында" Россия Федерациясенең Төзелеш һәм торак-коммуналь комплекс буенча дәүләт комитеты карары, СП 2.1.7.1038-01, 1996 елның 2 ноябрендә Россия Федерациясенең Төзелеш министрлыгы тарафыннан расланган каты көнкүреш калдыклары өчен полигоннарны проектлау, эксплуатацияләү һәм рекультивацияләү буенча инструкцияләр таләпләрен исәпкә алып башкарырга кирәк.

Калдыклар белән эш итү объектларын урнаштыру бары тик сәнәгать һәм башка махсус билгеләнештәге җирләрдә генә мөмкин.

4.8.29. Калдыклар урнаштыру объектларын булдыру калдыклар белән эш итү өлкәсендә үз вәкаләтләренә туры килгән федераль башкарма хакимият органнары тарафыннан бирелгән рөхсәтләр нигезендә башкарыла.

Калдыклар урнаштыру объектлары төзелеше урынын билгеләү Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән тәртиптә махсус (геологик, гидрологик һәм башка) тикшеренүләр нигезендә башкарыла.

Калдыклар белән эш итүгә бәйле булган предприятиеләр, биналар, корылмалар, төзелешләр һәм башка объектларны төзү, реконструкцияләү, саклау һәм юк итү, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнарга, дәүләт экспертизасына туры килгән дәүләт экспертизасы уңай нәтиҗәсе булган очракта гына рөхсәт ителә.

23 ноябрь 1995 ел, N 174-ФЗ "Экологик экспертиза турында" Федераль законның 11 статьясына туры килгән калдыкларны урнаштыру һәм зарарсызландыру белән бәйле объектларның проект документациясе дәүләт экологик экспертизасы объекты булып тора.

4.8.30. Шәһәр чикләрендә, урман-парк, дәвалау-сәламәтләндерү, рекреацион зоналарда, шулай ук су саклау зоналарында, эчәргә яраклы һәм хуҗалык-көнкүреш су белән тәэмин итү максатларында кулланыла торган җир асты су объектларының су җыю мәйданнарында калдыклар күмү тыела.

Пычракларны файдалы казылмалар яткан урыннарда һәм тау эшләре алып барылган урыннарда күмү тыела, әгәр дә файдалы казылмалар яткан урыннарның пычрану куркынычы һәм тау эшләренең куркынычсызлыгы барлыкка килсә.

Калдыкларны дәүләт калдыклар урнаштыру объектлары реестрына кертелмәгән объектларда урнаштыру тыела.

4.8.31. Производство һәм куллану калдыкларын саклау һәм күмү объектларын урнаштыруны производство һәм куллану калдыкларын зарарсызландыру объектлары (чүп яндыру һәм чүп эшкәртү объектлары) белән берлектә башкарырга кирәк.

4.8.32. Калдыклар белән эш итү объектларының санитар-һакимият зоналарының зурлыклары Россия Федерациясенең баш дәүләт санитар табибы тарафыннан 25.09.2007 елда кабул ителгән N 74 "Санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм нормаларның СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "Санитар-һакимият зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитар классификациясе" яңа редакциясен гамәлгә кертү турында" карары белән билгеләнгән.

УРНАШТЫРУ ҺӘМ ЗАРАРСЫЗЛАНДЫРУ ОБЪЕКТЛАРЫ ҖИТЕШТЕРҮ КАЛДЫКЛАРЫ

4.8.33. Производство калдыкларын урнаштыру һәм зарарсызландыру объектлары (алга таба - объектлар) калдыкларны озак вакытка саклау, аларны күмү һәм зарарсызландыру өчен билгеләнгән, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итү шартларында, аларны эксплуатацияләү дәверендә һәм ябылганнан соң.

Җитештерү калдыкларын урнаштыру һәм зарарсызландыру объектлары СанПиН 2.1.7.1322-03, СНиП 2.01.28-85, СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп проектлана.

4.8.34. Объектларны торак зонасыннан читтә һәм аерым территорияләрдә норматив санитар-саф зоналар белән тәэмин итеп урнаштырырга кирәк.

Объектлар торак төзелешкә карата җил ягыннан урнаштырылырга тиеш.

4.8.35. Объектларны урнаштыру рөхсәт ителми:

су чыганакларының санитар саклау зоналарында;

дәвалау-сәламәтләндерү урыннарының саклау зоналарында;

халыкның күпләп шәһәр читендә ял итү зоналарында һәм дәвалау-сәламәтләндерү учреждениеләре территориясендә;

рекреацион зоналарда;

су катламнарының өскә чыгу урыннарында;

сазлыклы һәм су баса торган территорияләрдә;

су саклау зоналарының билгеләнгән чикләрендә.

4.8.36. Объект участогының зурлыгы җитештерүчәнлек, калдыкларның төре һәм куркыныч классы, эшкәртү технологиясе, 20 - 25 елга исәпләнгән эксплуатация вакыты һәм калдыкларны соңрак куллану мөмкинлеге белән билгеләнә.

4.8.37. Объектларның участокларының функциональ зоналаштыруы объектның билгеләнеше һәм сыйдырышлыгы, калдыкларны эшкәртү дәрәҗәсенә бәйле һәм кимендә 2 зона (административ-хуҗалык һәм җитештерү) кертергә тиеш.

4.8.38. Күмү участогыннан торак пунктка һәм ачык су объектларына, шулай ук мәдәни-сәламәтләндерү максатларында кулланыла торган объектларга кадәр санитар-саф зона зурлыклары кимендә 3000 метр итеп билгеләнә.

4.8.39. Күмү участокларын урнаштыру кимендә түбәндәге ераклыкта булырга тиеш:

200 метр - авыл хуҗалыгы җирләреннән, гомуми челтәр автомобиль юлларыннан.

Урман һәм урман утырту чикләреннән 50 метр - ял итү максатларында куллану өчен билгеләнмәгән.

Җир асты суларының биеклеген контрольдә тоту, аларның физик-химик һәм бактериологик составын тикшерү өчен калдыклар күмү участогы территориясендә һәм аның санитар-сафлык зонасында СНиП 2.01.28-85 (8.6 пункт) таләпләренә туры китереп күзәтү скважиналары урнаштыру кирәк.

4.8.40. Җитештерү калдыкларын урнаштыру объектлары үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү, канализация, чистарту корылмалары (урыннарда), шул исәптән өслек агымын һәм дренаж суларын чистарту өчен, әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктура зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп тәэмин ителергә тиеш.

4.8.41. Объектларга керү юллары әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктура зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектлана.

КАР КАБУЛ ИТҮ ПУНКТЛАРЫН УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.42. Шәһәр территориясеннән, шул исәптән юллардан, ясалма корылмалардан (күперләр, эстакадалар, юлүткәргечләр һ.б.) пычрак карны җыю, саклау һәм утильләштерү өчен махсус корылмалар - кар кабул итү пунктлары каралырга тиеш.

Кар кабул итү пунктлары "коры" кар өемнәре һәм канализация системасына тоташтырылган кар эретү шахталары рәвешендә булырга мөмкин.

Кар көрү пунктларын проектлау автомобиль юлларын кардан саклау һәм чистарту

буенча тармак юл методик документы ОДМ 218.5.001-2008, торак территорияләрдән, предприятиеләр мәйданнарыннан өслек агымын җыю, агызу һәм чистарту системаларын исәпләү буенча тәкъдимнәр, һәм аны су объектларына чыгару шартларын билгеләү буенча 28.12.2005 федераль дәүләт унитар предприятиесе "Фәнни-тикшеренү һәм конструктор-технологик су белән тәэмин итү, канализация, гидротехник корылмалар һәм инженер гидрогеология институты" (ФГУП "НИИ ВОДГЕО") тарафыннан расланган, шулай ук әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге норматив документларга туры китереп башкарылырга тиеш.

4.8.43. Кар көрү пунктлары саны һәм аларның урнашкан урыннары түбәндәге шартлардан чыгып билгеләнә:

кар чыгару эшләренең оперативлыгын тәэмин итү;

кар чыгару вакытында транспорт чыгымнарын минимальләштерү;

чыгарылырга тиешле кар күләмнәре;

канализация коллекторларының үткәрү сәләте һәм чистарту корылмаларының куәте;

аларга транспортның иркен килүен тәэмин итү.

4.8.44. "Коры" кар өемнәрен су объектларының су саклау зоналарында, боз катламы өстендә һәм су объектларының су җыю территориясендә, шулай ук җир асты инженер челтәрләре өстендә урнаштыру тыела.

4.8.45. Кар көрү пунктларыннан торак төзелешкә кадәр санитар-ял зоналарының зурлыгы 100 метрдан ким булмаска тиеш.

4.8.46. "Коры" кар яву өчен билгеләнгән участок түбәндәгеләргә ия булырга тиеш: нык каплау; бөтен периметр буенча су агуларын рельефка эләгүдән саклаучы валлар; су җыю лотоклары һәм эрегән суны җирле чистарту корылмаларына транспортлау системасы; бөтен периметр буенча койма; контроль-үткәрү пункты.

Эрегән суларны канализациягә ташлау җирле чистарту корылмаларында норматив күрсәткечләргә кадәр алдан чистартылганнан соң башкарылырга тиеш.

4.8.47. Кар эретү шахталары (камералары) конструкциясендә кышкы чорда ташланган карны эретү, шулай ук эрегән суларны норматив күрсәткечләргә кадәр чистарту каралырга тиеш.

4.8.48. Җәйге вакытта кар яву территориясен автотранспорт өчен тукталыш (парковка) оештыру яки башка максатлар өчен куллану рөхсәт ителә.

5. ШӘҺӘР ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ФОРМАЛАШТЫРУ

5.1. СОЦИАЛЬ ИНФРАСТРУКТУРА

5.1.1. Социаль инфраструктурага караган учреждениеләр һәм предприятиеләргә гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, медицина оешмалары, социаль тәэмин итү оешмалары, яшьләр белән эшләү учреждениеләре, спорт һәм физкультура-сәламәтләндерү учреждениеләре, мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре, сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, идарә итү оешмалары һәм учреждениеләре, проект оешмалары, кредит-финанс учреждениеләре һәм элемтә предприятиеләре, фәнни һәм административ оешмалар һәм башкалар (алга таба – хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре) керә. Хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре барлык төрләре һәм милек формалары шәһәр төзелеше ситуациясен, Азнакай шәһәренең планировкалы структурасын, торак районнарга һәм микрорайоннарга (кварталларга) бүленешен исәпкә алып урнаштырылырга тиеш, бердәм хезмәт күрсәтү системасы булдыру максатында.

Хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре түбәндәге факторларны исәпкә алып урнаштырылырга тиеш:

яшәү һәм эш урыннарына якын булу;

җәмәгать пассажир транспорты челтәре белән бәйләнеш.

5.1.2. Шәһәрдә хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре саны, составы һәм сыйдырышлыгын билгеләгәндә, өстәмә рәвештә, вак һәм урта шәһәр торак пунктларына күчүгә вакыт чыгымнары белән чикләнгән зонада урнашкан башка торак пунктлардан килүче халыкны да исәпкә алырга кирәк - 1 сәгатьтән артык түгел.

5.1.3. Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренең санын һәм сыйдырышлыгын, аларның җир участокларының зурлыгын социаль тәэмин ителеш нормативлары буенча кабул итәргә кирәк, алар әлеге Нормативларның 3 кушымтасының 4 таблицасында китерелгән.

Микрорайон (квартал) һәм торак районының оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренең санын, сыйдырышлыгын, җир участокларының зурлыгын исәпләгәндә, төрле социаль төркемнәрнең, шул исәптән физик мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең ихтыяҗларын канәгатьләндерү зарурлыгыннан чыгып, әлеге Нормативларның 3 кушымтасының 4 таблицасында китерелгәннән ким булмаган социаль тәэмин ителеш нормативларын кабул итәргә кирәк.

Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренең саны, сыйдырышлыгы, аларның урнашуы һәм җир участокларының зурлыгы, әлеге Нормативларның 3 кушымтасының 4 таблицасында күрсәтелмәгәннәр, проектлау биреме буенча билгеләнергә тиеш.

5.1.4. Бакчачылык, яшелчәчелек берләшмәләренең, дача хуҗалыкларының сезонлы халкы өчен хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү түбәндәге күрсәткечләр буенча 1 000 кешегә исәпләп кабул ителә:

сәүдә учреждениеләре - 80 кв. метр сәүдә мәйданы;

көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре - 1,6 эш урыны;

янгын деполары - 0,2 янгын машинасы.

5.1.5. Хезмәт күрсәтү системасын формалаштырганда, учреждениеләр һәм объектлар белән тәэмин ителеш дәрәҗәләре, шул исәптән көндәлек, периодик һәм эпизодик хезмәт күрсәтү дә каралырга тиеш:

көндәлек хезмәт күрсәтү - халык атнага бер тапкырдан да ким булмаган ешлыкта йөри торган учреждениеләр һәм предприятиеләр, яки халык яши һәм эшли торган урыннарга якын урнашырга тиешле булганнар;

периодик хезмәт күрсәтү - халык айга бер тапкырдан да ким булмаган ешлыкта йөри торган учреждениеләр һәм предприятиеләр;

эпизодик хезмәт күрсәтү - халык айга бер тапкырдан сирәгрәк йөри торган учреждениеләр һәм предприятиеләр (белгечләштерелгән уку йортлары, хастаханәләр, универсамнар, театрлар, концерт һәм күргәзмә заллары һ.б.).

Хезмәт күрсәтү төрләре буенча объектлар исемлеге әлеге Нормативларга кушымта N 3 таблица 4тә китерелгән.

5.1.6. Шәһәр территориясендә көндәлек хезмәт күрсәтү өчен социаль әһәмиятле объектлар белән минималь тәэмин ителешнең исемлеге һәм исәпләү күрсәткечләре 25 нче таблицада китерелгән.

25 нче таблица

МИНИМАЛЬ ТӘЭМИН ИТҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ ҺӘМ ИСӘПЛӘҮ БЕЛГЕЛӘРЕ КӨНДӘЛЕК ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮНЕҢ СОЦИАЛЬ МӨҺИМ ОБЪЕКТЛАРЫ ШАҺӘР ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ

Оешмалар, предприятиеләр һәм көндәлек хезмәт күрсәтү	Үлчәү берәмлекләре	Минималь тәэмин ителеш

учреждениеләре		
1	2	3
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	1000 кешегә урын	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары белән колачлауны исәпкә алып, торак пунктның демографик структурасына карап: шәһәрләрдә - 85 процент бала, шуларның оешмаларда: гомуми тип - 71 процент бала; тәүлек әйләнәсе - 1,2 процент; санатор тибындагы - 12 процент; төзәтү - 0,8 процент
Гомуми белем бирү оешмалары	1000 кешегә урын	Мәктәп белеме белән 100 % колачлауны исәпкә алып, торак пунктның демографик структурасына бәйле рәвештә
Азык-төлек кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданы кв. метры	Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 70 кв. метры - хезмәт күрсәтү радиусында, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусыннан читтә
Тәүге кирәк-ярак булмаган товарлар кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданы кв. метры	Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 30 кв. метры - хезмәт күрсәтү радиусында, калган мәйдан - радиус читендә
Даруханә пункты	торак төркеменә объектлар	1
Банк бүлеге, операция кассасы	операция кассалары саны	10-30 мең кешегә 1.
Элемтә бүлекчәсе	торак төркеменә объектлар	1
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре (остаханәләр, чәчтарашханәләр һ.б.)	1000 кешегә эш урыннары	2
Кер юу, химчистка кабул итү пункты	торак төркеменә объектлар	1
Мәдәният учреждениеләре	1000 кешегә гомуми мәйдан кв. метры	50

Күпфункцияле комплекста көндәлек хезмәт күрсәтүнең спорт-күнегү залы	1000 кешегә идән мәйданы кв. метры	70 - 80
Яссы спорт корылмалары	1000 кешегә кв. метры	1950
Тәртип саклау пункты	торак төркеменә гомуми мәйдан кв. метры	10
Җәмәгать бәдрәфләре	1000 кешегә приборлар	1
Искәрмә: Шәһәрдә күпкатлы төзелеш территориясендә яссы спорт корылмалары белән тәэмин ителешне исәпләгәндә микрорайоннарның торак зонасына кергән физкультура белән шөгыльләнү мәйданчыклары исәпкә алына.		

5.1.7. Көндәлек хезмәт күрсәтү объектларын урнаштыру микрорайон (квартал) территориясеннән читтә, башка функциональ билгеләнештәге территорияләр әйләнәсендә урнашкан торак, катнаш торак төзелеш төркемен проектлаганда мәҗбүри.

Төркемне микрорайон составында урнаштырган очракта көндәлек хезмәт күрсәтү объектлары һәм алар белән тәэмин ителеш күрсәткечләре периодик хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин ителешнең гомуми күрсәткечләренә керә.

5.1.8. Халыкка хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре тарафыннан шәһәрнең торак төзелешендә урнаштырылган хезмәт күрсәтү радиусын планировкалау структурасы элементларына карап, 26 нчы таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк.

26 нче таблица

РАДИУС
ХАЛЫККА ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОЕШМАЛАРЫ, УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ
ҺӘМ ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОЕШМАЛАРЫ, УРНАШТЫРЫЛГАН
ШӘҺӘРНЕҢ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕНДӘ

Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре	Хезмәт күрсәтү радиусы, метрлар
Төзелеш вакытында мәктәпкәчә белем бирү оешмалары:	
күпкатлы;	300
бер катлы, ике катлы төзелештә	500

Гомуми белем бирү оешмалары II - III баскыч укучылары өчен; I баскыч укучылары өчен	 750 500
Физкультура-сәламәтләндерү дәресләре өчен бүлмәләр	500
Торак районнарның физкультура-спорт үзәкләре	1500
Шәһәр торак пунктларындагы поликлиникалар һәм аларның филиаллары	1000
Төзелеш вакытында даруханәләр: күпкатлы; аз катлы	 500 800
Төбәк әһәмиятендәге сәүдә, җәмәгать тукланuы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре төзелеш вакытында: күпкатлы; аз катлы	 500 800
Элемтә бүлекчәләре һәм банк филиаллары	500
Искәрмә: Укучыларның башлангыч сыйныфлары булган гомуми белем бирү мәктәпләренә килү юллары магистраль урамнарның автомобильләр йөри торган өлешен бер биеклектә кисеп узарга тиеш түгел 2. Гомуми белем бирү оешмаларын урнаштыру транспорт белән барып җитү мөмкинлеге булган арада рөхсәт ителә: I баскыч укучылары өчен - 15 минут (бер якка), II - III баскыч укучылары өчен - 50 минуттан артмаска тиеш (бер якка) (СП 42.13330-2011). 3. Белгечләштерелгән һәм сәламәтләндерүче мәктәпкәчә белем бирү оешмалары һәм гомуми белем бирү оешмалары (тел, математика, спорт һ.б.) хезмәт күрсәтү радиусы проектлау биреме буенча кабул ителә	

5.1.9. Торак биналар, гомуми белем бирү оешмалары, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары һәм медицина оешмалары җир участоклары чигеннән шәһәрдәге хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре җир участоклары чигенә кадәр минималь аралар инсоляция һәм яктырту исәпләүләре, янгынга каршы һәм көнкүреш араларын үтәү нигезендә кабул ителергә тиеш, ләкин 27 нче таблицада китерелгәннәрдән ким булмаска тиеш.

27 нче таблица

ТОРАК БИНАЛАРНЫҢ ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ ЧИГЕННӘН,
ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ, МӘКТӘПКӘЧӘ БЕЛЕМ БИРҮ
ҺӘМ МЕДИЦИНА ОЕШМАЛАРЫ ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ ЧИГЕННӘН

ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОЕШМАЛАРЫ, УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ һӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ ЧИГЕНӘ КАДӘР

Хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре җир участоклары чиге	Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре биналарыннан (участоклар чигеннән) аралар, метрлар		
	кызыл линиягә кадәр	торак биналар җир участокларының чигенә кадәр	гомуми белем бирү, мәктәпкәчә белем бирү һәм медицина оешмалары җир участоклары чигенә кадәр
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары һәм гомуми белем бирү мәктәпләре (бинаның стеналары)	25	инсоляция, яктырту һәм янгынга каршы таләпләр буенча	
Икенчел чимал кабул итү пунктлары	-	20	50
Янгын сүндерү депосы	10	50	50
Традицион җирләү зиратлары мәйданы, гектарлар:			
1000 гә кадәр	6	300	300
20 дән 40 ка кадәр	6	500	500
Ябык зиратлар (соңгы җирләүдән соң 25 ел үткәч)	6	100	100
Искәрмә: Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының участоклары шәһәр урамнарына һәм кварталара юлларга турыдан-туры якын булмаска тиеш. Икенчел чимал кабул итү пунктларын яшел утыртмалар полосасы белән аерырга һәм аларга автомобиль транспорты өчен керү юлларын күздә тотарга кирәк. Яңадан урнаштырыла торган хастаханәләрнең участоклары магистраль урамнарга турыдан-туры якын булмаска тиеш			

5.1.10. Шәһәрдә аз катлы торак төзелеше территорияләрендә халыкка хезмәт күрсәтүче оешмалар, учреждениеләр һәм предприятиеләрне проектлау, халыкның төрле социаль-демографик төркемнәренең ихтыяҗларын канәгатьләндерү зарурлыгыннан чыгып, оешмалар, учреждениеләр һәм предприятиеләрнең саны һәм сыйдырышлыгын исәпләп, башка хезмәт күрсәтү объектларының якынлыгын һәм транспорт элемтәләрен оештыруны исәпкә алып, җәмәгать үзәкләрен формалаштыруны күздә тотып, урамнар, юллар һәм җәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнештә башкарылырга тиеш.

Аз катлы төзелеш территориясендә хезмәт күрсәтүче оешмалар, учреждениеләр һәм предприятиеләрне урнаштыру (тәэмин ителеш нормативлары, җәяүлеләрнең якынлык радиусы, хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин ителешнең үзенчәлекле күрсәткечләре һ.б.) әлеге Нормативларның 5.1.12 - 5.1.16 пунктлары таләпләренә туры китереп кабул ителә.

5.1.11. Кирәкле оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтүче предприятиеләр

исемлеген әлеге Нормативларның 4.3.26 пунктына туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.1.12. Якынча исәпләүләр өчен аз катлы торак төзелеше территорияләрен хезмәтләндерүче оешмалар, учреждениеләр һәм предприятиеләрнең саны һәм сыйдырышлыгы күрсәткечләрен 28 нче таблицага туры китереп кабул итәргә рөхсәт ителә.

28 нче таблица

САНЫ ҺӘМ СЫЙДЫРУЧАНЛЫКНЫ БИЛГЕЛӘҮ
ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОЕШМАЛАРЫ, УЧРЕЖДЕНИЕЛӘР ҺӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ
АЗ КАТЛЫ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ

Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре	Күрсәткечләр	Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре
1	2	3
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, 1000 кешегә урыннар	Демографик структура буенча 1 - 6 яшьлек төркемнең 85 процентын колачлау	Яслеләр-бакчаларның сыйдырышлыгы, бер урынга квадрат метрлар: 100 урынга кадәр – 40, 100 дән артык – 35, 500 дән артык урынлы яслеләр-бакчалар комплексында - 30.
Гомуми белем бирү оешмалары, 1000 кешегә урын	Демографик структура буенча 7 - 18 яшьлек төркемнең 100 процентын колачлау	Гомуми белем бирү оешмасының сыйдырышлыгы, укучылар: 40 тан 400 гә кадәр - 1 укучыга 50 кв. метр; 400 дән 500 гә кадәр – 1 укучыга 60 кв. метр, 600 дән 800 гә кадәр – 1 укучыга 40 кв. метр, 800 дән 1100 гә кадәр – 1 укучыга 33 кв. метр, 1100 дән 1500 гә кадәр - 1 укучыга 21 кв. метр, 1500 дән 2000 гә кадәр – 1 укучыга 17 кв. метр, 2000 дән артык – 1 укучыга 16 кв. метр.
Спорт-сәламәтләндерү комплексы, гомуми мәйданы 1000 кеше өчен квадрат метр	300	0,2 - 0,5 гектар объектка
1000 кешегә мәйданлы	1950	Проектлауга бирем буенча

спорт корылмалары, кв. метрлар		
Амбулатор-поликлиника учреждениеләре поликлиникалар, сменага 1000 кеше өчен килүләр; амбулаториялар, 1000 кешегә гомуми мәйдан квадрат метр	 22 50	0,1 гектарга 100 килүгә бер сменада, ләкин кимендә: 0,5 гектар объектка объектка 0,2 гектар
Даруханәләр, 1000 кешегә гомуми мәйдан квадрат метр	50	объектка 0,2 - 0,4 гектар
Даруханә киосклары, 1000 кешегә гомуми мәйдан квадрат метр	10	объектка 0,05 гектар яки кертелгән
Көндәлек сәүдә предприятиеләре, 1000 кешегә сәүдә мәйданы квадрат метр: азык-төлек кибетләре азык-төлек булмаган кибетләр	 Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 70 квадрат метр - хезмәт күрсәтү радиусында, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусыннан читтә, шәһәр чикләрендә Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 30 квадрат метр - хезмәт күрсәтү радиусында, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусыннан читтә, шәһәр чикләрендә	объектка 0,2 - 0,3 гектар
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, 1000 кешегә эш урыннары	2	объектка 0,15 гектар
Элемтә бүлекчәсе, объект	1	объектка 0,1 - 0,15 гектар
Банк бүлекчәсе, 1000 кешегә гомуми мәйдан квадрат метр	40	
Тәртип саклау буенча терәк пункты	1	объектка 0,1 - 0,15 гектар

Административ үзидарә үзәге, объектлар	1	
Искәрмә: 1. Гомуми белем бирү оешмалары урнаша: төп һәм урта гомуми белем бирү. 2. Поликлиникаларны урнаштыруны якындагы торак массивлар территориясендә норматив якынлыкны үтәп карарга мөмкин		

5.1.13. Шәһәрнең аз катлы торак төзелеше территорияләрендә хезмәт күрсәтү оешмаларын, учреждениеләрен һәм предприятиеләрен урнаштыруны таблица 29да күрсәтелгәннән артык булмаган якынлык радиусларын исәпкә алып башкарырга кирәк.

Объектларны урнаштырганда, күрше территорияләрдә булган оешмаларны, учреждениеләрне һәм предприятиеләрне исәпкә алып, норматив керү радиусларын үтәү кирәк (мәктәпкәчә белем бирү һәм I баскыч гомуми белем бирү оешмаларыннан тыш, аларга бару юллары транспорт юлын кисеп үтмәскә тиеш).

29 нче таблица

ОЕШМАЛАРНЫ, УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРНЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕН УРНАШТЫРУ

Халыкка хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләре	Хезмәт күрсәтү радиуслары, метрлар
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	
шәһәрләрдә	300
бер һәм ике катлы төзелештә	500
Гомуми белем бирү оешмалары	
башлангыч сыйныфлар өчен	500
II-III баскыч укучылары өчен	750
Физкультура-сәламәтләндерү һәм ял дәресләре өчен бүлмәләр	800
Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	1000
Даруханәләр	800
Көндәлек куллану өчен сәүдә-көнкүреш хезмәт күрсәтү предприятиеләре	800
Элемтә һәм банк бүлекчәләре, тәртип саклау пункты	800
Җирле үзидарә үзәге	1200

5.1.14. Шәһәрнең аз катлы торак төзелеше территорияләрендә хезмәт күрсәтүне оештыру өчен, оешмаларны, учреждениеләрне һәм предприятиеләрне индивидуаль эшчәнлек формасын кулланып, торак биналарга кертеп яки янәшә урнаштырып

урнаштыру рөхсәт ителә, аларны нигездә беренче һәм цоколь (мәктәпкәчә белем бирү оешмаларыннан тыш) катларда урнаштырып, торак өлешләрдән аерым керү юллары белән җиһазлау. Бу очракта кертелгән учреждениеләрнең гомуми мәйданы 150 кв. метрдан артмаска тиеш. Күрсәтелгән учреждениеләр һәм предприятиеләр үзәк формалаштыру әһәмиятенә ия булырга һәм торак төзелешенең үзәк өлешендә урнашырга мөмкин.

5.1.15. Төзәтү һәм автомобильләрне прокатка бирү, көнкүреш техникасын төзәтү өчен остаханәләр белән җиһазландырылган һәм янәшә төзелгән объектлар, шулай ук ритуаль хезмәтләр өчен биналар торак зона чикләрендә урнаштырылырга тиеш.

5.1.16. Халык сәламәтлегенә зыян китерүче урнаштырылган предприятиеләрне (рентген кабинетлары, аппаратлар (СанПиН 2.6.1.1192-03 таләпләренә туры килгән стоматологиклардан тыш), төзелеш материаллары кибетләре, химик матдәләр һәм шундыйлар) аз катлы төзелеш территориясендә урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.17. Оешмалар һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре белән тәэмин ителешнең кирәкле дәрәҗәсен, халык категорияләре буенча колачлау дәрәҗәсен һәм җир участокларының зурлыкларын исәпләү әлеге Нормативларга кушымта N 3 таблица 4 буенча билгеләнә.

Әлеге Нормативларга кушымта N 3 таблицасында күрсәтелмәгән хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре өчен проектлау биреме буенча санын, сыйдырышлыгын, урнаштыру шартларын һәм җир участокларының зурлыгын билгеләргә кирәк.

5.1.18. Көндәлек (якын) хезмәт күрсәтү өчен социаль әһәмиятле объектлар белән минималь тәэмин ителешнең исемлеге һәм исәпләү күрсәткечләре 30 нчы таблицада китерелгән.

30 нче таблица

ИҢ АЗ ТӘЭМИН ИТЕЛҮ СОЦИАЛЬ ЯКТАН МӨҺИМ КӨНДӘЛЕК (ЯКЫНЧА) ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОБЪЕКТЛАРЫ

Предприятиеләр һәм учреждениеләр	Үлчәү берәмлекләре	Минималь тәэмин ителеш
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	1000 кешегә урын	Демографик структура буенча 1 - 6 яшьлек төркемнең 85%ын колачлау.
Гомуми белем бирү оешмалары	1000 кешегә урын	Демографик структура буенча 7-18 яшьлек төркемнең 100% колачлау
Азык-төлек кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданы кв. метры	Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 100 кв. метрга кадәр - хезмәт күрсәтү радиусы 2000 метр эчендә, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусыннан читтә, шәһәр чикләрендә
Тәүге кирәк-яракларның азык-төлек булмаган кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданы кв. метры	Барлыгы - кушымта N 3 таблица 4 буенча, шул исәптән 200 кв. метрга кадәр - хезмәт күрсәтү радиусы 2000 метр эчендә, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусыннан читтә, шәһәр чикләрендә
Җәмәгать туклануы	1000 кешегә	8

предприятиеләре	урыннар	
Даруханә пункты	торак төркеменә объектлар	1
Элемтә бүлекчәсе	торак төркеменә объектлар	1
Банк бүлекчәсе	1000 кешегә операция урыннары	1
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре (остаханәләр, ателье, чәчтарашханәләр һ.б.)	1000 кешегә эш урыннары	2
Кер юу, химчистка кабул итү пункты	торак төркеменә объектлар	1
Мәдәният учреждениеләре	1000 кешегә гомуми мәйдан кв. метры	50
Күпфункцияле комплекста көндәлек хезмәт күрсәтүнең спорт-күнегү залы	1000 кешегә идән мәйданы кв. метры	70 - 80
Яссы спорт корылмалары	1000 кешегә кв. метры	1950
Тәртип саклау пункты	торак төркеменә гомуми мәйдан кв. метры	10
Җәмәгать бәдрәфләре	1000 кешегә приборлар	1

5.1.19. Шәһәр халкын беренче кирәк-ярак хезмәтләре белән тәэмин итү җәяүле барып җитә алырлык арада, 30 минуттан артмаган (2 - 2,5 километр) булырга тиеш. Югарырак дәрәҗәдәге, шул исәптән вакыт-вакыт хезмәт күрсәтүче учреждениеләрне урнаштыру муниципаль районның үзәгендә - учреждениеләр һәм вакыт-вакыт хезмәт күрсәтүче предприятиеләр тупланган төп үзәктә каралырга тиеш.

Район үзәгенең хезмәт күрсәтү радиусы транспорт белән барып җитә алырлык арада, 60 минуттан артмаган итеп кабул ителә.

5.1.20. Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтүче предприятиеләрне санитар-гигиеник һәм янгынга каршы таләпләр буенча урнаштыру шартлары әйләнә-тирә мохитне саклау һәм янгын куркынычсызлыгы бүлекләренең таләпләренә туры китереп тәэмин ителә.

5.1.21. Генераль план һәм территорияне планлаштыру документларын әзерләгәндә социаль әһәмиятле объектларның төп төрләрен гамәлдәге норматив документларның

таләпләренә, шулай ук әлеге Нормативларның 5.1.22 - 5.1.28 пунктларына туры китереп проектларга кирәк.

5.1.22. Социаль әһәмиятле объектлар территорияләреннән сәнәгать, коммуналь, авыл хуҗалыгы предприятиеләренә, транспорт юлларына һәм магистральләргә кадәрге аралар әлеге объектлар һәм корылмаларның санитар-саклау зоналары таләпләренә туры китереп билгеләнә.

Санитар-саклау зоналары территориясендә объектлар урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.23. Хезмәт күрсәтү предприятиеләре территориясенә керү һәм чыгу юллары, хуҗалык корылмаларына, чүп җыю өчен контейнер мәйданчыгына юллар, сукмаклар әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектлана.

5.1.24. Социаль әһәмиятле объектлар территорияләре аша магистраль инженер коммуникацияләре (су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, электр белән тәэмин итү) үтәргә тиеш түгел.

Объектларның инженер тәэминаты әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектлана.

5.1.25. Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләрен санитар-гигиеник һәм янгынга каршы нормалар буенча урнаштыру шартлары әлеге Нормативларның "Тирә-як мохитне саклау" һәм "Янгын куркынычсызлыгы" бүлекләре таләпләренә туры китереп тәэмин ителә.

5.1.26. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарын шәһәр урамнарыннан, кварталарара юллардан ераста урнашкан торак микрорайоннарның кварталарара территорияләрендә урнаштырырга кирәк, бу санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә туры килгән тавыш һәм атмосфера һавасы пычрану дәрәҗәләрен тәэмин итәрлек ераклыкта булырга тиеш.

Җирлекнең катлаулы рельефларында мәктәпкәчә белем бирү оешмасы участогыннан язгы ташу һәм яңгыр сулары агып китүне кararга кирәк, балалар өчен уен мәйданчыкларын су басудан һәм пычранудан саклау өчен.

Аэрация шартлары буенча мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының участоклары җил агымнарының өстенлекле юнәлешләренең тизлекләре кимегән зонада, аэродинамик күләгәдә урнаштырыла.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төрләре СанПиН 2.4.1.3049-13 нигезендә билгеләнә.

5.1.27. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары белән минималь тәэмин ителеш әлеге Нормативларның 3 кушымтасына, шулай ук:

шәһәр торак пункты өчен – 25 таблица буенча;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен – 28 таблица буенча кабул ителә.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының мөмкинлек радиуслары кабул ителә:

шәһәр торак пункты өчен – 26 таблица буенча;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен – 29 таблица буенча;

Җир участогының мәйданы әлеге Нормативларның 3 кушымтасы таләпләренә туры китереп кабул ителә.

5.1.28. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналары торак төзелеш зонасында, предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-һакимият зоналарыннан, санитар аралардан, гаражлардан, автостоянкалардан, автомагистральләрдән, һава транспортының очу һәм төшү маршрутларыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарын урнаштырганда, торак һәм җәмәгать биналарыннан санитар аралар сакланырга тиеш, бу бүлмәләрнең һәм уен мәйданчыкларының норматив инсоляция һәм табигый яктырту дәрәҗәләрен тәэмин итү

өчен кирәк.

Яңадан төзелә торган мәктәпкәчә белем бирү оешмалары объектларын аерым бинада урнаштыру тәкъдим ителә. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының сыйдырышлыгы проектлау биреме белән билгеләнә.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналары аерым торучы, торак йортларга, административ һәм җәмәгать биналарына (сәнәгать предприятиеләренең административ биналарыннан тыш) кушылган, шулай ук торак йортларга кертелгән һәм торак йортларга, административ җәмәгать биналарына (сәнәгать предприятиеләренең административ биналарыннан тыш) кертелгән-кушылган булырга мөмкин.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын торак йортларга кертелгән бүлмәләрдә, кертелгән-кушылган бүлмәләрдә (яки кушылган) урнаштыру рөхсәт ителә, балалар өчен аерым керү һәм автотранспорт өчен чыгу (керү) булган аерым койма белән әйләндереп алынган территория булганда.

5.1.29. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасының биеклеге өч каттан артмаска тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарының өченче катларында өлкән мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен төркемнәр, шулай ук балалар белән эшләү өчен өстәмә бүлмәләр урнаштыру тәкъдим ителә.

3 яшькә кадәрге балалар өчен төркем ячейкалары 1-нче катта урнаштырыла.

5.1.30. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә түбәндәге функциональ зоналар бүленә:

уен зонасы;

хуҗалык зонасы.

Уен зонасы белән хуҗалык зонасы арасындагы ара 3 метрдан ким булмаска тиеш.

5.1.31. Уен мәйданы зонасы үз эченә ала:

- төркем мәйданчыклары – һәр төркем өчен индивидуаль – сабыйлар һәм иртә яшьтәге балалар (3 яшькә кадәр) өчен бер балага кимендә 7 кв. метр, мәктәпкәчә яшьтәге балалар (3 яшьтән 7 яшькә кадәр) өчен бер балага кимендә 9,0 кв. метр исәбеннән һәм төркем изоляциясе принцибын үтәп;

физкультура мәйданчыгы (бер яки берничә).

Ясле яшьтәге балалар өчен төркем мәйданчыклары бу төркемнәрнең биналарыннан чыгу урыннарына якын урнаштырыла.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төркем һәм физкультура мәйданчыкларының инсоляция дәвамлылыгы торак һәм җәмәгать биналары һәм территорияләренең инсоляция һәм кояштан саклау гигиена таләпләренә (СанПиН 2.4.1.30049-13) туры китереп билгеләнә.

Һәр төркем мәйданчыгында балаларны кояштан һәм явым-төшемнәрдән саклау өчен күләгәле навес урнаштырыла. 15 кешедән кимрәк төркемнәр өчен күләгәле навес мәйданы кимендә 20 кв. метр булырга тиеш.

Күләгәле навесларны балалар сәламәтлегенә зыянсыз агач яки башка төзелеш материалларыннан, җирдән кимендә 15 сантиметр биеклектә идәннәр белән җиһазлау тәкъдим ителә.

Ясле һәм мәктәптән тыш яшьтәге балалар өчен күләгәле навеслар өч яктан әйләндереп алына, әйләндерү биеклеге кимендә 1,5 метр булырга тиеш.

2 яшькә кадәрге сабыйлар өчен навеслар мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасына кушылып ясарга һәм аларны йөрү яки йокы өчен веранда итеп кулланырга рөхсәт ителә. Биналарга кушылган күләгәле навеслар төркем ячейкаларының бүлмәләрен күләгәдә калдырмаска һәм табигый яктыртуны киметмәскә тиеш.

5.1.32. Хуҗалык зонасы ашханәнең җитештерү бүлмәләренә керү ягыннан урнашырга һәм урамнан мөстәкыйль керү юлы булырга тиеш.

Тыгыз шәһәр төзелеше шартларында урамнан мөстәкыйль керү юлы булмавы рөхсәт ителә. Хуҗалык зонасына мөстәкыйль керү юлы булдыру мөмкин булмаганда,

автотранспортның хуҗалык мәйданына керүе мәктәпкәчә белем бирү оешмасында балалар булмаганда башкарыла.

Хуҗалык зонасында урын-җир әйберләрен киптерү һәм келәмнәрне чистарту өчен урыннар каралырга тиеш.

Хуҗалык зонасында яшелчә саклау урыны урнаштыру мөмкин.

Хуҗалык зонасында бинадан кимендә 15 м ераклыкта чүп җыю мәйданы җиһазландырыла. Катлаулы өслекле мәйданда капкачлы контейнерлар урнаштырыла. Мәйданның үлчәмнәре контейнерларның нигез мәйданыннан зуррак булырга тиеш. Чүп һәм азык калдыкларын җыю өчен башка махсус ябык конструкцияләрне куллану рөхсәт ителә, шул исәптән аларны мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясенә якын урнашкан торак төзелеш контейнер мәйданчыкларында урнаштыру.

5.1.33. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясен яшелләндерү төзелештән азат территориянең мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш. Яшел үсентеләр төркем мәйданчыкларын бер-берсеннән һәм хуҗалык зонасыннан аеру өчен кулланыла. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясе урман һәм бакча массивлары белән чиктә урнашкан очракта, яшелләндерү мәйданын 10 процентка киметергә рөхсәт ителә.

Тыгыз шәһәр төзелеше шартларында төзелештән азат территориянең яшелләндерүен 20% ка кадәр киметергә рөхсәт ителә.

Агачлар мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасыннан 15 метрдан якынрак булмаган, ә куаклар 5 метрдан якынрак булмаган арада утыртыла. Территорияне яшелләндергәндә балалар арасында агуланулары булдырмау максатыннан агулы җимешле агачлар һәм куаклар, шулай ук чәнечкеле куаклар утырту үткәрелми.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясе периметр буенча койма һәм яшел үсентеләр полосасы белән әйләндереп алына.

5.1.34. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналары салкын һәм кайнар су белән тәэмин итү, канализация системалары белән җиһазландырылырга тиеш. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының су белән тәэмин итү һәм канализациясе үзәкләштерелгән булырга тиеш.

Канализацияләнмәгән районнарда мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналары эчке канализация белән җиһазландырыла, әгәр дә чокырлар яки җирле чистарту корылмалары булса.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналары җылылык һәм җилләтү системалары белән җиһазландырыла, җәмәгать биналары һәм корылмаларда җылылык, җилләтү һәм һаваны кондицияләүгә куелган таләпләргә туры китереп. Күчмә җылыту приборларын, шулай ук инфракызыл нурланышлы җылыткычларны куллану тыела.

5.1.35. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясенә керү һәм чыгу урыннары, хуҗалык корылмаларына, чүп җыю өчен контейнер мәйданчыгына юллар, сукмаклар ныклы каплау (асфальт, бетон һ.б.) белән булырга тиеш.

Таяныч-хәрәкәт аппараты бозылган балалар өчен мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә сукмаклар һәм тротуарларның авышлыгы 5 проценттан артмаска, ә киңлеге 1,6 метрдан ким булмаска тиеш. Бормаларда һәм һәр 6 метр саен алар ял итү өчен мәйданчыклар белән җиһазланырга тиеш.

Сукыр һәм начар күрүче балалар өчен мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә балаларның хәрәкәт иминлеге өчен йөрү сукмакларының киңлеге 3 метрдан ким булмаска һәм ике яклы ике дәрәҗәле киртә белән җиһазланырга тиеш: 90 сантиметр биеклектә тоткычлар һәм 15 сантиметр биеклектә планка.

Балалар йөргәндә киртә булырга мөмкин булган барлык әйберләр өчен киртәләр каралган: агачлар, куаклар, баганалар һ.б.

Борылышлар тирәсендә, чатлар янында, биналар янында, баганалар һәм башка киртәләр янында юллар эре бөртекле каплау структурасына ия булырга тиеш, аларның тупас өслеге йөрүне акрынайту өчен сигнал булып хезмәт итә. Асфальтланган юллар

киңлегенә карап дуга сыман профильгә ия булырга тиеш (юлның уртасы як яклардан 5 - 15 сантиметрга күтәрелә).

5.1.36. Яңадан төзелә торган гомуми белем бирү оешмалары шәһәр урамнарыннан, кварталарара юллардан еракта урнашкан торак микрорайоннарның кварталарара территорияләрендә урнаштырыла, бу санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә (СанПиН 2.4.2.2821-10) туры килә торган тавыш һәм атмосфера һавасының пычрану дәрәҗәләрен тәэмин итә.

5.1.37. Гомуми белем бирү оешмалары белән минималь тәэмин ителеш әлеге Нормаларның 3 нче кушымтасына, шулай ук:

шәһәр торак пункты өчен – 25 нче таблица буенча;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен – 28 нче таблица буенча кабул ителә.

Гомуми белем бирү оешмаларының керү радиуслары кабул ителә:

шәһәр торак пункты өчен - 26 нчы таблица буенча;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен - 29 нчы таблица буенча.

Гомуми белем бирү оешмаларын проектлаганда җир участокларының зурлыклары әлеге Нормаларның 3 нче кушымтасының 4 нче таблицасы таләпләренә туры китереп кабул ителә.

5.1.38. Яңадан төзелә торган гомуми белем бирү оешмаларының сыйдырышлыгы бары тик бер сменада укыту өчен исәпләнергә тиеш (СанПиН 2.4.2.2821-10).

5.1.39. Участок территориясе койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш һәм аның буйлап яшел үсентеләр утыртылырга тиеш.

Участокны яшелләндерү территориянең мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш. Гомуми белем бирү оешмасы территориясе урман һәм бакча массивлары белән чиктә урнашканда, яшелләндерү мәйданын 10%ка киметергә рөхсәт ителә. Агачлар гомуми белем бирү оешмалары биналарыннан кимендә 15 метр, әкуаклар - кимендә 5 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

Участокны яшелләндергәндә агулыклы җимешләре булган агачлар һәм куаклар утырту агулануны булдырмау максатында үткәрелми.

5.1.40. Гомуми белем бирү оешмасы территориясендә түбәндәге зоналар бүленә: ял зонасы, физкультура-спорт һәм хуҗалык зоналары. Уку-тәҗрибә зонасын бүлеп бирү рөхсәт ителә.

Уку-тәҗрибә зонасын оештырганда физкультура-спорт зонасы һәм ял зонасын киметү рөхсәт ителми.

Функциональ зоналар мәйданын 1 класс өчен исәпләү күрсәткечләре буенча 31 таблицага туры китереп кабул итәргә тәкъдим ителә.

Физкультура-спорт зонасын спорт залы ягыннан урнаштыру тәкъдим ителә. Физкультура-спорт зонасын уку бүлмәләре тәрәзәләре ягыннан урнаштырганда, уку бүлмәләрендәге тавыш дәрәҗәләре торак, җәмәгать биналары һәм торак төзелеш территорияләре өчен гигиена нормаларыннан артмаска тиеш.

Гомуми белем бирү оешмаларын проектлау һәм төзү вакытында территориядә хәрәкәтле уеннар һәм озайтылган көн төркемнәренә йөрүче укучыларның ял итү зонасын, шулай ук ачык һавада чаралар үткәрүне күздә тоткан белем бирү программаларын гамәлгә ашыру өчен кararга кирәк.

Хуҗалык зонасы ашханәнең җитештерү биналарына керү ягыннан урнашкан һәм урамнан мөстәкыйль керү юлына ия.

31 нче таблица

ФУНКЦИОНАЛЬ ЗОНАЛАРНЫҢ МӘЙДАНЫН БИЛГЕЛӘҮ

N т/б	Зоналар	Үлчәү берәмлеге	Мәгариф оешмаларында мәйдан					
			башлангыч гомуми белем бирү	төп гомуми белем бирү	урта гомуми белем бирү һәм интернат оешмаларында			
			1 объект (4 класс)	1 объект (9 класс)	1 объект (11 класс)	2 объект (22 класс)	3 объект (33 класс)	4 объект (22+22 класс)
1	Физкультура-спорт	1 класс өчен зонага квадрат метр	850/213	5450/605	5610/510	6140/280	7760/235	7920/180
2	Уку-тәҗрибә	1 класс өчен зонага квадрат метр	240/60	1008/112	1200/109	1430/65	1980/60	2508/57
3	Ял	1 класс өчен зонага квадрат метр	480/120	700/78	700/78	1400/64	2100/64	2800/64
4	Хуҗалык	1 класс өчен зонага квадрат метр	500/125	500/56	500/45	625/28	750/23	750/17
Оешмага барлыгы		1 класс өчен зоналар буенча квадрат метр	2070/518	7658/851	8010/728	9595/436	12590/382	13378/318

5.1.41. Хуҗалык зонасы территориясендә калдыклар җыю өчен мәйданчык җиһазландырыла, анда чүп савытлары (контейнерлар) урнаштырыла. Мәйданчык ашханә блогына керү һәм уку класслары һәм кабинетлар тәрәзәләреннән кимендә 25,0 метр ераклыкта урнаштырыла һәм су үткәрми торган каты каплау белән җиһазландырыла, аның үлчәмнәре контейнерлар нигезенең мәйданын барлык якка 1,0 метрга арттыра. Чүп савытлары нык ябыла торган капкачларга ия булырга тиеш.

5.1.42. Гомуми белем бирү оешмаларында су белән тәэмин итү һәм канализация үзәкләштерелгән булырга тиеш, җылылык белән тәэмин итү - җирле казанханәләрдән.

Үзәкләштерелгән канализация челтәре булмаганда, җирле канализация системалары проектлана, локаль чистарту корылмалары белән.

5.1.43. Интернат оешмаларын (балалар йортлары һәм ятим балалар һәм ата-ана каравыннан мәхрүм калган балалар өчен мәктәп-интернатлар) шәһәр җирлегендәге торак пунктларда аерым җир участокларында урнаштырырга кирәк. Балалар йортларын гомуми белем бирү оешмалары янында урнаштырырга кирәк, яңа төзелеш вакытында җәяүле үтеп керү радиусын 500 метрдан арттырмыйча.

Интернат оешмаларын проектлаганда җир участокларын урнаштыруны әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасы таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.1.44. Интернат оешмаларының җир участоклары мәйданы, сыйдырышлыгыннан бәйсез рәвештә, бер тәрбияләнүче өчен 150 кв. метрдан ким булмаска тиеш, хуҗалык зонасы мәйданын һәм төзелеш мәйданын исәпкә алмыйча.

5.1.45. Интернат оешмаларында йокы һәм уку корпуслары арасындагы ара 50 метрдан артмаска тиеш, төп биналардан хуҗалык зонасына кадәр - 100 метрдан ким булмаска, автомагистральләрдән - 150 метрдан ким булмаска, җирле әһәмияттәге юллардан - 30 метрдан ким булмаска тиеш.

Бинага якынлашу юллары, участокта тәрбияләнүчеләрнең хәрәкәт юллары транспорт үтү юллары белән кисешмәскә тиеш.

5.1.46. Традицион типтагы интернат оешмаларының сыйдырышлыгы 300 урыннан артмаска тиеш, балалар йортларының оптималь сыйдырышлыгы - 60 урын.

5.1.47. Интернат оешмаларын аерым биналарда урнаштырырга кирәк, мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен балалар йортлары - 2 катлы биналарда, мәктәп яшендәге балалар һәм катнаш типтагы балалар йортлары һәм мәктәп-интернатлар - 3 каттан артык булмаган биналарда.

5.1.48. Җир участогы коры, яхшы җилләтелә торган һәм кояш нурлары керә торган булырга тиеш, кимендә ике керү юлы (төп һәм хуҗалык), уңайлы керү юллары һәм биеклеге кимендә 1,6 метр булган койма булырга тиеш.

5.1.49. Участокны яшелләндерү интернат оешмасы территориясенең гомуми мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш.

Периметр буенча урам ягыннан 6 метр, башка яклардан - 1,5 метр киңлектә яшел үсентеләр полосасы каралырга тиеш.

Агачлар бинаннан кимендә 10 метр, куаклар - кимендә 5 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

Участокны яшелләндергәндә агуланудан саклану максатыннан агулы җимешле агачлар һәм куаклар утырту үткәрелми.

5.1.50. Интернат оешмаларының җир участогында түбәндәге функциональ зоналар проектлана:

төзелеш зонасы;

физкультура-спорт;

укыту-тәҗрибә;

ял итү зонасы;

хуҗалык зонасы.

Торак биналарның составы һәм мәйданнары СП 2.4.990-00 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

Бина тыгыз төзелеш шартларында урнашкан очракларда җир участогы зоналарының составы проектлау биреме белән билгеләнә.

Функциональ зоналар мәйданы 31 таблицага туры килгән 1 класс өчен исәпләү күрсәткечләре буенча кабул ителә.

5.1.51. Катнаш типтагы интернат оешмаларында мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен төркем мәйданнары зонасы бүленә. Төркем мәйданы 1 балага кимендә 7,2 кв. метр

исәбеннән кабул ителә.

5.1.52. Физкультура-спорт зонасы мәйданнарының җиһазландыруы һәм җиһазлары балаларның үсешенә һәм яшенә туры килергә һәм уеннар һәм шөгыльләр вакытында балаларның җәрәхәтләнү мөмкинлеген булдырмаска тиеш.

Физкультура-спорт зонасын интернат оешмалары биналарының уку бүлмәләре тәрәзәләре ягыннан урнаштырырга ярамый.

Туп белән уеннар һәм спорт снарядларын ыргыту мәйданнары бинаның тәрәзәләреннән кимендә 25 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш; мәйданнарның 3 метр биеклектәге коймасы булганда, алардан ераклык 15 метрга кадәр кыскартылырга мөмкин, физкультура-спорт шөгыльләренең башка төрләре өчен мәйданнар кимендә 10 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

5.1.53. Ял зонасы яшелләндерелгән булырга һәм тавыш чыганакларыннан (спорт мәйданчыклары, автостоянкалар, остаханәләр) ераста урнашырга тиеш.

5.1.54. Хуҗалык зонасы мәйданы 1 кешегә 3 кв. метр исәбеннән кабул ителә.

Хуҗалык зонасын җир участогы чигендә төркем һәм физкультура мәйданнарыннан ераста урнаштырырга һәм калган территориядән яшел үсентеләр белән изоляцияләргә кирәк.

Хуҗалык зонасы урамнан мөстәкыйль керү юлына ия булырга тиеш.

5.1.55. Хуҗалык зонасында чүп савытлары өчен бинадан кимендә 25 метр ераклыкта бетон мәйданчык каралырга тиеш. Мәйданчыкның үлчәмнәре чүп савытының нигез мәйданын һәр яктан 1,5 метрга арттырырга тиеш.

5.1.56. Интернат оешмаларының су белән тәэмин ителеше һәм канализациясе үзәкләштерелгән булырга тиеш, җылылык белән тәэмин ителеш - җирле казанханәләрдән.

Автоном җылыту куллану рөхсәт ителә.

Үзәкләштерелгән канализация челтәрләре булмаганда, җирле канализация системалары проектлана.

5.1.57. Мәктәптән тыш учреждениеләрне (балалар иҗаты йортлары, яшь техниклар, яшь натуралистлар, яшь туристлар станцияләре, балалар-үсмерләр спорт мәктәпләре, балалар сәнгать мәктәпләре, музыка, сәнгать, хореография мәктәпләре) яшәү һәм уку урыннарына якынрак урнаштырырга кирәк, гадәттә, җәмәгать үзәкләре составында җәмәгать пассажир транспорты челтәре белән бәйләнештә.

5.1.58. Балаларның өстәмә белем бирү оешмаларының сыйдырышлыгы, шулай ук аларның җир участокларының мәйданнары әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасына туры китереп билгеләнә.

Балаларның өстәмә белем бирү оешмаларының керү радиуслары кабул ителә:

шәһәр торак пункты өчен - 500 - 1000 метр.

Транспорт белән керү мөмкинлеге - 30 минуттан артмаска тиеш (бер якка).

5.1.59. Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары биналарыннан кызыл сызыкка, торак һәм җәмәгать биналарының диварларына кадәр араны гомуми белем бирү оешмалары биналары өчен кабул ителгәнчә кабул итәргә кирәк.

5.1.60. Участок территориясе 1,2 - 1,5 метр биеклектәге койма белән яки яшел үсентеләр белән әйләндереп алынган булырга тиеш.

Участокны яшелләндерү аның территориясенең мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш.

Участокны яшелләндергәндә агулы җимешле агачлар һәм куаклар утырту үткәрелми.

5.1.61. Чүп савытларын хуҗалык зонасында бинаның тәрәзәләреннән һәм ишекләреннән кимендә 25 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.1.62. Профессиональ белем бирү оешмаларын тавыш чыганакларыннан, атмосфера һавасын пычрату чыганакларыннан җил ягыннан аерым җир участогында урнаштырырга кирәк.

5.1.63. Уку биналарын биеклеге 4 каттан артмаган итеп проектларга һәм кызыл сызыктан кимендә 25 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

Профессиональ белем бирү оешмаларын проектлаганда җир участокларының зурлыклары әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасына туры китереп билгеләнә.

5.1.64. Җир участогында түбәндәге зоналарны карарга кирәк:

уку зонасы;

җитештерү зонасы;

спорт зонасы;

хуҗалык зонасы;

укучылар өчен тулай торак булган очракта торак зонасы. Тулай тораклы уку корпуслары белән бер участокта урнаштыру максатка ярашлы.

Авыл хуҗалыгы һәм транспорт чараларын үзләштерү белән бәйле башка юнәлешләр буенча һөнәри белем бирү оешмаларында, транспорт чараларын ремонтлау, сынау һәм хезмәт күрсәтү өчен биналар һәм корылмалар урнаштыру өчен төп участоктан читтә уку хуҗалыгы зонасын карарга кирәк. Төзелеш профиле, автомобиль, авыл хуҗалыгы буенча һөнәри белем бирү оешмаларында участокларда яки аларга якын (30 минуттан артык булмаган җәяүле арада) уку полигоннары оештырырга кирәк. Уку полигоннарының мәйданы нормалаштырылган участок зурлыгына керми һәм технологик таләпләр белән билгеләнә.

Хуҗалык зонасы участокның башка зоналарыннан изоляцияләнгән булырга, җитештерү биналарына керү ягыннан урнашырга һәм урамга мөстәкыйль чыгу юлы булырга тиеш.

5.1.65. Шәһәрдә берничә һөнәри белем бирү оешмасы урнашканда, аларны профильне исәпкә алып берләштерергә, бердәм ярдәмче хуҗалык, гомуми уку биналары, спорт корылмалары, хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм тулай тораклар белән уку үзәкләре булдырырга кирәк.

Уку йортларын кооперацияләү һәм уку үзәкләре булдыру вакытында җир участокларының зурлыкларын уку үзәкләренең сыйдырышлыгына, укучылар санына карап киметергә тәкъдим ителә:

1500 дән 2000 гә кадәр - 10 процентка;

2000 дән 3000 гә кадәр - 20 процентка;

3000 дән артык - 30 процентка.

Торак зонасы, уку һәм ярдәмче хуҗалыклар, авто- һәм трактородромнарның зурлыклары күрсәтелгән зурлыкларга керми.

5.1.66. Участок территориясе яшелләндерелергә һәм биеклеге кимендә 1,2 метр булган койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш.

Җир участогының яшелләндерү мәйданы участок мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш. Агачлар уку бүлмәләреннән кимендә 15 метр, куаклар - кимендә 5 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

5.1.67. Профессиональ белем бирү оешмаларының су белән тәэмин ителеше һәм канализациясе үзәкләштерелгән булырга тиеш, җылылык белән тәэмин ителеш - җирле казанханәләрдән.

Авыл җирлекләрендә һәм кечкенә шәһәр җирлекләрендә үзәкләштерелгән канализация челтәре булмаганда, җирле канализация системаларын локаль чистарту корылмалары белән проектларга кирәк.

5.1.68. Югары белем бирү оешмалары өчен бирелгән җир участоклары уку-тикшеренү, торак һәм хуҗалык-көнкүреш биналары һәм корылмаларының тулы комплексын шәһәрнең инженер, транспорт һәм социаль инфраструктуралары белән функциональ бәйләнешне исәпкә алып урнаштыруны тәэмин итәргә тиеш.

Югары белем бирү оешмаларын проектлаганда җир участокларының зурлыклары әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 4 таблицасына туры китереп билгеләнә.

Югары профессиональ белем бирү оешмалары биналары тиз йөрешле юллар һәм

магистраль урамнар янында урнашканда, юл өлешенең чигеннән кимендә 50 метр ераклыкта булу каралырга тиеш, шул ук вакытта тулай тораклар территориянең эчке өлешендә урнаштырылырга тәкъдим ителә.

Уку биналарыннан кызыл сызыкка кадәр ераклык кимендә 15 метр булырга тиеш.

Административ-иҗтимагый үзәк институтның гомуми хезмәтләре белән җиһазландырылган булырга тиеш һәм ул барлык уку биналары, шулай ук җәмәгать транспорты тукталышлары белән җәяүле элемтәгә ия булырга тиеш.

5.1.69. Яшәү зонасы участогының мәйданы тулай торакларда яшәүче студентларның, әзерлек бүлеге тыңлаучыларының (чит шәһәрләрдән килүчеләрне исәпкә алып) гомуми санына исәпләнә. 1000 яшәүчегә мәйданның махсус күрсәткече төзелешнең катлылыгына бәйле рәвештә кабул ителә:

5 - 6 катлы - 3 гектар;

9 - 10 катлы - 2 гектар.

5.1.70. Югары белем бирү оешмасының спорт зонасын уку һәм яшәү зоналары белән янәшә урнаштырырга кирәк.

2 000 студентка кадәр исәпләнгән югары белем бирү оешмасы комплексын проектлаганда, спорт зонасын башка һөнәри белем бирү оешмаларының спорт зоналары белән кооперацияләү тәкъдим ителә, уку зонасыннан җәяүле керү радиусын саклау шарты белән.

5.1.71. Югары белем бирү оешмаларының читтән торып уку формасы өчен уку зонасы участогының зурлыклары 1000 исәпләнгән студентка 2,5 - 3 гектардан, хуҗалык зонасы - 1000 исәпләнгән студентка 0,5 гектардан исәпләнә. Читтән торып укучы югары белем бирү оешмаларында спорт зонасы каралмаган.

5.1.72. Хуҗалык зонасы ашханә һәм тулай торакның хезмәт ишеге, шулай ук эксперименталь-җитештерү корпуслары белән уңайлы бәйләнештә урнашырга тиеш. Хуҗалык зонасына хуҗалык ишегалды, автомобиль транспорты өчен тукталыш һәм бушату мәйданчыклары, шулай ук склад биналары керә.

5.1.73. Территорияне яшелләндерү мәйданы гомуми мәйданның кимендә 30 - 50 процентын тәшкил итәргә тиеш.

Югары белем бирү оешмасын урман массивлары янында урнаштырганда, шулай ук реконструкция вакытында, яшел үсентеләр белән капланган мәйданны 30 процентка кадәр киметергә рөхсәт ителә.

5.1.74. Дәвалау-профилактика оешмалары (алга таба - ДПО) СанПиН 2.1.3.2630-10 таләпләренә туры китереп урнаштырыла.

ДПО урнашкан участокта туфрак санитар-химик, микробиологик, паразитологик күрсәткечләр буенча, радиация факторы буенча гигиена нормаларына туры килергә тиеш, атмосфера һавасында зарарлы матдәләрнең эчтәлеге, электромагнит нурланышлар, тавыш, вибрация, инфразвук дәрәҗәләре гигиена нормаларыннан артмаска тиеш.

5.1.75. Психиатрия, йогышлы, шул исәптән туберкулез профиле стационарлары торак төзелеш территориясеннән кимендә 100 метр ераклыкта урнаштырыла. 1000 һәм аннан күбрәк урынлы күрсәтелгән профиль стационарларын яшел зонада урнаштыру яхшырак.

5.1.76. ЛПО участогында аның белән функциональ бәйләнеше булмаган оешмалар биналары урнашмаска тиеш. ЛПО территориясендә яки аңа якын урында амбулатор тикшеренүгә килгән пациентлар һәм/яки аларны озатып йөрүчеләр өчен кунакханәләр яки пансионатлар булдыру максатка ярашлы.

5.1.77. Аерым керү урыны булган торак һәм җәмәгать биналарында түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителә:

сменага 100 кабул итүдән артмаган амбулатор-поликлиника ЛПО, көндезге стационарларны да кертеп;

стоматология кабинетлары, стоматология амбулатор-поликлиника оешмалары,

шул исәптән көндезге стационарларны үз эченә алган.

Торак биналарның цоколь катларында түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителә:

врачлар кабул итү кабинетлары (1 метрдан артык булмаган тирәнлектә һәм табигый яктырту коэффициентының нормалаштырылган кыйммәтен үтәгәндә);

стоматология медицина оешмалары;

амбулатория ләр.

5.1.78. Торак һәм җәмәгать биналарында инфекцион (туберкулезлы да кертеп) авыруларга ярдәм күрсәтүче ЛПО урнаштыру рөхсәт ителми, дерматологның амбулатор-поликлиника консультация кабул итүеннән тыш.

Торак биналарда алкоголь һәм наркотик бәйлелектән интегүчеләргә ярдәм күрсәтүче ЛПО урнаштыру рөхсәт ителми.

Торак биналарда һәм аларга кушылган бүлмәләрдә микробиология лабораторияләре (бүлекләре), магнит-резонанс томография бүлекләре урнаштыру рөхсәт ителми.

Ионлаштыручы нурланыш чыганакларын файдаланучы оешмаларны урнаштыру таләпләре радиацион куркынычсызлык нормалары һәм әлеге эшчәнлек төренә санитар-гигиена таләпләре нигезендә билгеләнә.

5.1.79. Медицина оешмаларының сыйдырышлыгы, шулай ук аларның җир участокларының мәйданнары әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 4 таблицасына туры китереп билгеләнә.

Медицина оешмаларының җитешү радиуслары кабул ителә:

шәһәр торак пункты өчен - 26 таблица буенча;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен - 29 таблица буенча;

Барлык төр стационарлар, поликлиникалар, амбулатория ләр, стационарсыз диспансерлар, шулай ук хастаханәләр, бала тудыру йортларының җир участокларының зурлыклары әлеге Нормативларның 3 кушымтасы 4 таблицасына һәм СанПиН 2.1.3.2630-10 таләпләренә туры китереп кабул итү тәкъдим ителә. Берләштерелгән ЛПО стационары һәм поликлиникасы (диспансеры) җир участокларының зурлыклары аерым нормалар буенча билгеләнә һәм аннары кушыла.

5.1.80. ЛПО участогын планлаштыру һәм зоналаштыруда функциональ зоналарның катгый изоляциясен саклау кирәк.

Стационарлар территориясендә зоналар бүленә: инфекцион һәм инфекцион булмаган авырулар өчен дәвалау корпусы, бакча-парк, патолого-анатомия корпусы, хуҗалык һәм инженер корылмалары.

Инфекцион корпус башка корпуслардан яшел үсентеләр полосасы белән аерыла.

Патолого-анатомик корпус ритуаль зонасы белән бергә палаталы бүлекләрнең, шулай ук якындагы ЛПО янында урнашкан торак һәм җәмәгать биналарының тәрәзәләреннән күренмәскә тиеш. ЛПОның ритуаль зонасына аерым керү юлы каралырга тиеш.

5.1.81. Инфекцион, тире-венерологик, акушерлык, балалар, психосоматик, радиологик бүлекләр күппрофильле медицина оешмалары составына кереп, аерым торган биналарда урнаштырыла.

Инфекцион бүлеккә аерым керү юлы (ишек) һәм транспортны дезинфекцияләү өчен ябык мәйданчык каралырга тиеш. Планировкалы изоляция һәм автоном вентиляция системалары булганда, күрсәтелгән бүлекләрне башка бүлекләр белән бер бинада урнаштыру рөхсәт ителә, туберкулезга каршы бүлекләрдән тыш. Инфекцион бүлек өчен аерым керү ишеге каралырга тиеш.

5.1.82. ЛПО территориясе дәвалау-карар режимын тәэмин итү ихтыяҗын исәпкә алып, төзекләндерелергә, яшелләндерелергә, койма белән әйләндереп алынырга һәм яктыртылырга тиеш.

Яшел үсентеләр һәм газоннар мәйданы стационар участогының гомуми

мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш.

Кысан шәһәр төзелеше шартларында, шулай ук үз составында тергезү дәвалау һәм карау палаталы бүлекләре булмаган стационарларда, яшел үсентеләр өлешен һәм бакча-парк зонасы зурлыгын киметү исәбенә участок мәйданын нормалаштырылганнан 10 - 15 процентка киметү рөхсәт ителә.

Агачлар биналарның яктыртучы тишекләреннән кимендә 15 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш, куаклар - кимендә 5 метр ераклыкта.

5.1.83. ЛПО хуҗалык зонасы территориясендә тәрәзәләрдән кимендә 25 метр ераклыкта калдыклар өчен каты каплау һәм урам ягыннан керү юлы булган контейнер мәйданчыгы урнаштырыла. Мәйданчыкның үлчәмнәре контейнерлар нигезенең мәйданын барлык якка 1,5 метрга арттырырга тиеш. Контейнер мәйданчыгы чит кешеләрнең керүеннән сакланырга, койма һәм түбә белән җиһазландырылырга тиеш.

Медицина оешмаларының калдыклар белән эш итүе гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарыла.

5.1.84. Производство территорияләрендә медицина оешмалары сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнаштырыла һәм СП 44.13330.2011 буенча исәпләнә.

5.1.85. Даруханәләр аерым торучы аз катлы биналарда урнаштырылырга, күп катлы торак һәм җәмәгать биналарының беренче катларына кертелергә, торак һәм җәмәгать биналарына кушылырга мөмкин.

Даруханәләрнең җир участогы мәйданы әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасына туры китереп кабул ителергә тиеш.

Ашыгыч медицина ярдәме станцияләрен (подстанцияләрне), ашыгыч медицина ярдәме күчмә пунктларын проектлаганда җир участогының саны, керү радиусы, урнашуы әлеге Нормативларның 3 нче кушымтасына туры китереп кабул ителергә тиеш.

5.1.86. Олы яшьтәгеләр һәм инвалидлар өчен интернат-йортлар торак территориядә урнаштырыла.

Проектлаганда йорт-интернатларны тавыш һәм пычрану чыганакларыннан ераста урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

5.1.87. Өлкәннәр һәм инвалидлар өчен йорт-интернатларның сыйдырышлыгы, шулай ук аларның җир участокларының мәйданнары әлеге Нормативларның 3 кушымтасының 4 таблицасына туры китереп билгеләнә.

5.1.88. Йорт-интернат территориясендә түбәндәге функциональ зоналарны күздә тотарга кирәк:

яшәү зонасы;

хезмәт күрсәтү зонасы;

карантин бүлеге һәм изолятор белән кабул итү зонасы;

хуҗалык зонасы.

Яшәү зонасында ял итү мәйданчыклары, күләгәле навеслар, спорт мәйданчыклары урнаштырыла. Авыр авырулар өчен махсуслаштырылган психоневрологик йорт-интернатлар проектлаганда спорт мәйданчыклары каралмаска мөмкин.

Хуҗалык зонасында автостоянка, казанлык, кер юу урыны, склад биналары, ремонт остаханәләре, яшелчә саклагыч һәм башка ярдәмче корылмалар урнаштырылырга мөмкин. Тыгыз территорияләрдә хуҗалык, инженер һәм ярдәмче биналарны урнаштыру өчен җир асты киңлеген, шул исәптән йорт-интернатлар биналары астын да, гамәлдәге норматив документлар таләпләрен үтәү шарты белән куллану тәкъдим ителә.

5.1.89. Йорт-интернатны торак пункттан читтә урнаштырганда хезмәт күрсәтүче персоналның яшәү зонасын да күздә тотарга кирәк. Персоналның яшәү зонасы мәйданын участок мәйданына өстәмә рәвештә кабул итү тәкъдим ителә, кв. метр/урын:

10 - 15 - йорт-интернатның сыйдырышлыгы 100 - 150 урын булганда;

9 - 12 - йорт-интернатның сыйдырышлыгы 151 - 300 урын булганда;

9 һәм аннан азрак - йорт-интернатның сыйдырышлыгы 300 урыннан артык

булганда.

Персонал яшәү зонасын учреждение янында, аерым керү юлы булган участокта урнаштырырга рөхсәт ителә.

5.1.90. Йорт-интернат территориясе койма белән әйләндереп алынган һәм яшелләндерелгән булырга тиеш. Яшелләндерү мәйданы участок мәйданының кимендә 60 процентын тәшкил итәргә тиеш.

Йорт-интернат территориясенә кимендә ике керү юлы каралган булырга тиеш.

5.1.91. Шәһәр территориясендә яшьләр белән эшләүче республика һәм муниципаль учреждениеләрне урнаштыру каралган булырга тиеш (күппрофильле яшьләр сәясәте учреждениеләре).

5.1.92. Яшьләр белән эшләүче республика һәм муниципаль учреждениеләр түбәндәге төрдә булырга мөмкин:

күпфункцияле һәм күппрофильле яшьләр сарайлары (яшьләр йортлары һ.б.);

күпфункцияле яшьләр үзәкләре, шул исәптән ял, мәдәни-ял, мәдәни-информацион, мәдәни-спорт, яшьләр-спорт үзәкләре, социаль хезмәт күрсәтү үзәкләре, социаль-психологик ярдәм үзәкләре, эзләнү эшләре үзәкләре, хәрби-патриотик тәрбия үзәкләре һәм башкалар;

күппрофильле үсмерләр, яшьләр, үсмерләр-яшьләр клублары яшәү урыны буенча;

профильле һәм тар белгечлекле учреждениеләр (клублар, үзәкләр), шул исәптән яшь гаилә клублары, яшь сайлаучы клублары, компьютер клублары яки интернет-клублар, хәрби-патриотик эзләнү клублары һ.б.

5.1.93. Шәһәр халкын яшьләр эшләре органнары учреждениеләре белән тәэмин итү нормативлары (яшәү урыны буенча балалар һәм яшьләр белән эшләүче учреждениеләр) шәһәрдә яшьләр санының уртача күрсәткече гомуми халык санының 25 процентын тәшкил иткәндә һәм учреждениеләрнең тулылану норматив проценты шәһәр яшьләренең гомуми санының 10 процентын тәшкил иткәндә түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

шәһәр поселогы өчен - бер күпфункцияле учреждение һәм яшәү урыны буенча берничә (ике яки аннан да күбрәк) күппрофильле клуб яки төрле тарпрофильле һәм (яки) махсуслаштырылган учреждениеләр, 1000 кеше халыкка 25 кв. метр гомуми мәйдан исәбеннән һәм һәр 1000 кеше халыкка учреждениедә даими нигездә эшләүче ике штат берәмлеге белгечләрдән ким булмаган;

5.1.94. Күпфункцияле яки күппрофильле муниципаль учреждениенең (үзәк, клуб) эшчәнлегенең якынча норматив күрсәткечләре учреждениенең гомуми мәйданына бәйле рәвештә 32 һәм 33 таблицаларда китерелгән.

32 нче таблица

ЯКЫНЧА НОРМАТИВ КҮРСӘТКЕЧЛӘР
КҮПФУНКЦИЯЛЕ ЯКИ КҮППРОФИЛЬЛЕ МУНИЦИПАЛЬ
УЧРЕЖДЕНИЕ ЭШЧӘНЛЕГЕ (ГОМУМИ МӘЙДАН - 300 КВ. МЕТРГА КАДӘР)

Учреждениенең гомуми мәйданы	100 кв. метрдан ким	100 - 200 кв. метр	200 - 300 кв. метр
Шул исәптән техник бүлмәләр	30 кв. метрга кадәр	30 - 60 кв. метр	60 - 120 кв. метр
Шөгыльләнү өчен кабинетлар саны	кимендә 2	2 - 3	3 - 5
Студияләрдә, секцияләрдә, берләшмәләрдә	6 - 10	10:15	15-20

яшь төркемнәренең гомуми саны (учреждениенең алты көнлек эшендә һәм төркемнең уртача составы 12 - 15 кеше булганда)			
Шөгыльләнүчеләр саны	70 - 120 кеше	120 - 180 кеше	180 - 240 кеше

33 нче таблица

ЭШЧӘНЛЕКНЕҢ ҮРНӘК НОРМАТИВ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ КҮПФУНКЦИЯЛЕ ЯИСӘ КҮПТАРМАКЛЫ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ УЧРЕЖДЕНИЯ (ГОМУМИ МАЙДАН - 300 КВ. МЕТРДАН АРТЫК)

Учреждениенең гомуми мәйданы	300 - 1400 кв. метр	400 - 800 кв. метр	800 квадрат метрдан артык
Шул исәптән техник бүлмәләр	120 - 160 кв. метр	120 - 160 кв. метр	240 квадрат метрдан артык
Шөгыльләр өчен кабинетлар саны	5 - 7	7 - 15	кимендә 15
Студияларда, секцияләрдә, берләшмәләрдә яшь төркемнәренең гомуми саны (учреждениенең алты көнлек эш режимында һәм төркемнең уртача составы 12 - 15 кеше булганда)	20 - 25	25 - 60	кимендә 60
Шөгыльләнүчеләр саны	240 - 360 кеше	300 - 800 кеше	800 дән артык кеше (1 кв. метрга 1 кеше исәбеннән)

5.1.95. Спорт һәм физкультура-сәламәтләндерү учреждениеләре челтәрен әлеге Нормативларның "Рекреацион зоналар" бүлеге (подраздел "Спорт зоналары") таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Спорт һәм физкультура-сәламәтләндерү учреждениеләренең сыйдырышлыгы, шулай ук аларның җир участокларының мәйданнары әлеге Нормативларга кушымта N 3 буенча билгеләнә.

5.1.96. Сәүдә, җәмәгать тукланулы һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтү предприятиеләрен шәһәр территориясендә урнаштырырга кирәк, аларны, гадәттә, җәмәгать үзәкләре составында җәмәгать пассажир транспорты челтәре белән бәйләнештә, яшәү һәм эш урыннарына якынайтып урнаштырырга кирәк.

Сәүдә предприятиеләрен урнаштыруны проектлаганда, күчмә сәүдә объектларын урнаштыру схемаларын эшләгәндә, Татарстан Республикасы буенча тиешле вакытка сәүдә объектлары мәйданы белән халыкның минималь тәэмин ителеш нормативларын исәпкә алу кирәк.

5.1.97. Сәүдә, җәмәгать тукланулы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре белән минималь тәэмин ителеш әлеге Нормативларның 3 кушымтасының 4

таблицасына, шулай ук:

шәһәр торак пункты өчен - 25 таблицага;

шәһәр торак пунктындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен - 28 таблицага туры китереп кабул ителә.

Сәүдә, җәмәгать тукланулы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең мөмкинлек радиуслары:

шәһәр поселогы өчен - 26 таблицага;

шәһәр торак пунктларындагы аз катлы төзелеш территорияләре өчен - 29 таблицага туры китереп кабул ителә.

5.1.98. Сәүдә, җәмәгать тукланулы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең җир участоклары мәйданы әлеге Нормативларның 3 кушымтасына туры китереп билгеләнә.

5.1.99. Кешегә тискәре йогынты ясаучы объектлардан тыш, СП 54.13330.2011 таләпләренә туры китереп, торак биналарның цоколь, беренче һәм икенче катларында кертелгән һәм кертеп төзелгән сәүдә, җәмәгать тукланулы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын урнаштыру рөхсәт ителә.

consultantplus://offline/ref=4F6B983B7DAB52A6CF4C25E79425F88F9A088EFFFB5D638769BC60R3YAFТорак биналарның йорт яны территорияләрендә җәмәгать тукланулы предприятиеләрен урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.100. Производство территорияларында ябык һәм ачык челтәр хезмәт күрсәтү предприятиеләре каралырга тиеш.

Ябык челтәр җәмәгать туклану предприятиеләре сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнаштырыла һәм хезмәткәрләр санына карап СП 44.13330.2011 нигезендә исәпләнә, шул исәптән:

сменага эшләүчеләр саны 200 кешедән артык булганда, ярымфабрикатлар белән эшләүче ашханә каралырга тиеш (нигезләү булганда, чимал белән эшләүче ашханәләрне карау рөхсәт ителә);

эшләүчеләр саны сменада 200 кешегә кадәр булганда - ашханә-тарату урыны;

эшләүчеләр саны сменада 30 кешедән ким булганда, ашханә бүлмәсен карау рөхсәт ителә.

5.1.101. Җитештерү зоналары һәм торак районнары чикләрендә урнаштырылган ачык челтәр учреждениеләре күрсәткечләре якын-тирә районнар халкына эшләүчеләрне исәпкә алу коэффициенты белән 34 нче таблица буенча исәпләнә. Мондый территорияләрдә челтәр составына сәүдә-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, спорт, саклык банклары, элемтә бүлекчәләре, шулай ук офислар һәм автосервис объектлары кертелә.

34 нче таблица

АЧЫК ЧЕЛТӘР УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, УРНАШТЫРЫЛГАН ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ ҺӘМ ТОРАК РАЙОННАР ЧИКЛӘРЕНДӘ

Бәяләмә: эшләүчеләр (мең кеше)/яшәүчеләр (мең кеше)	Коэффициент	Хезмәт күрсәтү радиусы кысаларында исәп-хисап күрсәткечләре (1000 кешегә)			
		сәүдә, кв. метр		җәмәгать тукланулы, урыннар	көнкүреш хезмәт күрсәтү, эш урыннары
		азык-төлек сәүдә мәйданнары	азык-төлек булмаган сәүдә мәйданнары		

0,5	1	70	30	8	2
1	2	140	60	16	4
1,5	3	210	90	24	6

5.1.102. Ваклап сату базарларын мөстәкыйль җир участогында проектларга кирәк, санитария һәм гигиена таләпләрен үтәп, Татарстан Республикасы буенча кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсе белән килешеп.

Базарларны проектлау өчен җир участогын торак биналарның ишегалды территориясендә, югары дәрәҗәдә җир асты сулары булган сазлыклы урыннарда, чүплекләр, дуңгызчылык, терлекчелек комплекслары, тире, сәяк эшкәртү предприятиеләре һәм башка пычрану мөмкинлеге булган урыннар янында урнаштыру тыела.

Ваклап сату базарларын урнаштыру санитар-һакимият зонасы 50 метр зурлыгында тәэмин ителгән шартларда СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Базарның планировкасы, яңадан планировкасы һәм төзелеше Татарстан Республикасы закон актлары белән билгеләнгән таләпләргә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.1.103. Базарларны күбрәк торак төзелеше булган районнарда, сәүдә үзәкләре составында, транспорт магистральләре, шәһәр транспорты тукталышлары, автобус вокзаллары янында урнаштыру тәкъдим ителә.

Җәмәгать пассажир транспорты тукталышларыннан ваклап сату базарларына кадәр җәяүле үтү радиусы 250 метрдан артмаска тиеш.

Базар территориясендә үтү озынлыгы түбәндәгечә булырга тиеш:

базарның иң ерак объектлары арасында 400 метр;

базарның теләсә кайсы ноктасыннан җәмәгать бәдрәфенә кадәр 200 метр.

5.1.104. Базар җир участокларының зурлыкларын проект карары нигезендә шәһәр төзелеше ситуациясеннән һәм исәпләү күрсәткечләреннән чыгып билгеләргә кирәк.

Җир участокларының зурлыкларын ваклап сату базарының (комплексның) сәүдә мәйданының 1 кв. метрына 7 дән 14 кв. метрга кадәр кабул итәргә кирәк, сыйдырышлыктан чыгып:

14 кв. метр - сәүдә мәйданы 600 кв. метрга кадәр булганда;

7 кв. метр - сәүдә мәйданы 3000 кв. метрдан артык булганда.

5.1.105. Территорияне рациональ файдалану мөмкинлеген тәэмин итүне исәпкә алып, базарның чик сәүдә мәйданын 1000 кешегә 24 кв. метр сәүдә мәйданы исәбеннән проектларга кирәк.

Бер сәүдә урынының мәйданы әлеге нормативларның N 3 кушымтасы таләпләренә туры китереп кабул ителә һәм 6 кв. метр сәүдә мәйданын тәшкил итә.

Гражданнар өчен сәүдә урынының мәйданы 1,5 кв. метрдан ким булмаган очракта лотоклардан сезонлы сәүдә оештыру рөхсәт ителә.

Сәүдә урыннары ябык ваклап сату базарында (бинада, корылмада), шулай ук ваклап сату базары территориясендә ачык мәйданда проектланырга мөмкин.

Ваклап сату авыл хуҗалыгы базарында товар җитештерүчеләр тарафыннан товарлар сату эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен сәүдә урыннары саны шәһәр администрациясе тарафыннан билгеләнә, ләкин гомуми сәүдә урыннары санының кимендә 50 процент булырга тиеш.

5.1.106. Ваклап сату базарлары территориясенең минималь төзелеш тыгызлыгын кимендә 50 процент тәэмин итү тәкъдим ителә.

5.1.107. 2013 елның 1 гыйнварыннан башлап, авыл хуҗалыгы базарлары һәм авыл

хуҗалыгы кооператив базарларыннан тыш (ә 2015 елның 1 гыйнварыннан башлап - авыл хуҗалыгы базарларында, авыл хуҗалыгы кооператив базарларында да), товарлар сату (эшләр башкару, хезмәтләр күрсәтү) эшчәнлеген оештыру өчен, бары тик капиталь биналар, корылмалар, сәүдә базарының комплексы биналарын үз эченә алган корылмалар гына кулланылырга тиеш. Күрсәтелгән максатлар өчен вакытлы биналар, корылмалар, корылмалар куллану тыела.

5.1.108. Базарлар хезмәт күрсәтү персоналы һәм килүчеләр өчен вакытлыча саклау (парковка) машиналары өчен урыннар белән тәэмин ителергә тиеш.

Автомобильләрне вакытлыча саклау урыннарының тәэмин ителешен исәпләү, сәүдә базарлары территориясендә автотранспорт парковка зоналарын урнаштыру, шулай ук парковкалардан ераклык, керү һәм чыгу юллары әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктура зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектланырга тиеш.

5.1.109. Җиңел автомобильләр өчен парковка урыннарының кирәкле исәпләнгән саны 1 сәүдә урынына яки 10 кв. метр сәүдә мәйданына 1 парковка урыны исәбеннән проектлана.

Җәмәгать-эшлекле зоналарда урнашкан базарларда, сәүдә мәйданы 1000 кв. метрга кадәр булганда, исәпләнгән парковка урыннары саны проектлана һәм 50 сәүдә урынына 25 парковка урыны тәшкил итә.

Базарны аерым бинада проектлаганда хезмәт күрсәтүче персонал һәм килүчеләр өчен транспорт парковкасы мәйданчыгын автомобиль юлларының үтү өлешеннән кararга кирәк. Мәйданчык торак биналарның ишегалды территориясендә урнашмаска тиеш. Автомобильләр парковкасы урыныннан базарның теләсә кайсы ноктасына кадәр ара 400 метрдан артмаска тиеш.

Автомобильләрне вакытлыча саклау өчен парковка мәйданнарының мәйданы базарның гомуми мәйданына кертелми.

5.1.110. Чүп һәм азык калдыкларын җыю мәйданчыкларын базарның хуҗалык зонасында сәүдә зонасы чикләреннән кимендә 25 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.1.111. Ваклап сату базары территориясе тәзекләндерелгән, яшелләндерелгән һәм койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш.

5.1.112. Ваклап сату базарларының су белән тәэмин ителеше һәм канализациясе үзәкләштерелгән булырга тиеш, җылылык белән тәэмин ителеше - җирле казанханәләрдән, автоном чыганаклардан.

Ваклап сату базарлары территориясендә хуҗалык-эчү су белән тәэмин итү өчен сууткәргечләр, аерым көнкүреш һәм җитештерү канализация системалары мөстәкыйль чыгару белән, яңгыр канализациясе җайланмасы проектланырга тиеш.

5.1.113. Шәһәр территориясендә авыл хуҗалыгы продукциясен ярминкә сәүдәсе оештыру өчен 1000 кешегә 3 кв. метр исәбеннән вакытлы мәйданчыклар каралырга тиеш.

5.2. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ

5.2.1. Урам-юл челтәре системасы шәһәр җирлегенең планировкалау структурасының нигезен тәшкил итә һәм барлык функциональ зоналар, урнашу системасының башка җирлекләре, тышкы транспорт объектлары һәм гомуми челтәр автомобиль юллары белән уңайлы, тиз һәм куркынычсыз транспорт элемтәләрен тәэмин итәргә тиеш.

5.2.2. Транспорт инфраструктурасы корылмалары һәм коммуникацияләре барлык функциональ зоналар составында урнашырга мөмкин.

Производство территорияләренә кергән транспорт инфраструктурасы зоналары транспорт инфраструктурасы объектлары һәм корылмалары, шул исәптән автомобиль, һава транспорты корылмалары һәм коммуникацияләре урнаштыру, санитар-саф

зоналар, санитар аралар, махсус саклау билгеләнешендәге җир зоналары, шундый объектлар өчен төзелешне чикләү зоналары булдыру өчен билгеләнгән.

5.2.3. Азнакай шәһәренең тотрыклы үсешен тәэмин итү максатында транспорт проблемаларын чишү шәһәр чикләреннән транзит агымнарын чыгару һәм автомобильчеләргә югары дәрәҗәдә сервис хезмәте күрсәтү белән тышкы элемтәләрнең үсеш алган транспорт инфраструктурасын булдыруны күздә тота.

Азнакай шәһәренең генераль планын эшләгәндә шәһәрнең планировкалау структурасы һәм аңа якын территория белән үзара бәйләнештә бердәм транспорт һәм урам-юл челтәре системасын карарга кирәк.

5.2.4. Шәһәрләрдә яшәү урыннарыннан эш урыннарына кадәр хәрәкәт итү өчен вакыт чыгымнары эшләүчеләрнең 90 проценты өчен (бер якка) 100 мең кеше һәм аннан кимрәк халык саны булган шәһәр торак пункты өчен 40 минуттан артмаска тиеш.

Башка торак пунктлардан көн саен эшкә килүчеләр өчен күрсәтелгән вакыт чыгымнары нормаларын арттырырга рөхсәт ителә, ләкин ике тапкырдан артык түгел.

5.2.5. 2015 елга кадәр исәпләнгән автомобильләштерү дәрәҗәсе 1000 кешегә 286 җиңел автомобиль итеп кабул ителде, 2025 елга кадәр исәпләнгәндә - 420 җиңел автомобиль итеп кабул ителә.

ТЫШКЫ ТРАНСПОРТ

5.2.6. Тышкы транспортны (автомобиль, һава) урам-юл челтәре һәм шәһәр транспорты төрләре белән үзара бәйләнештә комплексы система итеп проектларга кирәк, ул пассажирларны йөртүнең югары дәрәҗәдәге уңайлылыгын, транспорт корылмалары һәм коммуникацияләрен төзү һәм эксплуатацияләүнең куркынычсызлыгын, экономиялелеген, шулай ук җирле һәм транзит йөртүләрнең рациональлеген тәэмин итәргә тиеш.

5.2.7. Пассажирларга хезмәт күрсәтүне яхшырту һәм төрле транспорт төрләренең үзара бәйләнешен тәэмин итү өчен төрле транспорт төрләренең берләштерелгән транспорт төеннәрен (пассажир вокзаллары һәм автостанцияләр) проектлау максатка ярашлы.

Пассажир вокзалларын (автомобиль транспорты) шәһәр торак пункты, вокзаллар арасында, торак һәм сәнәгать районнары белән транспорт бәйләнешләрен тәэмин итеп проектларга кирәк.

Уздыру сәләте һәм берьюлы сыйдырышлыгы буенча вокзаллар 35 нче таблицага туры китереп классификацияләнә.

35 нче таблица

ВОКЗАЛЛАРНЫ КЛАССИФИКАЦИЯЛӘҮ

Вокзалларны классификацияләү	Автобус	
	Биналарның исәпләнгән сыйдырышлыгы, пассажирлар	
Кече	200 гә кадәр 100 гә кадәр	200 гә кадәр
Уртача	100 дән күбрәк 400 гә кадәр	200 дән күбрәк 300 гә кадәр

Зур идеме соң?	400 дән күбрәк 700 гә кадәр	300 дән күбрәк 600 гә кадәр

Ике һәм аннан да күбрәк төр транспорт өчен берләштерелгән яки берләштерелгән пассажир вокзалларын карау рөхсәт ителә. Берләштерелгән вокзалларны проектлаганда аларның зурлыгы гомуми исәпләнгән сыйдырышлык яки исәпләнгән үткәрү сәләте буенча билгеләнә.

5.2.8. Вокзаллар, агентлыклар, билет кассалары урнаштыру урынын сайлаганда, аларны урнаштыруның гомуми принципларына таянырга кирәк, 36 нчы таблицада күрсәтелгән.

5.2.9. Елга яки автобус вокзалы төзү өчен участокны шәһәрнең иң зур төзелгән районнары ягыннан, шәһәрнең төп функциональ зоналарына карата чагыштырмача тигез ераклыкны тәэмин итеп сайларга кирәк.

Вокзалның җир участогы вокзал мәйданы, биналар һәм корылмалар төзелеше зонасы һәм перронны урнаштыру өчен җитәрлек зурлыкта һәм конфигурациядә булырга тиеш, проектлау биременә туры китереп аларның перспектив үсеш һәм киңәйтү мөмкинлеген исәпкә алып.

36 нче таблица

ВОКЗАЛЛАРНЫ УРНАШТЫРУ ПРИНЦИПЛАРЫ

Шәһәрдәге төп тышкы транспорт төрләренең характерлы кушылмалары	Халык саны мең кеше булган шәһәрдә вокзаллар, агентлыклар һәм билет кассаларының якынча урнашуы
	0,1 дән кимрәк
Автобус, һава	Бу төр шәһәрләр өчен транспорт төрләренең кушылмасы характерлы түгел
Автобус, һава	Шәһәр районнарында автобус вокзаллары урнаштырыла. Шәһәр үзәгендә һәм башка районнарда транспорт агентлыклары, аларның филиаллары, билет кассалары урнаштырыла.

5.2.10. Тышкы транспорт корылмалары һәм коммуникацияләре өчен җир бүлеп бирү гамәлдәге нормаларга туры китереп билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Бу җирләрне куллану режимы һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү дәүләт күзәтчелеге органнары тарафыннан билгеләнә.

5.2.11. Тышкы транспорт корылмалары һәм объектларының нормаль эксплуатациясен тәэмин итү максатыннан саклау зоналары гамәлдәге законнарга туры китереп билгеләнә.

5.2.12. Автомагистральләр, автостоянкалар, шулай ук очкычларның очу маршрутлары буенча, химик, биологик һәм/яки физик тәэсир чыганагыннан гигиеник нормативлар дәрәҗәсенә кадәр тәэсирне киметүче ара (алга таба - санитар ара) билгеләнә. Санитар араның зурлыгы һәр конкрет очракта атмосфера һавасын пычрату һәм физик факторлар (тавыш, вибрация, электромагнит кыры һәм башкалар) таралуын исәпләү нигезендә билгеләнә, аннары табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр үткәрелә.

5.2.13. 2007 елның 8 ноябрендәге 257-ФЗ номерлы "Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында" Федераль законга туры китереп,

автомобиль юллары аларның әһәмиятенә карап бүленә:

федераль әһәмиятендәге автомобиль юллары;

төбәк яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юллары;

җирле әһәмияттәге автомобиль юллары;

шәхси автомобиль юллары.

5.2.14. СП 34.13330.2012 таләпләренә туры китереп, автомобиль юллары аларның билгеләнеше һәм исәпләнгән хәрәкәт интенсивлыгына карап I-а, I-б, II, III, IV һәм V категорияләргә бүленә.

5.2.15. Торак пунктлар чикләрендә урнашкан автомобиль юлларыннан тыш, автомобиль юллары өчен юл кырыйлары билгеләнә.

Автомобиль юлларының классы һәм (яки) категориясе, аларның үсеш перспективаларын исәпкә алып, һәр юл кырыеның киңлеге түбәндәгечә билгеләнә:

75 метр - I һәм II категорияле автомобиль юллары өчен;

50 метр - III һәм IV категорияле автомобиль юллары өчен;

25 метр - V категорияле автомобиль юллары өчен.

5.2.16. Федераль, төбәк яки муниципаль, җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының юл кырыйлары чикләрен билгеләү яки аларның чикләрен үзгәртү турында карар тиешле рәвештә юл хуҗалыгы өлкәсендә дәүләт хезмәтләре күрсәтү һәм дәүләт милкен идарә итү функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы, җирле үзидарә органы тарафыннан кабул ителә.

Федераль, төбәк, җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының юл кырыйлары полосаларын билгеләү һәм куллану тәртибе тиешенчә Россия Федерациясе Хөкүмәте, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы, җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

5.2.17. Автомобиль юлларын проектлау Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексы, 2007 елның 8 ноябрендәге N 257-ФЗ "Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында" Федераль законы, СП 34.13330.2012 таләпләренә туры китереп башкарыла.

Юллар категорияләрен билгеләү, план элементларын проектлау, озынлык һәм киңлек профильләрен проектлау вакытында перспективалы чорны 20 елга тигез итеп кабул итәргә кирәк. Хисап перспективалы чорның башлангыч елы итеп юл проекты (яки юлның мөстәкыйль участогы) эшләнүен тәмамлау елы кабул ителергә тиеш.

5.1.28. Автомобиль юллары трассасын салу, ясалма һәм юл кырыйлары корылмаларын, җитештерү базаларын, керү юлларын һәм төзелеш ихтыяҗлары өчен башка вакытлы корылмаларны урнаштыру урыннарын билгеләү әйләнә-тирә мохиткә минималь йогынты ясап башкарылырга тиеш, шул исәптән:

автомобиль юллары трассаларын Азнакай шәһәре Генераль планы белән билгеләнгән транспорт зонасында салырга кирәк;

елгалар, күлләр һәм башка су объектлары буйлап трассаларны алар өчен билгеләнгән су саклау зоналарыннан һәм яр буе саклау полосаларыннан читтә үткәрергә кирәк;

ял йортлары, пансионатлар һәм шундый урыннар урнашкан районнарда трассаларны алар тирәсендә билгеләнгән санитар зоналардан читтә үткәрергә кирәк;

урман массивлары буенча автомобиль юллары трассаларын мөмкин булганча кисемнәр һәм янгынга каршы аралар, предприятиеләр һәм урманчылыклар чикләрен кулланып, урманнарның саклану категориясен һәм экологик тикшеренүләр мәгълүматларын исәпкә алып үткәрергә кирәк;

махсус саклана торган табигать территорияләре зоналары буенча трассалар үткәрү рөхсәт ителми.

Су белән туенган горизонтта суның трасса юлына карата аркылы хәрәкәте булган

сазлыклар аша автомобиль юлларын проектлаганда СП 34.13330.2012 таләпләренә туры килгән чараларны карарга кирәк.

5.2.19. Гомуми челтәрнең I, II, III категорияләрендәге автомобиль юлларын шәһәрне урап узу белән проектларга кирәк, аларга керү юллары белән. Шәһәрне урап узганда юлларны мөмкин булганча җил астындагы яктан үткәрергә кирәк.

Автомобиль юлларының җир өслеге кырыеннан төзелешкә кадәрге араларны таблица 37дә күрсәтелгәннәрдән ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк.

37 нче таблица

АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫНЫҢ ҖИР ӨСЛЕГЕ КЫРЫЕННАН ТӨЗЕЛЕШКӘ КАДӘРГЕ АРА

Автомобиль юллары категориясе	Җир өслеге кырыеннан ара, метрлар, ким түгел	
	торак төзелешенә кадәр	бакчачылык, яшелчәчелек, дача берләшмәләренә кадәр
I, II, III	100	50
IV	50	25

Төзелешне тавыштан саклау өчен, әлеге Нормативларның 6.5 бүлегенә туры китереп, тавыштан саклау чараларын карарга кирәк, шул исәптән тавыштан саклаучы җайланмалар һәм юл буйлап киңлеге кимендә 10 метр булган яшел үсентеләр полосасы.

5.2.20. Автомобиль юллары буйлап, хәрәкәт интенсивлыгы кимендә 4 000 шартлы берәмлек/тәүлеккә җиткән урыннарда, ә велосипед яки мопед хәрәкәте интенсивлыгы бер юнәлештә 30 минут эчендә 200 велосипед (мопед) һәм аннан күбрәк яки тәүлеккә 1000 берәмлеккә җиткәндә, велосипед юлларын карарга кирәк.

Велосипед юлларын, гадәттә, бер яклы хәрәкәт өчен киңлеге кимендә 2,2 метр булган мөстәкыйль җир өслегендә, өем нигезендә яки чокырларның читләреннән тыш, шулай ук махсус ясалган бермаларда (аерым очракларда - юлның йөрү өлешеннән кимендә 1 метр ераклыкта) проектларга кирәк.

Бер полосалы велосипед юлларын, гадәттә, юлның җилле ягыннан (җәйге чорда өстенлекле җилләрне исәпкә алып), ә ике полосалы юлларны - юлның ике ягыннан урнаштырырга кирәк.

Кысан шартларда һәм күпер корылмаларына якынлашканда, велосипед юлларын юл кырыенда урнаштыру рөхсәт ителә. Бу очракларда юл кырыйларын йөрү өлешеннән 0,20 - 0,25 метр биеклектәге бордюр белән аерырга, ә юлларны бордюрның вертикаль кырыннан кимендә 0,75 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

Велосипед юлларының шәһәргә якынлашканда якынча озынлыгын 38 нче таблица буенча билгелиләр.

38 нче таблица

ВЕЛОСИПЕД ЮЛЛАРЫНЫҢ ЯКЫНЧА ОЗЫНЛЫГЫ ШӘҺӘРГӘ ЯКЫНЛАШКАНДА

Халык саны, мең кеше	50 - 25
Велосипед юлының озынлыгы, километрлар	6 - 3

5.2.21. Велосипед юллары юл кырыенда урнаштырыла (җир кулланучылар белән килешеп). Велосипед юлының автомобиль юлы белән параллель булуы мәҗбүри түгел.

Велосипед юлларының төп исәпләү параметрлары 39 нчы таблицада китерелгән.

39 нче таблица

ВЕЛОСИПЕД ЮЛАКЛАРЫНЫҢ ТӨП ХИСАП ПАРАМЕТРЛАРЫ

Нормалаштырыла торган параметр	Тәгъдим ителгән кыйммәтләр	
	яңа төзелеш вакытында	иң аз төзекләндерү һәм кысан шартларда
Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг	25	15
Юлның хәрәкәт өлеше киңлеге, метрларда, хәрәкәт өчен:		
бер яклы бер юнәлешле	1,0	0,75
ике юллы бер яклы	1,75	1,50
ике юллы каршы хәрәкәтле	2,50	2,00
Велосипедчеләр һәм җәяүлеләр хәрәкәтен аеру белән велосипед-җәяүле юлы	4,00 <1>	3,25 <2>
Велосипедчеләр һәм җәяүлеләр юлы җәяүлеләр һәм велосипед хәрәкәте аерылмыйча	2,50 <3>	2,00 <4>
Велосипед юлы	1,20	0,90
Велосипед юлының кырыйларының киңлеге, метрлар белән	0,5	0,5
Пландагы кәкреләрнең иң кечкенә радиусы, метрлар:		
вираж булмаганда	50	15
вираж ясау вакытында	20	10
Вертикаль кәкре сызыкларның иң кечкенә радиусы, метрлар:		
- кабарынкы;	500	400
- батынкы	150	100
Иң зур озынлыктагы авышлык, %	60	70
Юлның йөрү өлешенең аркылы авышлыгы, %	20	20

Борылышның авышлыгы, %, радиус булганда:		
10 - 20 метр	40 дән артык	30
20 - 50 метр	30	20
50 - 100 метр	20	15-20
Биеклек буенча габарит, метрлар белән	2,50	2,25
Иң аз ара як киртәгә кадәр, метрлар белән	0,50	0,50
<1> Җәяүлеләр юлының киңлеге 1,5 метр, велосипед юлыныкы - 2,5 метр. <2> Җәяүлеләр юлының киңлеге 1,5 метр, велосипед юлыныкы - 1,75 метр. <3> Хәрәкәт интенсивлыгы 30 велосипед/сәгать һәм 15 җәяүле/сәгатьтән артмаган очракта. <4> Хәрәкәт интенсивлыгы 30 велосипед/сәгать һәм 50 җәяүле/сәгатьтән артмаган очракта		

5.2.22. Автомобиль юлларын проектлаганда юл буйлап автомобиль хәрәкәтен тулысынча хезмәтләндерүче, үтеп баручыларга уңайлыклар тудыручы, хәрәкәт иминлеген һәм автомобиль транспортының эш нәтиҗәлелеген арттыручы предприятиеләр һәм корылмалар карала.

5.2.23. Автомобиль юлының юл полосасы чикләрендә юл сервисы объектларын урнаштыру территорияне планлаштыру документациясе һәм техник регламентлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш. Автомобиль юлының юл полосалары чикләрендә юл сервисы объектларын урнаштыру автомобиль юлы хуҗасының язма ризалыгы булганда башкарылырга тиеш.

Автомобиль юлын юл сервисы объектлары белән тәэмин итү автомобиль юлының күренүчәнлеген, юл хәрәкәте иминлеге шартларын, шулай ук автомобиль юлының һәм аның өстендә урнашкан корылмалар һәм башка объектларның эксплуатация һәм хезмәт күрсәтү шартларын начарайтмаска тиеш.

Юл сервисы объектлары транспорт чаралары өчен тукталышлар һәм тукталыш урыннары, шулай ук керү юллары, төшү юллары һәм кушылмалар белән җиһазландырылырга тиеш, аларга автомобиль юлыннан керүне тәэмин итү максатыннан. Автомобиль юлы башка автомобиль юлына кушылганда, керү һәм төшү юллары күчеш тизлек полосалары белән җиһазландырылырга һәм юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү максатыннан автомобиль юлы җиһазлары элементлары белән тәэмин ителергә тиеш.

5.2.24. Автосервис предприятиеләре һәм объектлары функциональ әһәмиятенә карап өч хезмәт күрсәтү төркеменә бүленергә мөмкин:

пассажирлар ташу;

хәрәкәт составы;

йөк ташу.

Пассажирлар ташу хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән автосервис предприятиеләре һәм объектларына түбәндәгеләр керә: автобус тукталышлары, пассажир автостанцияләре, автовокзаллар, автокунакханәләр, мотельләр, кэмпинглар, җәмәгать туклану һәм сәүдә предприяләре, ял мәйданчыклары, тукталыш мәйданчыклары.

Хәрәкәт составы хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән автосервис предприятиеләре һәм объектларына түбәндәгеләр керә: техник хезмәт күрсәтү станциясе (алга таба -

СТО), автозаправка станцияләре (алга таба - АЗС), юу пунктлары, карау эстакадалары, тукталыш мәйданчыклары.

Йөк ташу хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән автосервис предприятиеләре һәм объектларына түбәндәгеләр керә: транспорт-экспедиция предприяләре, йөк автостанцияләре, контроль-диспетчер пунктлары, ял мәйданчыклары, тукталыш мәйданчыклары.

5.2.25. Автомобиль хәрәкәтен хезмәтләндерү биналары һәм корылмалары һәм аларның комплексларын юл янында яки шәһәрнең планировкалау карарларына яки табигый шартларга карап, юлдан ераста урнаштырырга мөмкин.

Юл янында объект проектлаганда төп юлның йөрү өлешеннән минималь рөхсәт ителгән ара 200 - 300 метр тәшкил итә.

Гадәттә, юл янында проектларга тиешле корылмаларга түбәндәгеләр керә:

автобус тукталышлары;

ял мәйданчыклары;

автотранспорт өчен комплексларда, шулай ук юл янындагы кибетләр һәм җәмәгать предприятиеләре һәм биналары янында тукталыш-стоянка мәйданчыклары;

Ягулык салу станциясе

СТО;

контроль-диспетчер пунктлары;

Җәмәгать тукланuы предприятиеләре

юу пунктлары (АЗС һәм СТО белән комплекс рәвешендә).

5.2.26. Пассажирлар өчен тукталыш һәм утыру мәйданчыклары һәм павильоннар автобус тукталышлары урыннарында каралырга тиеш. Тукталыш мәйданчыкларының киңлеген төп йөрү өлешенең полосалары киңлегенә тигез итеп, ә озынлыгын берьюлы туктаучы автобуслар санына карап, ләкин 10 метрдан ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк.

I-а категорияле юлларда автобус тукталышларын җир өслегеннән читтә урнаштырырга кирәк, куркынычсызлык максатында аларны йөрү өлешеннән аерырга кирәк.

I категорияле юлларда автобус тукталышларын бер-берсенә каршы урнаштырырга, ә II - V категорияле юлларда аларны хәрәкәт юнәлешендә павильоннарның якын стеналары арасында кимендә 30 метр ара калдырып күчерергә кирәк.

I - III категорияле юлларда автобус тукталышларын 3 километрдан ешрак билгеләмәскә кирәк, ә курорт районнарында һәм халык күп яши торган җирләрдә - 1,5 километр.

5.2.27. Ял мәйданчыклары, туристик транспорт тукталышларын I һәм II категорияле юлларда 15 - 20 километр саен, III категорияле юлларда 25 - 35 километр саен һәм IV категорияле юлларда 45 - 55 километр саен карарга кирәк.

Күрсәтелгән мәйданчыкларның сыйдырышлыгын берьюлы 20 - 50 транспорт берәмлеге тукталышын тәэмин итәрлек итеп исәпләргә кирәк, I категорияле юлларда хәрәкәт интенсивлыгы тәүлегенә 30000 транспорт берәмлегенә кадәр булганда, II һәм III категорияле юлларда 10 - 15, IV категорияле юлларда 10 транспорт берәмлеге. I категорияле юлларда мәйданчыклар ике яклы урнашканда, аларның сыйдырышлыгы югарыда күрсәтелгәннән ике тапкыр киметелә.

Ял мәйданчыклары, туристик транспорт тукталышлары төзекләндерелгән булырга тиеш.

Ял мәйданчыклары территориясендә бәдрәфләр, эчәр су чыганаклары, чүп җыю урыннары, ашарга кабул итү урыннары, автомобильләрне техник карау корылмалары һәм сәүдә нокталары каралырга мөмкин.

5.2.28. ЯГС һәм юл СТО урнаштыру икътисади һәм статистик тикшеренүләр нигезендә башкарылырга тиеш.

ЯГС куәтен һәм алар арасындагы араны хәрәкәт интенсивлыгына карап 40 нчы

таблица буенча кабул итәргә тәкъдим ителә.

40 нче таблица

ЯГС КУӘТЕН һӘМ АРАЛАРНЫ БИЛГЕЛӘҮ

Хәрәкәт интенсивлыгы, транспорт берәмлекләре/тәүлек	ЯГС куәте, тәүлегенә заправкалар	ЯГС арасындагы ара, километрлар	ЯГС урнаштыру
1000 дән 2000 гә кадәр	250	30-40	бер яклы
2000нән артык 3000гә кадәр	500	40 - 50	бер яклы
3000нән артык 5000гә кадәр	750	40 - 50	бер яклы
5000нән артык 7000гә кадәр	750	50 - 60	ике яклы
7000нән артык 20000гә кадәр	1000	40 - 50	ике яклы
20000 дән артыграк	1000	20 - 25	ике яклы
Искәрмә: ЯКС урнашкан урынның кисешү зонасында аның куәте барлык хезмәт күрсәтелгән якын юлларның озынлыгын, хәрәкәт интенсивлыгын һәм бу участоклардагы башка исәпләү күрсәткечләрен исәпкә алып төгәлләнергә тиеш. ЯКС ихтыяҗын исәпләгәндә, зур шәһәр торак пунктыннан 20 - 40 километр озынлыктагы беренче арада якынча 90 процентны шәһәр яны рейсларын башкаручы автомобильләр тәшкил итә. Исәпләүләрдә беренче араларда ягулык салу кирәк булган автомобильләр өлеше якынча 50 процент тәшкил итә дип кабул ителергә тиеш. Шуңа бәйле рәвештә автотранспортның ягулык салуга ихтыяҗы 0,5 коэффициенты белән кабул ителә. Аннан соңгы араларда, ләкин мондый торак пунктлардан 100 километрдан ерак түгел, ягулык салу кирәк булган автомобильләр өлеше гомуми хәрәкәт интенсивлыгыннан якынча 75 процент тәшкил итә. Бу очракта төзәтү коэффициенты - 0,75. Юлның калган өлешендә исәпкә барлык транспорт алына			

5.2.29. Юл СТОларындагы постлар саны алар арасындагы ара һәм хәрәкәт интенсивлыгына карап 41 таблица буенча кабул ителергә тәкъдим ителә.

41 нче таблица

ЮЛ СТОЛАРЫНДА ПОСТЛАР САНЫН БИЛГЕЛӘҮ

Хәрәкәт интенсивлыгы, транспорт берәмлекләре/тәүлек	Алар арасындагы ара, километрлар буенча СТОдагы постлар саны					СТО урнаштыру
	80	100	150	200	250	
1 000	1	1	1	2	3	бер яклы
2 000	1	2	2	3	3	бер яклы

3 000	2	2	3	3	5	бер яклы
4 000	3	3	-	-	-	бер яклы
5 000	2	2	2	2	3	ике яклы
6 000	2	2	3	3	3	ике яклы
8 000	2	3	3	3	5	ике яклы
10 000	3	3	3	5	5	ике яклы
15 000	5	5	5	8	8	ике яклы
20 000	5	5	8	махсус исәпләү буенча		ике яклы
30 000	8	8	махсус исәпләү буенча			ике яклы

Юл СТОлары янында ягулык салу станцияләрен карау максатка ярашлы.

5.2.30. Транзит мотельләр һәм кемпингларның сыйдырышлыгын (йокы урыннары саны) проектлау биременә нигезләнеп, автотуристлар саны һәм шәһәрләр һәм халыкара транспорт хәрәкәте интенсивлыгын исәпкә алып билгеләргә кирәк. Шәһәр районында кунакханә учреждениеләренең сыйдырышлыгын исәпләгәндә, әлеге предприятиеләргә булган ихтыяҗны һәм барлыгын, карала торган торак пункт аша үтүче барлык автомобиль юлларының гомуми интенсивлыгыннан чыгып исәпкә алырга кирәк.

Мотельләр һәм кемпинглар арасындагы ара 500 километрдан артмаска тиеш.

Мотельләрне комплексы итеп проектлау максатка ярашлы, юл СТОлары, ягулык салу станцияләре, туклану һәм сәүдә пунктларын кертеп.

Автомобиль сервисы объектларында кирәк булганда туклану һәм сәүдә пунктларын урнаштырырга кирәк.

Сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләренең саны һәм сыйдырышлыгын проектлау биременә нигезләнеп, автотуристлар саны, автомобильләр хәрәкәте интенсивлыгы, шулай ук якын-тирә торак пунктларның (алар булганда) ихтыяҗларын исәпкә алып билгеләргә кирәк.

5.2.31. Автосервис предприятиеләре һәм объектлары төзелеше өчен участокларны бүлеп бирүнең якынча мәйданы 42 нче таблицада күрсәтелгән.

5.2.32. Гомуми челтәр юлларын торак пункт территориясы аша салу очрагында, аларны әлеге Нормативларның "Урамнар һәм юллар челтәре" бүлегенең таләпләрен исәпкә алып проектларга кирәк. Бу очракта, торак пункт аша узучы гомуми челтәр юлының категориясе һәм параметрлары торак пункттан тыш юлның категориясе һәм параметрларына туры килергә тиеш һәм () хәрәкәт интенсивлыгын исәпкә алып югарырак кабул ителергә тиеш.

5.2.33. Селитеб территорияләрнең аэродромның очу кырына якынлашу чикләрен исәпләү өчен күрсәтелгән факторларны исәпкә алып алынган иң зур араны кабул итәргә кирәк. Күрсәтелгән таләпләр гамәлдәге аэропортлар районнарында яңа селитеб территорияләр һәм күпләп ял итү зоналары урнаштырганда да үтәлергә тиеш.

5.2.34. Аэродром һәм аерым корылмалар өчен җир участокларының зурлыкларын 43 нче таблица буенча билгеләргә кирәк.

42 нче таблица

ТӨЗЕЛЕШ ӨЧЕН БҮЛЕП БИРЕЛГӘН УЧАСТОКЛАРНЫҢ ЯКЫНЧА МӘЙДАНЫ АВТОСЕРВИС ОЕШМАЛАРЫ ҺӘМ ОБЪЕКТЛАРЫ

N т/б	Автосервис предприятиеләре һәм объектлары исемнәре	Җир участогының якынча мәйданы, гектарлар
1	500 заправкалы АЗС һәм тукталыш урыны белән	0,8
2	1000 заправка өчен тукталыш белән АЗС	1,1
3	10 пассажирга исәпләнгән автопавильон	0,08
4	20 пассажирга исәпләнгән автопавильон	0,1
5	Биш постка кадәр җиңел автомобильләр өчен СТО	0,13 бер постка
6	5тән 8гә кадәр постлы җиңел автомобильләр өчен СТО	0,17 бер постка
7	Пассажирлар автостанциясе 10 кеше сыйдырышлы	0,45
8	Пассажирлар автостанциясе 25 кеше сыйдырышлы	0,65
9	50 кеше сыйдырышлы пассажир автостанциясе	0,75
10	Пассажирлар автостанциясе 75 кеше сыйдырышлы	0,9
11	5 автомобиль өчен тукталыш мәйданы	0,03 - 0,08
12	5 автопоездга мәйдан-тукталыш	0,07
13	Юл-патруль хезмәте дәүләт юл хәрәкәте иминлеге инспекциясе посты	0,1
14	Юл буендагы ял мәйданы, карау эстакадасы, бәдрәф	0,01 - 0,04
15	Юл буендагы ял мәйданы, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре, бәдрәф	0,7 - 1,0
16	Ягулык салу станциясе, бәдрәф, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре	1,5
17	Ягулык салу станциясе, техник хезмәт күрсәтү станциясе, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре, юу пункты, ял бүлмәләре	3,5
18	Кемпинг, ягулык салу станциясе, техник хезмәт күрсәтү станциясе, бәдрәф, медицина пункты, юу пункты, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре, мәйдан-тукталыш	5,0
19	Мотель, кемпинг, мәйдан-тукталыш, бәдрәф, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре, ягулык салу станциясе, техник хезмәт күрсәтү станциясе, юу пункты, медицина пункты	9,5
20	Пассажир автостанциясе, мәйдан-тукталыш, сәүдә һәм	0,45 - 0,9

	җәмәгать туклану предприятиеләре, ял бүлмәләре, юл-патруль хезмәте дәүләт юл хәрәкәте иминлеге инспекциясе посты	
21	Автовокзал, мәйдан-тукталыш, сәүдә һәм җәмәгать туклану предприятиеләре, медицина пункты, милиция пункты	1,8
22	Йөк автостанциясе, мәйдан-тукталыш, юу пункты, ял бүлмәсе, медицина пункты, бәдрәф	2,0 - 4,0
Искәрмә: 1. Комплексны проектланган артезиан коесыннан су белән тәэмин иткәндә күрсәтелгән мәйданга 1 гектар өстәргә. 2. Канализация агымнарын проектланган чистарту корылмаларына ташлаганда күрсәтелгән мәйданга чистарту корылмалары төренә карап 0,4 - 1,0 гектар өстәргә. 3. Казанлык проектлаганда комплекс мәйданына 0,4тән 0,7 гектарга кадәр өстәргә		

43 нче таблица

.

АЭРОДРОМ ӨЧЕН ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ
ҺӘМ АЕРЫМ КОРЫЛМАЛАР

Аэродром классы	Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре, гектарлар	
	аэродром	аерым корылмалар
А	255	32
Б	200	28
_____ _____ ___	155	23
Г	75	15
Д	40	15
Е	15	-
Искәрмә: 1. Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре, әгәр очып менү-утыру юлы исәпләү мәгълүматларына туры килсә (атмосфера басымы 730 мм терекөмеш баганасы, һава температурасы + 30 град. С), ә биналар һәм корылмалар составы аэропортларның технологик проектлау нормалары белән каралган исемлеккә туры килсә, билгеләнә. Күрсәтелгән исәпләү мәгълүматлары һәм биналар һәм корылмалар составы үзгәргәндә, җир кишәрлекләренең үлчәмнәре проектлау биременә туры китереп төзәтелә. 2. Күрсәтелгән җир кишәрлекләренең үлчәмнәре бер очу юлы булган аэродром өчен билгеләнгән.		

5.2.35. Техник-икътисади нигезләмәләр булганда, вертодромнар яки җирле һава линияләре өчен очып менү-утыру юллары оештырырга кирәк.

Бу очракта вертолетларның утыру мәйданчыклары торак пунктның торак территориясеннән очып менү (утыру) юнәлешендә 2 километрдан якынрак урнашмаска һәм утыру мәйданчыгының ян чикләре белән торак территория чикләре арасында 300 метрдан ким булмаган ара булырга тиеш.

5.2.36. Гамәлдәге вертодромның (аэродромның) үсеше, аэродром районында һәм шәһәрнең башка территорияләрендә капиталь төзелеш объектларын урнаштыру (реконструкцияләү) белән бәйле мәсьәләләр, һава судноларының очыш куркынычсызлыгын тәэмин итү, күрше торак пунктларның тотрыклы үсеш мөмкинлеге белән тәңгәл килүен исәпкә алып, әлеге Нормаларның 7 кушымтасы таләпләренә туры китереп хәл ителергә тиеш.

5.2.37. Аэродром (вертодром) өчен санитар-сафландыру зонасының зурлыгы һәр конкрет очракта атмосфера һавасының пычрануын тарату һәм атмосфера һавасына физик йогынты (тавыш, вибрация, электромагнит кыры һ.б.) нигезендә, шулай ук табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре һәм халык сәламәтлеге өчен куркыныч бәяләве нигезендә билгеләнә.

5.2.38. Торбаүткәргечләрне урнаштыру һәм проектлау СП 36.13330.2012 таләпләренә, махсус ведомство норматив документларына һәм әлеге бүлеккә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.2.39. Магистраль торбаүткәргечләр өчен җир бүлеп бирү СН 452-73 таләпләренә туры китереп башкарыла.

Магистраль өстән торбаүткәргечләр өчен җир полосаларының киңлеге билгеләнгән тәртиптә расланган проект белән билгеләнә.

5.2.40. Торбаүткәргеч трассасын проектлаганда инженер-геологик яктан иң уңайлы территория участоклары сайланырга тиеш.

Торбаүткәргеч трассасын сайлаганда, якындагы 20 елга торак пунктларның, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләренең, автомобиль юлларының һәм башка объектларның һәм проектлана торган торбаүткәргечнең перспектив үсешен, шулай ук торбаүткәргечне төзү һәм эксплуатацияләү шартларын исәпкә алу, магистраль торбаүткәргечләрне төзү һәм эксплуатацияләү процессында табигый шартларның үзгәрешләрен фаразлау кирәк.

5.2.41. СП 36.13330.2012 таләпләренә туры китереп, эш шартларына, эретеп ябыштыру тоташмаларының җимерелми торган контроль күләме һәм сынау басымы зурлыгына карап, магистраль торбаүткәргечләр һәм аларның участоклары түбәндәге категорияләргә бүленә: B, I, II, III, IV.

Магистраль торбаүткәргечләрнең участоклары категорияләрен СП 36.13330.2012 таблица 3 <*> таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.2.42. Магистраль торбаүткәргечләрне (газүткәргечләрне, нефтьүткәргечләрне) проектлаганда аларның җир асты салынуын кәрарга кирәк.

Торбаүткәргечләрне җир өстендә өемдә (җир өсте салынуы) яки терәкләрдә (өстән салыну) салу сазлыклы җирләрдә, шулай ук табигый һәм ясалма киртәләр аша күчүләрдә башкарыла. Бу очракта торбаүткәргечләрнең ышанычлы һәм куркынычсыз эксплуатациясен тәэмин итүче махсус чаралар каралырга тиеш.

5.2.43. Торбаүткәргечләрне өстән салганда, җир өсте яки юлларның өске катламы дәрәҗәсеннән торбаның аскы өлешенә кадәр биеклекне СП 18.13330.2011 таләпләренә туры китереп, ләкин 0,5 метрдан ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк.

5.2.44. Торбаүткәргечләрне киртәләр аша салганда, торбаның аскы өлешеннән яки пролет төзелешеннән ераклыкны кисешкәндә кабул итәргә кирәк:

овраглар һәм балкалар - 5 процентлы тәэмин ителештә су дәрәҗәсенә кадәр 0,5 метрдан ким булмаска тиеш;

судно йөрми торган, агач агызылмый торган елгалар һәм зур овраглар, боз агышы

мөмкин булган урыннарда - 1 процентлы тәэмин ителештә су дәрәҗәсенә кадәр 0,2 метрдан ким булмаска тиеш һәм боз агышының иң югары горизонтыннан.

Суд йөрми торган елгаларда заломнар яки корчеход булганда торба астының яки пролет корылмаларының күтәрелеше һәр конкрет очракта аерым билгеләнә, ләкин югары су горизонтыннан (елның бер процентлы тәэмин ителешенә карап) кимендә 1 метр булырга тиеш.

5.2.45. Җир асты торбаүткәргеченең салыну тирәнлеге, әйләнә-тирә мохитне саклау таләпләрен исәпкә алып, торбаүткәргечнең ышанычлылыгын тәэмин итүче конструктив карар белән билгеләнә.

5.2.46. Торбаүткәргечләрне өемнәрдә салганда су үткәрү корылмаларын урнаштыру каралырга тиеш.

5.2.47. Торбаүткәргечләрне ялгыз яки башка эшләп торучы яки проектлана торган магистраль торбаүткәргечләр белән параллель рәвештә - техник коридорда салу мөмкин.

Магистраль торбаүткәргечләрнең техник коридоры дип бер трасса буенча параллель салынган торбаүткәргечләр системасын аңларга кирәк.

Аерым очракларда техник-икътисади нигезләү һәм торбаүткәргечләрнең эш ышанычлылыгын тәэмин итү шарты белән бер техник коридорда нефтьүткәргечләр һәм газүткәргечләрне бергә салу рөхсәт ителә.

5.2.48. Бер техник коридор чикләрендә продуктларны транспортлауның чик рөхсәт ителгән (гомуми) күләмнәре һәм бу коридорлар арасындагы аралар билгеләнгән тәртиптә расланган нормалар һәм кагыйдәләр буенча билгеләнә.

5.2.49. Магистраль торбаүткәргечләрне шәһәр территорияләре, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре, аэродромнар һәм башка шундый объектлар буенча салу рөхсәт ителми.

Автомобиль юлларының барлык категорияләрендәге күперләр буенча һәм электр кабельләре, элемтә кабельләре һәм башка торбалар белән бер траншеядә торбалар үткәрү рөхсәт ителми, п. 7.7 СП 36.13330.2012 каралган очраклардан тыш.

5.2.50. Җир асты һәм җир өсте торбаларының үзәгеннән торак пунктларга, аерым сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр аралар торбаларның классына һәм диаметрына, объектларның җаваплылык дәрәҗәсенә һәм аларның куркынычсызлыгын тәэмин итү зарурлыгына карап, таблица 4 СП 36.13330.2012 таләпләренә, 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законына туры китереп кабул ителергә тиеш.

Газ бүлү, компрессор һәм нефть күчерү станцияләренең газүткәргечләр, нефтьүткәргечләрдән шәһәргә, сәнәгать предприятиеләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр аралар торбаларның классына һәм диаметрына, күрсәтелгән станцияләр категориясенә һәм аларның куркынычсызлыгын тәэмин итү зарурлыгына карап, таблица 5 СП 36.13330.2012 таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

5.2.51. Проектлана торган һәм гамәлдәге торбаларның үзара кисешүләре магистраль торбаларның үзәгеннән шәһәргә, сәнәгать предприятиеләренә һәм корылмаларга кадәр минималь араларны саклау мөмкин булмаганда искәрмә очракларда рөхсәт ителә.

5.2.52. Магистраль торбопроводларының 110 кВ һәм аннан югары көчәнешле электр тапшыру линияләре белән кисешкән урыннарында торбопроводларны җир асты белән 60 градустан ким булмаган почмакта салу каралырга тиеш.

5.2.53. Торбопроводларның табигый һәм ясалма киртәләр (елгалар, сусаклагычлар, каналлар, күлләр, буалар, чишмәләр, агымнар һәм сазлыклар, ярлар, үзәннәр һәм автомобиль юллары) аша үтүләре СП 36.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектлана.

5.2.54. Магистраль торбопроводларның һәм аларның объектларының нормаль

эксплуатация шартларын тәэмин итү һәм зыян килү мөмкинлеген бетерү өчен алар тирәсендә саклау зоналары билгеләнә, шул исәптән:

нефть, табигый газ ташучы торбопроводлар трассалары буйлап - торбопроводның һәр ягыннан 25 метр ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнгән җир участогы рәвешендә;

күп җепле торбопроводлар трассалары буйлап - өске торбопроводларның үзәкләреннән югарыда күрсәтелгән ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнгән җир участогы рәвешендә;

су асты күчешләре буйлап - күчешләрнең өске җепләреннән 100 метр ераклыкта урнашкан параллель яссылыклар арасында су өслегеннән төпкә кадәр су киңлеге участогы рәвешендә.

технологик җайланмалар тирәсендә, транспортка әзерләү өчен продукцияне әзерләү җайланмалары, баш һәм арадагы күчерү һәм агызу насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү узеллары, агызу һәм агызу эстакадалары, җир асты газ саклау станцияләре, нефтьне җылыту пунктлары - җир участогы рәвешендә, күрсәтелгән объектлар территорияләренең чикләреннән 100 метр ераклыкта барлык якларга чикләнгән ябык сызык белән чикләнгән.

5.2.55. Торбаүткәргечләрнең сак зоналарына кергән җир участоклары җир кулланучылардан алынмый һәм алар тарафыннан сак зоналар таләпләрен мәҗбүри үтәп билгеләнгәнчә кулланыла.

5.2.56. Торбаүткәргеч трассалары һәм табигый һәм ясалма киртәләр белән кисешү урыннары җир өслегеннән 1,5 - 2 метр биеклектә мәгълүмат билгеләре белән билгеләнә, туры күренеш чикләрендә урнаштырыла, ләкин 500 метрдан ешрак булмаган арада, һәм борылыш почмакларында.

5.2.57. Торбаүткәргечләрнең сак зоналарында торбаүткәргеч транспорт предприятиесенең язма рөхсәтеннән башка түбәндәгеләр тыела:

теләсә нинди биналар һәм корылмалар төзү. Аммиак үткәргечнең күчәреннән 1000 метрдан якынрак арада массакүләм спорт ярышлары, тамашачылар катнашында ярышлар, һәвәскәр балык тоту, вакытлы кыр тораклары һәм теләсә нинди максаттагы лагерьлар, маллар өчен кораллар урнаштыру тыела;

барлык төр агачлар һәм куаклар утырту, материалларны өю, балыкчылык участокларын бүлеп бирү, балык, су хайваннары һәм үсемлекләрен тоту, су эчерү урыннарын урнаштыру;

трубопроводлар трассалары аша юллар һәм күперләр төзү, автомобиль транспорты, тракторлар һәм механизмнар өчен тукталышлар;

мелиорация җир эшләрен башкару, сугару һәм киптерү системаларын төзү;

төрле төрдәге ачык һәм җир асты, төзелеш, монтаж һәм шартлату эшләрен башкару, туфракны планлаштыру;

скважиналар, шурфлар төзү һәм туфрак пробалары алу (туфрак үрнәкләреннән тыш) белән бәйле геологик-төшерү, геологик эзләнү, эзләү, геодезик һәм башка тикшеренү эшләрен башкару.

5.2.58. Трубопроводларның саклау зоналарында трубопроводларның нормаль эксплуатациясен бозуга яки аларны зыян китерүгә китерә торган гамәлләр башкару тыела, аерым алганда:

мәгълүмат билгеләрен, контроль-үлчәү пунктларын күчерү, күмү һәм бозу;

линей арматура узеллары, катод һәм дренаж саклау станцияләре, линей һәм күзәтү коелары һәм башка линей җайланмаларның киртәләрен бозу, краннар һәм задвижкаларны ачу һәм ябу, трубопроводларның элемтә, энергия белән тәэмин итү һәм телемеханика чараларын сүндерү яки кабызу;

чүплекләр оештыру, кислоталар, тозлар һәм селтеләр эремәләрен түгү;

яр буе ныгыту корылмаларын, су үткәрү җайланмаларын, җир һәм башка

корылмаларны (җайланмаларны), торбаүткәргечләрне җимерүдән саклый торган, ә якын-тирә территорияне һәм әйләнә-тирә урынны - транспортлана торган продукциянең авария хәлендәге ташуыннан саклый торган корылмаларны җимерү;

якорьлар ташлау, якорьлар, чылбырлар, лотлар, волокушалар һәм траллар белән үтү, төбен тирәнәйтү һәм җир казу эшләрен башкару;

ут ягу һәм ачык яки ябык ут чыганакларын урнаштыру.

5.2.59. Саклау зоналарында эшләрне оештыру һәм башкару Россиянең Госгортехнадзор (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгать күзәтүе) тарафыннан 22.04.1992 елда N 9 карары белән расланган магистраль торбаүткәргечләрне саклау кагыйдәләренә туры китереп башкарыла.

ШӘҺӘР УРАМНАРЫ ҺӘМ ЮЛЛАРЫ ЧЕЛТӘРЕ

5.2.60. Шәһәрнең урам-юл челтәре барлык функциональ зоналарның өлеше булып тора һәм кызыл сызыклар белән чикләнгән территориянең бер өлешен тәшкил итә, транспорт чаралары һәм җәяүлеләр хәрәкәте, инженерлык коммуникацияләрен салу, яшел үсентеләр һәм тавыштан саклау җайланмаларын урнаштыру, мәгълүмат техник чараларын урнаштыру һәм хәрәкәтне оештыру өчен билгеләнгән.

5.2.61. Урам-юл челтәрен өзлексез система рәвешендә проектларга кирәк, урамнар һәм юлларның функциональ билгеләнешен, транспорт һәм җәяүле хәрәкәтенең интенсивлыгын, территориянең архитектур-планировкалау оешмасын һәм төзелеш характерын исәпкә алып. Урам-юл челтәре составында магистраль һәм җирле әһәмияттәге урамнар һәм юллар, шулай ук төп урамнарны аерып күрсәтергә кирәк. Шәһәр урамнары һәм юллары категорияләрен 43 нче таблицада китерелгән классификациягә туры китереп билгеләргә кирәк.

43 нче таблица

КЛАССИФИКАЦИЯ
ШӘҺӘР УРАМНАРЫ ҺӘМ ЮЛЛАРЫ КАТЕГОРИЯЛӘРЕ

Юллар һәм урамнар категориясе	Юллар һәм урамнарның төп билгеләнеше
Магистраль юллар:	
регулируемое хәрәкәт	Шәһәр районнары арасында транспорт элемтәсе аерым юнәлешләрдә һәм участокларда, нигездә, йөк хәрәкәте, торак төзелештән читтә башкарылган, тышкы автомобиль юлларына чыгу, бер дәрәҗәдә урамнар һәм юллар белән кисешү
Магистраль урамнар:	
гомумшәһәр әһәмиятендәге:	
өзлексез хәрәкәт	Торак, җитештерү зоналары һәм җәмәгать үзәкләре арасында, шулай ук башка магистраль урамнар, шәһәр һәм тышкы автомобиль юллары белән транспорт элемтәсе. Транспорт хәрәкәтен төп юнәлешләрдә төрле дәрәҗәләрдә тәэмин итү
регулируемое	Торак, җитештерү зоналары һәм шәһәр үзәге, планировкалау

хәрәкәт	районнары үзәкләре арасында транспорт элемтәсе; магистраль урамнар һәм юллар һәм тышкы автомобиль юлларына чыгу. Магистраль урамнар һәм юллар белән бер дәрәҗәдә кисешү
район әһәмияте:	
транспорт-җәяүле	Транспорт һәм җәяүле элемтәләре торак районнар арасында, шулай ук торак һәм җитештерү зоналары, җәмәгать үзәкләре арасында, башка магистраль урамнар һәм юлларга чыгу юллары
җәяүле-транспорт	Җәяүле һәм транспорт элемтәсе (күбрәк җәмәгать пассажир транспорты) планировочный район чикләрендә
Җирле әһәмияттәге урамнар һәм юллар:	
торак төзелешле урамнар	Транспорт (йөк һәм җәмәгать транспорты үтми) һәм җәяүле элемтәләре торак районнар (микрорайоннар) территориясендә, магистраль урамнар һәм юлларга чыгу юллары көйләнгән хәрәкәт
җитештерү зоналарындагы, шул исәптән коммуналь-склад зоналарындагы урамнар һәм юллар	Транспорт элемтәсе күбрәк җиңел һәм йөк транспорты зоналарында, магистраль юлларга чыгу юллары. Урамнар һәм юллар белән кисешүләр бер дәрәҗәдә урнаштырыла
җәяүле урамнар һәм юллар	Җәяүле элемтәсе эш урыннары, хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре белән, шул исәптән җәмәгать үзәкләре чикләрендә, ял урыннары һәм җәмәгать транспорты тукталышлары белән
парк юллары	Транспорт элемтәсе парклар территориясендә күбрәк җиңел автомобильләр хәрәкәте өчен
Үтү юллары	Транспорт чараларының торак, җәмәгать биналарына, учреждениеләргә, предприятиеләргә һәм районнар, микрорайоннар (кварталлар) эчендәге башка объектларга килүе)
Велосипед юллары*:	Башка төр транспорттан буш трассалар буенча
Искәрмә: Төп урамнар, гадәттә, транспорт-пешеход, пешеход-транспорт һәм пешеход урамнар составыннан аерылып тора һәм шәһәр үзәгенең архитектур-планировкалы төзелешенең нигезен тәшкил итә. Реконструкция шартларында, шулай ук район әһәмиятендәге урамнар өчен, җәмәгать транспорты чараларын үткәрү өчен генә билгеләнгән магистральләр яки аларның участокларын төзү рөхсәт ителә, трамвай-пешеход, троллейбус-пешеход яки автобус-пешеход хәрәкәтләрен оештыру белән.	

5.2.62. Урамнар, юллар һәм транспорт киселешләренең үткәрү сәләтен, автомобильләрне саклау урыннары санын исәпләү вакытына автомобильләштерү дәрәҗәсеннән чыгып билгеләргә кирәк. 2025 елга кадәр исәпләү вакытына

автомобильләштерү дәрәҗәсе 1000 кешегә 420 җиңел автомобильгә тигез дип кабул ителә.

Күрсәтелгән автомобильләштерү дәрәҗәсен шәһәрнең җирле шартларына карап 20 проценттан артык булмаганча киметергә яки арттырырга рөхсәт ителә.

Урам челтәрендә катнаш агым хәрәкәте вакытында үткәрү сәләтен (хәрәкәт интенсивлыгын) исәпләү өчен төрле транспорт төрләрен бер исәпләү төренә - җиңел автомобильгә китерергә кирәк, 45 нче таблицага туры китереп.

45 нче таблица

КОЭФФИЦИЕНТЛАР
УЛЫШЛЫКНЫ ИСӘПЛӘҮ ӨЧЕН
(ХӘРӘКӘТ ИНТЕНСИВЛЫГЫ) УРАМ
ЧЕЛТӘРЕНДӘ КАТНАШ АГЫМ ХӘРӘКӘТЕ ВАКЫТЫНДА

Транспорт чарасы төре	Китерү коэффициенты
- җиңел автомобильләр;	1,0
Йөк автомобильләре йөк күтәрүчәнлеге, тонна 2 6 8 14 14 дән артык	 1,5 2,0 2,5 3,0 3,5
Автобуслар.	2,5
Микроавтобуслар	1,5
Мотоцикллар һәм мопедлар	0,5
Коляскалы мотоцикллар	0,75

5.2.63. Шәһәр торак пунктларының урам челтәре өчен төп исәпләү параметрларын 46 нчы таблицага туры китереп билгеләргә кирәк.

46 нче таблица

УРАНЫҢ ТӨП ХИСАП ПАРАМЕТРЛАРЫ
ШАҺӘР ТОРАК ПУНКТЫ ЧЕЛТӘРЛӘРЕ

Юллар һәм урамнар категориясе	Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг	Кызыл линияләрдә киңлеге, м	Хәрәкәт полосасы киңлеге, метрлар	Хәрәкәт полосаларының саны	Пландагы кәкрелә рнең иң кечкенә радиусы	Иң зур озынлыктагы авышлык, %	Тротуарның җәяүле өлешенең киңлеге,

					, метрлар белән		м
Магистраль юллар:							
көйләнә торган хәрәкәт	80	40 - 65	3,50	2 - 6	400	50	-
Магистраль урамнар:							
гомумшәһәр әһәмиятендәге:							
өзлексез хәрәкәт	100	40 - 80	3,75	4-8	500	40	4,5
көйләнә торган хәрәкәт	80	37 - 75	3,50	4-8	400	50	3,0
район әһәмияте:							
транспорт-пешеход	70	35 - 45	3,50	2 - 4	250	60	2,25
җәяүле-транспорт	50	30-40	4,00	2	125	40	3,0
Җирле әһәмияттәге урамнар һәм юллар:							
торак төзелешле урамнар	40	15 - 25	3,00	2 - 3 <*>	90	70	1,5
җитештерү зонасындагы урамнар һәм юллар	50	15 - 25	3,50	2	90	60	1,5
парк юллары	40		3,00	2	75	80	-
Үтү юллары							
Төп	40	10:15	2,75	2	50	70	1,0
икенче дәрәҗәле	30	7-10	3,50	1	25	80	0,75
Җәяүлеләр урамнары:							
Төп	-		1,00	исәп буенча	-	40	Проект буенча
икенче дәрәҗәле	-		0,75	шулук	-	60	Проект буенча
Велосипед юллары*:	20		1,50	1 - 2	30	40	-
<*> Җиңел автомобильләр өчен тукталышлар өчен бер юл полосасын куллануны							

исәпкә алып.
Искәрмә:
1. Урамнар һәм юлларның киңлеге транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәтенең интенсивлыгына, аркылы профиль чикләрендә урнаштырыла торган элементларның составына (юл өлешләре, җир асты коммуникацияләрен урнаштыру өчен техник полосалар, тротуарлар, яшел үсентеләр һ.б.) санитар-гигиена таләпләре һәм гражданнар оборонасы таләпләрен исәпкә алып билгеләнә.
2. Реконструкция шартларында, шулай ук югары шәһәр төзелеше кыйммәте булган зоналарда, тизлекле юллар һәм өзлексез хәрәкәт урамнары өчен исәпләнгән хәрәкәт тизлеген 10 км/сәг-ка киметү рөхсәт ителә, пландагы кәкрелек радиусларын киметеп һәм озынлыктагы авышлыкларны арттырып.
3. Тротуарлар һәм юлларның җәяүлеләр өлешенең киңлегенә киосклар, эскәмияләр һәм шундый башка әйберләр урнаштыру өчен кирәкле мәйданнар кертелми.
Урамнарны реконструкцияләү шартларында, шулай ук исәпләнгән җәяүле хәрәкәте ике юнәлештә дә 50 кеше/сәгатьтән ким булганда, тротуарлар һәм юлларның киңлеген 1 метр итеп ясау рөхсәт ителә.
Тротуарларны биналарның стеналарына, терәк стеналарга яки коймаларга турыдан-туры якынлаштырганда, аларның киңлеген кимендә 0,5 метрга арттырырга кирәк.
4. Магистраль урамнар һәм юлларның исәпләнгән параметрларына этаплап ирешү рөхсәт ителә, транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәтенең конкрет күләмнәрен исәпкә алып, киләчәктә төзелеш өчен территорияне резервлау мәҗбүри.
5. Шәһәр җирлегендә район әһәмиятендәге магистраль урамнар параметрларын гомуми шәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнарны проектлау өчен куллану рөхсәт ителә

5.2.64. Азнакай шәһәре буенча урам челтәренең тыгызлыгын исәпләү чорында урамнан тыш киңлекне куллануны исәпкә алып, исәпләүләргә туры китереп кабул итәргә кирәк - кимендә 2,8 - 3,5 км/кв. километр.

Катлаулы рельефта магистраль челтәрнең тыгызлыгын 5 - 10 процентлы авышлыкларда 25 процентка, 10 проценттан артык авышлыкларда 50 процентка арттырырга кирәк.

Шәһәрнең үзәк өлешендә транспорт коммуникацияләренең тыгызлыгы шәһәр буенча уртача күрсәткечтән 20 - 30 процентка югарырак кабул ителә.

5.2.65. Магистраль юлларының төп хәрәкәт итү өлешенең читеннән торак төзелеш сызыгына кадәр араны кимендә 50 метр итеп кабул итәргә кирәк, ә тавыштан саклау җайланмалары куллану шартларында - кимендә 25 метр итеп.

Урамнарның, җирле яки ян юлларның төп хәрәкәт итү өлешеннән төзелеш сызыгына кадәр араны 25 метрдан артмаска кирәк. Күрсәтелгән араны арттыру очракларында төзелеш сызыгыннан 5 метрдан якынрак булмаган арада 6 метр киңлектәге полоса каралырга тиеш, ул янгын сүндерү машиналары өчен яраклы булырга тиеш.

5.2.66. Урамнарны проектлаганда трассада план һәм профиль буенча күренешне таблица 47дә күрсәтелгәннән ким булмаган итеп тәэмин итәргә кирәк.

47 нче таблица

УЛЫКЛАР ҺӘМ МАГИСТРАЛЬЛӘРНЕҢ КҮРЕНЕШ АРАСЫ

Урамнар һәм магистральләр категориясе	Күренеш арасы, метрлар	
	хәрәкәт итү өлеше	каршы килүче

	өслеге	автомобиль
Магистраль урамнар:		
.	100	200
район әһәмиятендәге	100	200
Җирле әһәмияттәге урамнар һәм юллар:		
торак төзелешле урамнар	75	150
җитештерү зоналарындагы урамнар	75	150

5.2.67. Шәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнарда хәрәкәт итү өлешеннән ике яктан да 0,75 метр киңлектәге куркынычсызлык полосалары булдыру кирәк - өзлексез хәрәкәт булганда, 0,5 метр - көйләнгән хәрәкәт булганда.

5.2.68. Урамнарның аерым элементларын һәм төрле хәрәкәт юнәлешләрен аеру өчен аеру полосалары каралырга тиеш. Үзәк аеру полосалары хәрәкәт итү өлеше белән бер дәрәҗәдә проектланырга тиеш, аларны билгеләү өчен тамгалау белән. Аеру полосаларының минималь киңлеге таблица 48 буенча кабул ителә. Юл саклау җайланмаларын урнаштыру ГОСТ Р 52289-2004 буенча каралырга тиеш.

48 нче таблица

МИНИМАЛЬ БҮЛҮ ПОЛОСАЛАРЫНЫҢ КИҢЛЕГЕ

Полосаның урнашу урыны	Полосаның киңлеге, метрлар			
	магистраль урамнар			җирле әһәмияттәге урамнар, торак төзелешендәге урамнар
	.		район әһәмиятендәге	
	өзлексез хәрәкәт белән	регулируемалы хәрәкәт белән		
Үзәк бүлү	4,0	4,0	-	-
Төп юл өлеше белән җирле юллар арасында	3,0	3,0	-	-
- юл өлеше белән тротуар арасында	3,0	3,0	3,0	2,0
Искәрмә: 1. Реконструкция шартларында төп юл өлеше белән җирле юл арасында магистраль урамнарның гомуми шәһәр әһәмиятендә бүлү полосаларының киңлеген 2 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә. 2. Барлыкка килгән төзелеш шартларында магистраль урамнарның гомуми шәһәр әһәмиятендә үзәк бүлү полосасының киңлеген 2 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә				

5.2.69. Гомуми шәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнар буйлап, якындагы төзелешне транспорт белән тәэмин итү кирәк булганда, шулай ук магистральнең үткәрү сәләтен арттыру өчен, ян юлларны кararга кирәк.

Ян юлларда транспорт хәрәкәтен бер яклы да, ике яклы да оештырырга рөхсәт ителә.

Ян юлларның киңлеген түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

транспортның бер яклы хәрәкәтендә һәм автомобильләр өчен махсус тукталыш полосалары булмаса - кимендә 7,0 метр;

бер яклы хәрәкәт һәм җирле юл буенча күп кеше йөртүче транспорт хәрәкәтен оештыруда - 10,5 метр;

ике яклы хәрәкәт һәм күп кеше йөртүче транспорт хәрәкәтен оештыруда - 11,25 метр.

5.2.70. Торак биналар төркемнәренә һәм башка объектларга, шулай ук микрорайоннардагы (кварталлардагы) аерым биналарга керүне тәэмин итү өчен, 50 нче таблица таләпләренә туры килгән юллар каралырга тиеш, шул исәптән:

торак биналар төркемнәренә, зур учреждениеләргә һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренә, сәүдә үзәкләренә, мәктәп һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары участокларына - төп юллар, юл өлеше киңлеге 5,5 метр;

аерым торган биналарга - икенчел юллар, юл өлеше киңлеге 3,5 метр.

Аерым торган трансформатор подстанцияләренә, газ бүлү пунктларына керү өчен юлларның юл өлеше киңлеге 3,5 метр булырга мөмкин.

Биеклеге 9 каттан артмаган аерым торган торак биналарга, шулай ук инвалидлар йөри торган объектларга, озынлыгы 150 метрдан артмаган һәм гомуми киңлеге 4,2 метрдан ким булмаган юллар, тротуарлар белән берләштереп, ә аз катлы (2 - 3 катлы) төзелештә - киңлеге 3,5 метрдан ким булмаган юллар ясарга рөхсәт ителә.

5.2.71. Аерым торган биналарга тупик юллар, 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп, озынлыгы 150 метрдан артмаска һәм план буенча 16 х 16 метр зурлыктагы борылыш мәйданчыклары белән тәмамланырга тиеш.

Автобуслар өчен тукталыш-борылыш мәйданчыкларында 15 метр борылыш радиусы тәэмин ителергә тиеш.

Борылыш мәйданчыкларын автомобильләр өчен тукталыш урыны итеп куллану рөхсәт ителми.

5.2.72. Урамнар, юллар һәм аергыч полосаларның йөрү өлешенең кырыйларын түгәрәкләү радиусларын түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

магистраль урамнар һәм көйләнә торган хәрәкәтле юллар өчен кимендә 15,0 метр (булган төзелештә 8,0 метр рөхсәт ителә);

җирле әһәмияттәге урамнар өчен кимендә 8,0 метр (булган төзелештә 5,0 метр рөхсәт ителә).

5.2.73. Урам-юл челтәре, җәмәгать пассажир транспорты челтәре автомобиль юлларының йөрү өлешенең кырыеннан торак һәм җәмәгать биналарына, дәвалау, мәктәпкәчә оешмалар, мәктәпләр территорияләре чикләренә кадәрге араны тавыш, тибрәнү һәм атмосфера һавасының пычрану дәрәҗәсе буенча гигиена нормативлары таләпләрен тәэмин итүне исәпкә алып кабул итәргә кирәк. Бу очракта дәвалау-профилактика учреждениеләре, реабилитация үзәкләре, халыкның күпләп ял итү урыннары территорияләрендә атмосфера һавасының пычрану концентрацияләренең 0,8 чиктә рөхсәт ителгән концентрацияләре тәэмин ителергә тиеш СанПиН 2.1.6.1032-01 таләпләренә туры китереп.

5.2.74. Микрорайоннар (кварталлар) территориясенә керү юлларын, шулай ук биналарда сквозной юлларны бер-берсеннән 300 метрдан артмаган арада, ә периметраль төзелешле реконструкцияләнә торган районнарда - 180 метрдан артмаган арада карарга кирәк. Магистраль урамнарның көйләнә торган хәрәкәтле юлларына керү юлларының кушылуы чатларның тукталыш сызыгыннан 50 метрдан ким булмаган арада рөхсәт ителә. Бу очракта җәмәгать транспорты тукталышына кадәр 20 метрдан ким булмаска тиеш.

5.2.75. 5 катлы һәм аннан югары төзелешле микрорайоннар (кварталлар) ике полосалы, ә 5 катка кадәр төзелешле микрорайоннар бер полосалы юллар белән хезмәтләндерелә.

Бер полосалы юлларда киңлеге 6 метр һәм озынлыгы 15 метр булган очрашу мәйданчыклары 75 метрдан артмаган арада бер-берсеннән урнаштырылырга тиеш. Керүләре булган биналарның фасадлары чикләрендә юлларның киңлеге 5,5 метр итеп ясала.

Торак биналар һәм башка объектлар төркемнәренә, аерым биналарга юллар п. 5.2.70 таләпләренә туры китереп проектлана, тупик юллар - әлеге Нормативларның п. 5.2.71 таләпләренә туры китереп проектлана.

5.2.76. Тротуарлар һәм велосипед юллары юллар дәрәҗәсеннән 15 см күтәртелеп ясалырга тиеш. Тротуарлар һәм велосипед юлларының икенчел юллар белән кисешүләре, мәктәпләргә һәм мәктәпкәчә оешмаларга якынлашканда төп юллар белән бер дәрәҗәдә, озынлыгы 1,5 һәм 3 метр булган рампа белән тәэмин ителергә тиеш.

5.2.77. Халыкның күпләп ял итү зоналарында һәм башка яшелләндерелгән территорияләрдә урамнардан, юллардан һәм җәяүлеләр хәрәкәтеннән аерылган велосипед юллары булдыру каралырга тиеш. Район әһәмиятендәге магистраль урамнарда юлларның читендә, аерым полосалар белән бүленгән велосипед юллары булдыру рөхсәт ителә.

Велосипед юлының киңлеге транспорт агымы юнәлешендә хәрәкәт иткәндә кимендә 1,2 метр булырга тиеш һәм каршы хәрәкәт иткәндә кимендә 1,5 метр булырга тиеш. Тротуар буйлап урнаштырылган велосипед юлының киңлеге кимендә 1 метр булырга тиеш. Велосипед юлының кырыеннан иминлек аралары түбәндәгечә булырга тиеш:

юл өлешенә, транспорт корылмалары терәкләренә һәм агачларга кадәр - 0,75 метр;

тротуарларга кадәр - 0,5 метр;

автомобиль тукталышларына һәм җәмәгать транспорты тукталышларына кадәр - 1,5 метр.

5.2.78. Шәһәр җирлегендә төп җәяүле коммуникацияләр (тротуарлар, аллеяләр, юллар, сукмаклар) торак, җәмәгать, җитештерү һәм башка биналарны җәмәгать транспорты тукталышлары, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү учреждениеләре, ял итү территорияләре белән бәйли, шулай ук җәмәгать зоналары һәм ял итү объектлары составындагы төп тарту ноктaлары арасында бәйләнешне тәэмин итә.

Төп җәяүле коммуникацияләрне проектлау урамнар һәм юллар (тротуарлар) буйлап яки алардан бәйсез рәвештә башкарылырга мөмкин. Төп җәяүле коммуникацияләрнең киңлеген җәяүлеләр хәрәкәтенең "пик" сәгатьләрендәге интенсивлыгына һәм бер хәрәкәт юлының үткәрү сәләтенә карап исәпләргә, ләкин кимендә 1,5 метр итеп кабул итәргә кирәк.

Җәяүле коммуникацияләрне проектлаганда, норматив документлар таләпләренә туры китереп, инвалидлар һәм башка хәрәкәтләнүе чикләнгән халык төркемнәре өчен аларның керү мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк.

Пешеход коммуникациясенең гомуми киңлеге капиталь булмаган күчмә корылмалар урнаштырылган очракта, пешеход өлешенең киңлегеннән, корылма урнаштыру өчен бирелгән участоктан һәм килүчеләр һәм сатып алучылар өчен билгеләнгән буфер зонасыннан (кәмендә 0,75 метр) торырга тиеш. Инвалидларның арбада каршы хәрәкәт итү мөмкин булган участокларда пешеход коммуникацияләренең киңлеге 1,8 метрдан ким булмаска тиеш.

Пешеход коммуникацияләрен проектлаганда, шәһәрнең магистраль урамнарының бөтен озынлыгы буенча, шулай ук шәһәр аша үтүче автомобиль юлларының бөтен озынлыгы буенча юл хәрәкәтен оештыруның техник чараларын кулланып, пешеход агымнарын канализацияләү чаралары мәҗбүри рәвештә тормышка ашырылырга тиеш.

5.2.79. Пешеход кичүләрен төп пешеход коммуникацияләре шәһәр урамнары һәм

юллары белән кисешкән урыннарда урнаштырырга кирәк. Пешеход кичүләре урамның юл өлеше белән бер дәрәҗәдә (өстә) проектлана.

5.2.80. Магистраль урамнар һәм юлларның төзелгән территория чикләрендә көйләнгән хәрәкәтле өлешендә пешеход кичүләрен 200 - 300 метр интервал белән карарга кирәк.

5.2.81. Урамнарның юл өлешеннән тыш пешеход кичүләрен проектларга кирәк:

өзлексез хәрәкәтле магистраль урамнарда һәм көйләнгән хәрәкәтле урамнарда урамның йөрү өлеше киңлеге 14 метрдан артык һәм җәяүлеләр агымы 1500 кешедән артык булганда (бер якка) - 300 - 400 метр интервал белән;

көйләнмәгән уңга борылышлы хәрәкәтле урамнар киселешләрендә интенсивлыгы 300 шартлы автомобиль/сәгатьтән артык булганда.

5.2.82. Җәяүлеләр кичүләренең конфигурациясе һәм күләмле-планировкалы чишелеше төп җәяүлеләр агымнарының хәрәкәт юнәлешләрен һәм юнәлешләр буенча җәяүлеләр хәрәкәтенең интенсивлыгын исәпкә алырга тиеш, алар табигый тикшеренүләр нигезендә билгеләнә, шулай ук транспорт һәм җәяүлеләр агымнары динамикасы прогнозы нәтиҗәләре (киләчәктәге юл-күпер төзелеше, төзелеш үсеше һәм якын-тирә территорияләрне комплексы төзекләндерү чаралары буенча мәгълүматлар нигезендә башкарыла).

5.2.83. Җәяүлеләр өчен өстән кичүләр, гадәттә, кешеләр һәм йөкләр күтәрү өчен җайланмалар белән өстәмә җиһазланырга тиеш - 3 - 4 км/сәгать хәрәкәт тизлеге белән лифт күтәргечләре һәм эскалаторлар.

5.2.84. Административ һәм сәүдә үзәкләре, кунакханәләр, күргәзмәләр һәм базарлар янындагы җәяүлеләр юллары (тротуарлар, мәйданчыклар, баскычлар) сәгать "пик" вакытында җәяүлеләр агымнары тыгызлыгын 0,3 кеше/кв. метрдан арттырмаслык шартлардан проектланырга тиеш; завод алдыннан мәйданнарда, спорт-күңел ачу учреждениеләрендә, кинотеатрларда, вокзалларда - 0,8 кеше/кв. метр.

5.2.85. Олы яшьтәгеләр һәм инвалидлар өчен йортлар, медицина оешмалары һәм халык күпләп йөри торган башка учреждениеләр урнашкан урыннарда ВСН 62-91* таләпләренә туры китереп, инвалид коляскалары үтү мөмкинлеге булган җәяүле юллар каралырга тиеш. Бу очракта юлдагы вертикаль киртәләрнең (бордюр ташлары, поребриклар) биеклеге 0,05 метрдан артмаска тиеш.

Инвалидлар йөри торган объектларга, озынлыгы 150 метрдан артмаган һәм гомуми киңлеге 4,2 метрдан ким булмаган тротуарлар белән берләштерелгән юллар ясау рөхсәт ителә.

5.2.86. Юллар һәм урамнар киселешләрен һәм кушылмаларын ирекле мәйданнарда һәм кисешүче яки кушылучы юлларның туры участокларында урнаштырырга кирәк.

Киселешләр һәм кушылмалар бер дәрәҗәдә, киселеш схемасына бәйсез рәвештә, туры яки аңа якын почмакта башкарылырга тәкъдим ителә. Транспорт агымнары кисешмәгән, ә тармакланган яки кушылган очракларда, күренешне тәэмин итүне исәпкә алып, юллар һәм урамнар киселешләрен теләсә нинди почмакта урнаштыру рөхсәт ителә.

5.2.87. Чатларның үткәрү сәләтен арттыру максатыннан, аларга якынлашканда өстәмә полосалар ясарга кирәк. Өстәмә полоса озынлыгы 50 метрдан ким булмаска, ә өстәмә полоса киңлегенең кими бару озынлыгы 30 метр булырга тиеш. Өстәмә полоса киңлеге 45 нче таблица буенча билгеләнә.

5.2.88. Регулиләнмәгән чатларда һәм урамнар, юллар кушылган урыннарда, шулай ук җәяүлеләр кичүләрендә күренеш өчпочмаклары булдыру кирәк. "Транспорт - транспорт" шартларында тигез яклы өчпочмакның якларының зурлыклары хәрәкәт тизлеге 40 һәм 60 км/сәг булганда тиешенчә 25 һәм 40 метрдан ким булмаска тиеш. "Җәяүле - транспорт" шартларында туры почмаклы өчпочмакның күренеш зурлыклары транспорт хәрәкәт тизлеге 25 һәм 40 км/сәг булганда тиешенчә 8 х 40 һәм 10 х 50 метр

булырга тиеш.

Күренеш өчпочмаклары эчендә биеклеге 0,5 метрдан артык булган биналар, корылмалар, күчмә әйберләр (киосклар, фургоннар, реклама, кечкенә архитектура формалары һ.б.), агачлар һәм куаклар урнаштыру рөхсәт ителми.

Искәрмә: Кирәкле күренеш өчпочмакларын оештырырга мөмкинлек бирмәгән капиталь төзелеш шартларында, транспорт һәм җәяүлеләрнең имин хәрәкәтен көйләү чаралары һәм махсус техник җиһазлар белән тәэмин итәргә кирәк.

5.2.89. Юллар һәм урамнарның торбаүткәргечләр (сууткәргеч, канализация, газүткәргеч, нефтьүткәргеч, җылылык үткәргеч торбалар һ.б.), шулай ук элемтә һәм электр тапшыру линияләре кабельләре белән кисешүләре "Инженер инфраструктура зоналары" бүлегенең таләпләрен, шулай ук бу коммуникацияләрне проектлау буенча норматив документларны үтәп каралырга тиеш.

Юллар һәм урамнарның җир асты коммуникацияләре белән кисешүләрен, гадәттә, туры почмак астында проектларга кирәк. Коммуникацияләрне (кисешү урыннарыннан тыш) юл өемнәре астына салу рөхсәт ителми.

5.2.90. Туктаусыз хәрәкәтле магистраль урамнарның төшү һәм керү урыннарында күчеш-тиздек полосалары (аларны урнаштыру мөмкинлеге булган очракта) каралырга тиеш. Горизонталь участоклар өчен тизлекне арттыру һәм киметү өчен күчеш-тиздек полосаларының озынлыгын 49 таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.2.91. Барлык категория юллар һәм урамнарның урнашу урынын сайлаганда СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры килгән санитар араларны тәэмин итү мөмкинлеген исәпкә алырга кирәк.

5.2.92. Шәһәр күперләрен СП 35.13330.2011 таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

5.2.93. Гомуми файдаланудагы юллар, башка предприятиеләр белән җитештерү предприятиеләрен тоташтыручы юллар җитештерү предприятиеләренең керү юлларына карый.

5.2.94. Җитештерү предприятиеләре территориясендә юлларны проектлау СНиП 2.05.07-91* таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

49 нче таблица

ГОРИЗОНТАЛЬ УЧАСТОКЛАР ӨЧЕН ТИЗЛЕКНЕ АРТТЫРУ ҺӘМ КИМЕТҮ ӨЧЕН КҮЧЕШ-ТИЗДЕК ПОЛОСАЛАРЫНЫҢ ОЗЫНЛЫГЫ

Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг		Күчеш-тиздек полосаларының озынлыгы, метрлар	
төп юнәлештә	төшүдә	тизлекне киметү өчен	тизлекне арттыру өчен
60	20	130	175
	40	110	140
80	30	175	260
	40	160	230
	50	150	185
100	20	250	390
	30	240	380

	40	230	345
	50	210	320

Искәрмә:
1. Тизлекне арттыру өчен күчеш-тиздек полосасының озынлыгы автомобильләрнең төп юнәлешнең иң уң як полосасына ирекле керү шартыннан, ә тизлекне киметү полосасы - автомобильләрнең тизлекне киметү полосасына ирекле керү шартыннан билгеләнә.
2. Автомобильләрнең төп юнәлеш буенча хәрәкәт тизлеген төп юнәлешнең иң уң як полосасындагы хәрәкәт режимына карап билгелиләр.
3. Озынлыктагы авышлык 0 дән 40 промиллегә кадәр артканда, төшүдә тизләнү юлының озынлыгы 10 - 20 процентка кими, ә тормозлау - 10 - 15 процентка арта. Озынлыктагы авышлык 0 дән 40 промиллегә кадәр артканда, күтәрелүдә тизләнү юлының озынлыгы 15 - 30 процентка арта, ә тормозлау - 10 - 15 процентка кими.
Үтү-тизлек полосаларының киңлеген төп юл полосаларының киңлегенә тигез итеп кабул итәргә кирәк.
Бер дәрәҗәдәге киселешләрдә һәм кушылмаларда, шул исәптән урамнар һәм юлларның кызыл сызыклары читендә урнашкан биналарга һәм корылмаларга, төрле дәрәҗәдәге транспорт чишелешләрендә, шулай ук җәмәгать пассажир транспорты тукталышлары, ягулык салу станцияләре, ял итү мәйданчыклары, ЮХИДИ постлары һәм контроль-диспетчер пунктлары урнашкан урыннарда күчеш-тиздән йөрү полосаларын СП 34.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

АЗ КАТЛЫ ЙОРТЛАР ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ УРАМНАР ҺӘМ ЮЛЛАР ЧЕЛТӘРЕ, ШУЛАЙ УК ШӘХСИ, ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ ДӘ КЕРӘ.

5.2.95. Аз катлы торак төзелеше территорияләренең урам-юл челтәрен шәһәрнең урам һәм юллар системасы белән бәйләнештә әлеге бүлеккә туры китереп формалаштырырга кирәк.

5.2.96. Аз катлы торак төзелеше территорияларында урам-юл челтәрен проектлаганда җиңел автомобильләрне өстенлекле куллануга, шулай ук торак төзелешен җәмәгать пассажир транспорты белән хезмәтләндерүгә һәм аны шәһәр транспорты челтәренә тоташтыруга юнәлергә кирәк.

Торак төзелеше территориясендә һәм аның тартылу зонасында урам челтәренең йөкләнешен исәпләгәндә, 2015 елга кадәр исәпләү вакытына автомобильләштерү дәрәҗәсен 1000 кешегә 286 җиңел автомобиль итеп, 2025 елга кадәр исәпләү вакытына - 420 җиңел автомобиль итеп кабул итәргә кирәк.

5.2.97. Аз катлы торак төзелеше урам челтәре, эчке транспорт элемтәләрен тәэмин итеп, территориягә керү һәм чыгу юлларын, төзелешнең төп урамнарын, төп һәм икенчел юлларны үз эченә ала.

Төзелеш территориясенең зурлыгына һәм планировкалау чишелешенә карап, урам челтәре бары тик төп һәм икенчел юлларны гына үз эченә алырга мөмкин.

5.2.98. Төп урамнар төзелеш территориясенең төп транспорт һәм функциональ-планировкалау күчәрләре булып тора. Алар торак төзелешен транспорт белән хезмәтләндерүне тәэмин итә һәм шәһәр транспортының транзит агымнарын үткәрми.

Төп юллар транспортның торак биналар төркемнәренә килүен тәэмин итә.

Икенчел юллар транспортның аерым биналарга килүен тәэмин итә.

5.2.99. Керү юллары йөрү өлешен һәм ныгытылаган юл кырыйларын үз эченә ала. Йөрү өлешендәге полосалар саны ике юнәлештә дә кимендә ике булырга тиеш.

Керү юлларының хәрәкәт полосалары киңлеген җәмәгать пассажир транспорты узу кирәк булганда 3,75 метр итеп, җәмәгать транспорты маршрутлары узмый торган

очракта - 3 метр итеп кабул итәргә кирәк. Юл кырыйларының киңлеге 2 метр булырга тиеш.

5.2.100. Төп урамнар йөрү өлешен һәм тротуарларны үз эченә ала. Ике юнәлештә дә йөрү өлешендә полосалар саны ике булырга тиеш.

Төп урамнарның йөрү өлешендә хәрәкәт полосалары киңлеген җәмәгать пассажир транспорты узу кирәк булганда 3,5 метр итеп, җәмәгать транспорты маршрутлары узмый торган очракта - 3 метр итеп кабул итәргә кирәк.

Тротуарлар ике яктан да урнаштырыла. Тротуарларның киңлеге 1,5 метрдан ким булмаска тиеш.

5.2.101. Төп юллар йөрү өлешен һәм тротуарларны үз эченә ала. Төп юллар ике яклы хәрәкәт белән проектлана, хәрәкәт полосасының киңлеге 2,75 метрдан ким булмаска тиеш.

Транспортның бер яклы боҗралы хәрәкәте белән төп юлларны 300 метрдан артык булмаган озынлыкта һәм бер хәрәкәт полосасы киңлеге 3,5 метрдан ким булмаган итеп урнаштыру рөхсәт ителә.

Бер полосалы юлларда киңлеге 7 метрдан ким булмаган һәм озынлыгы 15 метрдан ким булмаган, йөрү өлешенең киңлеген дә кертеп, разъезд мәйданчыклары булдыру кирәк. Разъезд мәйданчыклары арасындагы, шулай ук разъезд мәйданчыклары һәм киселешләр арасындагы ара 200 метрдан артык булмаска тиеш.

Төп юллар буйлап киңлеге 2 метрдан ким булмаган җәяүлеләр өлеше белән тротуарлар урнаштыру кирәк. Тротуарлар бер яктан урнаштырылырга мөмкин.

5.2.102. Икенчел проездларны бер полосалы итеп, киңлеге кимендә 3,5 метр итеп проектларга рөхсәт ителә. Икенчел проездлар буйлап тротуарлар урнаштыру регламентланмый.

4 метр киңлектәге һәм озынлыгы 150 метрдан артмаган тупик икенчел проездлар урнаштыру рөхсәт ителә; озынлыгы 150 метрдан артык булганда, разъезд мәйданчыклары урнаштыру каралырга тиеш.

Тупик проездлар урнаштырганда, чүп ташу, җыештыру һәм янгын сүндерү машиналарының борылу мөмкинлеген тәэмин итү кирәк.

5.2.103. Аз катлы торак төзелешендә барлык категория урамнарда тротуарлар һәм юл өлеше арасында аерым яшелләндерелгән полосалар урнаштыру кирәклеге һәм параметрлары инженер челтәрләрен салу ихтыяҗлары белән билгеләнә.

5.2.104. Проектлаганда пландагы кәкреләрнең иң кечкенә радиуслары түбәндәгечә кабул ителә:

җир өсте җәмәгать пассажир транспорты уздыру кирәк булганда төп урамнар өчен - 250 метр;

җир өсте җәмәгать пассажир транспорты уздырмыйча - 125 метр;

төп проездлар өчен - 50 метр;

икенчел проездлар өчен - 25 метр.

5.2.105. Аз катлы торак төзелешенең планировкалы чишелеше барлык биналарга һәм корылмаларга, шул исәптән квартир яны участокларында урнашкан йортларга да автотранспортның үтүен тәэмин итәргә тиеш.

5.2.106. Биек булмаган катлы торак төзелеше территориясендә 2 000 метрдан артык озынлыктагы сызыклы үлчәмнәр белән, яшәү урыннары һәм территориядәге хезмәт урыннары, хезмәт күрсәтү объектлары, тышкы элемтәләрне тәэмин итүче җәмәгать транспорты тукталышлары арасында элемтәләрне тәэмин итүче мөстәкыйль эчке пассажир транспорты системасын проектлау тәкъдим ителә.

5.2.107. Биек булмаган катлы торак төзелеше территорияләрен шәһәрнең башка районнары белән бәйләүче җәмәгать пассажир транспорты маршрутларының тукталыш пунктларын, биек булмаган катлы торак төзелеше территориясенә керү урыннарында проектлау кирәк, торак төзелеше белән уңайлы җәяүле яки транспорт элемтәләрен тәэмин итеп.

5.2.108. Җәяүле якынлашу ераклыгы түбәндәгечә булырга тиеш түгел:

тышкы элемтәләр өчен транспорт тукталышларына яшәү урыннарыннан - 400 - 500 метр;

эчке элемтәләр өчен мәҗбүри транспорт тукталышларына:

яшәү урыннарыннан - 200 метр;

массакүләм булу объектларыннан - 250 метр.

5.2.108. Биек булмаган катлы торак төзелеше территорияләрендә, җәмәгать билгеләнешендәге җәяүле киңлекне, урам челтәре буйлап юл читендәге тротуарларны, җәяүле юлларны һәм аллеяларны үз эченә алган өзлексез җәяүле коммуникацияләр системасын проектлау кирәк.

5.2.109. Җәяүлеләр коммуникацияләре торак йортлар һәм җәмәгать пассажир транспорты тукталышлары, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте объектлары, автомобильләрне даими саклау өчен автостоянкалар, гомуми белем бирү мәктәпләре, мәктәпкәчә оешмалар һәм башка объектлар арасында иң кыска аралар буенча проектлана.

Урамнар һәм юллар буйлап тротуарларны әлеге Нормативларның 5.2.100 - 5.2.103 пунктлары таләпләренә туры китереп урнаштырырга кирәк.

Прогулка җәяүле юлының киңлеген конкрет шәһәр төзелеше ситуациясен исәпкә алып, ләкин 1,5 метрдан ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк.

5.2.110. Торак төзелешен ял, спорт, күңел ачу мәйданчыклары, ял зонасы (булган урман-парк яки су объекты нигезендә оештырылган) белән уңайлы бәйләнешләр проектларга, инвалидлар һәм хәрәкәтләнүе чикләнгән башка төркемнәр өчен аларның керү мөмкинлеген норматив документлар таләпләренә туры китереп тәэмин итәргә кирәк.

Прогулка юлының (аллеянең) киңлеген яшел үсентеләр төренә карап билгеләргә кирәк: куаклар белән яшелләндергәндә - 1,5 метрдан ким түгел, агачлар белән яшелләндергәндә - 2,25 метрдан ким түгел.

ҖӘМӘГАТЬ ПАССАЖИР ТРАНСПОРТЫ ЧЕЛТӘРЕ

5.2.111. Җәмәгать пассажир транспорты системасы шәһәр үсешенең перспективаларын исәпкә алып, территориянең барлык төп структур элементларының функциональ бөтенлеген һәм үзара бәйләнешен тәэмин итәргә тиеш.

5.2.112. Җәмәгать пассажир транспорты төрен исәпләнгән пассажир агымнары һәм пассажирларның сәяхәт ераклыклары нигезендә сайларга кирәк. Төрле транспорт төрләренең йөртү сәләте, җайланмалар һәм корылмалар (платформалар, утыру мәйданчыклары) параметрлары исәпләү чоры өчен хәрәкәт составының тутыру нормасы буенча билгеләнә - гадәти җир өсте транспорт төрләре өчен пассажир салонының ирекле идән мәйданына 4 кеше/кв. метр.

5.2.113. Җәмәгать пассажир транспорты линияләрен магистраль урамнарда һәм юлларда транспорт чаралары хәрәкәтен гомуми агымда, юлның аерым полосасында яки аерым юлда оештырып кararга кирәк.

5.2.114. 100 гектардан артык мәйданлы торак районнар аша, реконструкция шартларында 50 гектардан артык, җәмәгать пассажир транспорты линияләрен җәяүле-транспорт урамнары буенча үткәрергә рөхсәт ителә. Җәмәгать транспорты чаралары хәрәкәтенең интенсивлыгы ике юнәлештә дә 30 берәмлек/сәгатьтән артмаска тиеш, ә исәпләнгән хәрәкәт тизлеге - 40 км/сәгать.

5.2.115. Шәһәр үзәгенең тарихи үзәгендә җәмәгать пассажир транспорты тукталышларының норматив җәяүле керү мөмкинлеген тәэмин итү мөмкин булмаганда, махсуслаштырылган транспорт төрләренең җирле системасын урнаштыру рөхсәт ителә.

5.2.116. Шәһәрнең төзелгән территорияләрендә җәмәгать пассажир транспорты линияләре челтәренең тыгызлыгын функциональ кулланылышка һәм пассажир агымнарының интенсивлыгына карап 2,5 - 2,8 км/кв. километр чикләрендә кабул итәргә

кирәк.

5.2.117. Җәмәгать пассажир транспорты (автобус) тукталышлары арасындагы араларны 400 - 600 метр итеп кабул итәргә кирәк, шәһәрнең үзәк өлешендә - 300 метр.

5.2.118. Җәмәгать пассажир транспортының якындагы тукталышына кадәр җәяүле якынлашу арасы 500 метрдан артмаска тиеш.

Шәһәр үзәгендә күп кеше йөри торган объектлардан якындагы тукталышка кадәр җәяүле якынлашу арасы 250 метрдан артмаска тиеш; җитештерү зоналарында - предприятиеләрнең керү урыннарыннан 400 метрдан артмаска тиеш; күп кеше ял итә һәм спорт белән шөгыльләнә торган зоналарда - төп керү урыныннан 800 метрдан артмаска тиеш.

Катлаулы рельеф шартларында күрсәтелгән араларны рельефның һәр 10 метр биеклек аермасы өчен 50 метрга киметергә кирәк.

5.2.119. Җәмәгать пассажир транспорты тукталышларын түбәндәге таләпләрне тәэмин итеп проектларга кирәк:

шәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнарда, юлларда - күчеш-тигезлек полосалары белән;

башка магистраль урамнарда - юлның йөрү өлешендә;

транспорт чишелешләре һәм киселешләр зоналарында - чишелеш элементларыннан (чыгулар, керүләр һ.б.) читтә.

тукталыш пунктларында торучы автобуслар транспорт агымнарына комачаулык тудырган очракта, керү кесәләре каралырга тиеш.

Утыру мәйданчыклары юл өлешеннән читтә каралырга тиеш.

5.2.120. Шәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнарда (хәрәкәтне көйләү белән) һәм район әһәмиятендәге магистральләрдә автобус линияләрендәге тукталыш пунктлары чаттан соң, аннан кимендә 25 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

Чат алдыннан автобус тукталыш пунктларын урнаштыру рөхсәт ителә - урамның чатка кадәр үткәрү сәләте чаттан соңгыга караганда күбрәк булганда, кимендә 40 метр ераклыкта.

Тукталыш пунктына кадәр ераклык тукталыш сызыгыннан исәпләнә.

5.2.121. Автобуслар өчен керү кесәсе автомобиль юллары кисешү яки кушылу зонасында тукталыш урнаштырганда, күчеш тизлек полосасы бер үк вакытта автобуслар һәм автобус элемтәсе булган юлга керүче транспорт чаралары тарафыннан кулланылганда ясала.

Керү кесәсе тукталыш мәйданчыгыннан һәм мәйданчыкка керү һәм чыгу участокларыннан тора. Тукталыш мәйданчыгының киңлеген төп юл өлешенең полосалары киңлегенә тигез итеп кабул итәргә, ә озынлыгын - бер үк вакытта туктаучы автобуслар саны һәм аларның озынлыгы буенча, ләкин кимендә 13 метр итеп кабул итәргә кирәк. Керү һәм чыгу участокларының озынлыгын 15 метр итеп кабул итәләр.

5.2.122. Автобус маршрутлары тукталышларында утыру мәйданчыгының озынлыгы тукталыш мәйданчыгының озынлыгыннан ким булмаска тиеш.

Посадка мәйданының киңлеген кимендә 3 метр итеп кабул итәргә кирәк; көтү павильоны урнаштыру өчен киңәйтүне 5 метрга кадәр кырарга кирәк.

5.2.123. Павильон ябык яки ачык типта (япма рәвешендә) булырга мөмкин. Павильонның зурлыгын тукталыш мәйданында берьюлы "пик" сәгатендә булган пассажирлар санына карап 4 кеше/кв. метр исәбеннән билгелиләр. Павильонның якын кыры тукталыш мәйданының читеннән 3 метрдан якынрак урнашмаска тиеш.

5.2.124. Югары көчәнешле электр тапшыру линияләренең саклау зоналарында җәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларын проектлау тыела.

5.2.125. Җәмәгать пассажир транспорты маршрут челтәренең соңгы пунктларында линиядән пик арасы вакытында якынча 30 процент хәрәкәт составын алу ихтыяҗын исәпкә алып, тукталыш-борылыш мәйданнары каралырга тиеш.

Автобус өчен тукталыш-борылыш мәйданының мәйданы маршрутлар саны һәм

хәрәкәт ешлыгыннан чыгып, бер машина-урынга 100 - 200 кв. метр нормативыннан билгеләнергә тиеш.

Автобус өчен тукталыш-борылыш мәйданының киңлеге кимендә 30 метр булырга тиеш.

Тукталыш-борылыш мәйданнарының чикләре кызыл сызыклар планында ныгытылырга тиеш.

5.2.126. Җәмәгать пассажир транспорты өчен борылыш божраларын проектлаганда түбәндәге таләпләрне исәпкә алырга кирәк:

автобус өчен иң кечкенә борылыш радиусы план буенча 12 метр, трамвай өчен - 20 метр булырга тиеш.

5.2.127. Җәмәгать пассажир транспорты өчен тукталыш-борау мәйданчыклары, аларның сыйдырышлыгына карап, торак төзелешеннән кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

5.2.128. Җәмәгать пассажир транспортының соңгы тукталышларында йөртүчеләр һәм хезмәт күрсәтүче персонал өчен бүлмәләр каралырга тиеш.

Хезмәт биналарын урнаштыру өчен участоклар мәйданы 50 нче таблицага туры китереп билгеләнә.

50 нче таблица

ХЕЗМӘТ БИНАЛАРЫ ӨЧЕН УЧАСТОКЛАР МӘЙДАНЫ

Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Маршрутлар саны	
		2	3 - 4
Кишәрлек мәйданы	кв. метр	225	256
Хезмәт күрсәтүче персонал өчен биналар белән типик объект урнаштыру өчен участок үлчәмнәре	метр	15 x 15	16 x 16
Бинаның катлар саны	кат _____ _____ _____ _;	1	1

САКЛАУ, ПАРКОВКА ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ҖИҺАЗЛАР ҺӘМ ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫН ХЕЗМӘТЛӘНДЕРҮ

5.2.129. Шәһәрдә җиңел автомобильләрнең барлык категорияләре өчен даими, вакытлы саклау (парковка) һәм техник хезмәт күрсәтү территорияләре каралырга тиеш, җиңел автомобильләр белән тәэмин ителү дәрәҗәсеннән чыгып.

Җиңел автомобильләрне саклау, парковкалау һәм хезмәт күрсәтү өчен корылмалар (алга таба - автотуктаулыклар) хезмәт күрсәтелә торган объектлардан норматив якынлык радиусларын үтәп, шәһәр территорияләрен нәтиҗәле файдалану таләпләрен исәпкә алып, экологик куркынычсызлыкны тәэмин итеп урнаштырылырга тиеш.

Ачык һәм ябык төрдәге автотуктау урыннарыннан күрше объектларга кадәрге янгынга каршы араларны 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп билгеләргә кирәк.

5.2.130. Автомобильләрне даими саклау өчен ябык һәм ачык автостоянкалар белән гомуми тәэмин ителеш исәпләнгән шәхси җиңел автомобильләр санының кимендә 90 проценты булырга тиеш.

5.2.131. Шәһәрнең торак территорияләреннән читтә урнашкан ачык һәм ябык типтагы автостоянкаларда җиңел автомобильләр паркының 10 процентын сезонлы саклау каралырга мөмкин.

5.2.132. Автотранспорт чараларын оештырылган саклау урыннарында кирәкле машина-урыннар санын 1000 кешегә исәпләп билгеләргә кирәк:

шәхси милектәге җиңел автомобильләрне саклау өчен - 2015 елга кадәр исәпләнгән вакытка 293 һәм 2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка 396;

ведомствога караган җиңел автомобильләрне саклау өчен - 2015 елга кадәр исәпләнгән вакытка 7 һәм 2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка 8;

таксомотор паркы өчен - 2015 елга кадәр исәпләнгән вакытка 5 һәм 2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка 7.

Саклау урыннарына гомуми ихтыяҗны билгеләгәндә, шулай ук башка шәхси транспорт чараларын (мотоцикллар, мотороллерлар, мотоколяскалар, мопедлар) бер исәпләү төренә (җиңел автомобильгә) китереп, түбәндәге коэффициентларны кулланып исәпкә алырга кирәк:

коляскалы мотоцикллар һәм мотороллерлар, мотоколяскалар - 0,5;

коляскасыз мотоцикллар һәм мотороллерлар - 0,25;

мопедлар һәм велосипедлар - 0,1.

5.2.133. Шәһәр халкының җиңел автомобильләрен саклау өчен корылмаларны автомобиль хуҗалары яшәү урыннарыннан 250 - 300 метр ераклыкта проектларга кирәк, ләкин 800 метрдан артмаска тиеш; коттедж төзелеше территорияләрендә 200 метрдан артмаска тиеш. Сакланып калган төзелешле кварталларның халкы өчен җиңел автомобильләр саклау корылмаларына якынлашу ераклыгын 1500 метрга кадәр арттырырга рөхсәт ителә.

5.2.134. Җиңел автомобильләрне даими саклау өчен корылмаларга кирәкле территориянең махсус күрсәткече 2015 елга кадәр исәпләнгән вакытка кеше башына 9 кв. метр һәм 2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка кеше башына 12 кв. метр итеп кабул ителергә тиеш.

5.2.135. Яшәү фондының комфорт дәрәҗәсе категориясенә бәйле рәвештә исәпләнгән машина урыннары санын 51 нче таблицага туры китереп исәпләү вакытына кабул итәргә кирәк.

51 нче таблица

КАТЕГОРИЯГӘ КАРАП МАШИНА-УРЫННАРНЫҢ ХИСАП САНЫ
ЯШӘҮ ФОНДЫНЫҢ УҢАЙЛЫК ДӘРӘҖӘСЕ БУЕНЧА

Йортның яшәү дәрәҗәсе буенча төре	100 квадрат метр гомуми фатир мәйданына даими автотранспорт саклау урыннары, машина-урыннар саны.
Югары уңайлыклы	2,9
Уңайлы	2,6
Массакүләм	1,9
Социаль	1,4
Махсуслаштырылган	0,8

5.2.136. Барлык категорияле җиңел автомобильләрне даими саклау өчен корылмаларны түбәндәгечә проектларга кирәк:

җитештерү зоналары территорияләрендә, җитештерү предприятиеләренең санитар-һакимият зоналарында;

торак районнар һәм микрорайоннар (кварталлар) территорияләрендә, шул исәптән торак районнар һәм микрорайоннар (кварталлар) белән чиктәш урамнар һәм юллар кысаларында.

Автостоянкалар (ачык мәйданнар) даими халыкка караган җиңел автомобильләрне саклау өчен, торак пунктта, төрле функциональ билгеләнештәге объектлар һәм корылмалар төзелешенә резервланган участокларда вакытлыча урнаштыру максатка ярашлы.

5.2.137. 500 дән артык машина-урын сыйдырышлы җир өсте автостоянкаларын җитештерү һәм коммуналь-склад зоналарында урнаштырырга кирәк.

5.2.138. Ачык автостоянкалар һәм парковкаларны торак районнарда, микрорайоннарда (кварталларда) санитар араларны (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 буенча) автостоянкалардан 52 нче таблицада күрсәтелгән объектларга кадәр үтәү шарты белән урнаштырырга рөхсәт ителә.

52 нче таблица

АВТОСТОЯНКАЛАРДАН ОБЪЕКТЛАРГА КАДӘР САНИТАР АРАЛАР

Ара билгеләнә торган объектлар	Ара ераклыгы, метрлардан ким түгел				
	Ачык автостоянкалар һәм парковкалар сыйдырышлыгы, машина-урын				
	10 һәм аннан азрак	11 - 50	51 - 100	101-300	300 дән артык
Торак йортларның фасадлары һәм тәрәзәле торецлары	10	15	25	35	50
Тәрәзәсез торак йортларның торецлары	10	10	15	25	35
Гомуми белем бирү оешмалары, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, һөнәри белем бирү оешмалары, ял, уен һәм спорт мәйданчыклары, балалар мәйданчыклары территорияләре	25	50	50	50	50
Стационар тибындагы медицина оешмалары территорияләре, гомуми кулланылыштагы ачык спорт корылмалары, халыкның ял урыннары (бакчалар, скверлар, парклар)	25	50	исәпләүләр буенча	исәпләүләр буенча	исәпләүләр буенча
Искәрмә:					

1. Җир өсте гараж-стоянкалардан, ябык типтагы парковкалардан ара исәпләүләр нәтиҗәләре нигезендә атмосфера һавасында пычрануларның таралуы һәм физик тәэсир дәрәҗәләре буенча кабул ителә.

2. Җир өсте гараж-тукталышлар, парковкалар, автотукталышлар урнаштырганда, йорт яны территориясенең кирәкле элементлары белән тәэмин ителүе буенча норматив таләпләр үтәлергә тиеш.

3. 500 м/м артык сыйдырышлы җир өсте гараж-тукталышлар, парковкалар, автотукталышлар сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында урнаштырылырга тиеш.

4. Җир асты, ярым җир асты һәм өемле гараж-тукталышлар өчен керү-чыгу юллары һәм вентиляция шахталарының мәктәпләр, балалар бакчалары, дәвалау-профилактика учреждениеләре, торак йортлар, ял мәйданчыклары һәм башка территорияләргә кадәр арасы 15 метрдан ким булмаска тиеш.

Җир асты, ярым җир асты һәм өемле гараж-тукталышлар торак йортта урнашкан очракта, керү-чыгу юлларының торак йортка кадәр арасы регламентланмый. Аранын җитәрлеклеге атмосфера һавасының пычрануын һәм акустик исәпләүләр белән нигезләнә.

5. Гараж-тукталышлар, парковкалар, автотукталышлардан нормалаштырылган объектларга кадәр транспорт юлларының арасы 7 метрдан ким булмаска тиеш.

6. Торак һәм җәмәгать биналары астында урнашкан җир асты гараж-тукталышлардан вентиляция чыгышлары бинаның иң биек өлешенең түбә кыегыннан 1,5 метрга югарырак оештырылырга тиеш.

Җир асты гаражы-тукталышның файдаланыла торган түбәсендә ял мәйданчыклары, балалар, спорт, уен һәм башка корылмаларны вентиляция шахталарыннан, керү-чыгу юлларыннан, юллардан 15 м ераклыкта урнаштырырга рөхсәт ителә, файдаланыла торган түбәне яшелләндерү һәм атмосферага чыгару урынында ПДК тәэмин итү шарты белән.

Җир өсте гаражы-тукталышның территория үлчәмнәре автостоянка өчен якын территорияне кулланууны бетерү өчен төзелеш габаритларына туры килергә тиеш.

Җир асты гаражлары-тукталышлар территорияләреннән аерымлыклар чикләнми.

Җир асты гаражларына каралган таләпләр обваланган гаражлар-тукталышлар урнаштыруга да кагыла.

Яшәү йортларының кунак автостоянкалары өчен аерымлыклар билгеләнми.

Таблица 52дә китерелгән аерымлыклар интерполяцияне исәпкә алып кабул ителергә мөмкин.

5.2.139. Автостоянкалар ачык һәм ябык типта, аерым торучы (бокс тибындагы), кертелгән, кушылган һәм кертеп-кушылган, бер катлы, күп катлы итеп проектлана.

5.2.140. Бокс тибындагы автостоянкаларны махсус территорияләрдә, гамәлдәге янгынга каршы нормаларны һәм җәяүлеләр һәм транспорт чаралары хәрәкәте куркынычсызлыгы таләпләрен үтәп, төркемнәр белән урнаштырырга кирәк. Автостоянкалар урнаштыру төзелешнең архитектур кыяфәтен бозмаска тиеш.

5.2.141. Инвалидларга караган автомобильләр һәм башка транспорт чараларын даими саклау өчен бокс тибындагы автостоянкаларны торак йортларга керү урыннарыннан 200 метрдан артмаган җәяүле үтеп керү радиусында кararга кирәк. Урыннар саны җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

5.2.142. Кушылган һәм кушылып төзелгән автостоянкаларны проектлау СП 54.13330.2016, СП 55.13330.2016, СП 118.13330.2012, СП 113.13330.2016 таләпләренә һәм әлеге Нормативларга туры китереп башкарылырга тиеш.

5.2.143. Автостоянкаларны башка функциональ билгеләнештәге биналарга, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарыннан тыш, шул исәптән йокы корпусы, балаларга өстәмә белем бирү оешмалары, һөнәри белем бирү

оешмалары, хастаханәләр, махсуслаштырылган картлар һәм инвалидлар йортлары, А һәм Б категорияле җитештерү һәм склад биналарына кушып проектларга рөхсәт ителә.

Башка билгеләнештәге биналарга кушылган автостоянкалар бу биналардан 1 типтагы янгынга каршы диварлар белән аерылырга тиеш.

5.2.144. Автостоянкаларны С0 һәм С1 классы I һәм II дәрәҗәдәге янгынга чыдамлыктагы башка функциональ билгеләнештәге биналарга кушып проектларга рөхсәт ителә.

Автостоянкаларны янгынга чыдамлык дәрәҗәсенә бәйсез рәвештә бер фатирлы, шул исәптән блокланган, торак биналарга кушып проектларга рөхсәт ителә.

Күпфатирлы торак биналарда җиңел автомобильләр өчен урнаштырылган автостоянкаларны проектлау рөхсәт ителә, ләкин аларда шәхси хуҗалар өчен даими беркетелгән урыннар булырга тиеш (аерым бокслар булдырмыйча).

5.2.145. Халыкның җиңел автомобильләрен саклау өчен урнаштырылган, янәшә урнаштырылган һәм урнаштырылган-янәшә урнаштырылган автостоянкаларны торак һәм җәмәгать биналарының җир асты һәм цоколь катларында проектлау рөхсәт ителә. Бу очракта торак бүлмәләр автостоянкалардан техник билгеләнештәге яки офислар белән аерылырга тиеш.

5.2.146. Кысылган табигый газ һәм сыекландырылган нефть газы белән эшләүче двигательле автомобильләр өчен ябык типтагы автостоянкаларны башка билгеләнештәге биналарга урнаштырылган һәм янәшә урнаштырылган итеп, шулай ук җирдән түбән проектлау тыела.

5.2.147. Торак кварталларда һәм йорт яны территориясендә җир асты автостоянкаларын җәмәгать һәм торак биналар астында, яшел үсентеләр, спорт корылмалары, хуҗалык, спорт һәм уен мәйданчыклары (балалар мәйданчыкларыннан тыш), юллар, кунак автостоянкалары астында проектлау рөхсәт ителә, 1000 кешегә кимендә 25 машина урыны исәбеннән.

Җир асты автостоянкаларын гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, шул исәптән йокы корпусы, балаларга өстәмә белем бирү оешмалары, һөнәри белем бирү оешмалары, хастаханәләр, махсуслаштырылган картлар һәм инвалидлар йортлары астында проектлау тыела.

5.2.148. Җир асты, ярым җир асты һәм тупланган автоторакларның керү-чыгу урыннары һәм вентиляция шахталары балалар, белем бирү, дәвалау-профилактика учреждениеләре, торак йортлар, ял мәйданчыклары һәм башка территорияләргә кадәр арасы 15 метрдан ким булмаска тиеш.

Җир асты автотораклар территорияләреннән аерма чикләнми.

Җир асты, ярым җир асты һәм тупланган гараж-тоткарлыклар торак йортта урнашкан очракта керү-чыгу урыннарының торак йортка кадәр арасы регламентланмый. Аерма җитәрлеклеге атмосфера һавасын пычрату һәм акустик исәпләүләр белән нигезләнә.

5.2.149. Торак һәм җәмәгать биналары астында урнашкан җир асты автоторакларның вентиляция чыгышлары бина иң биек өлешенең түбә кыегыннан 1,5 метр югарырак оештырылырга тиеш.

Җир асты автоторагының файдаланылган түбәсендә вентиляция шахталарыннан, керү-чыгу урыннарыннан, юллардан 15 метр ераклыкта яшелләндерү һәм атмосферага чыгару урынында ПДК тәэмин итү шарты белән ял мәйданчыклары, балалар, спорт, уен корылмалары проектларга рөхсәт ителә.

5.2.150. Җир асты автоторакларга каралган таләпләр тупланган автотораклар урнаштыруга да кагыла.

5.2.151. Ябык типтагы күп катлы механикалаштырылган автотораклар, корылма эчендә автомобильләрнең пассив хәрәкәте белән (двигатель сүндерелгән хәлдә) рөхсәт ителә:

аерым торучы итеп урнаштырырга;

тәрәзәсез торец стеналарына җитештерү, административ-җәмәгать (медицина оешмаларын, мәктәпкәчә оешмаларны, мәктәпләрне искә алмаганда), торак биналарга, аларның сыйдырышлыгы 150 машина-урыннан артмаган очракта, урнаштыру;

хәзерге брандмауэрларга урнаштыру, аерым биналарга кертеп урнаштыру (кертеп-урнаштырылган), шулай ук ике янәшә торган җитештерү, административ-җәмәгать билгеләнешендәге биналарның тәрәзәсез торец стеналары арасында урнаштыру;

ике янәшә торган торак биналарның тәрәзәсез торец стеналары арасында урнаштыру - автостоянканы торак биналарның киңлеге буенча габаритлардан чыкмыйча урнаштыру шарты белән, аларның сыйдырышлыгы 150 машина-урыннан артмаган очракта.

Кереп урнаштырылган, урнаштырылган, кертеп-урнаштырылган механикалаштырылган автостоянкаларны куллануның мәҗбүри шарты булып төп бинаның бәйсез тотучы конструкцияләрен, техник катларны, тавыш һәм вибрациядән саклауны тәэмин итүче бүлемнәрне, торак төзелеш территориясендә атмосфера һавасында зарарлы матдәләрнең ПДКга кадәр таралуын тәэмин итүче бүлемнәрне урнаштыру тора.

5.2.152. Аерым торган җиңел автомобильләрне даими саклау өчен автостоянкаларның төзелеш мәйданнары һәм җир участокларының зурлыкларын аларның катлылыгына карап түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

бер катлы автостоянкалар өчен - бер машина-урынга 30 кв. метр;

ике катлы автостоянкалар өчен - бер машина-урынга 20 кв. метр;

өч катлы автостоянкалар өчен - бер машина-урынга 14 кв. метр.

дүрт катлы автотораклар өчен - бер машина урынына 12 кв. метр;

биш катлы автотораклар өчен - бер машина урынына 10 кв. метр.

Ачык җир өсте торагы өчен төзелеш мәйданы һәм җир участокларының зурлыкларын бер машина урынына 25 кв. метр исәбеннән кабул итәргә кирәк.

5.2.153. Ябык аерым торган, кертелгән, кертеп төзелгән, җир асты автоторакларыннан, 50 дән артык машина урыны сыйдырышлы автотораклардан чыгу-кире керү, гадәттә, районның җирле урам челтәренә һәм искәрмә буларак - магистраль урамнарга оештырылырга тиеш.

100 дән артык машина урыны сыйдырышлы, торак төзелеш территориясендә урнашкан автотораклардан чыгу-кире керү, халык пунктларының урам-юл челтәренә оештырылырга тиеш, автотранспорт хәрәкәтен ишегалды юллары, парк юллары һәм велосипед юллары буенча оештыруны искәреп.

Автоторакларга керү юллары төп җәяүлеләр юлларын кисеп үтмәскә, ял итү мәйданчыкларыннан, уен һәм спорт мәйданчыкларыннан изоляцияләнгән булырга тиеш.

5.2.155. Автоторакларга керү һәм алардан чыгу өчен иң аз аралар түбәндәгечә кабул ителергә тиеш: магистраль урамнар киселешләреннән - 50 метр, җирле әһәмияттәге урамнардан - 20 метр, җәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларыннан - 30 метр.

Җир асты автостоянкаларына керү һәм алардан чыгу урыннары торак биналарның тәрәзәләреннән, җәмәгать биналарының эш бүлмәләреннән һәм гомуми белем бирү оешмалары, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары һәм медицина оешмалары участокларыннан кимендә 15 метр ераклыкта булырга тиеш.

Автотранспорт узу юлларыннан барлык төр автостоянкалардан нормалаштырылган объектларга кадәр ара 7 метрдан ким булмаска тиеш.

5.2.156. Җир өсте автотукталышларыннан нормалаштыру объектларына якын территорияне яшелләндереп санитар өзеклек билгеләнә, 52 нче таблица таләпләренә туры китереп.

5.2.157. Торак территорияларында һәм йорт яны территорияләрендә җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык мәйданчыклар каралырга

тиеш, алар торак биналарның подъездларыннан 200 метрдан артмаган ераклыкта булырга тиеш. Машина урыннарының исәпләнгән саны комфорт дәрәҗәсенә карап торак фонды категориясенә бәйле рәвештә 53 нче таблицага туры китереп кабул ителергә тиеш.

53 нче таблица

Исәпләнгән саны
КАТЕГОРИЯГӘ КАРАП МАШИНА УРЫННАРЫ
ЯШӘҮ ФОНДЫНЫҢ УҢАЙЛЫК ДӘРӘҖӘСЕ БУЕНЧА

Йортның уңайлык дәрәҗәсе буенча төре	Бер фатирга вакытлыча автотранспорт саклау урыннары, машина-урыннар саны
Югары уңайлы	0,75
Уңайлы	0,63
Массакүләм	0,24
Социаль	0,16
Махсуслаштырылган	0,25

5.2.158. Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык мәйданнарның мәйданын исәпләү 54 нче таблицада китерелгән нормаларга туры китереп башкарылырга тиеш.

5.2.159. Гражданнарның шәхси файдалануындагы микроавтобуслар, автобуслар һәм йөк машиналарын саклау өчен стоянкалар җитештерү һәм коммуналь-склад зонасында җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә карала.

5.2.160. Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык автостоянкаларны исәпләнгән шәхси җиңел автомобильләр паркының кимендә 70 проценты өчен кәрәгә кирәк, шул исәптән:

яшәү районнарында - 25 процент өчен;

җитештерү зоналарында - 25 процент өчен;

гомумшәһәр үзәкләрендә - 5 процент өчен;

кыска вакытлы ял зоналарында - 15 процент өчен.

5.2.161. Йорт яны территориясендә автомобильләрне вакытлыча саклау өчен ачык автостоянкалар урнаштыру санитар кагыйдәләренең 7.1.1 таблицасы СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 (хәзерге Нормативларның 52 таблицасы) таләпләренә туры килгәндә рөхсәт ителә.

5.2.162. Җәмәгать биналары, учреждениеләр, предприятиеләр, вокзаллар, рекреацион территорияләр янындагы стоянкаларда җиңел автомобильләрне парковкалау өчен кирәкле исәпләнгән машина-урыннар санын Ж СП 42.13330.2016 кушымтасы һәм 54 таблица белән билгеләү рөхсәт ителә.

54 нче таблица

КИРӘКЛЕ ИСӘПЛӘНГӘН МАШИНА-УРЫННАР САНЫ
ҖИҢЕЛ АВТОМОБИЛЬЛӘРНЕ ПАРКОВКАЛАУ ӨЧЕН

Биналар һәм корылмалар, рекреацион территорияләр һәм ял объектлары	Исәп берәмлеге	Исәп берәмлекләренең

		түбәндәге санына 1 машина урыны
Биналар һәм корылмалар		
Дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары учреждениеләре	гомуми мәйдан $м^2$	200 - 220
Административ-идарә учреждениеләре, чит ил вәкиллекләре, Россия Федерациясе субъектлары вәкиллекләре, җәмәгать оешмалары биналары һәм биналары	гомуми мәйдан $м^2$	100 - 120
Коммерция-эшлекле үзәкләр, офис биналары һәм биналары, иминият компанияләре	гомуми мәйдан $м^2$	50 - 60
Банклар һәм банк учреждениеләре, кредит-финанс учреждениеләре: - операция заллары белән	гомуми мәйдан $м^2$	30 - 35
- операция залларысыз	гомуми мәйдан $м^2$	55 - 60
Күпфункцияле биналар һәм комплекслар	СП 160.1325800 буенча	
Гомуми юрисдикция суд биналары	СП 152.13330 буенча	
Тикшерү органнары биналары һәм корылмалары	СП 228.1325800 буенча	
Югары белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмалары	Бер сменада эшләүче укытучылар, хезмәткәрләр, студентлар	10 студентка 2 - 4 укытучы һәм хезмәткәр + 1 машина-урын
Профессиональ белем бирү оешмалары, шәһәр әһәмиятендәге сәнгать мәгариф оешмалары	Бер сменада эшләүче укытучылар	2 - 3
Белем бирү үзәкләре, үзешчән иҗат үзәкләре, өлкәннәр өчен кызыксынулар буенча клублар	гомуми мәйдан $м^2$	20 - 25
Фәнни-тикшеренү һәм проект институтлары	гомуми мәйдан $м^2$	140 - 170
Производство биналары, коммуналь-склад объектлары, күпфункцияле зоналар	Ике якын сменада	6 - 8

составында урнаштырылган	эшләүчеләр, кеше.	
Производство һәм коммуналь билгеләнештәге объектлар, производство һәм сәнәгать-җитештерү объектлары территорияләрендә урнаштырылган	Ике якын сменада эшләүче 1000 кеше	140 - 160
Кибет-складлар (вак сортлы һәм ваклап сату, гипермаркетлар)	гомуми мәйдан $м^2$	30 - 35
Азык-төлек һәм (яисә) азык-төлек булмаган төркемнәргә вакыт-вакыт ихтыяҗ товарларының киң ассортименты булган сәүдә билгеләнешендәге объектлар (сәүдә үзәкләре, сәүдә комплекслары, супермаркетлар, универсамнар, универмаглар һ.б.)	гомуми мәйдан $м^2$	40 - 50
Азык-төлек булмаган төркемнәргә эпизодик ихтыяҗ товарларын сату буенча махсуслашкан кибетләр (спорт, автосалоннар, мебель, көнкүреш техникасы, музыка инструментлары, зәркән, китап кибетләре һ.б.)	гомуми мәйдан $м^2$	60 - 70
Даими базарлар:		
- универсаль һәм азык-төлек булмаган	гомуми мәйдан $м^2$	30-40
- азык-төлек һәм авыл хуҗалыгы	гомуми мәйдан $м^2$	40 - 50
Даими рәвештә җәмәгать тукланuы предприятиеләре (ресторанлар, кафелар)	утыру урыны	4 - 5
Коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары: - мунчалар	Бер тапкыр килүчеләр	5 - 6
- ателье, шәһәр әһәмиятендәге фотосалоннар, чәчтараш салоннары, матурлык салоннары, солярийлар, мода салоннары, туй салоннары	гомуми мәйдан $м^2$	10:15
- ритуаль хезмәтләр салоннары	гомуми мәйдан	20 - 25

	$м^2$	
- химчисткалар, кер юу урыннары, ремонт остаханәләре, катлаулы көнкүреш техникасын хезмәтләндерү буенча махсуслашкан үзәкләр һ.б.	Кабул итүче эш урыны	1 - 2
Кунакханәләр	СП 257.1325800 буенча	
Күргәзмә-музей комплекслары, музей-тыюлыклар, музейлар, галереяләр, күргәзмә заллары	Бер тапкыр килүчеләр	6 - 8
Театрлар, концерт заллары: - шәһәр әһәмиятендәге (1-нче дәрәҗә комфорт)	Тамаша урыннары	4 - 7
Киноүзәкләр һәм кинотеатрлар - шәһәр әһәмиятендәге (1-нче дәрәҗә комфорт)	Тамаша урыннары	8-12
Үзәк, махсус һәм махсуслашкан китапханәләр, интернет-кафелар	Даими урыннар	6 - 8
Дини конфессияләр объектлары (чиркәүләр, мәчетләр һ.б.)	Бер тапкыр килүчеләр	8 - 10 әмма объектка кимендә 10 машина урыны
Ял һәм күңел ачу учреждениеләре: күңел ачу үзәкләре, дискотекалар, уен автоматлары заллары, төнге клублар	Бер тапкыр килүчеләр	4 - 7
Бильярдлар, боулинглар	Бер тапкыр килүчеләр	3 - 4
Медицина оешмалары биналары һәм бүлмәләре	СП 158.13330 буенча	
Спорт комплекслары һәм трибуналы стадионнар	Трибуналардагы урыннар	25 - 30
Сәламәтләндерү комплекслары (фитнес-клублар, ФОК, спорт һәм тренажер заллары)	гомуми мәйдан $м^2$	25 - 55
- гомуми мәйданы 1000 $м^2$ тан ким		25 - 40
- гомуми мәйданы 1000 $м^2$ һәм күбрәк	гомуми мәйдан	40 - 55

	м^2	
Муниципаль балалар физкультура-сәламәтләндерү объектлары, җирле һәм район дәрәҗәсендә хезмәт күрсәтү: - мәйданы 150 - 500 м^2 тренажер заллары	Бер тапкыр килүчеләр	8 - 10
- мәйданы 1000 - 2000 м^2 заллы ФОК	Бер тапкыр килүчеләр	10
Белгечләштерелгән спорт клублары һәм комплекслары (теннис, ат спорты, тау чаңгысы үзәкләре һ.б.)	Бер тапкыр килүчеләр	3 - 4
Аквапарклар, бассейннар	Бер тапкыр килүчеләр	5 - 7
Гомуми мәйданы 3000 м^2 тан артык ясалма капламалы шугалаклар	Бер тапкыр килүчеләр	6 - 7
Автовокзаллар	Пассажирлар пик сәгатендә	10:15
Аэровокзаллар	Пассажирлар пик сәгатендә	6 - 8
Рекреацион территорияләр һәм ял объектлары		
Ял зоналарында пляжлар һәм парклар	100 бер тапкыр килүче	15-20
Урман-парклар һәм тыюлыклар	100 бер тапкыр килүче	7-10
Кыска вакытлы ял базалары (спорт, чаңгы, балык тоту, аучылык һ.б.)	100 бер тапкыр килүче	10:15
Кече флотның яр буе базалары	100 бер тапкыр килүче	10:15
Ял һәм шифаханә йортлары, профилактория шифаханәләре, предприятиеләрнең ял базалары һәм туристлык базалары	100 ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	3 - 5
- җәмәгать туклануы предприятиеләре, сәүдә	Залларда 100 урын яки берьюлы килүчеләр һәм	7-10

	персонал	

Искәрмә:
1 Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау өчен тукталышлардан массакүләм ял зоналарындагы объектларга кадәр җәяүлеләр юлларының озынлыгы 1000 м артмаска тиеш.
2 Туризм үзәге булган шәһәрләрдә туристик автобуслар өчен тукталышлар һәм туристларга караган җиңел автомобильләр өчен парковка урыннары каралырга тиеш, аларның саны исәпләү буенча билгеләнә. Әлеге тукталышлар туристик карау объектларына уңайлы якын килүне тәэмин итеп урнаштырылырга тиеш, ләкин алардан 500 м ерак түгел һәм тарихи мохитнең бөтенлеген бозмаска тиеш.
3 Аэропортларда туристик автобуслар өчен парковка сыйдырышлыгы пиков сәгатьләрдә килүче 100 пассажирга (туристка) 3 - 4 машина-урын нормасы буенча кабул ителергә тиеш.
Парковка параметрлары автобусларның сыйдырышлык классын исәпкә алып исәпләнергә тиеш, ләкин киңлеге - 3,0 м, озынлыгы - 8,5 м һәм парковка урыннары чикләре арасында җәяүлеләр өчен куркынычсыз юлның киңлеге 0,75 м ким булмаска тиеш.
4 Биналар һәм корылмалар исемлеге, проектлауны регламентлаучы кагыйдәләр җыентыгында, тукталышлар өчен билгеләнгән мәйданнар һәм биналар белән төгәлләштерелә.

5.2.163. Төрле функциональ билгеләнештәге объектларга хезмәт күрсәтүче автостоянкаларда инвалидларга караган шәхси автотранспорт чаралары өчен парковка урыннары бүлеп бирелергә тиеш.

5.2.164. Ачык автомобиль тукталышын җиңел автомобильләрне парковкалау өчен аерым участокта урнаштырганда, аның үлчәмнәре бер автомобиль биләгән уртача мәйдан буенча, аралар һәм юллар киңлеген исәпкә алып билгеләнә.

Бер автотранспорт чарасы өчен тукталыш мәйданы бер машина-урынга, кв. метрлар белән кабул ителергә тиеш:

автобуслар өчен - 40 кв. метр;

йөк автомобильләре өчен - 40 кв. метр;

җиңел автомобильләр өчен - 25 (22,5) <1> кв. метр;

велосипедлар өчен - 0,9 кв. метр.

Минималь үлчәмнәр 1 машина-урын өчен түбәндәгечә кабул ителергә тәкъдим ителә:

автобуслар һәм автопоездлар өчен - 3 x 20 метр;

йөк автомобильләре өчен - 3 x 10 метр;

җиңел автомобильләр өчен - 2,5 x 5 метр.

5.2.165. Урамнар һәм юллар чикләгән торак микрорайоннар (кварталлар) чикләрендә һәм биналар һәм корылмалар, ял һәм рекреацион территорияләр янында махсус билгеләнгән участокларда вакытлыча автомобильләр саклау өчен ачык җир өсте тукталышларын проектлау рөхсәт ителә.

5.2.166. Ачык җир өсте автомобиль тукталышлары юл өлешендә өстәмә полосалар рәвешендә һәм аерым полосалар чикләрендә проектлана. Автомобильләр өчен махсус тукталыш полосалары җирле һәм ян юлларның төп юл өлешләре буйлап, торак урамнарда, сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында, транспорт хәрәкәте көйләнгән магистраль урамнарда урнаштырылырга мөмкин.

Транспорт хәрәкәте өзлексез булган төп урамнарның юл өлешләре буйлап

автомобильләр өчен махсус тукталыш полосалары урнаштыру рөхсәт ителми.

5.2.167. Ачык автоторак территориясе киңлеге кимендә 1 метр булган яшел үсентеләр белән чикләнергә тиеш, кысан шартларда торакны өзлексез билгеләү сызыгы белән чикләү рөхсәт ителә.

Автоторак территориясе транспорт һәм җәяүле юлларыннан читтә урнашырга һәм җәяүлеләр өчен куркынычсыз якын килү белән тәэмин ителергә тиеш.

5.2.168. Автоторакта ике яклы хәрәкәт өчен юлларның киңлеге кимендә 6 метр, бер яклы хәрәкәт өчен - кимендә 3 метр булырга тиеш.

5.2.169. Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен автотораклардан җәяүле якын килү ераклыгы түбәндәгечә кабул ителергә тиеш:

торак биналарга керү урыннарына кадәр - 100 метрдан артмаска тиеш;

вокзалларның пассажир биналарына, зур сәүдә һәм җәмәгать туклану урыннарына керү урыннарына кадәр - 150 метрдан артмаска тиеш;

халыкка хезмәт күрсәтүче башка учреждениеләр һәм предприятиеләргә һәм административ биналарга кадәр - 250 метрдан артмаска тиеш;

паркларга, күргәзмәләргә һәм стадионнарга керү урыннарына кадәр - 400 метрдан артмаска тиеш.

5.2.170. Ведомство автомобильләре һәм махсус билгеләнештәге җиңел автомобильләр, йөк автомобильләре, такси һәм прокат, автобус парклары, шулай ук үзәкләштерелгән техник хезмәт күрсәтү һәм автомобильләрне сезонлы саклау базалары һәм автомобильләр прокаты пунктлары җитештерү зоналарында урнаштырылырга тәкъдим ителә, аларның җир участокларының зурлыкларын таблица 55 нормаларына туры китереп кабул итеп.

<1> Квадрат эчендә - урамнар һәм юлларның хәрәкәт өлешенә якын тору урыннары өчен.

55 нче таблица

АВТОСТОЯНОК ҖИР УЧАСТОКЛАРЫНЫҢ ЗУРЛЫКЛАРЫ

Объектлар	Исәп берәмлеге	Сыйдырышлылыгы	Объектка участок мәйданы, гектарлар
Күпкатлы тукталышлар җиңел таксомоторлар һәм җиңел автомобильләр прокаты базалары өчен	таксомотор, прокат автомобильләре	100	0,5
		300	1,2
		500	1,6
		800	2,1
		1000	2,3
Йөк автомобильләре тукталышлары	автомобиль	100	2
		200	3,5
		300	4,5
		500	6
Автобус паркларының (тукталышлар)	машина	100	2,3

		200	3,5
		300	4,5
		500	6,5
Искәрмә: Реконструкция шартларында җир участокларының зурлыкларын тиешле нигезләү белән 20 проценттан артык булмаган күләмдә киметергә рөхсәт ителә			

5.2.171. Ягулык-майлау материаллары ташу өчен автомобильләрне ачык мәйданчыкларда яки аерым торучы бер катлы биналарда С0 классының II дәрәҗәсеннән түбән булмаган янгынга чыдамлык белән саклау каралырга тиеш. Мондый автостоянкаларны I һәм II дәрәҗә янгынга чыдамлык классының С0 (А һәм Б категорияле биналардан тыш) җитештерү биналарының 1 яки 2 төрдәге сукыр янгынга каршы диварларына терәтеп урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр автостоянкада сакланучы автомобильләрнең гомуми сыйдырышлыгы 30 куб. метрдан артмаган ягулык-майлау материаллары булса.

Ачык мәйданчыкларда ягулык-майлау материаллары ташу өчен автомобильләрне 50 автомобильдән артмаган төркемнәрдә һәм күрсәтелгән материалларның гомуми сыйдырышлыгы 600 куб. метрдан артмаган итеп саклау каралырга тиеш. Мондый төркемнәр арасындагы, шулай ук башка автомобильләрне саклау мәйданчыкларына кадәр ара 12 метрдан ким булмаска тиеш.

Ягулык-майлау материаллары ташу өчен автомобильләрне саклау мәйданчыкларыннан сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре биналары һәм корылмаларына кадәр араны әлеге Нормативлар таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.2.172. Сәнәгать предприятиеләрендә йөк ташу өчен гомуми файдаланудагы транспорт кулланылганда һәм автотранспорт базалары предприятиеләрдән 5 километрдан артык ераклыкта урнашканда автотранспорт чаралары өчен тукталышлар карау рөхсәт ителә.

Йөк автомобильләрен саклау өчен СП 37.13330.2012 таләпләренә туры килгән ачык мәйданчыклар каралырга тиеш.

Ябык автостоянкалар (җылытыла торган) һәрвакыт линиядә эксплуатациягә әзер булырга тиешле автомобильләрне (янгын сүндерү, медицина ярдәме, авария хезмәтләре), шулай ук кешеләрне ташу өчен җиһазландырылган автобуслар һәм йөк автомобильләрен саклау өчен каралырга тиеш. Калган очракларда ябык автостоянкаларны урнаштыру техник-икътисади исәпләүләр белән нигезләнергә тиеш.

5.2.173. Автомобильләрне техник хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда 200 җиңел автомобильгә бер пост исәбеннән проектларга кирәк, шул исәптән станцияләр өчен җир участокларының түбәндәге зурлыкларын кабул итеп:

5 постка - 0,5 гектар;

10 постка - 1,0 гектар;

15 постка - 1,5 гектар;

25 постка - 2,0 гектар;

40 постка - 3,5 гектар.

5.2.174. Автомобильләргә хезмәт күрсәтү объектларыннан торак, җәмәгать биналарына, шулай ук мәктәпкәчә оешмалар, гомуми белем бирү оешмалары, стационар тибындагы медицина оешмалары участокларына кадәр санитар аралар СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп, 56 таблица буенча кабул ителергә тиеш.

56 нче таблица

АВТОМОБИЛЬЛӘРГӘ ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОБЪЕКТЛАРЫННАН САНИТАР АРАЛАР ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫНА, ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫНА АВТОМОБИЛЬЛӘР

Автомобильләргә хезмәт күрсәтү объектлары	Ара, метрларда, кимендә
5 постка кадәр җиңел автомобильләр (буяу һәм калай эшләре булмаган)	50
10 посттан артмаган җиңел һәм йөк автомобильләре	100
Йөк автомобильләре	300
Йөк автомобильләре һәм авыл хуҗалыгы техникасы	300

5.2.175. Сәнәгать предприятиеләрендә еллык йөк ташу күләме 2 млн. тоннадан артмаган очракта, предприятиенең барлык рельссыз тәгәрмәчле транспорт төрләре өчен ремонт-эксплуатация базаларын бергә проектлау максатка ярашлы. Йөк ташу күләме 2 млн. тоннадан артканда, гадәттә, базаларны аерым кararга кирәк.

5.2.176. Автомобильләргә хезмәт күрсәтү объектларыннан күрше объектларга кадәр янгынга каршы араларны 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

5.2.177. АЗСны 1200 җиңел автомобильгә бер ягулык тарату колонкасы исәбеннән проектларга кирәк, аларның җир участокларының зурлыкларын исәпкә алып, шул исәптән станцияләр өчен:

2 колонка - 0,1 гектар;

5 колонка - 0,2 гектар;

7 колонка - 0,3 гектар;

9 колонка - 0,35 гектар;

11 колонка - 0,4 гектар.

5.2.178. АЗС территориясында оператор бүлмәсе яки аерым урнашкан кибет бинасы һәм (яки) тиз туклану кафесы булганда, транспорт чаралары өчен вакытлы тукталыш мәйданчыклары каралырга тиеш, аларның сыйдырышлыгы 10 машина-урыннан артмаска тиеш (7 җиңел автомобиль һәм 3 автопоезд) НПБ 111-98* таләпләрен исәпкә алып.

5.2.179. АЗС өчен санитар-саф зоналар СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп кабул ителә, шул исәптән АЗС өчен:

йөк һәм җиңел автотранспортны сыек һәм газ ягулыгы белән тутыру өчен - 100 метр;

сыек ягулык белән тутыру өчен бары тик җиңел автотранспорт өчен 3тән артык булмаган ягулык тарату колонкалары, шул исәптән хезмәт күрсәтү объектлары (кибетләр, кафелар) белән - 50 метр.

5.2.180. АЗСтан башка объектларга кадәр янгынга каршы аралар 22 июль 2008 ел, N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

5.2.181. Автотранспорт юу пунктлары автомобильләргә хезмәт күрсәтү предприятиеләре составында урнаштырыла (хәрәкәт составының техник хезмәт күрсәтүе һәм агымдагы ремонты: автотранспорт предприятиеләре, аларның җитештерү һәм эксплуатация филиаллары, үзәкләштерелгән техник хезмәт күрсәтү базалары, җиңел автомобильләр өчен СТО, хәрәкәт составын саклау өчен ачык мәйданчыклар, хәрәкәт составын саклау өчен гараж-тукталышлар, ягулык тутыру пунктлары) ВСН 01-89 таләпләренә туры китереп.

5.2.182. Юуныч пунктлар өчен санитар-саклау зоналары СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп кабул ителә, шул исәптән:

портал тибындагы йөк машиналарын юу урыны - 100 метр (сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында, торак пунктларга керү юлларында, автотранспорт предприятиеләре территориясендә урнаштырыла);

2 дән 5 кә кадәр постлы автомобиль юу урыннары - 100 метр;

автомобиль юу урыннары өчен ике постка кадәр - 50 метр.

5.2.183. Автомобильләрне техник тикшерү пунктларын торак җирләрдән читтә урнаштырырга кирәк.

5.2.185. Азнакай шәһәре халкының техник күзәтү пунктлары белән минималь тәэмин ителешен исәпләү юлы белән билгеләргә кирәк, транспорт чараларының төрле категорияләренә техник күзәтү үткәрүне тәэмин итү зарурлыгыннан чыгып, шул исәптән күчмә диагностик линияләрдә техник диагностика мөмкинлеген исәпкә алып, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 22 декабрендәге N 1108 карары белән расланган "Россия Федерациясе субъектлары һәм аларның составына керүче муниципаль берәмлекләр өчен техник күзәтү пунктлары белән минималь тәэмин ителеш нормативларын исәпләү методикасын раслау турында" методикасына туры китереп.

5.2.186. Башкарылган исәп-хисапларны исәпкә алып, техник карау пунктлары шәһәрнең генераль планында һәм территорияне планлаштыру документларында күрсәтелергә тиеш.

5. Инженерлык инфраструктурасы.

ОЕШТЕРҮНЕҢ ГОМУМИ ПРИНЦИПЛАРЫ ИНЖЕНЕР ҖИһАЗЛАРЫ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.1. Төзелешнең инженер җиһазлары системаларын шәһәр үсешенең территориаль планлаштыру документлары һәм билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган су белән тәэмин итү, канализация, җылылык, газ һәм электр белән тәэмин итү схемалары нигезендә проектларга кирәк. Күрсәтелгән тармак схемаларында технология, куәт, челтәрләрнең зурлыклары буенча принципиаль мәсьәләләр хәл ителергә тиеш, схема тормышка ашыруның чиратлылыгы буенча тәкъдимнәр бирелергә тиеш. Проектларда ресурсларны нәтиҗәле файдалану, энергия саклау ысуллары, инженер корылмаларында эшләүдә иминлекне тәэмин итү һәм көйләү өчен заманча чаралар куллану мәсьәләләре чагылырга тиеш.

Искәрмә: Тармак схемалары булганда, проектлаштыруның һәр этабы мөстәкыйль тәмамланган чишелеш буларак тәкъдим ителергә һәм шул ук вакытта шәһәр үсешенең гомуми перспективасына органик рәвештә керергә мөмкин.

5.3.2. Су белән тәэмин итү, канализация, җылылык һәм газ белән тәэмин итү челтәрләре һәм корылмаларын проектлаганда, тиешенчә СП 31.13330.2012, СП 32.13330.2012, СНиП 2.04.07*, СП 62.13330.2011, ГОСТ Р 54954-2012, гамәлдәге санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләре, шулай ук әлеге Нормативлар таләпләре белән җитәкчелек итәргә кирәк.

5.3.3. Инженер челтәрләре һәм корылмаларын проектлаганда, җир асты сулары дәрәҗәсенең мөмкин булган үзгәрешләрен һәм бу үзгәрешләрнең челтәрләрнең эксплуатацион ышанычлылыгына йогынтысын өйрәнүгә аерым игътибар бирелергә тиеш.

5.3.4. Тарихи рәвештә формалашкан төзелештә урнаштырылган инженер җиһазлары объектлары, тиешле нигезләү булганда, өлешчә яки тулысынча җир асты киңлегендә урнаштырылырга мөмкин.

СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

5.3.5. Су белән тәэмин итү схемасын һәм системасын сайлау торак пунктның үзенчәлекләрен, аларның үсешенең төрле этапларында кирәкле су чыгымнарын, су белән тәэмин итү чыганакларын, басымга, су сыйфатына һәм аның бирелешен тәэмин итү таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.6. Торак пунктның су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән хуҗалык-эчү һәм җитештерү су белән тәэмин итү чыганакларын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыру, шулай ук исәпләү чыгымнарын билгеләү һ.б. СНиП 2.04.01-85*, СП 31.13330.2012, СП 42.13330.2016, СанПиН 2.1.4.1074-01, СанПиН 2.1.4.1175-02, ГОСТ 2761-84*, СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Торак-гражданлык, җитештерү билгеләнешендәге барлык объектлар, гадәттә, үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары белән тәэмин ителергә тиеш.

5.3.7. Торак пунктның исәпләү уртача тәүлеклек су куллануы хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары һәм сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре ихтыяҗлары өчен су чыгымнары суммасы буларак, су сибү чыгымнарын исәпкә алып билгеләнә.

Шәһәрнең су белән тәэмин итү системаларын проектлаганда халыкның хуҗалык-эчү ихтыяҗлары өчен уртача тәүлеклек (елга) су куллану нормаларын әлеге Нормативларның кушымта N 8 таблица 1 таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

Үлчәүле су куллану җәмәгать биналарында хуҗалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала, сәламәтләндерү учреждениеләре (санаторийлар, ял йортлары, туристик комплекслар, балалар лагерьлары һ.б.) өчен су чыгымнарыннан тыш.

Төрле категория кулланучыларның аерым объектлары буенча хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымнары әлеге Нормативларның кушымта N 8 таблица 2 нормаларына туры китереп билгеләнә.

5.3.8. Су белән тәэмин итү системасын проектлаганда түбәндәге исәпләнгән су чыгымнарына нигезләнергә кирәк:

максималь тәүлеклек чыгымнар (куб. метр/тәүлек) - су алу корылмаларын, су әзерләү станцияләрен һәм су саклау өчен сыйдырышлыкларны исәпләгәндә;

максималь сәгатьлек чыгымнар (куб. метр/сәгать) - аерым торбалар аша суны су саклау өчен сыйдырышлыкларга бирүче насос станцияләренең максималь җитештерүчәнлеген билгеләгәндә;

максималь сәгатьтә секундлык су чыгымнары (л/с) - су саклау сыйдырышлыгы булмаган су белән тәэмин итү системасының магистраль һәм тарату торбаларына су бирүче насос станцияләренең максималь бирүен һәм әлеге торбаларның гидравлик исәбен билгеләгәндә;

су куллануның тәүлеклек тигезсезлек коэффициентларын к K_{max} абул итәргә кирәк - 1,2; сәгатьлек тигезсезлек коэффициенты - 1,4.

5.3.9. Исәп-хисап күрсәткечләре су куллану күләменең алдан исәпләүләре һәм шәһәрнең су белән тәэмин итү системаларын проектлау өчен кулланыла, шул исәптән аларның аерым структур элементлары өчен, таблица 57дә китерелгән тәкъдим ителгән күрсәткечләргә туры китереп.

57 нче таблица

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ
СУ КУЛЛАНУ КҮЛӘМЕНЕҢ АЛДАН ИСӘПЛӘҮЛӘРЕ
ҺӘМ ШӘҺӘРНЕҢ СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАСЫН ПРОЕКТЛАУ

Күрсәткеч	Үлчәү берәмлег	Шәһәрнең сууткәргеч, канализация һәм кайнар су белән тәэмин итү белән

	е	җиһазландырылган территорияләре урбанизация дәрәҗәсендә		
		интенсив	уртача	аз
Микрорайонның халык тыгызлыгы	кеше/гектар	300	200	100
Хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымы	литр/кеше тәүлегенә	230 - 350	230 - 350	230 - 350
Су файдалану	куб. метр тәүлегенә	69 - 105	46 - 70	23 - 35

5.3.10. Сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре, сәламәтләндерү учреждениеләре ихтыяҗлары өчен су чыгымы, шулай ук исәпкә алынмаган чыгымнар һәм сугару һәр конкрет очракта аерым СП 31.13330.2012 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.11. Су алу корылмаларының типларын һәм урнашу схемаларын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Яңа су алуларны проектлаганда һәм булганнарын киңәйткәндә, аларның күрше участоклардагы булган һәм проектлана торган су алулар белән үзара бәйләнеш шартлары, шулай ук аларның әйләнә-тирә табигый мохиткә (өслек агымы, үсемлекләр һ.б.) йогынтысы исәпкә алынырга тиеш.

Су алу корылмаларын су куллануның перспектив үсешен исәпкә алып проектларга кирәк.

5.3.12. Сәнәгать предприятиеләренең җитештерү су белән тәэмин итү өчен чистартылган агынты суларны куллану мөмкинлеген карарга кирәк.

5.3.13. Сууткәргеч челтәрләр боҗралы итеп проектлана. Сууткәргечләрнең тупик линияләрен куллану рөхсәт ителә:

җитештерү ихтыяҗларына су бирү өчен - һәлакәтне бетерү вакытына су белән тәэмин итүдә тәнәфес булуга юл куйганда;

хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларга су бирү өчен - торбалар диаметры 100 мм дан артмаган булганда;

янгынга каршы яисә хуҗалык-янгынга каршы ихтыяҗларга су бирү өчен, янгын сүндерүгә карамастан - линия озынлыгы 200 метрдан артмаган булганда.

Биналар һәм корылмаларның эчке сууткәргеч челтәрләренең тышкы сууткәргеч челтәрләре бөгелү рөхсәт ителми.

5.3.14. Хуҗалык-эчә торган сууткәргеч челтәрләрен эчәргә яраксыз су бирүче сууткәргеч челтәрләр белән тоташтыру рөхсәт ителми.

5.3.15. Янгынга каршы сууткәргеч Федераль законның 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" таләпләренә туры китереп проектланырга тиеш.

5.3.16. Хуҗалык-эчә торган һәм берләштерелгән җитештерү-эчә торган сууткәргеч проектларында СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләренә туры китереп санитар саклау зоналарын карарга кирәк.

Су белән тәэмин итү чыганаклары һәм эчәргә яраклы сууткәргечләрнең санитар саклау зоналары чикләре әлеге Нормативларның N8 кушымтасы 3 таблицасында китерелгән.

5.3.17. Магистраль сууткәргечләр төзелеше өчен җирләрне алу полосасының киңлеге һәм җир участокларының мәйданы СН 456-73 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.18. Суүткәргеч корылмаларын урнаштыру өчен мәйданнарны сайлау, шулай ук аларның территорияләрен планлаштыру һәм тәзү "Инженер челтәрләрен урнаштыру" бүлегенең таләпләренә һәм санитар саклау зоналары таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Су агымнары һәм су саклагычларның яр буе участокларында урнаштырылган суүткәргеч корылмалары мәйданнарының планлаштыру билгеләре исәпләнгән максималь су дәрәҗәсеннән кимендә 0,5 метрга югарырак булырга тиеш.

5.3.19. Су әзерләү корылмаларын урнаштыру өчен территориянең якынча исәпләнгән үлчәмнәре, аларның җитештерүчәнлегенә карап, мең куб. метр/тәүлек, проект буенча кабул ителергә тиеш, ләкин түбәндәгечә:

0,1 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 0,1 гектар;

0,1 дән 0,2 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 0,25 гектар;

0,2 дән 0,4 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 0,4 гектар;

0,4 дән 0,8 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 1,0 гектар;

0,8 дән 12 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 2 гектар;

12 дән 32 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 3 гектар;

32 дән 80 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 4 гектар;

80 дән 125 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 6 гектар;

125 дән 250 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 12 гектар;

250 дән 400 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 18 гектар;

400 дән 800 мең куб. метр/тәүлеккә кадәр - 24 гектар.

5.3.20. Су үткәргеч корылмалар мәйданында көчле агулы матдәләрне саклау өчен чыгым складларын урнаштыру кирәк:

даими кешеләр булган биналар һәм корылмалардан (склад хуҗалыгына карамаган) һәм сулыклардан һәм су агымнарыннан кимендә 30 метр ераклыкта;

даими кешеләр булмаган биналардан СП 18.13330.2011 буенча;

көчле агулы матдәләрне саклаганда торак, җәмәгать һәм җитештерү биналарыннан (мәйданнан читтә):

стационар савытларда (цистерналарда, танкларда) - кимендә 300 метр ераклыкта;

контейнерларда яки баллоннарда - кимендә 100 метр ераклыкта.

5.3.21. Шәһәр канализация системасын проектлау СНиП 2.04.01-85*, СП 32.13330.2012, СП 42.13330.2016 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Торак-гражданлык, җитештерү объектлары, гадәттә, үзәкләштерелгән канализация системалары белән тәэмин ителергә тиеш.

Торак районның су агызу системасын (гомуми, аерым, ярым-аерым) техник-икътисади вариантларны чагыштырып, аерым канализациядә чистартылмаган суларны сулыкларга агызуны бетерүне исәпкә алып сайларга кирәк.

Санитар чистартылмаган, зарарсызландырылмаган (су объектларына тәэсир итүнең рөхсәт ителгән нормативларын һәм су объектларында зараплы матдәләрнең чик рөхсәт ителгән концентрацияләрен арттыру мөмкин түгеллегеннән чыгып) агынты суларны су объектларына агызу тыела, шулай ук техник регламент таләпләренә туры килмәгән агынты суларны да.

5.3.22. Шәһәр канализация проектлары су белән тәэмин итү проектлары белән бер үк вакытта эшләнергә тиеш, су куллану һәм агынты суларны чыгару балансын мәҗбүри анализлау белән. Бу вакытта чистартылган агынты, яңгыр суларын җитештерү өчен су белән тәэмин итү һәм сугару өчен куллану мөмкинлеген карарга кирәк.

5.3.23. Шәһәр канализация системасын проектлаганда, шул исәптән аерым структур элементларын, исәпләүче уртача тәүлеклек агынты су чыгаруны территорияне һәм яшел үсемлекләрне сугару өчен су чыгымнарын исәпкә алмыйча, уртача тәүлеклек су куллануга тигез итеп кабул итәргә кирәк.

Еллык тәүлеклек агынты су чыгаруны су чыгару системасына бәйле рәвештә, барлык төр агынты суларның уртача тәүлеклек чыгымнары суммасы итеп билгеләргә

кирәк.

Аерым торак һәм җәмәгать биналарыннан исәпләүче агынты су чыгымнарын билгеләү өчен, кирәк булганда, тупланган чыгымнарны исәпкә алу таләпләре буенча СНиП 2.04.01-85* һәм әлеге Нормативларның 8 кушымтасы 2 таблицасына туры китереп кабул итәргә кирәк.

Сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләреннән җитештерү агынты суларының исәпләүче уртача тәүлеклек чыгымнарын, шулай ук исәпкә алынмаган чыгымнарны, торак пунктның гомуми уртача тәүлеклек агынты су чыгаруның 25 проценты күләмендә өстәмә рәвештә кабул итәргә рөхсәт ителә.

Канализацияләнмәгән районнарда уртача агынты су чыгаруны бер кешегә 25 л/тәүлек итеп кабул итәргә кирәк.

5.3.24. Шәһәрдәге агынты суларның исәпләнгән уртача тәүлеклек чыгымын әлеге Нормативларның 5.3.23 пункты буенча билгеләнгән чыгымнар суммасы итеп билгеләргә кирәк.

Исәпләү күрсәткечләре шәһәрнең су чыгару күләмен һәм канализация системаларын проектлау өчен башлангыч исәпләүләр өчен кулланыла.

5.3.25. Территориаль планлаштыру документларын эшләгәндә, шәһәр өчен бер кешегә тәүлегенә 550 л/сутка уртача (еллык) су чыгару кабул ителә.

Искәрмә: Уртача тәүлеклек су чыгаруны территориянең җирле шартларына һәм уңайлыклар дәрәҗәсенә карап 10 - 20 процентка үзгәртү рөхсәт ителә.

5.3.26. Су чыгаруның үзенчәлекле күләмен түбәндәге су чыгару коэффициентларын кулланып билгеләү тәкъдим ителә:

шәһәр буенча уртача - 0,98;

аз катлы төзелеш территориясе өчен:

шәһәр - 1,0;

җирле сәнәгать булганда - 0,8 - 0,9.

5.3.27. Шәһәрнең канализация системасын, аларның резерв территорияләрен, шулай ук чистарту корылмаларын урнаштыру СП 32.13330.2012 һәм СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 буенча башкарылырга тиеш.

5.3.28. Үзәкләштерелгән канализация системасы булмаганда Татарстан Республикасы буенча Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте идарәсе белән килешеп, агызу станцияләре каралырга тиеш. Агызып җибәрү станцияләре өчен бирелә торган җир участокларының зурлыкларын СП 32.13330.2012 таләпләренә, санитар-һакимият зоналарының зурлыкларын СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

Агызып җибәрү станцияләрен диаметры 400 мм ким булмаган канализация коллекторлары янында проектларга кирәк, шул ук вакытта агызып җибәрү станциясеннән керә торган агынты суларның күләме коллектор буенча гомуми исәпләнгән чыгымның 20 процентыннан артмаска тиеш.

5.3.29. Канализация корылмаларын төзү өчен мәйданнарны сайлау, планлаштыру, төзү һәм аларның территориясен төзекләндерүне "Инженер челтәрләрен урнаштыру" бүлегенең таләпләренә һәм санитар-һакимият зоналарын урнаштыру таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Шул ук вакытта өслек агынты суларын чистарту корылмаларын һәм канализация утырмаларын туплаучыларны торак микрорайоннарда (кварталларда) һәм торак территорияләрдә урнаштыру рөхсәт ителми.

Су агызу системалары корылмаларын урнаштыру өчен участокларның якынча зурлыкларын һәм алардан торак һәм җәмәгать биналарына кадәр араны 58 нче таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк.

58 нче таблица

СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ КОРЫЛМАЛАРЫН УРНАШТЫРУ ӨЧЕН УЧАСТОКЛАР ҺӘМ АЛАРДАН ТОРАК ҺӘМ ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫНА КАДӘР АРА ЯКЫНЧА ЗУРЛЫКЛАР

Объектның исеме	Участокның зурлыгы, метрлар	Торак һәм җәмәгать биналарына кадәр ара, метр
Өске агып төшүче суларның чистарту корылмалары	җитештерүчәнлек һәм корылма төренә карап	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таблицасы 7.1.2 буенча
Эчке квартал канализация насос станциясе	10 х 10	20
Тоннель коллекторлары шахталары тирәсендәге эксплуатация мәйданчыклары	20 х 20	коллекторлар күчәреннән кимендә 15)

59 нче таблица

.

КАНАЛИЗАЦИЯ ЧИСТАРТУ КОРЫЛМАЛАРЫ ӨЧЕН ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕ

Канализация чистарту корылмаларының җитештерүчәнлеге, мең куб. метр/тәүлек	Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре, гектар		
	чистарту корылмалары	ил мәйданчыклары	агып төшүче суларны тирәнтен чистарту өчен биологик буалар
0,7 кә кадәр	0,5	0,2	-
0,7 дән 17 гә кадәр	4	3	3
17 дән 40 ка кадәр	6	9	6
40 тан 130 га кадәр	12	25	20
130 дан 175 кә кадәр	14	30	30
175 тән 280 гә кадәр	18	55	-
Искәрмә: 280 мең куб. метр/тәүлектән артык җитештерүчәнлекле чистарту корылмалары өчен җир кишәрлекләренең үлчәмнәре Татарстан Республикасы буенча кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте идарәсе белән килешеп эшләнгән проектлар буенча кабул ителергә тиеш)			

60 нче таблица

КАНАЛИЗАЦИЯ ЧИСТАРТУ КОРЫЛМАЛАРЫ ӨЧЕН САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАЛАРЫ

Агып төшүче суларны чистарту корылмалары	Чистарту корылмаларының исәпләнгән җитештерүчәнлеге, мең куб. метр/тәүлек буенча метрларда ара			
	0,2 гә кадәр	0,2 дән 5 кә кадәр	5 тән 50 гә кадәр	50 дән 280 гә кадәр
Насос станцияләре һәм авария-регуляцияләүче резервуарлар, локаль чистарту корылмалары	15	20	20	30
Механик һәм биологик чистарту корылмалары сброженный утырмалар өчен ил мәйданчыклары белән, шулай ук ил мәйданчыклары	150	200	400	500
Механик һәм биологик чистарту корылмалары, ябык биналарда утырмаларны термомеханик эшкәртү белән	100	150	300	400
Мәйданнар:				
а) фильтрация;	200	300	500	1000
б) сугару	150	200	400	1000
Биологик күлләр	200	200	300	300

Искәрмә:
1. 0,5 гектарга кадәр фильтрация мәйданнары өчен, 1,0 гектарга кадәр коммуналь типтагы сугару мәйданнары өчен, 50 куб. метр/тәүлек җитештерүчәнлеккә кадәр механик һәм биологик чистарту корылмалары өчен санитар-саф зоналарны 100 метр итеп кабул итәргә кирәк.
2. 15 куб. метр/тәүлек үткәрүчәнлеккә кадәр җир асты фильтрация мәйданнары өчен санитар-саф зоналарны 50 метр итеп кабул итәргә кирәк.
3. Слив станцияләреннән санитар-саф зоналарны 300 метр итеп кабул итәргә кирәк.
4. Ачык типтагы өслек агымын чистарту корылмаларыннан торак территориягә кадәр санитар-саф зоналарны 100 метр, ябык типтагы - 50 метр итеп кабул итәргә кирәк.
5. Сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнашмаган җитештерү канализациясе чистарту корылмалары һәм насос станцияләреннән, җитештерү агынты суларын мөстәкыйль чистарту һәм күчерү, шулай ук аларны көнкүреш сулар белән бергә чистарту очракларында, санитар-саф зоналарның зурлыкларын агынты сулар килгән җитештерүләр өчен кабул ителгән кебек кабул итәргә кирәк, ләкин таблица 60та күрсәтелгәннән ким булмаска тиеш.
6. Кар эретү һәм кар эретү пунктларыннан торак территориягә кадәр санитар-саф зоналарны 100 метр итеп кабул итәргә кирәк

5.3.30. Су агымнары һәм сулыкларның яр буе участокларында урнаштырылган канализация корылмалары һәм насос станцияләре мәйданнарының планировкалау билгеләрен су ташкынының максималь дәрәҗәсеннән кимендә 0,5 метрга югарырак итеп кабул итәргә кирәк, суның җил белән күтәрелүен һәм җил дулкынының биеклеген исәпкә алып, 3 процент тәэмин ителеш белән.

5.3.31. Магистраль канализация коллекторлары өчен җирләрне сайлау, бүлеп бирү һәм файдалану СН 456-73 таләпләренә туры китереп башкарыла.

5.3.32. Агып төшүче суларның чистарту корылмалары мәйданын елның җылы чорында торак төзелешенә һәм шәһәргә карата өстенлек итүче җилләр өчен билгеләнгән яктан су агымы буенча түбәнрәк урнаштырырга кирәк.

Гадәттә, җитештерү һәм яңгыр канализациясе чистарту корылмаларын сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнаштырырга кирәк.

5.3.33. Канализация чистарту корылмалары өчен җир участокларының зурлыкларын 59 нчы таблицада күрсәтелгәннән артык кабул итәргә ярамый.

5.3.34. Локаль канализация системаларының чистарту корылмалары өчен җир участокларының зурлыкларын туфрак шартларына һәм агып төшүче суларның күләменә карап кабул итәргә кирәк, ләкин 0,25 гектардан артык булмаска тиеш.

Җир участоклары койма белән әйләндереп алынган, төзекләндерелгән һәм яшелләндерелгән булырга тиеш.

5.3.35. Канализация чистарту корылмалары өчен санитар-һакимият зоналарын СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп, 60 нчы таблица буенча кабул итәргә кирәк.

ЯҢГЫР СУЛАРЫ КАНАЛИЗАЦИЯСЕ

5.3.36. Өске су агымын шәһәр территориясенең бөтен агым бассейныннан яңгыр канализациясе челтәреннән су агымнарына һәм су объектларына агызу белән проектларга кирәк. Өске су агымын агымсыз су объектларына, юыла торган ярларга, ябык үзәннәргә, сазланган территорияләргә чыгару проектлау рөхсәт ителми.

5.3.37. Территорияне планлаштыру һәм төзү проектлары өске су агымының табигый шартларын максималь саклауны күздә тотарга тиеш. Өске су агымын чыгаруны кыенлаштыра торган биналар һәм корылмалар урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.38. Яңгыр канализациясен проектлаганда шәһәр территорияләре өчен яңгыр суының исәпләү чыгымнарын СП 32.13330.2012 таләпләренә туры китереп билгеләргә кирәк.

Агымны оештыру рельефны оештыру мәсьәләләрен комплекслы хәл итү һәм ачык яки ябык су агызу системалары белән тәэмин ителергә тиеш: су агызу торбалары (водостоклар), лотоклар, кюветлар, тиз агымнар, яңгыр кабул итү коелары.

Өске су агымын проектлаганда СП 32.13330.2012, СП 42.13330.2016, СанПиН 2.1.5.980-00 таләпләренә таянырга кирәк.

5.3.39. Күп катлы төзелеш районнарында ябык типтагы яңгыр канализациясен проектларга кирәк. Ачык су агызу җайланмаларын (канаулар, кюветлар, лотоклар) бер, ике катлы төзелеш районнарында, шулай ук парк территорияләрендә урамнар, юллар, үтү юллары һәм тротуарлар белән кисешкән урыннарда күперләр яки торбалар урнаштырып куллану рөхсәт ителә.

Рекреацион территорияләрдә өслек һәм җир асты суларын агызу системасын яңгыр канализациясе һәм ачык дренаж челтәрләре рәвешендә проектлау рөхсәт ителә.

5.3.40. Ачык су агызу системасы буенча өслек суларының агып китүе тиешле нигезләү һәм Татарстан Республикасы буенча кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте идарәсе, су объектларын көйләү һәм саклау органнары, су биологик ресурсларын саклау органнары белән килештерү шартларында рөхсәт ителә.

5.3.41. Яңгыр кабул итү җайланмаларын проектлау түбәндәге участокларда карала:

озак төшү (менү) участокларында;

юл чатларында һәм җәяүлеләр кичүләрендә өске су агымнары ягыннан;

түбән урыннарда озын төшү участоклары ахырында;

урамнарның лотоклары пычкы тешле профильле түбән урыннарда;

урамнар, ишегаллары һәм парк территорияләрендә, өслек сулары агымы булмаган урыннарда.

5.3.42. Урамнар һәм юлларның йөрү өлешләрендәге яңгыр кабул итү коеларын проектлау 61 нче таблицага туры китереп башкарылырга тиеш.

61 нче таблица

ЛОТКАЛАРДА ЯҢГЫР СУЫ ҖЫЮ ЧОКЫРЛАРЫНЫҢ ПАРАМЕТРЛАРЫ УРАЛАР ҺӘМ ЮЛЛАРНЫҢ ҮТҮ ӨЛЕШЛӘРЕ

Урамның юл өлешенең авышлыгы, %	Яңгыр кабул итү коелары арасындагы ара, метрлар
4 га кадәр	50
5 - 10	60 - 70
10 - 30	70 - 80
30 дән артыграк	60 нән артык түгел
Искәрмә: Бер горизонталь су кабул итү челтәренең үткәрү сәләте түбәндәге формула буенча билгеләнә: секундына $H \le 1,3W/l\,Q = 1/5lH$ куб. метрда, секундына $H \ge 1,3W/l\,Q = 2WH$ куб. метр. монда: H - тулы басым, тигез $H1 + V/2$; H1 - рәшәткәгә якынлашканда су агымының тирәнлеге, метрлар; V - су агымы тизлеге, метр секундка; W - рәшәткә тишекләренең гомуми мәйданы, кв. метрлар; l - су агызу фронтының озынлыгы, метрлар, рәшәткәнең периметрына тигез, әгәр рәшәткәнең бер ягы лотокның кырыена терәлсә - өч ягының озынлыклары суммасы. Кызыл сызыкларда урам киңлеге 30 метрдан артык һәм авышлыклар 30 промилледән артык булганда, яңгыр кабул итү коелары арасындагы ара 60 метрдан артык булмаска тиеш, күрсәтелгән араны арттырган очракта, зур үткәрү сәләтенә ия рәшәткәләр белән парлы яңгыр кабул итү коелары урнаштыру кирәк. Урамнар, квартал эчендәге юллар, сукмаклар, бульварлар, скверлар, су бүленешләрендә трассаланган юллар өчен яңгыр кабул итү коелары арасындагы араны 2 тапкыр арттыру рөхсәт ителә	

5.3.43. Яңгыр сулары агымын көйләү өчен буалар яки резервуарлар проектларга кирәк, шулай ук ныгытылган ярлар һәм эчәргә яраклы булмаган, коену һәм спорт өчен яраксыз, балыкчылык максатларында кулланылмый торган булган буаларны кулланырга кирәк.

5.3.44. Эрозиягә дучар булган торак төзелеш территорияләрендә (авышлыклар һәм туфрак характеристикалары буенча) гомуми су агызу системасына өстәмә рәвештә биналардан өслек суларының җирле агызуын карарга кирәк.

5.3.45. Сулыкларны чистарту СП 32.13330.2012 таләпләренә, СНиП 2.04.03-85 "Сулыкларны чистарту корылмаларын проектлау" кулланмасына, СанПиН 2.1.5.980-00 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.46. Өслек агымын чистарту корылмаларыннан торак төзелешенә кадәр

санитария-сафлык зонасын Татарстан Республикасы (Татарстан) кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсе һәм табигатьне саклау органнары белән килешеп, төзелеш шартларына һәм өслек агымын чистарту корылмаларының конструктив кулланылышына карап кабул итәргә кирәк: ачык типтагы корылмалар өчен - 100 метр, ябык типтагы корылмалар өчен - 50 метр.

МЕЛИОРАЦИЯ СИСТЕМАЛАРЫ ҺӘМ КОРЫЛМАЛАР

Гомуми таләпләр

5.3.47. Мелиорация (сугару һәм киптерү) системалары һәм корылмаларын СП 100.13330.2016, СП 58.13330.2012, СП 39.13330.2012, СП 101.13330.2012, СП 38.13330.2012 таләпләренә һәм әлеге Нормативларга туры китереп проектларга кирәк.

5.3.48. Мелиорация системалары һәм корылмаларын проектлаганда җирләрнең торышын контрольдә тоту өчен күзәтү скважиналары челтәрен һәм су чыгымнарын үлчәү чараларын каралга кирәк. Мелиорация системасының мәйданы 20 мең гектардан артык булганда, өстәмә рәвештә туфракның дымлылыгын һәм тозлылыгын, сугару һәм дренаж суларының сыйфатын контрольдә тоту өчен лабораторияләрне, мәгълүматны автоматик эшкәртү чаралары белән, шулай ук метеорологик станцияләр һәм су-баланс мәйданчыкларын проектларга кирәк.

5.3.49. Мелиорация системаларында СП 100.13330.2016 таләпләренә туры китереп саклагыч урман утыртмаларын каралга кирәк.

5.3.50. Мелиорация системаларын урнаштырганда 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы "Тирә-як мохитне саклау турында" Федераль законның 43 статьясы таләпләрен үтәргә кирәк.

СУГАРУ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.51. Сугару системасы составына керә: сусаклагычлар, табигый яки ясалма су чыганакларында су алу һәм балык саклау корылмалары, утыргычлар, насос станцияләре, сугару, су җыю-агызу һәм дренаж челтәрләре, тау каналлары, челтәрдәге корылмалар, сугару һәм яңгыр ясау машиналары, җайланмалар һәм җайланмалар, идарә итү һәм автоматлаштыру чаралары, җирләрнең мелиорация хәлен контрольдә тоту, электр белән тәэмин итү һәм элемтә объектлары, эрозиягә каршы корылмалар, эксплуатация хезмәтенең җитештерү һәм торак биналары, юллар, урман саклау утыртмалары, дамбалар.

5.3.52. Мелиорация каналлары (сугару, су җыю-агызу, коллектор-дренаж) өчен җир полосаларын эшләр башкару вакытында авыл хуҗалыгы культуралары белән билгеләнмәгән җирләрдә, төзелеш чиратлылыгына туры китереп, гамәлдәге су һәм җир законнары нигезендә СН 474-75 таләпләренә туры китереп бүлеп бирергә кирәк.

5.3.53. Балыкчылык сулыкларында су алу корылмаларын проектлаганда, балыкларны су алу корылмаларына эләгүдән саклау өчен, балык саклау корылмаларын урнаштыруны территория органнары белән килешеп каралга кирәк. Балык саклау корылмалары булган су алу корылмаларын уылдык чәчү урыннарында, кышлау чокырларында, балыкларның интенсив миграция һәм күпләп туплану урыннарында, саклану зоналарында урнаштыру тыела.

5.3.54. Магистраль каналдан (торбаүткәргеч, лоток), аның тармакларыннан, төрле тәртиптәге тараткычлардан һәм сугаручылардан торган сугару челтәрен торбаүткәргечләр рәвешендә ябык яки каналлар һәм лотоклар рәвешендә ачык итеп проектларга кирәк.

5.3.55. Магистраль каналларда һәм тараткычларда, балкалар, чокырлар, җирле түбәнлекләр, сулыклар белән кисешкән урыннарда аварияле су агызу корылмаларын, ә

су чыгымы 5 куб. метрдан артык булган зурларында ахыргы агызу корылмаларын проектларга кирәк.

5.3.56. Су җыю-агызу челтәрен сугару участоклары чикләре буенча, тальвеглар, чокырлар, овраглары максималь кулланып, түбән урыннар буенча проектларга кирәк.

5.3.57. Су чыганакларында, су кабул итүчеләрдә, каналларда исәпләнгән чыгымнар һәм су дәрәҗәләрен, су җыю мәйданында агым формалашу үзенчәлекләрен исәпкә алып, СП 33-101-2003 буенча билгеләргә кирәк.

КОРЫТУ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.58. Корыту системаларын проектлаганда территориянең артык дымлану сәбәпләре һәм су балансының һәр өлешенең зурлыгы билгеләнергә тиеш.

Артык дымлану сәбәпләренә карап, корытылучы массивта түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

тирә-яктагы су җыю мәйданыннан өске суларның керүеннән саклау - тау каналларын проектлау, су агымын су җыю урыннарында су саклагычларда көйләү юлы белән;

су саклагычлар һәм су агымнарының ташу сулары белән су басудан саклау - саклагыч дамбалар проектлау, су саклагычларда ташу суларын көйләү, елга агымнарының үткәрү сәләтен арттыру, күрше су җыю мәйданнары арасында агымны СНиП 2.06.15-85 таләпләрен исәпкә алып, яңадан бүлү юлы белән;

корытылучы массивта өске агымны чыгару - ябык һәм ачык типтагы көйләү челтәрләрен проектлау юлы белән;

җир асты сулары дәрәҗәләрен тоткарлау һәм киметү - тоту каналлары яки дренажлар, вертикаль дренаж скважиналарының сызыклы системасын проектлау, систематик горизонталь дренажны ешайту юлы белән; җир асты сулары дәрәҗәләрен киметү өчен ябык корыту челтәрен проектларга кирәк;

су саклагычлар һәм су агымнарыннан фильтрация сулары белән су басудан саклау - яр буе дренажлары яки вертикаль дренаж скважиналарының сызыклы системасын проектлау, СНиП 2.06.15-85 таләпләрен исәпкә алып.

5.3.59. Корыту системасына түбәндәгеләр керә: көйләнә торган су кабул итү өлеше, үткәрүче, саклау һәм көйләү челтәрләре, насос станцияләре, дамбалар, челтәрләрдәге корылмалар, идарә итү һәм автоматлаштыру чаралары, җирләрнең мелиоратив хәлен контрольдә тоту, электр белән тәэмин итү һәм элемтә объектлары, эрозиягә каршы корылмалар, эксплуатация хезмәтенең җитештерү һәм торак биналары, юллар һәм урман саклау утыртмалары.

5.3.60. Елгаларның язгы һәм җәй-көзге ташулар белән су басуга дучар булган үзәннәрендә, әлеге төр авыл хуҗалыгы җирләрен куллану өчен рөхсәт ителгән вакыттан артып киткән очракларда, күл янындагы сазлыклы түбәнлекләрдә һәм су саклагычларга якын урнашкан су басу территорияләрендә, сай сулы зоналарны бетерү өчен, саклау дамбалары белән корыту системаларын проектларга кирәк.

5.3.61. Елгалар, күлләр, су саклагычлар сулары белән су басылган тигез территорияләрдә, тирән үткәрүче каналлар төзелешен булдырмас өчен, автомобиль юллары буйлап урнашкан участокларда, булган су үткәрү корылмаларын үзгәртеп кору икътисади яктан максатка ярашлы булмаганда, суны насослар белән суыртып алу өчен саклау дамбалары булмаган корыту системаларын проектларга кирәк.

5.3.62. Авыл хуҗалыгы җирләрен киптерү өчен горизонталь дренаж проектларга кирәк. Вертикаль дренаж бертөрле комнар, теләсә нинди куәтле торфлы җирләр, 2 метрга кадәр куәтле комлы балчыклар һәм җиңел балчыклар белән капланган территорияләрне киптерү өчен кулланырга рөхсәт ителә, алар астында үткәрүчәнлеге 150 кв. метр/тәүлектән артык булган су катламнары урнашкан.

Авыл хуҗалыгы җирләрен елгалар, сусаклагычлар, күлләрнең фильтрация сулары

белән су басудан саклау өчен яки объектка керүче җир асты суларын тоткарлау өчен вертикаль дренажның сызыклы системасын кулланырга кирәк, әгәр дә астагы катламнарның үткәрүчәнлеге 300 кв. метр/тәүлектән ким булмаса.

САНИТАР ЧИСТАРТУ

5.3.63. Санитар чистарту объектлары булып түбәндәгеләр тора: йорт яны территорияләре, урам һәм микрорайон юллары, мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, парклар, скверлар, мәйданнар һәм башка җәмәгать урыннары, ял итү урыннары.

Эпидемик куркыныч һәм халык сәламәтлеге өчен хәвеф аркасында махсус чистарту объектлары булып түбәндәгеләр санала: медицина учреждениеләре, аеруча йогышлы, тире-венерологик, туберкулез хастаханәләре һәм бүлекләре, ветеринар объектлар, пляжлар.

5.3.64. Шәһәр территорияларын санитар чистарту СанПиН 42-128-4690-88, СП 42.13330.2016 таләпләренә, 2003 елның 27 сентябрендә Россия Федерациясенең төзелеш һәм торак-коммуналь комплекс буенча дәүләт комитеты карары белән расланган торак фондының техник эксплуатация кагыйдәләре һәм нормаларына, шулай ук җирле үзидарә органы норматив хокукый актларына туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.65. Көнкүреш калдыкларын туплау нормалары Азнакай шәһәре территориясендә гамәлдә булган каты көнкүреш калдыкларын туплау нормативларына туры китереп кабул ителә, ә расланган нормативлар булмаганда - 62 нче таблица буенча.

Тупланган көнкүреш калдыкларының исәпләнгән күләме вакыт-вакыт (биш елга бер тапкыр) фактик мәгълүматлар буенча төгәлләнергә, ә норма төзәтелергә тиеш.

62 нче таблица

КӨНКҮРЕШ КАЛДЫКЛАРЫН ТУПЛАУ НОРМАЛАРЫ

Көнкүреш калдыкларының төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты: суүткәргеч, канализация, үзәк җылыту һәм газ белән җиһазландырылган торак биналардан; башка торак биналардан	 190 - 225 300 - 450	 900 - 1000 1100 - 1500
Җәмәгать биналарын исәпкә алып, торак пункт буенча гомуми күләм	280 - 300	1400 - 1500
Сыек (канализация булмаганда)	-	2000 - 3500
Урамнар, мәйданнар һәм паркларның каты капламнарыннан 1 кв. метрдан себереп алынган чүп	5 - 15	8 - 20
Искәрмә: 1. Эре габаритлы көнкүреш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүреш		

калдыкларының китерелгән күрсәткечләреннән 5 процент күләмендә кабул итәргә кирәк

5.3.66. Яшәү зоналарында йорт яны территорияларында көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру өчен махсус мәйданчыклар проектлана, транспорт өчен уңайлы керү юллары белән. Мәйданчык су үткәрми торган каплау белән ачык итеп проектлана.

Контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклар торак йортлардан, балалар, дәвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт мәйданчыкларыннан һәм халык ял итә торган урыннардан кимендә 20 метр, ләкин 100 метрдан артык булмаган ераклыкта урнаштырылырга тиеш. Мәйданчыкларның зурлыгы 13 нче таблицага туры китереп кабул ителә һәм кирәкле контейнерлар санын урнаштыруга исәпләнергә тиеш, ләкин 5 тән артык түгел.

Урнаштырыла торган чүп савытлары (контейнерлар) санын билгеләү өчен, чүп савытларыннан файдаланучы халык саны, калдыклар туплану нормасы, калдыклар саклау сроклары нигез итеп алынырга тиеш. Чүп савытларының исәпләнгән күләме калдыкларның иң күп туплану чорларында фактик туплануга туры килергә тиеш.

5.3.67. Канализацияләнмәгән биналардан сыек калдыклар җыю өчен ишегалды чүплекләре урнаштырыла, алар су үткәрми торган чокыр белән булырга тиеш. Ишегалды бәдрәфләре булганда, чокыр уртак булырга мөмкин. Чокырның тирәнлеге җир асты сулары дәрәҗәсенә бәйле, ләкин 3 метрдан артык булмаска тиеш.

Ишегалды бәдрәфләре торак биналардан, мәктәпкәчә белем бирү, гомуми белем бирү оешмаларыннан, балалар уен мәйданчыкларыннан һәм халык ял итә торган урыннардан кимендә 20 һәм 100 метрдан артык булмаган ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

Үзәкләштерелмәгән су белән тәэмин итү шартларында ишегалды бәдрәфләре кое һәм чишмә каптажларыннан кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

Шәхси йорт хуҗалыгы территориясендә чүп савытлары, ишегалды бәдрәфләре һәм чүп чокырларының урыннары йорт хуҗалары тарафыннан билгеләнергә тиеш, ара 8 - 10 метрга кадәр кыскартыла ала.

5.3.68. Медицина оешмалары территориясендә чүп савытлары өчен мәйданчык хуҗалык зонасында дәвалау корпусыннан кимендә 25 метр һәм ашханәдән кимендә 100 метр ераклыкта проектланырга тиеш. Мәйданчыкның үлчәмнәре чүп савытлары нигезенең үлчәмнәрен барлык якка 1,5 метрга арттырырга тиеш. Мәйданчык нык каплау һәм урам ягыннан керү юлына ия булырга тиеш.

Медицина һәм/яки фармацевтика эшчәнлеге башкарганда барлыкка килгән калдыкларны җыю, вакытлыча саклау, ташу, зарарсызландыру һәм юк итү СанПиН 2.1.7.2790-10 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.69. Базарлар территориясендә:

чүп савытлары өчен хуҗалык мәйданчыклары сәүдә урыннарыннан кимендә 30 метр ераклыкта проектланырга тиеш;

канализациясез базарларда үткәрми торган чокырлы җәмәгать бәдрәфләре сәүдә урыннарыннан кимендә 50 метр ераклыкта проектланырга тиеш. Алардагы исәпләнгән урыннар саны һәр 50 сәүдә урынына кимендә берәү булырга тиеш.

5.3.70. Парклар территориясендә:

хуҗалык зонасын, алыштырыла торган чүп савытлары урнаштыру өчен бүленгән участоклар белән, ял итүчеләр күпләп җыела торган урыннардан (бию мәйданчыклары, эстрадалар, фонтаннар, төп аллеяләр, тамаша павильоннары һәм башкалар) 50 метрдан якынрак булмаган итеп проектларга кирәк;

хуҗалык мәйданчыклары өчен контейнерлар санын билгеләгәндә 3 көнлек уртача калдыклар җыелышыннан чыгып исәпләргә кирәк;

җәмәгать бәдрәфләрен проектлаганда 500 кеше өчен бер урын исәбеннән, ял итүчеләр күпләп җыела торган урыннардан 50 метрдан якынрак булмаган итеп проектларга кирәк.

5.3.71. Пляжлар территориясендә:

чүп савытлары өчен мәйданнарның зурлыгын пляж мәйданының 3500 - 4000 кв. метрга 0,75 куб. метр сыйдырышлы бер контейнер исәбеннән исәпләргә кирәк;

җәмәгать бәдрәфләрен 75 кеше өчен бер урын исәбеннән проектларга кирәк. Җәмәгать бәдрәфләреннән коену урынына кадәр ара 50 метрдан ким һәм 200 метрдан артык булмаска тиеш.

5.3.72. Каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын зарарсызландыру шәһәр читендәге махсус билгеләнгән полигоннарда башкарыла.

ҖЫЛЫЛЫК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

5.3.73. Яңа җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәгеләрен реконструкцияләү һәм үстерү Азнакай шәһәре җылылык белән тәэмин итү расланган схемасына туры китереп, торак-коммуналь хуҗалык, сәнәгать һәм башка оешмаларның кирәкле җылылык белән тәэмин итү дәрәҗәсен тәэмин итү максатында башкарылырга тиеш.

Кабул ителгән җылылык белән тәэмин итү схемасы түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

норматив җылылык энергиясен саклау дәрәҗәсе;

СП 124.13330.2012 таләпләренә туры килгән норматив ышанычлылык дәрәҗәсе;

экологик иминлек;

эксплуатация куркынычсызлыгы.

5.3.74. Җылылык белән тәэмин итү схемасын эшләгәндә исәпләү җылылык йөкләмәләре билгеләнә:

шәһәрнең булган төзелеше һәм гамәлдәге сәнәгать предприятиеләре өчен - проектлар буенча, фактик җылылык йөкләмәләре белән төгәлләштереп;

төзелешкә планлаштырылган сәнәгать предприятиеләре өчен - төп (профильле) җитештерү үсешенең зур нормалары яки охшаш җитештерү проектлары буенча;

төзелешкә планлаштырылган торак районнар өчен - җылылык йөкләмәләрен урнаштыру тыгызлыгының зур күрсәткечләре яки биналар һәм корылмаларның үзенчәлекле җылылык характеристикалары буенча.

5.3.75. Җылылык йөкләмәләре СП 124.13330.2012, ГОСТ Р 54954-2012 таләпләренә туры килгән җылылык белән тәэмин итү ышанычлылыгы буенча кулланучылар категорияләрен исәпкә алып билгеләнә.

5.3.76. Торак һәм җәмәгать биналарының җылыту һәм вентиляция системалары өчен җылылык энергиясен үзенчәлекле куллануның базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның кушымта N 8 таблицалары 8 - 10 буенча билгеләнә.

Торак һәм җәмәгать биналарының кайнар су белән тәэмин итү системасы өчен энергияне үзенчәлекле куллануның базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның кушымта N8 таблицалары 13 һәм 15 буенча билгеләнә.

Торак һәм җәмәгать биналарының инженер тәэмин итү системалары өчен беренчел ягулыкны үзенчәлекле куллануның базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның кушымта N 8 таблицалары 18 һәм 19 буенча билгеләнә.

5.3.77. Шәһәр территориясендә торак һәм җәмәгать төзелешен җылылык белән тәэмин итүне түбәндәгечә карарга кирәк:

үзәкләштерелгән - казанлыклардан;

дистанцион - автоном, түбә казанлыкларыннан, фатир җылылык генераторларыннан.

Яңа төзелеш районнары өчен җылылык белән тәэмин итү системасын сайлау техник-икътисади чагыштыру нигезендә башкарылырга тиеш.

5.3.78. Шәһәр территориясендә үзәкләштерелгән җылылык чыганакларын урнаштыру, гадәттә, коммуналь-склад һәм җитештерү зоналарында, мөмкин булганча җылылык йөкләнешләре үзәкләрендә башкарыла.

Торак төзелешендә җылылык чыганакларын, җылылык пунктларын урнаштыру акустик исәпләүләр белән нигезләнергә тиеш, тавыш һәм вибрациянең норматив дәрәҗәләренә ирешү чаралары белән һәм атмосферага зарарлы ташламаларны тарату исәпләүләре белән СП 124.13330.2012, СП 42.13330.2016, СП 60.13330.2016 таләпләренә туры килергә тиеш.

Торак-коммуналь төзелеш һәм торак булмаган зоналар өчен җылылык чыганагыннан турыдан-туры баручы аерым җылылык челтәрләрен кулланырга кирәк.

Һәр район җылылык чыганагыннан кулланучыларга җылылык челтәрләренең кимендә ике чыгу юлын карарга кирәк.

Техник нигезләү вакытында һәр кварталга төрле магистраль яки бүленүче җылылык челтәрләреннән ике кертүне үзара квартал эчендә резервлау белән карарга кирәк.

5.3.79. Казанлыкларны урнаштыру өчен җир участоклары Азнакай шәһәре җылылык белән тәэмин итү схемасына туры китереп сайлана.

Торак төзелеш районнарында урнаштырылган аерым торган казанлыклар өчен җир участокларының зурлыкларын 63 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

Җир участоклары койма белән әйләндереп алынган, төзекләндерелгән һәм яшелләндерелгән булырга тиеш.

63 нче таблица

.

АЙРЫМ ТОРГАН ҖИР УЧАСТОКЛАРЫ ӨЧЕН ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫ ТӨЗЕЛЕШЕ РАЙОННАРЫНДА УРНАШТЫРЫЛГАН КАЗАНЛЫКЛАР

Казанханәләрнең җылылык җитештерүчәнлеге, Гкал/сәг (МВт)	Җир участокларының зурлыклары, гектарлар, эшләүче казанлыклар:	
	каты ягулыкта	газ-мазут ягулыгында
5 га кадәр	0,7	0,7
5 тән 10 га кадәр (6 дан 12 гә кадәр)	1,0	1,0
10 нан 50 гә кадәр (12 дән 58 гә кадәр)	2,0	1,5
50 дән 100 гә кадәр (58 дән 116 га кадәр)	3,0	2,5
100 дән 200 гә кадәр (116 дән 233 кә кадәр)	3,7	3,0
200 дән 400 гә кадәр (233 тән 466 га кадәр)	4,3	3,5
Искәрмә:		

1. Кулланучыларны турыдан-туры су алу белән кайнар су белән тәэмин итүче җылыту казанлыкларының җир участокларының зурлыкларын 20 процентка арттырырга кирәк.

5.3.80. Җылылык белән тәэмин итү чыганакларыннан санитар-һакимият зоналарының зурлыклары СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп билгеләнә. Якынча зурлыклар түбәндәгечә:

район казанлыкларыннан җылылык куәте 200 Гкал һәм аннан югары:

күмер һәм мазут ягулыгы белән эшләүчеләр өчен - 500 метр;

газ ягулыгы һәм газ-мазут ягулыгы белән эшләүче - 300 метр.

200 Гкалдан кимрәк җылылык куәте булган, каты, сыек һәм газсыман ягулыкта эшләүче казанлыклар өчен санитар-сафландыру зонасының зурлыгы һәр конкрет очракта атмосфера һавасының пычрануын тарату һәм атмосфера һавасына физик йогынты (тавыш, вибрация, электромагнит кыры һ.б.) нигезендә, шулай ук табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре нигезендә билгеләнә.

5.3.81. Халык тыгызлыгы 40 кеше/гектар һәм аннан югары булган бер, ике катлы торак төзелеш территорияләрендә үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү системасы булмаганда, автоном җылылык белән тәэмин итү һәм торак һәм җәмәгать биналары төркеменә казанлыклардан җылылык белән тәэмин итү каралырга мөмкин.

Автоном җылылык белән тәэмин итү өчен индивидуаль казанлыклар (аерым торучы, кертелгән, кушылган һәм тышкы урнаштыру казаннары (түбәдәге) проектлана.

5.3.82. Түбәдәге, кертелгән-кушылган казанлыклар өчен санитар-сафландыру зонасының зурлыгы билгеләнми. Әлеге казанлыкларны урнаштыру һәр конкрет очракта атмосфера һавасының пычрануын тарату һәм атмосфера һавасына физик йогынты нигезендә, шулай ук табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре нигезендә башкарыла.

5.3.83. Җылылык челтәрләренең трассалары һәм салу ысуллары СП 18.13330.2011, СП 124.13330.2012, СП 42.13330.2016 нигезендә каралырга тиеш.

Билгеләнгән юнәлешләрдә җылылык трассаларын үткәрү өчен махсус коммуникация коридорлары бүленә, алар башка инженер коммуникацияләрен үткәрү мәнфәгатьләрен исәпкә ала, үзара кисешү участокларын бетерү яки минимальләштерү максатыннан.

5.3.84. Торак төзелеше һәм торак булмаган зоналар өчен җылылык челтәрләрен аерым проектларга кирәк, алар җылылык белән тәэмин итү чыганагыннан турыдан-туры бара.

5.3.85. Җылылык бирүдә өзеклекләр рөхсәт ителмәгән биналар өчен (хастаханәләр, балалар тәүлек әйләнәсе булган мәктәпкәчә оешмалар һ.б.), җылылык белән тәэмин итү системасын проектлаганда җылылык белән тәэмин итү ышанычлылыгы түбәндәге карарларның берсе белән тәэмин ителергә тиеш:

бинага тулысынча җылылык бирүне тәэмин итүче резерв җылылык чыганакларын проектлау, шул исәптән электр энергиясен кулланып;

төрле җылылык челтәрләреннән ике яклы туклану.

5.3.86. Җылылык челтәрләрен урнаштыру "Инженер челтәрләрен урнаштыру" бүлегенең таләпләренә туры китереп башкарыла.

ГАЗ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

5.3.87. Яңа газ бүлү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәгеләрне реконструкцияләү һәм үстерү СП 62.13330.2011, ПБ 12-529-03 таләпләренә һәм Азнакай шәһәре газ белән тәэмин итү һәм газлаштыру схемасына, торак-коммуналь хуҗалык, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика һәм район программалары нигезендә башкарылырга тиеш.

5.3.88. Магистраль газүткәргечләр төзелеше өчен җирләрне алу полосасының киңлеге һәм җир участокларының мәйданы СН 452-73 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

Шәһәр территориясендә магистраль газүткәргечләр урнаштыру рөхсәт ителми.

Магистраль газүткәргечләрдән санитар өзеклекләр СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.89. Транспортлана торган газның эш басымы буенча газүткәргечләр классификациясе 64 нче таблицада китерелгән.

64 нче таблица

ЭШЧЕ БУЕНЧА ГАЗҮТКӘРГЕЧЛӘРНЕ КЛАССИФИКАЦИЯЛӘҮ
ТАШЫЛА ТОРГАН ГАЗНЫҢ БАСЫМЫ

Газүткәргечләрне басым буенча классификацияләү		Ташыла торган газ төре	Газүткәргечтә эш басымы, МПа
Югарының	I категорияле	Табигый	0,6 дан артык 1,2 гә кадәр кереп.
		Сыекләндерелгән углеводород газы	0,6 дан артык 1,6 га кадәр кереп.
	Iа категорияләре	Табигый	1,2 дән артык ТЭЦ территориясендә газ турбиналы һәм пар-газ энергетик җайланмаларга
	II категория	Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,3 тан артык 0,6 га кадәр кереп.
Уртача		Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,005 тән артык 0,3 кә кадәр кергәнче
Түбән		Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,005 га кадәр, аны да кертеп

5.3.90. Проектлаганда эчке газүткәргечләрдә һәм кулланучылар өчен газ куллану җайланмалары алдында газ басымы түбәндәге кыйммәтләрдән артмаска тиеш:

җитештерү биналарында, газ басымы җитештерү таләпләре белән билгеләнгән очракта, - 1,2 МПа;

башка җитештерү биналарында - 0,6 МПа;

сәнәгать предприятиеләренең көнкүреш биналарында аерым торучы, җитештерү биналарына кушылган һәм бу биналарга кертелгән - 0,3 МПа;

административ биналарда - 0,005 МПа;

казанлыкларда:

җитештерү предприятиеләре территориясендә аерым торучы - 1,2 МПа;

шул ук шәһәр территориясендә - 0,6 МПа;

кушылган, кертелгән һәм түбәдәге җитештерү биналары - 0,6 МПа;

кушылган, кертелгән һәм түбәдәге җәмәгать, административ һәм көнкүреш

биналары - 0,3 МПа;

кушылган, кертелгән һәм түбәдәге торак биналары - 0,005 МПа;

җәмәгать биналары (СП 118.13330.2012 таләпләре буенча газ җиһазлары урнаштыру рөхсәт ителмәгән биналардан тыш) һәм складлар - 0,005 МПа;

торак биналар - 0,003 МПа.

5.3.91. Газ бүлү системасы кулланучыларга газны кирәкле күләмдә һәм таләп ителгән параметрларда тәэмин итәргә тиеш.

Газны өзеп булмый торган кулланучылар өчен, исемлеге билгеләнгән тәртиптә раслана, газны ягулык буларак куллану өстенлекле хокукына ия булган һәм газ белән тәэмин итү чикләнмәгән яки туктатылмаган кулланучыларга газны өзлексез бирү газүткәргечләрне божралау яки башка ысуллар белән тәэмин ителергә тиеш.

Кулланучыларның газ чыгымнарын билгеләү кирәк:

сәнәгать предприятиеләре өчен гамәлдәге предприятиеләрнең сораштыру кәгазьләре, яңа һәм реконструкцияләнә торган яки охшаш предприятиеләр проектлары, шулай ук зур күрсәткечләр буенча;

хәзерге торак-коммуналь сектор өчен СП 62.13330.2011 буенча.

Проектлаганда газның яндыру җылылыгы 34 МДж/куб. метр (8000 ккал/куб. метр) булганда газ куллануның зур күрсәткече кабул ителергә мөмкин:

үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү булганда - 1 кешегә 120 куб. метр/ел;

газ суларын кайнар су белән тәэмин иткәндә - бер кешегә елына 300 куб. метр;

кайнар су белән тәэмин ителмәгәндә - бер кешегә елына 18 куб. метр;

кайнар су белән тәэмин ителмәгәндә (авыл җирлекләрендә) - бер кешегә елына 220 куб. метр.

5.3.92. Газ бүлү станцияләре һәм газ тутыру станцияләре (алга таба - ГНС) шәһәр чикләреннән һәм аларның резерв территорияләреннән читтә урнаштырылырга тиеш.

Газ тутыру пунктлары (алга таба - ГНП) шәһәрнең торак территориясеннән читтә, гадәттә, торак төзелешенә карата җилнең өстенлекле юнәлеше ягыннан урнаштырылырга тиеш.

5.3.93. ГНС җир участокларының зурлыкларын аларның җитештерүчәнлегенә карап проект буенча кабул итәргә кирәк, ләкин станцияләрнең җитештерүчәнлеге өчен:

10 мең тонна/ел - 6 гектар;

20 мең тонна/ел - 7 гектар;

40 мең тонна/ел - 8 гектар.

ГНС урнаштыру өчен мәйданны 10 метр киңлектәге янгынга каршы полоса белән тышкы яктан тәэмин итүне һәм Федераль законның 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" таләпләренә туры китереп урман массивларына минималь араларны исәпкә алып карарга кирәк.

5.3.94. Газ тутыру пунктлары һәм баллоннарның арадаш складлары өчен җир участокларының зурлыкларын 0,6 гектардан артмаска кабул итәргә кирәк.

5.3.95. Газ тарату челтәрендә газ басымын киметү һәм көйләү өчен газ көйләү пунктлары (алга таба - ГРП), блоклы газ көйләү пунктлары (алга таба - ГРПБ) һәм шкафлы (алга таба - ШРП) проектлана.

5.3.96. ГРП урнаштырырга кирәк:

аерым торучы итеп;

газлаштырыла торган җитештерү биналарына, казанлыкларга һәм җитештерү характерындагы бүлмәләре булган җәмәгать биналарына кушып төзелгән итеп;

бер катлы газлаштырыла торган җитештерү биналарына һәм казанлыкларга (подвал һәм цоколь катларында урнашкан бүлмәләрдән тыш) урнаштырылган итеп;

I һәм II янгынга чыдамлык дәрәҗәсендәге С0 классы газлаштырыла торган җитештерү биналарының капламаларында янмый торган җылыткыч белән;

биналардан читтә, сәнәгать предприятиеләре территориясендә ачык коймалы мәйданчыкларда навес астында.

ГРПБ аерым торучы итеп урнаштырырга кирәк.

ШРП алар билгеләнгән газ белән тәэмин итү өчен аерым торучы терәкләрдә яки биналарның тышкы диварларында урнаштырыла.

5.3.97. Газ тарату станциясе коймаларыннан, төп ГРП һәм ГРПдан биналарга һәм корылмаларга кадәр аралар керүче газүткәргеч классына бәйле рәвештә кабул ителә:

керү басымы P = 1,2 МПа булган төп ГРПдан, шәһәр поселогы территориясе буенча газүткәргеч салу шарты белән - 15 метр;

керү басымы P = 0,6 МПа булган ГРПдан - 10 метр.

5.3.98. Газүткәргечләрдән һәм газ бүлү челтәре башка объектларыннан күрше объектларга кадәр янгынга каршы аралар 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.99. Шәһәрдә аерым урнашкан ГРП, ГРПБ һәм ШРП биналардан һәм корылмалардан таблица 65тә күрсәтелгән аралардан ким булмаган ераклыкта урнашырга тиеш, ә сәнәгать предприятиеләре территориясендә - СП 18.13330.2011 таләпләренә туры килергә тиеш.

Кысан шартларда биналар һәм корылмалардан газ көйләү пунктларына кадәр араларны 30 процентка киметү рөхсәт ителә, үткәрү сәләте 10 000 куб. метр/сәгатькә кадәр.

65 нче таблица

ГРП, ГРПБ, ШРП-га газ кертүдә басым, МПа	Аерым торучы ГРП, ГРПБ һәм аерым торучы ШРПдан горизонталь буенча аралар, метрларда, кадәр:		
	бина һәм корылмалар	автомобиль юллары (юл кырыена кадәр)	һава электр тапшыру линияләре
0,6 га кадәр	10	5	таяныч биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр
0,6 дан артык 1,2 гә кадәр	15	8	
Искәрмә: 1. Араны ГРП, ГРПБ яки ШРП биналарының тышкы диварларыннан, ә җиһазлар ачык мәйданда урнашканда - коймадан кабул итәргә кирәк. 2. Таблица таләпләре шулай ук аерым биналарда яки аерым терәкләрдә шкафларда урнаштырылган газ чыгымын исәпләү узелләренә дә кагыла. 3. Керүдә газ басымы 0,3 МПа кадәр булган аерым торучы ШРПдан биналарга һәм корылмаларга кадәр ара нормалаштырылмый.			

5.3.100. Сыек углеводород газын тышкы газүткәргечләр, резервуарлар, баллон җайланмалары проектлау һәм урнаштыру әлеге Нормативларның "Инженер челтәрләрен урнаштыру" бүлегенең таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.101. Барлык басымдагы газүткәргечләрне мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, хастаханәләр, гомуми белем бирү оешмалары, санаторийлар, җәмәгать, административ һәм күп кеше булган көнкүреш биналарының диварлары буенча һәм түбәләр өстендә транзит үткәрү тыела.

Аңлатылган очракларда, III дәрәҗәдән түбән булмаган янгынга чыдамлык классы С0 булган бер торак бина диварлары буенча 100 мм га кадәр диаметрлы урта басымнан

югары булмаган газүткәргечләрне транзит үткәрү рөхсәт ителә, түбәдән 0,2 метрдан ким булмаган ераклыкта.

Барлык басымдагы газүткәргечләрне А һәм Б категорияле биналарның диварлары буенча, өстендә һәм астында үткәрү тыела, ГРП биналарыннан тыш.

5.3.102. Газ бүлү челтәрләре, резервуар һәм баллон җайланмалары, газ тутыру станцияләре һәм сыек углеводород газы белән башка объектлар сәнәгать куркынычсызлыгы өлкәсендәге норматив документлар таләпләренә туры китереп проектланырга һәм төзелергә тиеш.

5.3.103. Газ бүлү челтәре объектлары өчен саклау зоналарының үлчәмнәре һәм аларның чикләрендә урнашкан җир участокларын куллану шартлары 2000 елның 20 ноябрендә Россия Федерациясе Хөкүмәте карары белән расланган газ бүлү челтәрләрен саклау кагыйдәләре белән билгеләнә.

Газ бүлү челтәрләренең саклау зоналарына кергән җир участокларында түбәндәгеләр тыела:

төзелеш объектларын, җәмәгать-эшлекле һәм җитештерү билгеләнешендәге объектларны төзергә;

эксплуатация оешмалары белән килештереп, шушы газүткәргечләрне алдан алып чыкмыйча, газ бүлү челтәрләре урнашкан күперләрне, коллекторларны, автомобиль юлларын җимерергә һәм реконструкцияләргә;

газ бүлү челтәрләрен җимерүдән саклый торган яр ныгыту корылмаларын, су үткәрү җайланмаларын, җир һәм башка корылмаларны җимерергә;

танып белү билгеләрен, контроль-үлчәү пунктларын һәм газ бүлү челтәрләренең башка җайланмаларын күчерергә, зарарларга, күмәргә һәм юкка чыгарырга;

чүплекләр һәм складлар корырга, кислота, тоз, селте һәм башка химик актив матдәләр эремәләрен аерырга;

саклау зоналарын борчырга һәм аларны йөкләргә, эксплуатация оешмалары персоналының газ бүлү челтәрләренә керүенә, хезмәт күрсәтү һәм газ бүлү челтәрләренең зарарлануларын бетерүгә каршылык күрсәтергә;

ут кабызырга һәм ут чыганакларын урнаштырырга;

0,3 метрдан артык тирәнлектә авыл хуҗалыгы һәм мелиорация кораллары һәм механизмнар белән баз казырга, туфрак эшкәртергә;

ГРП һәм газ бүлү челтәренең башка биналарының капкаларын һәм ишекләрен ачарга, җир асты коеларының люкларын ачарга, элемтә, якты рту һәм телемеханика системаларының электр белән тәэмин ителешен кабызырга яки сүндерергә.

чит предметларны, баскычларны терәкләргә һәм җир өсте газүткәргечләренә, киртәләргә һәм газ бүлү челтәрләре биналарына бәйләргә, аларга менәргә;

мөстәкыйль рәвештә газ бүлүче челтәрләргә кушылырга.

Газ бүлү челтәрләренең саклау зоналарында җир кишәрлеге өслеген бозу һәм 0,3 метрдан артык тирәнлектә туфрак эшкәртү башкарыла торган хуҗалык эшчәнлеге газ бүлү челтәрләренең эксплуатацияләү оешмасының язмача рөхсәте нигезендә гамәлгә ашырыла.

5.3.104. Халкы 100 мең кешедән ким булган шәһәр өчен газ бүлү системаларын газны бүлү технологик процессын дистанцион идарә итү һәм газ кулланучының коммерция исәбен автоматлаштыру системалары белән җиһазлау турында карар эксплуатацияләүче оешмалар яки заказчы тарафыннан кабул ителә.

5.3.105. Күп катлы торак биналар һәм корылмалар өчен җылылык белән тәэмин итү һәм кайнар су белән тәэмин итү өчен ябык яндыру камерасы булган җылылык генераторларын проектлау рөхсәт ителә. Җылылык генераторларын урнаштыру СП 60.13330.2016, СП 62.13330.2011, СП 41-108-2004, СП 42-101-2003 таләпләренә туры китереп башкарыла.

Яну продуктларын чыгару вертикаль төтен юллары аша башкарылырга тиеш. Бу очракта төтен чыгару бинаның түбәсеннән югарырак башкарылырга тиеш.

Яну продуктларын биналарның тышкы конструкцияләре аша турыдан-туры чыгару рөхсәт ителми.

5.3.106. Шәһәр территориясендә газ белән тәэмин итү объектларын проектлау әлеге Нормативларның "Аз катлы торак төзелеше территориясендә инженер челтәрләре һәм корылмалар" бүлегенең таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

ЭЛЕКТР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

5.3.107. Шәһәрнең электр белән тәэмин итүен проектлаганда электр чыганакларына электр йөкләнешен билгеләү РД 34.20.185-94, СП 31-110-2003 таләпләренә һәм 02.06.2006 елдан ОАО "ФСК ЕЭС"ның техник сәясәте турында Положениесенә, ГОСТ Р 54954-2012гә туры китереп башкарылырга тиеш.

Шәһәрдә электр куллануның зуррак күрсәткечләрен әлеге Нормативларның 8 кушымтасы 4 таблицасындагы электр куллануның тәкъдим ителгән нормаларына туры китереп кабул итәргә рөхсәт ителә.

Алдан исәпләүләр өчен торак территориясенең махсус исәпләү йөкләнешенең зуррак күрсәткечләрен 66 таблица буенча кабул итәргә рөхсәт ителә.

5.3.108. Торак һәм җәмәгать биналарының һава кондицияләү системасына электр энергиясен махсус куллануның базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның 8 кушымтасы 11 һәм 12 таблицалары буенча билгеләнә (ГОСТ Р 54954-2012).

Торак биналарның һәм җәмәгать биналарының җәмәгать зоналарын яктырту системаларына электр энергиясен махсус куллануның базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның 8 кушымтасы 15 һәм 16 таблицалары буенча билгеләнә (фатирларны яктырту чыгымнары 15 таблица күрсәткечләренә кертелмәгән, чөнки бу системалар проектлау һәм төзелеш оешмалары җаваплылыгы объекты булып тормый).

Биналарның инженер тәэминаты системалары өчен электр энергиясенең үзенчәлекле чыгымнарының базалы дәрәҗәсен исәпләү өчен мәгълүматлар әлеге Нормативларның 8 кушымтасы 17 таблицасы буенча билгеләнә.

66 нче таблица

ҮЛЧӘНГӘН КҮРСӘТКЕЧЛӘРНЕҢ ҮЛЧӘМ ХИСАПЛАУ ТОРАЛЫК ТЕРРИТОРИЯ ЙӨКЛӘМӘЛӘРЕ

Халык саны, мең кеше	шәһәр					
	табигый газдагы плитәләр белән, кВт/кеше			стационар электр плиталары белән, кВт/кеше		
	гомумән шәһәр буенча	шул исәптән:		гомумән шәһәр буенча	шул исәптән:	
		үзәк	микрорайонн ар (төзелеш кварталлары)		үзәк	микрорайонн ар (төзелеш кварталлары)
3 - 50	0,43	0,55	0,40	0,52	0,65	0,50
Искәрмә: 1. Үлчәүле электр йөкләнешләренең мәгънәләре 10(6) кВ туклану үзәкләренең						

шиналарына китерелгән.
2. Шәһәрнең торак фондында газ һәм электр плитәләре булганда, үзенчәлекле йөкләмәләр аларның нисбәтенә пропорциональ рәвештә интерполяция белән билгеләнә.
3. Шәһәрдә гомуми мәйдан белән фактик тәэмин ителеш исәпләнгәннән аерылып торган очракларда, таблицада китерелгән кыйммәтләрне фактик тәэмин ителешнең исәпләнгәнгә карата нисбәтенә тапкырларга кирәк.
4. Таблицада китерелгән күрсәткечләр түбәндәге йөкләнешләрне исәпкә ала: торак һәм җәмәгать биналары (административ, уку, дәвалау, сәүдә, тамаша, спорт биналары), коммуналь предприятиеләр, транспорт хезмәте объектлары (ябык һәм ачык автомобиль тукталышлары), тышкы яктырту.
5. Таблицада вак сәнәгать кулланучылары (4 пунктгагы искәрмәләрдә санап үтелгәннәрдән тыш), гадәттә, шәһәр тарату челтәрләре аша тукланучы, исәпкә алынмаган.
Бу кулланучыларны исәпкә алу өчен таблица күрсәткечләренә түбәндәге коэффициентларны кертергә кирәк:
төп газ плитәләре булган торак пункт өчен - 1,2 - 1,6;
электр плитәләре булган торак пункт өчен - 1,1 - 1,5.
Коэффициентларның зуррак кыйммәтләре үзәккә карый, кечерәкләре - күбесенчә торак төзелешле микрорайоннарга (кварталларга).
6. Шәһәр үзәгенә төрле административ учреждениеләр, уку, проект оешмалары, сәүдә предприятиеләре, җәмәгать тукланулы, тамаша предприятиеләре һәм башкаларның зур тупланулы булган территорияләр карый.

5.3.109. Азнакай шәһәрендә электр белән тәэмин итү системасын үстергәндә, электр челтәрләрен 6 - 10 кВтан 20 - 35 кВка югарырак урта киеренкелек классларына күчүне исәпкә алып проектларга кирәк.

5.3.110. Электр энергиясен бүлү системасы киеренкелеген сайлау, Азнакай муниципаль районы бүлүче электр челтәре комплексы (алга таба - РСК) челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы нигезендә, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.3.111. 35 - 200 кВ һәм 6 - 10 кВ киеренкелектәге электр челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы эшләнгәнче, урта киеренкелек челтәрләрен югарырак киеренкелек классына күчерү мәсьәләсе, электр белән тәэмин итү объектларына проект документациясен әзерләгәндә, тиешле техник-икътисади нигезләмә нигезендә хәл ителергә тиеш.

5.3.112. Челтәр объектларын реконструкцияләү (торгызу) буенча зур күләмле эшләр башкарганда, проектлаганда, РСК гамәлдәге челтәрләрен югарырак урта киеренкелек классына күчерү вариантларын карарга кирәк.

5.3.113. Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәпләү срогы һәм энергосистемада киеренкелек системасы чикләрендә аларның үсеш концепциясен исәпкә алып билгеләнә: 35 - 110 - 220 - 500 кВ яисә 35 - 110 - 330 - 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының киеренкелеге энергияне трансформацияләү баскычларының иң аз санын исәпкә алып сайланырга тиеш. Якын үсеш чорында иң максатка ярашлысы 35 - 110/10 кВ киеренкелек системасы булып тора.

5.3.114. Шәһәрнең электр белән тәэмин итүен проектлаганда, проектлана торган территорияләрдә урнашкан төп электр кабул итүчеләрнең (категорияләр буенча) ышанычлылыгын тәэмин итү таләпләрен исәпкә алу кирәк.

Беренче категория электр кабул итүчеләр - электр белән тәэмин итүнең өзелүе түбәндәгеләргә китерергә мөмкин булган электр кабул итүчеләр: кешеләрнең тормышына куркыныч, дәүләт иминлегенә янау, зур матди зыян, катлаулы технологик

процессның бозылуы, коммуналь хуҗалыкның аеруча мөһим элементларының, элемтә һәм телевидение объектларының эшләвенең бозылуы. Беренче категория электр кабул итүчеләр гадәти режимнарда ике бәйсез үзара резервлаучы туклану чыганагыннан электр энергиясе белән тәэмин ителергә тиеш, һәм аларның электр белән тәэмин итү өзелүе туклану чыганакларының берсеннән электр белән тәэмин итү бозылганда, автоматик рәвештә туклануны торгызу вакытына гына рөхсәт ителергә мөмкин.

Беренче категория электр кабул итү бүлмәләреннән аерым бер төркем электр кабул итү бүлмәләре аерылып тора, аларның өзлексез эшләве кешеләрнең тормышына куркыныч тудыручы аварияләрне, шартлауларны һәм янгыннарны булдырмау өчен кирәк. Беренче категориянең аерым төркем электр кабул итү бүлмәләрен электр белән тәэмин итү өчен өченче бәйсез үзара резервлау чыганагыннан өстәмә туклану каралырга тиеш.

Икенче категория электр кабул итү бүлмәләре - электр белән тәэмин итү өзелүе продукциянең күпләп җитештерелмәвенә, эшчеләрнең, механизмнарның һәм сәнәгать транспортының күпләп тукталып калуына, шәһәр халкының күп өлешенең гадәти эшчәнлеген бозуга китерә торган электр кабул итү бүлмәләре.

Өченче категория электр кабул итү бүлмәләре - беренче һәм икенче категория билгеләмәләренә туры килмәгән барлык башка электр кабул итү бүлмәләре.

5.3.115. Халык пунктлары кулланучыларының төп электр кабул итү бүлмәләре исемлеге, аларның электр белән тәэмин итү ышанычлылыгы буенча категорияләнүе РД 34.20.185-94 кушымтасы N 2 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.116. Кирәкле ышанычлылыкны тәэмин итү шартлары буенча электр белән тәэмин итү проектлау проектлана торган территориянең төп электр кабул итү бүлмәләренә карата башкарыла. Әгәр аларда югарырак категорияле аерым электр кабул итү бүлмәләре яки беренче категориянең аерым төркеме булса, электр белән тәэмин итү проектлау бу электр кабул итү бүлмәләренең кирәкле ышанычлылыгын булдыру өчен кирәкле чаралар белән тәэмин ителә.

5.3.117. Яңа төзелеш, киңәйтү, реконструкция һәм РСК челтәр объектларын техник яңарту проектлаганда түбәндәгеләрне үтәү зарур:

электр белән тәэмин итү ышанычлылыгын арттыру өчен схемалы чишелеш буларак челтәр резервлау проектлау;

челтәр резервлавы 35 - 220 кВ көчәнешле барлык подстанцияләрне тәэмин итәргә тиеш;

кулланучыларның электр белән тәэмин итү системасын бер тапкыр челтәр резервлавы шартыннан формалаштыру;

аерым төркем электр кабул итүчеләр өчен кулланучы урнаштыра торган резерв (автоном) туклану чыганагын проектлау кирәк.

5.3.118. Электр челтәрләрен проектлау 35 - 110 кВ һәм аннан югары электр белән тәэмин итү челтәрләрен һәм 6 - 20 кВ тарату челтәрләрен шәһәрнең барлык кулланучыларын исәпкә алып үзара бәйләнештә комплексы башкарылырга тиеш. Бу очракта төрле кулланучыларны тукландыру өчен электр белән тәэмин итү системасының аерым элементларын бергәләп куллану тәкъдим ителә, аларның ведомство карамагына бәйсез рәвештә.

6 - 20 кВ һава линияләре белән челтәрләрне проектлаганда төп принцип итеп ОАО "ФСК ЕЭС" техник сәясәте турында Положение таләпләренә туры китереп магистраль принципны кабул итәргә кирәк, ул 02.06.2006 елда ОАО РАО "ЕЭС России" директорлар советы тарафыннан расланган.

5.3.119. Электр тапшыру линияләрен бирелгән юнәлешләрдә үткәрү өчен, башка инженерлык коммуникацияләрен салу мәнфәгатьләрен исәпкә алып, аларның үзара кисешү участокларын бетерү яки минимальләштерү максатыннан махсус коммуникация коридорлары бүленә.

5.3.120. Сәнәгать предприятиеләренең электр белән тәэмин итү системаларын

гомуми энергетика системаларына проектлау НТП ЭПП-94 "Сәнәгать предприятиеләренең электр белән тәэмин итү проектлау. Технологик проектлау нормалары" таләпләренә туры китереп башкарыла.

5.3.121. Гомуми энергетика системаларына керүче электр тапшыру линияләрен җитештерү зоналары территориясендә, шулай ук авыл хуҗалыгы предприятиеләренең җитештерү зоналары территориясендә урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.122. 110 - 220 кВ һәм аннан югары көчәнешле һава электр тапшыру линияләрен торак төзелештән читтә урнаштыру тәкъдим ителә.

5.3.123. Торак төзелеш чикләрендә тирән кертү понизительный электр подстанцияләренә 110 - 220 кВ һәм аннан югары көчәнешле проектлана торган электр тапшыру линияләрен электр белән тәэмин итүче оешма белән килешеп кабель линияләре итеп карарга кирәк.

5.3.124. 110 кВ һәм аннан югары көчәнешле булган хәзерге һава электр тапшыру линияләрен торак төзелеш чикләреннән читкә чыгару яки һава линияләрен кабель линияләре белән алыштыру тәкъдим ителә.

5.3.125. 10 кВ кадәр көчәнешле электр тапшыру линияләре торак зона территориясендә 4 катлы һәм аннан югары бина төзелешендә җир асты кабельләр белән башкарылырга тиеш, ә 3 катлы һәм аннан түбән бина төзелешендә - һава яки кабель линияләре белән.

5.3.126. Халыкны һава электр тапшыру линияләре (алга таба - ВЛ) тудырган электр кыры тәэсиреннән саклау максатында санитар өзеклекләр билгеләнә - югары көчәнешле линия трассасы буйлап территория, анда электр кырының көчәнеше 1 кВ/метрдан артып китә.

Яңа проектлана торган ВЛ, шулай ук биналар һәм корылмалар өчен ВЛ трассасы буйлап горизонталь урнаштырылган чыбыклар белән һәм электр кырының көчәнешен киметү чаралары булмаган очракта, җиргә проекциядән ВЛ-га перпендикуляр юнәлештә соңгы фазалы чыбыклардан түбәндәге араларда санитар өзеклекләр чикләрен кабул итәргә рөхсәт ителә:

330 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 20 метр;

500 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 30 метр;

750 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 40 метр;

1150 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 55 метр.

Объектны эксплуатациягә кертү һәм эксплуатация барышында санитар өзеклек инструменталь үлчәүләр нәтиҗәләре буенча төзәтелергә тиеш.

5.3.127. ВЛ өчен шулай ук саклау зоналары билгеләнә:

җир һәм ВЛ буйлап урыннар, вертикаль яссылыклар арасында урнашкан, соңгы чыбыклардан (аларның тайпылмаган хәлдә) параллель туры сызыклар аша үтүче:

1 кВ кадәр көчәнешле ВЛ өчен - 2 метр;

1 дән 20 кВ кадәр көчәнешле ВЛ өчен - 10 метр;

35 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 15 метр;

110 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 20 метр;

150, 220 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 25 метр;

330, 400, 500 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 30 метр;

750 кВ көчәнешле ВЛ өчен - 40 метр;

30 метр - 800 кВ көчәнешле ВЛ өчен (даими ток);

55 метр - 1150 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

ВЛ су объектлары (елгалар, каналлар, күлләр һ.б.) аша үткән урыннарда зоналар һава киңлеге рәвешендә су өстендә вертикаль яссылыклар белән билгеләнә, суднолар йөри торган су объектлары өчен сызыкның ике ягыннан да иң читтәге үткәргечләрдән 100 метр ераклыкта, суднолар йөрми торганнары өчен - коры җирдә үтүче ВЛ буйлап саклау зоналарын билгеләү өчен каралган ераклыкта.

5.3.128. Җир асты кабель линияләре өстендә электр челтәрләрен саклау

кагыйдәләренә туры китереп саклау зоналары кабельләр өстендәге мәйдан зурлыгында булырга тиеш:

1 кВ тан югары кабель линияләре өчен иң читтәге кабельләрдән һәр яктан 1 метр;

1 кВ ка кадәр кабель линияләре өчен иң читтәге кабельләрдән һәр яктан 1 метр, ә кабель линияләре торак пунктларда тротуарлар астыннан үткәндә - биналар һәм корылмалар ягына 0,6 метр һәм урамның йөрү өлешенә 1 метр.

1 кВ ка кадәр һәм югары су асты кабель линияләре өчен иң читтәге кабельләрдән 100 метр ераклыкта параллель туры сызыклар белән билгеләнгән саклау зонасы булырга тиеш.

5.3.129. Кабель линияләренең саклау зоналары электр челтәрләрен саклау кагыйдәләрен үтәп кулланыла.

Төзелмәгән җирдә җиргә салынган кабель линияләренең саклау зоналары мәгълүмат билгеләре белән билгеләнергә тиеш. Мәгълүмат билгеләре 500 метрдан да сирәгрәк булмаган арада, шулай ук кабель линияләренең юнәлеше үзгәргән урыннарда урнаштырылырга тиеш.

5.3.130. Шәһәр территориясендә трансформатор подстанцияләре һәм бүленеш җайланмалары ачык һәм ябык типта проектлана, Электроустановкалар урнаштыру кагыйдәләре (алга таба - ПУЭ) һәм "ФСК ЕЭС" ААҖ техник сәясәте турында Положение, "ЕЭС России" РАО ААҖ директорлар советы тарафыннан 02.06.2006 расланган шәһәр төзелеше таләпләренә туры китереп.

16 мең кВА һәм аннан да зуррак көчле трансформаторлы понизительный подстанцияләр, бүленеш җайланмалары һәм һава линияләрен кабельгә күчерү пунктлары торак төзелеш территориясендә ябык типта проектланырга тиеш. Ябык подстанцияләр аерым торган биналарда урнаштырылырга, кертелгән һәм кушылган булырга мөмкин.

5.3.131. Җәмәгать биналарында кертелгән һәм кушылган трансформатор подстанцияләрен, шул исәптән комплектлы трансформатор подстанцияләрен, ПУЭ таләпләрен, санитар һәм янгынга каршы нормаларны, СП 31-110-2003 таләпләрен үтәү шарты белән проектлау рөхсәт ителә.

5.3.132. Торак биналарда (фатирлы йортлар һәм тулай тораклар), хастаханә учреждениеләренең йокы корпусларында, санатор-курорт учреждениеләрендә, ял йортларында, социаль тәэминат учреждениеләрендә, шулай ук аналар һәм балалар өчен учреждениеләрдә, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында, эшчеләр һәм башка хезмәткәрләрне әзерләү һәм квалификациясен күтәрү буенча уку йортларында, һөнәри белем бирү оешмаларында һ.б. кертелгән һәм кушылган подстанцияләр проектлау рөхсәт ителми.

Торак биналарда урнаштырылган һәм кушылган подстанцияләрне урнаштыру коры яки янмый торган, экологик яктан куркынычсыз сыек диэлектрик белән тутырылган трансформаторларны куллану белән генә рөхсәт ителә һәм санитар нормаларның тавыш басымы дәрәҗәләре, вибрация, электр һәм магнит кырларының биналардан тыш йогынтысы буенча таләпләрен үтәү шарты белән генә рөхсәт ителә.

5.3.133. Яңа ачык типтагы подстанцияләрне күпләп торак төзелеше зоналарында һәм булган торак зоналарда проектлау тыела.

Була торган ачык типтагы подстанцияләрдә торак һәм мәдәни-көнкүреш биналарында тавыш дәрәҗәсен нормативка кадәр киметүне тәэмин итүче тавыштан саклау чараларын һәм халыкны электромагнит йогынтысыннан саклау чараларын башкарырга кирәк.

5.3.134. Трансформатор подстанцияләрен җитештерү территориясендә урнаштыру, шулай ук подстанцияләрнең төрен, куәтен һәм башка характеристикаларын сайлау инженер әзерлек вакытында җирле шартларга бәйле рәвештә ПУЭ таләпләренә, экологик һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләренә, электр йөкләнешләренең мәгънәләре һәм характерын, архитектур-төзелеш һәм эксплуатация таләпләрен,

әйләнә-тирә мохит шартларын исәпкә алып проектланырга тиеш.

5.3.135. Электроподстанцияләр өчен санитар-саклау зонасының зурлыгы ачык яки ябык типка, куәткә бәйле рәвештә атмосфера һавасына физик йогынты исәпләүләре, шулай ук табигый үлчәү нәтиҗәләре нигезендә билгеләнә.

Аерым урнаштырылган бүленеш пунктларын һәм 6 - 20 кВ көчәнешле трансформатор подстанцияләрен, трансформаторлар саны икедән артмаган һәм һәрберсе 1000 кВА кадәр куәтле булган очракта, һәм тавыштан саклау чаралары үтәлгәндә, алардан торак һәм җәмәгать биналарының тәрәзәләренә кадәр араны кимендә 10 метр итеп, ә дәвалау-профилактика учреждениеләре биналарына кадәр араны кимендә 25 метр итеп кабул итәргә кирәк.

5.3.136. Подстанциягә, бүленеш һәм күчеш пунктларына якынлашканда, кабель һәм һава линияләрен кертү һәм чыгару өчен техник коридорлар һәм полосалар каралырга тиеш. Һава линияләрен кабельгә күчеш пунктлары өчен җир участокларының зурлыклары 0,1 гектардан артмаска тиеш.

5.3.137. Подстанция территориясе койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш. Ябык подстанцияләр өчен койма каралмаска мөмкин, транспорт бәрелүе мөмкин булган урыннарда киртә баганалары урнаштырылган очракта.

5.3.138. Подстанцияләр һәм бүленеш пунктларыннан җитештерү зонасындагы биналар һәм корылмаларга кадәр аралар СП 18.13330.2011 таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

ЭЛЕМТӘ ОБЪЕКТЛАРЫ

5.3.139. Предприятиеләрне, элемтә биналарын һәм корылмаларын, радиотапшыруларны һәм телевидениене, янгын сүндерү һәм саклау сигнализациясен урнаштыру, инженерлык җиһазлары системаларын диспетчерлаштыру гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Элемтә, сигнализация, инженер җиһазларын диспетчерлаштыру җайланмаларын проектлаганда, гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасын идарә итү мөмкинлеген карарга кирәк.

5.3.140. Шәһәр халкының элемтә объектлары белән тәэмин ителешен исәпләү 67 нче таблица буенча башкарыла.

67 нче таблица

ШАҺӘР ЯШӘҮЧЕЛӘРЕН ТӘЭМИН ИТҮНЕ ХИСАПЛАУ ЭЛЕМТӘ ОБЪЕКТЛАРЫ белән

Объектның исеме	Үлчәү берәмлеге	Исәп-хисап күрсәткечләре	Үлчәү берәмлегенә участок мәйданы
Почта элемтәсе бүлеге (микрорайонга)	9-25 мең кешегә 1	микрорайонга 1	700 - 1200 кв. метр
Автомат телефон станциясе (1000 кешегә 600 номер исәбеннән)	объектлар 10 - 40 мең номерга	исәп буенча	объектка 0,25 гектар
Узелле автоматик телефон станциясе (10 автоматик телефон станциясенә 1 узел исәбеннән)	.	исәп буенча	объектка 0,3 гектар

Концентратор	1,0 - 5,0 мең номерга объектлар	исәп буенча	40 - 100 кв. метр
Таяныч-көчәйтү станциясе (60 - 120 мең абонент исәбеннән)	.	исәп буенча	0,1 - 0,15 гектар объектка
Сымлы тапшыру блок-станциясе (30 - 60 мең абонент исәбеннән)	.	исәп буенча	0,05 - 0,1 гектар объектка
Тавыш трансформатор подстанцияләре (10 - 12 мең абонентка исәпләнгән)	.	1	50 - 70 кв. метр объектка
Кабельле телевидение техник үзәге	.	Торак районга 1	0,3 - 0,5 гектар объектка
Инженерлык коммуникацияләрен (гомуми коллекторларны) хезмәтләндерү буенча коммуналь хуҗалык объектлары			
Диспетчер пункты (5 километр шәһәр коллекторларына 1 объект исәбеннән)	1 катлы объект	исәп буенча	120 кв. метр (0,04 - 0,05 гектар)
Үзәк диспетчерлык пункты (коммуникация коллекторларының һәр 50 километрына 1 объект исәбеннән)	1 - 2 катлы объект	исәп буенча	350 кв. метр (0,1 - 0,2 гектар)
Ремонт-җитештерү базасы (шәһәр коллекторларының һәр 100 километрына 1 объект исәбеннән)	объектның проект буенча катлылыгы	исәп буенча	1500 кв. метр (объектка 1 гектар)
Диспетчер пункты (1 объектка 1,5 - 6 километр квартал эчендәге коллекторлардан исәпләп)	1 катлы объект	исәп буенча	100 кв. метр (0,04 - 0,05 гектар)
Административ округның һәрберсе өчен бер объект исәбеннән фатир эчендәге коллекторларны хезмәтләндерү өчен җитештерү бинасы.	.	исәп буенча	500 - 700 кв. метр (0,25 - 0,3 гектар)

5.3.141. Элемтә корылмалары өчен җир участокларының зурлыклары 68 нче таблица буенча билгеләнә.

68 нче таблица

ЭЛЕМТӘ КОРЫЛМАЛАРЫ ӨЧЕН ҖИР УЧАСТОКЛАРЫНЫҢ ҮЛЧӘМНӘРЕ

Элемтә корылмалары	Җир кишәрлекләре үлчәмнәре, гектарлар

Кабель линияләре	
Металл цистерналарда хезмәт күрсәтелми торган көчәйткеч пунктлар:	
грунт суларының дәрәҗәсе 0,4 метр тирәнлектә булганда	0,021
шул ук 0,4тән 1,3 метрга кадәр тирәнлектә	0,013
шул ук 1,3 метрдан тирәнрәк булганда	0,006
Контейнерларда хезмәт күрсәтелми торган көчәйткеч пунктлар	0,001
Хезмәтләндерелә торган көчәйткеч пунктлар һәм челтәр үзәкләре бүлеп бирү	0,29
Ярдәмче күчәр үзәкләре бүлеп бирү	1,55
Челтәр идарәсе һәм коммутация узеллары, мәйданы җир астында урнашкан биналар белән, квадрат метрларда:	
3000	1,98
6000	3,00
9000	4,10
Кабель участокларының техник хезмәтләре	0,15
Кабель һәм радиореле магистральләренең техник эксплуатациясе район хезмәтләре	0,37
Һава линияләре	
Төп көчәйтү пунктлары	0,29
Өстәмә көчәйтү пунктлары	0,06
Ярдәмче көчәйтү пунктлары (хезмәт һәм яшәү мәйданы белән)	Проектлауга бирем буенча
Радиорелелы линияләр	
Төп радиорелелы станцияләр мачта яки манара биеклеге, метрлар:	
40	0,80/0,30
50	1,00/0,40
60	1,10/0,45
70	1,30/0,50
80	1,40/0,55

90	1,50/0,60
100	1,65/0,70
110	1,90/0,80
120	2,10/0,90
Ара радиорелелы станцияләр мачта яки манара биеклеге, метрлар:	0,80/0,30
30	0,80/0,40
40	0,85/0,45
50	1,00/0,50
60	1,10/0,55
70	1,30/0,60
80	1,40/0,65
90	1,50/0,70
100	1,65/0,80
110	1,90/0,90
120	2,10/1,00
Авария-профилактика хезмәтләре	0,4
Искәрмә: 1. Радиорелелы линияләр өчен җир участокларының зурлыклары бирелгән: числительдә - мачталы радиорелелы станцияләр өчен, знаменательдә - манаралы станцияләр өчен. 2. Җир участокларының зурлыклары проектларга туры китереп билгеләнә: мачта яки манара биеклеге 120 метрдан артык булганда, җирлек рельефының авышлыгы 0,05тән артык булганда, шулай ук киселгән җирлектә; ярдәмче челтәр узелларын бүлү һәм идарә итү һәм коммутация челтәр узелларын урнаштыру җир асты суы дәрәҗәсе 3,5 метрдан ким булган участокларда, шулай ук җирлек рельефының авышлыгы 0,001дән артык булган участокларда. 3. Әгәр идарә итү һәм коммутация челтәр узеллары территориясендә кабель участокларының техник хезмәтләре яки кабель һәм радиорелелы магистральләрнең техник эксплуатация районнары хезмәтләре урнаштырылса, җир участокларының зурлыклары 0,2 гектарга арттырылырга тиеш. 4. Кабель линияләре өстендәге һәм һава элемтә линияләре чыбыклары һәм терәкләре астындагы җирләрне, шулай ук радиорелелы станцияләрнең юнәлешендә куллану элемтә линияләренең сакланышын тәэмин итү чараларын үтәп башкарылырга тиеш. 5. Җир участогы төзекләндерелгән, яшелләндерелгән һәм койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш.	

5.3.142. Элемтә предприятиеләре биналарын күрше предприятиеләргә яисә технологик процесслар булган, зарарлы, коррозияле-актив, начар исле матдәләр һәм

тузан бүлеп чыгару чыганаклары булган объектларга карата өстенлек итүче юнәлештәге җилләрнең беренче ягында, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнаштырырга кирәк.

5.3.143. Шәһәр ара телефон станцияләрен, шәһәр телефон станцияләрен, телеграф төеннәрен һәм станцияләрен, үткәргеч тапшырулар станцияләрен шәһәрнең квартал яки микрорайоны эчендә проектларга кирәк, шәһәр төзелеше шартларына карап.

Күрсәтелгән предприятиеләр өчен санитар-яклау зоналарының зурлыгы һәр конкрет очракта зарарлы тәэсир чыганагыннан торак төзелеш чикләренә кадәр минималь ара белән билгеләнә, атмосфера һавасын пычрату һәм физик факторлар (шум, вибрация, электромагнит кыры һәм башкалар) таралуын исәпләү нигезендә, аннары табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр үткәрелә.

5.3.144. Почтамтлар, шәһәр һәм район төеннәре һәм элемтә бүлекчәләре, ОАО "Агентство "Роспечать" предприятиеләре шәһәр төзелеше шартларына карап проектланырга тиеш.

Шәһәр элемтә бүлекчәләре, зурайтылган тапшыру элемтә бүлекчәләре торак төзелеш зонасында урнаштырылырга тиеш.

5.3.145. Шәһәр почтамтлары, шәһәр һәм район элемтә үзәкләре, матбугат агентлыклары биналарыннан мәктәпкәчә оешмалар, мәктәпләр, интернат оешмалары, дәвалау-профилактика учреждениеләре җир участоклары чикләренә кадәр араларны кимендә 50 метр итеп, ә торак һәм җәмәгать биналары стеналарына кадәр араларны кимендә 25 метр итеп кабул итәргә кирәк.

5.3.146. Элемтә линияләре өчен җир сайлау, бүлеп бирү һәм файдалану СН 461-74 таләпләренә туры китереп башкарыла.

5.3.147. Линия-кабель корылмаларын проектлау беренчел элемтә челтәрләренең перспектив үсешен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.148. Элемтә линияләре (кабель, һава һәм башкалар) өчен трассалар (площадкалар) урнаштыру Россия Федерациясенең Җир кодексына туры китереп элемтә җирләрендә башкарылырга тиеш:

шәһәрдән читтә - нигездә автомобиль юллары һәм транспорт коммуникацияләре зонасында урнашкан, электр тапшыру һәм элемтә линияләре һәм аларны хезмәтләндерү белән бәйле инфраструктуралар буйлап;

шәһәрдә - күбрәк урамнарның җәяүлеләр өлешендә (тротуарлар астында) һәм кызыл сызык белән төзелеш сызыгы арасында.

5.3.149. Шәһәрдән читтә кабель линиясе трассасын сайлау конкрет шартларга бәйле рәвештә барлык җир участокларында, шул исәптән автомобиль юлларының бүлеп бирү полосаларында, саклау һәм тыю зоналарында, шулай ук автомобиль юллары күперләрендә, коллекторларда һәм автомобиль юллары тоннельләрендә башкарылырга тиеш.

Россия Федерациясенең Урман кодексының 105 нче маддәсенә ярашлы, урман-парк зоналарында элемтә кабель линияләре трассаларын урнаштыру тыела.

5.3.150. Шәһәр территориясендә кабель канализациясе торбаларын проектлау кирәк.

Кабель канализациясе трассаларын проектлаганда, урам юллары, юллар һәм рельс юллары белән кисешүләр санын мөмкин кадәр киметүгә омтылырга кирәк. Шәһәр территориясендә һәм алардан читтә кабель линияләрен җиргә салу горизонталь һәм вертикаль планировкасы тәмамланмаган, кабарынган, сазланган, ябылырга, яңадан планлаштырылырга яки реконструкцияләнергә тиешле урамнарда рөхсәт ителә.

5.3.151. Элемтә кабельләрен һава линияләре терәкләренә элеп кую (вакытлы вариант буларак) рөхсәт ителә, соңыннан җир асты кабель линиясе белән алыштыру өчен, шәхси төзелеш районнарын телефонизацияләү вакытында абонент шәһәр телефон челтәрләренең тарату участокларында, шулай ук эчке зона челтәрләрендә

(җир асты кабельләрен салу кыен булган районнарда, кабель линияләренең тирән үзәннәр һәм елгалар аша үтүендә һ.б.).

5.3.152. Шәһәр телефон челтәрләренең кабельләрен бар булган һава элемтә линияләре терәкләренә элеп кую каралырга тиеш. Бу максатлар өчен яңа терәкләр проектлау тиешле нигезләү белән рөхсәт ителә.

Шәһәр территориясендә биналар түбәләренә урнаштырылган терәкләр кулланылырга мөмкин.

5.3.153. Су киртүләре аша кабель күперүләре линияләрнең билгеләнешенә һәм җирле шартларга карап, су астыннан, күперләр аша һәм терәкләр өстеннән проектланырга мөмкин.

Су киртүләре аша кабель күперүләре линия-кабель корылмаларын проектлау таләпләренә туры китереп урнаштырыла.

5.3.154. Яңа территорияләрне төзекләндергәндә 5 дән 862 МГц кадәр ешлык диапазоны белән кабель телевидениесе тарату системалары челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Кварталларны (микрорайоннарны) проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә "күләгә зоналары" барлыкка килүдән сакланырга кирәк, ягъни абонент розеткалары чыгуында телевизион каналлар кабул итү дәрәҗәләре ГОСТ Р 52023-2003 белән билгеләнгән дәрәҗәләрдән түбән булган территорияләр. Яңа кабель телевидениесе тарату системалары челтәрләре "күләгә зоналары" барлыкка килүдән саклану өчен "өйгә антенна" яки "өйләр төркеменә антенна" схемасы буенча төзелергә тиеш.

Торак төзелеше объектлары өчен кабель телевидениесе системаларын, цифрлы телевидениене коллектив кабул итү, телефония һәм башка инфокоммуникация хезмәтләрен урнаштыру мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк, шул исәптән йортларның подъездларында телекоммуникация шкафлары һәм коммуникация розеткалары урнаштыруны да.

5.3.155. Яңа төзелеш объектларын төзегәндә телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениесен күмәк кабул итү системаларын урнаштыру һәм йорт эчендәге элемтә челтәрләрен яшерен эчке коммуникацияләр буенча бер үк вакытта хезмәт күрсәтү өчен кимендә өч элемтә операторы тарафыннан кирәкле сыйдырышлык белән салу тәэмин ителергә тиеш.

5.3.156. Яңа территорияләрне төзегәндә гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкны хәбәрдар итү системасының локаль челтәрләрен урнаштыруны гамәлдәге элемтә тармагы норматив документларына, шулай ук түбәндәге норматив документлар таләпләренә туры китереп карарга кирәк:

1994 елның 12 декабрендәге 68-ФЗ номерлы «Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән халыкны яклау турында» Федераль закон;

1998 елның 12 февралендәге 28-ФЗ номерлы «Гражданнар оборонасы турында» Федераль закон;

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2003 елның 25 октябрендәге 1554-р номерлы гадәттән тыш хәлләрнең барлыкка килү куркынычы яки барлыкка килүе турында халыкны вакытында хәбәрдар итү чаралары турында күрсәтмәсе;

Россия Федерациясенең гражданнар оборонасы, гадәттән тыш хәлләр һәм табигый бәла-казалар нәтиҗәләрен бетерү эшләре буенча министрлыгы, Россия Федерациясенең мәгълүмати технологияләр һәм элемтә министрлыгы һәм Россия Федерациясенең мәдәният һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының 2006 елның 25 июлендәге 422/90/376 номерлы «Халыкны хәбәрдар итү системалары турында Положение» ны раслау турында боерыгы.

5.3.157. Элемтә, телевидение, чыбыклы тапшыру яки кабель канализациясе торбасы кабельләреннән башка җир асты һәм җир өсте корылмаларына кадәр минималь аралар "Инженер челтәрләрен урнаштыру" бүлеге таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.158. Радиотехник тапшыру объектларын урнаштырганда санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләре үтәлергә тиеш, шул исәптән саклау зонасы, санитар-саклау зонасы һәм төзелешне чикләү зонасы 6.6 бүлеге таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.159. Электромагнит нурланыш дәрәҗәләре СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03 кушымтасы 1 буенча ПДУдан артмаска тиеш (бу Нормативларның 6.6.3 пункты).

5.3.160. Яшәү районы яки берничә микрорайон өчен инженер җиһазларының (шулай ук янгынга каршы) эшен җыю өчен берләштерелгән диспетчер пункты проектланырга тиеш. Диспетчер пунктлары, гадәттә, хезмәт күрсәтелә торган территориянең үзәгендә эксплуатация хезмәтләре биналарында яки хезмәт күрсәтелә торган биналарда проектланырга тиеш

5.3.161. Янгын сүндерү һәм сигнализация җайланмалары НПБ 88-2001* таләпләренә туры китереп проектлана.

5.3.162. Яшәү районы территориясендә объектлар һәм элемтә линияләре, шулай ук җир асты коммуникацияләре өчен гомуми коллекторлар белән билгеләнгән участокларны куллану 69 таблица буенча кабул ителә.

69 нче таблица

.

ОБЪЕКТЛАР ҺӘМ ЭЛЕМТӘ ЛИНИЯЛӘРЕ БЕЛӘН БИЛГЕЛӘНГӘН УЧАСТОКЛАРНЫ КУЛЛАНУ

Объектның исеме	Төп зона параметрлары	Куллану төре
Җир асты коммуникацияләре өчен гомуми коллекторлар	Шәһәр коллекторының саклау зонасы, коллектор читеннән һәр якка 5 метр. Коллекторның вентиляция шахтасы башының саклау зонасы радиусы 15 метр	Яшелләндерү, юллар, мәйданчыклар
Радиореле элемтә линияләре	Нурның ике ягына 50 метр саклау зонасы	Үле зона
Телевидение объектлары	Саклау зонасы d = 500 метр	Яшелләндерү
Автомат телефон станцияләре	Автомат телефон станциясеннән торак биналарга кадәр ара - 30 метр	Юллар, мәйданчыклар, яшелләндерү

ИНЖЕНЕР ЧЕЛТӘРЛӘРЕН УРНАШТЫРУ

5.3.163. Инженер челтәрләрне урамнар һәм юлларның аркылы профильләре чикләрендә урнаштырырга кирәк:

тротуарлар астында яки аерым полосаларда - коллекторларда, каналларда яки тоннельләрдә инженер челтәрләр;

аерым полосаларда - җылылык челтәрләре, суүткәргеч, газүткәргеч, хуҗалык һәм яңгыр канализациясе.

Искәрмә:

1. Шәһәр территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

өстәге һәм җир өстендәге канализация челтәрләрен салу;

җиңел кабынып китә торган һәм янучан сыеклыклар, шулай ук сыекландырылган газлар белән торбалар салу, сәнәгать предприятиеләре һәм складларны тәэмин итү

өчен;

магистраль торбалар салу.

2. Шәһәр территориясе буенча салынган нефть продуктлары үткәргечләре өчен СП 125.13330.2012 белән җитәкчелек итәргә кирәк.

3. Тоннельләрдә, коллекторларда һәм каналларда газүткәргечләр салу рөхсәт ителми. Искәрмә булып сәнәгать предприятиеләре территориясендә 0,6 МПа кадәр басымлы корыч газүткәргечләр салу тора (СП 18.13330.2011);

4. Гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары территориясе аша шәһәр билгеләнешендәге магистраль инженер коммуникацияләре - су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, энергия белән тәэмин итү үтмәскә тиеш.

5.3.164. Торак районга хезмәт күрсәтүче инженер челтәрләрен проектлау, гадәттә, урамнар һәм юлларның тиешле техник зоналарында башкарылырга тиеш. Бу челтәрләрнең микрорайоннар (кварталлар) аша үтүе искиткеч очракларда, шәһәр милке булган махсус билгеләнгән зоналарда рөхсәт ителә. Техник зоналарның үлчәмнәре аларда салынган конкрет инженер челтәрләренең төрләренә бәйле рәвештә билгеләнә.

Квартал эчендәге инженер челтәрләрен һәм алардагы корылмаларны төзелеш өчен бүленгән участоклар арасында билгеләнгән техник зоналарда проектларга кирәк. Бу челтәрләрнең төзелеш участоклары аша үтүе, аларның салыну зоналарына сервитут тәэмин итү мәҗбүри булганда мөмкин. Бу шарт микрорайон (квартал) бүленү челтәрләренә биналарны тоташтыручы инженер челтәрләре һәм алардагы корылмалар өчен дә кулланыла.

5.3.165. Җир асты инженер челтәрләрен салуны түбәндәгечә карарга кирәк:

гомуми траншеяләрдә берләштерелгән рәвештә;

тоннельләрдә - 500 дән 900 мм га кадәр диаметрлы җылылык челтәрләрен, 500 мм га кадәр сууткәргечне, уннан артык элемтә кабельләрен һәм 10 кВ ка кадәр көч кабельләрен берьюлы урнаштыру кирәк булганда, магистраль урамнарны һәм тарихи төзелеш районнарын реконструкцияләү вакытында, урамнарның аркылы профилендә челтәрләрне траншеяләрдә урнаштыру өчен урын җитмәгәндә, магистраль урамнар белән кисешкәндә.

Тоннельләрдә шулай ук һава үткәргечләрен, басымлы канализацияне һәм башка инженер челтәрләрен урнаштыру рөхсәт ителә. Газүткәргечләрне һәм җиңел кабынып китә торган һәм янучан сыеклыкларны ташучы торбаларны кабель линияләре белән бергә урнаштыру рөхсәт ителми.

Искәрмә:

1. Катлаулы туфрак шартларында төзелеш участокларында, кагыйдә буларак, су йөртүче инженер челтәрләрен үтүче тоннельләрдә урнаштыруны карарга кирәк.

2. Катлаулы планлаштыру шартларында торак территорияләрдә, искәрмә буларак, җир өсте һәм өстән җылылык челтәрләрен урнаштыру тиешле нигезләү һәм җирле үзидарә органы рөхсәте булганда рөхсәт ителә.

5.3.166. Җылылык челтәрләрен җир асты урнаштыру түбәндәге инженер челтәрләре белән бергә кабул ителә ала:

каналларда - сууткәргечләр, 1,6 МПа га кадәр басымлы кысылган һава торбалары, мазут үткәргечләр, җылылык челтәрләрен хезмәтләндерү өчен билгеләнгән контроль кабельләр белән;

тоннельләрдә - 500 мм га кадәр диаметрлы сууткәргечләр, элемтә кабельләре, 10 кВ ка кадәр көч кабельләре, 1,6 МПа га кадәр басымлы кысылган һава торбалары, басымлы канализация торбалары белән.

Торбаүткәргечләрне җылылык челтәрләрен башка инженер челтәрләре белән бергә каналлар һәм тоннельләрдә урнаштыру рөхсәт ителми.

Искәрмә: Җылылык челтәрләрен зиратлар, чүплекләр, мал күмү урыннары, радиоактив калдыклар күмү урыннары, сугару кырлары, фильтрация кырлары һәм җылылык йөртүче өчен химик, биологик һәм радиоактив пычрану куркынычы булган

башка урыннар аша проектлау рөхсәт ителми.

5.3.167. 0,6 МПа кадәр басымлы газүткәргечләрне җәяүлеләр һәм автомобиль күперләре аша урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр күпер янмый торган материаллардан төзелгән булса, һәм рөхсәт ителми, әгәр күпер янучан материаллардан төзелгән булса.

5.3.168. Сүүткәргеч челтәрләрен урамның ике ягында урнаштырырга кирәк, әгәр:

юл өлеше 22 метрдан киңрәк булса;

кызыл сызыклар чикләрендә урамнар 60 метр һәм аннан киңрәк булса.

5.3.169. Инженер челтәрләренең елгалар, автомобиль юллары, шулай ук биналар һәм корылмалар белән кисешүе туры почмакта булырга тиеш. Кирәкле нигезләү булганда, 45 градустан ким булмаган почмакта кисешү рөхсәт ителә.

Елгалар, автомобиль юллары, шулай ук алардагы корылмалар белән инженер челтәрләренең кисешү урынын сайлау гамәлдәге норматив документлар таләпләренә һәм дәүләт күзәтчелеге органнары белән килешүгә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.170. Елгалар, чокырлар, ачык су агымнары белән кисешкәндә җылылык челтәрләрен өстән урнаштыру каралырга тиеш. Бу очракта даими автомобиль күперләрен куллану рөхсәт ителә.

Автомобиль, магистраль юллар, урамнар, шәһәр һәм район әһәмиятендәге юллар, шулай ук җирле әһәмияттәге урамнар һәм юллар, гамәлдәге сүүткәргеч һәм канализация челтәрләре, газүткәргечләр белән җир асты кисешүендә җылылык челтәрләрен салу СП 124.13330.2012 буенча каралырга тиеш.

5.3.171. Җир асты газүткәргечләре белән автомобиль юллары кисешү урыннарыннан горизонталь аралар кимендә түбәндәгечә булырга тиеш:

күперләр һәм тоннельләр, I - III категория автомобиль юллары, шулай ук җәяүлеләр күперләре, алар аша тоннельләр - 30 метр, IV - V категория автомобиль юллары һәм торбалар - 15 метр;

стрелка күчү зонасына (очлыклар башы, крестовиннар койрыгы, рельсларга тоташтыру урыннары һәм башка юл кисешүләре) - 20 метр;

контакт челтәре терәкләренә - 3 метр.

Күрсәтелгән араларны, кисешүче корылмалар карамагында булган оешмалар белән килешеп, кыскарту рөхсәт ителә.

5.3.172. Сәнәгать предприятиеләре мәйданчыкларында инженер челтәрләрен урнаштыруның өстенлекле җир өсте һәм өсте ысуллары каралырга тиеш.

Предзавод зоналарында һәм сәнәгать төеннәренең җәмәгать үзәкләрендә инженер челтәрләрен җир асты урнаштыру каралырга тиеш.

5.3.173. Аерым терәкләрдә, эстакадаларда һ.б. җиңел кабынып китә торган һәм янучан сыеклыклар өчен өсте торбаларны биналарның стеналарындагы тишекләрдән кимендә 3 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк, тишекләр булмаган очракта бу ара 0,5 метрга кадәр киметелергә мөмкин.

Өстән үткәрелә торган газүткәргечләрне басымга карап, янмый торган материаллардан ясалган терәкләргә яки биналар һәм корылмалар конструкцияләре буенча, таблица 3 СП 62.13330.2011 таләпләренә туры китереп урнаштырырга кирәк.

5.3.174. Түбән терәкләрдә сыеклыклар һәм газлар белән басымлы торбаларны, шулай ук көч һәм элемтә кабельләрен урнаштырырга кирәк, алар түбәндәге урыннарда урнаштырыла:

бу максатлар өчен махсус билгеләнгән техник полосаларда;

сыек продуктлар һәм сыекландырылган газлар складлары территориясендә.

Моннан тыш, түбән терәкләрдә шәһәрдән читтә төзелешкә яраксыз территориядә җылылык челтәрләрен урнаштыруны карарга кирәк.

5.3.175. Транспорт чаралары үтү һәм кешеләр йөрү урыныннан читтәге ирекле территориядә түбән терәкләрдә урнаштырылган торбаларның (яки аларның изоляциясе өслегенең) җир өслегеннән биеклеген түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

торбалар төркеменең киңлеге 1,5 метрдан ким булмаганда - 0,35 метр;

торбалар төркеменең киңлеге 1,5 метрдан артык булганда - 0,5 метр.

Диаметры 300 мм һәм аннан ким булган торбаларны түбән терәкләрдә ике рәт яки күбрәк итеп вертикаль урнаштыруны, челтәрләр трассасының киңлеген мөмкин кадәр кыскартып, карарга кирәк.

5.3.176. Биек терәкләрдә урнаштырылган торбаларның яки изоляция өслегенең җир өслегеннән биеклеген түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

территориянең транспорт үтми торган өлешендә, кешеләр йөрү урыннарында - 2,2 метр;

автомобиль юллары белән кисешкән урыннарда (юл өслегенең өске өлешеннән) - 5 метр.

5.3.177. Иң якын җир асты инженер челтәрләреннән биналарга һәм корылмаларга кадәр горизонталь (яктылыкта) араларны 70 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

Параллель урнашкан күрше инженер җир асты челтәрләре арасында горизонталь (яктылыкта) араларны 71 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк, ә авыл җирлекләрендәге биналарга инженер челтәрләрен кертүдә - кимендә 0,5 метр. Күрше торбаларның салыну тирәнлегендә 0,4 метрдан артык аерма булганда, 71 нче таблицада күрсәтелгән араларны траншеяларның авышлыкларын исәпкә алып арттырырга кирәк, ләкин траншеяның тирәнлегеннән күпернең нигезенә һәм казуның кырыена кадәр ким булмаска тиеш.

70 һәм 71 нче таблицаларда күрсәтелгән араларны куркынычсызлык һәм ышанычлылык таләпләрен тәэмин итүче тиешле техник чараларны үтәгәндә киметергә рөхсәт ителә.

5.3.178. 0,6 МПа кадәр басымлы җир асты газүткәргечләрен тыгыз шартларда (норматив документлар белән регламентланган араларны үтәү мөмкин булмаганда) трассаның аерым участокларында, биналар арасында һәм биналарның аркалары астында, шулай ук 0,6 МПа артык басымлы газүткәргечләрне аерым торган ярдәмче корылмаларга (даими кешеләр булмаган биналар) якынлашканда, 70 һәм 71 нче таблицаларда күрсәтелгән араларны 50 процентка кадәр кыскартырга рөхсәт ителә.

5.3.179. Инженер челтәрләре үзара кисешкәндә вертикаль (яктылыкта) араларны кимендә кабул итәргә кирәк:

110 кВ һәм аннан югары көчәнешле югары көчәнешле линиягә параллель кабель линиясе салганда, кабельдән соңгы чыбыкка кадәр - 10 метр.

Реконструкция шартларында кабель линияләреннән 1000 В югары көчәнешле аерым терәкләрнең җир асты өлешләренә һәм җирләүчеләргә кадәр араны 2 метрдан ким булмаган итеп кабул итәргә рөхсәт ителә, шул ук вакытта горизонталь буенча (яктыда) соңгы чыбыкка кадәр ара нормаланмый;

трубопроводлар яки электр кабельләре, элемтә кабельләре һәм автомобиль юллары арасында, каплау өстеннән труба (яки аның футляры) яки электр кабеле өстенә кадәр - челтәрнең ныклыгын исәпләү буенча, ләкин 0,6 метрдан ким түгел;

трубопроводлар һәм 35 кВ кадәр көчәнешле көч кабельләре һәм элемтә кабельләре арасында - 0,5 метр;

трубопроводлар һәм 110 - 220 кВ көчәнешле көч кабельләре арасында - 1 метр;

коллекторларда салганда трубопроводлар һәм элемтә кабельләре арасында - 0,1 метр, шул ук вакытта элемтә кабельләре трубопроводлардан югарырак урнашырга тиеш;

коллекторларда параллель салганда элемтә кабельләре һәм көч кабельләре арасында - 0,2 метр, шул ук вакытта элемтә кабельләре көч кабельләреннән түбәнрәк урнашырга тиеш;

предприятиеләрне реконструкцияләү шартларында ПУЭ таләпләрен үтәү шарты белән барлык көчәнешләр кабельләре һәм трубопроводлар арасында араны 0,25 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә;

төрле максаттагы трубопроводлар арасында (канализация, сууткәргечләрне кисеп

үтүче һәм агулы һәм начар исле сыеклыклар өчен трубопроводлардан тыш) - 0,2 метр;

Эчәргә яраклы суны ташучы торбаларны агып китүче яки агулы һәм начар исле сыеклыкларны ташучы торбалардан 0,4 метр өстәрәк урнаштырырга кирәк;

футлярларга урнаштырылган корыч торбаларны, эчәргә яраклы суны ташучы, агып китүче торбалардан түбәнрәк урнаштыру рөхсәт ителә, шул ук вакытта агып китүче торбаларның стеналарыннан футлярның кырыена кадәр ара һәр якта балчыклы туфракларда 5 метрдан, ә зур кисәкле һәм комлы туфракларда 10 метрдан ким булмаска тиеш, ә агып китүче торбалар чуен торбалардан булырга тиеш;

диаметры 150 мм кадәр булган хуҗалык-эчү суүткәргечләрен футлярсыз агып китүче торбалардан түбәнрәк урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр кисешүче торбаларның стеналары арасындагы ара 0,5 метр булса;

ачык җылылык белән тәэмин итү системасының су җылылык челтәрләрен яки кайнар су белән тәэмин итү челтәрләрен каналсыз урнаштырганда, бу торбалардан түбәнрәк һәм өстәрәк урнашкан агып китүче торбаларга кадәр ара 0,4 метр булырга тиеш;

төрле максаттагы каналлар яки тоннельләр белән кисешкәндә газүткәргечләрне бу корылмалар өстендә яки астында 0,2 метрдан ким булмаган арада урнаштырырга кирәк, каналлар яки тоннельләрнең тышкы стеналарыннан ике якка 2 метр чыга торган футлярларда. Төрле максаттагы тоннельләр аша 0,6 МПа кадәр басымлы җир асты газүткәргечләрен футлярда урнаштыру рөхсәт ителә.

70 нче таблица

ГОРИЗОНТАЛЬ (ЯКТЫЛЫКТА) АРАЛЫКЛАР)
ИҢ ЯКЫН ҖИР АСТЫ ИНЖЕНЕР ЧЕЛТӘРЛӘРЕННӘН
БИНАЛАР һӘМ КОРЫЛМАЛАР

(метр)

Инженерлык челтәрләре	Горизонталь буенча ара (яктылыкта) җир асты челтәрләреннән:						
	бина һәм корылмаларның нигезләренә кадәр	предприятиеләрнең койма нигезләренә, эстакадаларга, контакт челтәре һәм элемтә терәкләренә кадәр	урам, юлның бордюр ташына (юлның йөрү өлеше, кырый полосасы ныгыту өлеше)	кюветның тышкы кырына яки юлның өем нигезенә кадәр	ВЛ терәкләренең нигезләренә кадәр		
					1 кВ кадәр тышкы яктырту, троллейбусларның контакт челтәре	1 дән 35 кВ га кадәр	35 дән 110 кВ га кадәр һәм югары
1	2	3	6	7	8	9	10
Сууткәргеч һәм басымлы канализация	5	3	2	1	1	2	3
Җир асты канализациясе (хуҗалык һәм яңгыр)	3	1,5	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	1,5	1	1	2	3
Ярдәмче дренаж	0,4	0,4	0,4	-	-	-	-
Янучан газларның газүткәргечләре басымы, МПа;							

түбән 0,005 кә кадәр	2	1	1,5	1	1	5	10
урта 0,005 дән 0,3 кә кадәр	4	1	1,5	1	1	5	10
югары: 0,3 дән 0,6 га кадәр	7	1	2,5	1	1	5	10
0,6 дән 1,2 гә кадәр	10	1	2,5	2	1	5	10
Җылылык челтәрләре каналның тышкы стенасыннан, тоннельдән	2	1,5	1,5	1	1	2	3
каналсыз урнаштыру кабыгыннан	5 (искәрмә 2 не карагыз)	1,5	1,5	1	1	2	3
Барлык көчәнешләрнең көч кабельләре һәм элемтә кабельләре	0,6	0,5	1,5	1	0,5 <*>	5 <*>	10 <*>
Каналлар, коммуникация тоннельләре	2	1,5	1,5	1	1	2	3 <*>
Тышкы пневмосанитария	2	1	1,5	1	1	3	5

<*> Бу көч кабельләреннән араларга гына карый.

Искәрмә:
1. Инженер челтәрләрен җир асты нигезләрендә һәм эстакадаларда, контакт челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге каралырга

мөмкин, нигезләрнең утыруы очрагында челтәрләрнең зыян күрү мөмкинлеген бетерү чараларын үтәү шарты белән, шулай ук бу челтәрләрдә авария булганда нигезләрнең зыян күрүен бетерү. Инженер челтәрләрен урнаштырганда, төзелеш суын киметү куллану белән урнаштырылачак, аларның биналар һәм корылмаларга кадәр араларын нигезләрнең туфрак ныклыгы бозылу зонасын исәпкә алып билгеләргә кирәк.

2. Җылылык челтәрләрен каналсыз салганда биналар һәм корылмаларга кадәр араларны СП 124.13330.2012 таблицасы А.3 буенча кабул итәргә кирәк.

3. 110 - 220 кВ көчәнешле көч кабельләреннән предприятиеләрнең койма нигезләренә, эстакадаларга, контакт челтәре терәкләренә һәм элемтә линияләренә кадәр араларны 1,5 метр итеп кабул итәргә кирәк.

4. Су сибелә торган районнарда утырмый торган туфракларда җир асты инженер челтәрләреннән сугару каналларына кадәр араларны (каналларның кырыена кадәр) кабул итәргә кирәк:

1 метр - түбән һәм урта басымлы газүткәргечләрдән, шулай ук сууткәргечләрдән, канализациядән, су агызу системаларыннан һәм янучан сыеклыклар торбаларыннан;

2 метр - 0,6 МПа кадәр югары басымлы газүткәргечләрдән, җылылык үткәргечләрдән, хуҗалык-көнкүреш һәм яңгыр канализациясеннән;

1,5 метр - көч кабельләреннән һәм элемтә кабельләреннән

71 нче таблица

ГОРИЗОНТАЛЬ БУЕНЧА (ЯКТЫДА) КҮРШЕ ИНЖЕНЕР ҖИР АСТЫ ЧЕЛТӘРЛӘРЕ АРАСЫНДА АРАЛАР

(метр)

Инженерлык челтәрләре	Горизонталь буенча (яктыда) ара:											
	характерлы нокталары координаталары исем	хуҗалык канализациясе	дренаж һәм яңгыр канализациясе	газүткәргечләр басымы, МПа (кгс/см2)				бөтен көчәнешле көч кабельләре	элемтә кабельләре	җылылык челтәрләре		каналлар, тоннельләр	тышкы пневмоусорүткәргечләр
				түбән 0,005 кадәр	урта 0,005 тан 0,3 кадәр	югары				каналның, тоннельнең тышкы стенкас	каналсыз салу кабыгы		
						0,3 тан 0,6 кадә	0,6 тан 1,2 кадә						

	леге					р	р			ы			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Сууткәргеч	1,5	искәрмә 1 кара	1,5	1	1	1,5	2	1 <*>	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Хуҗалык канализациясе	искәрмә 1 кара	0,4	0,4	1	1,5	2	5	1 <*>	0,5	1	1	1	1
Яңгыр сулары канализациясе	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	1 <*>	0,5	1	1	1	1
Газүткәргечләр басымы, МПа:													
түбән 0,005 кадәр	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
урта 0,005 тан 0,3 кадәр	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
югары:													
0,3 тан 0,6 кадәр	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
0,6 тан 1,2 кадәр	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
Бөтен көчәнешле көч кабельләре	1 <*>	1 <*>	1 <*>	1	1	1	2	0,1 - 0,5	0,5	2	2	2	1,5
Элемтә кабельләре	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5		1	1	1	1
Җылылык челтәрләре													

каналның, тоннельнең тышкы стенкасыннан	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2	1
каналсыз җәю тышчасыннан	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2	1
Каналлар, тоннельләр	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Тышкы пневмосанитария үткәргечләре	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	-

<*> 2.3 ПУЭ бүлегенең таләпләрен үтәгәндә күрсәтелгән араларны 0,5 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә.

Искәрмә:
1. Көнкүреш канализациясеннән хуҗалык-эчү сууткәргеченә кадәр араны түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:
тимербетон һәм асбестоцемент торбалардан сууткәргечкә кадәр - 5 метр;
диаметры түбәндәгечә булган чуен торбалардан сууткәргечкә кадәр:
200 мм кадәр - 1,5 метр;
200 мм артык - 3 метр;
пластмасса торбалардан сууткәргечкә кадәр - 1,5 метр.
Канализация челтәрләре һәм җитештерү сууткәргече арасындагы ара торбалар материалы һәм диаметры, шулай ук туфраклар номенклатурасы һәм характеристикасына карап 1,5 метр булырга тиеш.
2. Газүткәргечләрне параллель җәюдә диаметры 300 мм кадәр торбалар өчен ара (яктыда) 0,4 метр һәм 300 мм артык - 0,5 метр кабул итәргә рөхсәт ителә, бер траншеяда ике һәм күбрәк газүткәргечләрне урнаштырганда.
3. 71 нче таблицада корыч газүткәргечләргә кадәр аралар күрсәтелгән. Металл булмаган торбалардан газүткәргечләрне урнаштыру СП 62.13330.2011 буенча каралырга тиеш.
4. Махсус туфраклар өчен араларны СП 31.13330.2012, СП 32.13330.2012, СП 124.13330.2012 бүлекләренә туры китереп төзәтергә кирәк

5.3.180. Җир асты инженер челтәрләре җәяүлеләр кичүләре белән кисешкәндә, торбаларны тоннельләр астына, ә көч һәм элемтә кабельләрен тоннельләр өстенә җәюне карарга кирәк.

5.3.181. Газ бүлү челтәрләренең җир асты резервуарларын җир өслегеннән резервуарның өске өлешенә кадәр кимендә 0,6 метр тирәнлектә урнаштырырга кирәк.

Җир асты резервуарлары арасындагы ара кимендә 1 метр булырга тиеш, ә җир өсте резервуарлары арасындагы ара иң зур янәшә резервуарның диаметрына тигез булырга тиеш, ләкин кимендә 1 метр.

5.3.182. Сыекландырылган углеводород газлары складларыннан, сыекландырылган углеводород газлары резервуар җайланмаларыннан, парландыру һәм төркемле баллон җайланмаларыннан, сыекландырылган углеводород газы кулланыла торган биналар һәм җайланмалардан янгынга каршы аралар 22 июль 2008 ел, N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры килергә тиеш.

5.3.183. Җәмәгать яки җитештерү бинасы янында бер генә төркемле җайланма карарга рөхсәт ителә. Торак бина янында бер-берсеннән кимендә 15 метр ераклыкта өчтән артык баллон җайланмасы карарга рөхсәт ителә. Аерым баллон җайланмаларын тышта тәрәзә тишекләреннән кимендә 0,5 метр, беренче кат ишек тишекләреннән 1,0 метр, цоколь һәм подвал катлары ишек һәм тәрәзә тишекләреннән, шулай ук канализация коеларыннан кимендә 3 метр ераклыкта карарга кирәк.

5.3.184. Сыек углеводород газы резервуарларыннан ГНС территориясында яки ГНС урнашкан сәнәгать предприятиеләре территориясендәге биналарга һәм корылмаларга кадәр минималь аралар СП 62.13330.2011 таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

ИНЖЕНЕР ЧЕЛТӘРЛӘРЕ ҺӘМ КОРЫЛМАЛАР ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ

Катлар саны аз булган торак йортлар

5.3.185. Аз катлы торак төзелеше территориясе өчен проект инженер чишелешләрен сайлау, җирле инженер челтәрләрен эксплуатацияләү өчен җаваплы тиешле органнар тарафыннан бирелгән территорияне инженер тәэмин итү техник шартларына туры китереп башкарылырга тиеш.

5.3.186. Җылылык, газ, суүткәргеч һәм канализация челтәрләрен, гадәттә, урамнар һәм юлларның тиешле техник зоналарында проектларга кирәк. Бу челтәрләрнең микрорайоннар (кварталлар) аша үтүе искәрмә очракларда махсус билгеләнгән зоналарда рөхсәт ителә.

Квартал эчендәге инженер челтәрләрен һәм алардагы корылмаларны төзелеш өчен бирелгән участоклар арасында билгеләнгән техник зоналарда проектларга кирәк. Бу челтәрләрнең төзелә торган участоклар аша үтүе, аларны салу зоналарына сервитут тәэмин итү мәҗбүри булганда мөмкин. Бу шарт микрорайон (квартал) тарату челтәрләренә биналарны тоташтыруны тәэмин итүче инженер челтәрләре участокларына һәм алардагы корылмаларга да кагыла.

5.3.187. Аз катлы торак төзелеше өчен җылылык-газ белән тәэмин итү схемалары, әлеге Нормативлар таләпләрен исәпкә алып, төзелеш планировкалары нигезендә эшләнә.

Схемаларда билгеләнә: җылылык йөкләнешләре һәм газ чыгымнары; җылылык белән тәэмин итүнең үзәкләштерү яки децентрализация дәрәҗәсе; үзәкләштерелгән җылылык чыганакларының (казанлыкларның) төре, куәте һәм саны; җылылык һәм газ челтәрләренең трассировкасы; үзәк җылылык пунктлары һәм газ көйләү пунктлары яки газ көйләү җайланмаларының саны һәм урнаштыру урыннары; җылылык белән тәэмин итү челтәрләренең салу төре һәм башкалар.

5.3.188. Аз катлы торак төзелешендә җылылык белән тәэмин итү децентрализованным - автоном төрдәге фатир генераторларыннан, шулай ук үзәкләштерелгән - булган яки яңадан проектланган казанлыклардан (ГРП) тиешле инженерлык коммуникацияләре белән тәэмин ителергә мөмкин.

Үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итүне проектлау төзелеш районында яки аңа якын булган үзәкләштерелгән системалар һәм алардан яңа төзелешнең җылылык һәм газ йөкләнешләрен тәэмин итү мөмкинлеге булган искиткеч очракларда гына каралырга тиеш (реконструкциясез яки бу системаларның өлешчә реконструкциясе белән).

Аз катлы торак төзелеш районнарында үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү системаларын куллану мөмкин булмаганда яки максатка ярашлы булмаганда, ГОСТ 5542-87 буенча табигый газны кулланып, децентрализованным җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау тәкъдим ителә, бу һәр йорт, фатир хуҗасында яки шәхси милек социаль өлкә объектларында урнаштырылган автоном төрдәге җылылык генераторларының эшен тәэмин итүче иң нәтиҗәле бердәм энергия чыганагы булып тора.

Җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау җылылык белән тәэмин итүне үзәкләштерү яки децентрализацияләү турында карар кабул ителгәннән соң башкарыла.

5.3.189. Газ бүлү системаларын проектлау сәнәгать куркынычсызлыгы өлкәсендәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Газүткәргечләрне җир асты һәм җир өсте итеп салуны карарга кирәк. Нигезләнгән очракларда, газүткәргечләрне торак ишегаллары һәм кварталлар эчендә биналарның диварлары буенча җир өсте итеп салу рөхсәт ителә, бу СП 62.13330.2011 пп. 5.3.1 - 5.3.3 таләпләренә туры килергә тиеш.

Аз катлы торак төзелеше территориясе буенча югары басымлы газүткәргечләр салу рөхсәт ителми. Алар якын территорияләрдә булган очракта, газ бүлү станцияләреннән һәм газ көйләү пунктларыннан торак төзелешенә кадәр техник зоналар һәм аралар әлеге Нормативларның 65 нче таблицасына һәм "Газ белән тәэмин итү" бүлегенең таләпләренә туры китереп кабул ителергә тиеш.

Аз катлы торак төзелеше территорияләрен газ белән тәэмин итү сыекландырылган газлы газ баллонлы җайланмалардан, сыекландырылган газлы резервуар җайланмалардан башкарылырга мөмкин.

5.3.190. Аз катлы торак төзелеше территориясендә күпфатирлы йортлар өчен су белән тәэмин итүне үзәкләштерелгән системалардан проектларга кирәк.

Сууткәргечнең тышкы челтәрләрен һәм корылмаларын әлеге Нормативларның "Су белән тәэмин итү" бүлеге таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Урам сууткәргеч челтәреннән биналар нигезләренә кадәр минималь ара 5 метр булырга тиеш. Аерым очракларда бу араны 3 метрга кадәр киметү рөхсәт ителә, әгәр биналар һәм корылмалар нигезләрен саклау өчен тиешле чаралар күрелсә (футлярларда, тимербетон капламаларда һ.б. салу) һәм аларны эксплуатацияләүче оешма белән килештерү булса.

Торак участок территориясе буенча салынган сууткәргеч кертүдән әлеге участокта урнашкан биналарга кадәр ара 3 метрдан ким булмаска тиеш.

Күпкатлы торак төзелеш территориясендә кайнар су белән тәэмин итү һәм җылыту өчен, гадәттә, индивидуаль җылылык чыганаклары каралырга тиеш.

Административ һәм торак биналар өчен индивидуаль казанханәләр ягулыгы буларак табигый газ кулланырга тиеш.

5.3.191. Аерым очракларда автоном су белән тәэмин итү рөхсәт ителә - бер, ике фатирлы йортлар өчен шахта һәм вак торбалы коелардан, каптажлардан, чишмәләрдән проектка туры китереп.

5.3.192. Күпкатлы торак төзелешендә су белән тәэмин итү күләменең исәпләү күрсәткечләренә көненә 10 л/кв. метрга кадәр йорт яны участокларын сугару өчен

өстәмә су чыгымы кабул ителә.

5.3.193. Бер, ике фатирлы йортларга суүткәргеч кертү үзәкләштерелгән канализация системасына тоташу булганда яки тиешле нигезләү белән җирле канализация һәм локаль чистарту корылмалары булганда рөхсәт ителә.

5.3.194. Аз катлы торак төзелешенең канализация схемасын сайлау карала торган районда булган канализация системасының булуы белән билгеләнә, ул проектлана торган аз катлы торак төзелеш территориясеннән өстәмә агынты суларны кабул итәргә мөмкинлек бирә, санитар, табигатьне саклау һәм административ органнарның таләпләрен, шулай ук төзелешнең планлаштыру карарларын исәпкә алып.

Әгәр дә булган канализация булмаса, Татарстан Республикасы Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт идарәсенең (Татарстан), Татарстан Республикасы буенча Ростехнадзорның технологик һәм экологик күзәтчелек идарәсенең һәм башка кызыксынган оешмаларның нәтиҗәләре нигезендә яңа канализация системасын (барлык кирәкле корылмалар белән, шул исәптән чистарту корылмалары белән) проектларга кирәк.

5.3.195. Тышкы челтәрләр һәм канализация корылмаларын әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктурасы" бүлеге таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Участок территориясе буенча салынган ишегалды канализация челтәреннән әлеге участокта урнашкан йортларга кадәр ара 2 метрдан ким булмаска тиеш.

Шахта коелыгы яки шәхси скважинадан су алу белән децентрализованная су белән тәэмин итү системасын кулланганда, су белән тәэмин итү чыганакларыннан җирле чистарту корылмаларына кадәр ара 50 метрдан ким булмаска тиеш, ә җир асты суларының су чыганагына таба хәрәкәт юнәлешендә күрсәтелгән корылмаларга кадәр минималь ара гидродинамик исәпләүләр белән нигезләнергә тиеш.

Аерым очракларда, Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе һәм башка кызыксынган оешмалар белән килешеп һәм нигезләп, бер яки берничә күпфатирлы бина өчен агым су чыгымы 15 куб. метр/тәүлектән артмаган җирле чистарту корылмалары проектлау рөхсәт ителә.

Бер, ике фатирлы торак йортлар өчен агым су чыгымы 3 куб. метр/тәүлектән артмаган җирле чистарту корылмалары урнаштыру рөхсәт ителә.

Коттеджларны да кертеп, аз катлы торак төзелешен канализацияләү өчен чокырлар урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.196. Аз катлы торак төзелешен электр белән тәэмин итү әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктурасы" бүлеге таләпләренә туры китереп проектланырга тиеш.

Аз катлы торак төзелешен электр белән тәэмин итү өчен трансформатор подстанциясе трансформаторларының куәте исәпләү буенча кабул ителергә тиеш.

0,38 кВ челтәре ачык тармакланган схема буенча яки ачык режимда бер трансформаторлы подстанцияләр белән кабель яки һава линияләре белән башкарылырга тиеш.

0,38 кВ һава һәм кабель линиялары трассалары фатир яны участоклары чикләреннән тыш үтәргә, һава линияләре терәкләренә хезмәт күрсәтүче автотранспорт өчен керү мөмкинлеген тәэмин итәргә һәм кабель линияләрен казуны киртәсез башкарырга мөмкинлек бирергә тиеш.

Кирәкле аерымлыкларны 70 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.3.197. Аз катлы торак төзелеше территориясендә шәһәр телефон элемтәсе, радиотрансляция, шәһәр кабель телевидениесе, янгын һәм сак сигнализациясе системаларын әлеге Нормативларның "Инженер инфраструктура зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Өстәмә элемтә һәм сигнализация системаларының кирәклеге заказчы тарафыннан билгеләнә һәм проектлау биремендә күрсәтелә.

3. әйләнә-тирә мохитне саклау

6.1. ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

6.1.1. Азнакай шәһәрен планлаштыру һәм төзү вакытында әйләнә-тирә мохитне саклау, табигый ресурсларны рациональ файдалану, куркынычсыз тормыш эшчәнлеге һәм кеше сәламәтлеге белән бәйле мәсьәләләрне өстенлекле итеп санарга кирәк.

6.1.2. Атмосфера һавасы, су, туфрак сыйфатын, шулай ук тавыш, вибрация, электромагнит һәм ионизацияләүче нурланышларның һәм башка табигый һәм техноген куркыныч факторларының рөхсәт ителгән дәрәҗәләрен билгеләүче норматив таләпләр һәм стандартларга ирешүне тәэмин итәргә кирәк.

6.1.3. Проектлау вакытында Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексы, Россия Федерациясенең Су кодексы, Россия Федерациясенең Җир кодексы, Россия Федерациясенең һава кодексы, Россия Федерациясенең Урман кодексы, 2002 елның 10 гыйнварында кабул ителгән N 7-ФЗ "Тирә-юнь мохитне саклау турында", 1999 елның 4 маенда кабул ителгән N 96-ФЗ "Атмосфера һавасын саклау турында", 1999 елның 30 мартында кабул ителгән N 52-ФЗ "Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында", 1998 елның 24 июнендә кабул ителгән N 89-ФЗ "Җитештерү һәм куллану калдыклары турында", 1995 елның 14 мартында кабул ителгән N 33-ФЗ "Аеруча саклана торган табигать территорияләре турында", 1995 елның 23 ноябрендә кабул ителгән N 174-ФЗ "Экологик экспертиза турында", 1992 елның 21 февралендә кабул ителгән Россия Федерациясе Законы N 2395-1 "Җир асты байлыклары турында", Татарстан Республикасы Экологик кодексы һәм башка норматив хокукый актлар белән җитәкчелек итәргә кирәк, аларга ярашлы рәвештә шәһәр төзелеше эшчәнлегенең төп юнәлешләренең берсе - табигать ресурсларын рациональ файдалану, табигатьне саклау, ресурсларны саклау, территорияләрне куркыныч табигый күренешләрдән һәм техноген процесслардан саклау һәм кешенең яшәү шартларын яхшыртуны тәэмин итү.

ТАБИГАТЬ РЕСУРСЛАРЫН РАЦИОНАЛЬ ФАЙДАЛАНУ

6.1.4. Табигый комплекс, флора һәм фаунаның кулланылышы һәм сакланuы 2002 елның 10 гыйнварындагы N 7-ФЗ "Тирә-як мохитне саклау турында", 1995 елның 14 мартындагы N 33-ФЗ "Аеруча сакланучы табигый территорияләр турында", 1995 елның 24 апрелендәге N 52-ФЗ "Хайваннар дөньясы турында", Татарстан Республикасы Экологик кодексы һәм башка норматив хокукый документлар нигезендә башкарыла.

6.1.5. Үсеш өчен территорияне авыл хуҗалыгы кулланылышына яраксыз җирләрдә карарга кирәкми.

6.1.6. Файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарын төзү, шулай ук аларның ятмалары урыннарында җир асты корылмаларын урнаштыру Татарстан Республикасы җир асты байлыкларын файдалану идарәсенең рөхсәте белән генә мөмкин.

6.1.7. Урман фонды җирләрен яки җир участокларын торак пунктлар җирләренә күчерү Россия Федерациясенең Урман кодексына, 2004 елның 21 декабрендәге N 172-ФЗ "Җирләрне яки җир участокларын бер категориядән икенчесенә күчерү турында" Федераль законына, 2006 елның 28 гыйнварындагы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең N 48 карары белән расланган урман фонды җирләрен башка (башка) категория җирләренә күчерү документациясен әзерләү тәртибе һәм составы турында Положениегә туры килгән искиткеч очракларда гына рөхсәт ителә. 2006 елның 4 декабрендәге N 201-ФЗ "Россия Федерациясенең Урман кодексын гамәлгә кертү турында" Федераль законының 9 статьясына туры китереп, урман фонды җирләрендә бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган гражданнар берләшмәләрен урнаштыру, гражданнарга бакчачылык, яшелчәчелек, шәхси гараж яки шәхси торак төзелеше өчен урман участоклары бирү тыела.

6.1.8. Территорияне махсус шартларда куллану зоналарында (саклау, санитар-саф

зоналар, мәдәни мирас объектларын саклау зоналары, су саклау зоналары, эчәргә яраклы су чыганакларын саклау зоналары, сакланучы объектлар зоналары) шәһәр төзелеше эшчәнлеге җир, су, шәһәр төзелеше законнары, санитар-эпидемиологик иминлек, әйләнә-тирә мохитне саклау, аеруча сакланучы табигать территорияләре турында законнар һәм Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән көйләнә.

6.1.9. Биналар, корылмалар һәм коммуникацияләр урнаштыру рөхсәт ителми:

махсус сакланылучы табигать территорияләре җирләрендә;

рекреацион зоналар территориясендә, әгәр проектлана торган объектлар ял һәм спорт өчен билгеләнмәгән булса;

эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларының санитар саклау зонасының I поясы һәм сууткәргеч корылмалар мәйданчыкларында, әгәр проектлана торган объектлар чыганакларны эксплуатацияләү белән бәйле булмаса;

өслекле су объектларының яр полосасында;

гидрометеорологик станцияләрне саклау зоналарында;

инженерлык коммуникацияләренең сак зоналарында.

6.1.10. Шәһәргә якын территорияләрдә рекреацион, санитар-гигиеник һәм сәламәтләндерү функцияләрен үтәү максатыннан яшел һәм урман-парк зоналарын формалаштыруны күздә тотарга кирәк. Яшел һәм урман-парк зоналары табигать һәм башка объектларны саклау функцияләрен үтәүче саклау урманнары категориясенә карый. Алар чикләрендә әлеге зоналарның максатчан билгеләнеше белән туры килмәгән эшчәнлек алып бару тыела. Урман-парк һәм яшел зоналарның чикләрен үзгәртү, аларның мәйданын киметүгә китерә ала торган үзгәрешләр рөхсәт ителми.

6.1.11. Шәһәр тирәсендә саклау урман полосалары (җилдән саклау, ярны ныгыту һәм башкалар) булдыруны, калкулыклар, чокырлар һәм үзәннәрнең битләрен яшелләндерүне күздә тотарга кирәк.

Саклау урман полосаларының киңлеген 50 метрдан ким булмаган итеп кабул итәргә кирәк.

6.1.12. Муниципаль берәмлек чикләрендә шулай ук табигый-экологик каркас системасын, гидрографик челтәр нигезендә, территориянең геоморфологик үзенчәлекләрен исәпкә алып, территорияләрнең өзлексез системасы рәвешендә карарга кирәк.

6.2. АТМОСФЕРА һАВАСЫН САКЛАУ

6.2.1. Атмосфера һавасының норматив сыйфатын тәэмин итү өчен 1999 елның 4 маендагы 96-ФЗ номерлы "Атмосфера һавасын саклау турында" Федераль закон, СанПиН 2.1.6.1032-01 һәм СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләрен үтәү кирәк.

6.2.2. Төзелеш проектлаганда, атмосфера һавасының торышын бәяләү һәм сыйфатының үзгәрешен фаразлау, пычрану чыганакларыннан атмосфера пычрану дәрәҗәсен исәпләү юлы белән, аэроклиматик һәм геоморфологик шартларны, булган һәм планлаштырылган объектларны исәпкә алып, атмосфера һавасының көтелгән пычрануларын, һәр пычратучы матдә өчен ПДК яки ориентировочный куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләрен исәпкә алып үткәрергә кирәк. Шулай ук атмосфера пычрануын бетерү өчен кисәтү чаралары эшләнергә тиеш, шул исәптән оештырылмаган чыгару һәм икенчел чыганаклар.

6.2.3. Территорияне планлаштыру буенча документлар эшләгәндә, территорияне махсус шартларда куллану зоналарында гамәлдә булган таләпләрне исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын нигезләү башкарыла.

6.2.4. Атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең ПДК ГН 2.1.6.1338-03, ГН 2.1.6.2309-07 һәм СанПиН 2.1.6.1032-01 таләпләренә туры китереп кабул ителә. Аларның үтәлеше халыкның сәламәтлегенә һәм яшәү шартларына турыдан-туры яки

читләтеп йогынты ясауны булдырмый.

6.2.5. Яшәү, җәмәгать-эшлекле һәм рекреацион зоналарны атмосфера һавасын пычрату чыганакларына карата җилнең өстенлекле юнәлеше буенча җил ягыннан урнаштырырга кирәк.

6.2.6. Яшәү зонасында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең эчтәлеге ПДКдан артмаска тиеш, халыкның күпләп ял итү урыннарында, авыруларның озак вакыт булу дәвалау-профилактика учреждениеләре территорияләрендә һәм реабилитация үзәкләрендә - 0,8 ПДК.

6.2.7. Атмосфера һавасын пычрату чыганаклары булып предприятиеләр, аларның аерым биналары һәм корылмалары тора, алар өчен чикләрдән тыш пычрату дәрәҗәләре ПДКдан артып китә һәм/яки яшәү зоналарына пычрату өлеше 0,1 ПДКдан артып китә.

6.2.8. Атмосфераны пычрату чыганаклары булган объектларны проектлау һәм урнаштыру, гигиеник нормативлардан артып киткән пычрату дәрәҗәләре булган территорияләрдә тыела. Эшләп торучы объектларны реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан җиһазландыру шундый территорияләрдә аларда атмосферага чыгаруларны чиктән тыш рөхсәт ителгән дәрәҗәгә кадәр киметү шарты белән рөхсәт ителә.

Тасвирлау һәм объектларны урнаштыру тыела, әгәр дә чыгарылышлар составында расланган ПДК яки якынча куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре булмаган матдәләр бар икән.

6.2.9. Халыкның сәламәтлегенә һәм яшәү шартларына тискәре йогынты ясарга мөмкин булган объектларны урнаштыру һәм киңәйтү өчен мәйданнар аэроклиматик характеристика, җирлекнең рельефы, атмосферада сәнәгать чыгарылышларының таралу законнары, шулай ук атмосфера пычрану потенциалы исәпкә алынып сайлана.

6.2.10. Атмосфера һавасын зарарлы матдәләр белән пычрату чыганаклары булган җитештерү объектларын җил тизлеге 1 метрга кадәр булган, озакка сузылган яки еш кабатлана торган тынлыклар, инверсияләр, томаннар (ел дәвамында 30 - 40 проценттан артык, кыш дәвамында - 50 - 60 процент) булган районнарда урнаштырырга ярамый.

6.2.11. Атмосфера пычрану потенциалы (алга таба - АПП) - атмосфераның кушылмаларны тарату сәләте. АПП метеорологик параметрларның уртача еллык кыйммәтләре буенча СанПиН 2.1.6.1032-01 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

6.2.12. I һәм II класслы предприятиеләрне югары һәм бик югары АПП булган территорияләрдә урнаштыру Россия Федерациясенең Баш дәүләт санитар табибы яки аның урынбасары тарафыннан индивидуаль тәртиптә хәл ителә.

6.2.13. Тирә-як мохиткә һәм кешенең сәламәтлегенә тәэсир итүче сәнәгать объектлары, җитештерүләр һәм корылмалар өчен СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 таләпләренә һәм әлеге Нормативларга туры китереп санитар-саф зоналар билгеләнә.

Санитар-саф зоналарда торак төзелеше һәм тирә-як мохит сыйфатының нормалаштырылган күрсәткечләре булган башка территорияләрне урнаштыру тыела. Санитар-саф зона яки аның өлеше резерв территориясе буларак каралырга һәм җитештерү яки торак территориясен киңәйтү өчен кулланылырга мөмкин түгел.

6.2.14. Атмосфера һавасын пычранудан саклау СанПиН 2.1.6.1032-01 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

6.3. СУ РЕСУРСЛАРЫН САКЛАУ

6.3.1. Су объектларын саклау өслек һәм җир асты суларының пычрануын булдырмау һәм бетерү өчен кирәк, бу халык сәламәтлегенә куркыныч тудыра һәм массакүләм инфекцион, паразитар һәм инфекцион булмаган авыруларның үсешенә, су куллану шартларының начараюына яки аны эчү, хуҗалык-көнкүреш, дәвалау һәм рекреацион максатларда чикләүгә ярдәм итә.

6.3.2. Эчү, хуҗалык-көнкүреш һәм рекреацион су куллану объектлары пычранган дип санала, әгәр су куллану пунктларында суның составы һәм үзлекләре күрсәткечләре турыдан-туры яки читләтеп хуҗалык эшчәнлеге, көнкүреш куллануы йогынтысында үзгәргән һәм халыкның су куллануы өчен өлешчә яки тулысынча яраксызга әйләнгән булса.

6.3.3. Химик матдәләрнең булуы су объектлары суларындагы матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик гигиена концентрацияләреннән һәм рөхсәт ителгән якынча иң чик дәрәҗәләреннән, ГН 2.1.5.1315-03 һәм ГН 2.1.5.2307-07 расланган гигиена нормативларыннан артмаска тиеш.

6.3.4. Су объектларын саклау чараларын Россия Федерациясенең Су кодексы, Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары, санитария һәм экологик нормалар, шулай ук әлеге Нормативлар таләпләренә туры китереп карарга кирәк. Бу вакытта су объектларының пычрануын кисәтүне тәэмин итү, хуҗалык-эчәр су белән тәэмин итү, халыкның ял итүе, балыкчылык максатлары өчен кулланылган, шулай ук шәһәр чикләрендә, рекреация үзәкләрендә, шул исәптән санатор-курорт зоналарында урнашкан су объектларында пычратучы матдәләрнең иң чик концентрацияләрен үтәү кирәк.

6.3.5. Хуҗалык яки башка объектларны урнаштырганда, проектлаганда, файдаланууга тапшырганда һәм эксплуатацияләгәндә һәм су объектларының су сыйфатына йогынты ясарга мөмкин булган теләсә нинди эшләрне башкарганда, СанПиН 2.1.5.980-00 һәм СП 2.1.5.1059-01 билгеләгән нормативларны үтәү мәҗбүри.

6.3.6. Торак, җәмәгать-эшлекле, катнаш һәм рекреацион зоналарны агынты сулар чыгару урыннарына карата су объектлары агымыннан югарырак урнаштырырга кирәк.

6.3.7. Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану чыганаклары буларак кулланыла торган сусаклагычлар һәм аларның аскы агымнары эксплуатациясен сусаклагычларны проектлау, төзү һәм эксплуатацияләүгә санитар һәм экологик таләпләрне исәпкә алып башкарырга кирәк.

6.3.8. Су объектлары ярларында урнашкан ял зоналарында су саклау чаралары ГОСТ 17.1.5.02-80 таләпләренә җавап бирергә тиеш.

6.3.9. Табигый су ятмасын яки су агымын үзгәртү яки җиһазлау эшләре аның табигый килеп чыгышын саклау шарты белән башкарыла.

6.3.10. Предприятиеләр, склад хуҗалыклары, автохуҗалыклар һәм башка объектлар территориясеннән өслек сулары чистарту корылмаларында чистартылырга тиеш, нигездә, чистартылган суларны җитештерү ихтыяҗларына куллану белән.

6.3.11. Сулыкларга агынты һәм дренаж суларын ташлау тыела:

табигый дәвалау ресурслары булган;

аеруча саклана торган су объектларына кертелгән;

эчәргә яраклы һәм хуҗалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары чикләрендә урнашкан;

дәвалау-сәламәтләндерү урыннарының санитар (тау-санитар) саклау округларының I, II зоналары чикләрендә, туризм, спорт һәм халыкның массакүләм ял итү урыннарында урнашкан.

6.3.12. Эчәргә яраклы һәм хуҗалык-көнкүреш максатларында кулланыла торган су объектлары өчен СанПиН 2.1.4.1110-02 нигезендә санитар саклау зоналары билгеләнә. Санитар саклау зоналары территориясендә санитар төзекләндерү чаралары үткәрелергә тиеш. Җир асты суларын химик пычрану куркынычы тудыручы объектларны урнаштыру санитар саклау зонасының III поясы чикләрендә бары тик Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсенең нәтиҗәсе булган очракта гына су катламын пычранудан саклау буенча махсус чаралар үтәлгәндә рөхсәт ителә.

6.3.13. Яхшы гидрологик режимны саклау, санитар торышны яхшырту, өске су объектларын рациональ куллану өчен су саклау зоналары һәм яр буе саклау полосалары билгеләнә, алар чикләрендә хуҗалык куллануның махсус режимы

регламентлана. Гражданнарның су объектларына ирекле керүен тәэмин итү максатында яр буе полосасы билгеләнә.

6.3.14. Су саклау зоналары, яр буе саклау һәм яр полосаларының үлчәмнәре, шулай ук аларны саклау һәм рөхсәт ителгән хуҗалык куллану режимнары Россия Федерациясенең Су кодексы белән регламентлана.

6.3.15. Өске суларны пычранудан саклау СанПиН 2.1.5.980-00 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Җир асты суларын пычранудан саклау СП 2.1.5.1059-01 таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш.

6.4. ТУФРАКЛАРНЫ САКЛАУ

6.4.1. Туфракларны саклау таләпләре кеше сәламәтлегенә һәм яшәү шартларына пычранган туфракларның мөмкин булган йогынтысы булган территорияләргә куела һәм туфракларның үзенчәлекләрен, территориянең туфрак-климат үзенчәлекләрен, химик кушылмалар һәм элементларның фон күләмен исәпкә алып билгеләнә.

6.4.2. Туфракларның торышын бәяләү СанПиН 2.1.7.1287-03 таләпләренә туры китереп үткәрелә, нормативтан артык пычрану булган участокларны ачыклау максатыннан, аларны функциональ куллану төрләренә туры китереп санация үткәрүне таләп итә.

6.4.3. Туфракларда кеше өчен потенциаль куркыныч химик һәм биологик матдәләр, биологик һәм микробиологик организмнар, шулай ук радиация фоны дәрәҗәсе билгеләнгән ПДК (дәрәҗәләр) артмаска тиеш.

6.4.4. Туфракларның сыйфатына гигиеник таләпләр беренче чиратта мәктәпкәчә белем бирү һәм гомуми белем бирү оешмалары, спорт, уен, балалар мәйданчыклары, ял итү мәйданчыклары, рекреацион зоналар, эчәргә яраклы су чыганакларының санитар саклау зоналары, су саклау зоналары һәм яр буе саклау полосалары, санитар-саклау зоналары өчен билгеләнә.

6.4.5. Объектларны урнаштыру өчен мәйдан сайлау түбәндәгеләрне исәпкә алып үткәрелә:

туфракларның физик-химик үзлекләре, аларның составы;

табигый-климатик характеристикалар (җилләр розасы, явым-төшем күләме, температура режимы);

туфракларның ландшафт, геологик һәм гидрологик характеристикалары;

хуҗалык куллану төрләре.

6.4.6. Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсенең нәтиҗәсез төзелеш өчен җир участокларын бирү рөхсәт ителми.

6.4.7. Санитар-эпидемиологик яктан куркыныч дәрәҗәсе буенча торак пунктларның туфраклары пычрану дәрәҗәсенә карап 5 категориягә бүленә ала: чиста, рөхсәт ителгән, уртача куркыныч, куркыныч һәм бик куркыныч.

Химик һәм эпидемиологик күрсәткечләр буенча туфракларга таләпләр әлеге Нормативларның 6 кушымтасы 1 таблицасында күрсәтелгән.

6.4.8. Авыл хуҗалыгы кулланылышындагы туфраклар СанПиН 2.1.7.1287-03 буенча химик матдәләр белән пычрану дәрәҗәсенә карап түбәндәге категорияләргә бүленә ала: рөхсәт ителгән, уртача куркыныч, куркыныч һәм бик куркыныч (әлеге Нормативларның 6 кушымтасы 2 таблицасы).

Пычрану дәрәҗәсенә карап туфракларны куллану буенча тәкъдимнәр әлеге Нормативларның 6 кушымтасы 3 таблицасында китерелгән.

6.4.9. Туфракларны саклау чаралары һәр конкрет очракта, аларның пычрану категориясен исәпкә алып эшләнә һәм түбәндәгеләрне күздә тотарга тиеш:

махсус куллану режимнарын кертү;

максатчан билгеләнешне үзгәртү;

туфракларны рекультивацияләү һәм мелиорацияләү, уңдырышлылыкны торгызу.

6.4.10. Торак зоналарда, транспорт йогынтысы зоналарында, сәнәгать һәм көнкүреш калдыклары саклау урыннарында, санитар-саф зоналар территориясендә туфрак торышын мониторинглау башкарылырга тиеш. Мониторинг вакытында тикшеренүләр күләме һәм өйрәнелә торган күрсәткечләр исемлеге һәр конкрет очракта Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе белән килешеп, максатлар һәм бурычларны исәпкә алып билгеләнә.

Җирләрне деградациядән саклау, туфрак уңдырышлылыгын һәм пычранган территорияләрне торгызу максатында аларны әйләнештән чыгарып консервацияләү рөхсәт ителә.

6.4.11. Радиоактив һәм химик пычрануга дучар булган җирләрне куллану чикләнергә, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр категориясеннән чыгарылырга һәм аларны консервацияләү өчен запас җирләренә күчерелергә мөмкин. Андый җирләрдә авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү һәм сату тыела. Җирләрне консервацияләү тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

6.5. ШАУ-ШУМ ҺӘМ ВИБРАЦИЯДӘН САКЛАНУ

6.5.1. Азнакай шәһәрен планлаштыру һәм төзү рөхсәт ителгән шау-шум дәрәҗәләрен тәэмин итүне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

6.5.2. Нормалаштырылган территорияләр өчен рөхсәт ителгән шау-шум шартлары, төп тышкы шау-шум чыганакларының шау-шум характеристикалары, көтелгән шау-шум дәрәҗәләрен билгеләү тәртибе һәм аларны исәп нокталарында киметү таләпләре СП 51.13330.2011 буенча кабул ителергә тиеш.

Кешегә төрле территорияләрдә тавыш тәэсиренең максималь дәрәҗәләре 6 кушымтаның 4 таблицасында күрсәтелгән.

6.5.3. Тышкы тавыш чыганакларыннан саклау объектлары булып торак һәм җәмәгать биналарының бүлмәләре, торак төзелеш территорияләре, җитештерү предприятиеләренең эш урыннары тора.

6.5.4. Яңа проектлана торган аэродром яки вертодром янында урнашкан торак төзелеш территорияләрендә авиация тавышы дәрәҗәләре ГОСТ 22283-88 белән билгеләнгән кыйммәтләрдән артмаска тиеш.

6.5.5. Шәһәрне тавыштан саклау чараларын СП 51.13330.2011 таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

6.5.6. Инфратавыш - ишетелә торган (акустик) ешлыклар полосасыннан түбәнрәк ешлыктагы тавыш тирбәлешләре һәм дулкыннар - 20 Гц. Инфратавышның техноген чыганаклары булып түбәндәгеләр булырга мөмкин: секундына 20 циклдан ким ешлыкта эшләүче җиһазлар, транспорт, аэродинамик һәм бәрелешле эшчәнлекле сәнәгать корылмалары, су асты һәм җир асты шартлаулары һ.б.

Инфратавышның рөхсәт ителгән кыйммәтләре СН 2.2.4/2.1.8.583-96 белән регламентлана һәм 6 кушымтаның 5 таблицасында китерелгән.

6.5.7. Инфразвукка каршы көрәшнең иң нәтиҗәле ысулы - технологик җиһазларның эш режимнарын үзгәртү, аэродинамик процессларның интенсивлыгын киметү (транспорт тизлекләрен чикләү, җылылык электр станцияләренең пар чыгару системаларын чикләү һ.б.) аша аның чыганагында киметү. Инфразвукның таралу юлы буенча киметү интерференция тибындагы тавыш баскычларын куллану белән мөмкин.

6.5.8. Шәһәрдә яңа төзелеш һәм реконструкция территорияләре СН 2.2.4/2.1.8.566-96 таләпләре белән регламентланган вибрация параметрлары буенча бәяләнергә тиеш.

6.5.9. Торак һәм җәмәгать биналарында, торак төзелеш территориясендә вибрация чыганаклары инженер челтәрләре һәм корылмалар, җитештерү предприятиеләре җайланмалары һәм җиһазлары, эшләгәндә зур динамик йөкләнешләр тудыручы транспорт чаралары, шулай ук сейсмик активлык булырга мөмкин. Вибрацияләр тавыш

барлыкка килү сәбәбе булырга мөмкин.

Торак һәм җәмәгать биналарында, торак төзелеш территориясендә, эш урыннарында вибрация дәрәҗәсе гамәлдәге норматив документлар белән билгеләнгән кыйммәтләрдән артмаска тиеш.

6.5.10. Вибрациядән саклану чаралары түбәндәгеләрне күздә тота:

вибрация чыганакларыннан биналар һәм корылмаларны ераклаштыру;

биналар һәм корылмалар проектлаганда вибрациядән саклану ысулларын куллану;

вибрация чыганагы тудырган динамик йөкләнешләрне киметү чаралары.

6.6. ЭЛЕКТРОМАГНИТ КЫРЛАРДАН САКЛАНУ

6.6.1. Шәһәр территорияларын электромагнит кырлары тәэсиреннән саклау өчен, шулай ук электромагнит нурланышларның санитар-саклау зоналарының зурлыкларын билгеләгәндә гамәлдәге норматив документларга таянырга кирәк. Радиотехник тапшыру объектлары өчен санитар-саклау зоналарының зурлыгын билгеләү радиочастот диапазонындагы электромагнит нурланышлар буенча гамәлдәге нормаларга һәм радиочастот интенсивлыгын исәпләү методикаларына туры китереп башкарыла.

6.6.2. Электромагнит кырлардан, нурланышлардан һәм нурланулардан саклау буенча махсус таләпләр түбәндәгеләр өчен билгеләнә:

барлык төр стационар радиотехник объектлар (радиоүзәкләр, радио һәм телевизион станцияләр, радиолокация һәм радиорелеион станцияләр һ.б. кертеп);

сәнәгать генераторлары, югары көчәнешле ВЛ һәм электромагнит энергиясен нурлаучы башка объектлар;

күзәнәкле элемтә системалары элементлары һәм башка төр хәрәкәтле элемтәләр.

6.6.3. Тапшыручы радиотехник объектлар (алга таба - ПРТО) тарафыннан селитеб территориядә, күпләп ял итү урыннарында, торак, җәмәгать һәм җитештерү биналары эчендә, тышкы радиочастот диапазонындагы электромагнит кыр тәэсиренә дучар булган урыннарда тудырылган электромагнит кыр дәрәҗәләре СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03, СанПиН 2.1.8/2.2.4.1190-03, СанПиН 2.1.2.2645-10 тарафыннан билгеләнгән һәм әлеге Нормативларның 6 кушымтасы N 6 таблицасында китерелгән ПДУдан артып китмәскә тиеш, икенчел нурланышны исәпкә алып.

6.6.4. 3 - 30 МГц диапазоны радиолюбитель радиостанция антенналары һәм 26,5 - 27,5 МГц гражданлык диапазоны радиостанцияләре СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03 таләпләренә туры китереп урнаштырыла.

6.6.5. Халыкны ПРТО антенналары тудырган электромагнит кырлар тәэсиреннән саклау максатыннан санитар-саф зоналар һәм төзелешне чикләү зоналары ПРТО-ның перспектив үсешен исәпкә алып билгеләнә (бер стационар радиостанцияне бинадан тыш 10 Вттан артык булмаган эффектив нурланыш көче белән урнаштыру очракларыннан тыш).

Санитар-саф зона чикләре җир өслегеннән 2 метр биеклектә, әлеге Нормативларның 6 кушымтасы N 6 таблицасында күрсәтелгән ПДУ буенча билгеләнә.

6.6.6. Төзелешне чикләү зонасы җир өслегеннән 2 метрдан артык биеклектә электромагнит кырлар дәрәҗәләре ПДУ-дан артып киткән территорияне тәшкил итә. Төзелешне чикләү зонасының тышкы чикләре перспектив төзелеш биналарының максималь биеклеге буенча, өске кат биеклегендә электромагнит кырлар дәрәҗәсе ПДУ-дан артмаган урыннарда билгеләнә.

6.6.7. 100 кВттан артык тапшыручы көче булган ПРТО өчен, торак төзелеш территориясендә урнашкан, санитар-саф зона чикләре Россия Федерациясенең Баш дәүләт санитар табибы яки аның урынбасары карары белән билгеләнә.

6.6.8. Санитария-сафлау зонасы һәм төзелешне чикләү зонасы торак төзелеше һәм әйләнә-тирә мохит сыйфатының нормалаштырылган күрсәткечләре булган башка объектлар өчен кулланыла алмый, шулай ук предприятие өчен резерв территорияләре

итеп каралырга һәм сәнәгать мәйданын киңәйтү өчен кулланыла алмый.

6.6.9. Халыкны ВЛ тудырган электр кыры тәэсиреннән саклау максатыннан, СанПиН 2.2.1./2.1.1.1200-03 таләпләренә туры китереп санитар аралар билгеләнә. ГОСТ 12.1.051-90 буенча ВЛ өчен саклау зоналары да билгеләнә.

6.6.10. Электромагнит кырлар, нурланышлар һәм нурланулардан халыкны саклау чаралары түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

электромагнит кыр чыганакларын акыллы урнаштыру һәм саклау чараларын куллану;

тапшыргычлар һәм антенналарның нурланыш куәтен киметү;

нурланыш чыганакларына, шул исәптән икенчел нурланышка (челтәрләргә, биналарның конструкцияләренә, коммуникацияләргә) керүне чикләү;

югары көчәнешле ВЛдан санитар аралар урнаштыру.

6.7. РАДИАЦИОН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫК

6.7.1. Шәһәр территориясендә радиацион куркынычсызлыкны тәэмин итү таләпләре 1996 елның 9 гыйнварындагы N 3-ФЗ "Халыкның радиацион куркынычсызлыгы турында" Федераль законы, СанПиН 2.6.1.2523-09 (НРБ-99/2009), СП 2.6.1.2612-10 (ОСПОРБ-99/2010) белән билгеләнә һәм көйләнгән табигый нурланыш чыганакларына тарала: радон изотоплары һәм аларның таркалган продуктлары биналар һавасында, төзелеш материалларында булган табигый радионуклидларның гамма-нурланышы, эчәргә яраклы суда, ашламаларда һәм файдалы казылмаларда табигый радионуклидлар.

6.7.2. Халыкның радиацион куркынычсызлыгы түбәндәгеләр белән тәэмин ителә:

радиацион контроль һәм радиацион хәл турында мәгълүмат системасын оештыру;

халыкны радиацион яклау чараларын планлаштыру һәм үткәрүнең нәтиҗәлелеге, шулай ук гадәти шартларда һәм радиацион авария очрагында әйләнә-тирә мохит компонентларын яклау.

6.7.3. Азнакай шәһәре территорияләрен төзелеш өчен бүлеп бирү алдыннан, радиацион хәлне СП 2.6.1.2612-10 (ОСПОРБ-99/2010), СанПиН 2.6.1.2800-10 һәм СП 11-102-97 таләпләренә туры китереп бәяләү кирәк.

6.7.4. Торак һәм җәмәгать биналары төзелеше өчен территория участокларын сайлаганда, гамма-нурланышның эквивалент доза куәте 0,3 мкЗв/сәгатьтән кимрәк булган һәм җир өслегеннән радон агымы тыгызлыгы 80 мБк/(кв. метр-с)тан артмаган участоклар сайлана. Производство биналары һәм корылмалары урнаштыру өчен территория участокларын сайлаганда, гамма-нурланышның эквивалент доза куәте 0,6 мкЗв/сәгатьтән артмаган, ә җир өслегеннән радон агымы тыгызлыгы төзелеш контуры чикләрендә 250 мБк/(кв. метр-с)тан кимрәк булган участоклар сайлана. Әгәр күрсәтелгән параметрлар артып китсә, проектта бинаны югары дәрәҗәдәге гамма-нурланыш һәм радоннан саклау системасы каралырга тиеш.

6.7.5. Радиоактив пычранулар ачыкланган төзелеш участоклары инженер әзерлек барышында дезактивациягә (радиацион реабилитациягә) дучар ителергә тиеш.

6.7.6. Радиацион объект урнаштыру урынын сайлаганда, объектның категориясен, аның халык һәм әйләнә-тирә мохит өчен потенциаль радиацион, химик һәм янгын куркынычын исәпкә алу кирәк. Яңадан төзелә торган объект мәйданы төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, проектлау нормалары һәм СП 2.6.1.2612-10 таләпләренә туры килергә тиеш.

6.7.7. Ионлаштыручы нурланыш объектыннан сакланууны проектлаганда, объект территориясеннән тыш халык өчен эквивалент доза куәте 0,06 мкЗв/сәг артып китмәскә тиеш, ә персонал һәм халык өчен объектның биналарында һәм территориясендә бу Нормативларның 6 кушымтасы 7 таблицасына туры китереп билгеләнә.

6.8. МИКРОКЛИМАТНЫ РЕГУЛЯЦИЯЛӘҮ

6.8.1. Азнакай шәһәре территорияләрен планлаштырганда һәм төзегәндә, проектлана торган биналар өчен яктырту климат коэффициентының кыйммәтләрен һәм яктырту тишекләренең горизонт якларына юнәлешен 72 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

72 нче таблица

ЯКТЫЛЫК АЧЫЛЫШЛАРНЫҢ ГОРИЗОНТ ЯКЛАРЫНА ЮНӘЛЕШЕ ҺӘМ МӘГЪНӘЛӘРЕ
ПРОЕКТЛАНГАН БИНАЛАР ӨЧЕН ЯКТЫЛЫК КЛИМАТЫ КОЭФФИЦИЕНТЫ

Яктылык үтү урыннары	Яктылык үтү урыннарының горизонт якларына юнәлеше	Яктылык климаты коэффициенты
Биналарның тышкы диварларында	К, ТК, ТК, К, К, КТ, КТ, К	1
Турыпочмаклы һәм трапециясыман фонарьларда	К - К, К - К, КК - КК, КК - КК	1
"Шед" тибындагы фонарьларда	С	1
Зенит фонарьларында	-	1
Искәрмә: 1. Т - төньяк; ТК - төньяк-көнчыгыш; ТК - төньяк-көнбатыш; К - көнчыгыш; Б - көнбатыш; Т - К - төньяк - көньяк; К - Б - көнчыгыш - көнбатыш; К - көньяк; КК - көньяк-көнчыгыш; КБ - көньяк-көнбатыш. 2. Дәвалау учреждениеләрендә яктыртылыш тишекләренең яклар буенча юнәлешен СП 118.13330.2016 буенча кабул итәргә кирәк.		

6.8.2. Биналар һәм территорияләрнең кояш нурлары белән яктыртылу дәвамлылыгын исәпләү, билгеләнгән тәртиптә расланган кояш нурлары графиклары буенча, СанПиН 2.2.1/2.1.1.1076-01 таләпләренә туры китереп башкарыла.

Инсоляция дәвамлылыгы түбәндәге документларда көйләнә:

торак биналарда;

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын планлаштырып урнаштыру зонасы

гомуми белем бирү оешмаларында, балаларга өстәмә белем бирү оешмаларында, һөнәри белем бирү оешмаларында, интернат мәктәпләрендә, балалар йортларында һ.б.;

дәвалау-профилактика, санатор-сауыктыру һәм курорт учреждениеләрендә;

социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрендә (инвалидлар һәм картлар өчен интернат йортларында һ.б.).

6.8.3. Торак һәм җәмәгать биналары өчен өзлексез инсоляция дәвамлылыгы биналарның төре һәм функциональ билгеләнеше, шәһәрнең планлаштыру зоналарына карап дифференциацияләнә һәм 22 марттан 22 сентябрьгә кадәр көненә кимендә 2,0 сәгать булырга тиеш.

6.8.4. Торак биналарда инсоляция дәвамлылыгы 1 - 3 бүлмәле фатирларда кимендә бер бүлмәдә һәм 4 һәм аннан күбрәк бүлмәле фатирларда кимендә ике бүлмәдә тәэмин ителергә тиеш. Инсоляция дәвамлылыгының өзеклеге рөхсәт ителә, бу очракта бер период кимендә 1,0 сәгать булырга тиеш. Шул ук вакытта

нормалаштырылган инсоляциянең гомуми дәвамлылыгы 0,5 сәгатькә артырга тиеш.

6.8.5. Инсоляция дәвамлылыгын 2 - 3 бүлмәле фатирларда, кимендә 2 бүлмә инсоляцияләнгәндә, һәм күп бүлмәле фатирларда (4 һәм аннан күбрәк бүлмә), кимендә 3 бүлмә инсоляцияләнгәндә, шулай ук аеруча катлаулы шәһәр төзелеше шартларында төзелеш урнашканда 0,5 сәгатькә киметү рөхсәт ителә.

6.8.6. Балалар уен мәйданчыклары, торак биналарның спорт мәйданчыклары, мәктәпкәчә оешмаларның төркем мәйданчыклары, спорт зонасы, гомуми белем бирү оешмалары һәм интернат оешмаларының ял зоналары, стационар тибындагы дәвалау-профилактика учреждениеләренең ял зоналарында инсоляция озынлыгы участок мәйданының 50 процентында кимендә 3 сәгать булырга тиеш.

6.8.7. Инсоляциянең артык җылылык тәэсирен чикләү таләпләре аерым фатирларның торак бүлмәләренә яки коммуналь фатирларның бүлмәләренә, гомуми белем бирү оешмаларының, интернат оешмаларының һәм башка урта махсус уку йортларының уку бүлмәләренә, дәвалау-профилактика, санатор-сауыктыру һәм социаль тәэмин итү учреждениеләренә, көньяк-көнбатыш һәм көнбатыш якка караган яктырту тишекләре булганнарга кагыла.

6.8.8. Җәйге вакытта инсоляциянең артык җылылык тәэсирен чикләү биналарның тиешле планировкасы һәм ориентациясе, территорияләрне төзекләндерү белән тәэмин ителергә тиеш, әгәр дә биналарның кояштан саклануын тәэмин итү мөмкин булмаса, конструктив һәм техник кояштан саклану чаралары каралырга тиеш. Территорияләрнең җылылык тәэсирен чикләү биналардан күләгәләү, махсус күләгәләү җайланмалары һәм рациональ яшелләндерү белән тәэмин ителергә тиеш.

6.8.9. Инсоляциянең артык җылылык тәэсирен чикләү чаралары бүлмәләрнең табигый яктырту нормаларын бозуга китерергә тиеш түгел.

6.9. ҖИТЕШТЕРҮ ҺӘМ КУЛЛАНУ КАЛДЫКЛАРЫ БЕЛӘН ЭШ ИТҮ

6.9.1. Азнакай шәһәре территориясын планлаштырганда һәм төзегәндә, җитештерү һәм куллану калдыклары белән әйләнә-тирә мохитне пычратуны булдырмау чараларын карарга кирәк.

6.9.2. Шәһәр территориясендә барлыкка килгән калдыкларны җыю, чыгару системасын оештыру Азнакай шәһәренең санитар чистартуның гомуми схемасына һәм Азнакай шәһәрен төзекләндерү кагыйдәләренә туры китереп каралырга тиеш.

6.9.3. Проект документациясен эшләгәндә түбәндәгеләр үткәрелергә тиеш:

җитештерү һәм куллану калдыкларының барлыкка килүен, җыелуын, кулланылуын, зарарсызландырылуын, ташылуын анализлау, шул исәптән калдыкларның иң куркыныч чыганакларын һәм оештырылмаган чүплекләрне ачыклау;

калдыкларның барлыкка килү күләмен киметү өлкәсендә потенциалны бәяләү;

төзелеш һәм проектны эксплуатацияләү чорына калдыкларның барлыкка килү һәм эшкәртү, чыгару күләмен фаразлау.

6.10. ҮСЕМЛЕК ҺӘМ ХАЙВАН ДӨНЬЯСЫН САКЛАУ

6.10.1. 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы "Әйләнә-тирә мохитне саклау турында" Федераль законга ярашлы рәвештә, шәһәрнең яшел фонды саклау системасы, экологик хәлне нормальләштерү һәм уңайлы әйләнә-тирә мохит булдыру өчен кирәкле чараларны тәэмин итә.

6.10.2. Яңа проектлау һәм булган төзелешне реконструкцияләү заманча торышны бәяләүне һәм булган яшел үсентеләрне максималь саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш. Бер үк вакытта Азнакай шәһәре яшел үсентеләрен булдыру, саклау һәм карау кагыйдәләре таләпләре үтәлергә тиеш.

6.10.3. Фәнни һәм хуҗалык ягыннан кыйммәтле үсемлек дөньясы объектларын

саклау максатында аеруча саклана торган табигать территорияләре һәм акваторияләр бүленеп бирелергә мөмкин, алар өчен махсус саклау режимы билгеләнә.

6.10.4. 1995 елның 24 апрелендәге N 52-ФЗ "Җәнлекләр дөньясы турында" Федераль закон таләпләренә ярашлы рәвештә объектларны урнаштыру, проектлау һәм төзү, шулай ук башка төр хуҗалык эшчәнлеген башкару вакытында җәнлекләр дөньясы объектларының яшәү тирәлеген һәм аларның үрчү, туклану, ял итү һәм миграция юллары шартларын саклау, шулай ук территорияләр һәм акваторияләрнең саклау участокларының кагылгысызлыгын тәэмин итү чаралары каралырга һәм үткәрелергә тиеш.

6.10.5. Сирәк, юкка чыгу куркынычы астында булган һәм хуҗалык һәм фәнни яктан кыйммәтле хайваннар дөньясы объектларының яшәү урыннарын саклау максатыннан, аларның тормыш цикларын (үрчү, яшьләрне үстерү, туклану, ял, миграция һәм башкалар) тормышка ашыру өчен кирәкле территорияләр һәм акваторияләрнең саклау участоклары бүленә. Территорияләр һәм акваторияләрнең саклау участокларында хайваннар дөньясы объектларының тормыш цикларын бозучы аерым хуҗалык эшчәнлеге төрләре тыела яки аларны үткәрү вакыты һәм технологияләре регламентлана.

1) махсус сакланылучы табигать территорияләре;

6.11.1. Махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, дәүләт хакимияте органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге участоклары.

6.11.2. Махсус сакланылучы табигать территорияләренең категорияләре, төрләре, шулай ук махсус саклау режимнары 1995 елның 14 марты N 33-ФЗ "Махсус сакланылучы табигать территорияләре турында" Федераль законы һәм Татарстан Республикасы Экологик кодексы таләпләренә туры китереп билгеләнә.

6.11.3. Аеруча сакланучы табигать территорияларының үзенчәлекләрен һәм аларда урнашкан табигатьне саклау учреждениеләренең статусын исәпкә алып, әлеге территорияләрнең категорияләре аерыла: дәүләт табигать заповедниклары; милли парклар; дәүләт табигать заказниклары; табигать һәйкәлләре.

6.11.4. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органы законнарга ярашлы рәвештә башка махсус саклана торган табигать территорияләре категорияләрен дә билгели ала.

6.11.5. Аеруча сакланучы табигать территорияларында планлаштырылган хуҗалык яки башка эшчәнлек территориянең статусы һәм аерым саклау режимнары белән туры килүче рәвештә башкарыла.

6.11.6. Аеруча сакланучы табигать территорияларын начар антропоген йогынтылардан саклау максатыннан, аларга якын җир һәм су киңлекләрендә табигатьне саклау законнары таләпләренә туры китереп, хуҗалык эшчәнлеге көйләнгән режимлы саклау зоналары булдырылырга мөмкин.

Саклау зоналары территорияларында хуҗалык һәм шәһәр төзелеше эшчәнлегенә чикләүләр куела, алар табигый комплексларга һәм аеруча саклана торган табигый территория объектларына тискәре йогынтыны киметүне тәэмин итә.

Азнакай шәһәре аеруча сакланучы табигать территорияләренең махсус саклау режимнары турында мәгълүмат 73 нче таблицада күрсәтелгән.

73 нче таблица

МӨХӘФӘЗӘЛӘНҮЧЕ МӘХСУС САКЛАУ РЕЖИМНАРЫ ТУРЫНДА МӘГЪЛҮМАТ АЗНАКАЙ ШӘҺӘРЕНЕҢ ТАБИГЫЙ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ

Махсус сакланылучы табигать территорияләре категорияләре	Махсус саклау режимы
Табигать һәйкәле төбәк әһәмиятендәге «Стерля елгасы»	Табигать һәйкәле территориясын куллану режимы Федераль закон «Аеруча сакланучы табигать территорияләры турында» № 33-ФЗ 14.03.1995 ел, РФ Табигать министрлыгының 14.12.1992 ел №33 «Дәүләт табигать заказниклары һәм табигать һәйкәлләре турында Типик положениеләрне раслау турында» боерыгы белән көйләнә. 1. Табигать һәйкәле урнашкан территорияләрдә һәм аның саклау зонасы чикләрендә табигать һәйкәлләренең сакланышын бозучы теләсә нинди эшчәнлек тыела. 2. Табигать һәйкәле урнашкан җир участокларының хуҗалары, ияләре һәм кулланучылары табигать һәйкәленең махсус саклау режимын тәэмин итү буенча йөкләмәләрне үз өстенә алалар. 3. Табигать һәйкәле һәм аның саклау зоналары җирлектә чикләренең периметры буенча кисәтү һәм мәгълүмат билгеләре белән билгеләнә. Бу билгеләрнең мәгълүмат эчтәлеге әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә махсус вәкаләтле дәүләт органнары белән килештерелә. 4. Табигать һәйкәлен куллану түбәндәге максатларда рөхсәт ителә: - фәнни (әйләнә-тирә табигать мохитенең торышын мониторинглау, табигать экосистемаларының һәм аларның компонентларының эшләвен һәм үсешен өйрәнү һ.б.); - экологик-агарту (укыту-тану экскурсияләре үткәрү, экологик укыту сукмакларын оештыру һәм җиһазлау, видеофильмнар төшерү, слайдлар, буклетлар чыгару максатыннан фотога төшерү һ.б.); - рекреацион (транзит йөрүләр); - табигатьне саклау (тере организмнарның генофондын саклау, сирәк һәм юкка чыга торган үсемлекләр һәм хайваннар төрләренең яшәү шартларын тәэмин итү һ.б.); - башка, шул исәптән җитештерү максатларында, әгәр алар әлеге табигать объектларын һәм комплексларын табигать һәйкәлләре дип игълан итү бурычларына һәм аларга карата билгеләнгән саклау режимына каршы килмәсә. 5. Һәр табигать һәйкәленең рөхсәт ителгән куллану төрләре аның характерына һәм хәленә карап билгеләнә һәм һәйкәл паспортына күрсәтелә. Һәйкәлне саклау режимы аның рөхсәт ителгән куллану төрләре өчен сезонлы һәм башка чикләүләрне күздә тота ала.
Табигать һәйкәле су саклау зонасы «Стерля елгасы»	Табигать һәйкәле саклау зонасы чикләрендә су саклау зоналарын закон белән билгеләнгән тәртиптә кулланууны үтәү кирәк (Россия Федерациясенең Су кодексы). Су саклау зоналары чикләрендә түбәндәгеләр **тыела**: – туфракларны ашлау өчен агынты суларны куллану; – зиратлар, малларны күмү урыннары, җитештерү һәм куллану калдыкларын күмү урыннары, радиоактив, химик, шартлаткыч, агулы, агуландыручы һәм зәһәр матдәләр урнаштыру;

	– үсемлекләргә зыян китерүчеләр һәм авырулар белән көрәшү өчен авиация чараларын гамәлгә ашыру; – транспорт чараларының (махсус транспорт чараларыннан тыш) хәрәкәте һәм туктап торуы, моңа юлларда һәм каты өслекле махсус җиһазландырылган урыннарда аларның хәрәкәте һәм туктап торулары керми. Су саклау зоналары чикләрендә, су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм сулыкларны саегудан саклауны тәэмин итә торган корылмалар белән су кануннарына һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге кануннарга ярашлы рәвештә, мондый объектларны проектлау, төзү, реконструкцияләү, эксплуатациягә кертү һәм хуҗалык һәм башка объектларны эксплуатацияләү **рөхсәт ителә**.

6.12. ТАРИХ ҺӘМ МӘДӘНИЯТ ҺӘЙКӘЛЛӘРЕН САКЛАУ

Гомуми таләпләр

6.12.1. Тарихи-мәдәни билгеләнештәге җирләр категорияләре һәм аларны куллану режимнары Россия Федерациясенең Җир кодексының 99 статьясы таләпләренә ярашлы билгеләнә.

6.12.2. Мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) җирләрендә эшчәнлекне көйләү 2002 елның 25 июнендә кабул ителгән N 73-ФЗ "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында" Федераль законы, 2005 елның 1 апрелендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Законы N 60-ЗРТ "Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында" һәм алар нигезендә чыгарылган норматив хокукый актлар таләпләренә ярашлы башкарыла.

6.12.3. Хәрби һәм гражданлык җирләү җирләрендә эшчәнлекне көйләү 1996 елның 12 гыйнварындагы N 8-ФЗ "Җирләү һәм җирләү эше турында" Федераль законы, 1993 елның 14 гыйнварындагы N 4292-1 "Ватанны саклау вакытында һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" Россия Федерациясе законы, әлеге Нормативларның "Махсус билгеләнештәге зоналар" бүлеге таләпләренә туры китереп, әгәр җирләүләр мәдәни мирас объектлары булып саналса, 2002 елның 25 июнендәге N 73-ФЗ "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында" Федераль законы таләпләрен исәпкә алып башкарыла.

МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫН САКЛАУ

6.12.4. "Мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау" бүлеге территориаль планлаштыру документларын (генераль план) эшләүгә кадәр (яки эшләү барышында) мәдәни мирас объектларын ачыклау, исәпкә алу, өйрәнү, аларны җимерүне яки зыян китерүне булдырмау, мәдәни мирас объектларын саклау һәм куллануны контрольдә тоту максатыннан эшләнә. Мәдәни мирас объектларын саклау таләпләре шәһәр төзелеше регламентларына һәм проект документациясенә кертелә.

6.12.5. Мәдәни мирас объектының тарихи тирәлегендә сакланышын тәэмин итү максатында аның белән бәйле территориядә мәдәни мирас объектының саклау зоналары билгеләнә: саклау зонасы, төзелеш һәм хуҗалык эшчәнлеген көйләү зонасы, сакланучы табигый ландшафт зонасы. Шәһәр төзелеше һәм табигый-ландшафт ситуациясенә карап, мәдәни мирас объекты барлык аталган зоналарга яки аларның кайберләренә генә ия булырга мөмкин.

Мәдәни мирас объектларының саклау зоналарын эшләү дәүләт тарафыннан мәдәни мирас объектларын саклау чарасы булып тора.

6.12.6. Мәдәни мирас объектының саклау зоналарының кирәкле составы мәдәни мирас объектының саклау зоналары проекты белән билгеләнә.

Мәдәни мирас объектының саклау зоналары проекты - шәһәрнең территориаль планлаштыру (генераль план) документының бер өлеше.

Саклау зоналары проекты саклау зоналарының чикләрен, мәдәни мирас объектлары территориясенең чикләрен, җирләрне куллану режимнарын һәм әлеге зоналар чикләрендә шәһәр төзелеше регламентларын билгели.

Искәрмә:

1. Мәдәни мирас объектының саклау зоналары проектын эшләү табигый, тарихи-архитектур, тарихи-шәһәр төзелеше, архив һәм башка тикшеренүләргә нигезләнә, аларның нәтиҗәләре мәдәни мирас объектының саклау зоналары проектының мәҗбүри состав өлеше булган тарихи-мәдәни терәк план документлары комплексында теркәлә.

2. Мәдәни мирас объектының саклау зоналары проекты дәүләт тарихи-мәдәни экспертизага җибәрелә.

3. Саклау зоналарының территория чикләре булган һәм (яки) булган җир биләмәләре һәм җир кулланулары чикләре белән туры килмәскә мөмкин.

6.12.7. Җирләрне куллану режимнары һәм шәһәр төзелеше регламентлары тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау зоналары чикләрендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген гамәлгә ашырганда планлаштыру, төзелеш, композиция, табигый ландшафт, биналар һәм корылмаларның күләм-пространство структурасын, масштаб, стиль, материаллар, төс һәм декоратив элементлар белән берләштерелгән, табигый һәм кеше тарафыннан булдырылган тирәлек белән чагыштыруны тәэмин итәргә тиеш.

6.12.8. Җирләрне куллану режимнары һәм шәһәр төзелеше регламентларын билгеләнгән саклау зоналары чикләрендә үтәү шәһәр төзелеше һәм хуҗалык эшчәнлеген гамәлгә ашырганда мәҗбүри. Җирләрне куллану режимнары һәм шәһәр төзелеше регламентлары турында мәгълүмат шәһәр төзелеше кагыйдәләренә кертелә. Мәдәни мирас объектының саклау зоналары булуы турында мәгълүмат Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының Бердәм дәүләт реестрына, дәүләт шәһәр төзелеше кадастрына һәм дәүләт җир кадастрына кертелә.

Искәрмә:

Саклау зоналары чикләрендә тарихи-мәдәни кыйммәткә ия объектлар ачыклану һәм ачыкланган мәдәни мирас объектлары мәдәни мирас объектларының Бердәм дәүләт реестрына кертелү белән, мәдәни мирас объектларының саклау зоналары проекты төзәтүгә дучар ителә.

6.12.9. Мәдәни мирас объектының саклау зоналарының чикләре (Россия Федерациясе халыкларының аеруча кыйммәтле мәдәни мирас объектларының саклау зоналары һәм Бөтендөнья мирас исемлегенә кертелгән мәдәни мирас объектларының саклау зоналары чикләреннән тыш), шулай ук җирләрне куллану режимнары һәм шәһәр төзелеше кагыйдәләре мәдәни мирас объектының саклау зоналары проекты нигезендә раслана:

федераль әһәмияткә ия мәдәни мирас объектларына карата - Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан федераль мәдәни мирас объектларын саклау органы белән килешеп;

региональ һәм җирле (муниципаль) әһәмияткә ия мәдәни мирас объектларына карата - Татарстан Республикасы Законы "Мәдәни һәм тарихи кыйммәтләрне саклау һәм куллану турында" билгеләнгән тәртиптә.

6.12.10. Тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау зоналары чикләрендә җир төзү, җир эшләре, төзелеш, мелиорация, хуҗалык һәм башка эшләр башкару тыела, әлеге һәйкәлне саклау эшләреннән һәм һәйкәлнең яки ансамбльнең бөтенлеген бозмый торган һәм аларга зыян китерү, җимерү яки юк итү куркынычы тудырмый торган билгеләнгән төрдәге хуҗалык эшчәнлегеннән тыш.

6.12.11. Истәлек яки ансамбльне һәм (яки) аларның территорияларын саклау

эшләрен башкару проектлары, шул исәптән җир төзү, җир эшләре, төзелеш, мелиорация, хуҗалык һәм башка эшләр мәдәни мирас объекты территориясендә һәм тарих һәм мәдәният истәлекләрен саклау зоналарында, мәдәни мирас объектларын саклау буенча тиешле органнар белән килештерелергә тиеш.

Күрсәтелгән эшләрне башкарганда, хуҗалык үзләштерүгә тиешле территориядә мәдәни мирас объекты билгеләре булган объектларның (реестрга кертелгән яки ачыкланган) булмавы турында дәүләт тарихи-мәдәни экспертиза нәтиҗәсе булу мәҗбүри, ә эшләрне башкару проектларында төзелеш барышында әлеге объектларның сакланышын тәэмин итү бүлекләре, дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасы һәм дәүләт экологик экспертизасы уңай нәтиҗәләр алган булырга тиеш.

6.12.12. Мәдәни мирас объектларында мәдәни мирас объектының физик сакланышын тәэмин итүгә юнәлдерелгән ремонт-реставрация эшләре рөхсәт ителә, шул исәптән: мәдәни мирас объектын консервацияләү, истәлекне ремонтлау, истәлек яки ансамбльне реставрацияләү, мәдәни мирас объектын заманча куллану өчен яраклаштыру, шулай ук фәнни-тикшеренү, эзләнү, проектлау һәм җитештерү эшләре, фәнни-методик җитәкчелек, техник һәм авторлык күзәтүе.

Искәрмә:

Искиткеч очракларда археологик мирас объектының сакланuы дип, билгеләнгән тәртиптә башкарылган, археологик табылдыкларны казылмалардан тулысынча яки өлешчә алу белән коткару археологик кыр эшләре аңлашыла.

Объектның аерым тарихи, архитектур, фәнни, сәнгати, шәһәр төзелеше, эстетик яки башка әһәмияте булган очракта һәм аны яңадан торгызу өчен кирәкле җитәрлек фәнни мәгълүматлар булганда, югалган мәдәни мирас объектын яңадан торгызу (искиткеч очракларда) рөхсәт ителә, бу аның реставрациясе аша башкарыла.

6.12.13. Физик һәм юридик затлар мәдәни мирас объекты территориясендә хуҗалык эшчәнлеген башкару, аның җир участогын (яки су объекты участогын) куллану хокукына ия һәм әлеге территорияне куллану режимын һәм 2002 елның 25 июнендә кабул ителгән N 73-ФЗ "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында" Федераль законы, Россия Федерациясенең җир законнары һәм 2005 елның 1 апрелендә кабул ителгән N 60-ЗРТ "Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында" Законы белән билгеләнгән таләпләрне үтәргә тиеш.

6.12.14. Мәдәни мирас объектлары (объект хуҗасының теләге буенча) төрле максатларда кулланылырга мөмкин, әгәр бу күрсәтелгән объектларның хәлен начарлатмый, әйләнә-тирә тарихи-мәдәни мохиткә зыян китерми, шулай ук башка кешеләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмый. Бу очракта түбәндәге таләпләрне үтәү мәҗбүри:

тарихи-мәдәни мирас җирләрен тоту режимы;

объектның реестрга кертелүенә нигез булып торган үзенчәлекләренә туры килгән рәвештә тышкы кыяфәте һәм интерьерын үзгәртмәү;

2002 елның 25 июнендә кабул ителгән N 73-ФЗ "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында" Федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә мәдәни мирас объектында яки аның җир участогында проектлау һәм эшләр башкаруны килештерү;

мәдәни мирас объектларын саклау органнары белән килештереп билгеләнгән объектка керү шартларын тәэмин итү.

Искәрмә:

Федераль милеккә кергән һәм реестрга кертелгән мәдәни мирас объектына яки археологик мирас объекты урнашкан участокка карата, әлеге объектны саклау һәм куллану, шулай ук гражданнарның законлы мәнфәгатьләрен тәэмин итү максатында, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан әлеге объектны куллану чикләүләре билгеләнергә мөмкин, бу чикләүләр әлеге чикләүләрне кертүгә нигез булып торган

шартлар тулысынча бетерелгәнгә кадәр гамәлдә булачак.

6.12.15. Мәдәни мирас объектын һәм аның территориясен куллану тыела:

шартлаткыч һәм утка куркынычлы материаллар өчен складлар һәм җитештерү урыннары,

мәдәни мирас объектларының интерьерларын, фасадларын һәм территорияләрен, әйләнә-тирә табигать мохитен пычратучы материаллар өчен складлар һәм җитештерү урыннары,

зарарлы пар һәм газсыман матдәләр чыгару мөмкинлеге булган материаллар өчен складлар һәм җитештерү урыннары,

бөртекле, яшелчә, терлекчелек продуктлары өчен саклагычлар һәм җитештерү урыннары, шулай ук хуҗалык максатларында хайваннар тоту өчен биналар,

транспорт чаралары, авыл хуҗалыгы һәм башка үзйөрешле машиналар өчен гаражлар һәм тукталыш урыннары,

мәдәни мирас объектларының конструкцияләренә динамик һәм вибрацион йогынты ясый торган станоклар, җайланмалар һәм башка механик двигательләр белән җиһазландырылган җитештерү урыннары,

һәйкәл өчен уңайсыз температура-дымлылык режимы һәм химик актив матдәләр булган җитештерү урыннары һәм лабораторияләр.

6.12.16. Мәдәни мирас объектларыннан транспорт һәм инженерлык коммуникацияләренә кадәр араларны кимендә түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

югары тизлекле һәм өзлексез хәрәкәт магистральләренең юл өлешләренә кадәр:

катлаулы рельеф шартларында - 100 метр;

тигез рельефта - 50 метр;

сүткәргеч, канализация һәм җылылык белән тәэмин итү челтәрләренә кадәр (тарату челтәрләреннән тыш) - 15 метр;

башка җир асты инженерлык челтәрләренә кадәр - 5 метр.

Реконструкция шартларында күрсәтелгән инженерлык челтәрләренә кадәр араларны кыскартырга мөмкин, ләкин кимендә түбәндәгечә кабул итәргә:

сүткәргеч челтәрләргә кадәр - 5 метр;

сүткәрмәүче челтәрләргә - 2 метр.

Шул ук вакытта мәдәни мирас объектларының сакланышын тәэмин итү бүлеген эшләүне һәм эшләр башкарганда мәдәни мирас объектларының сакланышын тәэмин итү буенча махсус чаралар үткәрүне тәэмин итәргә кирәк.

6.12.17. Мәдәни мирас объектлары реестрына кертү мәсьәләсе хәл ителгәнче, ачыкланган мәдәни мирас объектларына карата, реестрга кертелгән мәдәни мирас объектларына карата булган кебек үк чаралар карала.

6.12.18. Мәдәни мирас объектлары һәм аларның саклау зоналары чикләрендә билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән тәртиптә мәдәни мирас объектларын саклау буенча федераль орган белән һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә мәдәни мирас объектларын саклау өлкәсендә вәкаләтле Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органы белән мәҗбүри килештерүгә тиеш.

6.13. АЕРЫМ БӘЯЛЕ ҖИРЛӘР

6.13.1. Аерым бәяле җирләрнең категорияләре һәм билгеләнеше Россия Федерациясенең Җир кодексының 100 нче маддәсе таләпләренә туры китереп билгеләнә.

6.13.2. Аерым бәяле җирләрдә аларның максатчан билгеләнешенә туры килмәгән теләсә нинди эшчәнлек тыела.

6.14. ИНЖЕНЕР-ЭКОЛОГИК ТИКШЕРЕНҮЛӘР

6.14.1. Территорияне планлаштыру һәм төзү буенча документларны, шулай ук капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү проект документларын әзерләгәндә инженер-экологик тикшеренүләр үткәрү кирәк.

6.14.2. Төзелеш өчен инженер-экологик тикшеренүләр комплексы инженер тикшеренүләренең мөстәкыйль төре булып тора һәм әйләнә-тирә мохитнең хәзерге торышын бәяләү һәм антропоген йөкләнеш йогынтысында мөмкин булган үзгәрешләрне фаразлау өчен башкарыла, тискәре экологик һәм алар белән бәйле социаль, икътисади һәм башка нәтиҗәләрне булдырмау, киметү яки бетерү һәм халыкның яшәү шартларын оптималь саклау максатыннан.

6.14.3. Инженер-экологик тикшеренүләр үткәрү Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексының 47 статьясы, 2006 елның 19 гыйнварындагы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең N 20 карары белән расланган инженер тикшеренүләр төрләре исемлеге һәм проект документациясен әзерләү, төзелеш, реконструкция, капиталь ремонт өчен инженер тикшеренүләр үткәрү тәртибе белән көйләнә.

Инженер-экологик тикшеренүләрне оештыру һәм үткәрү тәртибе буенча гомуми нигезләмәләр һәм таләпләр СП 47.13330.2016 СНиП 11-02-96 "Төзелеш өчен инженер тикшеренүләре"нең 8 нче бүлегендә билгеләнгән. Төзелеш өчен инженер-экологик тикшеренүләр үткәрүнең төп кагыйдәләре һәм тәкъдим ителгән процедуралары СП 11-102-97 "Төзелеш өчен инженер-экологик тикшеренүләр" белән көйләнә.

6.14.4. Инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

территориянең табигый һәм техноген шартларын, аның хуҗалык кулланылышын һәм социаль өлкәсен комплексы өйрәнү;

аерым табигать мохите компонентларының һәм экосистемаларның гомумән хәзерге экологик халәтен бәяләү, аларның техноген йогынтыларга тотрыклылыгын һәм торгызылу сәләтен;

объектны төзү, эксплуатацияләү һәм юкка чыгару вакытында табигый (табигый-техник) системаларның мөмкин үзгәрешләрен фаразлау;

экологик куркыныч һәм хәвефне бәяләү;

инженер-хуҗалык эшчәнлегенең зарарлы һәм теләнмәгән экологик нәтиҗәләрен булдырмау буенча тәкъдимнәр эшләү һәм экологик хәлне саклау, торгызу һәм сәламәтләндерү буенча табигатьне саклау һәм компенсация чараларын нигезләү;

җирле халыкның социаль-икътисади, тарихи, мәдәни, этник һәм башка мәнфәгатьләрен саклау чараларын эшләү;

алдан проектлау һәм проект эшләре этапларына туры килгән җирле экологик мониторингны оештыру һәм үткәрү программасын һәм (яки) тәкъдимнәр эшләү.

6.14.5. Инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәге документлар төрләре өчен проектлауның билгеләнгән тәртибенә туры китереп башкарыла:

территорияне планлаштыру һәм төзү документлары;

проект документлары - төзелеш проектлары, предприятиеләр, биналар һәм корылмаларның эш документациясе.

Искәрмә: территорияне планлаштыру документларында (шәһәрнең генераль планында) территорияләрнең тотрыклы үсешен тәэмин итү, экологик куркынычсызлык, халык сәламәтлеген саклау, табигый ресурсларны рациональ куллану мәсьәләләре "Тирә-як мохитне саклау" бүлегендә карала.

6.14.6. Территорияны планлаштыру һәм төзү буенча документларның экологик нигезләмәсен инженер-экологик тикшеренүләрнең бурычы территорияләрнең тотрыклы үсешен, халыкның экологик иминлеген һәм шәһәр төзелеше һәм башка проект карарларының оптимальлеген тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау һәм тарихи-мәдәни мирасны саклау чараларын исәпкә алып, торак пункт урнашкан районда.

6.14.7. Территорияны планлаштыру һәм төзү буенча документларның экологик нигезләмәсен инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

территориянең (яшәү, җитештерү, рекреацион зоналарда) хәзерге экологик халәтен бәяләү, шул исәптән атмосфера һавасының, туфракларның, җир асты һәм өске суларның сәнәгать объектлары, транспорт чаралары, җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрануын бәяләү, аеруча саклана торган табигый территорияләрнең булуы;

физик тәэсирләрне (тавыш, вибрация, электр һәм магнит кырлары, табигый һәм техноген чыганаклардан ионлаштыручы нурланышлар) бәяләү;

территориянең функциональ әһәмияте һәм экологик шартларының мөмкин булган үзгәрешләрен аның структур оештыру буенча планлаштырылган карарларны гамәлгә ашырганда фаразлау;

әйләнә-тирә мохитне саклау һәм экологик мониторинг чараларын оештыру буенча тәкъдимнәр һәм киңәшләр.

Искәрмә: Татарстан Республикасы Экология һәм табигый ресурслар министрлыгы белән килешенгән шәһәрнең генераль планы булганда, аерым территория зоналарын төзү һәм генераль план белән каралган аерым биналар төзелеше проектлары өчен проект документациясен нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләр үткәрелми.

6.14.8. Башкарылган инженер-экологик тикшеренүләр материаллары территорияне планлаштыру һәм төзү проектларының "Тирә-як мохитне саклау" бүлеген эшләүне тәэмин итәргә тиеш.

6.14.9. Капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү проект документациясен нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләрнең бурычлары:

объектны төзү проект документациясен экологик нигезләү өчен кирәкле һәм җитәрлек материалларны алу, сайланган мәйдан вариантының нормаль эксплуатация режимын, шулай ук мөмкин булган кискен һәм аварияле ташламаларны һәм пычратучы матдәләр ташламаларын исәпкә алып;

территориаль планлаштыру документларын һәм территорияне планлаштыру һәм төзү документациясен әзерләгәндә алынган тирә-як мохит торышы буенча материаллар һәм мәгълүматларны төгәлләү, йогынты зонасы чикләрен төгәлләү.

6.14.10. Инженер-экологик тикшеренүләр материаллары эш проектның "Тирә-як мохитне саклау чаралары исемлеге" бүлеген эшләүне тәэмин итәргә тиеш.

6.14.11. Проект документациясен нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

төзелеш объекты башланганчы тирә-як мохит компонентларының торышын бәяләү, пычрануның фон характеристикалары;

экосистемаларның торышын бәяләү, аларның тәэсирләргә чыдамлылыгын һәм торгызылу сәләтен;

төп табигый шартлар компонентлары буенча тәэсир итү зонасы чикләрен ачыклау, тәкъдим ителгән тәэсирләргә сизгер булган;

төзелеш һәм объектны эксплуатацияләү вакытында корылма йогынтысы зонасында әйләнә-тирә мохит үзгәрешләрен фаразлау өчен кирәкле параметрларны алу;

тирә-як мохитне саклау чараларын оештыру, шулай ук тирә-як мохитне торгызу һәм сәламәтләндерү чаралары буенча тәкъдимнәр;

төзелеш, эксплуатация һәм объектны юкка чыгару чорында җирле һәм махсус экологик мониторинг программасына тәкъдимнәр.

6.14.12. Инженер-экологик эзләнүләр составында аерым төр эшләр һәм тикшеренүләрнең билгеләнеше һәм кирәклеге, аларның үзара алыштыру шартлары төзелеш төренә, проектлана торган биналар һәм корылмаларның характеры һәм җаваплылык дәрәҗәсенә, табигый-техноген хәл үзенчәлекләренә, территориянең экологик өйрәнелү дәрәҗәсенә һәм проект эшләре стадиясенә бәйле рәвештә билгеләнә.

7. ХАЛЫК ҺӘМ ТЕРРИТОРИЯЛӘРНЕ ЙОГЫНТЫДАН САКЛАУ

ТАБИГЫЙ һӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘР

7.1. ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

7.1.1. Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр йогынтысыннан халыкны һәм территорияләрне яклау Азнакай шәһәре территориясен һәм халкын табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килгәндә, шулай ук хәрби хәрәкәтләр алып барганда яки шулар нәтиҗәсендә куркынычлардан яклауны тәэмин итүгә юнәлдерелгән чаралар җыелмасын тәшкил итә.

7.1.2. Гражданнар оборонасы чаралары Азнакай шәһәре муниципаль берәмлеге җирле үзидарә органы тарафыннан 1998 елның 12 февралендәге N 28-ФЗ "Гражданнар оборонасы турында" Федераль закон таләпләренә туры китереп эшләнә.

7.1.3. Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр йогынтысыннан халыкны һәм территорияләрне яклау чаралары Азнакай шәһәре муниципаль берәмлеге җирле үзидарә органы тарафыннан 1994 елның 21 декабрендәге N 68-ФЗ "Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән халыкны һәм территорияләрне яклау турында" Федераль закон таләпләренә һәм ГОСТ Р 22.0.07-95 таләпләренә туры китереп эшләнә.

7.1.4. Шәһәрнең генераль планын әзерләү, шул исәптән гражданнар оборонасы төркеменә ия булганнарны, шулай ук инженер, социаль һәм коммуналь-көнкүреш инфраструктура объектларын реконструкцияләүне исәпкә алып, төзелгән территорияләрне үстерүне СП 116.13330.2012, СП 163.1325800.2014, СП 88.13330.2014, СНиП 21-01-97*, СНиП 21-01-97*, ППБ 01-03, СП 11-112-2001, СП 11-107-98, Россия Федерациясенең гражданнар оборонасы, гадәттән тыш хәлләр һәм табигать бәла-казалары нәтиҗәләрен бетерү эшләре буенча министрлыгы, Россия Федерациясенең мәгълүмат технологияләре һәм элемтә министрлыгы һәм Россия Федерациясенең мәдәният һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының 25.06.2006 N 422/90/376 һәм 12.09.2006 N 8232 уртак боерыклары белән расланган халыкны хәбәр итү системасы турындагы Положениеләргә, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2003 елның 25 октябрендәге N 1544-р карарына, 1997 елның 21 июлендәге N 117-ФЗ "Гидротехник корылмаларның куркынычсызлыгы турында" Федераль законына, әлеге Нормативларның 7.3 һәм 7.4 бүлекләренә туры китереп башкарырга кирәк.

7.2. ТЕРРИТОРИЯНЕ ИНЖЕНЕР ӘЗЕРЛӘҮ һӘМ САКЛАУ

7.2.1. ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

7.2.1.1. Шәһәр төзелеше карарларын кабул итү инженер-геологик хәлне һәм гамәлдәге экзодинамик процессларны җентекләп анализлау нәтиҗәләренә нигезләнергә тиеш. Техник-икътисади вариантларны чагыштырганнан соң, инженер әзерлек чараларының комплексы бәясен, конструктив карарларны һәм эксплуатация чыгымнарын, шулай ук кабул ителгән вариантның куркынычсызлыгын исәпкә алып, соңгы карар кабул ителергә тиеш.

Төпләрнең гидрогеологик режимын саклауны, шулай ук табигый шартларның теләнмәгән үзгәрешләренә һәм үзләштерелгән территориянең кабул ителмәслек бозылуларына китерүче эрозия һәм башка физик-геологик процессларның үсешен булдырмауны тәэмин итәргә кирәк.

7.2.1.2. Территорияләрне планлаштыру һәм төзү вакытында, кирәк булганда, гамәлдәге норматив документларга (СНиП 22-01-95, СП 47.13330.2016, СП 58.13330.2012, СНиП 2.06.15-85 һ.б.) һәм Россия территориясен куркыныч процесслардан инженер яклауның Гомуми схемасына туры китереп, табигый куркыныч факторлардан инженер яклауны карарга кирәк.

Инженер әзерлек чараларын инженер-геологик шартларның үзгәрү фаразын, территорияне куллану характерын һәм планлаштыру оешмасын исәпкә алып башкарырга кирәк.

Территориянең инженер әзерлеге төзелергә тиешле территорияләрне шәһәр төзелеше үзләштерү мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

Инженер әзерлек һәм саклау эшләре төзелешнең рациональ эшләве, инженер инфраструктурасы системасы, ландшафт һәм су объектлары, шулай ук яшел массивларның сакланышын тәэмин итү максатыннан үткәрелә.

7.2.1.3. Инженер саклауның кирәклеге Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә Азнакай шәһәре территориясен үстерү өлешендә билгеләнә:

яңа төзелә торган һәм реконструкцияләнә торган территорияләр өчен - территорияне планлаштыру документларында (генераль план), территорияне планлаштыру документациясендә планлаштыру һәм техник чишелешләрнең вариантлылыгын һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган тискәре нәтиҗәләрен киметүне исәпкә алып;

төзелгән территорияләр өчен - объектны төзү, реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау проект документациясендә булган планлаштыру чишелешләрен һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган тискәре нәтиҗәләрен киметүне исәпкә алып.

7.2.1.4. Төзелеш өчен билгеләнгән территорияләрне минималь утыру катламнары тирәнлеге булган, деградацияләнгән утыру туфраклары булган участокларда, шулай ук утыру катламы аз кысылучан туфраклар белән капланган участокларда урнаштыру өстенлекле.

Махсус туфракларда урнашкан территорияләрне планлаштыру һәм төзү СП 21.13330.2012 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

7.2.1.5. Инженер саклауны проектлаганда түбәндәгеләрне тәэмин итәргә (күздә тотарга) кирәк:

якланучы территорияләргә, биналарга һәм корылмаларга булган тискәре йогынтыны булдырмау, бетерү яки рөхсәт ителгән дәрәҗәгә кадәр киметү;

эшләрне яңа һәм (яки) гамәлдәге геологик процессларның көчәюенә китермәүче ысуллар белән башкару;

тыюлык зоналарын, ландшафтларны, тарихи объектларны һ.б. саклау;

инженер саклау корылмаларының тиешле архитектур бизәлеше;

тирә-як мохитне саклау чаралары белән берләштерү;

кирәк булган очракларда - якланучы территорияләр һәм объектларның торышын һәм инженер саклау корылмаларының төзелеш һәм эксплуатация чорында эшен системалы күзәтү (мониторинг).

7.2.1.6. Куркыныч геологик процесслардан саклау корылмалары һәм чаралары СП 116.13330.2012 таләпләренә туры килергә тиеш.

Инженер саклау корылмалары булдыру һәм чараларны гамәлгә ашыру вакытында бозылган территорияләрне рекультивацияләү һәм төзекләндерү ГОСТ 17.5.3.04-83* һәм ГОСТ 17.5.3.05-84 таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

7.2.2. СУ БАСУДАН САКЛАУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.2.1. Су басудан инженер саклау кирәк булганда, төзелеш таләпләренә, функциональ куллануга һәм эксплуатация үзенчәлекләренә, тирә-як мохитне саклауга һәм/яки су басуның тискәре йогынтысын бетерүгә бәйле рәвештә территорияләрне һәм аерым объектларны су басудан саклауны тәэмин итүче чаралар комплексын карарга кирәк.

7.2.2.2. Су басудан саклау түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

язгы-көзге чорда су ташу вакытында су басу суларының үтүе белән бәйле куркыныч

күренешләрдән халыкны саклау;

бина, корылмалар, нигез туфракларын һәм төзелгән территорияне гомумән саклау;

табигый ландшафтларны саклау, аеруча фәнни яки мәдәни кыйммәткә ия булган табигый системаларны саклау;

су чыгару;

дренаж суларын утильләштерү (кирәк булганда чистарту);

җир асты һәм өске сулар режимын, су үткәрүче коммуникацияләрдәге чыгымнар (агулар) һәм басымнарны, нигезләр, биналар һәм корылмаларның деформацияләрен, шулай ук инженер саклау корылмаларының эшен мониторинглау системасы.

7.2.2.3. Су басудан саклау түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

төзелгән территорияләрнең, җитештерү-техник, коммуникация, транспорт объектлары һәм аларның аерым корылмаларының өзлексез һәм ышанычлы эшләвен һәм үсешен;

халыкның тормыш эшчәнлеге өчен норматив санитар-гигиеник шартлар;

сакланган территорияләрнең норматив санитар-гигиеник, социаль һәм рекреацион шартлары.

7.2.2.4. Су басуның характерына карап (локаль - аерым биналар, корылмалар һәм участоклар; мәйданлы) локаль һәм/яки территория системалары инженер саклау проектлана.

Локаль инженер саклау системасы аерым биналар һәм корылмаларны саклауга юнәлдерелгән булырга тиеш. Ул дренажлар, фильтрациягә каршы пәрдәләр һәм экраннарны үз эченә ала.

Территориаль система төзелгән территорияне (участокны) гомуми яклауны тәэмин итәргә тиеш, перехватывающий дренажларны, фильтрациягә каршы пәрдәләрне, территориянең вертикаль планировкаларын өслек агымын оештыру белән, ачык су агымнарын һәм башка табигый дренаж элементларын чистарту, яңгыр канализациясен, су объектлары режимын көйләү, микроклиматик, агролесомелиоратив һәм башка шартларны яхшыртуны үз эченә алырга тиеш.

Яңгыр канализациясе территориаль системаның элементы булырга һәм инженер яклауның гомуми системасы составында яки аерым проектланырга тиеш.

7.2.2.5. Су басудан инженер яклау системасы территориаль бердәм булып, аерым участоклар һәм объектларның барлык локаль системаларын берләштерә. Шул ук вакытта ул шәһәрнең генераль планы, шулай ук территорияне планлаштыру документациясе белән бәйле булырга тиеш.

7.2.2.6. Су басудан яклау өчен корылмалар һәм чаралар СП 116.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.2.7. Грунт суларының югары торышы булган территорияләрдә, сазлыклы участокларда капиталь төзелеш зонасында грунт сулары дәрәҗәсен түбәнәйтү өчен ябык дренажлар урнаштыру каралырга тиеш.

Аз катлы төзелеш территориясендә, шулай ук гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрдә, спорт мәйданчыклары территорияләрендә ачык киптерү челтәрен проектлау рөхсәт ителә.

7.2.2.8. Торф яткан урыннарда, төзелеш өчен билгеләнгән җирләрдә, җир асты сулары дәрәҗәсен киметү белән беррәттән, аларның өслеген минераль туфраклар белән каплау каралырга тиеш, ә тиешле нигезләү булганда торфны чыгару рөхсәт ителә. Минераль туфраклар белән каплау катламының калынлыгы торфның утыруын һәм өслек агымын оештыру өчен территориянең кирәкле авышлыгын тәэмин итүне исәпкә алып билгеләнә.

7.2.2.9. Территорияне су басудан инженерлык яклавын гамәлгә ашырганда, якланган территориянең һәм якын-тирә акваториянең рекреацион потенциалын киметү рөхсәт ителми.

Якланган су баскан яр буе территорияләрен һәм су объектларын рекреация өчен

кулланууны башка табигатьтән файдалану төрләре һәм су хуҗалыгы комплекслары булдыру белән беррәттән карарга кирәк.

7.2.3. СУ БАСУДАН ЯКЛАУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.3.1. Яр буе участокларында урнашкан шәһәр территорияләре су басудан, җил белән су күтәрелүеннән һәм җир асты сулары белән су басудан туфрак өстәп (намыв) яки дамба белән якланырга тиеш. Өстәлгән территориянең кырые билгесе җил белән су күтәрелүе вакытында дулкын биеклеген исәпкә алып, югары суның исәпләнгән горизонтыннан кимендә 0,5 метрга югарырак булырга тиеш. Дамба гребененең исәпләнгән дәрәҗәдән артык булуы корылмалар классына карап СНиП 2.06.15-85 һәм СП 58.13330.2012 буенча билгеләнергә тиеш.

Югары су дәрәҗәсенең исәпләү офыгын 100 елга бер тапкыр кабатлана торган иң югары су дәрәҗәсе билгесе итеп кабул итәргә кирәк - торак һәм җәмәгать биналары төзелгән яки төзелергә тиешле территорияләр өчен; 10 елга бер тапкыр - яссы спорт корылмалары территорияләре өчен.

7.2.3.2. Су басудан инженерлык яклавының төп чаралары итеп түбәндәгеләрне карарга кирәк:

су объектлары ягыннан территорияләрне валлау;

территориянең рельефын ясалма рәвештә су басылмый торган планировкалау билгеләренә кадәр күтәрү;

су басылган, вакытлыча су басыла торган территорияләрдән һәм түбән урыннардан өслек суын җыю, көйләү, агызу;

инженерлык яклау корылмалары, шул исәптән: валлау дамбалары, дренажлар, дренаж һәм су агызу челтәрләре һәм башкалар.

Инженерлык яклавының ярдәмче чаралары итеп табигый системаларның һәм аларның компонентларының төп чараларның нәтиҗәлелеген арттыручы табигый үзлекләрен кулланырга кирәк.

Территорияне инженерлык яклау проект составына язгы ташуларны һәм яңгыр ташкыннарын үткәрүне тәэмин итүче оештыру-техник чараларны кертергә кирәк.

7.2.3.3. Үзләштерелә торган территорияләрне инженерлык яклавы территория һәм локаль корылмалар һәм чараларның бердәм системасын булдыруны тәэмин итәргә тиеш.

7.2.3.4. Су басудан инженер саклау чараларын урнаштырганда, су белән тәэмин итүне һәм су белән тәэмин итүне яхшырту, сәнәгать һәм коммуналь объектларны эксплуатацияләү, шулай ук энергетика, транспорт, рекреация һәм табигатьне саклау мәнфәгатьләрендә инженер саклау корылмалары һәм системаларын бер үк вакытта куллануның максатка ярашлылыгын һәм мөмкинлеген билгеләргә кирәк, проектларда күпфункцияле билгеләнештәге инженер саклау корылмалары вариантларын булдыру мөмкинлеген күздә тотып.

7.2.3.5. Су басудан саклау өчен корылмалар һәм чаралар СП 116.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.4. ЯР САКЛАУ КОРЫЛМАЛАРЫ ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.4.1. Елгалар, күлләр, сусаклагычлар ярларын инженерлык яклавы өчен 74 нче таблицада китерелгән корылмалар һәм чаралар кулланыла.

74 нче таблица

ИНЖЕНЕР САКЛАУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР
ЕЛГАЛАР, КҮЛЛӘР, СУ САКЛАГЫЧЛАР ЯРЛАРЫ

Корылма төре һәм чаралар	Корылма һәм чараларның билгеләнеше һәм аларны куллану шартлары
Дулкыннан саклаучы	
Яр буйлары: Монолит һәм җыелма бетон һәм тимербетон, таш, ряж, свайдан ясалган дулкынга каршы профильле яр буе терәк диварлары (набережные)	Сул саклагычларында, күлләрдә һәм елгаларда I һәм II класс биналарын һәм корылмаларын, автомобиль юлларын, кыйммәтле җир мәйданнарын саклау өчен.
Тимер-бетон һәм металл шпунт диварлары	Гадәттә елгаларда һәм сусаклагычларда
Террас нигезен ныгыту белән баскычлы ныгытмалар	Су саклагычларда авышлык 15 градустан артык булганда.
Зур дулкынсаклагычлар	Су саклагычларда су дәрәҗәсе тотрыклы булганда
Откослы: Монолит бетон, асфальтобетон, асфальт капламалары	Су саклагычларда, елгаларда, терәк җир корылмаларының откосларында, аларның статик тотрыклылыгы җитәрлек булганда
Җыелма плитәләрдән капламалар	Дулкыннар 2,5 метрга кадәр булганда
Таш белән тутырылган сыгылмалы тюфяклар һәм челтәр блоклардан капламалар	Су саклагычларда, елгаларда, җир корылмаларының откосларында (җиңелчә откослар һәм биек булмаган дулкыннар - 0,5 - 0,6 метрдан ким булганда)
Синтетик материаллар һәм икенчел чималдан капламалар	Шул ук
Дулкын сүндерүче	
Яр буйлап (күперле басымлы кырлы һәм дулкын сүндерүче камералы үткәргеч корылмалар)	Су саклагычларда
Откослы: Таштан ташлау	Су саклагычларда, елгаларда, җир корылмаларының откосларында рекреацион куллану булмаганда
Фасонлы блоклардан ташлау яки җәю	Су саклагычларда рекреацион куллану булмаганда
Ясалма ирекле пляжлар	Су саклагычларда җиңелчә откослар (10 град.тан ким) шартларында яр буйлап күчешләрнең зәгыйфь белдерелгән һәм су дәрәҗәсе тотрыклы булганда
Пляж тотучы	

Яр буйлап: Бетон, бетон блоклар, таштан су асты банкалары	Су саклагычларда пляжны ныгыту өчен кечкенә дулкынлану булганда
Локаль участокларда инерт материаллар белән йөкләү (таш банкалар, ком өемнәре һ.б.)	Су саклагычларда чагыштырмача җиңелчә откослар булганда
Кисеш (моллар, шпорлар (гравитацион, свайлы һ.б.))	Су саклагычларда, елгаларда табигый һәм ясалма пляжлар булдыру һәм ныгыту өчен
Махсус	
Табигый рельеф формаларын имитацияләүче корылмалар	Яр буе процессларын көйләү өчен сусаклагычларда
Яр буйлап күчерү (яр буйлап күчерү, су асты карьерларын куллану һ.б.)	Яр буе балансын көйләү өчен сусаклагычларда
Агым юнәлешен үзгәртүче: Таштан ясалган агым юнәлешен үзгәртүче дамбалар	Елгаларда ярларны саклау һәм агым юнәлешен ярны юудан саклау өчен
Туфрактан ясалган агым юнәлешен үзгәртүче дамбалар	Агым тизлеге зур булмаган елгаларда агым юнәлешен үзгәртү өчен
Агым юнәлешен үзгәртүче массив шпорлар яки ярым дамбалар	Шул ук
Ярны ныгыту (ярларның туфрагын ясалма ныгыту)	Сусаклагычларда, елгаларда, туфрак корылмаларының ярларында дулкын биеклеге 0,5 метрга кадәр булганда

7.2.4.2. Ярны саклау корылмалары һәм чаралары төрен яки аларның комплексын сайлау саклана торган яр участогының билгеләнешенә һәм куллану режимына бәйле рәвештә, кирәк булган очракларда урман агызу, су куллану таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

7.2.4.3. Ярны саклау корылмалары СП 116.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.5. КАРСТКА КАРШЫ ЧАРАЛАР

7.2.5.1. Карстка каршы чараларны проектлаганда, геологик төзелешендә эри торган тау токымнары (известняклар, доломитлар, акбур, карбонат цементы белән ватык туфраклар, гипслар, ангидритлар, таш тозы) булган территорияләрдә һәм өслектә карст күренешләре (чокырлар, казаннар, карст-эрозия җирләре һ.б.) һәм (яки) туфрак массасының тирәнлегендә (туфракларның йомшару, куышлыклар, мәгарәләр һ.б.) булган очракта карарга кирәк.

7.2.5.2. Карсттан биналарны һәм корылмаларны инженерлык яклау өчен түбәндәге чаралар яки аларның кушылмалары кулланыла:

планировкалау;

су саклау һәм фильтрациягә каршы;

геотехник (нигезләрне ныгыту);

конструктив (аерым яки геотехник белән берлектә);

технологик (технологик җиһазларның һәм коммуникацияләрнең ышанычлылыгын арттыру, аларны дублирлау, алардан агуларны контрольдә тоту, авариляле участокларны вакытында сүндерү мөмкинлеген тәэмин итү һ.б.);

эксплуатацион (туфракларның торышын, биналар һәм корылмаларның деформацияләрен мониторинглау).

Карстка каршы чараларны ачыкланган һәм фаразланган карст күренешләренең характерына, карстка бирелүче токымнарның төренә, аларның яту шартларына һәм проектлана торган яклауның үзенчәлекләре һәм якланучы территорияләр һәм корылмалар таләпләренә карап сайларга кирәк.

7.2.5.3. Карстка каршы чаралар:

карст һәм карст-суффозион процессларның активлашуын булдырмаска, ә кирәк булганда аларның активлыгын киметергә тиеш.

карст һәм карст-суффозия деформацияларын туктату яки кирәкле дәрәҗәдә киметү;

карст бушлыкларыннан җир асты биналарына һәм тау эшкәртү урыннарына суның артык фильтрациясен һәм бәреп чыгуын булдырмау;

карст күренешләре булган очракта территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны нормаль эксплуатацияләү мөмкинлеген тәэмин итү.

7.2.5.4. Планлаштыру чаралары карстланган территорияләрне рациональ файдалануны һәм карстка каршы саклау чыгымнарын оптимизацияләүне тәэмин итәргә тиеш. Алар әлеге районның үсеш перспективасын һәм карстка каршы саклауның карст үсешенә йогынтысын исәпкә алырга тиеш.

Планлаштыру чаралары составына керә:

функциональ зоналарның махсус компоновкасы, карст куркынычы булган участокларны мөмкин кадәр урап үтеп, аларда яшел үсентеләр урнаштыру белән планлаштыру структурасын эшләгәндә магистраль урамнар һәм челтәрләрнең трассировкасы;

карст үсешенә төзелешнең техноген йогынтысыннан территорияләрне инженерлык саклауны эшләү;

биналарны һәм корылмаларны карст чокырлары интенсивлыгы буенча I - II категорияләр чикләреннән тыш, шулай ук чокырларның интенсивлыгы (ешлыгы) азрак булган, ләкин уртача диаметрлары 20 метрдан зуррак булган участоклардан тыш (тотрыклылык категориясе А) урнаштыру.

7.2.5.5. Суны саклау һәм фильтрациягә каршы карстка каршы чаралар карстның куркыныч активизациясен һәм аның белән бәйле суффозион һәм җимерелү күренешләрен төзелеш һәм биналарны, корылмаларны эксплуатацияләү чорында гидрогеологик шартларның техноген үзгәрешләре йогынтысында булдырмауны тәэмин итә һәм түбәндәгеләргә юнәлдерелергә тиеш:

өслек, сәнәгать һәм хуҗалык-көнкүреш суларның туфракка инфильтрациясен максималь киметү, шул исәптән сәнәгать һәм хуҗалык-көнкүреш суларның агып чыгуына каршы көрәш;

җир асты сулары дәрәҗәләренең күтәрелүен булдырмау (аеруча түбәндә яткан су катламнары дәрәҗәләренең кимүе белән бергә), дәрәҗәләрнең кискен тирбәлүләре һәм ярык-карст һәм өстә яткан су катламнары сулары хәрәкәт тизлекләренең артуы, шулай ук карст активизациясенә китерергә мөмкин булган башка техноген гидрогеологик шартлар үзгәрешләре;

җир өслегенең җентекле вертикаль планировкасын эшләү һәм төзелә торган участоклардан читкә су агызу белән ышанычлы яңгыр канализациясен урнаштыру;

төзелеш чорында чокырларда һәм мәйданнарда өслек сулары җыелуын булдырмау, гидроизоляция эшләренең сыйфатын, су үткәрүче коммуникацияләр һәм продуктопроводлар салуны, чокырларның бушлыкларын тутыруны катгый контрольдә

тоту.

7.2.5.6. Су саклагычлар, җир асты су алу урыннары һәм башка су киметүче һәм тоткарлаучы гидротехник корылмалар һәм җайланмаларның төзелгән һәм төзелә торган территорияләргә йогынтысын чикләргә кирәк.

7.2.5.7. Су саклагычлар, сулыклар, каналлар, шлам саклагычлар, су белән тәэмин итү һәм канализация системалары, дренажлар, котлованнардан су чыгару һәм башка корылмалар проектлаганда карстның гидрологик һәм гидрогеологик үзенчәлекләре исәпкә алынырга тиеш. Кирәк булганда фильтрациягә каршы пәрдәләр һәм экраннар, гидротехник корылмалар һәм җайланмаларның эш режимын көйләү һ.б. кулланыла.

7.2.5.8. Геотехник чараларга түбәндәгеләр керә:

җир өслегендә, котлованнарда һәм тау эшкәртмәләрендә ачыкланган карст бушлыкларын һәм ярыкларын томалау;

карстланган токымнарны һәм (яки) өстә яткан туфракларны цементлау эремәләре инъекциясе яки башка ысуллар белән ныгыту;

фундаментларны ышанычлы карстланмаган яки ныгытылаган туфракларга таяндыру.

7.2.5.9. Әгәр геотехник чаралар куллану карст һәм карст-суффозион деформацияләр барлыкка килү мөмкинлеген тулысынча юкка чыгармаса, шулай ук аларны куллану техник яктан мөмкин булмаса яки максатка ярашлы булмаса, карст деформацияләре барлыкка килүне исәпкә алып, корылмаларның фундаментлары һәм конструкцияләре исәбеннән билгеләнгән конструктив чаралар каралырга тиеш.

7.2.5.10. Карстка каршы чаралар СП 116.13330.2012 таләпләренә туры китереп башкарыла.

7.2.6. ТУФРАКЛАРНЫҢ ТУҢУДАН КАБАРУЫННАН САКЛАУ ЧАРАЛАРЫ

7.2.6.1. Инженерлык саклау чаралары туңу (криоген) нәтиҗәсендә җирнең кабаруыннан җиңел аз катлы биналар һәм корылмалар, сызыклы корылмалар һәм коммуникацияләр (торбаүткәргечләр, электр тапшыру линияләре, юллар, элемтә линияләре һ.б.) өчен кирәк.

7.2.6.2. Кабаруны булдырмау чаралары түбәндәге төрләргә бүленә:

инженер-мелиорация (җылылык мелиорациясе һәм гидромелиорация);

конструктив;

физик-химик (тозлау, җирне гидрофобизацияләү һ.б.);

комбинацияләнгән.

Җылылык мелиорация чаралары нигезне җылылык изоляцияләүне, җиргә җылылык бирүче җир асты коммуникацияләрен нигезнең тышкы периметры буенча урнаштыруны күздә тота.

Гидромелиорация чаралары җир асты сулары дәрәҗәсен төшерүне, сезонлы туңган катламдагы җирләрне киптерүне һәм җирләрне атмосфера һәм җитештерү сулары белән туенудан саклауны, ачык һәм ябык дренаж системаларын куллануны күздә тота.

Конструктив кабаруны булдырмау чаралары кабару куркынычы булган җирләрдә нигезләр һәм корылмаларның эш нәтиҗәлелеген арттыруны күздә тота һәм нигезне кабартып чыгару көчләрен киметү, нигезләрне һәм корылманың җир өсте өлешен кабаручан җирләрнең тигезсез деформацияләренә яраклаштыру өчен билгеләнгән.

Физик-химик кабаруны булдырмау чаралары җирне бәйләүче һәм тотрыклыландыручы матдәләр белән махсус эшкәртүне күздә тота.

7.2.6.3. Кирәк булганда, кулланылган чараларның ышанычлылыгын һәм нәтиҗәлелеген тәэмин итү өчен мониторинг үткәрү каралырга тиеш. Җирнең дымлылыгын, туңу режимын, кабаруын һәм корылмаларның деформациясен кышка кадәрге һәм кыш ахырындагы чорда күзәтү үткәрергә кирәк. Күзәтүләрнең составы һәм режимы инженер-геокриологик шартларның катлаулылыгына, кулланылган нигезләрнең

төрләренә һәм үзләштерелә торган территориядәге туңу кабару процессларының потенциаль куркынычына карап билгеләнә.

7.2.6.4. Туфракларның туңудан кабаруыннан саклау чараларын СП 116.13330.2012, СП 58.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Юл өслегенең конструкциясен туңудан саклау чараларын МОДН 2-2001 таләпләрен исәпкә алып башкарырга.

7.2.7. САКЛАУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР ЭШКӘ ЯРАКЛЫ ТЕРРИТОРИЯЛӘРДӘ ҺӘМ УТЫРУЧАН ТУФРАКЛАРДА

7.2.7.1. Эшкәртелә торган территорияләрдә һәм утыра торган туфракларда биналар һәм корылмалар проектлаганда түбәндәгеләрне карарга кирәк:

планировкалау чаралары;

бина һәм корылмаларны саклау өчен конструктив чаралар;

чаралар, төзелешләр һәм корылмаларның тигезсез утыруын киметүче һәм аларның авышлыкларын төрле тигезләү ысуллары белән бетерүче;

тау саклау чаралары, җир өслегенең деформациясен киметүче тау эшләре тәртибен күздә тотучы;

төзелеш мәйданчыкларын инженерлык әзерләү, нигезнең деформацияләренең тигезсезлеген киметү;

су үткәрми торган чаралар, утырма туфраклардан торган территорияләрдә;

тышкы һәм эчке инженер челтәрләренең инженер һәм технологик җиһазларын тигезсез деформациялар чоры вакытында нормаль эксплуатацияләүне тәэмин итүче чаралар;

җир өслегенең деформацияләрен, шулай ук биналар һәм корылмаларны инструменталь күзәтү, кирәк булганда һәм төзелеш чорында.

7.2.7.2. Эшкәртелә торган территорияләрдә һәм утырма туфракларда саклау корылмалары һәм чаралар СП 21.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектланырга тиеш.

7.2.7.3. Файдалы казылмалар яткан территорияне планлаштыру һәм төзү вакытында җир асты законнары таләпләрен үтәргә кирәк.

Файдалы казылмалар яткан мәйданнарны төзү Федераль җир асты файдалану агентлыгы яки аның территориаль органнары рөхсәте белән рөхсәт ителә. Бу вакытта җир асты казылмаларын чыгару мөмкинлеген тәэмин итүче чаралар каралырга һәм гамәлгә ашырылырга тиеш.

7.2.7.4. Төзү өчен беренче чиратта түбәндәге территорияләрне кулланырга кирәк:

сәнәгать булмаган файдалы казылмалар ята;

файдалы казылмалар эшкәртелгән һәм җир өслегенең деформация процессы тәмамланган;

эшкәртү проектланган объектларның амортизация вакыты тәмамланганнан соң көтелә.

Сәнәгать запасы булган файдалы казылмалар территорияләрен төзү өчен сайлаганда, планлаштырылган төзелешнең максатка ярашлылыгы биналар һәм корылмаларны урнаштыруның мөмкин булган вариантларының чагыштырмача икътисади нәтиҗәлелеге исәпләүләре белән расланырга тиеш.

7.2.7.5. Территорияны планлаштыру документациясен эшләгәндә, аның составына төп сызымнар масштабында башкарылган тау-геологик чикләүләр схемаларын кертергә кирәк. Схемаларда төзелеш шартлары буенча территорияләр категорияләре күрсәтелергә тиеш: яраклы, чикләнгән яраклы, яраксыз, вакытлыча яраксыз торак районнар һәм микрорайоннар төзелеше өчен.

Территорияләрне категорияләргә бүлү СП 21.13330.2012 кушымтасы Ж буенча башкарылырга тиеш.

7.2.7.6. Җимерелүләр барлыкка килүе фаразланган территорияләрдә, шулай ук шуышу барлыкка килүе мөмкин булган участокларда биналар һәм корылмалар проектлау рөхсәт ителми.

Җимерелүләр барлыкка килүе фаразланган территорияләрдә, җир өслегенең деформацияләре I һәм Iк төркемнәре буенча чик кыйммәтләрдән артып китүе көтелгәндә (таблицалар 5.1 һәм 5.2 СП 21.13330.2012), биналар һәм корылмалар проектлау махсус оешма нәтиҗәсе һәм тиешле техник-икътисади нигезләмә булганда искәрмәле очракларда рөхсәт ителергә мөмкин.

7.2.7.7. Төзелеш өчен билгеләнгән территорияләрне, мөмкин кадәр, утырма катламнарның минималь тирәнлеге булган участокларда, деградацияләнгән утырма туфракларда, шулай ук утырма катламнар аз кысылучан туфраклар белән капланган участокларда урнаштыру өстенлекле.

7.2.7.8. Тирә-юньнең текә битләр рәвешендә булганда, төзелә торган территорияне планлаштыруны террасалар белән башкарырга кирәк.

7.2.7.9. Юеш технологик процесслар белән биналар һәм корылмалар төзелә торган территориянең түбән урыннарында, утыру калынлыгы һәм утыру зурлыклары түбән булган участокларда, шулай ук утыру катламын астырган дренаж катламы булган участокларда урнаштырылырга тиеш. Әлеге биналар һәм корылмалар СП 21.13330.2012 п. 6.2.4 таләпләренә туры китереп урнаштырылырга тиеш.

7.2.8. ЯР СЫЗЫГЫНА КАРШЫ КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.8.1. Яр сызыгы процессларыннан инженерлык яклавын проектлаганда, әлеге процессларны булдырмау һәм тотрыклыландыруга юнәлдерелгән түбәндәге чаралар һәм корылмаларны куллануның максатчанлыгын карарга кирәк:

склонның тотрыклылыгын арттыру максатыннан рельефны үзгәртү - тиешле текәлек бирү һәм склонны (ярны) терраслау, тотрыксыз туфракларны чыгару яки алыштыру, склонның аскы өлешендә терәк призмасы (контрбанкет) өю;

территориянең вертикаль планировкасы һәм өслек су агызу системасы ярдәмендә өслек сулары агымын көйләү - өслек суларының иркен агымын тәэмин итү, суның агымсыз участокларда җыелуын һәм склонга якын территориядән суның склонга эләгүен булдырмау;

суның туфракка үтеп керүен һәм эрозия процессларын булдырмау - текә склоннарда туфракны бәйләүче материаллар белән туендыру рөхсәт ителә, горизонталь һәм ярым горизонталь склон өслекләрендә - асфальтобетон һәм битум-минераль катнашмалардан капламалар;

җир асты сулары дәрәҗәсен ясалма рәвештә төшерү;

агролесомелиорация (үсемлек каплавын торгызу) - күпьеллык үләннәр чәчү, күпьеллык үләннәр чәчү яки чирәм белән бергә агачлар һәм куаклар утырту;

туфракларны ныгыту: армирлау - ачык калкулыкларны (битләрне) җилдән, ишелүләрдән һәм ишелүләрдән саклау өчен; цементлау, смолизация, силикатизация, электрохимик һәм җылылык белән туфракларны ныгыту - зәгыйфь һәм ярыклы туфракларда;

шуу процессларын булдырмау өчен тоткарлаучы корылмалар урнаштыру - терәк диварлар, казык конструкцияләре һәм баганалар, анкерлы ныгыту, терәк диварлар, контрфорслар, урау (терәк каешлар);

башка чаралар (җылылык саклау җайланмалары һәм капламнары ярдәмендә җылылык процессларын көйләү, туңу һәм эри башлау процессларының зарарлы йогынтысыннан саклау, саклау зоналарын билгеләү һ.б.).

7.2.8.2. Әгәр 7.2.8.1 пунктында күрсәтелгән актив саклау чаралары һәм корылмалары куллану шуулар барлыкка килү мөмкинлеген тулысынча юкка чыгармаса, шулай ук актив саклауның техник мөмкинлеге булмаганда яки максатка ярашлы

булмаганда пассив саклау чараларын карарга кирәк:

саклана торган корылмаларны шуулар белән әйләндереп алу өчен җайлаштыру;

башка чаралар.

7.2.8.3. Төзелгән территорияләрдән, юллардан һәм мәйданнардан (саклана торган зонадан читтә) эрегән һәм яңгыр суларының шуулар куркынычы булган зонада урнаштырылган су агызгычларга агызу бары тик махсус нигезләү белән генә рөхсәт ителә.

Шуулар куркынычы булган зонада чистарту корылмалары урнаштыру рөхсәт ителми.

Суны су агызгычлардан ачык сулыкларга һәм елгаларга, шулай ук ерганакларның тальвегларына агызуны карарга кирәк, агынты суларны чистарту таләпләрен үтәп һәм эрозиягә каршы җайланмалар һәм сазлыкка каршы чараларны һәм әйләнә-тирә мохиткә башка төр зыянны булдырмауны мәҗбүри рәвештә гамәлгә ашырып.

7.2.8.4. Сулыклар һәм су агымнары ярларында шуышуларга каршы корылмалар һәм чаралар проектлаганда яр саклау корылмаларына таләпләрне өстәмә рәвештә үтәргә кирәк.

7.2.8.5. Саклау чараларын һәм корылмаларын һәм аларның комплексларын сайлаганда, авышлыкның (ярның) мөмкин булган деформация төрләрен, саклана торган объектларның җаваплылык дәрәҗәсен, аларның конструктив һәм эксплуатация үзенчәлекләрен исәпкә алырга кирәк.

7.2.8.6. Шуышуларга каршы корылмалар СП 116.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.3. ЯНГЫН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ

7.3.1. Янгынга каршы таләпләрне 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль законның "Шәһәр төзелеше эшчәнлегендә янгын куркынычсызлыгы таләпләре" 15 нче бүлеге таләпләренә, шулай ук Россия Федерациясенең законнарында һәм норматив-техник документларында китерелгән һәм әлеге Федераль закон таләпләренә каршы килмәгән башка янгын куркынычсызлыгы таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

7.3.2. Шәһәр территорияларын планлаштыру һәм төзү шәһәрнең генераль планы нигезендә, әлеге Федераль законда билгеләнгән янгын куркынычсызлыгы таләпләрен исәпкә алып башкарылырга тиеш. Шәһәр территорияләренең янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү чараларын үткәрүгә кагылышлы нигезләмәләрнең тасвирламасы һәм нигезләндерүе шәһәр территорияләрен планлаштыру проектларын нигезләү материалларына аңлатма язмаларында булырга тиеш.

7.3.3. Норматив документларда саклау объектына янгын куркынычсызлыгы таләпләре булмаганда яки аның янгын куркынычсызлыгының кирәкле дәрәҗәсенә ирешү өчен норматив документларда каралган карарлардан аермалы техник карарлар кулланылганда, 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы нигезендә саклау объектының янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү үзенчәлекләрен чагылдырган һәм кирәкле инженер-техник һәм оештыру чаралары комплексын үз эченә алган махсус техник шартлар эшләнергә тиеш. Махсус техник шартларны эшләү һәм килештерү Россия Федерациясенең региональ үсеш министрлыгының 01.04.2008 N 36 боерыгы белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

7.3.4. Яшәү, җәмәгать һәм административ биналар, биналар, корылмалар һәм сәнәгать оешмалары төзелешләре арасында янгынга каршы араларны, аларның утка чыдамлык дәрәҗәсенә һәм конструктив янгын куркынычлыгы классына карап, 75 нче таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк.

75 нче таблица

БИНАЛАР, КОРЫЛМАЛАР АРАСЫНДАГЫ ЯНГЫНГА КАРШЫ АРАЛЫКЛАР ЯНГЫНГА ЧЫДАМЛЫК ДӘРӘҖӘСЕНӘ КАРАП БИНАЛАР һӘМ КОРАМАЛАР һӘМ КЛАССЫ КОНСТРУКТИВ ЯНГЫН КУРКЫНЫЧЛЫГЫ

Бина утка чыдамлылык дәрәҗәсе	Конструктив янгын куркынычы классы – С1.	Биналарның, корылмаларның һәм төзелешләрнең утка чыдамлык дәрәҗәсе һәм конструктив янгын куркынычлыгы классы буенча минималь аралар, метрлар		
		I, II, III С0	II, III, IV С1	IV, V С2, С3
I, II, III	С0	6	8	10
II, III, IV	С1	8	10	12
IV, V	С2, С3	10	12	15

7.3.5. Биналар, корылмалар һәм төзелешләр арасында янгынга каршы аралар биналарның, корылмаларның һәм төзелешләрнең тышкы диварлары яки башка конструкцияләре арасындагы аралар буларак билгеләнә. Янгынга чыдам материаллардан эшләнгән, 1 метрдан артык чыгып торган биналар, корылмалар һәм төзелешләр конструкцияләре булганда, әлеге конструкцияләр арасындагы араларны кабул итәргә кирәк.

7.3.6. Биналар, корылмалар һәм тәрәзә тишекләре булмаган төзелешләр арасындагы янгынга каршы араларны, IV һәм V янгынга чыдамлык дәрәҗәсендәге биналар һәм конструктив янгын куркынычлыгы С2 һәм С3 класслы биналардан тыш, янмый торган материаллардан түбә ясалган очракта, 20 процентка киметергә рөхсәт ителә.

Конструктив янгын куркынычсызлыгы С0 классы I һәм II дәрәҗәдәге янгынга чыдамлык биналары, корылмалары һәм төзелешләре арасында янгынга каршы араларны киметергә рөхсәт ителә, әгәр дә һәр бина, корылма һәм төзелешнең 40 проценттан артыгы автоматик янгын сүндерү җайланмалары белән җиһазландырылган булса, 50 процентка кадәр.

7.3.7. Каркаслы һәм щитлы конструкцияле V дәрәҗәдәге янгынга чыдамлык ике катлы биналар, корылмалар һәм төзелешләр, шулай ук янучан материаллардан ясалган түбәле биналар, корылмалар һәм төзелешләр өчен янгынга каршы араларны 20 процентка арттырырга кирәк.

7.3.8. I һәм II дәрәҗәдәге янгынга чыдамлык биналары, корылмалары һәм төзелешләре арасында янгынга каршы араларны 3,5 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә, әгәр дә бер бина, корылма һәм төзелешнең каршысында урнашкан башка бина, корылма һәм төзелешнең дивары 1 типтагы янгынга каршы булса.

7.3.9. Бер һәм ике фатирлы торак йортлар һәм хуҗалык корылмалары (сарайлар, гаражлар, мунчалар) белән күрше хуҗалык җир участокларындагы торак йортлар һәм хуҗалык корылмалары арасында янгынга каршы араларны таблицага туры китереп кабул итәргә кирәк. Әгәр дә биналарның бер-берсенә караган диварларында тәрәзә тишекләре булмаса, алар янмый торган материаллардан эшләнгән яки янгыннан саклау белән эшкәртелгән булса, ә түбә һәм карнизлар янмый торган материаллардан эшләнгән булса, күрсәтелгән типтагы биналар арасында янгынга каршы араларны 6 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә.

7.3.10. Яшәү, җәмәгать һәм административ биналардан (функциональ янгын

куркынычсызлыгы класслары Ф1, Ф2, Ф3, Ф4) I һәм II янгынга чыдамлык дәрәҗәләрендә җитештерү һәм склад биналарына, корылмаларга һәм төзелешләргә (функциональ янгын куркынычсызлыгы классы Ф5) минималь янгынга каршы аралар 9 метрдан ким булмаска тиеш (функциональ янгын куркынычсызлыгы классы Ф5 һәм конструктив янгын куркынычсызлыгы класслары С2, С3 биналарына кадәр - 15 метр), III янгынга чыдамлык дәрәҗәсендә - 12 метр, IV һәм V янгынга чыдамлык дәрәҗәләрендә - 15 метр. Яшәү, җәмәгать һәм административ биналардан (функциональ янгын куркынычсызлыгы класслары Ф1, Ф2, Ф3, Ф4) IV һәм V янгынга чыдамлык дәрәҗәләрендә җитештерү һәм склад биналарына, корылмаларга һәм төзелешләргә (функциональ янгын куркынычсызлыгы классы Ф5) аралар 18 метр булырга тиеш. Әлеге биналар өчен III янгынга чыдамлык дәрәҗәсендә аралар 12 метрдан ким булмаска тиеш.

7.3.11. Вакытлыча төзелешләр, лареклар, киосклар, навеслар һәм башка шундый корылмалар урнаштыру таблица 75тә билгеләнгән таләпләргә туры килергә тиеш.

7.3.12. Тара саклау мәйданчыклары коймалар белән әйләндереп алынган булырга һәм биналардан, корылмалардан һәм төзелешләрдән 15 метрдан ким булмаган арада урнашырга тиеш.

7.3.13. I - III янгынга чыдамлык дәрәҗәсендәге биналарның, корылмаларның һәм төзелешләрнең, янгынга чыдамлык чиге REI 150 дән ким булмаган, сукыр торец стеналары арасындагы янгынга каршы аралар, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарын, стационар тибындагы медицина оешмалары биналарын (функциональ янгын куркынычы класслары Ф1.1, Ф4.1) һәм күп катлы гараж-тукталышларны исәпкә алмаганда, нормалаштырылмый.

7.3.14. Шәһәр төзелеше чикләреннән урман массивларына кадәр янгынга каршы аралар 50 метрдан ким булмаска тиеш, ә бер, ике катлы шәхси төзелешле шәһәр төзелеше чикләреннән урман массивларына кадәр - 15 метрдан ким булмаска тиеш.

7.3.15. Юлларны һәм җәяүлеләр юлларын проектлаганда янгын машиналарының торак һәм җәмәгать биналарына, шул исәптән төзелгән-кушылган биналарга, һәм янгын автосатылары яки автокүтәргечләр белән теләсә кайсы фатирга яки бүлмәгә керү мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк.

Юл кырыеннан бинаның стенасына кадәр ара, гадәттә, 10 катка кадәр биналар өчен 5 - 8 метр, ә 10 каттан артык биналар өчен 8 - 10 метр итеп кабул ителергә тиеш. Бу зонада коймалар, һава электр тапшыру линияләре урнаштыру һәм агачларны рәтләп утырту тыела.

Керүләре булмаган биналарның фасадлары буйлап, каты капламлы юллар урынына, янгын машиналарының капламга яки туфракка рөхсәт ителгән йөкләнешен исәпкә алып, яраклы 6 метр киңлектәге полосалар кararга рөхсәт ителә.

7.3.16. Янгын-взрыв куркынычы булган матдәләр һәм материаллар җитештерелә, кулланыла, эшкәртелә, барлыкка килә, саклана, транспортлана, юк ителә торган куркыныч җитештерү объектлары һәм алар өчен сәнәгать куркынычсызлыгы декларациясен эшләү мәҗбүри булган объектлар (алга таба - взрывопожароопасные объектлар) шәһәр чикләреннән читтә урнаштырылырга тиеш, әгәр бу мөмкин түгел яки максатка ярашлы түгел икән, кешеләрне, биналарны һәм корылмаларны взрывопожароопасные объект территориясеннән читтә урнашкан куркыныч факторлар тәэсиреннән саклау чаралары эшләнергә тиеш. Башка җитештерү объектлары, территорияләрендә А, Б һәм В категорияләрендәге биналар һәм корылмалар урнашкан, взрывопожар һәм янгын куркынычы буенча, шәһәр территорияләрендә дә, шәһәр чикләреннән читтә дә урнаштырылырга мөмкин. Бу очракта янгын куркынычының исәпләнгән кыйммәте 22 июль 2008 ел, N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы белән билгеләнгән янгын куркынычының рөхсәт ителгән кыйммәтеннән артмаска тиеш. Шәһәр чикләрендә взрывопожароопасные объектлар урнаштырганда, янгын куркынычы факторларының якындагы саклау объектларына тәэсир итү мөмкинлеген, климатик һәм географик

үзенчәлекләрне, җирлекнең рельефын, елгалар агышы юнәлешен һәм җилнең өстенлекле юнәлешен исәпкә алу кирәк. Бу очракта җитештерү объекты җир участогы чикләреннән Ф1 - Ф4 функциональ куркыныч класслары биналарына, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, медицина оешмалары һәм ял учреждениеләре җир участокларына кадәр ара 50 метрдан ким булмаска тиеш.

7.3.17. Сыекландерелгән табигый газ комплекслары шәһәрдән җил астында урнашырга тиеш. Сыекландерелгән углеводород газлары һәм җиңел кабынып китүчән сыекчалар складлары шәһәрнең торак зонасыннан җил астында, җилнең өстенлекле юнәлешенә карата торак районнардан читтә урнашырга тиеш. Сыекландерелгән углеводород газлары һәм җиңел кабынып китүчән сыекчалар складларын урнаштыру өчен җир участоклары шәһәргә, күперләргә һәм корылмаларга карата елга агымыннан түбәнрәк, алардан кимендә 300 метр ераклыкта урнашырга тиеш, әгәр дә Федераль законга ярашлы кабул ителгән техник регламентлар белән күрсәтелгән корылмалардан зуррак ераклыклар билгеләнмәгән булса. Складларны күрсәтелгән корылмаларга карата елга агымыннан югарырак, алардан кимендә 3000 метр ераклыкта урнаштыру рөхсәт ителә, әгәр дә складлар хәбәр итү һәм элемтә чаралары, шулай ук янгыннарны локализацияләү һәм сүндерү чаралары белән җиһазландырылган булса.

7.3.18. Сыек углеводород газлары һәм җиңел кабынып китүчән сыеклыклар складлары корылмалары күрше торак пунктлар территорияләре билгеләренә караганда түбәнрәк дәрәҗәгә ия булган җир участокларында урнаштырылырга тиеш. Әлеге складларны күрше торак пунктлар территорияләре билгеләренә караганда югарырак дәрәҗәгә ия булган җир участокларында, алардан 300 метрдан артык ераклыкта урнаштыру рөхсәт ителә. 100 дән 300 метрга кадәр ераклыкта урнашкан складларда шәһәр территориясенә сыеклык агып чыгуны булдырмау чаралары (шулай ук икенче валлау, авария сыйдырышлары, агызу каналлары, траншеяләр) каралырга тиеш.

7.3.19. Шәһәрнең торак төзелеш зоналары, җәмәгать-эш зоналары һәм рекреацион билгеләнеш зоналары чикләрендә шартлау-янгын һәм янгын куркынычы буенча А, Б һәм В категорияләрендәге биналар һәм корылмалар булмаган җитештерү объектларын урнаштыру рөхсәт ителә. Бу очракта җитештерү объекты җир участогы чикләреннән торак биналарга, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарына, медицина оешмаларына һәм ял учреждениеләренә кадәр ераклык 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы таләпләренә туры китереп билгеләнә.

7.3.20. Яшәү төзелеш зонасында урнашкан шартлау-янгын куркынычы булган объектларда кешеләргә һәм торак биналарга янгын һәм шартлауның куркыныч факторлары йогынтысын бетерү мөмкин булмаганда, куәтне киметү, оешмаларны яки аерым җитештерүне яңадан профильләү яки оешманы торак төзелеш зонасыннан читкә күчерү каралырга тиеш.

7.3.21. Биналар, корылмалар арасында янгынга каршы аралар күрше биналарга, корылмаларга янгын таралмавын тәэмин итәргә тиеш. Әлеге нормативларга кушымта N 9 таблицаларында 1, 2, 3, 4, 5 һәм 6 күрсәтелгән янгынга каршы араларны биналардан, корылмалардан һәм технологик җайланмалардан алар белән чиктәш саклау объектларына кадәр (торак, җәмәгать биналары, балалар һәм спорт мәйданчыкларыннан тыш) Федераль законның 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы турында техник регламент"ның 37 статьясы белән каралган янгынга каршы киртәләр кулланганда киметергә рөхсәт ителә. Бу очракта янгын куркынычының исәпләнгән кыйммәте әлеге Федераль законның 93 статьясы белән билгеләнгән янгын куркынычының рөхсәт ителгән кыйммәтеннән артмаска тиеш.

7.3.22. Янгынга каршы аралар янгын таралмавын тәэмин итәргә тиеш:

1) урманчылыкларда (урман паркларында) урнашкан урман утыртмаларыннан биналар һәм корылмаларга кадәр, урнашкан:

а) урманчылыклар (урман паркларының территорияләреннән читтә;

б) урманчылыклар (урман парклары) территорияләрендә;

2) урманчылыклар (урман парклары) читендәге урман утыртмаларыннан биналар һәм корылмаларга кадәр.

7.3.23. Россия Федерациясенең милли иминлек өчен критик әһәмияткә ия объектларыннан урманчылыклар (урман парклары) чикләренә кадәрге янгынга каршы аралар 100 метрдан ким булмаска тиеш, әгәр дә Россия Федерациясе законнары белән башкача билгеләнмәгән булса.

7.3.24. Нефть һәм нефть продуктлары складлары территориясендә урнашкан А, Б һәм В категорияләрендәге шартлау-янгын һәм янгын куркынычы булган биналар һәм корылмалардан алар белән чиктәш саклау объектларына кадәрге янгынга каршы аралар әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 1 таблицасына туры китереп кабул ителергә тиеш.

7.3.25. Әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 1 таблицасында күрсәтелгән (квадрат эчендә) аралар, гомуми сыйдырышлыгы 50 000 кубик метрдан артык булган II категория складлар өчен кабул ителергә тиеш. Әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 1 таблицасында күрсәтелгән аралар түбәндәгечә билгеләнә:

1) биналар һәм корылмалар арасында - биналар һәм корылмаларның тышкы диварлары яки конструкцияләре арасындагы яктылык арасы буларак;

2) автомобиль цистерналары өчен агызу-җыю җайланмалары мәйданчыкларыннан (ачык һәм навес астында) насослар, таралар өчен - әлеге мәйданчыклар чикләреннән;

3) технологик эстакадалар һәм торбалардан - иң чит торбадан;

4) факел җайланмаларыннан - факел кәүсәсеннән.

7.3.26. Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан торфның ачык ятмаларына кадәрге янгынга каршы араларны, әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 1 таблицасында күрсәтелгән арадан ике тапкыр киметергә рөхсәт ителә, әгәр торфның ачык ятмалары нефть һәм нефть продуктлары складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан араның яртысы чикләрендә калынлыгы кимендә 0,5 метр җир катламы белән күмелгән булса.

7.3.27. Нефть һәм нефть продуктлары саклау складларыннан катнаш токымлы (ылыслы һәм яфраклы) урманчылыклар (урман парклары) урман утыртмалары чикләренә кадәрге араны ике тапкыр киметергә рөхсәт ителә. Шул ук вакытта нефть һәм нефть продуктлары складлары белән урман утыртмалары чикләре буйлап киңлеге кимендә 5 метр булган, өслеге буенча ялкын таратмый торган материаллардан җир өсте каплавы яки җир сөрелгән полоса каралырга тиеш.

7.3.28. Нефть һәм нефть продуктлары резервуар паркларын, күрше торак пунктлар территорияләре белән чагыштырганда югарырак билгеләрдә урнашкан мәйданчыкларда, шулай ук нефть һәм нефть продуктлары складларын елга ярларында суның иң югары дәрәҗәсеннән 200 метр һәм аннан да якынрак арада урнаштырганда, авария вакытында нефть һәм нефть продуктларының шәһәр территориясенә яки су объектына агып чыгу мөмкинлеген бетерүче өстәмә чаралар каралырга тиеш. Нефть һәм нефть продуктлары складлары территорияләре биеклеге кимендә 2 метр булган янмый торган материаллардан ясалган җил үткәрә торган койма белән әйләндереп алынган булырга тиеш.

7.3.29. Торак йортлар һәм җәмәгать биналарыннан котельныйларда, дизель электр станцияләрендә һәм торак һәм җәмәгать биналары һәм корылмаларын хезмәтләндерүче башка энергия объектларында урнашкан, гомуми сыйдырышлыгы 2000 куб. метрга кадәр булган нефть һәм нефть продуктлары складларына кадәр янгынга каршы аралар әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 7 таблицасында китерелгән аралардан ким булмаска тиеш.

7.3.30. Нефть һәм нефть продуктлары складлары категорияләре әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 8 таблицасына туры китереп билгеләнә.

7.3.31. Ягулык салу станцияләре торак пунктлар территориясендә урнашканда, янгынга каршы араларны ягулык саклау һәм авария резервуарларының стеналарыннан,

ягулык һәм (яки) аның парлары белән эш итүче җир өсте җиһазларыннан, ягулык саклау һәм авария резервуарларының җир асты сулыш арматурасыннан, ягулык тарату колонкасы һәм сыекландырылган углеводород газлары яки кысылган табигый газ тарату колонкалары корпусыннан, автоцистерналар һәм технологик коелар мәйданнары чикләреннән, чистарту корылмаларының технологик җиһазлары стеналарыннан, транспорт чаралары тукталыш мәйданнары чикләреннән һәм ягулык яки аның парлары булган җиһазлар белән АЗС биналары һәм корылмаларының тышкы стеналары һәм конструкцияләреннән билгеләргә кирәк:

1) мәктәпкәчә белем бирү, гомуми белем бирү оешмалары, интернат тибындагы гомуми белем бирү оешмалары, стационар тибындагы медицина оешмалары, бер фатирлы торак биналар җир участоклары чикләренә кадәр;

2) тәрәзәләргә яки ишекләргә кадәр (торак һәм җәмәгать биналары өчен).

7.3.32. Мотор ягулыгы АЗС-тан күрше объектларга кадәр янгынга каршы аралар әлеге Нормативларның 9 кушымтасы 2 таблицасында билгеләнгән таләпләргә туры килергә тиеш. Шәһәр территориясендә урнаштырылган АЗС җир өсте резервуарларының гомуми сыйдырышлыгы 40 куб. метрдан артмаска тиеш.

7.3.33. Янгын сүндерү станциясеннән катнаш токымалы (ылыслы һәм яфраклы) урман утыртмалары (урман парклары) чигенә кадәр араны ике тапкыр киметергә рөхсәт ителә. Шул ук вакытта урман утыртмалары (урман парклары) чиге буйлап янгын сүндерү станциясе белән киңлеге кимендә 5 метр булган, өслеге буенча ялкын таратмый торган материаллардан ясалган җир өсте каплавычы яки сөрелгән җир полосасы каралырга тиеш.

7.3.34. Янгын сүндерү станциясен авыл хуҗалыгы культуралары утыртмалары янында урнаштырганда, алар буенча ялкын таралу мөмкин булган очракта, утыртмаларга якын янгын сүндерү станциясе чиге буйлап өслеге буенча ялкын таратмый торган материаллардан ясалган җир өсте каплавычы яки киңлеге кимендә 5 метр булган сөрелгән җир полосасы каралырга тиеш.

7.3.35. Сыек ягулык саклау өчен җир асты резервуарлары булган янгын сүндерү станциясеннән мәктәпкәчә белем бирү, гомуми белем бирү оешмалары, интернат тибындагы белем бирү оешмалары, стационар тибындагы медицина оешмалары җир участоклары чигенә кадәр янгынга каршы аралар кимендә 50 метр булырга тиеш.

7.3.36. Шәһәр оешмаларының биналары һәм корылмалары, шулай ук территорияләре янгын сүндерү өчен янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганакларына ия булырга тиеш.

7.3.37. Янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаклары буларак табигый һәм ясалма сулыклар, шулай ук эчке һәм тышкы суүткәргечләр (шулай ук эчәргә яраклы, хуҗалык-эчәргә яраклы, хуҗалык һәм янгынга каршы) кулланылырга мөмкин.

7.3.38. Ясалма сулыклар булдыру, табигый сулыкларны куллану һәм янгынга каршы суүткәргечләр булдыру ихтыяҗы, шулай ук аларның параметрлары 2008 елның 22 июлендәге N 123-ФЗ "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" Федераль законы белән билгеләнә.

7.3.39. Янгын сүндерү максатларында кулланылырга мөмкин булган елгалар һәм сулыкларга су алу өчен мәйданы кимендә 12 х 12 метр булган мәйданчыклар белән керү юллары булдыру кирәк.

7.3.40. Шәһәр территориясендә янгын сагы бүлекчәләренең урнашу урыны, шәһәрдә чакыру урынына беренче бүлекчәнең килү вакыты 10 минуттан артмаска тиеш дигән шарттан чыгып билгеләнә.

7.3.41. Янгын машиналары саны Россия Федерациясе Эчке эшләр министрлыгының Дәүләт янгынга каршы хезмәте Баш идарәсе тарафыннан расланган НПБ 101-95 "Янгын сагы объектларын проектлау нормалары" буенча кабул ителә.

7.4. ИНЖЕНЕР-ТЕХНИК ЧАРАЛАР

ГРАЖДАНЛЫК САКЛАНУ ҺӘМ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘРНЕ КИСӘТҮ ӨЧЕН ШӘҺӘР ТӨЗҮ ПРОЕКТЛАУДА

7.4.1. Гражданлык саклану һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү инженер-техник чаралары түбәндәгеләрне күздә тотарга тиеш:

Азнакай шәһәре генераль планын әзерләү;

территорияне планлаштыру документларын эшләү (планлаштыру проектлары, территорияне межалау проектлары, җир участокларының шәһәр төзелеше планнары);

материалларны эшләү, төзелешне нигезләүче (техник-икътисади нигезләмә, техник-икътисади исәпләүләр), шулай ук капиталь төзелеш объектларын төзү һәм реконструкцияләү өчен проект документациясе.

Азнакай шәһәренең территория үсешен категорияле объектлар урнаштыру юнәлешендә карарга кирәкми.

7.4.2. Яңа сәнәгать предприятиеләре, узеллар һәм территорияләр категорияле объектларның мөһим зонасында, катастрофик су басу мөмкин булган зоналарда, сәнәгать предприятиеләре, узеллар һәм территорияләр төзелеше һәм киңәйтелеше тыелган яки чикләнгән зоналарда проектланмаска тиеш, халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү өчен кирәкле предприятиеләрдән тыш, шулай ук сәнәгать, коммуналь һәм торак-граждан төзелеше ихтыяҗлары өчен.

7.4.3. Радиоүзәкләрне кабул итү һәм тапшыру, исәпләү үзәкләрен проектлаганда, аларны мөмкин булган җимерелү зоналарыннан һәм катастрофик су басу зоналарыннан читтә проектларга кирәк. Моннан тыш, күрсәтелгән объектларны икенчел зарар факторлары чыганаклары булырга мөмкин объектлардан (химия предприятиеләре, атом станцияләре, көчле агулы матдәләр, нефть, нефть продуктлары, газлар һәм шундыйлар саклагычлары) куркынычсыз ераклыкта проектларга кирәк.

7.4.4. Көчле агулы матдәләр, шартлаткыч матдәләр һәм материаллар, янучан матдәләр, дәүләт резерв складларын саклау өчен базис складларны проектлау әлеге Нормативларның 4.4.48 пункты таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Нефть һәм нефть продуктларының базис складлары, елга ярларында суның иң югары дәрәҗәсеннән 200 метр һәм аннан да якынрак арада проектланган очракта, торак пункттан, гидротехник корылмалардан, суүткәргеч станцияләрдән агым буенча түбәнрәк урнаштырылырга тиеш, кимендә 100 метр арада.

7.4.5. Җиңел кабынучан һәм янучан сыеклыкларны эшкәртү предприятиеләре, шулай ук әлеге сыеклыкларның базис складлары (нефть һәм нефть продуктлары складларын проектлау нормалары буенча 1 төркем җир өсте складлары) торак һәм җитештерү зоналарына карата җирнең авышлыгы буенча түбәнрәк урнаштырылырга тиеш, автомобиль юлларын исәпкә алып, сыеклыкларны куркынычсыз урыннарга агызу мөмкинлеге булганда.

7.4.6. Региональ әһәмияткә ия азык-төлек складлары, тарату суыткычлары һәм беренче кирәкле товарлар складлары, шулай ук категорияле шәһәр халкын тәэмин итү өчен билгеләнгән товарлар саклагычлары көчле җимерелүләр һәм катастрофик су басу зоналарыннан читтә проектланырга тиеш.

Категорияле шәһәр халкын төп азык-төлек төрләре белән тәэмин итүче азык-төлек складларын бер урында (концентрацияле) проектлау рөхсәт ителми.

7.4.7. Муниципаль берәмлекнең «Азнакай шәһәре» генераль планын әзерләгәндә СП 163.1325800.2014 (5.14, 5.15 пунктлары) таләпләрен исәпкә алу кирәк;

7.4.8. Муниципаль берәмлекнең «Азнакай шәһәре» территорияләрен планлаштыру проектларын әзерләгәндә СП 163.1325800.2014 (5.17, 5.18 пунктлары) таләпләрен исәпкә алу кирәк.

7.4.9. Муниципаль берәмлекнең «Азнакай шәһәре» генераль планын, территорияне планлаштыру документларын әзерләгәндә яшел үсентеләрне (парклар, бакчалар, бульварлар) һәм төзелештән буш территорияләрне (су объектлары, спорт

мәйданчыклары һ.б.) бердәм система итеп бәйләргә кирәк, ул яшәү территориясен 100 метрдан ким булмаган киңлектәге янгынга каршы аралар белән бүлеп, I, II, III, IIIа янгынга чыдамлык дәрәҗәсендәге биналар һәм корылмалар белән өстенлекле тәзелеш булганда 2,5 кв. километрдан артмаган мәйданнарга, ә IIIб, IV, IVа, V янгынга чыдамлык дәрәҗәсендәге биналар белән өстенлекле тәзелеш булганда 0,25 кв. километрдан артмаган мәйданнарга бүлүне тәэмин итәргә тиеш.

7.4.10. Яшел үсентеләр һәм тәзелештән буш территорияләр системасы, шулай ук магистраль урамнар челтәре, торак пунктка зыян килгән очракта, халыкның урманнар яки яшел үсентеләр белән капланган зоналарга ирекле чыгуын тәэмин итәргә тиеш.

7.4.11. Шәһәрнең магистраль урамнары транспортның торак һәм җитештерү зоналарыннан кимендә ике юнәлештә чыгу мөмкинлеген тәэмин итүне исәпкә алып проектланырга тиеш.

7.4.12. Шәһәр эчендәге транспорт челтәрен проектлау аерым торак һәм җитештерү зоналары арасында ышанычлы элемтәне, шәһәрдән читкә чыга торган тотрыклы магистральләргә ирекле үтүне, шулай ук үзәк, торак һәм җитештерү зоналарын автобус вокзаллары, йөк станцияләре белән иң кыска һәм уңайлы бәйләнешне тәэмин итәргә тиеш.

7.4.13. Автобуслар, йөк һәм җиңел автомобильләр өчен тукталышлар, җыештыру машиналарының җитештерү-ремонт базаларын шәһәр читләрендә һәм таралып проектлау кирәк.

Янгын деполары биналарының автостоянкалары проектлаганда төп янгын машиналарының 100 процент резервын урнаштыруны тәэмин итәргә тиеш.

7.4.14. Сәламәтләнүче пациентлар өчен тернәкләндерү дәвалау учреждениеләре, шулай ук пансионатлар (өлкәннәр өчен пансионатлар һәм эшчеләр өчен профилакторийлардан тыш), ял йортлары һәм базалары, санаторийлар, туристик базалар һәм приютлар, ел әйләнәсендә һәм кыска вакытлы эшләүче балалар, спорт һәм яшьләр лагерьлары, сәнәгать предприятиеләренең ярдәмче хуҗалыклары, шулай ук бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре, гадәттә, торак пунктлан читтә проектланырга тиеш.

Күрсәтелгән хуҗалыклар, учреждениеләр, бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре челтәрен үстерү, гадәттә, торак пунктлан эвакуацияләнгән халыкны урнаштыру һәм медицина оешмаларын җәелдерү өчен аларны хәрби вакытта кулланууны исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Эвакуацияләнгән халыкны урнаштырганда, аларны торак белән тәэмин итү бер кешегә 2,5 кв. километр гомуми мәйданнан исәпләнә.

7.4.15. Яңадан проектлана торган һәм реконструкцияләнә торган су белән тәэмин итү системалары, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән аерым территорияләрне яки берничә территорияне, шул исәптән гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрне, шулай ук гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән оешмаларны тәэмин итүче системалар, кимендә ике бәйсез су чыганагына нигезләнергә тиеш, шуларның берсе җир асты булырга тиеш.

7.4.16. Проектлаганда су алу корылмаларының гомуми куәтен тыныч вакыт нормалары буенча исәпләргә кирәк. Бер төркем су алу корылмалары сафтан чыккан очракта, калган корылмаларның куәте объектларның җитештерү-техник ихтыяҗлары өчен, шулай ук тыныч вакытта халыкның хуҗалык-эчү ихтыяҗлары өчен су бирүне авария режимында тәэмин итәргә тиеш, бу тиешле милли стандартлаштыру документлары белән билгеләнгән нормалар буенча.

Шәһәрләрдә һәм башка торак пунктларда, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән, барлык су алу корылмалары сафтан чыккан яки радиацион пычрану һәм (яки) су чыганакларының химик зарарлануы очрагында халыкны эчәргә яраклы су белән тәэмин итү өчен, шәһәр яки башка торак пункт халкы санына карап, кеше башына көненә кимендә 10 литр норма белән өч көнлек эчәргә яраклы су запасы булдыру өчен

резервуарлар каралырга тиеш, су саклау вакытын озайту өчен саклау чаралары кулланып.

7.4.17. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрнең һәм гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән оешмаларның яңа техник су белән тәэмин итү системаларын проектлаганда һәм булганнарын реконструкцияләгәндә, әйләнешле су белән тәэмин итү системаларын куллану каралырга тиеш. Моннан тыш, суүткәргечләр, хуҗалык су белән тәэмин итү системаларының магистраль челтәрләре, суны подвалларга һәм йортларның башка бүлмәләренә кертү, халыкны хәрби хәрәкәтләр алып барганда яки алар нәтиҗәсендә килеп чыккан куркынычлардан, шулай ук гадәттән тыш хәлләрдән саклау өчен җайлаштырылырга мөмкин булган, су алу һәм күчмә һәм күчереп йөртелә торган савытларга су бирү пунктлары белән җиһазланырга тиеш.

7.4.18. Янгын гидрантлары, шулай ук гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрнең суүткәргечләренең зыян күргән участокларын өзеп кую өчен задвижкалар, шулай ук гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән шартлау-янгын куркынычы булган объектлар һәм оешмалар, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдән читтә урнашкан булсалар, төрле катлылыктагы (биеклектәге) биналардан (корылмалардан) җимереклекләр барлыкка килү мөмкин булган зоналардан читтә урнаштырылырга тиеш.

7.4.19. Хәрби вакытта куллану өчен каралган яңа һәм реконструкцияләнә торган су алу корылмаларын проектлаганда, электр двигательләре белән берләштерелгән чумдырма насослар кулланырга кирәк. Скважиналарның кимендә яртысы электр кабул итү җайланмаларының автоном резерв энергия чыганакларына тоташтырылырга һәм насосларны күчмә электростанцияләргә тоташтыру өчен җайланмаларга ия булырга тиеш.

Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрне һәм гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән оешмаларны су белән тәэмин итү өчен, шулай ук авыл хуҗалыгы җирләрен сугару өчен булган барлык суүткәргечләр һәм су алу корылмалары күчмә савытларга су агызу юлы белән хуҗалык-эчү ихтыяҗлары өчен су бирү мөмкинлеген тәэмин итүче җайланмаларга ия булырга тиеш. Дебиты секундына 5 литр һәм аннан күбрәк булган су алу корылмалары, өстәвенә, мобиль янгын сүндерү чаралары белән алардан су алу өчен җайланмаларга ия булырга тиеш.

7.4.20. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрнең җитештерү ихтыяҗлары өчен техник суүткәргечләр проектлаганда, һәм гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдән читтә урнашкан оешмалар өчен, аларны янгын сүндерү өчен куллану мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7.4.21. Күпләп юк итү коралы куллану мөмкинлеге шартларында шәһәр су белән тәэмин итү һәм канализация системаларын эшкә әзерләү чаралары торак-коммуналь хуҗалык органнары тарафыннан билгеләнгән тәртиптә расланган норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

7.4.22. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрне газ белән тәэмин иткәндә, ике һәм аннан күбрәк мөстәкыйль магистраль газүткәргечләрдән газ бирү, күрсәтелгән газүткәргечләргә тоташтырылган һәм күрсәтелгән территорияләрнең проект төзелеше чикләреннән читтә урнашкан газ бүлү станцияләре аша башкарылырга тиеш.

7.4.23. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрнең газ куллану челтәрләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә, аларны СП 163.13258000.2014 газ бүлү челтәрләреннән аеру мөмкинлеген карарга кирәк.

7.4.24. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдә урнашкан газ бүленеше станцияләре һәм газ көйләү пунктларының җир өсте өлешләре, шулай ук гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән оешмаларның газ

көйләү пунктлары, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдән читтә урнашкан булсалар да, җир асты әйләнеш газүткәргечләре (байпаслар) белән җиһазланырга тиеш. Байпаслар газ бүленеше системасына газ бирүне тәэмин итәргә тиеш, әгәр газ бүленеше станцияләренең яки газ көйләү пунктларының җир өсте өлеше сафтан чыкса.

400 мм һәм аннан зуррак диаметрлы ябу арматурасының электр белән тәэмин ителеше автоном резерв электр кабул итүче чыганаклардан башкарылырга тиеш.

7.4.25. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдә һәм гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән оешмаларда, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдән читтә урнашкан булсалар да, югары һәм урта басымлы газ бүленеше челтәрләрен проектлаганда, аларның җир асты урнашуы һәм боҗралы башкарылуы өстенлекле булырга тиеш.

7.4.26. Гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдә яңа һәм гамәлдәге газ белән тәэмин итү челтәрләрен проектлаганда, төп төен нокталарында (газ бүлү станцияләреннән чыгуда, газ көйләү пунктлары алдында, шулай ук гражданнар оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән, гражданнар оборонасы төркемнәренә кертелгән территорияләрдән читтә урнашкан оешмаларга тармакларда) сүндерү җайланмалары һәм тупик газүткәргечләр арасында күперләр урнаштырылырга тиеш.

7.4.27. Автомобиль магистральләренең мөмкин радиоактив пычрану зоналары чикләре белән кисешкән урыннарында транспорт инфраструктурасы объектларын техниканы махсус эшкәртү өчен җайлаштыру каралырга тиеш, СП 94.13330 нигезләмәләренә туры китереп.

7.4.28. Мөмкин радиоактив пычрану зонасында өч-дүрт юнәлештән атом корылмаларына һәм атом материаллары, радиоактив матдәләр һәм радиоактив калдыклар саклау пунктларына чыгуны тәэмин итүче юллар проектланырга тиеш, шул ук вакытта кимендә ике юл каты каплам белән булырга тиеш.

8. ИНЖЕНЕР ТИКШЕРЕНҮЛӘРГӘ ТАЛӘПЛӘР

8.1. Шәһәрнең территориаль планлаштыру документларын (генераль план) әзерләү, территорияне планлаштыру документациясен тиешле төр инженер тикшеренүләр башкармыйча әзерләү рөхсәт ителми. Инженер тикшеренүләр башкарганда СП 47.13330.2016 таләпләренә таянырга кирәк.

8.2. Инженер тикшеренүләре гамәлдәге законнар таләпләренә җавап бирүче шәхесләр һәм оешмалар тарафыннан башкарылырга мөмкин.

8.3. Башкарылган инженер тикшеренүләре материаллары, Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеше кодексы караган очракларда, проект документациясе һәм норматив-техник документлар таләпләренә туры килүен билгеләү өчен дәүләт экспертизасына җибәрелә.

8.4. Топографик төшерүләр башкару һәм инженер-топографик планнар төзү инженер тикшеренүләре фондында сакланучы материалларны кулланып башкарылырга тиеш.

8.5. Россия Федерациясенең Региональ үсеш министрлыгының 13.11.2010 елгы 492 номерлы боерыгы белән расланган шәһәрнең генераль планын эшләү буенча Методик тәкъдимнәргә туры килгән һәм проект документациясен эшләү өчен яраклы булган топографик планнарның искерү вакыты ике елдан артмаска тиеш. Башка очракларда территорияне тикшерү үткәрергә һәм җирлек үзгәрешләре булганда булган топографик материалларны актуальләштерергә һәм материалларны инженер тикшеренүләре фондына тапшырырга кирәк.

8.6. Шәһәр төзелеше документациясен эшләү өчен инженер-геологик тикшеренүләрне шәһәр төзелеше документациясе масштабына туры килгән инженер-

геологик төшерү детальлеге (масштабларында) белән башкарырга кирәк.

8.7. Территорияне инженерлык яклау кирәклеге шәһәр төзелеше документларын эшләгәндә СП 116.13330.2012 нигезләмәләрен исәпкә алып, Азнакай шәһәре территориясендә ачыкланган куркыныч геологик процессларга карата билгеләнә: шуышулар, карст, су басу, ярларны эшкәртү, кабару, су астында калу.

8.8. Инженер саклау проектлаганда инженер эзләнүләрен проект оешмасы биреме буенча СП 11-102-97, СП 11-103-97, СП 11-104-97, СП 11-105-97 таләпләренә һәм төзелеш өчен җир тикшерүләре һәм инженер эзләнүләре өлкәсендәге дәүләт стандартларына туры китереп үткәрергә кирәк. Инженер эзләнүләренең составы, эчтәлеге һәм детальлелеге (масштабы) кирәкле график материалларның тиешле масштабы белән билгеләнә. Инженер эзләнүләре территориядә башкарылган барлык төр эзләнү эшләрен үз эченә алган мәгълүматны гомумиләштерүгә нигезләнергә тиеш.

8.9. Тикшеренү нәтиҗәләре исәпләү вакытына инженер-геологик, гидрологик һәм экологик шартларның үзгәрү фаразын, шулай ук табигый һәм техноген факторларны исәпкә алып, территориянең геологик куркынычсызлык чикләре буенча территориаль бәяләмәсен (районлаштыруын) һәм инженер саклауның төп юнәлешләрен сайлау буенча тәкъдимнәрне үз эченә алырга тиеш.

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәрен проектлау
Шәһәр төзелеше нормативларына
1 номерлы кушымта

Норматив сылтамалар

Федераль законнар

1. Конституция Российской Федерации;
2. Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы;
3. Земельный кодекс Российской Федерации;
4. Россия Федерациясе Торак кодексы;
5. Водный кодекс Российской Федерации;
6. Россия Федерациясе Урман кодексы;
7. Россия Федерациясе һава кодексы;
8. Россия Федерациясе Эчке су транспорты кодексы;
9. Россия Федерациясенең 1992 елның 21 февралендәге 2395-1 номерлы "Җир асты байлыклары турында"гы законы;
10. Россия Федерациясенең 1993 елның 1 апрелендәге 4730-1 номерлы "Россия Федерациясенең Дәүләт чикләре турында"гы законы;
11. 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы "Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында"гы федераль закон;
12. 1995 елның 23 февралендәге 26-ФЗ номерлы "Табигый дәвалау ресурслары, дәвалау-сәламәтләндерү урыннары һәм курортлар турында"гы федераль закон;
13. 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы "Аеруча саклана торган табигый территорияләр турында"гы федераль закон;
14. 1995 елның 24 апрелендәге 52-ФЗ номерлы "Хайваннар дөньясы турында"гы федераль закон;
15. 1995 елның 2 августындагы 122-ФЗ номерлы "Олы яшьтәге гражданнар һәм инвалидларны социаль хезмәтләндерү турында"гы федераль закон;
16. 1995 елның 17 ноябрендәге 169-ФЗ номерлы "Россия Федерациясендә архитектура эшчәнлеге турында"гы федераль закон;
17. 1995 елның 23 ноябрендәге 174-ФЗ номерлы "Экологик экспертиза турында"гы федераль закон;
18. Федеральный закон от 24 ноября 1995 года N 181-ФЗ "О социальной защите инвалидов в Российской Федерации";
19. 1995 елның 10 декабрендәге 196-ФЗ номерлы "Юл хәрәкәте иминлеге турында"гы федераль закон;
20. 1996 елның 9 гыйнварындагы 3-ФЗ номерлы "Халыкның радиацион иминлеге турында"гы федераль закон;
21. 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы "Күмү һәм җирләү эше турында"гы федераль закон;

22. 1997 елның 21 июлендәге 116-ФЗ номерлы "Куркыныч җитештерү объектларының сәнәгать иминлеге турында"гы федераль закон;

23. 1997 елның 18 декабрендәге 152-ФЗ номерлы «Географик объектларның атамалары турында» Федераль закон;

24. 1998 елның 15 апрелендәге 66-ФЗ номерлы «Гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерциясез берләшмәләре турында» Федераль закон;

25. 1998 елның 24 июнендәге 89-ФЗ номерлы «Җитештерү һәм куллану калдыклары турында» Федераль закон;

26. 1998 елның 12 февралендәге 28-ФЗ номерлы «Гражданнар оборонасы турында» Федераль закон;

27. Федеральный закон от 30 марта 1999 года N 52-ФЗ "О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения";

28. 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» Федераль закон;

29. 1999 елның 4 маендагы 96-ФЗ номерлы «Атмосфера һавасын саклау турында» Федераль закон;

30. 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы «Тирә-юнь мохитне саклау турында» Федераль закон;

31. 1995 елның 23 февралендәге 26-ФЗ номерлы «Табигый дәвалау ресурслары, дәвалау-сауыктыру урыннары һәм курортлар турында» Федераль закон;

32. 1996 елның 24 ноябрендәге 132-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә туристик эшчәнлекнең нигезләре турында» Федераль закон;

33. 1999 елның 4 маендагы 96-ФЗ номерлы «Атмосфера һавасын саклау турында» Федераль закон;

34. 1998 елның 16 июлендәге 101-ФЗ номерлы «Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрнең уңдырышлылыгын тәэмин итүне дәүләт көйләве турында» Федераль закон;

35. 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында» Федераль закон;

36. Федеральный закон от 6 октября 2003 года N 131-ФЗ "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации";

37. 2004 елның 21 декабрендәге 172-ФЗ номерлы «Җирләрне яки җир участокларын бер категориядән икенчесенә күчерү турында» Федераль закон;

38. «Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2007 елның 8 ноябрендәге 257-ФЗ номерлы Федераль закон;

39. «Элемтә турында» 2003 елның 7 июлендәге 126-ФЗ номерлы Федераль закон;

40. «Мәгариф турында» 1992 елның 10 июлендәге 3266-1 номерлы Федераль закон;

41. «Югары һәм вуздан соң һөнәри белем турында» 1996 елның 22 августындагы 125-ФЗ номерлы Федераль закон;

42. «Техник җайга салу турында» 2002 елның 27 декабрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон;

43. Федеральный закон от 22 июля 2008 года N 123-ФЗ "Технический регламент о требованиях пожарной безопасности";

44. «Биналарның һәм корылмаларның иминлеге турында техник регламент» 2009 елның 30 декабрендәге 384-ФЗ номерлы Федераль закон;

45. «Күчемсез милеккә хокукларны һәм аның белән килешүләрне дәүләт теркәве турында» 1997 елның 21 июлендәге 122-ФЗ номерлы Федераль закон;

46. «Ягулык-энергетика комплексы объектларының иминлеге турында» 2011 елның 21 июлендәге 256-ФЗ номерлы Федераль закон.

БЕРЛӘШКӘН МИЛЛӘТЛӘР ОЕШМАСЫ ҺӘМ РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ АКТЛАРЫ

1. БМО Генераль Ассамблеясының 2006 елның 13 декабрендәге 61/106 номерлы Резолюциясе белән кабул ителгән Инвалидларның хокуклары турында Конвенция;

2. Россия Федерациясе Президентының 1992 елның 2 октябрендәге 1156 номерлы «Инвалидлар өчен уңайлы тормыш мохите булдыру чаралары турында» Указы;

3. Россия Федерациясе Президентының 1992 елның 30 ноябрендәге 1487 номерлы «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирасның аеруча кыйммәтле объектлары турында» Указы;

4. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 1996 елның 7 декабрендәге 1449 номерлы «Инвалидларның мәгълүматка һәм социаль инфраструктура объектларына киртәсез керүен тәэмин итү чаралары турында» карары;

5. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2000 елның 17 февралендәге 135 номерлы «Россия Федерациясе Кораллы Көчләре, башка гаскәрләр, хәрби формированиеләр һәм органнарның арсеналлары, базалары һәм складлары янында тыю зоналары һәм тыю районнары булдыру турында Положениене раслау турында» карары;

6. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2000 елның 20 ноябрендәге 878 номерлы «Газ бүлү челтәрләрен саклау кагыйдәләрен раслау турында» карары;

7. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2003 елның 30 декабрендәге 794 номерлы «Гадәттән тыш хәлләрне кисәтүнең һәм бетерүнең бердәм дәүләт системасы турында Положениене раслау турында» карары;

8. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 20 июнендәге 384 номерлы «Саклана торган объектлар зоналары чикләрен билгеләү һәм шундый зоналар өчен шәһәр төзелеше регламентларын килештерү кагыйдәләрен раслау турында» карары;

9. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2008 елның 26 апрелендәге 315 номерлы «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) зоналарын саклау турында Положениене раслау турында» карары;

10. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 24 сентябрендәге 754 номерлы «Халыкны сәүдә объектлары мәйданы белән минималь тәэмин итү нормативларын билгеләү кагыйдәләрен раслау турында» карары;

11. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 13 февралендәге 83 номерлы «Капиталь төзелеш объектын инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыруның техник шартларын билгеләү һәм бирү кагыйдәләрен һәм капиталь төзелеш объектын инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру кагыйдәләрен раслау турында»гы карары;

12. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2012 елның 25 апрелендәге 390 номерлы «Янгынга каршы режим турында»гы карары;

13. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2003 елның 25 октябрендәге 1554-р номерлы «Тыныч һәм хәрби вакытта гадәттән тыш хәлләрнең килеп чыгу куркынычы турында халыкны вакытында хәбәр итү чаралары турында»гы күрсәтмәсе;

14. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 28 февралендәге 266-р номерлы «Милли стандартлаштыру системасын үстерү концепциясе турында»гы күрсәтмәсе;

15. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2008 елның 17 ноябрендәге 1662-р номерлы «Россия Федерациясенең 2020 елга кадәр озак вакытлы социаль-икътисади үсеш концепциясе турында»гы күрсәтмәсе;

16. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 21 июнендәге 1047-р номерлы «Биналар һәм корылмаларның куркынычсызлыгы турында техник регламент» Федераль законы таләпләрен мәҗбүри рәвештә үтәүне тәэмин итү нәтиҗәсендә кулланыла торган милли стандартлар һәм кагыйдәләр җыентыгы (шундый стандартлар һәм кагыйдәләр җыентыгы өлешләре) исемлеге турында»гы күрсәтмәсе;

17. Россия Федерациясенең төзелеш министрлыгы һәм Россия Федерациясенең халыкны социаль яклау министрлыгының 1994 елның 11 ноябрендә кабул ителгән N 18-27/1-4403-15 номерлы "Картлар һәм инвалидларның тормыш эшчәнлеген тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында" карары;

18. Россия Федерациясенең гражданнар оборонасы, гадәттән тыш хәлләр һәм табигать бәла-казалары нәтиҗәләрен бетерү эшләре министрлыгының 2006 елның 25 июлендә кабул ителгән N 422 номерлы, Россия Федерациясенең мәгълүмат технологияләре һәм элемтә министрлыгының N 90 номерлы, Россия Федерациясенең мәдәният һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының N 376 номерлы "Халыкны хәбәрдар итү системалары турында Положениене раслау турында" боерыгы;

19. Россия Федерациясенең табигый ресурслар һәм экология министрлыгының 1995 елның 29 декабрендә кабул ителгән N 539 номерлы "Хуҗалык һәм башка эшчәнлекнең экологик нигезләмәсен раслау буенча Инструкцияне раслау турында" боерыгы;

20. Россия Федерациясенең табигый ресурслар һәм экология министрлыгының 2010 елның 3 мартында кабул ителгән N 59 номерлы "Федераль файдалы казылмалар агентлыгы тарафыннан файдалы казылмалар булмавы турында нәтиҗәләр бирү һәм файдалы казылмалар ятмалары өстендә төзелеш эшләрен башкару өчен рөхсәт бирү буенча дәүләт хезмәте күрсәтүнең Административ регламентын раслау турында" боерыгы.

21. Россия Федерациясенең Төбәк үсеше министрлыгының 2008 елның 1 апрелендә чыккан 36 нчы номерлы "Капиталь төзелеш объекты өчен проект документациясен эшләү һәм килештерү өчен махсус техник шартларны эшләү тәртибе" боерыгы;

22. Россия Федерациясенең гражданнар оборонасы, гадәттән тыш хәлләр һәм табигать бәла-казалары нәтиҗәләрен бетерү эшләре министрлыгы, Россия Федерациясенең мәгълүмат технологияләре һәм элемтә министрлыгы һәм Россия Федерациясенең мәдәният һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының 2006 елның 25 июлендә чыккан 422/90/376 номерлы "Халыкны хәбәрдар итү системалары турында Положение раслану" боерыгы;

23. Россия Федерациясенең төзелеш министрлыгының 1995 елның 29 декабрендә чыккан 17-139 номерлы "Халык пунктларын инженерлык яклау корылмаларын эксплуатацияләү кагыйдәләре" боерыгы.

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ ДӘҮЛӘТ СТАНДАРТЛАРЫ (ГОСТ)

1. ГОСТ 17.0.0.01-76* "Табигатьне саклау һәм табигый ресурсларны кулланууны яхшырту өлкәсендә стандартлар системасы. Төп нигезләмәләр";

2. ГОСТ 17.1.1.04-80 "Табигатьне саклау. Гидросфера. Су куллану максатлары буенча җир асты суларын классификацияләү";

3. ГОСТ 17.1.3.06-82 "Табигатьне саклау. Гидросфера. Җир асты суларын саклау буенча гомуми таләпләр";

4. ГОСТ 17.1.3.13-86 "Табигатьне саклау. Гидросфера. Өслек суларын пычранудан саклау буенча гомуми таләпләр";

5. ГОСТ 17.1.5.02-80 "Табигатьне саклау. Гидросфера. Су объектларының рекреация зоналарына гигиеник таләпләр";

6. ГОСТ 17.5.3.01-78* "Табигатьне саклау. Җирләр. Шәһәрләрнең яшел зоналарының составы һәм зурлыгы";

7. ГОСТ 17.5.3.02-90 "Табигатьне саклау. Җирләр. Дәүләт урман фонды җирләрендә тимер юллар һәм автомобиль юллары буйлап урман саклау полосаларын бүлеп бирү нормалары";

8. ГОСТ 17.5.3.03-80 "Табигатьне саклау. Җирләр. Гидролесомелиорациягә гомуми таләпләр";

9. ГОСТ 17.5.3.04-83* "Табигатьне саклау. Җирләр. Җирләрне рекультивацияләүгә гомуми таләпләр";

10. ГОСТ 17.6.3.01-78* "Табигатьне саклау. Флора. Урманнарны, шәһәрләрнең яшел зоналарын саклау һәм рациональ файдалану. Гомуми таләпләр";

11. ГОСТ 20444-85 "Шау-шу. Транспорт агымнары. Шау-шу характеристикасын үлчәү ысуллары";

12. ГОСТ 22283-88 "Авиация шау-шу. Торак төзелеш территориясендә шау-шуның рөхсәт ителгән дәрәҗәләре һәм аны үлчәү ысуллары";

13. ГОСТ 23337-78* "Шау-шу. Торак территориядә һәм торак һәм җәмәгать биналарында шау-шуны үлчәү ысуллары";

14. ГОСТ 2761-84* "Үзәкләштерелгән хуҗалык-эчү су белән тәэмин итү чыганаклары. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре";

15. ГОСТ Р 22.1.02-95 "Гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык. Мониторинг һәм фаразлау";

16. ГОСТ 25772-83 "Баскычлар, балконнар һәм түбәләр өчен корыч киртәләр. Гомуми техник шартлар";

17. ГОСТ Р 50681-2010 "Туристик хезмәтләр. Туристик хезмәтләрне проектлау";

18. ГОСТ Р 52108-2003 "Ресурсларны саклау. Калдыклар белән эш итү. Төп нигезләмәләр";

19. ГОСТ Р 52142-2003 "Халыкка социаль хезмәт күрсәтү. Социаль хезмәтләрнең сыйфаты. Гомуми нигезләмәләр";

20. ГОСТ Р 52282-2004 "Юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары. Юл светофорлары. Типлар һәм төп параметрлар. Гомуми техник таләпләр. Сынау ысуллары";

21. ГОСТ Р 52289-2004* "Юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары. Юл билгеләрен, тамгаларны, светофорларны, юл киртәләрен һәм юнәлеш бирү җайланмаларын куллану кагыйдәләре";

22. ГОСТ Р 52766-2007 "Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Җиһазлау элементлары. Гомуми таләпләр";

23. ГОСТ Р 54964-2012 "Турылыкка бәя бирү. Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр".

ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ ҺӘМ КАГЫЙДӘЛӘРЕ (СНИП)

1. СНиП II-35-76* "Казан җайланмалары";

2. СНиП II-58-75 "Җылылык электр станцияләре";

3. СНиП III-10-75 "Территорияне төзекләндерү";

4. СНиП 1.05.03.-87 "Торак төзелешендә комплексны төзелешне исәпкә алып, запас нормалары";

5. СНиП 21-01-97* "Биналар һәм корылмаларның янгын куркынычсызлыгы";

6. СНиП 2.01.05-85 "Объектларның куркыныч категорияләре";

7. СНиП 2.01.28-85 "Токсик сәнәгать калдыкларын зарарсызландыру һәм күмү полигоннары. Проектлауның төп нигезләре";

8. СНиП 2.04.01-85* "Биналарның эчке сүүткәргеч һәм канализациясе";

9. СНиП 2.05.11-83 "Колхозларда, совхозларда һәм башка авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә һәм оешмаларында хуҗалык эчендәге автомобиль юллары";

10. СНиП 2.06.15-85 "Территорияне су басудан һәм су күтәрелүдән инженерлык яклавы";

11. СНиП 2.09.04-87* "Административ һәм көнкүреш биналары";

12. СНиП 2.10.03-84 "Терлекчелек, кошчылык һәм җәнлекчелек биналары һәм корылмалары";

13. СНиП 2.10.05-85 "Ашлык саклау һәм эшкәртү предприятиеләре, биналары һәм корылмалары";

14. СНиП 2.11.03-93 "Нефть һәм нефть продуктлары складлары. Янгынга каршы нормалар";

15. СНиП 11-04-2003 "Шәһәр төзелеше документларын эшләү, килештерү,

экспертиза һәм раслау тәртибе турында инструкция";

16. СНиП 21-01-97* "Биналар һәм корылмаларның янгын куркынычсызлыгы";

17. СНиП 23-01-99* "Төзелеш климатологиясе";

18. СНиП 23-02-2003 "Биналарның җылылык саклау";

19. СНиП 23-03-2003 "Шау-шуны саклау";

20. СНиП 23-05-95* "Табигый һәм ясалма яктырту";

21. СНиП 30-02-97 "Гражданнарның бакчачылык берләшмәләре территорияләрен планлаштыру һәм төзү, биналар һәм корылмалар";

22. СНиП 31-03-2001 "Производство биналары";

23. СНиП 31-04-2001 "Склад биналары";

24. СНиП 31-05-2003 "Административ билгеләнештәге җәмәгать биналары";

25. СНиП 32-03-96 "Аэродромнар";

26. СНиП 34-02-99 "Газ, нефть һәм аларны эшкәртү продуктларының җир асты саклагычлары";

ПОСОБИЯ

1. СНиП II-60-75* буенча ярдәмлек "Шәһәрләрдә һәм башка торак пунктларда җиңел автомобильләр өчен автостоянкалар, гаражлар һәм техник хезмәт күрсәтү предприятиеләрен урнаштыру буенча ярдәмлек". КиевНИИП шәһәр төзелеше, 1983 ел;

2. СНиП II-85-80 буенча ярдәмлек "Вокзаллар проектлау буенча ярдәмлек". ЦНИИП шәһәр төзелеше, 1983 ел;

3. СНиП 2.07.01-89* буенча ярдәмлек "Шәһәр һәм авыл торак пунктларының су белән тәэмин итү һәм канализация буенча ярдәмлек. ЦНИИЭП инженер җиһазлары", 1990 ел.

ПРОЕКТЛАУ ҺӘМ ТӨЗЕЛЕШ БУЕНЧА КАГЫЙДӘЛӘР ҖЫЕЛМАСЫ (СП)

1. СП 1.13130.2009 "Янгынга каршы саклау системасы. Эвакуация юллары һәм чыгу урыннары";

2. СП 11-102-97 "Төзелеш өчен инженерлык-экологик эзләнүләр";

3. СП 11-103-97 "Төзелеш өчен инженерлык-гидрометеорологик эзләнүләр";

4. СП 11-106-97* "Гражданнарның бакчачылык (дача) берләшмәләре территорияләрен төзү өчен проект-планлаштыру документларын эшләү, килештерү, раслау тәртибе һәм составы";

5. СП 11-107-98 "Төзелеш проектларының "Гражданнар оборонасы инженерлык-техник чаралары. Гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары" бүлеген эшләү тәртибе һәм составы";

6. СП 11-112-2001 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре, башка муниципаль берәмлекләр территорияләре өчен шәһәр төзелеше документларының "Гражданнар оборонасы инженерлык-техник чаралары. Гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары" бүлеген эшләү тәртибе һәм составы";

7. СП 18.13330.2011 СНиП II-89-80 "Сәнәгать предприятиеләренең генераль планнары";

8. СП 21.13330.2012 СНиП 2.01.09-91 "Эшкәртелә торган территорияләрдә һәм утырма туфракларда биналар һәм корылмалар";

9. СП 30-102-99 "Аз катлы торак төзелеше территорияләрен планлаштыру һәм төзү";

10. СП 31-103-99 "Православие храмнары биналарын, корылмаларын һәм комплексларын проектлау һәм төзү";

11. СП 31-102-99 "Инвалидлар һәм башка хәрәкәтләнүе чикләнгән килүчеләр өчен җәмәгать биналары һәм корылмаларының керү таләпләре";

12. СП 31-107-2004 "Күпфатирлы торак биналарның архитектур-планировкалы чишелешләре";

13. СП 31-110-2003 "Торак һәм җәмәгать биналарының электр җиһазларын проектлау һәм монтажлау";

14. СП 31-112-2004(1) "Физкультура-спорт заллары. 1 нче өлеш";

15. СП 31-112-2004(2) "Физкультура-спорт заллары. 2 нче өлеш";

16. СП 31-112-2004(3) "Физкультура-спорт заллары. 3 нче өлеш. Ябык боз ареналары";

17. СП 31-113-2004 "Йөзү бассейннары";

18. СП 31.13330.2012 СНиП 2.04.02-84* "Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";

19. СП 32.13330.2012 СНиП 2.04.03-85 "Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";

20. СП 33-101-2003 "Төп исәпләү гидрологик характеристикаларын билгеләү";

21. СП 34-106-98 "Газ, нефть һәм аларны эшкәртү продуктлары өчен җир асты саклагычлары";

22. СП 34.13330.2012 СНиП 2.05.02-85* "Автомобиль юллары";

23. СП 35-101-2001 "Халыкның аз мобильле төркемнәре өчен уңайлы биналар һәм корылмалар проектлау. Гомуми нигезләмәләр";

24. СП 35-102-2001 "Инвалидлар өчен уңайлы планировкалы торак мохит";

25. СП 35-103-2001 "Халыкның аз мобильле килүчеләр өчен уңайлы җәмәгать биналары һәм корылмалары";

26. СП 35-105-2002 "Инвалидлар һәм халыкның башка аз мобильле төркемнәре файдалана алуын исәпкә алып, шәһәр төзелешен реконструкцияләү";

27. СП 35-106-2003 "Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру";

28. СП 35-107-2003 "Торак урыны билгеләнмәгән кешеләрнең вакытлыча яшәү учреждениеләре биналары";

29. СП 35-116-2006 "Чикләнгән мөмкинлекләре булган балалар һәм үсмерләр өчен реабилитация үзәкләре";

30. СП 35-112-2005 "Интернат-йортлар";

31. СП 35-117-2006 "Балалар-инвалидлар өчен интернат-йортлар";

32. СП 35.13330.2011 СНиП 2.05.03-84* "Күперләр һәм торбалар";

33. СП 36.13330.2012 СНиП 2.05.06-85* "Магистраль торбалар";

34. СП 37.13330.2012 СНиП 2.05.07-91* "Сәнәгать транспорты";

35. СП 38.13330.2012 СНиП 2.06.04-82* "Гидротехник корылмаларга йөкләнешләр һәм тәэсирләр (дулкынлы, бозлы һәм суднолардан)";

36. СП 39.13330.2012 СНиП 2.06.05-84* "Җир материалларыннан ясалган буалар";

37. СП 4.13130.2009 "Янгынга каршы саклау системалары. Саклау объектларында янгын таралуны чикләү. Күләм-планлаштыру һәм конструктив чишелешләргә таләпләр";

38. СП 41-104-2000 "Автоном җылылык белән тәэмин итү чыганакларын проектлау";

39. СП 41-108-2004 "Газ ягулыгы белән җылыткычлар булган торак биналарның фатирларга җылылык белән тәэмин итү";

40. СП 42.13330.2016 СНиП 2.07.01-89* "Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү";

41. СП 42-101-2003 "Металл һәм полиэтилен торбалардан газ бүлү системаларын проектлау һәм төзү буенча гомуми нигезләмәләр";

42. СП 47.13330.2016 СНиП 11-02-96 "Төзелеш өчен инженерлык эзләнүләре. Төп нигезләмәләр";

43. СП 55.13330.2016 СНиП 31-02-2001 "Бер фатирлы торак йортлар";

44. СП 58.13330.2012 СНиП 33-01-2003 "Гидротехник корылмалар. Төп нигезләмәләр";

45. СП 59.13330.2016 СНиП 35-01-2001 "Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп населения";

46. СП 54.13330.2016 СНиП 31-01-2003 "Күпфатирлы торак биналар";

47. СП 60.13330.2016 СНиП 41-01-2003 "Җылылык, вентиляция һәм кондиционерлау";

48. СП 62.13330.2011 СНиП 42-01-2002 "Газ бүлү системалары";

49. СП 88.13330.2014 СНиП II-11-77* "Гражданнар оборонасының саклагыч корылмалары";

50. СП 100.13330.2016 СНиП 2.06.03-85 "Мелиорация системалары һәм корылмалары";

51. СП 101.13330.2012 СНиП 2.06.07-87 "Тоткарлау диварлары, суднолар йөрү шлюзлары, балык үткәрү һәм балык саклау корылмалары";

52. СП 105.13330.2012 СНиП 2.10.02-84 "Авыл хуҗалыгы продукциясен саклау һәм эшкәртү өчен биналар һәм корылмалар";

53. СП 113.13330.2016 СНиП 21-02-99* "Автомобильләр өчен тукталышлар";

54. СП 116.13330.2012 СНиП 22-02-2003 "Территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны куркыныч геологик процесслардан инженерлык яклавы. Төп нигезләмәләр";

55. СП 118.13330.2016 СНиП 31-06-2009 "Җәмәгать биналары һәм корылмалары";

56. СП 124.13330.2012 СНиП 41-02-2003 "Җылылык челтәрләре";

57. СП 125.13330.2012 СНиП 2.05.13-90 "Шәһәрләр һәм башка торак пунктлар территориясендә салынган нефть продуктлары үткәргечләре";

58. СП 163.13258000.2014 СНиП 2.01.51-90 "Гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары".

ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ (СН)

1. СН 441-72* "Предприятиеләр, биналар һәм корылмалар мәйданчыклары һәм участоклары өчен коймалар проектлау күрсәтмәләре";

2. СН 452-73 "Магистраль торба үткәргечләр өчен җир бүлү нормалары";

3. СН 455-73 "Балыкчылык хуҗалыклары өчен җир бүлү нормалары";

4. СН 456-73 "Магистраль сууткәргечләре һәм канализация коллекторлары өчен җир бүлү нормалары";

5. СН 461-74 "Элемтә линияләре өчен җир бүлү нормалары";

6. СН 467-74 "Автомобиль юллары өчен җир бүлү нормалары".

ВЕДОМСТВО ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ (ВСН)

1. ВСН 01-89 "Автомобильләргә хезмәт күрсәтү предприятиеләре";

2. ВСН 33-2.2.12-87 "Мелиорация системалары һәм корылмалары. Насос станцияләре. Проектлау нормалары";

3. ВСН 60-89 "Торак һәм җәмәгать биналарының инженер җиһазлары өчен элемтә, сигнализация һәм диспетчеризация җайланмалары. Проектлау нормалары";

4. ВСН 61-89(р) "Торак йортларны реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау. Проектлау нормалары";

5. ВСН 62-91* "Инвалидлар һәм хәрәкәтләнүе чикләнгән төркемнәр ихтыяҗларын исәпкә алып, яшәү мохите проектлау".

ТАРМАК НОРМАЛАРЫ

1. ОДН 218.012-99 "Магистраль автомобиль юлларында урнашкан күпер корылмаларында киртә җайланмаларына гомуми техник таләпләр";

2. ОСН АПК 2.10.14.001-04 "Административ, көнкүреш биналары һәм терлекчелек, хайванчылык һәм кошчылык предприятиеләре һәм башка авыл хуҗалыгы объектлары өчен проектлау нормалары";

3. ОСТ 218.1.002-2003 "Автомобиль юлларында автобус тукталышлары. Гомуми техник шартлар";

4. Россия китапханә ассоциациясенең 2008 елның 22 маенда кабул ителгән җәмәгать китапханәсе эшчәнлегенең модель стандарты.

САНИТАРИЯ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ НОРМАЛАРЫ (САНПИН)

1. СанПиН 1.2.2584-10 "Пестицидлар һәм агрохимикатларны сынау, саклау, ташу, сату, куллану, зарарсызландыру һәм утильләштерү процессларының куркынычсызлыгына гигиена таләпләре";

2. СанПиН 2.1.2882-11 "Зиратлар, җирләү биналары һәм корылмаларының урнашуы, төзелеше һәм тотылуына гигиена таләпләре";

3. СанПиН 2.1.2.1188-03 "Йөзү бассейннары. Төзелеш, эксплуатация һәм су сыйфатына гигиена таләпләре. Сыйфат контроле";

4. СанПиН 2.1.2.1331-03 "Аквапаркларның төзелеше, эксплуатация һәм су сыйфатына гигиена таләпләре";

5. СанПиН 2.1.2.2645-10 "Торак биналар һәм бүлмәләрдә яшәү шартларына санитар-эпидемиологик таләпләр";

6. СанПиН 2.1.3.2630-10 "Медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларга санитар-эпидемиологик таләпләр";

7. СанПиН 2.1.4.1074-01 "Эчү суы. Үзәкләштерелгән эчү су белән тәэмин итүнең су сыйфатына гигиена таләпләре. Сыйфат контроле";

8. СанПиН 2.1.4.1110-02 "Эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын һәм сууткәргечләрне санитар саклау зоналары";

9. СанПиН 2.1.4.1175-02 "Үзәкләштерелмәгән су белән тәэмин итүнең су сыйфатына гигиена таләпләре. Чыганакларны санитар саклау";

10. СанПиН 2.1.5.980-00 "Өслек суларының саклануына гигиена таләпләре";

11. СанПиН 2.1.6.1032-01 "Халык яши торган урыннарда атмосфера һавасының сыйфатын тәэмин итүгә гигиена таләпләре";

12. СанПиН 2.1.7.2790-10 "Медицина калдыклары белән эш итүгә санитар-эпидемиологик таләпләр";

13. СанПиН 2.1.7.1287-03 "Туфрак сыйфатына санитар-эпидемиологик таләпләр";

14. СанПиН 2.1.7.2197-07 "Туфрак сыйфатына санитар-эпидемиологик таләпләр. СанПиН 2.1.7.1287-03ка үзгәреш N 1";

15. СанПиН 2.1.7.1322-03 "Җитештерү һәм куллану калдыкларын урнаштыру һәм зарарсызландыруга гигиеник таләпләр";

16. СанПиН 2.1.8/2.2.4.1190-03 "Җир өсте хәрәкәтчән радиобәйләнеш чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләүгә гигиеник таләпләр";

17. СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03 "Тапшыручы радиотехник объектларны урнаштыру һәм эксплуатацияләүгә гигиеник таләпләр";

18. СанПиН 2.1.8/2.2.4.2302-07 "Тапшыручы радиотехник объектларны урнаштыру һәм эксплуатацияләүгә гигиеник таләпләр. СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03ка үзгәрешләр N 1";

19. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1076-01 "Торак һәм җәмәгать биналары һәм территорияләренең инсоляция һәм кояштан саклану таләпләре";

20. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "Санитар-һакимият зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитар классификациясе" (актуальләштерелгән, 2010 ел);

21. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2361-08 "Санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм

нормаларга үзгәрешләр N 1 "Санитар-һакимият зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитар классификациясе". Яңа редакция";

22. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2555-09 "СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03ка үзгәреш N 2 "Санитар-һакимият зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитар классификациясе. Яңа редакция";

23. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2739-10 "СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "Санитария-сафлык зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитария классификациясе. Яңа редакция" өчен үзгәрешләр һәм өстәмәләр N 3";

24. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1278-03 "Торак һәм җәмәгать биналарында табигый, ясалма һәм кушылган яктыртуга гигиена таләпләре";

25. СанПиН 2.2.4.1191-03 "Производство шартларында электромагнит кырлар";

26. СанПиН 2.3.6.1079-01 "Җәмәгать туклану оешмаларына, аларда азык-төлек продуктлары һәм азык-төлек чималы җитештерү һәм әйләнешенә санитария-эпидемиология таләпләре";

27. СанПиН 2.4.1201-03 "Социаль реабилитациягә мохтаҗ булган балигъ булмаганнар өчен махсуслаштырылган учреждениеләрне төзү, тоту, җиһазлау һәм эш режимына гигиена таләпләре";

28. СанПиН 2.4.1.2660-10 "Мәктәпкәчә оешмаларда төзү, тоту һәм эш режимын оештыруга санитария-эпидемиология таләпләре";

29. СанПиН 2.4.2.1178-02 "Гомуми белем бирү учреждениеләрендә укыту шартларына гигиена таләпләре";

30. СанПиН 2.4.3.1186-03 "Башлангыч һөнәри белем бирү оешмаларында уку-җитештерү процессын оештыруга санитария-эпидемиология таләпләре";

31. СанПиН 2.4.4.1204-03 "Балаларның ял һәм сәламәтләндерү өчен шәһәр читендәге стационар учреждениеләрне төзү, тоту һәм эш режимын оештыруга санитария-эпидемиология таләпләре";

32. СанПиН 2.4.4.1251-03 "Балаларның өстәмә белем бирү учреждениеләренә (мәктәптән тыш учреждениеләргә) санитар-эпидемиологик таләпләр";

33. СанПиН 2.6.1.2523-09 (НРБ-99/2009) "Радиацион куркынычсызлык нормалары";

34. СанПиН 2971-84 "Сәнәгать ешлыгындагы үзгәрүчән ток һава линияләре тудырган электр кыры тәэсиреннән халыкны саклау санитар нормалары һәм кагыйдәләре";

35. СанПиН 3907-85 "Су саклагычларны проектлау, төзү һәм эксплуатацияләү санитар кагыйдәләре";

36. СанПиН 4060-85 "Дәвалау пляжлары. Җайланмалар, җиһазлар һәм эксплуатацияләү санитар кагыйдәләре";

37. СанПиН 2.4.2.2843-11 "Балалар санаторийларын җиһазлау, тоту һәм эшне оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр";

38. СанПиН 42-128-4690-88 "Торак пунктлар территорияләрен тоту санитар кагыйдәләре";

39. СанПиН 983-72 "Җәмәгать бәдрәфләрен җиһазлау һәм тоту санитар кагыйдәләре".

САНИТАР НОРМАЛАРЫ (СН)

1. СН 2.2.4/2.1.8.562-96 "Эш урыннарында, торак, җәмәгать биналарында һәм торак төзелеш территориясендә тавыш";

2. СН 2.2.4/2.1.8.566-96 "Производство вибрациясе, торак һәм җәмәгать биналарында вибрация. Санитар нормалар".

САНИТАР КАГЫЙДӘЛӘРЕ (СП)

1. СП 2.1.5.1059-01 "Җир асты суларын пычранудан саклау гигиеник таләпләре";

2. СП 2.1.7.1386-03 "Производство һәм куллануның агулы калдыкларының куркынычлык классын билгеләү буенча санитар кагыйдәләр".

3. СП 2.2.1.1312-03 "Яңадан төзелә торган һәм реконструкцияләнә торган сәнәгать предприятиеләрен проектлауга гигиена таләпләре";

4. СП 2.3.6.1066-01 "Сәүдә оештыруга һәм аларда азык-төлек чималы һәм азык-төлек продуктлары әйләнешенә санитар-эпидемиологик таләпләр";

5. СП 2.3.6.1079-01 "Санитарно-эпидемиологические требования к организациям общественного питания, изготовлению и оборотоспособности в них пищевых продуктов и продовольственного сырья";

6. СанПиН 2.4.4.2599-10. "Балаларның каникул вакытында көндезге булу белән сәламәтләндерү учреждениеләрендә җайланма, эчтәлек һәм режим оештыруга гигиена таләпләре. Санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм нормативлар";

7. СП 2.4.990-00 "Ятим балалар һәм ата-ана каравыннан мәхрүм калган балалар өчен балалар йортларында һәм интернат оешмаларында эш режимын оештыру, эчтәлек һәм җайланмага гигиена таләпләре";

8. СП 2.6.1.2612-10 "Радиацион куркынычсызлыкны тәэмин итүнең төп санитар кагыйдәләре (ОСПОРБ-99/2010)";

9. СП 1567-76 "Физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү урыннарын җайланма һәм эчтәлек буенча санитар кагыйдәләр";

10. СП 4076-86 "Физик һәм акыл үсешендә кимчелекләре булган балалар өчен махсус гомуми белем бирү интернат оешмаларының җайланма, җиһазлау, эчтәлек һәм режим буенча санитар кагыйдәләр".

ГИГИЕНА НОРМАЛАРЫ (ГН)

1. ГН 2.1.5.1315-03 "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану өчен су объектларында химик матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ПДК)";

2. ГН 2.1.5.2280-07 "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану өчен су объектларында химик матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.5.1315-03ка өстәмәләр һәм үзгәрешләр N 1";

3. ГН 2.1.5.2307-07 "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану өчен су объектларында химик матдәләрнең якынча мөмкин дәрәҗәләре (ЯМД)";

4. ГН 2.1.5.2312-08 "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану өчен су объектларында химик матдәләрнең якынча мөмкин дәрәҗәләре (ЯМД). ГН 2.1.5.2307-07ка өстәмә N 1";

5. ГН 2.1.5.2415-08 "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш су куллану өчен су объектларында химик матдәләрнең якынча мөмкин дәрәҗәләре (ЯМД). ГН 2.1.5.2307-07ка өстәмә N 2";

6. ГН 2.1.6.1338-03 "Торак пунктларның атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК)";

7. ГН 2.1.6.1765-03 "Торак пунктларның атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03ка өстәмә 1";

8. ГН 2.1.6.1983-05 "Торак пунктларның атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03ка өстәмәләр һәм үзгәрешләр N 2";

9. ГН 2.1.6.1985-06 "Торак пунктларның атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03ка өстәмә N 3";

10. ГН 2.1.6.2326-08 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03кә 4 нче өстәмә";

11. ГН 2.1.6.2416-08 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03кә 5 нче өстәмә";

12. ГН 2.1.6.2450-09 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы

матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03кә 6 нчы өстәмә";

13. ГН 2.1.6.2498-09 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03кә 7 нче өстәмә";

14. ГН 2.1.6.2604-10 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең чиктә мөмкин концентрацияләре (ЧМК). ГН 2.1.6.1338-03кә 8 нче өстәмә";

15. ГН 2.1.6.2309-07 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең якынча куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ЯКТД)";

16. ГН 2.1.6.2328-08 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең якынча куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ЯКТД). ГН 2.1.6.2309-07гә 1 нче өстәмә";

17. ГН 2.1.6.2414-08 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең якынча куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ЯКТД). ГН 2.1.6.2309-07гә 2 нче өстәмә";

18. ГН 2.1.6.2451-09 "Торак пунктларында атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең якынча куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ЯКТД). ГН 2.1.6.2309-07гә 3 нче өстәмә";

19. ГН 2.1.6.2505-09 "Тората торган куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ОБУВ) атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең торак урыннарда. ГН 2.1.6.2309-07гә 4 нче өстәмәләр һәм үзгәрешләр";

20. ГН 2.1.6.2577-10 "Тората торган куркынычсыз тәэсир дәрәҗәләре (ОБУВ) атмосфера һавасында пычратучы матдәләрнең торак урыннарда. ГН 2.1.6.2309-07гә 5 нче өстәмә";

21. ГН 2.1.7.2041-06 "Туфракта химик матдәләрнең чикле рөхсәт ителгән концентрацияләре (ПДК)";

22. ГН 2.1.7.2511-09 "Туфракта химик матдәләрнең якынча рөхсәт ителгән концентрацияләре (ОДК)";

23. ГН 2.1.8/2.2.4.2262-07 "Торак, җәмәгать биналарында һәм торак территорияләрдә 50 Гц ешлыктагы магнит кырларының чикле рөхсәт ителгән дәрәҗәләре".

ВЕТЕРИНАР-САНИТАР КАГЫЙДӘЛӘРЕ

1. Биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итү буенча ветеринар-санитар кагыйдәләре, Россия Федерациясенең Баш дәүләт ветеринар инспекторы тарафыннан 04.12.1995 N 13-7-2/469 расланган.

ЮЛЛАМА ДОКУМЕНТЛАР (РД, СО)

1. РД 34.20.185-94 (СО 153-34.20.185-94) "Шәһәр электр челтәрләрен проектлау буенча инструкция";

2. РД 45.120-2000 (НТП 112-2000) "Технологик проектлау нормалары. Шәһәр һәм авыл телефон челтәрләре";

3. РД 52.04.212-86 (ОНД 86) "Предприятиеләрнең чыгаруында булган зарарлы матдәләрнең атмосфера һавасында концентрацияләрен исәпләү методикасы";

4. СО 153-34.21.122-2003 "Биналар, корылмалар һәм сәнәгать коммуникацияләрен яшен саклау җайланмалары буенча инструкция".

ТӨЗЕЛЕШТӘ ЮЛЛАМА ДОКУМЕНТЛАР (РДС)

1. РДС 11-201-95 "Төзелеш проектларының дәүләт экспертизасын үткәрү тәртибе турында инструкция";

2. РДС 30-201-98 "Россия Федерациясенең шәһәрләрендә һәм башка торак

пунктларында кызыл сызыкларны проектлау һәм билгеләү тәртибе турында инструкция";

3. РДС 35-201-99 "Социаль инфраструктура объектларына инвалидлар өчен керү мөмкинлеген тәэмин итү таләпләрен гамәлгә ашыру тәртибе".

ТӨЗЕЛЕШТӘ МЕТОДИК ДОКУМЕНТЛАР (МДС)

1. МДС 32-1.2000 "Вокзалларны проектлау буенча тәкъдимнәр";

2. МДС 13.-15.2000 "Россия Федерациясендә яшел үсентеләрне булдыру, саклау һәм карау кагыйдәләре";

3. МДС 15-2.99 "Шәһәр һәм авыл торак пунктларында җирләрне куллану һәм саклау буенча дәүләт контролен гамәлгә ашыру тәртибе турында инструкция";

4. МДС 30-1.99 "Шәһәр территорияләрен зоналаштыру схемаларын эшләү буенча методик тәкъдимнәр";

5. МДС 35-1.2000 "Инвалидлар һәм башка хәрәкәтләнүе чикләнгән халык төркемнәренең ихтыяҗларын исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне, биналарны һәм корылмаларны проектлау буенча тәкъдимнәр. 1 нче чыгарылыш. "Гомуми положениеләр";

6. МДС 35-2.2000 "Инвалидлар һәм башка хәрәкәтләнүе чикләнгән халык төркемнәренең ихтыяҗларын исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне, биналарны һәм корылмаларны проектлау буенча тәкъдимнәр. 2 нче чыгарылыш. "Шәһәр төзелеше таләпләре";

7. РСН 62-86 "РСФСРда гомумдәүләт һәм республика әһәмиятендәге автомобиль юлларында автосервис объектлары составын билгеләү һәм урнаштыру буенча методик күрсәтмәләр".

ЯНГЫН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ НОРМАЛАРЫ (НПБ) ҺӘМ КАГЫЙДӘЛӘРЕ (ППБ

1. НПБ 88-2001* "Янгын сүндерү һәм сигнализация җайланмалары. Проектлау нормалары һәм кагыйдәләре";

2. НПБ 101-95 "Янгын саклау объектларын проектлау нормалары";

3. НПБ 111-98* "Ягулык салу станцияләре. Янгын куркынычсызлыгы таләпләре";

КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫК КАГЫЙДӘЛӘРЕ (ПБ)

1. ПБ 09-540-03 "Янгын һәм шартлау куркынычсызлыгы өчен гомуми кагыйдәләр химия, нефть химиясе һәм нефть эшкәртү производстволары";

2. ПБ 12-529-03 "Газ тарату һәм газ куллану системалары өчен куркынычсызлык кагыйдәләре";

3. ПБ 12-609-03 "Сыекландырылган углеводород газларын кулланучы объектлар өчен куркынычсызлык кагыйдәләре".

БАШКА ДОКУМЕНТЛАР

1. Тарихи-архитектура терәк планнарын һәм тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау зоналары проектларын эшләү буенча методик тәкъдимнәр. Мәскәү, 1990 ел;

2. Шәһәр һәм авыл торак пунктлары төзелеш чикләреннән урман участокларына кадәр янгынга каршы араларны урнаштыру тәртибе турында методик тәкъдимнәр. Мәскәү, 20.03.2012;

3. Электроустановкаларны урнаштыру кагыйдәләре (ПУЭ). 7-нче басма, Россия Федерациясенең ягулык һәм энергетика министрлыгы, 2000 ел;

4. 02.06.2006 даталы "ФСК ЕЭС" ААҖ техник сәясәте турында положение;

5. Җылылык электр станцияләре көл саклагычлары урнашкан районда җир асты

сулары торышын контрольдә тоту буенча тәкъдимнәр, ВНИИГ П-78-2000;

6. Зур шәһәрләрдә җәмәгать-транспорт үзәкләрен (төзелешләрен) проектлау буенча тәкъдимнәр. Россия Госстрой. Шәһәр төзелеше буенча ЦНИИП. Мәскәү, 1998 ел;

7. Шәһәрләр һәм авыл җирлекләренең урамнарын һәм юлларын проектлау буенча тәкъдимнәр. Шәһәр төзелеше буенча ЦНИИП. Мәскәү, 1994 ел;

8.Балалар спорт уен инфраструктурасын урнаштыру өлешендә йорт яны территориясен төзекләндерү буенча тәкъдимнәр (Россия Федерациясенең төбәк үсеше министрлыгының 14.12.2010 ел, N 42053-ИБ/14 хаты);

9. Россия Федерациясенең төбәк үсеше министрлыгының 20.05.2011 ел, N 13137-ИП/08 хаты инженер-техник тәэмин итү челтәрләрен төзү, реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау проект документациясе турында, алар сызыклы объектлар булып тормый һәм капиталь төзелеш объекты составына керә.

НОРМАТИВ ХОКУК АКТЛАРЫ ҺӘМ БАШКА ДОКУМЕНТЛАР ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

1. Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында 2005 елның 1 апрелендәге 60-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

2. Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында 2010 елның 25 декабрендәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

3. Автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында 2009 елның 8 июлендәге 43-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

4. Татарстан Республикасының 2011 - 2015 елларга социаль-икътисади үсеш Программасын раслау турында 2011 елның 22 апрелендәге 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

5. Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру Схемасын раслау турында 2011 елның 21 февралендәге 134 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Карары;

6. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2001 елның 13 декабрендәге 885 номерлы "Татарстан Республикасы территориясендә "Лоджияләр һәм балконнарны пыяла белән каплау" территориаль төзелеш нормаларын куллану турында" карары.

НОРМАТИВ ХОКУКИ АКТЛАР ҺӘМ БАШКА ДОКУМЕНТЛАР ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

1. Татарстан Республикасы Азнакай район Советының 2016 елның 18 августындагы 56-9 номерлы "Азнакай муниципаль районының 2016-2021 елларга социаль-икътисади үсеш Стратегиясен раслау турында" карары.

2. Татарстан Республикасы Азнакай район Советының 2012 елның 20 декабрендәге 207-29 номерлы "Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының территориаль планлаштыру Схемасын раслау турында" карары.

3. Татарстан Республикасы Азнакай район Советының 2012 елның 15 мартындагы 112-18 номерлы "Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының 2011-2020 елларга коммуналь инфраструктура системасын комплексы үстерүнең озак сроклы максатчан Программасын раслау турында" карары.

НОРМАТИВ ХОКУКИ АКТЛАР ҺӘМ БАШКА ДОКУМЕНТЛАР АЗНАКАЙ ШӘҺӘРЕ АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

1. Татарстан Республикасы Азнакай шәһәр Советының 2007 елның 28 ноябрендәге 79-19 номерлы "Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Азнакай шәһәре генераль планы турында" карары.

2. Татарстан Республикасы Азнакай шәһәр Советының 2012 елның 20 декабрендәге №86-24 карары «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Азнакай шәһәре» муниципаль берәмлегендә җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре турында».

3. Азнакай шәһәре Советының 2015 елның 25 августындагы 173-48 номерлы карары «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Азнакай шәһәре коммуналь инфраструктура системаларын комплексы үстерүнең озак сроклы максатчан Программасы турында 2015-2025 елларга».

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәрен проектлау
Шәһәр төзелеше нормативларына
2 номерлы кушымта

Терминнар һәм билгеләмәләр

Антропоген тәэсире - кеше эшчәнлегенең табигать мохитенә турыдан-туры яки арадаш йогынтысы, ул аның ноктaлы, җирле яки глобаль үзгәрешләренә китерә.

Бизнес-инкубатор - яңа оештырылган кечкенә предприятиеләргә һәм эш башлаучы эшмәкәрләргә ярдәм итү мәсьәләләрен хәл итүче оешма.

Буфер зонасы - төрле максаттагы территорияләр (зоналар) арасында чиктәш участок, аның оешмасы аларның үзара тискәре йогынтысын йомшартырга тиеш.

Су саклау зонасы - су акваторияларына якын территория, анда су пычрануын, чүпләнүен һәм кимүен булдырмау өчен махсус режим урнаштырыла.

Тирә-як мохиткә йогынты - тирә-як мохиттәге теләсә нинди үзгәреш, тискәре яки уңай характерда, тулысынча яки өлешчә кешенең экологик аспектлары нәтиҗәсендә барлыкка килә.

Керү төркеме - бинага керү өлеше, тиешле рәвештә бизәлгән, урамны һәм бинаның төп функциональ зонасын, бүлмәләрен аерып торучы өлеш, ул тышкы һәм эчке өлешләрдән тора. Тышкы өлеш гадәттә навес һәм су агызу җайланмасы белән җиһазландырылган, баскычлар, пандуслар, колонналар, коймаларны үз эченә ала ала. Эчке зона тамбур, вестибюль зонасы, коляска кую урыны, гардероб, подъезд дежурный бүлмәсе, сак посты, рөхсәт бюросы һ.б. үз эченә ала ала, бинаның, бүлмәнең функциональ билгеләнешенә карап.

Шәһәрне формалаштыручы база - шәһәрнең хуҗалык профилен, аның зурлыгын билгеләүче һәм халыкның хезмәт белән тәэмин ителешен тәэмин итүче төп тармаклар.

Шәһәр төзелеше проектлау - территорияне планлаштыру документлары, шәһәр төзелеше зоналаштыру документлары һәм территорияне планлаштыру документациясе проектларын әзерләү эшчәнлеге.

Торак пункт чикләре - торак пункт җирләренең тышкы чикләре, аларны башка җир категорияләреннән аера.

Торак төркеме - квартал (микрорайон) территориясе, торак йортлар, балалар бакчасы, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр, торак төркем халкына хезмәт күрсәтү белән бәйле башка объектлар урнаштыру өчен билгеләнгән.

Торак район - шәһәр территориясенең бер өлеше, микрорайоннар һәм (яки) торак төркемнәрдән торган, аерым торак йортлар, торак комплекслар урнаштыру һәм торак район халкын социаль инфраструктура объектлары комплексы һәм скверлар, бульварлар яки паркларны үз эченә алган рекреацион территорияләр системасы белән тәэмин итү өчен.

Тыйнак (куркыныч) зона - оешманың куркынычсызлыгын тәэмин итүче һәм аның тышкы коймасына якын территория.

Яшел зона - шәһәрдән 150 км ераклыкта саклагыч санитар-гигиеник һәм рекреацион функцияләрне үтәүче беренче төркем урманнар категориясе.

Яшел утыртмалар - билгеле бер территориядә агач, куаклык һәм үләнчел үсемлекләр бергәлеге.

Шәһәр поселениесенең яшел фонды - шәһәр чикләрендә агач-куаклык һәм үләнчел үсемлекләр белән капланган территорияләр бергәлеге. Шәһәрнең яшел фондын саклау, яшел фондны саклау һәм үстерүне тәэмин итүче һәм уңайлы тирә-як мохит булдыру

өчен чаралар системасын күздә тота.

Җир участогы - җир өслегенең федераль законнарга туры китереп билгеләнгән чикләре булган өлеше. Федераль закон белән билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә ясалма җир участоклары булдырылырга мөмкин.

Рекреация зоналары - шәһәр чикләрендә урнашкан, скверлар, парклар, шәһәр бакчалары, буалар, күлләр, сусаклагычлар, пляжлар, гомуми файдаланудагы су объектларының яр буйлары, шулай ук ял итү, туризм, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен кулланыла торган башка территорияләр чикләрендә урнашкан зоналар.

Су объектларын рекреацияләү зонасы - ял итү өчен кулланыла торган су объекты яисә аның янәшәсендәге яры.

Инвалидлар - сәламәтлекләре бозылган, организм функцияләренең тотрыклы бозылуы булган кешеләр, шул исәптән терәк-хәрәкәт аппараты зарарланган, күрү җитешсезлекләре һәм ишетү дефектлары булган, тормыш эшчәнлеген чикләүче һәм аларның социаль яклануын таләп итүче кешеләр.

Биналарның инженер җиһазлары - халыкның көнкүреш һәм хезмәт эшчәнлеге өчен уңай шартлар тудыручы техник җайланмалар комплексы.

Шәһәр инфраструктурасы - шәһәр хуҗалыгының подсистемалары һәм тармаклары комплексы, шәһәр тормыш эшчәнлеген һәм мохитен тәэмин итүче һәм хезмәт күрсәтүче.

Инновацияләр инкубаторы - өстенлекле (эзләнү) юнәлешләрне тикшерүче һәм аларның башлангыч үсешен тәэмин итүче кечкенә предприятиеләр һәм фирмалар зонасы.

Тарихи-архитектур саклану территориясе - шәһәр территориясе, һәйкәлләрне һәм аларның тарихи тирәлеген саклау һәм реставрацияләү белән беррәттән, аны музей экспонаты буларак түгел, ә заманча тормыш эшчәнлеге өчен яраклы мохит буларак куллануны күздә тота.

Тирә-як мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясаучы чыганаклар - промплощадка чикләреннән тыш пычрану дәрәҗәләре ПДК һәм/яки ПДУ артып киткән һәм/яки торак зоналарның пычрануына өлеш кертү 0,1 ПДК артып киткән объектлар.

Квартал - торак пунктның барлык төзелеш зоналарын планлаштыру бүленеше берәмлеге, урамнар яки транспорт юллары белән кызыл сызыклар чикләрендә аерылып тора. Кечкенә зурлыкта булса да (8 - 10 гектар), торак зона кварталы, гадәттә, көндәлек хезмәт күрсәтүнең тулы комплексына ия түгел.

Коммуналь-склад зонасы - коммуналь һәм склад объектлары, торак-коммуналь хуҗалык объектлары, транспорт объектлары, күпләп сату объектлары урнаштыру зонасы.

Төзелеш тыгызлыгы коэффициенты - биналар һәм корылмаларның барлык катлары мәйданының участок мәйданына нисбәте.

Төзелеш коэффициенты - биналар һәм корылмалар астында биләгән мәйданның участок мәйданына нисбәте.

Кызыл сызыклар - гомуми файдалану территорияләренең, электр тапшыру линияләре, элемтә линияләре (шулай ук линия-кабель корылмалары), торбаүткәргечләр, автомобиль юллары һәм башка шундый корылмалар (линия объектлары) урнашкан җир участоклары чикләрен билгеләүче сызыклар.

Урман-парк - халыкның ял итүе өчен билгеләнгән төзекләндерелгән урман территориясе.

Линей объектлар - линия буенча сузылган объектлар системасы (электр челтәрләре, магистраль газүткәргечләре, нефтьүткәргечләр һәм нефть продуктлары үткәргечләре, элемтә линияләре, автомобиль юллары), кызыл линияләр чикләрендә урнашкан һәм элемтәне тәэмин итү, электр энергиясен тапшыру, газ, нефть һәм нефть продуктларын транспортлау, транспорт чаралары хәрәкәтен тәэмин итү өчен билгеләнгән. Ике һәм аннан да күбрәк капиталь төзелеш объектын тәэмин итүче

инженер-техник челтәрләр аерым линия объекты итеп карала, аңа квартал газүткәргече һәм башка линия объектлары (сүүткәргеч, канализация, линия-кабель элемтә корылмалары һ.б.) керә ала.

Төзелешне җайга салу линиясе - биналарны, корылмаларны һәм төзелешләрне урнаштырганда, кызыл линиядән яки җир кишәрлеге чикләреннән чигенеп билгеләнә торган төзелеш чиге (СП 42.13330.2016).

Хәрәкәтләнүдә кыенлык кичерүче халык төркемнәре - мөстәкыйль рәвештә хәрәкәт итүдә, хезмәт алу, кирәкле мәгълүмат алу яки киңлектә ориентлашуда кыенлык кичерүче кешеләр. Монда хәрәкәтләнүдә кыенлык кичерүче халык төркемнәренә инвалидлар, вакытлыча сәламәтлек бозылу белән кешеләр, йөкле хатын-кызлар, өлкән яшьтәге кешеләр һ.б. керә.

Магистраль челтәр - бу махсус җылылык энергетика челтәре, төп функциясе - җылылык энергиясе чыганагыннан микрорайонга, кварталга яки сәнәгать предприятиесенә җылылык йөртүчене транспортлау һәм китерү.

Магистральләр арасындагы территория - шәһәр төзелеше системасында транспорт магистральләре белән бүлеп бирелгән территория. Конкрет шартларга карап, кварталларга бүленергә яки зур территория массивы рәвешендә чишелергә мөмкин. Магистральләр арасындагы территориянең мәйданы, төзелеш характерына һәм вакытына карап, 30 - 1000 гектар тәшкил итә.

Микрорайон - торак зонасының функциональ структурасының төп берәмлеге. Ул торак йортларны һәм халыкның көндәлек мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү дәрәҗәсен тәэмин итүче якын урнашкан җәмәгать учреждениеләрен үз эченә ала.

Музей-тыюлык - тарих һәм мәдәният һәйкәлләре төркеме, анда тарихи-архитектур, сәнгать, ландшафт һәм табигый комплексның бөтенлеге саклана һәм музей күрсәтү объекты буларак кулланыла.

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - шәһәр яки муниципаль әһәмияткә ия булган төрле территория зоналарында урнашкан, яшелләндерү һәм рекреацион һәм экологик максатларда куллану өчен билгеләнгән һәм чикләнмәгән кешеләр төркеме өчен ачык булган территорияләр, шул исәптән парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар.

Аеруча саклана торган табигый территорияләр - аерым табигатьне саклау, фәнни, тарихи-мәдәни, эстетик, рекреацион, сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган территорияләр, аларның чикләрендә саклауның аерым хокукый режимы билгеләнә.

Шәһәр төзелеше үсешенең перспективалы территориясы - шәһәрнең киләчәктә үсеше өчен билгеләнгән һәм социаль инфраструктура объектларын, җитештерү билгеләнешендәге, инженер һәм транспорт инфраструктурасын урнаштыру һәм халыкның рекреацион ихтыяҗларын тәэмин итү өчен кулланыла торган территория.

Җәяүлеләр зоналары - җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән территорияләр, аларда бу территорияләрне хезмәтләндерүче махсус транспорттан тыш транспорт хәрәкәтенә рөхсәт ителми.

Планировочный район - шәһәр территориясенең бер өлеше, районнар төркеменнән тора һәм эпизодик куллану өчен мәдәни-көнкүреш учреждениеләре комплексы белән хезмәтләндерелә.

Завод алды зонасы - җитештерү предприятиесенең җәмәгать чараларын үткәрү өчен ирекле урын. Аны эшләүчеләрнең төп керү юллары һәм якын килүләре ягыннан урнаштырырга кирәк. Завод алды зонасы предприятие территориясеннән читтә урнаша. Аны гомуми завод административ-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар формалаштыра.

Йорт яны территориясе - билгеләнгән чикләрдәге җир участогы һәм анда урнашкан торак бина, башка күчемсез милек объектлары, аерым өлешләре торак яки башка максатлар өчен (бүлмәләр) гражданнар, юридик затлар, Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары, муниципаль берәмлекләр (йорт хуҗалары) - шәхси, дәүләт,

муниципаль һәм башка милек формаларында милек булып тора, ә калган өлешләре (гомуми милек) аларның уртак өлешле милке булып тора.

Сәнәгать зонасы - тирә-як мохиткә төрле нормативлар белән тәэсир итүче җитештерү объектларын урнаштыру зонасы, гадәттә, киңлеге 50 метрдан артык санитар-саф зоналарны таләп итә.

Сәнәгать төене - ярдәмче җитештерү һәм хуҗалык объектлары, инженер корылмалары, коммуникацияләр, көнкүреш һәм башка төр хезмәт күрсәтү системасы белән уртак булган предприятие төркеме. Ул мөстәкыйль рәвештә яки сәнәгать зонасы составында аның структур өлеше буларак урнаштырылырга мөмкин.

Таратучы челтәр - магистраль челтәрләрдән биналарга тармакларга җылылык энергиясен транспортлау һәм китерү.

Җирләрне рекультивацияләү - бозылган җирләрнең продуктивлыгын һәм халык хуҗалыгы кыйммәтен торгызуга, шулай ук җәмгыять мәнфәгатьләренә туры китереп тирә-як мохит шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән эшләр комплексы.

Санитар-саф зона - сәнәгать предприятиеләре, корылмалар һәм башка җитештерү һәм авыл хуҗалыгы объектлары мәйданнары чикләре белән торак төзелеш, рекреацион зоналар арасында урнашкан территория, атмосфераның җир өсте катламында пычратучы матдәләрнең кирәкле гигиеник нормаларын тәэмин итү, предприятиеләрнең, транспорт коммуникацияләренең, электр тапшыру линияләренең халыкка тискәре йогынтысын киметү өчен билгеләнгән.

Урнашу системасы - функцияләрнең, җитештерү һәм социаль бәйләнешләрнең күбрәк яки азрак ачык бүленеше булган торак пунктларның территориядәге урнашу тәртибе.

Тирәлек - кешенең тормыш эшчәнлеге шартларын билгеләүче тирә-юнь (табигый һәм ясалма) мохит объектлары, күренешләре һәм факторлары җыелмасы.

Тирәлек районы - бертөрле яки якын тирәлек характеристикалары (морфотиплары) булган кварталлар төркеме.

Шәһәрнең территория зонасы - шәһәр төзелеше кулланылышының өстенлекле төре зонасы.

Техник коридор - коммуникацияләр (торбаүткәргечләр, кабельләр, электр тапшыру линияләре һ.б.) үткәрелгән җир участогы, өлешчә туры килгән яки кагылучы юллар яки саклау зоналары белән.

Функциональ зоналар - территория планлаштыру документлары белән чикләре һәм функциональ билгеләнеше билгеләнгән зоналар.

Бер фатирлы торак йорты участогы - бер гаилә һәм аның белән туганлык яки башка якын мөнәсәбәтләр белән бәйле кешеләр өчен уртак яшәүгә билгеләнгән торак йорты урнаштыру өчен кварталның яки кварталның бер өлеше, һәм ачык функциональ зоналаштыру һәм ял мәйданчыклары, уен, спорт, хуҗалык мәйданчыклары, автотранспорт гаражлары (тукталышлары) урнаштыру белән.

Күп фатирлы торак йорты участогы - фатирларның уртак фатирдан тыш бүлмәләре һәм ачык функциональ зоналаштыру һәм ял мәйданчыклары, уен, спорт, хуҗалык мәйданчыклары, автотранспорт гаражлары (тукталышлары) урнаштыру белән инженер системалары булган торак бина урнаштыру өчен кварталның яки кварталның бер өлеше.

Шәһәр үзәге - шәһәрнең вәкиллекле өлеше, анда җәмәгать, административ, мәдәни объектлар һәм бөтеншәһәр, шәһәрдән тыш һәм дәүләт әһәмиятендәге корылмалар тупланган.

Җәмәгать үзәге - шәһәрдә, торак, сәнәгать районында халыкка җәмәгать хезмәте күрсәтүче учреждениеләр һәм биналар комплексы.

Экологик каркас - төрле төрдәге яшел территорияләр системасы, ул шәһәр төзелеше үзләштерү системасын (антропоген каркасны) экологик яктан чиста мохит белән формалаштыра. Экологик каркас төрле категориядәге урман массивлары, аеруча сакланучы табигать территорияләре, урман саклау полосалары, су объектларының

саклау зоналары, җитештерү һәм инженер корылмаларының саклау зоналары һ.б. хисабына барлыкка килә.

3 номерлы кушымта
Шәһәр төзелеше нормативларына
Азнакай шәһәрен проектлау
Азнакай муниципаль районы
.

ШӘҺӘР ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН ОЕШТЫРУ

1 нче таблица

Халыкның уртача еллык саны

(мең кеше)

Муниципаль район, шәһәр бистәсе исеме	2013 ел	2016 ел	2020 ел	2025 ел	2030 ел	2035 ел
1	2	3	4	5	6	7
Азнакай шәһәре Азнакай муниципаль районы	34,564	34,7	34,8	34,9	35,0	35,1

2 нче таблица

ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ ДОКУМЕНТЛАРЫНДА КҮРСӘТЕЛГӘН ТӘКЪДИМ ИТЕЛГӘН ОБЪЕКТЛАР ИСЕМЛЕГЕ

N т/б	Объектның төре	Объектлар	Җирлеге
1	2	3	5
1	Электр белән тәэмин итү	Төшерү станцияләре:	
		550 кВ ЯС	+
		220 кВ ЯС	+
		110 кВ ЯС	+
		ПС 35 кВ	+
		ПС 10 кВ	+
		Электр тапшыру линияләре	
		550 кВ	+

		220 кВ	+
		110 кВ	+
		35 кВ	+
		10 кВ	+
2	Газ белән тәэмин итү	Газ бүлү станцияләре	+
		Югары басым магистраль газүткәргече	+
		Газ бүлү пункты	+
		Югары басымлы газүткәргечләр.	+
		Урта басымлы газүткәргечләр.	+
3	Элемтә	Магистраль элемтә челтәрләре	+
		Автомат телефон станциясе	+
		Элемтә манарасы	+
		Телевизион ретрансляторы	+
		Радиотапшыру станциясе	+
		Элемтә челтәрләре	+
4	Җылылык белән тәэмин итү	Котельный	+
		Магистраль челтәрләре	+
5	Су белән тәэмин итү	Водозабор	+
		Су чистарту корылмалары	+
		Насос станциясе	+
		Магистраль челтәрләре	+
6	Су чыгару	Канализация чистарту корылмалары	+
		Баш канализация станциясе	+
		Канализация насос станциясе	+
		Магистраль челтәрләре	+
7	Ягулык белән тәэмин итү оешмасы	Газ саклагыч	+
		Газгольдер	+
		Ягулык складлары (күмер, утын)	+

8	Көнкүреш калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү	Мал күмү урыны	+
9	Автомобиль юллары	Региональ әһәмияттәге автомобиль юллары	+
		Муниципаль район чикләрендә, торак пунктлардан тыш, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары	+
		Азнакай шәһәре чикләрендәге урамнар һәм юллар	+
10	Һава транспорты	Аэродром	+
11	Мәгариф	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	+
		Гомуми белем бирү оешмалары	+
		Башлангыч гомуми белем бирү оешмалары (башлангыч мәктәпләр)	+
		Төп гомуми белем бирү оешмалары (төп мәктәпләр)	+
		Урта гомуми белем бирү оешмалары (урта мәктәпләр)	+
		Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары	+
		Мәктәпара укыту-җитештерү комбинатлары	+
13	Сәламәтлек саклау	Дәвалау-профилактика учреждениеләре, шул исәптән:	+
		Хастаханә учреждениеләре	+
		Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	+
		Ашыгыч медицина ярдәме учреждениеләре	+
		Ана һәм бала саклау учреждениеләре	+
14	Рекреация	Балалар ял лагерьлары	+
		Гаиләләр өчен ял йортлары (пансионатлар	+
		Гаиләләр өчен туристик базалар	+

		Урман-парклар	
		Парк, бакча	+
		Сквер, бульвар	+
		Ял итү мәйданчыклары	+
		Пляж	+
		Яр буе	+
15	Ритуаль билгеләнештәге объектлар	Ритуаль хезмәт күрсәтү бюросы	+
		Мәрасим йорты	+
16	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	Көнкүреш хезмәте күрсәтү (турыдан-туры хезмәт күрсәтү) предприятиеләре	+
		Көнкүреш хезмәт күрсәтү предприятиеләре (үзәкләштерелгән заказларны үтәүче җитештерү предприятиеләре)	+
		Кер юу урыннары	+
		Химчисткалар	+
		Мунчалар	+
17	Сәүдә объектлары	Азык-төлек товарлары кибетләре	+
		Азык-төлек булмаган товарлар кибетләре	+
		Базар комплекслары	+
18	.	Җәмәгать тукланuы предприятиеләре	+
19	Оешмалар һәм идарә учреждениеләре		+
20	Элемтә предприятиеләре	Почта элемтәсе бүлекчәләре	+
21	Кредит-финанс учреждениеләре		+
22	Торак инфраструктурасы	Социаль торак фонды	+
23	Китапханә хезмәте	Үзәк китапханә	+
		Яшьләр китапханәсе	+
		Балалар китапханәсе	+

		Шәһәр (авыл) китапханәсе	+
		Китапханә пункты	+
24	Мәдәният объектлары	Клуб	+
		Кинотеатр	+
		Музей	+
		Дини-культ билгеләнешендәге учреждение	+
25	Физкультура-спорт объектлары	Физкультура-спорт заллары	+
		Ябык боз ареналары	+
		Бассейннар	+
		Ачык яссылыктагы корылмалар	+
26	Архив фондларын формалаштыру	Архив	+
27	Җәмәгатьчелек тәртибен саклау	Хокук тәртибен саклау буенча терәк пункты (кертеп төзелгән)	+
		Полиция участок пункты	+
28	Янгын куркынычсызлыгы	Янгын сүндерү часте	+
		Янгын сүндерү депосы	+
		Янгын сүндерү пункты	+
29	Торак пункт территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләрен һәм (яки) һәлакәттән коткару формированиеләрен булдыру, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру	Һәлакәттән коткару хезмәте объектлары, аңа караган техника (җиһазлар)	+
30	Дәвалау-сәламәтләндерү урыннарын булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү	Шифаханә-курорт учреждениеләре	+
31	Производство территорияләре	Сәнәгать предприятиеләре	+
		Коммуналь-склад объектлары	+
		Бизнес-инкубатор	+

32	Балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру	Яшьләр эшләре буенча органнар учреждениеләре	+

3 нче таблица

СТРУКТУРА ҺӘМ ТИПОЛОГИЯ
ИЖТИМАГЫЙ ҮЗӘКЛӘР ҺӘМ ОБЪЕКТЛАР
ИЖТИМАГЫЙ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНА

Юнәлешләр буенча объектлар	Иҗтимагый-эшлекле зона объектлары иҗтимагый үзәкләр һәм хезмәт күрсәтү төрләре буенча	
	эпизодик хезмәт күрсәтү	периодик хезмәт күрсәтү
	муниципаль районның административ үзәге булган шәһәр поселогының гомуми шәһәр үзәге	муниципаль әһәмияттәге шәһәр поселогы үзәге
1	2	3
Административ-эшлекле һәм хуҗалык учреждениеләре	Административ-идарә комплекслары, эшлекле һәм банк структуралары, элемтә, юстиция, торак-коммуналь хуҗалык, эчке эшләр идарәсе һәм башкалар структуралары.	Административ-идарә оешмалары, банклар, конторалар, офислар, элемтә һәм милиция бүлекләре, суд, прокуратура, юридик һәм нотариаль конторалар, проект һәм конструктор бюролары, торак-коммуналь хезмәтләр
Мәгариф оешмалары	Югары белем бирү һәм һөнәри белем бирү оешмалары, кадрларны яңадан әзерләү үзәкләре	Белгечләштерелгән мәктәпкәчә оешмалар һәм гомуми белем бирү оешмалары, һөнәри белем бирү оешмалары, колледжлар, лицейлар, гимназияләр, үзәкләр, балалар иҗаты йортлары, гомуми белем бирү оешмалары: музыка, сәнгать, хореография һәм башкалар, станцияләр: техник, туристик-туган якны өйрәнү, экологик-биологик һәм башкалар.
Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре	Күпфункцияле мәдәни-күңел ачу үзәкләре, махсуслаштырылган китапханәләр, видеозаллар	Сәнгать, эстетик тәрбия үзәкләре, күппрофильле үзәкләр, клуб тибындагы учреждениеләр, кинотеатрлар, музей-күргәзмә заллары, шәһәр китапханәләре, аттракционнар заллары
Медицина һәм социаль тәэмин	Районара күппрофильле хастаханәләр һәм диспансерлар, клиник реабилитация һәм	Үзәк район хастаханәләре, күппрофильле һәм йогышлы хастаханәләр, бала тудыру йортлары, өлкәннәр һәм балалар

итү оешмалары	консультация-диагностика үзәкләре, төрле профильле интернат-йортлар	өчен поликлиникалар, стоматология поликлиникалары, диспансерлар, ашыгыч ярдәм подстанцияләре, шәһәр даруханәләре, гаилә һәм балаларга социаль ярдәм үзәге, реабилитация үзәкләре
Физкультура-спорт корылмалары	Спорт комплекслары, ачык һәм ябык бассейннар, махсуслаштырылган спорт корылмалары	Спорт үзәкләре, ачык һәм ябык спортзаллар, бассейннар, балалар спорт мәктәпләре, теннис кортлары
Сәүдә һәм җәмәгать тукланuы	Сәүдә комплекслары, күпләп һәм ваклап сату базарлары, ярминкәләр, ресторанnар, барлар һәм башкалар.	Сәүдә үзәкләре, сәүдә предприятиеләре, ваклап һәм күпләп сату базарлары һәм базалар, ярминкәләр, җәмәгать тукланu предприятиеләре
Көнкүреш һәм коммуналь хезмәт күрсәтү учреждениеләре	Югары категорияле кунакханәләр, заказларны үзәкләштереп үтәү фабрикалары, көнкүреш йортлары, мунча-сәламәтләндерү комплекслары, җәмәгать бәдрәфләре	Көнкүреш хезмәте күрсәтү буенча махсуслаштырылган предприятиеләр, кер юу-химчистка фабрикалары, үз-үзеңә хезмәт күрсәтү кер юу-химчисткалары, янгын деполары, мунча-сәламәтләндерү учреждениеләре, кунакханәләр, җәмәгать бәдрәфләре

4 нче таблица

ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ ҺӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ
ХИСАП НОРМАЛАРЫ
Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре

ҺӘМ Учреждениеләр, предприятиеләр, корылмалар	Үлчәү берәмлеге, үлчәүче	1000 кешегә тәкъдим ителгән тәэмин ителеш (минимум кысаларында)	Җир участогының зурлыгы, кв. метр (аерым очракларда - гектарларда, га)	Искәрмә
1	2	3	4	5
I. Мәгариф оешмалары				

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	1 урын	Демографик структурага бәйле рәвештә билгеләнә	Сыйдырышлылык буенча: 100 урынга кадәр - 40; 100 дән артык - 35; 500 дән артык урынлы оешмалар комплексында - 30. Җир участокларының зурлыклары кимәтелергә мөмкин: реконструкция шартларында - 25% ка; 20% тан артык авышлыклы рельефта урнашканда - 15% ка; яңа төзелешләрдәге торак пунктларда - 10% (яшелләндерү мәйданын киметү хисабына)	Шәһәр поселогы өчен: Балаларның (1 - 6 яшь) мәктәпкәчә белем бирү оешмалары белән тәэмин ителү дәрәҗәсе - 85 - 100. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карарына ярашлы, җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төп төрләренең гомуми мәйданының уртача норматив күрсәткече бер балага 11,28 кв. метр тәшкил итә. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының сыйдырышлыгы, уңайлылык күрсәткечләре (минималь, оптималь һәм югары) буенча, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төп төрләренең гомуми мәйданының норматив күрсәткече - 13,89 - 15,99 кв. метр (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 1996 елның 3 июлендәге 1063-р номерлы карарына ярашлы)
Компенсацияләү төрендәге мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, төркемнәрнең максималь тулылыгы белән:	бер балага гомуми мәйдан кв. метры	15,04 - 45,12	Проектлауга бирем буенча	Сыйдырышлыктан чыгып, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карарына ярашлы, җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында"
Гомуми белем бирү оешмалары	1 урын	Поселение демографик структурасына карап	Сыйдырышлык буенча: 400 урынга кадәр - 50; 400 - 500 урын - 60;	I - XI сыйныф укучыларын колачлау дәрәҗәсе - 100%. Мәктәпнең спорт зонасы яшәү мәгарифенең

		билгеләнә	500 - 600 урын - 50; 600 - 800 урын - 40; 800 - 1100 урын - 33; 1100 - 1500 урын - 21; 1500 - 2000 урын - 17 (реконструкция шартларында 20%ка киметү мөмкин)	физкультура-сәламәтләндерү комплексы белән берләштерелергә мөмкин. Шәһәр җирлегендә гомуми белем бирү оешмалары биналарының гомуми мәйданының норматив күрсәткече - 16,96 - 31,73 кв. метр. 1,5 сменалылыкта 0,6665 коэффициентын кулланырга кирәк яки формуланы - (а - а/3), монда а - 1 сменалылыкта норматив күрсәткеч
Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары	1 урын	Укучыларның гомуми санынннан 120%, шул исәптән биналар төрләре буенча, %: яшь туристлар станциясе - 0,4%; балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе - 20%; балалар сәнгать мәктәбе яки музыка, сәнгать, хореография мәктәбе - 12%	Проектлауга бирем буенча	Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны билгеле бер колачлау каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карарына ярашлы рәвештә "2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителүнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында"
Интернат оешмалары	1 урын	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 0,6	Сыйдырышлылыкта: 200 - 300 урын - 70; 300 - 500 урын - 65; 500 һәм аннан күбрәк урын - 45	Интернат оешмасы бинасын (йокы корпусын) җир участогында урнаштырганда җир участогы мәйданын 0,2 гектарга арттырырга кирәк
Һөнәри белем бирү оешмалары	1 урын	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 3,0	5 нче таблица буенча әлеге кушымта	Гуманитар профильле уку йортлары өчен реконструкция шартларында 30%ка киметү мөмкин.

				Профессиональ белем бирү оешмаларының гомуми мәйданның норматив күрсәткечләре: Профессиональ училищелар өчен 1 укучыга 17,35 кв. метр; Профессиональ лицейлар өчен 1 укучыга 22,51 кв. метр (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел, N 42 карарына ярашлы "Җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин итүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында" 2019 елга кадәр)
Югары белем бирү мәгариф оешмалары	1 урын	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 3,0	Югары белем бирү мәгариф оешмалары зоналары (укыту зонасы), га, 1 мең студентка: югары белем бирү мәгариф оешмалары: техник - 4 - 7; авыл хуҗалыгы - 5 - 7; медицина, фармацевтика - 3 - 5; икътисад, педагогика, мәдәният, сәнгать, архитектура - 2 - 4; квалификация күтәрү институтлары һәм читтән торып укучы югары белем бирү мәгариф оешмалары - профильгә карап 0,5	Югары белем бирү мәгариф оешмасының җир участогы реконструкция шартларында 40%ка киметелергә мөмкин. Бер участокта берничә югары белем бирү оешмасын кооператив рәвештә урнаштырганда, уку йортларының җир участокларының гомуми территориясен 20 процентка киметергә тәкъдим ителә. Югары белем бирү оешмаларының гомуми мәйданының норматив күрсәткечләре - 14,5 - 15,3 кв. метр (сыйдырышлыктан чыгып, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 1996 елның 3 июлендәге 1063-р номерлы карарына туры китереп)

			коэффициенты белән; махсуслаштырылган зона - проектлауга бирем буенча; спорт зонасы - 1 - 2; студентлар тулай торак зонасы - 1,5 - 3. Физик культура югары белем бирү мәгариф оешмалары - проектлауга бирем буенча	
II. Медицина оешмалары һәм социаль хезмәт күрсәтү оешмалары				
Барлык төр стационарлар ярдәмче биналар һәм корылмалар белән	163 койка	Сәламәтлек саклау органнары тарафыннан билгеләнгән проектлау биреме буенча, әмма кимендә 13,47	Сыйдырышлыгы буенча: 50 урынга кадәр - 300; 50 - 100 урын - 300 - 200; 100 - 200 урын - 200 - 140; 200 - 400 урын - 140 - 100; 400 - 800 урын - 100 - 80; 800 - 1000 урын - 80 - 60; 1000 урыннан артык - 60 (реконструкция шартларында 25%ка киметү мөмкин). Торак пункттан читтә	Шәһәр поселениесе өчен тәэмин ителеш нормасы халыкны стационар хезмәтләндерү өчен кирәкле барлык урыннар фондын үз эченә ала (шул исәптән шәфкать туташы каравы урыннары, ярымстационар урыннар һ.б.). Йөкле хатын-кызлар һәм бала табучылар өчен (табиблык һәм акушерлык) урыннар саны, стационарларның гомуми урыннар санының аерып, 1 мең кешегә 0,85 урын (15 - 49 яшьтәге хатын-кызлар өчен исәпләп) тәкъдим ителә. Балалар өчен 1 урынга норманы 1,5 коэффициенты белән кабул итәргә кирәк. Бала тудыру йортларының участок мәйданын 0,7 коэффициенты белән кабул итәргә кирәк

			урнашкан хастаханәләр өчен үлчәмнәрне арттырырга кирәк: инфекцион һәм онкологик - 15%ка; туберкулез һәм психиатрия - 25%ка; өлкәннәр өчен тернәкләндерү дәвалау - 20%ка, балалар өчен - 40%ка%	
Амбулатор-поликлиника челтәре, стационарсыз диспансерлар	Бер сменага килүчеләр саны 1	Сәламәтлек саклау органнары тарафыннан билгеләнгән проектлау биреме буенча, әмма кимендә 18,15	100 кабул итүгә 0,1 га, әмма объектка кимендә 0,3 га	Стационар һәм поликлиниканың берләштерелгән дәвалау-профилактика учреждениесе өчен җир участокларының зурлыклары тиешле нормалар буенча аерым билгеләнә һәм аннары кушыла
Консультатив-диагностик үзәк	гомуми мәйданның кв. метры	Проектлауга бирем буенча	объектка 0,3 - 0,5 га	Дәвалау учреждениесендә урнаштыру мөмкин, район үзәгендә өстенлекле
Фельдшерлык яки фельдшер-акушерлык пункты	1 объект	Проектлауга бирем буенча	объектка 0,2 га	-
Ашыгыч ярдәм станциясе (подстанциясе	7 автомобиль	0,1	1 автомобильгә 0,05 га, әмма кимендә 0,1 га	15 минутлык махсус автомобиль белән керү зонасы чикләрендә
Медицин ярдәмнең күчмә пункты	7 автомобиль	-	1 автомобильгә 0,05 га, әмма кимендә 0,1 га	30 минутлык махсус автомобиль белән керү зонасы чикләрендә

Даруханә	гомуми мәйданның кв. метры	50,0	объектка 0,2 - 0,3 га	Кушылган-кушылма мөмкин. Авыл җирлекләрендә, гадәттә, амбулатория һәм ФАП янында
Сөт кухнялары (1 яшькә кадәрге балалар өчен)	көненә 1 балага порцияләр	4	0,015 га 1 мең порциягә тәүлегенә, ләкин 0,15 га ким түгел	-
Сөт кухняларының тарату пунктлары	1 балага гомуми мәйданның кв. метрлары	0,3	Проектлауга бирем буенча	Эчтә урнаштырылган
Халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплексы үзәге	1 үзәк	1 шәһәр поселениесенә яки проектлау биреме буенча	СП 35-106-2003 «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру» буенча"	Керү-кушылу мөмкин. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел, N 42 «Җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында» карарына туры китереп, учреждение бинасының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 20 кв. метр гомуми мәйдан тәшкил итә
Инвалидларны тернәкләндерү үзәкләре	1000 инвалидка койка-урыннар	5,3	Проектлауга бирем буенча	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел, N 42 «Җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында» карарына туры китереп, учреждение бинасының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 18 кв. метр гомуми мәйдан тәшкил итә

Халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплексы үзәкләренең социаль-тернәкләндерү бүлекләре	1000 инвалидка койка-урыннар	3,2	Сыйдырышлылык буенча: 100 урын - урынга 13,5 кв. метр; 200 урын - урынга 10,7 кв. метр; 300 урын - урынга 8,9 кв. метр	СП 35-107-2003 «Торак урыны булмаган кешеләрнең вакытлыча яшәү оешмалары биналары» буенча. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карарына ярашлы, җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында, учреждение бинасының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 20 кв. метр гомуми мәйдан тәшкил итә
Халыкка комплексы социаль хезмәт күрсәтү үзәкләренең гаиләгә һәм балаларга социаль ярдәм бүлекләре	1 үзәк	1 шәһәр поселениесенә яки 50 мең кешегә 1 учреждение исәбеннән	Проектлауга бирем буенча	Кереш-кушылма булырга мөмкин
Социаль тернәкләндерүгә мохтаҗ балигъ булмаганнар өчен махсуслаштырылган оешмалар	1 объект	10,0 мең балага 1 яки проектлау буенча биремгә	Проектлауга бирем буенча	Кереш-кушылма булырга мөмкин. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карарына ярашлы, җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында, учреждение бинасының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 18 кв. метр гомуми мәйдан тәшкил итә.
Мөмкинлекләре	1 объект	Проектлау буенча	Проектлауга бирем	Кереш-кушылма булырга мөмкин.

чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен тернәкләндерү үзәкләре		биремгә, ләкин 1 мең балага 1 үзәк кимендә	буенча	Шәһәр поселениесендә мөмкинлекләре чикләнгән 1,0 меңнән кимрәк бала булганда, 1 үзәк булдырыла (Россия Федерациясе Халыкны социаль яклау министрлыгының 1994 елның 14 декабрендәге боерыгына ярашлы). 104 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел, N 42 "Җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин итүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында" карары нигезендә учреждение бинасының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 18 кв. метр гомуми мәйдан тәшкил итә)
Халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплексы үзәкләренең өйдә социаль хезмәт күрсәтү бүлекләре	1 объект	1 әлеге категория гражданнарның 120 кешесенә	Проектлауга бирем буенча	Мөмкинлекле урнаштыру
Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йорты	1 урын	3,0	Сыйдырышлылык: 50 урын - урынга 38 кв. метр; 100 урын - урынга 27 кв. метр; 200 урын - урынга 20 кв. метр	Урнаштыру торак пунктлардан читтә мөмкин. Хисап нормаларын социаль-демографик үзенчәлекләргә карап төгәлләштерергә кирәк (СП 35-112-2005 "Интернат-йортлар" буенча). Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел, N 42 "Җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин итүнең социаль гарантияләр

Психоневрология интернаты	1 урын	3,0	Сыйдырышлылык: 100 урын - урынга 27 кв. метр; 200 урын - урынга 20 кв. метр	дәрәҗәсен билгеләү турында" карары нигезендә учреждение биналарының гомуми мәйданының норматив күрсәткечләре: Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортлар өчен 1 урынга 18 кв. метр гомуми мәйдан; Психоневрология интернатлары өчен 1 урынга 21 кв. метр гомуми мәйдан.
Специаль торак йортлар һәм сугыш һәм хезмәт ветераннары һәм ялгыз картлар өчен (60 яшьтән башлап) фатирлар төркеме)	1 кеше	60	Проектлауга бирем буенча	Шул ук
Инвалидлар өчен махсус торак йортлар һәм аларның гаиләләре өчен кресло-коляскалар	1 кеше	0,5	Проектлауга бирем буенча	Шул ук
Балалар интернат йортлары	1 урын	3,0	Сыйдырышлыгы буенча: 100 урын - урынга 80 кв. метр; 120 урын - урынга 60 кв. метр; 200 урын - урынга 50 кв. метр	Инвалид балалар өчен интернат йортларын аерым участокларда, яшелләндерелгән торак территорияләрендә, керү юллары, гамәлдәге инженерлык коммуникацияләре янында, янгын депосы хезмәт күрсәтү радиусында, сәнәгать предприятиеләреннән, интенсив транспорт хәрәкәте булган урамнар һәм юллардан, шулай ук тавыш, һава һәм туфрак пычрануының югары чыганакларыннан
Акылга зәгыйфь балалар өчен балалар интернат йорты	1 урын	2,0		

				кимендә 3000 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк (СП 35-117-2006 "Инвалид балалар өчен интернат йортлары" буенча). Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 елгы 42 номерлы "2019 елга кадәр җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәтләр белән тәэмин итүнең социаль гарантияләр дәрәҗәсен билгеләү турында" карарына ярашлы, акылга зәгыйфь балалар өчен балалар интернат йортының гомуми мәйданының норматив күрсәткече 1 урынга 21 кв. метр тәшкил итә.
Ата-ана каравыннан мәхрүм калган балалар һәм яшүсмерләр өчен приют	1 объект	Проектлау биреме буенча, ләкин 10,0 мең балага 1 дән ким түгел	1 урынга 8,1 кв. метр	СП 35-106-2003 «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру» нигезендә"
Төнге тору йортлары, социаль адаптация үзәкләре	1 объект	1 шәһәр поселогына яки проектлау биреме буенча	Сыйдырышлылык: 25 урын - урынга 9,8 кв. метр; 50 урын - урынга 9,0 кв. метр; 100 урын - урынга 9,0 кв. метр	Хисап нормаларын социаль ярдәмнең кирәкле дәрәҗәсенә карап кабул итәргә, социаль-демографик үзенчәлекләргә карап төгәлләргә һәм СП 35-107-2003 «Торак урыны билгеле булмаган кешеләрнең вакытлыча тору учреждениеләре биналары» нигезендә"
Яшьләр эшләре органнары учреждениеләре	гомуми мәйданның кв. метры	25	Проектлауга бирем буенча	Күппрофильле учреждениеләр составында мөмкин. Учреждениене яшьләр сәясәте өлкәсенә кертүнең төп критерие - озак вакытлы нигездә шөгыльләнүчеләрнең кимендә 50% 12 дән 23 яшькә кадәр булуы
	эш урыны	2 (педагог, тренер, социаль хезмәткәр һ.б.)		

Санаторийлар (туберкулезсыз)	1 урын	5,87	125 - 150	Реконструкция шартларында участокларның зурлыкларын киметергә мөмкин, ләкин 25 проценттан артык түгел
Ата-аналар белән балалар өчен санаторийлар һәм балалар санаторийлары (туберкулезсыз)	1 урын	0,7	145 - 170	Шул ук
	1 урын/ мең бала	3,1		
Шифаханә-профилакториеләр	1 урын	0,3	70 - 100	Шәһәр чикләрендә урнаштырылган шифаханә-профилакториеләрдә җир участокларының зурлыкларын киметергә мөмкин, ләкин 10 проценттан артык түгел
Санаторий балалар лагерьлары	1 урын	0,7	200	-
Ял йортлары (пансионатлар)	1 урын	0,8	120 - 130	-
Балалар белән гаиләләр өчен ял йортлары (пансионатлар	1 урын	0,01	140 - 150	-
Предприятиеләр һәм оешмаларның ял базалары, яшьләр лагерьлары	1 урын	Проектлауга бирем буенча	140 - 160	-
Балалар лагерьлары	1 урын	0,05	150 - 200	-
Өлкән сыйныф	1 урын	0,05	175 - 200	-

укучылары өчен сәламәтләндерү лагерьлары				
Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының дачалары	1 урын	Проектлауга бирем буенча	120 - 140	-
Туристик кунакханәләр	1 урын	Проектлау биреме буенча, якынча 5 - 9	50 - 75	Җәмәгать үзәкләрендә урнаштырылган туристик кунакханәләр өчен җир участокларының зурлыкларын коммуналь кунакханәләр өчен билгеләнгән нормалар буенча кабул итәргә рөхсәт ителә
Туристик базалар	1 урын	Шул ук	65 - 80	-
Балалы гаиләләр өчен туристик базалар	1 урын	Шул ук	95 - 120	-
Шәһәр читендәге ял базалары, ял көннәре турбазалары, балыкчылык-ау базалары: төн куну белән	1 урын	10:15	Проектлауга бирем буенча	-
төн кунусыз	1 урын	72 - 112	Проектлауга бирем буенча	-
Мотельләр	1 урын	2 - 3	75 - 100	-
Кемпинглар	1 урын	5 - 9	135 - 150	-
III. Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре				

Мәдәни-массакүләмэш, ял итү һәм һәвәскәр эшчәнлек өчен бүлмәләр	гомуми мәйданның кв. метрлары	50 - 60	Проектлауга бирем буенча	Муниципаль районның административ үзәгендә ял итүне оештыру хезмәтләре белән тәэмин итү шартларын булдыру һәм җирле традицион халык сәнгатен үстерү шартларын булдыру максатыннан, клуб тибындагы учреждениеләрне методик тәэмин итү максатыннан мәгълүмати-методик үзәкләр белән бергә, араларында клуб тибындагы учреждениеләр булдырыла. Укучылар һәм халык өчен (нормативларны суммалап) мәдәни-массакүләм һәм физкультура-савыктыру эшен оештыру өчен бердәм комплекслар формалаштыру тәкъдим ителә, җәяүлеләр йөри алу мөмкинлеге чикләрендә 500 метрдан артмаска тиеш. Кинотеатрлар һәм район әһәмиятендәге клубларның өлеше 40 - 50% күләмендә тәкъдим ителә. Музейларның урнашуы, сыйдырышлыгы һәм җир участокларының зурлыклары проектлау биреме белән билгеләнә. Шәһәрнең үзәк китапханәсе, шәһәрнең бөтен территориясендәге халыкка хезмәт күрсәтә, 1 кешегә өстәмә 0,5 тән 2 экземплярга кадәр исәпләп, фонд күләмен арттырырга тиеш. Кинотеатрлар халык саны 10 мең кешедән ким булмаган торак пунктта каралган. Россия китапханә ассоциациясенең 22.05.2008 елда кабул ителгән Публичная китапханә эшчәнлегенең Модель стандартына туры китереп, китапханәдә
Клублар	1 урын	80	Шул ук	
Кинотеатрлар;	1 урын	25 - 35	Шул ук	
Музейлар	1 учреждение	1 - 2	Шул ук	
Видеозаллар, аттракцион заллары	гомуми мәйданның кв. метры	3	Шул ук	
Гомуми кулланылыштагы китапханәләр	экз. 1 кешегә	5 - 7	Шул ук	

				абонемент мәйданы 1000 томга 5,5 кв. метр, уку залы мәйданы - 100 кешегә 1,5 кв. метр, бию залы мәйданы - 100 кешегә 11 кв. метр тәшкил итә.
Шәһәр клублары, мең кеше: 10 гә кадәр 10 нан 50 гә кадәр 50 дән 100 гә кадәр	Объект 1000 кешегә урыннар	 1 50 30	Шул ук	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 03.07.1996 №1063-р карары белән расланган социаль нормативлар һәм нормаларга туры китереп кабул ителгән.
IV. Физкультура-спорт корылмалары				
Яссылыктагы спорт корылмалары территориясе	мең кв. метр	1,95	Проектлауга бирем буенча	Гомуми кулланылыштагы физкультура-спорт корылмаларын гомуми белем бирү оешмалары һәм башка уку йортлары, ял һәм мәдәният учреждениеләре белән берләштерергә, территорияне мөмкин кадәр кыскартырга кирәк. Шәһәр әһәмиятендәге физкультура-спорт корылмаларының куллану мөмкинлеге 30 минуттан артмаска тиеш. Торак районда урнаштырылган физкультура-спорт корылмаларының өлешен гомуми нормадан кабул итәргә кирәк, %:
Спорт заллары, шул исәптән:	кв. метр зал идән мәйданы	350	Проектлауга бирем буенча, әмма искәрмәдә күрсәтелгәннән ким түгел	
Күпфункцияле комплекста көндәлек хезмәт күрсәтүнең	кв. метр зал идәненең	70 - 80	Шул ук	

спорт-күнегү залы	гомуми мәйданы			- 9.1) спорт заллары - 50, бассейннар - 45
«Стрела» балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе	кв. метр зал идән мәйданы	Проектлауга бирем буенча	объектка 1,5 – 1,0 га	
Йөзү бассейннары	кв. метр су өслеге	75	Шул ук	-
Корылмаларның берьюлы үткәрү сәләте	мең кеше	0,19	-	
V. Сәүдә һәм җәмәгать тукланuы				
Сәүдә объектлары, шул исәптән: киосклар, павильоннар, кибетләр, сәүдә үзәкләре, сәүдә комплекслары	Сәүдә мәйданының кв. м	280	Хезмәт күрсәтелә торган халык саны белән җирле әһәмияттәге сәүдә үзәкләре, мең кеше; 4 тән алып 6 га кадәр – объектка 0,4 - 0,6 га; 6 дан 10 га кадәр - объектка 0,6 - 0,8 га; 10 нан 15 кә кадәр - объектка 0,8 - 1,1 га; 15 тән 20 гә кадәр - объектка 1,1 - 1,3 га. Сәүдә предприятиеләре, кв. метр: 250 гә кадәр - 100 кв. метр сәүдә мәйданына	Бакчачылык һәм дача берләшмәләре территориясендә азык-төлек кибетләрен 1000 кешегә 80 кв. метр сәүдә мәйданы исәбеннән карарга кирәк.
шул исәптән: азык-төлек товарларын сату буенча	Сәүдә мәйданының кв. м	100		
азык-төлек булмаган товарларны сату буенча	Сәүдә мәйданының кв. м	180		

			0,08 га; 250 дән 650 гә кадәр - 0,08 - 0,06 кв. метр сәүдә мәйданы; 650 дән 1500 гә кадәр - 0,06 - 0,04 кв. метр сәүдә мәйданы; 1500 дән 3500 гә кадәр - 0,04 - 0,02 кв. метр сәүдә мәйданы; 3500 дән артык - 0,02 кв. метр сәүдә мәйданы.	
Базар комплекслары	Сәүдә мәйданының кв. м	24 - 40	Базар комплексының сәүдә мәйданының 1 кв. метрына 7 дән 14 кв. метрга кадәр сыйдырышлыктан чыгып: 14 кв. метр - сәүдә мәйданы 600 кв. метрга кадәр булганда; 7 кв. метр - 3000 кв. метрдан артык булганда	Розничный базарлар өчен 1 сәүдә урыны Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 13 июлендәге 285 номерлы карары белән расланган күләмдә кабул ителә "30.12.2006 елның 271-ФЗ номерлы Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары турында "Розничный базарлар һәм Россия Федерациясенең Хезмәт кодексына үзгәрешләр кертү турында" - 3 дән 25 кв. метрга кадәр
Азык-төлек һәм яшелчә продукциясе базасы ваклап сату белән	гомуми мәйданның кв. метры	Проектлауга бирем буенча	Проектлау биреме буенча	-
Җәмәгать туклануы предприятиесе	1 утыру урыны	40	Урыннар саны, 100 урынга га: 50 гә кадәр - 0,2 - 0,25	Туризм үзәкләре булган шәһәрләрдә җәмәгать туклану челтәрен вакытлы халыкны исәпкә алып исәпләргә кирәк.

			гектар; 50 дән 150 гә кадәр - 0,15 - 0,2 гектар; 150 дән артык - 0,1 гектар	Җитештерү предприятиеләрендә, учреждениеләрдә, оешмаларда һәм уку йортларында җәмәгать туклану предприятиеләренә ихтыяҗ максималь сменада 1 мең эшләүче (укучы) өчен нормативлар буенча исәпләнә. Җәмәгать туклану әзерләү предприятиеләре нормасы буенча исәпләнә - 1 мең кеше өчен тәүлегенә 300 кг. Шәһәр поселениесендә халыкның массакүләм ял зоналары өчен җәмәгать туклану предприятиеләре нормаларын исәпкә алырга кирәк: 1,1 - 1,8 урын 1 мең кеше өчен
VI. Көнкүреш һәм коммуналь хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре				
Халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, шул исәптән	1 эш урыны	9	куәте __ булган предприятиеләр өчен 10 эш урынына, эш урыннары: 10 - 50 – 0,1 - 0,2 га; 50 - 150 – 0,05 - 0,08 га; 150 дән артык – 0,03 - 0,04 га	Керү-чыгу мөмкинлеге булган
турыдан-туры хезмәт күрсәтү	1 эш урыны	5		-
үзәкләштерелгән заказлар башкара торган кече егәрлекле көнкүреш хезмәте күрсәтү җитештерү предприятиесе	1 эш урыны	4	объектка 0,52 - 1,2 га	Предприятиене җитештерү-коммуналь зонада урнаштыру яхшырак
Кер юу	кг/смена	110	объектка 0,5 – 1,0 га	Шул ук

предприятиесе (фабрика-прачечная)				
Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү кер юуу, мини-прачечная	кг/смена	10	объектка 0,1 - 0,2 га	-
Химчистка предприятиеләре	кг/сменага	4	объектка 0,5 – 1,0 га	Предприятиене җитештерү-коммуналь зонада урнаштыру яхшырак
Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү химчисткасы, мини-химчистка	кг/сменага	4	объектка 0,1 - 0,2 га	-
Мунча-сәламәтләндерү комплексы	1 юыну урыны	5	объектка 0,2 - 0,4 га»	Төзекләндерелгән торак фонды белән тәэмин ителгән торак пунктта мунчалар һәм мунча-сәламәтләндерү комплексларының сыйдырышлылыгын исәпләү нормалары 1 мең кешегә. 3 урынга кадәр киметү рөхсәт ителә
кунакханә	1 урын	6,0	Кунакханә урыннары саны: 25 тән 100 гә кадәр - 55; 100 дән 500 гә кадәр - 30; 500 дән 1000 гә кадәр - 20; 1000 дән 2000 гә кадәр - 15	-
Янгын сүндерү депосы	1 янгын машинасы	шәһәр территориясенең зурлыгына карап 0,4 - 0,2	объектка 0,5 - 2,0 га	НПБ 101-95 буенча исәпләү

Җәмәгать бәдрәфе	1 прибор	1	Проектлауга бирем буенча	Кешеләр күпләп җыела торган урыннарда
Зират	га	0,24	Проектлауга бирем буенча	Торак пункт чикләрендә махсус билгеләнгән зоналар территориясендә урнаштырыла
Җирләү хезмәте күрсәтү бюросы	1 объект	0,5-1 млн кешегә 1	Шул ук	-
Мәрасим йорты	1 объект	0,5-1 млн кешегә 1	Шул ук	-
Икенчел чимал кабул итү пункты	1 объект	20 мең кешегә кадәр халык яшәгән микрорайонга 1 объект	0,01	-
VII. Административ-хуҗалык һәм эшлекле учреждениеләр				
Административ-идарә учреждениесе	1 эш урыны	Проектлауга бирем буенча	Бина катлылыгы: 3 - 5 кат - 44 - 18,5 кв.метр; шәһәр, район хакимияте органнары катлылыгы: 3 - 5 кат - 54 – 30 кв.метр	
Полиция бүлекчәсе	1 объект	Проектлауга бирем буенча	0,3 - 0,5 га	Шәһәр әһәмиятендәге шәһәр торак пунктында.
Тәртип саклау буенча терәк пункты	гомуми мәйданның кв. метры	Проектлау биреме буенча яки полиция бүлеге составында	10	Керү-чыгу мөмкинлеге булган
- торак-эксплуатацияләү оешмалары микрорайонга	1 объект	20 мең кешегә 1	0,3 га	Шул ук

торак районга	1 объект	80 мең кешегә 1	1 га	Шул ук
Диспетчер пункты	1 объект	шәһәр коллекторларының 5 км га 1	объектка 120 кв. метр	Керү-чыгу мөмкинлеге булган
Үзәк диспетчер пункты	1 объект	шәһәр коллекторларының 30 - 35 км га 1	объектка 250 кв. метр	Шул ук
Ремонт-җитештерү базасы	1 объект	100 км шәһәр коллекторларына 1	объектка 500 кв. метр	Шул ук
Диспетчер пункты	1 объект	1,5 - 8 км квартал эчендәге коллекторларга 1	объектка 100 кв. метр	Шул ук
Квартал эчендәге коллекторларны хезмәтләндерү өчен җитештерү бинасы	1 объект	торак районга 1	объектка 500 - 700 кв. метр	Шул ук
Банк, контора, офис, коммерция-эш объекты	1 объект	Проектлауга бирем буенча	бирем буенча Проектлау	-
Банк бүлеге, филиалы	1 объект	0,3 - 0,5	3 операция урыны булганда - 0,05 га; 20 операция урыны булганда - 0,4 га	Кушылган-кушылмаган булырга мөмкин
Операция кассасы	1 объект	10 - 30 мең кешегә 1	2 операция кассасы булганда - 0,2 га; 7 операция кассасы булганда - 0,5 га	Шул ук

Элемтә бүлекчәсе	1 объект	категорияләр буенча 9 - 25 мең кешегә 1)	Микрорайон, торак районы элемтә бүлекләре, хезмәтләндерелгән халык өчен, төркемнәр: IV - V (9 мең кешегә кадәр) - 0,07 - 0,08 гектар; III - IV (9 - 18 мең кеше) - 0,09 - 0,1 гектар; II - III (20 - 25 мең кеше) - 0,11 - 0,12 гектар.	Элемтә бүлекләре, элемтә үзәкләре, почтамтлар, Роспечать агентлыклары, телеграфлар, шәһәр һәм шәһәрара телефон станцияләре, спутник элемтәсе абонент терминаллары, чыбыклы тапшыру станцияләре, радиотапшыру һәм телевидение объектлары, аларның төркемнәре, куәт (сыйдырышлык) һәм кирәкле участокларның зурлыкларын гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләргә туры китереп кабул итәргә
Район (шәһәр) суды	180 судья	30 мең кешегә 1	объектка 0,2 - 0,5 га (судьялар саны буенча)	Район (шәһәр) судын урнаштыру һәм кирәкле участокның зурлыкларын гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләргә туры китереп кабул итәргә
Юридик консультация	1 юрист, адвокат	10 мең кешегә 1	Проектлауга бирем буенча	Мөмкин урнаштырылган-кушылган
Нотариаль контора	1 нотариус	30 мең кешегә 1	Шул ук	Шул ук

5 нче таблица

Җир кишәрлекләренең үлчәмнәре
ҺӨНӘРИ
МӘГАРИФ ОЕШМАЛАРЫ (ТӘКЪДИМ ИТЕЛГӘН)

Һөнәри белем бирү оешмалары	Җир участокларының зурлыклары <1>, учреждениеләрнең сыйдырышлыгы, гектарлар:			
	300 кешегә кадәр	300 дән 400 кешегә кадәр	400 дән 600 кешегә кадәр	600 - 1000 кеше
Барлык һөнәри белем бирү оешмалары өчен	2	2,4	3,1	3,7
Авыл хуҗалыгы профиле <2>	2 - 3	2,4 - 3,6	3,1 - 4,2	3,7 - 4,6
Реконструкция районнарында урнаштырылган <3>	1,2	1,2 - 2,4	1,5 - 3,1	1,9 - 3,7
Гуманитар профиль <4>	1,4 - 2	1,7 - 2,4	2,2 - 3,1	2,6 - 3,7

<1> Күрсәтелгән участокларның зурлыкларына тулай тораклар, тәҗрибә кырлары һәм уку полигоннары керми.

<2> Арттыру рөхсәт ителә, ләкин 50 проценттан артык түгел.

<3> Кыскарту рөхсәт ителә, ләкин 50 проценттан артык түгел.

<4> Кыскарту рөхсәт ителә, ләкин 30 проценттан артык түгел.

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәре шәһәр төзелеше
проектлау нормативларына
4 номерлы кушымта

Торак зоналары

1 нче таблица

АЗНАКАЙ ШӘҺӘРЕ ХАЛКЫНЫҢ
ТОРАК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТЕЛЕШЕ

(кв. метр/кеше)

N т/б	Муниципаль район, поселение исеме	Тәэмин ителеш	
		2020 ел	2035 ел
1	2	3	4
	Азнакай муниципаль районы буенча	26,7	33,4
1	Азнакай шәһәре	26,0	29,0

2 нче таблица

ТОРАК ЗОНА ТЕРРИТОРИЯСЕ
СОЦИАЛЬ ТОРАК ТӨЗҮ ӨЧЕН МИКРОРАЙОН

Бина, корылма, утыртмалар, мәйданчык исеме	Кат														
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Автомобильләр өчен тукталыш мәйданчыклары, кв. метр/гектар	200,0	260,0	280,0	320,0	340,0	360,0	380,0	420,0	428,9	437,8	446,7	453,3	460,0	466,7	473,3
Автомобильләр өчен гаражлар, кв. метр/гектар	300,0	390,0	420,0	480,0	510,0	540,0	570,0	630,0	643,3	656,7	670,0	680,0	690,0	700,0	710,0
Физкультура һәм спорт корылмалары, кв. метр/гектар	180,0	234,0	252,0	288,0	306,0	324,0	342,0	378,0	386,0	394,0	402,0	408,0	414,0	420,0	426,0
Яшел утыртмалар, кв. метр/гектар	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0
Мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен уен территориясе, кв. метр/гектар	105,0	136,5	147,0	168,0	178,5	189,0	199,5	220,5	225,2	229,8	234,5	238,0	241,5	245,0	248,5

Олы яшьтәге халык өчен ял итү территориясе, кв. метр/гектар	15,0	19,50	21,00	24,00	25,50	27,00	28,50	31,50	32,17	32,83	33,50	34,00	34,50	35,00	35,50
Этләрне йөртү территориясе, кв. метр/гектар	30,0	39,0	42,0	48,0	51,0	54,0	57,0	63,0	64,3	65,7	67,0	68,0	69,0	70,0	71,0
Торак биналар (төзелеш мәйданы), кв. метр/гектар	1911,1	1675,6	1400,0	1208,9	1133,3	1060,0	971,1	886,7	857,8	826,9	794,1	768,1	741,1	713,0	683,7
Хуҗалык мәйданчыклары (0,13 кв. метр/кеше), кв. метр/гектар	19,5	25,4	27,3	31,2	33,2	35,1	37,1	41,0	41,8	42,7	43,6	44,2	44,9	45,5	46,2
Юллар, тротуарлар, кв. метр/гектар	1121,4	1287,1	1202,3	1235,4	1241,2	1238,5	1179,0	1161,3	1041,1	962,6	928,9	888,6	846,8	803,3	758,3
БАРЛЫГЫ	6382,0	6567,1	6291,6	6303,5	6318,7	6327,6	6264,2	6332,0	6220,6	6149,0	6120,3	6082,2	6041,8	5998,5	5952,5

3 нче таблица

МИКРОРАЙОННЫҢ ТОРАК ЗОНАСЫ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ
КҮПЧЕЛЕК ТОРАК ТӨЗҮ ӨЧЕН

Бина, корылма,	Кат

үсенте, мәйданчык исемнәре	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Автомобильләр өчен тукталыш мәйданчыклары, кв. метр/гектар	200,0	260,0	280,0	320,0	340,0	360,0	380,0	420,0	428,9	437,8	446,7	453,3	460,0	466,7	473,3
Автомобильләр өчен гаражлар, кв. метр/гектар	300,0	390,0	420,0	480,0	510,0	540,0	570,0	630,0	643,3	656,7	670,0	680,0	690,0	700,0	710,0
Физкультура һәм спорт корылмалары, кв. метр/гектар	120,0	156,0	168,0	192,0	204,0	216,0	228,0	252,0	257,3	262,7	268,0	272,0	276,0	280,0	284,0
Яшел үсентеләр, кв. метр/гектар	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0
Мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен уен территориясе, кв. метр/гектар	70,0	91,0	98,0	112,0	119,0	126,0	133,0	147,0	150,1	153,2	156,3	158,7	161,0	163,3	165,7
Олы яшьтәге халык өчен ял итү территориясе, кв. метр/гектар	10,0	13,0	14,0	16,0	17,0	18,0	19,0	21,0	21,4	21,9	22,3	22,7	23,0	23,3	23,7
Этләрне йөртү	20,0	26,0	28,0	32,0	34,0	36,0	38,0	42,0	42,9	43,8	44,7	45,3	46,0	46,7	47,3

территориясе, кв. метр/гектар															
Торак биналар (төзелеш мәйданы), кв. метр/гектар	1911,1	1675,6	1400,0	1208,9	1133,3	1060,0	971,1	886,7	857,8	826,9	794,1	768,1	741,1	713,0	683,7
Хуҗалык мәйданчыклары (0,13 кв. метр/кеше), кв. метр/гектар	13,0	16,9	18,2	20,8	22,1	23,4	24,7	27,3	27,9	28,5	29,0	29,5	29,9	30,3	30,8
Юллар, тротуарлар, кв. метр/гектар	1121,4	1287,1	1202,3	1235,4	1241,2	1238,5	1179,0	1161,3	1041,1	962,6	928,9	888,6	846,8	803,3	758,3
БАРЛЫГЫ	6265,5	6415,6	6128,5	6117,1	6120,6	6117,9	6042,8	6087,3	5970,7	5894,1	5860,0	5818,2	5773,8	5726,6	5676,8

4 нче таблица

ТОРАК ЗОНА ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ
ПРЕСТИЖЛЫ ТОРАК ТӨЗҮ ӨЧЕН МИКРОРАЙОН

Бина, корылма, үсенте, мәйданчык исемнәре	Кат														
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Автомобильләр өчен тукталыш	200,0	260,0	280,0	320,0	340,0	360,0	380,0	420,0	428,9	437,8	446,7	453,3	460,0	466,7	473,3

мәйданчыклары, кв. метр/гектар															
Автомобильләр өчен гаражлар, кв. метр/гектар	300,0	390,0	420,0	480,0	510,0	540,0	570,0	630,0	643,3	656,7	670,0	680,0	690,0	700,0	710,0
Физкультура һәм спорт корылмалары, кв. метр/гектар	60,0	78,0	84,0	96,0	102,0	108,0	114,0	126,0	128,7	131,3	134,0	136,0	138,0	140,0	142,0
Яшел үсентеләр, кв. метр/гектар	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0
Мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен уен территориясе, кв. метр/гектар	35,0	45,5	49,0	56,0	59,5	63,0	66,5	73,5	75,1	76,6	78,2	79,3	80,5	81,7	82,8
Олы яшьтәге халык өчен ял итү территориясе, кв. метр/гектар	5,0	6,5	7,0	8,0	8,5	9,0	9,5	10,5	10,7	10,9	11,2	11,3	11,5	11,7	11,8
Этләрне йөртү территориясе, кв. метр/гектар	10,0	13,0	14,0	16,0	17,0	18,0	19,0	21,0	21,4	21,9	22,3	22,7	23,0	23,3	23,7
Торак биналар (төзелеш мәйданы), кв. метр/гектар	1911,1	1675,6	1400,0	1208,9	1133,3	1060,0	971,1	886,7	857,8	826,9	794,1	768,1	741,1	713,0	683,7

Хуҗалык мәйданнары (0,13 кв. метр/кеше), кв. метр/гектар	6,5	8,5	9,1	10,4	11,1	11,7	12,4	13,7	13,9	14,2	14,5	14,7	15,0	15,2	15,4
Юллар, тротуарлар, кв. метр/гектар	1121,4	1287,1	1202,3	1235,4	1241,2	1238,5	1179,0	1161,3	1041,1	962,6	928,9	888,6	846,8	803,3	758,3
БАРЛЫГЫ	6149,0	6264,2	5965,4	5930,7	5922,6	5908,2	5821,5	5842,7	5720,9	5638,9	5599,9	5554,0	5505,9	5454,9	5401,0

5 нче таблица

МИКРОРАЙОННЫҢ ҖӘМГЫЯТ ЗОНАСЫ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ ТӨЗЕЛЕШ ӨЧЕН СОЦИАЛЬ, МАССАКҮЛӘМ ҺӘМ АВТОРИТЕТЛЫ ТОРАК

Учреждение атамасы	Кат														
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары (1000 кешегә 62 урын), кв. метр/гектар	666,7	808,9	808,9	888,9	944,4	900,0	844,4	1166,7	1110,3	1050,7	992,6	1007,4	1022,2	1037,0	1051,9
Гомуми белем бирү оешмалары (1000 кешегә 113 урын), кв. метр/гектар	1111,1	1155,6	1088,9	1173,3	1208,9	1240,0	1266,7	1306,7	1301,0	1293,9	1290,4	1297,0	1303,3	1309,3	1314,8
Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм	222,2	288,9	311,1	355,6	377,8	400,0	422,2	466,7	476,5	486,4	496,3	503,7	511,1	518,5	525,9

предприятиеләре, кв. метр/гектар														

6 нче таблица

номенклатурасы
ҖӘМГЫЯТЬ УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ һӘМ ОЕШМАЛАРЫ
ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫНА КЕРТЕЛГӘН БҮЛМӘЛӘР

Учреждение атамасы	Торак бинасы күләмендә урнаштыру чикләүләре			Искәрмә
	Чикләүче күрсәткеч		Урнаштыру өчен рөхсәт ителгән катлар	
	үлчәү берәмлеге	рөхсәт ителгән иң зур кыйммәт		
1	2	3	4	5
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары				
Кечкенә мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	төркем	3	1 - 2	СанПиН 2.4.1.3049-13 буенча урнаштыру шартлары
Мәктәпкәчә тәрбия комплексы (төркем бүлекләре)	"	4	1 - 2	
Сәяхәт төркеме, кыска вакытлы карау өчен дежур көндезге төркем (шул исәптән фатирда)	"	2	1	
Тәүлек әйләнәсе кыска вакытлы карау төркеме	"	2	1	

дежурлыгы				
Гаилә балалар бакчасы (фатирда)	"	0,5	1 - 2	
Медицина оешмалары һәм социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре				
Микрополиклиника:				
төрле белгечлекләрдән торган табиблар бригадасы белән:				
Бер сменага килүчеләр саны 100	шул ук	540	1 - 2	шул ук
Бер сменага килүчеләр саны 80	"	500	1 - 2	"
гаилә сәламәтлек үзәге белән:				
Бер сменага килүчеләр саны 100	"	600	1 - 2	"
Микрополиклиника: бер гаилә табибына, ике табибка (гаилә табибы һәм стоматолог), ике гаилә табибыннан торган бригадага	гомуми мәйдан (арттырмаска), кв. метрлар	180	1 - 2	
Кабинетлар кабул итү өчен (фатирда); массаж кабинеты	гомуми мәйдан (арттырмаска), кв. метрлар	144	1 - В	

Шул ук, ике табибка (шул исәптән стоматологларга)	"	180	1 - В	
Стоматология поликлиникасы олылар өчен	сменага килүчеләр саны -------- кв. метр (арттырмыйча)	150 ------ 800	1	Ц, П - ярдәмче биналар
балалар өчен	шул ук	50 ------ 140	1	шул ук
Шул ук	"	100, 200 ---------- 290	1	"
Хатын-кызлар консультациясе	"	70, 100 ---------- 300	1 - 2	"
Даруханә: 7, 8 төркемнәр	гомуми мәйдан (арттырмыйча), кв. метр	255	1 - 2	"
6, 5 төркемнәр	"	600	1 - 2	"
даруханә киоскы	"	10	1	"
Савыктыру үзәге	"	600	1 - 2, П, Ц	Бассейнсыз
Сөт кухнясының тарату үзәге	"	100	1	Ц, П - ярдәмче биналар

Халыкны социаль яклау идарәсе бүлекчәләре	"	600	1	Шул ук
Инвалидларны медик-социаль реабилитацияләү үзәкләре	"	1200	1 - 2	Ц, П - ярдәмче биналар; бассейнсыз
Түләүле социаль хезмәтләр күрсәтү учреждениеләре	сменага килүчеләр саны -------- кв. метр (арттырмыйча)	100	1, П, Ц	Тораксыз
Халыкка социаль хезмәт күрсәтү үзәге (алга таба - ЦСО) көндезге булу бүлеге белән:				
25 урынга исәпләнгән	гомуми мәйдан (арттырмыйча), кв. метр	300	1 - 2	Ц, П - ярдәмче биналар
Көндезге булу бүлеге булмаган ЦСО	гомуми мәйдан (арттырмыйча), кв. метр	300	1 - 2	Ц, П - ярдәмче биналар
ЦСОның көндезге булу бүлеге	гомуми мәйдан (арттырмыйча), кв. метр	300	1 - 2	шул ук
Азык-төлек товарлары сәүдә предприятиеләре				
Универсаль ассортиментлы кибетләр:				
универсам, гастроном	сәүдә мәйданы	400; 650	1 - 3, П, Ц	

	(арттырмыйча), кв. метр			
диетик продуктлар		200; 250	1 - 2, П, Ц	
Киң ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр:				
икмәк, кондитер	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
ит	"	(200)	1, П, Ц	Ит кисү булмаган
яшелчәләр, җиләк-җимешләр	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
Тар яки чикләнгән ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр: мини-маркет, "Шарап-аракы", "Соклар-джемнар", "Эчемлекләр"	"	150	1, П, Ц	
Азык-төлек булмаган товарлар сәүдә предприятиеләре				
Киң ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр: "Яңа өйләнешүчеләр өчен товарлар", "Кием", "Аяк киеме", "Бала" һ.б.	сәүдә мәйданы (арттырмыйча), кв. метр	400; 650	1 - 2, П, Ц	
Махсуслаштырылган кибетләр тулы ассортимент белән:				

"Спорт һәм туризм", "Хозтоварлар" (көнкүреш химиясеннән башка)	шул ук	200; 400	1 - 3, П, Ц	
"Галантерея-парфюмерия", "Радиоаудиовидеофототоварлар", "Оргтехника", "Сәгатьләр", "Зәркән әйберләр"	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
Тар яки чикләнгән ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр: "Китаплар", "Чәчәкләр", "Табигать", "Орлыклар", "Аучы"	"	100; 200	1 - 2, П, Ц	
Заказлар кибете	"	320	1 - 2, П, Ц	
Интернет-кибет	мәйдан (күп түгел), кв. метр	100	1 - 2, П, Ц	Склад бүлмәләрсез
.				
Ресторан, бар	Урыннар саны ------ гомуми мәйдан (күп түгел), кв. метр)	50 ------ 250	1 - 2, П, Ц	Эш режимы 23 сәгатькә кадәр; көчәйтелгән тавыш изоляциясе аралар
Кафе, ашханә (диетик һәм таратуны да кертеп), җиңел ашханә	шул ук	50 ----- 250	1 - 2, П, Ц	
Кулинария кибетләре	сәүдә мәйданы	150	1 - 2, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш

(тәүлегенә 300 кг ярымфабрикатлар һәм кулинария әйберләре кадәр)	(күп түгел), кв. метр			изоляциясе аралар
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре				
Кием, баш киемнәре һәм трикотаж әйберләр тегү һәм ремонтлау ателье лары, Мода йорты	гомуми мәйдан (күп түгел), кв. метр	500	1 - 2, П, Ц	Төрле хезмәт төрләре белән. Көчәйтелгән тавыш изоляциясе аралар
Аяк киеме ремонтлау остаханәләре (ашыгыч, вак, уртача)	шул ук	100	1, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш изоляциясе аралар
Көнкүреш машиналары һәм приборлар ремонтлау остаханәләре	"	100	1, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш изоляциясе аралар
Сәгатьләр һәм зәркән әйберләр ремонтлау остаханәләре	"	100	1, П, Ц	
Чәчтарашханә	"	250	1, П, Ц	
Матурлык салоны	"	500	1 - 2, П, Ц	Саунасыз
Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү кер юу урыннары (сменага 75 кг кадәр)	"	150	1 - 2, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш изоляциясе аралар
Кер юу, химчистка кабул итү пунктлары	"	100	1 - 2, П, Ц	
Фотография	"	150	1 - 2, П, Ц	

Посредник хезмәтләре бюросы	"	200	1 - 2, П, Ц	
Күптармаклы комплексны кабул итү пунктлары "Мультисервис" тибы"	"	300	1, П, Ц	
Прокат ательесы	"	300	1, П, Ц	
Ял итү учреждениеләре				
Клублар, шул исәптән клуб-кунакханә, кызыксынулар буенча клублар (яшьләр, гаилә, балалар, үсмерләр, интернет-клублар һ.б.).	Бер сменага --- кв. метр	50 200 --- 120 - 550	1 - 2	Эш режимы 23 сәгатькә кадәр; Ц, П - балалар һәм үсмерләр өчен бүлмәләрсез
Шул ук, универсаль кунакханә белән	Шул ук	250 --- 600 - 830	1 - 2, П, Ц	Эш режимы 23 сәгатькә кадәр
Яшәүчеләр җыелышлары һәм ял итү шөгыльләре өчен бүлмәләр	кв. метр (артмаска)	50 - 180	1 - 2, П, Ц	шул ук
Олы кешеләр һәм балалар өчен түгәрәк шөгыльләре өчен бүлмәләр	Бер сменага --- кв. метр	50 - 180	1 - 2	
Балалар өчен уенханә	шул ук	50 - 180	1 - 2	Эш режимы 1 сәгатькә кадәр Ц, П - балалар һәм үсмерләр өчен бүлмәләрсез
Балалар өчен уен автоматлары бүлмәләре	"	50	1	
Балаларны карау өчен бүлмәләр	"	50 - 180	1 - 2	

Видеосалон	Урыннар саны	40-60	1 - 2, П, Ц	Эш режимы 23 сәгатькә кадәр; көчәйтелгән тавыш изоляциясе
Компьютер уеннары залы	кв. метр (артмаска)	100 - 150	1 - 2, П, Ц	Эш режимы 23 сәгатькә кадәр
Күргәзмә залы, сәнгать галереясе	Шул ук	300	1 - 2, П, Ц	
Музей	Фатир	1	1 - В	
Иҗади остаханәләр: рәссамнар, архитекторлар	хезмәткәрләр саны	5	1 - 2 П, Ц, В	
скульпторлар	кв. метр (артмаска)	80	1, П, Ц	Гипс белән эшләүсез
халык һөнәрләрен реставрацияләү		80	1 - 2, П, Ц	
Китапханә үзәк:	гомуми мәйдан (артмаска), кв. метр			
160; 220 мең саклау берәмлеге		1780 - 2420	1 - 3, П, Ц	
филиал: 50; 80; 120 мең саклау берәмлеге		500 - 1200	1 - 2, П, Ц	
Заллар, шул исәптән инвалидлар өчен махсуслаштырылган:				

гомуми физик әзерлек һәм спорт (уен элементлары белән)	кв. метр ---- метр	72 - 540 ---------- 7,01x 2 <*>	1, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш изоляциясе; структур тавышларны сүндерү чаралары
аэробика, хореография, ритмик гимнастика		72 - 216 ---------- 5,0	1 - 2, П, Ц	Шул ук
дәвалау физик культурасы		72 - 288 ---------- 5,0	1, П, Ц	
көрәш һәм көрәш элементлары (ушу, айкидо)		72 - 216 ---------- 4,0	1, П, Ц	
көч әзерлеге		20 ----- 3,0	1, П, Ц	Көчәйтелгән тавыш изоляциясе; структур тавышларны сүндерү чаралары
гомуми үсеш тренажерларында шөгыльләнү өчен		72 - 108 ---------- 4,0	1, П, Ц	
Бильярд залы, 1 - 2 өстәл		35 - 48 ---------- 3,0	1, П, Ц	
Сквош	кв. метр ---- метр	65 ----- 5,0	1, П, Ц	
Бүлмәләр		24 - 54		

өстәл теннисы		---------- 3,0	1, П, Ц	
шахмат һәм шашка		24 - 72 --------- 3,0	1, П, Ц	
Учреждениеләр һәм оешмалар				
Административ учреждениеләр: префектуралар, муниципаль үзәкләр	хезмәткәрләр саны (артмаска тиеш)	100	1 - 2	Чикләнгән килүчеләр агымы булганда
эш белән тәэмин итү хезмәте учреждениеләре		100 ------ [5]	1 - 2 ---------- B	Шул ук
салым инспекциясе		50	1 - 2	"
идарәләр, офислар, вәкиллекләр		100	1 - 2	"
Проект һәм конструктор оешмалары		100	1 - 2	"
Проект-тикшерү оешмалары		100	1 - 2	"
Конструктор бюролары		100	1 - 2	"
Иҗтимагый оешмалар		100	1 - 2	"
Кредит-финанс учреждениеләре:				

саклык банкы бүлекчәләре		100	1 - 2	
саклык банкы филиаллары		30 ----- [5]	1 - 2 ---------- B	
коммерция банкы бүлекчәләре	хезмәткәрләр саны (артмаска тиеш)	100 ------ [5]	1 - 2 ---------- B	
коммерция банкы филиаллары		50 ----- [5]	1 - 2 --------- B	
исәп-хисап-касса үзәкләре		100	1 - 2	
Иминият учреждениеләре: Госстрах идарәләре		500		
Госстрах инспекцияләре		100 ----- [5]	1 - 2 --------- B	
иминият компанияләре		100 ----- [5]	1 - 2 ---------- B	
Суд һәм юридик учреждениеләр:	заллар саны			Җинаять эшләрен карамыйча
судлар		3	1	
башлангыч прокуратуралар	хезмәткәрләр саны (артмаска тиеш)	30	1 - 2	

юридик консультацияләр, нотариус һәм адвокат конторалары		100	1 - 2	
фәнни-техник мәгълүмат үзәкләре; фәнни-техник китапханәләр, нәшриятлар, редакцияләр, реклама һәм мәгълүмат агентлыклары		100 ------- [5]	1 - 2 П, Ц ---------- В	Чикләнгән кунаклар агымы белән. Без типографиясе
контора (офис) биналары башка төр коммерция эшчәнлеге өчен, эшмәкәрлек эшчәнлегенә өйрәтү өчен биналар		100 ------ [5]	1 - 2 П, Ц ---------- В	
ЗАГС	кв. метр (арттырмаска)	600	1 - 2	Ц, П - ярдәмче биналар
диспетчер элемтәсе бүлекчәләре	шул ук	500	1 - 2, П, Ц	
Элемтә бүлекчәләре	"	700	1 - 2	Ц, П - ярдәмче биналар
бина эксплуатациясе дирекциясе	"	500	1 - 2, П, Ц	Остаханәләрсез
Уку йортлары һәм курслар				
Репетиторлык курслары, чит тел курслары, компьютер курслары	хезмәткәрләр саны ------- кв. метр (арттырмаска)	$\frac{20}{100}$	1 - 2	

Квалификация күтәрү һәм һөнәри яңадан әзерләү, югары белем бирү оешмаларына керүгә әзерлек курслары, төркемнәре	шул ук	$\frac{20}{100}$	1 - 2 Ц, П	
Балалар һәм үсмерләр өчен мәктәптән тыш белем бирү				
Мәктәп программасы фәннәрен һәм махсус фәннәрне тирәнтен өйрәнү өчен курслар, төркемнәр, студияләр	хезмәткәрләр саны ---------- кв. метр (арттырмаска)	$\frac{20}{100}$	1 - 2	
Таблицада кабул ителгән шартлы билгеләр: П - подвал; Ц - цокольный этаж; 1, 2, 3 - тиешенчә: 1-нче, 2-нче һәм 3-нче катлар; В - өске соңгы кат. Саннар квадрат җәяләрдә - бары тик өске соңгы кат өчен генә. Искәрмә: "Ял итү учреждениеләре" бүлеге өчен 3 нче графада алгы өлештә минималь, аскы өлештә максималь күрсәткечләр бирелгән.				

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәрен проектлау
Шәһәр төзелеше нормативларына
5 номерлы кушымта

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ

1 нче таблица

Күрсәткечләр
ҖИРЛӘРНЕҢ ТӨЗЕЛЕШЕНЕҢ МИНИМАЛЬ ТЫГЫЗЛЫГЫ
ҖИТЕШТЕРҮ ОБЪЕКТЛАРЫ УЧАСТОКЛАРЫ

Җитештерү тармагы	Предприятиеләр (җитештерүләр)	Минималь төзелеш тыгызлыгы, %
1	2	3
Химия сәнәгате	1. Тау-химия сәнәгате	28
	2. Азот сәнәгате	33
	3. Фосфат ашламалары һәм башка органик булмаган химия продукциясе	32
	4. Сода сәнәгате	32
	5. Хлор сәнәгате	33
	6. Төп химиянең башка продуктлары	33
	7. Вискоз җепселләре	45
	8. Синтетик җепселләр	50
	9. Синтетик резиналар һәм пластмассалар	32
	10. Пластмассадан ясалган әйберләр	50
	11. Лак-буяу сәнәгате	34
	12. Органик синтез продуктлары	32
Металлургия	1. Коксохимия:	
	байыту фабрикасы булмаган	30
	байыту фабрикасы белән	28
	2. Метиз	50
	3. Ферросплав	30
	4. Труба	45

	5. Утка чыдам әйберләр җитештерү	32
	6. Утка чыдам чималны яндыру һәм порошоклар һәм мертельләр җитештерү	28
	7. Кара металл ватыкларын һәм калдыкларын эшкәртү	25
Төсле металлургия	1. Алюминий	43
	2. Корыч-цинк һәм титан-магний	33
	3. Бакыр эретү	38
	3 гә кадәр	30
	3 артык	35
	4. Электрод	45
	5. Төсле металл эшкәртү	45
	6. Глинозем	35
Целлюлоза-кәгазь җитештерү	1. Целлюлоза-кәгазь һәм целлюлоза-картон	35
	2. Кертелгән целлюлоза һәм макулатурада эшләүче кәгазь һәм картон эшкәртү	40
Энергетика	3. Фадирен булганда җылылык электр үзәкләре:	
	а) 500 МВт кадәр куәт белән:	
	каты ягулыкта	28
	газ-мазут ягулыгында	25
	б) 500 дән 1000 МВт кадәр куәт белән:	
	каты ягулыкта	28
	газ-мазут ягулыгында	26
	в) 1000 МВт тан артык куәт белән:	
	каты ягулыкта	29
	газ-мазут ягулыгында	30
Машина төзү	1. Пар һәм энергетик казаннар һәм казан ярдәмче җиһазлары	50
	2. Прокат, домна, корыч кою, агломерация һәм коксов җиһазлары, төсле металлургия җиһазлары	50
	3. Механикалаштырылган терәкләр, казу	52

	комплекслары һәм агрегатлар, вагонеткалар, чистарту һәм үтү эшләре өчен комбайннар, күмер чыгару өчен струг җайланмалары, йөкләү-бушату һәм әю машиналары, гидравлик терәкләр, баету җиһазлары	
	4. Электр күпер һәм козловой краннары	50
	5. Тасма, скребок, асылмалы йөк йөртүче конвейерлар, контейнер йөкләре өчен йөкләү җайланмалары, тальләр (тельферлар), эскалаторлар һәм башка күтәрү-транспорт җиһазлары	52
Электротехник җитештерү	1. Электродвигательләр	52
	2. Зур электр машиналары һәм турбогенераторлар	50
	3. Югары көчәнешле аппаратура	60
	4. Трансформаторлар	45
	5. Түбән көчәнешле аппаратура һәм яктылык техникасы җиһазлары	55
	6. Кабель продукциясе	45
	7. Электролампалар	45
	8. Электроизоляция материаллары	87
	9. Аккумуляторлар	55
	10. Ярымүткәргеч приборлар	52
Радиотехник җитештерү	1. Радио сәнәгате, җитештерү биналарының гомуми мәйданы, мең кв. метр:	
	100 гә кадәр	50
	100 артык	55
	а) бер бинада урнашкан предприятиеләр (корпус, завод)	60
	б) берничә бинада урнашкан предприятиеләр:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50
Химия машина төзелеше	1. Нефть һәм газ чыгару һәм целлюлоза-кәгазь сәнәгате өчен җиһазлар һәм арматуралар	50
	2. Сәнәгать торба үткәргеч арматурасы	55

Станок төзелеше	1. Металл кисү станоклары, кою һәм агач эшкәртү җиһазлары	50
	2. Чүкү-пресс җиһазлары	55
	3. Инструменталь	60
	4. Ясалма алмазлар, абразив материаллар һәм алардан ясалган инструментлар	50
	5. Койма	50
	6. Поковкалар һәм штамповкалар	50
	7. Машина төзелеше өчен эретеп ябыштырылган конструкцияләр	50
	8. Гомуми машина төзелеше кулланылышындагы әйберләр (редукторлар, гидроҗиһазлар, фильтрлау җайланмалары, төзелеш детальләре)	52
Прибор төзү	1. Прибор төзү, автоматизация чаралары һәм идарә итү системалары:	
	а) җитештерү биналарының гомуми мәйданы 100 мең кв. метр булганда	50
	б) шул ук, 100 мең кв. метрдан артык булганда	55
	в) терекөмеш һәм пыяла эретү кулланылганда	30
Химия-фармацевтика җитештерүләре	1. Химия-фармацевтика	32
	2. Медицина-инструменталь	43
	3. Пыяла һәм фарфордан медицина әйберләре	40
Автопром	1. Автомобиль	50
	2. Автосборка	55
	3. Автомобиль мотор төзелеше	55
	4. Агрегатлар, узеллар, запчастьләр	55
	5. Подшипниклар	55
Авыл хуҗалыгы машина төзелеше	1. Тракторлар, авыл хуҗалыгы машиналары, трактор һәм комбайн двигательләре	52
	2. Агрегатлар, узеллар, детальләр һәм запчастьләр тракторлар һәм авыл хуҗалыгы машиналары өчен	56
Төзелеш-юл	1. Бульдозерлар, скреперлар, экскаваторлар	50

машина төзелеше	һәм экскаваторлар өчен узеллар	
	2. Пневматик, электр инструментлары һәм кечкенә механизация чаралары	63
	3. Мелиорация эшләре, урман әзерләү һәм торф сәнәгате өчен җиһазлар	55
	4. Коммуналь машина төзелеше	57
Җиһаз җитештерү	1. Җиңел, текстиль, азык-төлек, катнаш азык һәм полиграфия сәнәгате өчен технологик җиһазлар	55
	2. Сәүдә һәм җәмәгать тукланuы өчен технологик җиһазлар	57
	3. Пыяла сәнәгате өчен технологик җиһазлар	57
	4. Көнкүреш приборлары һәм машиналар	57
Урман сәнәгате	1. Агач-стружка плитәләре	45
	2. Фанера	47
	3. Җиһазлар	53
Җиңел сәнәгать	1. Зыягыр заводлары	35
	2. Пенька заводлары (киптерү кырларыннан башка)	27
	3. Йонның беренчел эшкәртүе	61
	4. Ефәк эшкәртү сәнәгате	41
	5. Бер катлы төп корпуслы текстиль комбинатлары	60
	6. Бер катлы корпусларда урнашкан текстиль фабрикалары, төп җитештерү корпусының гомуми мәйданы, мең кв. метр:	
	50 гә кадәр	55
	50 дән артык	60
	7. Текстиль галантереясе	60
	8. Өске һәм эчке трикотаж	60
	9. Тегү-трикотаж	60
	10. Тегү	55
	11. Тиреләр һәм тире чималын беренчел эшкәртү:	

	бер катлы	50
	ике катлы	45
	12. Ясалма тире, аяк киеме картоннары һәм пленка материаллары	55
	13. Тире галантереясе:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50
	14. Йон һәм тире туннары	55
	15. Аяк киеме:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50
	16. Аяк киеме, галантерея, тегү һәм трикотаж сәнәгате өчен фурнитура һәм башка әйберләр	52
Азык-төлек сәнәгате	1. Чөгендер эшкәртүче шикәр заводлары, мең тонна/тәүлек:	
	3 кадәр (чөгендерне кагат кырларында саклау)	55
	3тән 6га кадәр (чөгендерне механик складларда саклау)	50
	2. Икмәк һәм икмәк-булка әйберләре җитештерү куәте, тонна/тәүлек:	
	45 гә кадәр	37
	45 артык	40
	3. Кондитер әйберләре	50
	4. Үсемлек мае җитештерү куәте, көненә орлык эшкәртү, тонна:	
	400 гә кадәр	33
	400 артык	35
	5. Маргарин продукциясе	40
	6. Парфюмерия-косметика әйберләре	40
	7. Виноград шәрабы һәм шәраб материаллары	50
	8. Сыра һәм солод	50
	9. Җиләк-җимеш консервлары	50

	10. Чәй яфрагын беренчел эшкәртү	40
	11. Тәмәке ферментациясе	41
Сөт сәнәгате	1. Ит (суеп эшкәртү һәм кансызландыру цехлары белән)	40
	2. Ит консервлары, колбасалар, ысланган ризыклар һәм башка ит продуктлары	42
	3. Сөт эшкәртү буенча җитештерү куәте сменага, тонна:	
	100 гә кадәр	43
	100 артык	45
	4. Коры майсызландырылган сөт җитештерү куәте сменага, тонна:	
	5 гә кадәр	36
	5 артык	42
	5. Сөт консервлары	45
	6. Сыр	37
	7. Гидролиз-дрожжалы, фурфуроллы, аксым-витамин концентратлары һәм премикслар җитештерү	45
Запаслар	1. Он комбинатлары, ярма заводлары, катнаш азык заводлары, элеваторлар һәм икмәк кабул итү предприятиеләре	41
	2. Икмәк продуктлары комбинатлары	42
Техника ремонты	1. Йөк автомобильләрен ремонтлау буенча	60
	2. Тракторларны ремонтлау буенча	56
	3. Трактор шассилары ремонтлау буенча	54
	4. Йөк автомобильләренең техник хезмәт күрсәтү станцияләре	40
	5. Энергия белән баетылган тракторларның техник хезмәт күрсәтү станцияләре	40
	6. Тракторлар, бульдозерлар һәм башка махсус машиналарның техник хезмәт күрсәтү пунктлары район механизация отрядларының Россельхозтехника берләшмәләре	52
	7. Тимер юл янындагы базалар (район һәм	54

	районара)	
	8. Минераль ашламалар, известь материаллары, агрохимикатлар базалары	35
	9. Үсемлекләрне химик саклау чаралары складлары	57
Җирле сәнәгать	1. Йозак һәм скобя әйберләре	61
	2. Сәнгать керамикасы	56
	3. Металл һәм таштан сәнгать әйберләре	52
	5. Агачтан уенчыклар һәм сувенирлар	53
	6. Металдан уенчыклар	61
	7. Тегү әйберләре:	
	ике катлы биналарда	74
	ике каттан артык биналарда	
	8. Гомуми мәйданы 2000 кв. метрдан артык булган җитештерү биналары белән көнкүреш хезмәте сәнәгать предприятиеләре, буенча:	60
	кием тегү һәм ремонтлау, радио-телеаппаратура ремонтлау һәм фотоэшләр фабрикалары	60
	аяк киемнәре җитештерү һәм ремонтлау, катлаулы көнкүреш техникасын ремонтлау, химчистка һәм буяу фабрикалары, А тибындагы көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре өчен унификацияләнгән блоклар	55
	җиһазларны ремонтлау һәм җитештерү	60
Төзелеш материаллары җитештерү	1. Цемент:	
	коры ысул белән җитештерү	35
	юеш ысул белән җитештерү	37
	2. Асбестоцемент әйберләре	42
	3. Елга 60 мең куб. метр җитештерү куәте белән тимербетон басымлы торбалар	45
	4. Елга мең куб. метр җитештерү куәте белән күзәнәкле һәм тыгыз силикатбетоннан зур блоклар, панельләр һәм башка конструкцияләр:	
	120	45

	200	50
	5. Елга мең куб. метр җитештерү куәте белән авыл хуҗалыгы җитештерү төзелеше өчен җыелма тимербетон һәм җиңелбетон конструкцияләр:	
	40	50
	100	55
	6. Яндырылган балчык кирпеч һәм керамик блоклар	42
	7. Силикат кирпеч	45
	8. Идән өчен керамик плиткалар, каплау өчен ялтыравыклы плиткалар, биналарның фасадларын каплау өчен керамик әйберләр	45
	9. Керамик канализация торбалары	45
	10. Керамик дренаж торбалары	45
	11. Елга мең куб. метр җитештерү куәте белән гидромеханизация ысулы белән ятмаларны эшкәртүдә ваклау-сортлау:	
	500-1000	35
	200 (җыелма-таркатма)	30
	12. Елга 500 - 1000 мең куб. метр җитештерү куәте белән экскаватор ысулы белән ятмаларны эшкәртүдә ваклау-сортлау	27
	13. Елга мең куб. метр җитештерү куәте белән нык бертөрле токымнарны эшкәртүдә ваклау-сортлау:	
	600 - 1600	27
	200 (җыелма-таркатма)	30
	14. Ягулык буларак куллланганда перлитобитум плиткалары җитештерү белән киңәйтелгән перлит:	
	табигый газ	55
	мазут	50
	15. Минераль мамык һәм аннан ясалган әйберләр, вермикулит һәм перлит җылылык һәм тавыш изоляциясе әйберләре	45

	16. Акбур	30
	17. Акбур оны һәм чимал гипс	33
	18. Тәрәзә пыяласы, шомартылган, архитектур-төзелеш, техник һәм пыяла җепсел	38
	19. Кварц комын баету егәрлеге 150 - 300 мең тонна/ел	27
	20. Консерв пыяла савытлары, хуҗалык пыяла савытлары һәм кристалл әйберләр	43
	21. Төзелеш, техник, санитар-техник фаянс, фарфор һәм ярымфарфор	45
	22. Корыч төзелеш конструкцияләре (трубалардан да)	55
	23. Алюминий төзелеш конструкцияләре	60
	24. Монтаж (контроль-үлчәү приборлары һәм автоматика, сантехника өчен) һәм электромонтаж әзерлекләре	60
	25. Технологик металл конструкцияләр һәм торбаүткәргечләр төеннәре	48
	26. Төзелеш машиналарын ремонтлау буенча	63
	27. Белгечләштерелгән монтаж оешмаларының берләштерелгән предприятиеләре:	
	механизация базасы белән	50
	механизация базасы булмаган	55
	28. Төзелеш механизациясе базалары	47
	29. Гомуми төзелеш күчмә механизацияләнгән колонналарның терәк базалары	40
	30. Белгечләштерелгән күчмә механизацияләнгән колонналарның терәк базалары	50
	31. Төзелеш оешмаларының автотранспорт предприятиеләре 200 һәм 300 махсуслаштырылган авыр йөк автомобильләре һәм автопоездлар	40
	32. Гаражлар:	
	150 автомобильгә	40
	250 автомобильгә	50

Транспорт чараларын хезмәтләндерү һәм ремонтлау хезмәтләре	1. Йөк автомобильләрен капиталь ремонтлау буенча егәрлеге елга 2 - 10 мең капиталь ремонт	60
	2. Йөк автомобильләре һәм автобуслар агрегатларын ремонтлау буенча елына 10 - 60 мең капиталь ремонт	65
	3. Әзер агрегатлар кулланып автобусларны ремонтлау буенча елына 1 - 2 мең ремонт	60
	4. Җиңел автомобильләр агрегатларын ремонтлау буенча елына 30 - 60 мең капиталь ремонт	65
	5. Детальләрне үзәкләштереп торгызу	65
	6. Мөстәкыйль чыгу белән 200 автомобильгә йөк автотранспортлары, %:	
	100	45
	50	51
	7. Мөстәкыйль чыгу белән 300 һәм 500 автомобильгә йөк автотранспортлары, %:	
	100	50
	50	55
	8. Автобус парклары автобуслар саны буенча, берәмлекләр:	
	100	50
	9. Таксомотор парклары автомобильләр саны буенча, берәмлекләр:	
	300	52
	10. Йөк станцияләре йөкләрне 500 - 1500 тонна/тәүлек җибәрүдә	55
	11. 1200 автомобильгә үзәкләштерелгән техник хезмәт күрсәтү	45
	12. Җиңел автомобильләр техник хезмәт күрсәтү станцияләре постлар саны буенча:	
	5	20
	10	28
	25	30
	13. Юл-ремонт пунктлары	29

	14. Юл участоклары	32
	шул ук юл-ремонт пункты белән	32
	шул ук юл-ремонт техник ярдәм пункты белән	34
	15. Юл-төзелеш идарәсе	40
	16. Цемент-бетон җитештерүчәнлеге, мең куб. метр/ел:	
	30	42
	60	47
	120	51
	17. Асфальтобетон җитештерүчәнлеге, мең тонна/ел:	
	30	35
	60	44
	120	48
	18. Битум базалары:	
	тимер юл янында	31
	траса янында	27
	19. Ком базалары	48
Нефть эшкәртү	1. Нефть эшкәртү сәнәгате	46
	2. Синтетик каучук җитештерү	32
	3. Сажа сәнәгате	32
	4. Шина сәнәгате	55
	5. Резина-техник әйберләр сәнәгате	55
	6. Резина аяк киеме җитештерү	55
Газ сәнәгате	1. Баш промысел корылмалары, газны комплексы әзерләү җайланмалары, җир асты газ саклагычларының компрессор станцияләре	35
	2. Магистраль газүткәргечләрнең компрессор станцияләре	40
	3. Җир асты газ саклагычларының газ бүлү пунктлары	25
	4. Төзәтү-эксплуатация пунктлары	45

Нәшерлек эшчәнлеге	Газета-китап-журнал, газета-журнал, китап	50
Продукция белән тәэмин итү предприятиеләре	1. Продукция белән тәэмин итү предприятиеләре	40
	2. Металл продукция белән тәэмин итү предприятиеләре	35

Искәрмә:

1. Җир участогының төзелеш тыгызлыгы процентларда объектның койма эчендәге мәйданына (яки койма булмаганда - аның шартлы чикләренә) карата төзелеш мәйданының нисбәте буларак билгеләнә.

2. Төзелеш мәйданы барлык төр биналар һәм корылмалар, шул исәптән навеслар, ачык технологик, санитар-техник, энергетик һәм башка җайланмалар, эстакадалар һәм галереяләр, йөк төяү-бушату җайланмалары мәйданнары, җир асты корылмалары (резервуарлар, базлар, сыену урыннары, өсләрендә биналар һәм корылмалар урнаштырылырга мөмкин булмаган тоннельләр), шулай ук автомобильләр, машиналар, механизмнар өчен ачык тукталышлар һәм төрле максаттагы ачык складлар мәйданнарының суммасы буларак билгеләнә, тукталышлар һәм складларның үлчәмнәре һәм җиһазлары предприятиеләрнең технологик проектлау нормалары буенча кабул ителә.

Төзелеш мәйданына проектлау биреме буенча объект территориясендә биналар һәм корылмалар урнаштыру өчен билгеләнгән резерв участоклар кертелергә тиеш (күрсәтелгән биналар һәм корылмаларның габаритлары чикләрендә).

Төзелеш мәйданына биналар һәм корылмалар тирәсендәге отмосткалар, тротуарлар, автомобиль юллары, вакытлы биналар һәм корылмалар, ачык спорт мәйданчыклары, эшчеләрнең ял итү мәйданчыклары, яшел үсентеләр (агачлар, куаклар, чәчәкләр һәм үләннәр), гражданнарга караган автотранспорт чаралары өчен ачык тукталышлар, ачык су агызу һәм башка канаулар, терәк стеналар, җир асты биналары һәм корылмалар яки аларның өстендә башка биналар һәм корылмалар урнаштырылырга мөмкин булган өлешләре кертелми.

3. Биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнарны исәпләү аларның тышкы диварларының тышкы контуры буенча җирнең планировкалау билгеләре дәрәҗәсендә башкарыла.

Галереяләр һәм эстакадалар биләгән мәйданнарны исәпләгәндә, төзелеш мәйданына галереяләр һәм эстакадаларның горизонталь яссылыкка проекциясе, габаритлар буенча алар астында башка биналар яки корылмалар урнаштырылырга мөмкин булмаган участоклар гына кертелә, калган участокларда җирнең планировкалау билгеләре дәрәҗәсендә галереяләр һәм эстакадалар терәкләренең нигезләре биләгән мәйдан гына исәпкә алына.

4. 2 процент һәм аннан күбрәк авышлыклы участокларда объектлар төзегәндә минималь төзелеш тыгызлыгын таблицага туры китереп киметергә рөхсәт ителә.

5. Минималь тыгызлыктагы төзелешне киметергә рөхсәт ителә (тиешле техник-икътисади нигезләмәләр булганда), ләкин бу кушымта белән билгеләнгәннән 1/10 күбрәк түгел:

2 нче таблица

Җир өсте авышлыгы, %	Төзелеш тыгызлыгын киметү өчен төзәтмә коэффициенты

2 - 5	0,95 - 0,90
5 - 10	0,90 - 0,85
10:15	0,85 - 0,80
15-20	0,80 - 0,70

а) объектларны киңәйтү һәм реконструкцияләү вакытында;

б) әзерләү цехлары (коеп ясый торган, чүкеп-пресслау, копровый) булган машина төзелеше предприятиеләре өчен;

в) катлаулы инженер-геологик яки башка уңайсыз табигый шартлар булган участокларда предприятиеләр төзегәндә;

г) объектлар өчен үз энергетик һәм су алу корылмаларын төзү кирәк булганда.

3 нче таблица

МИНИМАЛЬ ТЫГЫЗЛЫКТА ТӨЗЕЛЕШ МӘЙДАННАРЫ
АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ

Предприятиеләр		Төзелешнең минималь тыгызлыгы, %
Парниклар	Күпьеллык теплицалар гомуми мәйданы	
	6 гектар	54
	12 гектар	56
	18, 24 һәм 30 гектар	60
	Бер пролетлы (ангарлы) теплицалар гомуми мәйданы	
	5 гектарга кадәр	41
Авыл хуҖалыгы техникасын ремонтлау буенча	Үзәк ремонт остаханәләре хуҖалыклар өчен парк белән	
	25 тракторга	25
	50 һәм 75 тракторга	28
	100 тракторга	31
	150 һәм 200 тракторга	35
	Парклы хуҖалыкларның бригадасы яки бүлеге өчен техник хезмәт күрсәтү пунктлары	
	10, 20 һәм 30 тракторга	30
	40 һәм аннан күбрәк тракторга	38
Башка предприятие	Авыл хуҖалыгы продукциясен эшкәртү яки саклау буенча	50

ләр	Комбикормлар	27
	Орлыклар һәм ашлык саклау турында	28

Искәрмә:

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре төзелешендә мәйданның авышлыгы 3 проценттан артык булганда, утырма туфракларда һәм катлаулы инженер-геологик шартларда, бу кушымта белән билгеләнгән минималь төзелеш тыгызлыгын 10 проценттан артык булмаган күләмдә киметергә рөхсәт ителә.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданнарының төзелеш тыгызлыгы процентларда предприятие төзелеш мәйданының предприятие мәйданының гомуми зурлыгына нисбәте буларак билгеләнә.

Биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнарны исәпләү җирнең планировкалау билгеләре дәрәҗәсендә тышкы диварларның тышкы контуры буенча, отмосткалар киңлеген исәпкә алмыйча башкарыла.

Предприятие төзелеш мәйданына барлык төр биналар һәм корылмалар, шул исәптән навеслар, ачык технологик, санитар-техник һәм башка җайланмалар, эстакадалар һәм галереяләр, йөкләү-бушату җайланмалары мәйданчыклары, җир асты корылмалары (резервуарлар, базлар, сыену урыннары, тоннельләр, инженерлык коммуникацияләре үтү каналлары, өстендә биналар һәм корылмалар урнаштырылырга мөмкин булмаган), шулай ук хайваннар, кошлар һәм җәнлекләр өчен йөрү урыннары, автомобильләр, авыл хуҗалыгы машиналары һәм механизмнары өчен тукталыш мәйданчыклары, төрле максаттагы ачык складлар керергә тиеш; шул шарт белән, йөрү урыннары, автомобильләр өчен тукталыш мәйданчыклары һәм ачык саклау складларының зурлыклары һәм җиһазлары технологик проектлау нормалары буенча кабул ителә.

Төзелеш мәйданына шулай ук проектлау биремендә күрсәтелгән, икенче чират төзелеше өчен биналар һәм корылмалар урнаштыруга билгеләнгән предприятие мәйданындагы резерв мәйданнар да кертелергә тиеш (күрсәтелгән биналар һәм корылмаларның габаритлары чикләрендә).

Галереяләр һәм эстакадалар биләгән мәйданнарны исәпләгәндә, төзелеш мәйданына күрсәтелгән объектларның горизонталь яссылыкка проекциясе бары тик габаритлары буенча башка биналар яки корылмалар урнаштырылырга мөмкин булмаган участоклар гына кертелә, ә калган өске участоклар өчен җирнең планировкалау билгеләре дәрәҗәсендә терәк конструкцияләре биләгән мәйдан гына исәпкә алына.

4. Төзелеш мәйданына биналар һәм корылмалар тирәсендәге отмосткалар, тротуарлар, автомобиль юллары, вакытлы биналар һәм корылмалар, ачык спорт мәйданчыклары, эшчеләр өчен ял мәйданчыклары, яшел үсентеләр, гражданнарга караган транспорт чаралары өчен ачык мәйданчыклар, ачык су агызу һәм башка каналлар, терәк диварлар, җир асты корылмалары яки аларның өстендә урнаштырылырга мөмкин булган башка биналар һәм корылмалар кермәскә тиеш.

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРОИЗВОДСТВОЛАРЫ ҺӘМ ОБЪЕКТЛАРЫ

I КЛАСС - САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАСЫ 1000 МЕТР

1. Дуңгызчылык комплекслары.
2. Елга 400 меңнән артык йомырка салучы тавык һәм 3 миллионнан артык бройлер асраучы кошчылык фабрикалары.
3. Эре мөгезле терлек комплекслары.
4. Ачык тирес һәм тизәк саклагычлары.

II КЛАСС - САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАСЫ 500 МЕТР

1. 4 тән 12 мең башка кадәр дуңгыз фермалары.
2. 1200 дән 2000 сыерга кадәр һәм яшь мал өчен 6000 урынга кадәр эре мөгезле терлек фермалары.
3. Хайванчылык фермалары (көмеш төлке, төлке һ.б.).
4. Елга 100 дән 400 меңгә кадәр йомырка салучы тавыклар һәм 1 дән 3 миллионга кадәр бройлерлар өчен кошчылык фермалары.
5. Биологик эшкәртелгән сыек тирес фракциясен ачык саклагычлар.
6. Ябык тирес һәм тизәк саклагычлары.
7. 500 тоннадан артык агулы химикатлар саклау складлары.
8. Орлыкларны эшкәртү һәм агулау производстволары.
9. Сыекландырылган аммиак складлары.

III КЛАСС - САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАСЫ 300 МЕТР

1. 4 мең башка кадәр дуңгыз фермалары.
2. 1200 башка кадәр эре мөгезле терлек фермалары (бөтен төрләр), атчылык фермалары.
3. 5 тән 30 мең башка кадәр сарык фермалары.
4. 100 меңгә кадәр йомырка салучы тавыклар һәм 1 миллионга кадәр бройлерлар өчен кошчылык фермалары.
5. Тизәк һәм тирес өемнәре өчен мәйданчыклар.
6. 50 тоннадан артык агулы химикатлар һәм минераль ашламалар саклау складлары.
7. Тракторлар кулланып, авыл хуҗалыгы җирләрен пестицидлар белән эшкәртү (кыр чикләреннән торак пунктка кадәр).
8. Хайванчылык фермалары.
9. Йөк автомобильләрен һәм авыл хуҗалыгы техникасын ремонтлау, технологик хезмәт күрсәтү һәм саклау буенча гаражлар һәм парклар.

IV КЛАСС - САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАСЫ 100 МЕТР

1. Теплица һәм парник хуҗалыклары.
2. 50 тоннага кадәр минераль ашламалар, агулы химикатлар саклау складлары.
3. Коры минераль ашламалар һәм үсемлекләрне саклау өчен химик чаралар складлары (зона азык-төлек продукциясен эшкәртү һәм саклау предприятиеләренә кадәр билгеләнә).
4. Терлекчелек агынтыларын кулланып мелиорация объектлары.
5. Азык әзерләү цехлары, азык-төлек калдыкларын кулланууны да кертеп.
6. Йорт хайваннары асрау хуҗалыклары (дуңгыз абзарлары, сыер абзарлары, питомниклар, ат абзарлары, җәнлек фермалары) 100 башка кадәр.
7. Ягулык-майлау материаллары складлары.

V КЛАСС - САНИТАР-САКЛАУ ЗОНАСЫ 50 МЕТР

1. Җиләк-җимеш, яшелчә, бәрәңге, ашлык саклагычлары.
2. Материал складлары.
3. Хайваннар асрау хуҗалыклары (дуңгыз абзарлары, сыер абзарлары, питомниклар, ат абзарлары, җәнлек фермалары) 50 башка кадәр.

4 нче таблица

ЭШКӘРТҮ БУЕНЧА ҖИТЕШТЕРҮ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ
ТЕРЛЕКЧЕЛЕК КОМПЛЕКСЛАРЫНЫҢ АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРОДУКТЛАРЫ

Производство предприятиеләре исемнәре	Санитар-яклау зонасы, метрлар
Ит комбинатлары һәм ит суыту цехлары	1000
Вак хайваннар һәм кош-кортлар суя торган урыннар, шулай ук куәте 50 - 500 тонна/тәүлек булган мал суя торган объектлар.	300
Ит эшкәртү производстволары	300
Сөт, май ясау, сыр ясау җитештерүләре	100
Җимешләр һәм яшелчәләр эшкәртү производстволары	50
Кече предприятиеләр һәм кечкенә куәтле цехлар эшкәртү өчен: ит - 5 тонна/тәүлеккә кадәр, ысланмыйча; сөт - 10 тонна/тәүлеккә кадәр	50

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәрен проектлау
Шәһәр төзелеше нормативларына
6 номерлы кушымта

Әйләнә-тирә мохитне саклау

1 нче таблица

ТУФРАКНЫҢ ХИМИК ПЫЧРАНУ ДӘРӘҖӘЛӘРЕ

Пычрану категорияләре	Гомуми пычрану күрсәткече (Zc)	Туфрактагы эчтәлек, мг/кг					
		I куркынычлык классы		II класс куркынычлык		III куркыныч классы	
		тоташмалар		кушылмалар		кушылмалар	
		органик	неорганик	органик	неорганик	органик	неорганик
Чистай	-	фоннан ПДК кадәр	фоннан ПДК кадәр	фоннан ПДК кадәр	фоннан ПДК кадәр	фоннан ПДК кадәр	фоннан ПДК кадәр
Яраклы	< 16	1 дән 2 ПДК кадәр	2 фон бәяләренән ПДК кадәр	1 дән 2 ПДК кадәр	2 фон бәяләренән ПДК кадәр	1 дән 2 ПДК кадәр	2 фон бәяләренән ПДК кадәр
Уртача куркынычлы	16 - 32					2 елдан 5 елга кадәр	ПДК дан Kmax кадәр
Куркынычлы	32 - 128	2 елдан 5 елга кадәр	ПДК дан Kmax кадәр	2 елдан 5 елга кадәр	ПДК дан Kmax кадәр	> 5 ПДК	> Kmax
Гадәттәнтыш куркынычлы	> 128	> 5 ПДК	> Kmax	> 5 ПДК	> Kmax		

монда:

Kmax - элементның зарарлылыкның дүрт күрсәткеченең берсе буенча максималь яраклы дәрәҗәсе;

Zc - исәпләү халык яшәгән урыннарның туфрак сыйфатын гигиеник бәяләү методик күрсәтмәләренә туры китереп башкарыла;

ПДК - чиктән тыш яраклы концентрация.
Искәрмә: Химик пычратучы матдәләр түбәндәге куркынычлык классларына бүленә:
I - мышьяк, кадмий, терекөмеш, кургаш, цинк, фтор, 3,4-бензапирен;
II - бор, кобальт, никель, молибден, бакыр, сурьма, хром;
III - барий, ванадий, вольфрам, марганец, стронций, ацетофенон.

2 нче таблица

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ БИЛГЕЛӘНҮЕНДӘГЕ ТУФРАКЛАР
ҺӘМ АЛАРНЫ КУЛЛАНУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

Туфракларның пычрану категориясе	Туфракларның пычрану характеристикасы	Территорияне мөмкин булган куллану	Туфракларны сәламәтләндерү буенча тәкъдимнәр
1. Яраклы	Туфракта химик матдәләрнең эчтәлеге фоннан артык, ләкин ПДК дан югары түгел	Теләсә нинди культуралар өчен куллану	Туфрак пычрану чыганаклары тәэсирен киметү. Үсемлекләр өчен токсикантларның мөмкинлеген киметү чараларын тормышка ашыру (известьләү, органик ашламалар кертү һ.б.)
2. Уртача куркыныч	Туфракта химик матдәләрнең эчтәлеге аларның ПДКсын гомуми санитар, миграцион су һәм миграцион һава зыянлылык күрсәткечләре буенча арттыра, ләкин транслокацион күрсәткеч буенча рөхсәт ителгән дәрәҗәдән түбән	Авыл хуҗалыгы үсемлекләренең сыйфатын контрольдә тоту шарты белән теләсә нинди культуралар өчен куллану	1 категориягә охшаш чаралар. Миграцион су яки миграцион һава күрсәткечләре белән чикләнгән матдәләр булганда, авыл хуҗалыгы эшчеләренең сулыш зонасында һәм җирле су чыганакларындагы бу матдәләрнең эчтәлеген контрольдә тоту үткәрелә
3. Югары куркыныч	Туфракта химик матдәләрнең эчтәлеге транслокацион зыянлылык күрсәткече буенча ПДКсын арттыра	Техник культуралар өчен куллану, авыл хуҗалыгы культуралары өчен куллану үсемлекләр концентраторларын исәпкә алып чикләнгән	1 категория өчен күрсәтелгән чаралардан тыш, үсемлекләрдә - азык-төлек продуктларында һәм азыкларда токсикантларның эчтәлеген мәҗбүри контрольдә тоту. Азык-төлек продуктлары - үсемлекләр үстерү кирәк булганда, аларны чиста туфракта үстерелгән продуктлар белән катнаштыру тәкъдим ителә.

			Үсемлекләр - концентраторларны исәпкә алып, терлеккә азык өчен яшел массаны куллануны чикләү
4. Гадәттән тыш куркыныч	Туфракта химик матдәләрнең эчтәлеге барлык зыянлылык күрсәткечләре буенча ПДКсын арттыра	Техник культуралар өчен куллану яки авыл хуҗалыгы кулланылышынна н чыгару. Урман саклау полосалары	Пычрану дәрәҗәсен киметү һәм токсикантларны бәйләү чаралары

3 нче таблица

Киңәшләр
ПЫЧРАКЛАНУГА КАРАП ТУФРАКЛАРНЫ КУЛЛАНУ

Туфрак пычрану категорияләре	Туфракларны куллану буенча тәкъдимнәр
Чиста	Чикләүләрсез куллану
Рөхсәт ителгән	Чикләүләрсез куллану, югары куркыныч объектлардан тыш
Уртача куркынычлы	Төзелеш эшләре барышында чокырларны һәм казылмаларны тутыру өчен, яшелләндерү участокларында кимендә 0,2 метр калынлыктагы чиста туфрак катламы белән өстәп куллану
Хәтәрле	Чисталык катламы белән кимендә 0,5 метр булган туфрак белән капланган чокырлар һәм котлованнарны тутыру өчен чикләнгән куллану. Эпидемиологик куркыныч булганда - Роспотребнадзор органнары күрсәтмәсе буенча дезинфекция (дезинвазия) үткәргәннән соң һәм лаборатор контроль белән куллану
Гадәттән тыш куркыныч	Махсус полигоннарда чыгару һәм утильләштерү. Эпидемиологик куркыныч булганда - Роспотребнадзор органнары күрсәтмәсе буенча дезинфекция (дезинвазия) үткәргәннән соң һәм лаборатор контроль белән куллану

4 нче таблица

РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ҺӘМ ЧИКЛӘНГӘН ДӘРӘҖӘЛӘР
ТАВЫШ БАСЫМЫ, ТАВЫШ ДӘРӘҖӘЛӘРЕ, ЭКВИВАЛЕНТЛЫ ҺӘМ ПРОНИКЛЫ ШАУ-ШУ ДЕҢГЕЗЕНЕҢ МАКСИМАЛЬ ДӘРӘҖӘЛӘРЕ ТОРМЫШ ҺӘМ ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫНДА ҺӘМ ШАУ-ШУ ТУРЫНДА ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫ ТӨЗЕЛЕШЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ

Бүлмәләр яки территорияләрнең билгеләнеше	Тәүлек вакыты, сәгатьләр	Тавыш дәрәҗәсе L_A (эквивалент тавыш дәрәҗәсе), $L_{A\,экв}$ дБА	Иң югары тавыш дәрәҗәсе, $L_{A\,макс}$ дБА
1	2	3	4
Производство предприятиеләренең административ-идарә персоналы өчен эш бүлмәләре, лабораторияләр, үлчәү һәм аналитик эшләр өчен бүлмәләр	-	60	75
Диспетчер хезмәтләре өчен эш бүлмәләре, күзәтү һәм дистанцион идарә кабиналары телефон аша сөйләшү элемтәсе белән, төгәл җыю участоклары, телефон һәм телеграф станцияләре	-	65	80
Эксперименталь эшләр үткәрү өчен лабораторияләр, телефон аша сөйләшү элемтәсе булмаган күзәтү һәм дистанцион идарә кабиналары	-	75	90
Даими эш урыннары булган производство предприятиеләре, даими эш урыннары булган предприятиеләр территорияләре (1 - 3 позицияләрдә күрсәтелгән эшләрдән тыш)	-	80	95
Хастаханәләр һәм санаторийлар палаталары	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	35 25	50 40
Хастаханәләрнең операция бүлмәләре, хастаханәләр, поликлиникалар, санаторийлар табиб кабинетлары	-	35	50
Уку бүлмәләре, уку кабинетлары, уку йортлары аудиторияләре, конференц-заллар, китапханәләрнең уку заллары, клубларның тамаша заллары, суд утырышлары заллары, гыйбадәт биналары, гадәти җиһазланган клубларның тамаша заллары	-	40	55
Музыка класслары	-	35	50
Фатирларның яшәү бүлмәләре	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	40 30	55 45

Ятакнык яшәү бүлмәләре	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	45 35	60 50
Кунакханә номерлары: халыкара классификация буенча биш һәм дүрт йолдызлы кунакханәләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	35 25	50 40
халыкара классификация буенча өч йолдызлы кунакханәләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	40 30	55 45
халыкара классификация буенча өч йолдызлы кунакханәләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	45 35	60 50
Ял йортлары, пансионатлар, картлар һәм инвалидлар өчен интернатларның яшәү бүлмәләре, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары һәм интернат оешмаларының йокы бүлмәләре	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	40 30	55 45
13. Офис биналары, эш урыннары һәм административ биналарның кабинетлары, конструкторлык, проектлау һәм фәнни-тикшеренү оешмалары	-	50	65
14. Кафе, ресторан заллары	-	55	70
15. Күпмаксатлы заллар	-	35	<*>
16. "Долби" җиһазлы кинотеатрлар"	-	30	45
17. Спорт заллары	-	45	<*>
18. Кибетләрнең сәүдә заллары, вокзалларның пассажир заллары	-	60	75
19. Хастаханәләр һәм санаторийлар биналарына турыдан-туры якын территорияләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	45 35	60 50
20. Яшәү биналары, ял йортлары, картлар һәм инвалидлар өчен интернатлар биналарына турыдан-туры якын территорияләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	55 45	70 60
21. Поликлиникалар, мәктәпләр һәм башка уку йортлары, мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарына турыдан-туры якын территорияләр, микрорайоннар һәм		55	70

торак йортлар төркемнәренең ял мәйданчыклары			

Әлеге биналарда тавышның максималь дәрәҗәләре нормалаштырылмый.

Искәрмә:

1. 1, 5 - 13 позицияләрендә китерелгән биналарда рөхсәт ителгән тавыш дәрәҗәләре, бары тик башка биналардан һәм тыштан үтеп кергән тавышка гына карый.

2. 5 - 12 позицияләрендә китерелгән биналарда тышкы чыганаклардан рөхсәт ителгән тавыш дәрәҗәләре норматив һава алмашу тәэмин ителгән шартларда билгеләнә, ягъни мәҗбүри вентиляция яки һава кондиционерлау системасы булмаганда, һава керүне тәэмин итүче ачык форточкалар яки башка җайланмалар шартларында үтәлергә тиеш. Норматив һава алмашуны тәэмин итүче мәҗбүри вентиляция яки һава кондиционерлау системалары булганда, биналар янында (17) тышкы тавышның рөхсәт ителгән дәрәҗәләре, ябык тәрәзәләр шартларында биналарда рөхсәт ителгән дәрәҗәләрне тәэмин итү исәбеннән арттырылырга мөмкин.

3. Вентиляция, һава суыту һәм һава җылыту системалары җиһазларыннан, шулай ук җылыту һәм су белән тәэмин итү системалары насосларыннан һәм сәүдә һәм җәмәгать тукланулы предприятиеләренең урнаштырылган (куелган) суыткыч җайланмалардан чыккан тавыш дәрәҗәләре, әлеге кушымтаның 4 нче таблицасында күрсәтелгән кыйммәтләрдән 5 дБ (дБА) түбәнрәк булырга тиеш, 9 - 12 позицияләрдән тыш (төнге вакыт өчен). Бу очракта тавышның тональлегенә төзәтмә кертелми.

5 нче таблица

ТОРАК ҺӘМ ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫНДА
ҺӘМ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ
ЭШ УРЫННАРЫНДА ИНФРАТАВЫШНЫҢ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДӘРӘҖӘЛӘРЕ

N т/б	Биналарның билгеләнеше	Тавыш басымы дәрәҗәләре, дБ октава полосаларында уртача геометрик ешлык кыйммәтләре белән, Гц				Гомуми тавыш басымы дәрәҗәсе, дБ лин
		2	4	8	16	
1	Производство предприятиеләре:					
	төрле авырлыктагы эшләр;	100	95	90	85	100
	төрле интеллектуаль-эмоциональ киеренкелек дәрәҗәсендәге эшләр	95	90	85	80	95
2	Торак төзелеше территориясе	90	85	80	75	90
3	Торак һәм җәмәгать биналары	75	70	65	60	75

6 нче таблица

ЭЛЕКТРОМАГНИТ КЫРЫ ЕШЛЫК ДИАПАЗОНЫ
30 КГЦ - 300 ГГЦ ХАЛЫК ӨЧЕН
ЧИКЛӘНГӘН РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДӘРӘҖӘЛӘР

Ешлык диапазоны	30 - 300 кГц	0,3 - 3 МГц	3 - 30 МГц	30 - 300 МГц	0,3 - 300 ГГц
Нормалаштырыла торган параметр	Электр кырының көчәнеше, Е (В/м)				Энергия агымы тыгызлыгы, мкВт/см2
Чикләнгән рөхсәт ителгән дәрәҗәләр	25	15	10	3	10 25 <*>

<*> Түгәрәк күзәтү яки сканерлау режимында эшләүче антенналардан нурланыш очраклары өчен.

Искәрмә: Таблицада китерелгән диапазоннар ешлыкның түбән чикләрен кертми һәм югары чикләрен кертә.

7 нче таблица

ПРОЕКТЛАШТЫРУДА КУЛЛАНЫЛГАН ЭКВИВАЛЕНТ ДОЗА
ТЫШКЫ ИОНЛАШТЫРУЧЫ НУРЛАНУДАН САКЛАНУ

Нурланыш зоналары категориясе		Биналар һәм территорияләрнең билгеләнеше	Нурланыш дәвамлылыгы, сәгать/ел	Эквивалентлы доза проект куәте, мкЗв/сәг
Хезмәт кәрләр	А төркеме	Персоналның даими булу урыннары	1700	6,0
		Хезмәткәрләрнең вакытлыча тору урыннары	850	12
	Б төркеме	Радиация объекты биналары һәм санитария-саф зонасы территориясе, анда персонал урнашкан	2000	1,2
Халык		Башка барлык биналар һәм территорияләр	8800	0,06

Азнакай муниципаль районы
Шәһәр төзелеше проектлау нормативларына
7 номерлы кушымта

ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ

РАЙОННАРДА ОБЪЕКТЛАР УРНАШТЫРУНЫ КИЛЕШТЕРҮ ТАЛӘПЛӘРЕ АЭРОДРОМНАР ҺӘМ БАШКА ТЕРРИТОРИЯЛӘРДӘ ТӘЭМИН ИТҮНЕ ИСӘПКӘ АЛЫП ОЧКЫЧЛАРНЫҢ ОЧУ ИМИНЛЕГЕ

Төзелеш планлаштырылган хәрби округның хәрби-һава көчләре берләшмәсе штабы килештерү кирәк булган предприятиеләр һәм оешмаларны билгели. Штаб адресы проект документациясе заказчыларына яки проект оешмаларына җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә.

Килешүгә ярашлы урнаштыру:

1) аэродромнарга һава юллары полосалары чикләрендә, шулай ук бу полосаларның чикләреннән тыш аэродромның контроль ноктасыннан 10 км радиусында барлык объектлар;

2) аэродромның контроль ноктасыннан 30 км радиуста урнашкан объектлар, аларның биеклеге аэродром дәрәҗәсеннән 50 м һәм аннан күбрәк;

урнаштыру урынынан бәйсез рәвештә:

3) җир өслегеннән 50 м һәм аннан да биек объектлар;

4) элемтә, электр тапшырулары линияләре, шулай ук радио- һәм электромагнит нурланышларының башка объектлары, алар радиотехник чараларның нормаль эшенә комачауларга мөмкин;

5) шартлау куркынычы булган объектлар;

6) сәнәгать һәм башка предприятиеләр һәм корылмалар, аларның эшчәнлеге аэродромнар районнарында күренүчәнлекне начарайтуга китерергә мөмкин.

3 - 6 пунктларда күрсәтелгән объектларны урнаштыру, аларның урнашкан урынынан бәйсез рәвештә, өстәвенә, төзелеш планлаштырылган хәрби округ штабы һәм хәрби округның хәрби-һава көчләре берләшмәсе штабы белән килештерелергә тиеш.

Аэродромның контроль ноктасыннан 15 км якынрак арада азык калдыкларын ташлау урыннары, хайванчылык фермалары, мал чалу урыннары һәм кошларны җәлеп итүче һәм күпләп җыелу урыннары булган башка объектларны урнаштыру тыела.

Искәрмә:

1. Әгәр өч ел дәвамында тиешле объектлар төзелеше башланмаса, күрсәтелгән килешүләр үз көчләрен югалта.

2. Аэродромнарның контроль ноктасы аэродромның геометрик үзәгенә якын урнаштырыла:

бер очып менү-утыру юлы (хәрби-һава көчләре хәрби округы) булганда - аның үзәгендә;

ике параллель ВПП булганда - аларның үзәкләрен тоташтыручы турының уртасында;

ике параллель булмаган ВПП булганда - ВПП үзәкләреннән торгызылган перпендикулярлар кисешү ноктасында.

3. Биек корылмаларны урнаштыруны килештерү өчен тәкъдим ителгән документларда, барлык очракларда да проектлана торган корылмаларның урнашу координаталарын күрсәтергә кирәк.

Азнакай муниципаль районы
Шәһәр төзелеше нормативларына
8 номерлы кушымта

ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАСЫ
СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

1 нче таблица

УРТАЧА КӨНЛЕК (ЕЛ БУЕНЧА) СУ КУЛЛАНУ
ХУҖАЛЫК-ЭЧҮ МӘХСӘТЛӘРЕ ӨЧЕН ХАЛЫКНЫҢ

Торак районнарның уңайлык дәрәҗәсе	Торак пунктларда бер кешегә уртача көнлек (ел буенча) хуҗалык-эчү су куллану, литр/көн
Эчке сууткәргеч һәм канализация белән җиһазландырылган биналар белән төзелеш:	
ванналарсыз;	125 - 160
ванналар һәм җирле су җылыткычлар белән;	160 - 230
үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү	230 - 350

Искәрмә:

1. Су алу колонкаларыннан су куллану белән биналар төзелеше районнары өчен бер кешегә уртача көнлек (ел буенча) су куллану 30 - 50 литр/көн итеп кабул ителергә тиеш.

2. Удельное су куллану җәмәгать биналарында хуҗалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала (СП 118.13330.2012 буенча кабул ителгән классификация буенча), ял йортлары, санаторий-туристик комплекслар һәм балалар сәламәтләндерү лагерьлары өчен су чыгымнарыннан тыш, алар СНиП 2.04.01-85 һәм технологик мәгълүматлар буенча кабул ителергә тиеш.

3. Таблицада күрсәтелгән чикләрдә удельное су куллануны сайлау климатик шартларга, су белән тәэмин итү чыганагының куәтенә һәм су сыйфатына, уңайлык дәрәҗәсенә, төзелешнең катлылыгына һәм җирле шартларга бәйле рәвештә башкарылырга тиеш.

4. Халыкны продуктлар белән тәэмин итүче сәнәгать ихтыяҗлары өчен су күләмен һәм тиешле нигезләү белән исәпкә алынмаган чыгымнарны торак пунктның хуҗалык-эчү ихтыяҗлары өчен суның гомуми чыгымының 10 - 20 процент күләмендә өстәмә кабул итәргә рөхсәт ителә.

5. Үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителгән биналар белән төзелгән районнар (микрорайоннар) өчен, җылылык челтәреннән кайнар суны турыдан-туры алуны тәүлеккә хуҗалык-эчү ихтыяҗлары өчен суның гомуми чыгымының 40 проценты һәм су алуның максималь сәгатендә - бу чыгымның 55 проценты итеп кабул итәргә кирәк. Катнаш төзелештә күрсәтелгән биналарда яшәүче халык санына нигезләнергә кирәк.

6. 1 000 000 кешедән артык халык яшәгән торак пунктларда үзенчәлекле су куллануны һәр аерым очракта нигезләү һәм дәүләт күзәтү органнары белән килешү нигезендә арттырырга рөхсәт ителә.

2 нче таблица

СУ КУЛЛАНУ НОРМАЛАРЫ

Су кулланучылар	Үлчәү берәмлеге	Су куллану нормалары (кайнар суны да кертеп), литрлар	
		уртача тәүлеккә	су куллануның иң зур тәүлегенә
1	2	3	4
Фатир тибындагы торак йортлар: сууткәргеч һәм канализация белән, ванналарсыз	1 кеше	95	120
газ белән тәэмин итү белән	1 кеше	120	150
сууткәргеч, канализация һәм каты ягулыкта эшләүче су җылыткычлары белән ванналар	1 кеше	150	180
сууткәргеч, канализация һәм газ су җылыткычлары белән ванналар	1 кеше	190	225
тиз эшләүче газ җылыткычлары һәм күп ноктaлы су алу белән	1 кеше	210	250
үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителгән, юынгычлар, юыну урыннары һәм душлар белән җиһазландырылган	1 кеше	195	230
душ белән җиһазландырылган утырма ванналар белән	1 кеше	230	275
1500 дән 1700 мм га кадәр озынлыктагы, душ белән җиһазландырылган ванналар белән	1 кеше	250	300
12 каттан югарырак биеклектә, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү һәм аларның уңайлыкларына югары таләпләр белән	1 кеше	360	400
Тулай тораклар гомуми душлар белән	1 кеше	85	100
барлык яшәү бүлмәләрендә душлар белән	1 кеше	110	120

гомуми кухнялар һәм һәр секциядә яшәү бүлмәләрендә катларда душ блоклары белән	1 кеше	140	160
Гостиницалар, пансионатлар һәм мотельләр гомуми ванналар һәм душлар белән	1 кеше	120	120
Гостиницалар һәм пансионатлар барлык аерым номерларда душлар белән	1 кеше	230	230
Гостиницалар аерым номерларда ванналар белән, номерларның гомуми санының %:			
25 гә кадәр	1 кеше	200	200
75 гә кадәр	1 кеше	250	250
100 гә кадәр	1 кеше	300	300
Хастаханәләр: гомуми ванналар һәм душлар белән	163 койка	115	115
палаталарга якын санитар узеллар белән	163 койка	200	200
йогышлы	163 койка	240	240
Санаторийлар һәм ял йортлары: барлык яшәү бүлмәләрендә ванналар белән	163 койка	200	200
барлык яшәү бүлмәләрендә душлар белән	163 койка	150	150
Поликлиникалар һәм амбулаторияләр	Бер сменада 1 авыру	13	15
Мәктәпкәчә оешмалар: балаларның көндезге булуы белән:			
яртыфабрикатларда эшләүче ашханәләр белән	1 бала	21,5	30
чимал белән эшләүче ашханәләр һәм автомат кер юу машиналары белән җиһазландырылган кер юу урыннары белән	1 бала	75	105
балаларның тәүлек әйләнәсе булуы белән:			
яртыфабрикатларда эшләүче ашханәләр белән	1 бала	39	55
чимал белән эшләүче ашханәләр һәм автомат кер юу машиналары белән	1 бала	93	130

җиһазландырылган кер юу урыннары белән			
Балалар лагерьлары (ел әйләнәсе эшләүчеләрне дә кертеп): чимал белән эшләүче ашханәләр һәм автомат кер юу машиналары белән җиһазландырылган кер юу урыннары белән	1 урын	200	200
яртылай фабрикатларда эшләүче ашханәләр һәм үзәкләштерелгән кер юу урыннарында кер юу белән	1 урын	55	55
Кер юу урыннары: механикалаштырылган	1 кг коры кер	75	75
механикалаштырылмаган	1 кг коры кер	40	40
Административ биналар	1 эшләүче	12	16
Душлы гимнастика заллары һәм әзер продукция сатучы буфетлары булган белем бирү оешмалары (югары белем һәм һөнәри белем бирү оешмаларын да кертеп	1 укучы һәм 1 укытучы	17,2	20
Югары белем һәм һөнәри белем бирү оешмалары лабораторияләре	Бер сменада 1 прибор	224	260
Гимнастика заллары һәм яртылай фабрикатларда эшләүче ашханәләр белән гомуми белем бирү оешмалары	Бер сменада 1 укучы һәм 1 укытучы	10	11,5
Шул ук озайтылган көн белән	шул ук	12	14
Гимнастика заллары һәм яртылай фабрикатларда эшләүче ашханәләр белән һөнәри техник белем бирү оешмалары	Бер сменада 1 укучы һәм 1 укытучы	20	23
Йорт-интернатлар түбәндәге бүлмәләр белән: укыту (гимнастика заллары янында душлар белән)	Бер сменада 1 укучы һәм 1 укытучы	9	10,5
йокы	1 урын	70	70
Даруханәләр сәүдә залы һәм ярдәмче бүлмәләр	1 эшләүче	12	16
дару әзерләү лабораториясе	1 эшләүче	310	370
Җәмәгать тукланулы предприятиеләре			

ризык әзерләү өчен:			
ашханә залында тәкъдим ителә торган	1 шартлы ризык	12	12
өйгә сатыла торган	1 шартлы ризык	10	10
яртылай фабрикатлар чыгару:			
ит	10 тонна		6700
балык	10 тонна		6400
яшелчә	10 тонна		4400
кулинария	10 тонна		7700
Кибетләр азык-төлек	Бер сменада 1 эшләүче (сәүдә залының 20 кв. метры)	250	250
промтовар	Бер сменада 1 эшләүче	12	16
Чәчтарашханә	Бер сменада 1 эш урыны	56	60
Кинотеатрлар;	1 урын	4	4
Клублар	1 урын	8,6	10
Стадионнар һәм спортзаллар:			
тамашачылар өчен	1 урын	3	3
физкультура белән шөгыльләнүчеләр өчен (душ кабул итүне исәпкә алып)	1 кеше	50	50
спортчылар өчен	1 кеше	100	100
Йөзү бассейннары: бассейнны тулыландыру	% бассейнның көнлек сыйдырышлылыгы	10	
тамашачылар өчен	1 урын	3	3
спортчылар өчен (душ кабул итүне исәпкә	1 кеше	100	100

алып)			
Мунчалар:			
сабын белән юыну өчен һәм эскәмияләрдә тазлар белән, душта чайкалу	1 килүче		180
шул ук сәламәтләндерү процедуралары һәм душта чайкалу белән:	1 килүче		290
душ кабинасы	1 килүче		360
ванна кабинасы	1 килүче		540
Сәнәгать предприятиеләренең көнкүреш бүлмәләрендә душлар	сменада 1 душ челтәре		500
1 куб. метр/сәгатькә 84 кДж артык җылылык бүлеп чыгару белән цехлар	сменада 1 кеше		45
Калган цехлар	сменада 1 кеше		25
Су сарыфы: үлән каплавы өчен	1 кв. метр	3	3
футбол кыры өчен	1 кв. метр	0,5	0,5
калган спорт корылмалары өчен	1 кв. метр	1,5	1,5
камилләштерелгән капламнар, тротуарлар, мәйданнар, завод юллары өчен	1 кв. метр	0,4 - 0,5	0,4 - 0,5
яшел үсентеләр, газоннар һәм чәчәкләкләр өчен	1 кв. метр	3 - 6	3 - 6
шугалак өслегенә су сибү	1 кв. метр	0,5	0,5

Искәрмә:

1. Су сарыфы нормалары төп кулланучылар өчен билгеләнгән һәм барлык өстәмә чыгымнарны (хезмәт күрсәтүче персонал, хезмәт күрсәтүче персонал өчен душлар, килүчеләр, бүлмәләрне җыештыру һ.б.) үз эченә ала.

Сәнәгать предприятиеләренең көнкүреш биналарында һәм бүлмәләрендә төркемле душларда һәм аяк ванналарында, кер юу өчен кер юу урыннарында һәм җәмәгать туклану предприятиеләрендә ашарга әзерләү өчен, шулай ук хастаханәләр, санаторийлар һәм поликлиникалар составына кергән су белән дәвалау процедуралары өчен су куллану өстәмә исәпкә алынырга тиеш, су сарыфы нормалары билгеләнгән кулланучылардан тыш, күрсәтелгән ихтыяҗлар өчен су сарыфын үз эченә ала.

2. Уртача тәүлеккә су чыгымнары нормалары техник-икътисади вариантларны чагыштыру өчен китерелгән.

3. Әлеге таблицада күрсәтелмәгән җитештерү ихтыяҗлары өчен су чыгымнары технологик биремнәр һәм проектлау күрсәтмәләре нигезендә кабул ителергә тиеш.

4. Кер юу урыннарында автоматлаштырылмаган кер юу машиналарында һәм махсус пычранулар белән кер юу вакытында 1 кг коры керне юу өчен кайнар су

чыгымнары нормасын 30 процентка кадәр арттырырга рөхсәт ителә.

5. Су сибү чыгымнары нормасы бер тапкыр су сибү исәбеннән билгеләнгән. Тәүлеккә су сибү санын климатик шартларга карап кабул итәргә кирәк.

3 нче таблица

САНИТАР САКЛАУ ЗОНАЛАРЫ
СУ ТӘЭМИНАТЫ ҺӘМ СУУТКӘРГЕЧЛӘР
ЭЧҮ МАКСАТЛАРЫ

N т/б	Су тәэминаты чыганагының исеме	Су тәэминаты чыганагыннан санитар саклау зоналары чикләре		
		I зона	II зона	III зона
1	2	3	4	5
1.	Җир асты чыганаклары:			
	а) скважиналар, шул исәптән: якланган сулар;	кимендә 30 метр	Тм 2) бәйле исәпләү буенча)	Тх 3) бәйле исәпләү буенча)
	җитәрлек якланмаган сулар	кимендә 50 метр	шул ук	шул ук
	б) җир асты сулары запасын ясалма тулыландыру вакытында су алу урыннары,	кимендә 50 метр	шул ук	шул ук
	шулай ук инфильтрация корылмалары (бассейннар, каналлар)	кимендә 100 метр 1)		
2.	Өслек чыганаклары			
	а) су агымнары (елгалар, каналлар)	агым буенча өскә кимендә 200 метр;	агым буенча өскә исәпләү буенча;	II зона чикләре белән туры килә;
		агым буенча аска кимендә 100 метр	агым буенча аска кимендә 250 метр;	II зона чикләре белән туры килә;
		ян-яклар - җәйге-көзге су кимү сызыгыннан кимендә 100 метр	ян-яклар, кимендә: тигез җирдә 500 метр; җиңелчә авышлыкта - 750 метр; кискен авышлыкта - 1000 метр	су бүленеш сызыгы буенча 3 - 5 км чикләрендә, кушылмаларны да кертеп
	б) су объектлары (су	су алу	акватория буенча:	II зона чикләре

	саклагычлар, күлләр)	акваториясе һәм җәйге-көзге су кимү сызыгыннан якын яр буенча барлык юнәлешләрдә кимендә 100 м	су алу урынынан барлык якка 3 - 5 км; территория буенча: яр буйлап ике якка 3 - 5 км һәм нормаль су күтәрелү дәрәҗәсендә су кимү сызыгыннан 500 - 100 метр	белән туры килә
3.	Су үткәргеч корылмалар һәм су үткәргечләр	Запас һәм көйләү сыйдырышлыклары, фильтрлар һәм контакт яктырткычлар стеналарыннан санитар-сафлык полосасы чикләре - кимендә 30 метр 4); су манараларыннан - кимендә 10 метр 5); калган биналардан (төкерекләр, реагент хуҗалыгы, хлор склады 6), насос станцияләре һәм башкалар) - кимендә 15 метр; су үткәргечнең соңгы сызыкларыннан: грунт сулары булмаганда - су үткәргечләр диаметры 1000 миллиметргa кадәр булганда кимендә 10 метр һәм диаметры 1000 миллиметрдан артык булганда кимендә 20 метр; грунт сулары булганда - су үткәргечләр диаметрына бәйсез рәвештә кимендә 50 метр		

Искәрмә:

1. Җир асты суларының инфильтрацион су алу урыннарының I зона чикләренә, әгәр алар арасындагы ара 150 метрдан ким булса, су алу урыны белән өске су объекты арасындагы яр буе территориясе кертелә.

2. II зона чикларын билгеләгәндә Тм (микроб пычрануының җир асты сулары агымы белән су алу урынына кадәр хәрәкәт итү вакыты) таблица буенча кабул ителә:

Гидрологик шартлар	Тм (тәүлек)
1. Җитәрлек дәрәҗәдә сакланмаган җир асты сулары (грунт сулары, шулай ук басымлы һәм басымсыз катламара сулары, ачык су чыганагы белән турыдан-туры гидравлик бәйләнешкә ия булган)	400
2. Сакланган җир асты сулары (басымлы һәм басымсыз катламара сулары, ачык су чыганагы белән турыдан-туры гидравлик бәйләнеше булмаган)	200

3. Су катламын химикатлар белән пычранудан саклау өчен билгеләнгән өченче зона чикләре гидродинамик исәпләүләр белән билгеләнә. Бу очракта химик пычрануның су алу урынына хәрәкәт итү вакыты исәпләнгән Тх вакытыннан күбрәк булырга тиеш.

Тх су алу корылмасының файдалану вакыты итеп кабул ителә (су алу корылмасының гадәти файдалану вакыты - 25 - 50 ел).

4. Су үткәргеч корылмалар урнашкан территориядә хлор чыгым склады булганда, торак һәм җәмәгать биналарына кадәр санитар-һакимият зонасының зурлыклары хлор

җитештерү, саклау, ташу һәм куллану кагыйдәләрен исәпкә алып билгеләнә.

5. Әлеге кушымта «Эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын һәм сууткәргечләрне санитар саклау зоналары» СанПиН 2.1.4.1110-02 белән билгеләнгән нормаларны үз эченә ала.

4 нче таблица

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЕ КУЛЛАНУ НОРМАЛАРЫ

Электр энергиясе чыгымының эре күрсәткечләре
КОММУНАЛЬ-БЫТ КУЛЛАНУЧЫЛАР ҺӘМ ЕЛЛЫК САНЫ
ЭЛЕКТР ЙӨКЛӘМӘСЕ МАКСИМУМЫН КУЛЛАНУ СӘГАТЬЛӘРЕ

Торак пунктлар категориялә ре	Стационар электр плитәләре булмаган торак пункт		Стационар электр плитәләре булган торак пункт	
	электр энергиясен үзләштерү, кВтч/кеше елга	электр йөкләнешенең максимумы куллану сәгатьләренең еллык саны	электр энергиясен үзләштерү, кВтч/кеше елга	электр йөкләнешенең максимумы куллану сәгатьләренең еллык саны
Зур	2480	5400	3060	5600
Урта	2300	5350	2880	5550
Кече	2170	5300	2750	5500

Искәрмә:

1. Күрсәтелгән зуррак күрсәткечләр торак һәм җәмәгать биналары, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктырту өчен электр куллануны күздә тота.

2. Күрсәтелгән мәгълүматлар торак биналарда кондиционер, электр җылыту һәм электр су җылыту куллануны исәпкә алмый.

3. Электр йөкләнешенең максимумы куллану сәгатьләренең еллык саны 10 (6) кВ туклану үзәге шиналарына китерелгән.

5 нче таблица

ҮЗЛӘШТЕРЕЛГӘН ХИСАПЛАУ ЭЛЕКТРИК ЙӨКЛӘНЕШЕ

Электр энергиясе кулланучылар	Үзләштерелгән хисаплау электр йөкләнеше, кВт/фатир, фатирлар саны буенча:													
	1 - 5	6	9	12	15	18	24	40	60	100	200	400	600	1000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Плитәләр белән фатирлар: табигый газда <*>	4,5	2,8	2,3	2	1,8	1,65	1,4	1,2	1,05	0,85	0,77	0,71	0,69	0,67
сыекландырылган газда (шул исәптән төркемле урнаштыруларда һәм каты ягулыкта)	6	3,4	2,9	2,5	2,2	2	1,8	1,4	1,3	1,08	1	0,92	0,84	0,76
8,5 кВт куәтле электр плитәләре белән	10	5,9	4,9	4,3	3,9	3,7	3,1	2,6	2,1	1,5	1,36	1,27	1,23	1,19
10,5 кВт кадәр куәтле электр плитәләре белән югары уңайлыклы фатирлар <**>	14	8,1	6,7	5,9	5,3	4,9	4,2	3,3	2,8	1,95	1,83	1,72	1,67	1,62
Бакчачылык җәмгыятьләре участокларындагы йортлар	4	2,3	1,7	1,4	1,2	1,1	0,9	0,76	0,69	0,61	0,58	0,54	0,51	0,46

<*> Типик проектлар буенча биналарда.

<**> Тәкъдим ителгән кыйммәтләр.

Искәрмә:

1. Таблицада күрсәтелмәгән фатирлар саны өчен үзләштерелгән хисаплау йөкләнешләре интерполяция юлы белән билгеләнә.

2. Фатирларның үзенчәлекле исәпләү йөкләнешләре гомуми йорт биналарының (баскыч мәйданчыклары, подваллар, техник катлар, чормалар һ.б.) яктырту йөкләнешен, шулай ук аз көчле җайланмалар һәм вак көч җиһазлары йөкләнешен исәпкә ала.

3. Үзенчәлекле исәпләү йөкләнешләре уртача гомуми мәйданы 70 кв. метр булган фатирлар өчен (фатирлар 35тән 90 кв. метрга кадәр) типик проектлар буенча биналарда һәм 150 кв. метр (фатирлар 100дән 300 кв. метрга кадәр) индивидуаль проектлар буенча югары уңайлыклы фатирлар белән биналарда китерелгән.

4. Югары уңайлыклы фатирлар өчен исәпләү йөкләнешен проектлау биреме буенча яки СП 31-110-2003 буенча белдерелгән куәт һәм сорау һәм бервакытлылык коэффициентлары белән билгеләргә кирәк.

5. Үзенчәлекле исәпләү йөкләнешләре фатирда гаиләләрнең бүлмә буенча урнашуын исәпкә алмый.

6. Үзенчәлекле исәпләү йөкләнешләре гомуми йорт көч йөкләнешен, җәмәгать билгеләнешендәге кертелгән (кушылган) биналарның яктырту һәм көч йөкләнешен, реклама йөкләнешен, шулай ук фатирларда электр җылыту, электр су җылыткычлары һәм көнкүреш кондиционерлары куллануны (элит фатирлардан тыш) исәпкә алмый.

7. Таблицада китерелгән исәпләү мәгълүматлары конкрет куллану өчен җирле шартларны исәпкә алып төзәтелергә мөмкин. Документлаштырылган һәм билгеләнгән тәртиптә расланган эксперименталь мәгълүматлар булганда, йөкләнешләр исәбен алар буенча башкарырга кирәк.

8. Бинага кертүдә исәпләнгән йөкләнештә 10 кВт кадәр көчле иллюминация йөкләнеше исәпкә алынмаска тиеш.

6 нче таблица

ҮЗЕНЧӘЛЕКЛЕ ИСӘПЛӘНГӘН ЭЛЕКТРИК ЙӨКЛӘНЕШ

Электр энергиясе кулланучылар	Үзенчәлекле исәпләнгән электр йөкләнеше, кВт/йорт, шәхси торак йортлар саны буенча									
	1 - 3	6	9	12	15	18	24	40	60	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Табигый газ плитәләре булган йортлар	11,5	6,5	5,4	4,7	4,3	3,9	3,3	2,6	2,1	2,0
Табигый газ плитәләре һәм 12 кВт кадәр көчле электр саунасы булган йортлар	22,3	13,3	11,3	10,0	9,3	8,6	7,5	6,3	5,6	5,0
10,5 кВт кадәр көчле электр плитәләре булган йортлар	14,5	8,6	7,2	6,5	5,8	5,5	4,7	3,9	3,3	2,6
10,5 кВт кадәр көчле электр плитәләре һәм 12 кВт кадәр көчле электр саунасы булган йортлар	25,1	15,2	12,9	11,6	10,7	10,0	8,8	7,5	6,7	5,5

Искәрмә:

1. Таблицада күрсәтелмәгән шәхси торак йортлар саны өчен үзенчәлекле исәпләнгән йөкләнешләр интерполяция юлы белән билгеләнә.

2. Үзенчәлекле исәпләнгән йөкләнешләр 150 дән 600 кв. метрга кадәр гомуми мәйданлы шәхси торак йортлар өчен китерелгән.

3. 150 кв. метрга кадәр гомуми мәйданлы шәхси торак йортлар өчен электр саунасы булмаган үзенчәлекле исәпләнгән йөкләнешләр бу кушымтаның 5 нче таблицасы буенча табигый яки сыекландырылган газ плитәләре яки электр плитәләре булган типик фатирлар өчен билгеләнә.

4. Үзенчәлекле исәпләнгән йөкләнешләр шәхси торак йортларда электр җылыту һәм электр су җылыткычлары кулланууны исәпкә алмый.

7 нче таблица

ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫНЫҢ ЗУРЛАТЫЛГАН ҮЗЕНЧӘЛЕКЛЕ ЭЛЕКТРИК ЙӨКЛӘНЕШЛӘРЕ

N т/б	Бина	Үлчәү берәмлеге	Үзенчәлекле йөкләнеш
1	2	3	4
Җәмәгать тукланууы предприятиеләре			
	Тулы электрлаштырылган, утырту урыннары саны белән:		

1	400 гә кадәр	кВт/урын	1,04
2	400 дән артык 1000 гә кадәр	шул ук	0,86
3	1000 дән артык	шул ук	0,75
	Өлешчә электрлаштырылган (газсыман ягулык плитәләре белән) утырту урыннары саны белән:		
4	400 гә кадәр	шул ук	0,81
5	400 дән артык 1000 гә кадәр	шул ук	0,69
6	1000 дән артык	шул ук	0,56
Азык-төлек кибетләре			
7	Кондиционерсыз	кВт/кв. метр сәүдә залы	0,23
8	Кондиционер белән	шул ук	0,25
Азык-төлек булмаган кибетләр			
9	Кондиционерсыз	"	0,14
10	Кондиционер белән	"	0,16
Гомуми белем бирү мәктәпләре			
11	Электрификацияләнгән ашханәләр һәм спортзаллар белән	кВт/1 укучы	0,25
12	Электрификацияләнмәгән ашханәләр, спортзаллар белән	шул ук	0,17
13	Буфетлар белән, спортзалларсыз	шул ук	0,17
14	Буфетлар һәм спортзалларсыз	шул ук	0,15
15	Ашханәләр белән һөнәри-техник училищелар	шул ук	0,46
16	Балалар бакчалары	кВт/урын	0,46
Кинотеатрлар;			
17	Кондиционер белән	шул ук	0,14
18	Кондиционерсыз	шул ук	0,12
19	Клублар	шул ук	0,46
20	Чәчтарашханәләр	кВт/эш урыны	1,5
Идарә, проект һәм конструкторлык оешмалары биналары яки бүлмәләре			
21	Кондиционер белән	кВт/гомуми	0,054

		мәйдан кв. метр	
22	Кондиционерсыз	шул ук	0,043
Кунакханәләр			
23	Кондиционер белән	кВт/урын	0,46
24	Кондиционерсыз	шул ук	0,34
25	Ял йортлары һәм пансионатлар кондиционерсыз	шул ук	0,36
26	Химчистка биналары һәм үз-үзеңә хезмәт күрсәтү кер юу урыннары	кВт/кг әйберләр	0,075
27	Балалар лагерьлары	кВт/кв. метр торак бүлмәләр	0,023

Искәрмә:

1. 1 - 6 позицияләр өчен кондиционер булу-булмау йөкләнешкә тәэсир итми.

2. 15, 16 позицияләр өчен бассейннар һәм спортзаллар йөкләнеше исәпкә алынмаган.

3. 21, 22, 25, 27 позицияләр өчен ашханәләр йөкләнеше исәпкә алынмаган. Ашханәләрнең махсус йөкләнешен җәмәгать туклану предприятиеләре өчен, тиешле бина өчен нормалар белән тәкъдим ителгән урыннар санын һәм СП 31-110-2003 6.21 пунктын исәпкә алып кабул итәргә кирәк.

4. 23, 24 позицияләре өчен кунакханәләрдәге ресторанарның үзенчәлекле йөкләнешен ачык типтагы җәмәгать туклану предприятиеләре өчен кабул итәргә кирәк.

5. Җәмәгать туклану предприятиеләре өчен, таблицада күрсәтелмәгән урыннар саны булганда, үзенчәлекле йөкләнешләр интерполяция ярдәмендә билгеләнә.

8 нче таблица

ТӨП ДӘРӘҖӘ ҖЫЛЫТУГА ЕЛЛЫК ҖЫЛЫ ЭНЕРГИЯСЕ ЧЫГЫМЫНЫҢ ҮЛЧӘМЛЕ ҺӘМ ВЕНТИЛЯЦИЯСЕН БЕР КВАРТИРАЛЫ ҺӘМ КҮП КВАРТИРАЛЫ ТҮБӘН КАТЛЫ ЙОРТЛАР БУЕНЧА КҮРСӘТКЕЧЛӘР

(Вт ч/(кв. метр град. С тәүлек))

Җылытылган йортлар мәйданы, кв. метрлар	Катлар саны			
	1	2	3	4
60 һәм аннан кимрәк	42,0	-	-	-
100	34,7	37,5	-	-
150	30,6	33,3	36,1	-
250	27,8	29,2	30,6	-

400	-	25,0	26,4 - 31,0	32,3
600	-	23,2 - 30,0	22,6 - 28,5	28,7
1000	-	22,0 - 28,7	21,0 - 27,0	26,4
1500 һәм аннан күбрәк	-	-	25,9	25,2

Искәрмә:

1. Йортның җылытыла торган мәйданы 60 - 1500 кв. метр аралыгында арадаш кыйммәтләрдә булганда, базалы дәрәҗә кыйммәтләре сызыклы интерполяция буенча билгеләнергә тиеш.

2. Бер фатирлы йортның җылытыла торган мәйданы дип, эчке һава температурасы 12 град. С-тан югары булган җылытыла торган бүлмәләр мәйданының суммасы аңлашыла, блоклы йортлар өчен - бер блоктагы фатирның бүлмәләр мәйданы шулай ук 12 град. С-тан югары температура белән, ә күп фатирлы йортлар өчен уртак баскыч мәйданы белән - җәйге бүлмәләрсез фатирлар мәйданының суммасы.

3. 1500 кв. метр һәм аннан зуррак мәйданлы ике һәм өч катлы йортларда, дүрт катлы йортларда - күпфатирлы йортлар өчен мәгълүматлар китерелә, калган күрсәткечләр берфатирлы аерым торган яки блокланган йортлар өчен.

9 нче таблица

СИСТЕМАЛАРГА ЕЛЛЫК ҖЫЛЫ ЭНЕРГИЯСЕ БЕЛӘН БЕРГӘЛЕКТӘГЕ ЧЫГЫМ КҮП КАТЛЫ ТОРАК ЙОРТЛАРНЫ ҺӘМ АЕРЫМ ҖЫЛЫТУ ҺӘМ ВЕНТИЛЯЦИЯЛӘҮ ҖӘМГЫЯТ БИНАЛАРЫ

(Вт ч/(кв. метр град. С тәүлек))

Биналар төрләре	Катлар саны							
	1	2	3	4, 5	6 - 7	8, 9	10, 11	12 һәм аннан күбрәк
Торак йортлар, кунакханәләр, тулай тораклар	8 нче таблица буенча			23,6	22,2	21,1	20,0	19,4
Поликлиникалар, дәвалау, белем бирү оешмалары 1,5 сменалы эш режимы белән	33,8	32,8	31,8	30,8	29,3	28,3	27,7	26,9
Сәламәтләндерү мәктәпкәчә учреждениеләре тәүлек әйләнәсе эш режимы белән, балалар бакчалары һәм яслиләр.	37,8	36,8	35,8	34,8	33,4	32,4	31,8	31,0

10 нче таблица

СИСТЕМАЛАР ӨЧЕН ЕЛЛЫК ҖЫЛЫЛЫК ЭНЕРГИЯСЕ БЕЛӘН БЕРГӘЛЕК КУЛЛАНУ БАШКА ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫН ҖЫЛЫТУ һӘМ ВЕНТИЛЯЦИЯЛӘҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

(Вт ч/(кв. метр град. С тәүлек))

Җылылык сезонының градус-көннәре, град. С көннәр	Уртача тәүлеклек үзенчәлекле эчке җылылык бүлеп чыгару, Вт/м2					
	5 - 10	11-15	16-20	21-25	26-30	31 - 35
2000	26,0	22,0	19,0	17,0	13,0	10,0
4000	26,2	22,4	20,0	18,0	14,5	12,0
6000	26,5	23,0	21,0	19,0	15,7	13,5
8000	27,2	24,4	22,0	20,0	17,5	15,0
10000	27,4	24,8	23,0	21,0	18,5	16,5
12000	275	25,0	24,0	22,0	20,0	18,0

11 нче таблица

ЕЛЛЫК ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫНЫҢ ҮЛЧӘНГӘН ЧЫГЫМЫНА ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫНЫҢ КОНДИЦИОНЕР СИСТЕМАСЫ

(кВт с/кв. метрга ел)

Елның җылы чоры өчен тышкы һаваның исәпләү температурасы, град. С	Уртача тәүлеклек үзенчәлекле эчке җылылык бүлеп чыгару			
	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 15
22 - 23	3,0	5,0	7,0	9,0
24 - 25	6,5	9,0	11,0	13,5
26 - 27	10,5	13,5	15,5	18,0
28 - 29	15,0	18,5	20,5	23,0
30 - 31	20,5	24,0	26,0	28,5
32 - 33	26,5	30,0	32,0	34,5
34 - 35	33,0	36,5	38,5	41,0
36 - 37	40,0	43,5	45,5	48,0
38 - 39	47,5	51,0	53,0	55,5
40 - 41	55,0	59,0	61,0	63,5

12 нче таблица

СИСТЕМА ӨЧЕН ЕЛЛЫК ЭЛЕКТРОЭНЕРГИЯНЕҢ ҮЛЧӘНГӘН ЧЫГЫМЫ

(кВт с/кв. метрга ел)

Елның җылы чоры өчен тышкы һаваның исәпләү температурасы, град. С	Уртача тәүлеклек үзенчәлекле эчке җылылык бүлеп чыгару					
	5 - 10	11-15	16-20	21-25	26-30	31 - 35
22 - 23	6,0	8,0	9,5	11,0	12,0	12,5
24 - 25	10,0	12,0	13,5	15,0	16,5	18,0
26 - 27	14,0	17,0	19,0	21,0	22,5	24,0
28 - 29	20,0	23,0	25,5	28,0	30,0	31,5
30 - 31	27,0	30,5	33,0	35,5	37,5	39,5
32 - 33	34,5	39,0	41,5	44,0	46,0	48,0
34 - 35	42,5	46,5	50,0	52,5	55,0	57,5
36 - 37	51,0	55,5	59,0	62,0	65,0	67,5
38 - 39	60,0	64,5	69,0	72,5	75,5	78,0
40 - 41	70,0	75,0	79,5	83,0	86,0	89,0

13 нче таблица

ЕЛЛЫК ҖЫЛЫЛЫК ЭНЕРГИЯСЕ БЕЛӘН БӘЙЛЕ ЧЫГЫМНАРНЫҢ ҮЛЧӘМЕ КАЙНАР СУ ТӘЭМИНАТЫ СИСТЕМАСЫНА БАЗА ДӘРӘҖӘСЕ

(кВт сәг/кв. метрга ел)

Биналар төрләре	Фатирның, кунакханә номерының, тулай торакның мәйданы, 1 кешегә туры килә торган квадрат метрлар елга.				
	12-15	16-20	21-25	26-30	31 - 40
Территорияне планлаштыру проекты чикләрендә торак массивлары,	200	150	120	100	80
Кунакханәләр	150	112	90	75	60
Тулай тораклар	180	135	110	90	70
Балалар йортлары, картлар йортлары, тәүлек әйләнәсе эшли торган мәктәпкәчә учреждениеләр	160	120	100	80	65

14 нче таблица

ОФИСЛАРНЫҢ ЭСЕ СУ ТӘЭМИНАТЫ СИСТЕМАСЫНА ЭНЕРГИЯ
ҺӘМ АДМИНИСТРАТИВ БИНАЛАР

(кВт с/кв. метрга ел)

Эксплуатация режимы, атнага сәгатьләр саны	Бер хезмәткәргә туры килгән мәйдан, кеше башына квадрат метр				
	6 - 8	9 - 10	11 - 12	13 - 14	15 - 16
40-60	6,0	4,5	3,5	3,0	2,5
61-80	8,5	7,3	6,0	4,7	3,5
81 - 100	11,0	9,5	8,0	6,7	4,5
101 - 120	13,0	11,0	9,5	7,5	5,5
121 - 140	15,5	13,3	11,0	8,7	6,5
141 - 168	18,0	15,5	13,0	10,5	7,5

15 нче таблица

ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫНЫҢ ҖӘМӘГАТЬ ЗОНАЛАРЫН ЯКТЫРТУ СИСТЕМАЛАРЫ

(кВт с/кв. метрга ел)

иҗтимагый зоналар	Электр энергиясенең махсус тотылышы
Фатирлар арасындагы холлллар, баскыч мәйданчыклары һәм керү төркемнәре табигый яктыртусыз	30,0
Баскыч мәйданчыклары, табигый яктыртылышлы керү төркемнәре	20,0

16 нче таблица

ЭЛЕКТРОЭНЕРГИЯНЕҢ ЕЛЛЫК ҮЗЕНЧӘЛЕКЛЕ ЧЫГЫМЫ

(кВт с/кв. метрга ел)

Биналарны файдалану режимы, атнага сәгатьләр саны	Уртача яктырту дәрәҗәсе, лк					
	100 - 150	151 - 200	201 - 250	251 - 300	301 - 350	351 - 400
40-60	38,5	56,0	70,0	87,5	90,5	119,0
61-80	42,0	67,0	84,0	105,0	126,0	143,0
81 - 100	54,0	78,5	98,0	124,5	147,0	166,5

101 - 120	61,5	89,5	112,0	140,0	168,0	190,5
121 - 140	69,5	101,0	126,0	158,0	189,0	214,0
141 - 168	77,0	112,0	140,0	175,0	210,0	238,0

17 нче таблица

БИНАЛАРНЫҢ ИНЖЕНЕР ТӘЭМИНАТЫ СИСТЕМАЛАРЫ

(кВт с/кв. метрга ел)

Бина төрләре	Катлар саны				
Территорияне планлаштыру проекты чикләрендә торак массивлары,	1 - 3	4 - 6	7-10	11-15	> 15
Гомуми файдалану өчен, атнага сәгатьләр буенча эш режимы: 40-60	10,0	10,5	11,3	12,0	13,0
61-80	12,0	12,6	13,4	14,3	15,5
81 - 100	13,7	14,5	15,5	16,7	18,2
101 - 120	15,2	16,0	17,3	18,8	20,4
121 - 140	16,6	17,6	19,1	20,8	22,7
141 - 168	18,0	19,2	20,5	22,0	25,0

18 нче таблица

ТОРМЫШ ЙОРТЛАРЫНЫҢ ИНЖЕНЕР ТӘЭМИНАТ СИСТЕМАЛАРЫНА ЭНЕРГИЯЛӘР

(кг у.т./кв. метрга ел)

Күрсәткеч, җылыту чорының градус-көннәре	Катлар саны					
	1 - 3	4, 5	6 - 7	10, 11	10, 11	12 һәм аннан күбрәк
2 000	46,0	45,9	45,7	45,6	45,4	45,2
4 000	49,0	48,6	48,2	47,8	47,4	47,0
6 000	53,0	52,4	51,8	51,2	50,6	50,0
8 000	58,0	57,0	56,0	55,0	54,0	53,0
10 000	64,0	62,4	60,8	59,2	57,6	56,0
12 000	70,0	66,0	64,0	62,0	60,0	59,0

19 нче таблица

ИНЖЕНЕР ТӘЭМИНАТ СИСТЕМАЛАРЫНА ЭНЕРГИЯЛӘР

(кг у.т./кв. метрга ел)

Күрсәткеч, җылыту чорының градус-көннәре	Биналарны файдалану режимы, атнага сәгатьләр саны					
	40-60	61-80	81 - 100	101 - 120	121 - 140	141 - 168
2 000	61,5	68,0	74,5	81,0	87,5	940
4 000	54,9	59,9	64,9	69,9	75,8	79,8
6 000	61,3	65,0	68,7	72,4	76,0	79,6
8 000	68,7	71,4	74,1	76,9	79,7	82,4
10 000	75,5	77,4	79,3	81,2	831	85,0
12 000	85,5	87,4	88,3	90,2	92,1	94,0

Азнакай муниципаль районы
Азнакай шәһәрен проектлау
Шәһәр төзелеше нормативларына
9 номерлы кушымта
.

Янгын куркынычсызлыгы

1 нче таблица

МАЙ САКЛАУ БАЗАЛАРЫ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘГЕ БИНАЛАР һӘМ КОРАМАЛАРДАН һӘМ НЕФТЬ ПРОДУКТЛАРЫН ЧИКЛӘҮЧЕ САКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР ЯНГЫНГА КАРШЫ АРАЛЫКЛАР

Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналары һәм корылмалары белән чиктәш объектларның атамалары	Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан алар белән чиктәш объектларга кадәр янгынга каршы аралар, склад категориясе буенча, метрларда				
	I	II	IIIа	IIIб	III гасыр
1	2	3	4	5	6
Алар белән чиктәш булган җитештерү объектларының биналары һәм корылмалары	100	40 (100)	40	40	30
Урманчылыклар (урман-парклар) урман утыртмалары белән:					
ылыслы һәм катнаш токымнар;	100	50	50	50	50
яфраклы токымнар	100	100	50	50	50
Урман материаллары, торф, җепселле янучан матдәләр, печән, салам складлары, шулай ук ачык торф ятмалары участоклары	100	100	50	50	50
Гомуми челтәр автомобиль юллары (юлның йөрү өлеше кырыйлары):					
I, II һәм III категорияләр;	75	50	45	45	45
IV һәм V категорияләр	40	30	20	20	15
Торак һәм җәмәгать биналары	200	100 (200)	100	100	100
Гомуми файдаланылыштагы автозаправка станцияләренең ягулык бирү колонкалары	50	30	30	30	30
Индивидуаль гаражлар һәм ачык машина кую урыннары	100	40 (100)	40	40	40
Су чистарту корылмалары һәм насос станцияләре, складка карамый	100	100	40	40	40
Су белән тәэмин итү корылмалары,	200	150	100	75	75

складка карамый					
Авария очрагын (авария очраклары) өчен резервуар паркы	60	40	40	40	40
Янгын һәм шартлау куркынычы буенча А һәм Б категорияле технологик җайланмалар һәм газ яндыру өчен факел җайланмалары	100	100	100	100	100

Искәрмә. Квадрат җәяләр эчендә II категория складлары өчен, гомуми сыйдырышлыгы 50 000 куб. метрдан артык булган очракта, мәгънәләре күрсәтелгән.

2 нче таблица

БЕНЗИН ҺӘМ ДИЗЕЛЬ ЯКТЫЛЫК СТАНЦИЯЛӘРЕННӘН ЧИКТӘШ ОБЪЕКТЛАРГА ЯКТЫЛЫК

Янгынга каршы аралар билгеләнә торган объектлар исемнәре	Янгынга каршы аралар ягулык салу станцияләреннән		
	җир асты резервуарлары белән	җир өсте резервуарлары белән	
		гомуми сыйдырышлыгы 20 куб. метрдан артык	гомуми сыйдырышлыгы 20 куб. метрдан артмаган
1	2	3	4
Сәнәгать оешмаларының җитештерү, склад һәм административ-көнкүреш биналары һәм корылмалары	15	25	25
Урманчылыклар (урман-парклар) урман утыртмалары белән:			
ылыслы һәм катнаш токымнар;	25	40	30
яфраклы токымнар	10	15	12
Торак һәм җәмәгать биналары	25	50	40
Кешеләр күпләп җыела торган урыннар	25	50	50
Индивидуаль гаражлар һәм автомобильләр өчен ачык тукталышлар	18	30	20
Сәүдә киосклары	20	25	25
Гомуми юл челтәре автомобиль юллары (юлның йөрү өлеше кырые):			

I, II һәм III категорияләр; IV һәм V категорияләр	12 9	20 12	15 9
Автомобиль ягулык салу станцияләренә карамаган чистарту канализация корылмалары һәм насос станцияләре	15	30	25
АН, БН, ГН категорияләрендәге технологик җайланмалар, I һәм II куркынычлык классындагы зарарлы матдәләр булган биналар һәм корылмалар	-	100	-
Урман материаллары, торф, җепселле янучан матдәләр, печән, салам складлары, шулай ук ачык торф ятмалары участогы.	20	40	30

3 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ АРАЛЫКЛАР

Бина һәм корылма исеме	Янгынга каршы аралар, метрлар			
	Җир өсте басымлы резервуарлар, ярымизотермикларында кертеп	Басым астында җир асты резервуарлары	Җир өсте изотермик резервуарлар	Җир асты изотермик резервуарлары
1	2	3	4	5
Гомуми челтәр автомобиль юллары (юлның йөрү өлеше кырые)	50	50	50	50
Югары киеренкелекле (һава) электр тапшыру линиясы (вал нигезеннән)	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр
Күрше оешмалар территорияләре чикләре (коймага кадәр)	300	250	300	200
Торак һәм җәмәгать биналары	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин

	кимендә 500	кимендә 300	кимендә 500	кимендә 300
Җылылык электр үзәге	200	200	200	200
Агач материаллары һәм каты ягулык складлары	200	150	200	150
Ылыслы агачлар белән урман-парклар (оешма яки склад территориясе коймасыннан)	100	75	100	75
Яфраклы агачлар белән урман-парклар (оешма яки склад территориясе коймасыннан)	20	20	20	20
Завод эчендәге җир өсте һәм җир асты технологик торбалар, складка карамый	валдан тыш, ләкин 20 метрдан якын түгел	15 метрдан якын түгел	валдан тыш, ләкин 20 метрдан якын түгел	15 метрдан якын түгел
Оешманың җитештерү зонасындагы биналар һәм корылмалар, резервуарлар күләме, кубик метрлар:				
2000 - 5000;	150	120	150	100
6000 - 10 000	250	200	200	125
Факел җайланмасы (факел баганасына кадәр)	150	100	150	200
Оешма территориясенә якын зонадагы биналар һәм корылмалар (административ зона)	250	200	250	200

4 нче таблица

ИЗОТЕРМИК ЫСУЛ БЕЛӘН ҖИР ӨСТЕ РЕЗЕРВУАРЛАРЫНДА ЯКИ 40 000 ДӘН 100 000 КУБ. МЕТРГА КАДӘР ИЗОТЕРМИК ЫСУЛ БЕЛӘН ҖИР АСТЫ

Товар базасы составына кергән резервуарлар,

Бина һәм корылмаларның атамасы	Янгынга каршы аралар, метрлар			
	Җир өстендәге басымлы резервуарлар	Җир асты басымлы резервуарлар	Җир өстендәге изотермик резервуарлар	Җир асты изотермик резервуарлар

1	2	3	4	5
Гомуми челтәр автомобиль юллары (юлның йөрү өлеше кырые)	100	50	100	50
Электр тапшыру линияләре (һава)	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр	терәк биеклегенең кимендә 1,5 тапкыр
Товар-сырь базасы яки складның җитештерү, склад, ярдәмче зонасы биналары һәм корылмалары	300	250	300	200
Оешманың завод алды (административ) зонасы биналары һәм корылмалары	500	300	500	300
Факел җайланмасы (факел баганасына кадәр)	200	100	200	100
Күрше оешмаларның территория чикләре (коймага кадәр)	300	200	300	200
Торак һәм җәмәгать биналары	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин кимендә 500	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин кимендә 300	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин кимендә 500	санитар-саклау зонасы чикләреннән тыш, ләкин кимендә 300
Җылылык электр үзәге	300	200	300	200
Урманчылыклар (урман парклары) ылыслы агачлар белән (товар-сырь базасы яки склад коймасыннан)	100	75	100	75
Урманчылыклар (урман парклары) яфраклы агачлар белән (товар-сырь базасы яки склад коймасыннан)	20	20	20	20
Гидротехник корылмалар, складлар агым буенча әлеге объектлардан түбәнрәк урнашканда күперләр	300	200	300	200
Гидротехник корылмалар, складлар агым буенча әлеге объектлардан югарырак урнашканда күперләр	3000	2000	3000	2000

5 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ АРАЛАР
СЫГЫЛГАН РЕЗЕРВУАР ҖАЙЛАНМАЛАРЫННАН
УГЛЕВОДОРОД ГАЗЛАРЫННАН САКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР

(метр)

Биналар, корылмалар һәм коммуникацияләр	Резервуарлардан янгынга каршы аралар						Испаритель яки төркемле баллон җайланмасыннан янгынга каршы аралар
	өстәге			җир асты			
	җайланмадагы резервуарларның гомуми сыйдырышлыгы, куб. метр						
	5 нән артык түгел	5тән артык, ләкин 10нан артык түгел	10нан артык, ләкин 20дән артык түгел	10 нән артык түгел	10нан артык, ләкин 20дән артык түгел	20дән артык, ләкин 50дән артык түгел	
1	2	3	4	5	6	7	8
Җәмәгать биналары һәм корылмалары»;	40	50+	60+	15	20	30	25
Торак биналар	20	30+	40+	10	15	20	12
Балалар һәм спорт мәйданчыклары, гаражлар (резервуар җайланмасы коймасыннан)	20	25	30	10	10	10	10
Производство биналары (сәнәгать, авыл хуҗалыгы оешмалары һәм производство характерындагы көнкүреш хезмәте оешмалары)	15	20	25	8	10	15	12
Канализация, җылылык трассасы (җир асты)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Өстәге корылмалар һәм коммуникацияләр (эстакадалар, җылылык трассалары), резервуар җайланмасына карамый	5	5	5	5	5	5	5

Сүүткәргеч һәм башка каналсыз коммуникацияләр	2	2	2	2	2	2	2
Җир асты коммуникацияләре коелары	5	5	5	5	5	5	5
Автомобиль юллары I - III категорияләр (юлның йөрү өлешенә кадәр)	20	20	20	10	10	10	10
Автомобиль юллары IV һәм V категорияләр (оешмаларның юлның йөрү өлешенә кадәр	10	10	10	5	5	5	5

Искәрмә. "+" билгесе оешмаларның резервуар җайланмасыннан биналар һәм корылмаларга кадәр араны аңлата, алар җайланма белән хезмәтләндерелми.

6 нче таблица

СЫЙЫЛГАН УГЛЕВОДОРОД ГАЗЛАРЫ РЕЗЕРВУАР ҖАЙЛАНМАЛАРЫННАН САКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫ

Биналар, корылмалар һәм коммуникацияләр	Сыекландырылган углеводород газлары резервуарларыннан янгынга каршы аралар, метр									Сыекландырылган углеводород газы кулланылган бүлмәләрдән, җайланмалардан янгынга каршы аралар, метр	Тулы баллоннар складының гомуми сыйдырышлыгыннан янгынга каршы аралар, метр	
	өстендәге				Җир асты							
	гомуми сыйдырышлык, куб. метр											
	20 дән артык, ләкин 50 дән артык түгел	50 дән артык, ләкин 200 дән артык түгел	50 дән артык, ләкин 500 дән артык түгел	200 дән артык, ләкин 8000 дән артык түгел	50 дән артык, ләкин 200 дән артык түгел	50 дән артык, ләкин 500 дән артык түгел	200 дән артык, ләкин 8000 дән артык түгел					
	бер резервуарның максималь сыйдырышлыгы, куб. метр											
	25 нән артык түгел	25	50	100	100 дән артык, ләкин 600 дән артык түгел	25	50	100	100 дән артык, ләкин 600 дән артык түгел		20 нән артык түгел	20 артык
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Торак, җәмәгать	70	80	150	200	300	40	75	100	150	50	50	100

биналары												
Административ, көнкүреш, җитештерү биналары, казанлыклар, гаражлар һәм ачык тукталышлар биналары	70 (30)	80 (50)	150 (110)+	200	300	40 (25)	75 (55)+	100	150	50	50 (20)	100 (30)
Өстендәге корылмалар һәм коммуникацияләр (эстакадалар, җылылык трассалары), торак биналарның ярдәмче корылмалары	30 (15)	30 (20)	40 (30)	40 (30)	40 (30)	20 (15)	25 (15)	25 (15)	25 (15)	30	20 (15)	20 (20)
Автомобиль юллары I - III категорияләр	50	75	100-	100	100	50	75-	75	75	50	50	50
Оешма юлларына керү юллары, автомобиль юллары IV һәм V категорияләр	30 (20)	30-(20)	40-(30)	40 (30)	40 (30)	20-(15)-	25-(15)-	25 (15)	25 (15)	30	20 (20)	20 (20)

Искәрмәләр:

1. Квадрат җәяләрдә оешмалар территориясендә урнашкан сыекландырылган углеводород газлары резервуарлары һәм тутырылган баллон складларының биналарына, корылмаларына кадәр араларның мәгънәләре китерелгән.

2. "-" билгесе, өстендәге башкарылышта гомуми сыйдырышлыгы 200 куб. метрдан артык булмаган газ тутыру станцияләре резервуарларыннан 70 метрга кадәр, җир астында - 35 метрга кадәр, ә 300 куб. метрдан артык булмаган сыйдырышлыкта - тиешенчә 90 һәм 45 метрга кадәр араларны киметергә рөхсәт ителә.

3. "+" билгесе автомобиль юлларыннан сыекландырылган углеводород газлары резервуарларына кадәр араны өстән урнаштырылган очракта 200 куб. метрдан артык булмаган гомуми сыйдырышлыкта 75 метрга кадәр һәм җир асты урнаштыруда 50 метрга кадәр киметергә мөмкинлек бирә. Оешма территориясеннән тыш урнашкан подъезд, трамвай юлларыннан сыекландырылган углеводород газлары резервуарларына кадәр араны гомуми сыйдырышлыкта 100 куб. метрдан артык булмаган очракта киметергә мөмкин: өстән урнаштырылган очракта 20 метрга кадәр һәм җир асты урнаштыруда 15 метрга кадәр, ә юллар һәм юллар оешма

территориясе аша узганда, бу аралар җир асты урнаштыруда 10 метрга кадәр кыскара.

7 нче таблица

БИНАЛАР һӘМ КОРАМАЛАРДАН
ЯНГЫН СЫЙДЫРГЫЧЛАР КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

ЯНГЫН СЫЙДЫРГЫЧЛАРНЫҢ СЫЙДЫРЫШЛЫГЫ, КУБ. МЕТР	Биналар һәм корылмаларның янгынга каршы торучанлык дәрәҗәсенә карап, янгынга каршы аралар, метр		
	I, II	III	IV, V
100 тан артык түгел	20	25	30
100 дән артык, ләкин 800 дән артык түгел	30	35	40
800 дән артык, ләкин 2000 дән артык түгел	40	45	50

8 нче таблица

НЕФТЬ һӘМ НЕФТЬ ПРОДУКТЛАРЫН САКЛАУ ӨЧЕН СКЛАДЛАР

Склад категориясе	Бер резервуарның максималь күләме, куб. метр	Складның гомуми сыйдырышлыгы, куб. метр
I	-	100 000 нән артык
II	-	20 000 дән артык, ләкин 100 000 нән артык түгел
IIIа	5000 нән артык түгел	10 000 дән артык, ләкин 20 000 нән артык түгел
IIIб	2000 нән артык түгел	2000 дән артык, ләкин 10 000 нән артык түгел
IIIв	700 нән артык түгел	2000 нән артык түгел